

EMUASIR AZƏRBAYCAN ƏDƏBİYYATI

MƏHƏMMƏDHÜSEYN
ŞƏHRİYAR

SEÇİLMİŞ ƏSƏRLƏRİ

MƏHƏMMƏDHÜSEYN ŞƏHRİYAR

Bu kitab "Məhəmməd Hüseyin Şəhriyar" seçilmiş əsərləri (Bakı, Elm, 2005) kitabının tərtib olunduğu və nəşr olunduğu barədə məlumatdır.

Tərtib edənlər:
Naxim Rixvan
Xatirə Quliyeva
İlham Qoribov

Ön sözün müəllifi: Bəkir Nəbiyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

İLHAM ƏLİYEVİN

SEÇİLMİŞ ƏSƏRLƏRİ

Məhəmməd Hüseyin Şəhriyar (1887-1978) Azərbaycanın XX əsrdə ənənəvi şeir forması olan qəlib şeirini özünəməxsus şəkildə yenidən quran və Azərbaycan xalqının mədəniyyətində mühüm rol oynayan şairdir. Xalqın əylənməsinə, bədii təhsilə, milli özünücaşdırmağa yönəlmiş şeirləri ilə yanaşı, o, həm də milli özünücaşdırma, vətənpəşarlıq, qəhrəmanlıq, şücaət və s. kimi mövzulara geniş yer vermişdir. "Məhəmməd Hüseyin Şəhriyar" kitabının nəşri Azərbaycan xalqının mədəniyyətində mühüm rol oynayacaq və onun ədəbi irsini genişləndirəcəkdir.

"Seçilmiş əsərləri" kitabının nəşri Azərbaycan xalqının mədəniyyətində mühüm rol oynayacaq və onun ədəbi irsini genişləndirəcəkdir.

"AVRASIYA PRESS" İSBN 9952-411-11-1

BAKI-2005 AVRASIYA PRESS

KƏLAMIN VÜSƏTİ

Məhəmmədhüseyn Şəhriyar İranda XX əsrdə ərsəyə gəlmiş ən görkəmli şairlərdən biri, Azərbaycan və İran ədəbiyyatlarının fəxridir. Ana dilində və farsca yazılmış əsərləri ilə o, hələ öz sağlığında klassiklər səviyyəsinə qalxmış, Yaxın Şərqi ədəbiyyatını bədii möcüzələrlə, tərəvətli obraz və ifadə vasitələri ilə zənginləşdirmiş, xüsusən dünya poeziyasına “Heydərbabaya salam” kimi yüksək dərəcədə xəlqi və sənətkarlıq baxımından nadir əsərlərdən birini təhfə vermişdir.

Haqqında yazılmış kitab və məqalələrdən məlum olur ki, Seyid Məhəmmədhüseyn Şəhriyar 1907-ci ildə Təbriz şəhərinin Bağmeşə bölgəsində, o zamanın tanınmış hüquqşünaslarından Hacı Mırağa Xoşginabinin ailəsində dünyaya gəlmişdir. Məhkəmədə vəkillik etməklə ailəsini dolandıran atası şəri və musiqini çox sevən bir ziyalı idi. Oğlunun təhsili ilə əvvəllər şəxsən özü məşğul olmuş, öz kitabxanasındakı qiymətli əsərləri oxumağa balaca Şəhriyarı o həvəsləndirmişdir. Anası Kövkəb xanımın da sinəsi dolu imiş. Onun Azərbaycan şifahi xalq yaradıcılığından və klassik irsimizdən, xüsusən S.Ə.Şirvaninin qəzəllərindən oxuduğu bəzi nümunələri Şəhriyar yetkin çağlarında belə xatırlamış, Seyid Əzimin “Gəlim” rədifli qəzəlinə gözəl bir nəzirə də yazmışdır... Gələcək şair ilk mədrəsə təhsilinə Təbrizdə başlamış, yay tətillərini Xoşginabda məşhur Heydərbaba dağının ətəklərində keçirmiş, tanınmış müəllimlərdən Molla İbrahimin yanında biliklərini təkmilləşdirmişdi. Sədinin “Gülüstan”ı, Hafizin qəzəlləri, Qurani-Kərim, bəzi ərəb-fars lügətləri Şəhriyarın hələ uşaq yaşlarında öyrəndiyi əsərlərdən olmuşdur. Düşdüyü eczakr Heydərbaba mühitinin, atasından eşitdiklərinin, nəhayət, böyük həvəslə oxuduğu kitabların təsiri ilə Şəhriyar yeniyetməlik illərində ilk qələm təcrübələri olan şeirlərini yazmağa başlayır. Əlinə düşən hər

təzə kitabı acgözlüklə oxuyan ərəb və fransız dillərini mükəmməl öyrənmək üçün əlavə məşğələlərini davam etdirən Şəhriyar Təbrizdə orta təhsilini başa vurub 1922-ci ildə Tehran Universitetinin tibb fakültəsinə qəbul olunmuşdur. 20-ci illərin ortalarından etibarən artıq istedadlı bir şair kimi tanınmağa başlayan Şəhriyar Sürəyya adlı bir qıza aşiq olmuş və bu məhəbbəti ilə əlaqədar onun başı bir çox bəlalər çəkmişdir. Sürəyyanın varlı-hallı oğulları bu izdivaca etiraz əlaməti olaraq Şəhriyarə təzyiqli göstəriş, onun Tehrandan Nişabura sürgün edilməsinə müvəffəq olurlar. Beləliklə də şair ali təhsilini yarımcıq qoymağa məcbur olur. O, bir müddət İranın müxtəlif şəhərlərində o cümlədən də Məşhəddə yerli idarələrdə məmurluq edir. 30-cu illərin ortalarında Tehrana qayıdıb banklardan birinə işə düzəlir. Çox sevdiyi atası 1934-cü ildə vəfat etmiş, şair bu münasibətlə xüsusi bir şeir yazmışdır. Sonralar anasının vəfatından doğan kədər duyğularını isə Şəhriyar “Eyvay mədərim!” şerində dərin səmimiyyət duyğusu ilə əks etdirmişdir. 1950-ci illərin əvvəllərində Təbrizə gələn şair 1953-cü ildə ibtidai məktəbdə dərs deyən Əzizə xanımla evlənməmişdir.

1954-cü ildə Şəhriyar Xoşginaba gedib Heydərbabanın ətəklərində öz uşaqlıq təəssüratlarını yenidən yaşamış, doğma el-obasından aldığı təzə intibahlar əsasında məşhur “Heydərbabaya salam” poemasını yazmışdır. Şəhriyar yaxşı tar çalar, bu qədim musiqi alətində muğamları və xalq mahnılarını ifa etməyi xoşlardı. Şairin çox gözəl xətti varmış. İmkan düşəndə Quran ayələrini və sevdiyi şairlərin əsərlərindən kiçik parçaları böyük məhəbbətlə və özünəməxsus bir incəliklə köçürüb dostlarına bağışlamış.

Şəhriyar və ailəsi uzun illər boyu maddi sıxıntılar içində yaşamışdır. Yaradıcılığının tədqiqatçılarından şairə Hökumə xanım Billuri öz monoqrafiyasında onun 1976-cı ildə Tehran qəzetlərinin birinə verdiyi müsahibənin mətnini dərc etmişdir. Həmin müsahibə zamanı şair demişdir: “Mən illərdir ki, yalnız çox vacib olduqda evdən çıxıram. Mənim hər şeyim bu bir otaqda yerləşmişdir. Gördüyünüz kimi, onun bəzəyi ancaq sadəlikdir... Üç uşağımla burada yaşayıram. Qazancım vaxtilə işlədiyim, Fəxri ustad adı aldığım yerdəndir. 16 aydır ki, maaşımın bir az artırılması üçün qərar çıxarıblar. Qərar var, ancaq pul yoxdur. Bilmirəm qənaət falı niyə elə şairin bəxtinə düşmüşdür?.. 22 il bundan əvvəl aldığım paltarım hələ də

təzələməmişəm... Pul mənim üçün bəlkə də əl çirkidir. Lakin başqaları üçün ki, belə deyil! Bu məsələlər mənim daxili rahatlığımı pozur. Kimsədən gileyim yoxdur, ancaq dərvişliyi uşaqlarıma aşlaya bilmirəm...”

İranda şahlıq rejimi devrildikdən sonra hökumət orqanları Şəhriyarın güzəranını yaxşılaşdırmaq üçün tədbirlər görmüş, ona abad mənzil vermiş və müvafiq təqaüd təyin etmişdir. Çox təəssüf ki, artıq gec idi. Gənclik çağlarından başlayaraq həyatı maddi məhrumiyyətlər içərisində keçən şair xüsusən, sürgün illərində çəkdiyi ağır fiziki və mənəvi əzablar nəticəsində dəfələrlə bərk xəstələnmiş, inqilabdan sonra da xeyli vaxt öz evində və xəstəxanalarda müalicə olunmuşdur. Şəhriyar 1988-ci ildə sentyabr ayının 18-də Tehranın “Məhr” xəstəxanasında ağ ciyər iltihabından və ürək çatışmazlığından vəfat etmişdir.

Öz vəsiyyətinə əsasən şairin cənazəsi Təbrizə gətirilmiş və Surxabdakı məşhur “Şairlər qəbristanı”nda dəfn edilmişdir. Həmin gün bütün Təbrizdə dükən-bazar bağlanmış, şairin dəfn mərasimi ümumxalq mətəminə çevrilmişdir. Şəhriyarın qəbri böyük məhəbbətlə abad edilmişdir. Qəbrinin üstündə tikilən məqbərənin mərkəzində qızılı şirmayını xatırladan zərif mərmər sənduqədə şair əbədi yuxuya dalmışdır. Burada İran xalqlarının mədəniyyət tarixini nümayiş etdirən gözəl bir muzey də yaradılmışdır. Məqbərənin önündə qonaqlar Şəhriyarın öz abidəsi ilə yanaşı Azərbaycan Respublikası hökumətinin Bakıdan hədiyyə göndərdiyi Nizami Gəncəvinin heykəlini də cəhramla seyr edirdilər.

2

Şəhriyar doğulub boya-başa çatdığı ölkədə mövcud olan poetik ənənələrə və aldığı təhsilə uyğun olaraq əsərlərinin çoxunu fars dilində yazmışdır. Böyük alim və şairlərin, Şəhriyar irsi araşdırıcılarının dönə-dönə etiraf etdikləri kimi bu əsərlərində o, elə yüksək sənətkarlıq nümayiş etdirmiş və şeirləri elə geniş yayılmışdır ki, əsrimizin İran ədəbiyyatı tarixi onun yaradıcılığı olmadan natamam görünürdü. Şairin 90-cı illərdə Tehrandə buraxılmış dördcildlik əsərləri külliyyatının həresi təqribən 750 səhifədən ibarət olan üç cildi məhz bu əsərlərdən tərtib edilmişdir.

6

Hansı dildə yazmasından asılı olmayaraq, Şəhriyar həmişə vicdanının səsinə qulaq asan, qəlbində tüğyan edən duyğuları, başından keçən fikirləri səmimiyyətlə əks etdirən bir sənətkar idi. Özü bu bəradə çox gözəl demişdir:

Demim: Azər elimin bir yaralı nisgiliyəm mən;
Nisgil olsam da gülüm, bir əbədi sevgiliyəm mən.
El məni atsa da öz gülşənimin bülbülüyəm mən.
Elimin farsca da dərđini söylər diliyəm mən.
Haqqa doğru nə qaranlıq isə, el məşəliyəm mən.
Əbədiyyət gülüyəm mən!

O, klassik şeirin demək olar ki, bütün şəkillərində yazmış, ədəbiyyatı yüksək məzmunlu mükəmməl qəzəl, qəsidə, məsnəvi, qitə və rübailərlə zənginləşdirmişdir. Şairin lirikası qəzəl dahisi hesab olunan Hafiz Şirazidən sonra keçən 600 il ərzində İranda lirikanın ən yüksək pilləsi hesab edilir. Şəhriyarın dərin fikirlə zəngin olub incə duyğular tərənnüm edilən qəzəlləri İranda xalq arasında geniş yayılmışdır. Mən ölkənin Tehran, Təbriz, Ərdəbil, Marağa, Məşhəd, Astara və digər şəhərlərində keçirilən ədəbi, elmi məclislərdə Şəhriyarın ana dilli əsərləri ilə yanaşı, farsca qəzəllərinin də uşaqdan-böyüyə çoxlarının dilində əzbər olduğunu, həm də incə zövqlə ifadə edildiyinin dəfələrlə şahidi olmuşam. Məlum olduğu kimi, ilk məhəbbət oxunun daşa dəyməsi şairi uzun müddət sızlatmış, onun bir sıra qəzəllərinə dərin kədər aşılamışdır:

Sızlayır əhvalıma sühbə qəder tarım mənim,
Təkə tarımdır qara günlərdə dildarım mənim.
... Ey, bu qəmli könülümün tabi-qərarı, söylə bir,
Əhdi-peymanın nə oldu, noldu ilqarım mənim?
... Şəhriyaram, gərçi mən öz mülkümün sultanıyam,
Göz yaşından qeyri yoxdur dürti-şəhvarım mənim.

(Tərcümə Mübariz Əlizadəninindir)

Şəhriyarın əsərlərində ictimai motivlər geniş yer tutur. Şairin odalov sağan beytlərində İranda şahlıq rejiminin rozarətləri göstərilir, ölkənin taleyinin o zaman əslində yad əllərdə qaldığı ifşa olunurdu.

7

O zamanki İranda zülm və ədalətsizliyin baş alıb getməsi, bir çox məmurların oğrularla əlbir olub xalqı talaması, cəmiyyətin həyatındakı ətalet və fanatizm, məktəblərin düşüdüü dözülməz dərəcədə ağır vəziyyət onun yana-yana bəhs etdiyi ictimai bələlərdir. Bir qəzəlinde şair öz gələ əlinde oyuncaq olmuş şahın yaman günlərə qoyduğu İrannın həyatından ürəklərə yol salan canlı bir lövhə çəkmişdir:

Gedər bədbəxtliyin ardınca hər iranlı sərgərdan,
Bu bədbəxt millət istiqbal edər bədbəxtliyi hər an.
Baxın, fəqir bir rəmmal bir bədbəxtə açmış fal,
Dolub bədbəxt ilə bu ölkədə həm küçə, həm meydan.
Dilənçi söykənib divara, sanki bir nəfər rəssam
Çəkib bədbəxtliyin timsalını, divara vermiş can.
Satar İrannı xainlər, xiridar əcnəbilərdir,
Nəçin əqli-vətən tutmaz vətən dəllalına divan?!

Şəhriyarın yaradıcılığında məsnəvi geniş yer tutur. “Elm və Hikmət”, “Kəmalülmülkün ziyarəti” məsnəvilerində o, yaradıcı ziyalılar, istedadlı rəssam, şair və alimlərin acınacaqlı taleyindən bəhs etmiş, xalqa baş uralığı gətirə bilən özü kimi böyük zəka sahiblərinin yaddaqalan canlı obrazlarını yaratmışdır. “Gecənin əfsanəsi”, “Qardaşım oğlu Hüşəngə”, “Eynşteynə müraciət” əsərləri fəlsəfi səciyyə daşıyır. Miniatur poema təsiri bağışlayan sonuncu əsərlərində şair təkə öz elinin-obasının, vətəninin və xalqının yox, bütün dünyanın taleyi üçün məsnəvi məsuliyyət daşıyan qüdrətli bir sənətkar kimi çıxış edir. O, 20-ci əsrin ən böyük elmi kəşflərindən biri olan atom enerjisindən insanların rifahı üçün deyil, iradəsini başqalarına qəbul etdirmək vasitəsi kimi istifadə edən təcavüzkar imperalist dairələrini tutarlı vasitələrlə ifşa edir, xalqları ayıq-sayıq olmağa, öz taleyini odla oynayanlara tapşırmağa çağırır.

***

Şəhriyarın doğma ana dilində yazdığı əsərlər onun yaradıcılığının bizim üçün xüsusilə qiymətli olan tərkib hissələrindən biridir. Hələ müəllifin sağlığında klassik bir əsər kimi etiraf edilib şəərəfləndirilən

“Heydərbabaya salam” poeması da buraya daxil olmaqla, həmin əsərlər müəllifinə təkə Azərbaycanda və İranda yox, həm də Türkiyədə, İraqda, Orta Asiyada, ümumiyyətlə dilimizin anlaşıldığı bütün ölkələrdə haqlı şöhrət qazandırmışdır. Bunun birinci səbəbi, əlbəttə, “Türkin dilətk sevgili, istəklil dil olmaz” deyən şairin ana dilinə sonsuz məhəbbəti və dilimizin zənginliklərinə dərinəndən bələd olmasındır.

“Türkin dili” adlı şerində Şəhriyarın belə bir kəlamı da var: “Şair ola bilməzsən, anan doğmasa şair!”. Bununla o, şair üçün həyat təcürübəsinin və təhsilin mənə və əhəmiyyətini azaltmadan demək istəyir ki, şairlik hər şeydən əvvəl istedadın bəhrəsi, istedad isə Allahın vergisidir. İstedadsız isə şair olmaq əsla mümkün deyil. Öz böyük istedadını reallaşdırmaq üçün doğma Azərbaycan dilinin əsrarəngiz axar-baxarı Şəhriyar üçün vüsətli bir hünər və yaradıcılıq meydanı açmışdır.

Şəhriyarın ana dilli şeirləri arasında Bakıdakı qələm dostlarına yazdığı mənzum məktublar geniş yer tutur. Xalq şairləri Suleyman Rüstəm və Məmməd Rahimə, şərqşünas alim, professor Rüstəm Əliyevə ünvanlanmış şeirlərində, habelə “El bülbulü”, “Döyünmə söyünmə”, “Qafqazlı qardaşlar ilə görüş” və “Gözüm aydın” əsərlərində Bakı həsrəti, Şimali Azərbaycandakı qardaşları ilə görüşüb onları bağrına basmaq arzusu özünün çox güclü ifadəsini tapmışdır. Şahliq rejiminin İranda, sovet rejiminin Azərbaycanda tüğyan etdiyi bir vaxtda yazılmış bu misraları heç bir Azərbaycan övladı həyəcansız oxuya bilməmişdir:

Bizi yandırır yaman ayrılıq,
Bu dərxdiran duman ayrılıq,
Başa sovurur saman ayrılıq,
Aman ayrılıq, aman ayrılıq.
... Qan dəryasına cuman ayrılıq,
... Qəddimi edib kaman ayrılıq.

Şəhriyar uzun illər boyu Şimali Azərbaycan və Bakı həsrəti ilə qovrulsa da, keçmiş Sovetlər İttifaqı ilə keçmiş şahliq İrannı arasındakı sərhədlər, tanınmış xalq xadimləri üçün qoyulmuş qadağanların sərtliyi, maddi çətinliklər, nəhayət, hər iki tərəfdə tədriclə qarşılıqlı mü-

nasibötlerin bunu eridikdən sonra isə xəstəlik, qocalıq ona bu arzusunu gerçəkləşdirməyə imkan verməmişdir. Hətta bir dəfə Bakı səfəri haqqında Şəhriyara konkret vəd verilmiş, vaxtında ünvanına gedib çatmayan bir dəvətnamə də göndərilmiş, şair öz şimal qardaşları qarşısında oxumaq üçün irəlicədən iki şeir də yazmışdır. Lakin dərin təəssüflər olsun ki, səfər baş tutmamış, böyük şairin arzusu gözündə qalmışdır. Aşağıda bir parçası verilən "Qafqazlı qardaşlar ilə görüş" şeri məhz bu münasibətlə yazılmışdır.

Sacının qəmli simlərində mənim,
Bakının başqa bir tərənəsi var.
Sinəmin dar xərabəsində dərin
Bu cəvahirlərin xəzanəsi var.

Mən sizin şanlı qəhrəmanları
Sözlərimdə həmişə yad edərəm.
Zülmə qarşı qılınc sözüm kəskin,
Qəhrəmanlar kimi cahad edərəm.

Sən kimi qardaş öz qarındaşını
Atmayıb, özgə kimsə tutmayacaq.
Qoca Təbriz də yüz min il keçsə
Bakı qardaşların unutmayacaq!

Gəlmişik doğma yurdumuz Bakıya,
Qoy bu, tarixdə ifixar olsun.
Şəhriyardan da bu üfüqlərə
Bir sınıq nəğmə yadigar qalsın...

Şəhriyar klassik şərq bədii təfəkkürü ilə ayrılmaz vəhdət təşkil edən həqiqətən də qüdrətli bir şairdir. Onun sənətinin bu məqama yüksəlib, qısa bir müddətdə nəinki təkəcə fars dilli poeziyanın, nəinki təkəcə ümumtürk bədii fikrinin, bütünlükdə ümumşərq mədəniyyətinin hadisəsinə çevrilməsi bir sıra digər keyfiyyətləri ilə yanaşı, bir də bununla şərtlənir ki, şair şerə, söz möcüzəsinə tapınıb özünü bir sənətkar kimi dərk etdikdən etibarən poeziyanın yalnız ayrı-ayrı fərdlərin, görkəmli söz ustalarının deyil, bütün xalqın, insanlığın mədəni dünyasının ən qiymətli tərkib hissələrindən biri kimi qavra-

mış, bu meyarla da istər öz əsərlərinin, istərsə də başqa istedadların özündən əvvəl yaratmış olduğu əsərləri dəyərləndirmişdir:

Şersiz insanlar yaşaya bilməz,
Şerə kəm baxana insan deyilməz.
Ey şeir, həyatım, ömrüm sənindir,
Gözümün işığı sətirlərindir.
Sənsən başım üstə açılan səhər,
Sənsiz gözümüz də gecəyə bənzər,
Şersiz bu dünya kədər, qəm kimi,
Şersiz cənnət də cəhənnəm kimi...

El arasında deyildiyi kimi "Niyyətin hara, mənzilin də ora". Şəhriyarın əsərləri hər şeydən əvvəl, kədəri, dərdi, fəlakətləri, yer üzündə insanların öz öli ilə süni surətdə bərqərar edilən cəhənnəmin dünyadan uzaqlaşdırmaq, hər kəsə özü haqqında, varlığı, qayəsi, insanlıq vəzifəsi barəsində düşündürmək, aşladığı necib, xeyrixah, zərif duyğularla, öz adına, şərəfinə layiq ömür sürməyə dəvət etmək, dünyanı güzlərə, bolluq, gözəllik, firavanlıq mənbəyinə çevirmək, bir sözlə, cənnəti yer üzündə bərqərar etmək kimi böyük məqsəd izləmişdir. Bu gün biz inamla deyirik: Şəhriyarın idrak və zövq mənbəyi olan əsərləri, eləcə də onun dönə-dönə yüksək qiymətləndirdiyi sənət bəhədirlərinin təkrarsız irsi olmasaydı, dünya nə qədər solğun, insanlar mənən nə qədər yoxsul və mişkin görünərdi!

Bu ümumbəşəri dəyərlər cərgəsində öz layiqli yerini tutan Şəhriyar irsinin Azərbaycan ədəbiyyatı üçün mənə və əhəmiyyəti xüsusilə böyükdür. Şəhriyarın irsi, o cümlədən də xüsusən ana dilində yazılmış əsərləri, Azərbaycan poeziyasının xalq həyatı ilə qaynayıb qarışmasında, şeir dilimizin mədəni sərvətlərimizdən, ədəbi dilimizin şəhdindən-şəkərindən gözü dolusu barmıb-bəhrələnməsində müqayisəyəgəlməz dərəcədə böyük xidmətlər göstərmişdir.

Şah dağım, çal papağım, el dayağım, şanlı Səhəndim!
Başı tufanlı Səhəndim!
Başda Heydərbaba tək qarla, qırovlə qarışıbsan,
Sən ipək telli buludlarla üfüqdə sarışıbsan.
Savaşarkən barışıbsan.

Bircə bəndini nümunə kimi verdikimiz “Səhədiyyə” şeri dərin xəlqi məzmunu zəngin, obrazlı ifadə vasitələri ilə və bu dərəcədə əhəngdar əks etdirməyin bariz nümunəsi kimi S.Vurğunun, R.Rzanın və B.Vahabzadənin ən yaxşı əsərləri ilə, Şəhriyarın özünün “Heydər-babaya salam” poeması ilə yanaşı durur. Ədəbiyyatımızın ənənəvi janrı olan qəzəli də ana dilimizdə sadə, aydın və yenə də əhəngdar səsləndirmək baxımından bu beytlər nadir nümunələrdir:

Çoxlar incikdi ki, sən onlara naz eyləmişən;
Mən də incik ki, mənim nazımı az eyləmişən.

...Hər baxışda çalışın kirpiyi mizrab kimi,
Bir qulaq ver bu sınıq könlü nə saz eyləmişən!

Bir halda ki, söhbət obrazlılıqdan və əhəngdarlıqdan düşdü, Şəhriyarın “Aman ayrılıq” şerinin bu bəndinin üstündən qətiyyənlə sükutla keçmək olmaz:

Ayrılıq gələ bir kərəm qıla:
Bir neçə gün də bizdən ayrıl.
Qəm də bir biz tək saralıb-sola;
Hani bir belə güman, ayrılıq?
Aman ayrılıq, aman ayrılıq!

Yüz illər boyu Şərqi, o cümlədən də Azərbaycan şerində ayrılıqdan (hicrandan) dönə-dönə, acı-acı şikayətlər edilmiş, vətən həsrətindən də az yazılmamışdır. Lakin bu şəirdə ayrılıq ilk dəfə olaraq geniş miqyaslı ictimai anlam səviyyəsinə qaldırılmışdır. Şair ayrılığı müşəxəsləşdirib ondan xalqa kərəm qılmağı diləyir, həmişəlik olmasa da, bəri bir neçə günlüyə ayrılığın bizdən uzaqlaşması təmənnası ilə az qala ona yalvarır ki, xalqın bir çayın iki sahilində yaşayan, demir pərdə ilə ayrı salınmış iki parçası qısa bir müddətdə, bir neçə günlüyə də olsa bir-biri ilə görüşə, qovuşa bilsin, qohum-qardaş bir-birinin ölüb-qalanından xəbər tutsun...

Şəhriyar ayrılığı bir növ qarğış obyektinə çevirmişdir; həm də misraların birində bənzəyənle bənzədilən arasındakı münasibətlər çox ustahqla səciyyələndirilmişdir: “qəm də bir biz tək saralıb sola”.

1990-cı ildə hər iki tərəfdən qohum-qardaşın dəstə-dəstə sərhəd xəttini yarıb bir-birilə görüşməsi epizodları yəqin ki, çoxlarının yadındadır. Sərhəddçilər o zaman adamlara niyə atəş açma bilmədilər? Çünki onları Şəhriyarın, onun xalqının ahi tutmuşdu; qəm də ahın təsirindən saralıb-solmuş, ayrılıq qısa bir müddətdə də olsa bizdən üz döndərmişdi...

Mənim qənaətimə görə, indi sərhədlərimizdə gediş-gəlişin səhmana düşüb vüsətlənməsində “Heydər-babaya salam” və “Aman ayrılıq!” müəllifi Şəhriyarın tarixi xidmətləri heç bir diplomatın, əlbəttə, heç bir silahlı qüvvənin xidmətləri ilə müqayisədə ölçüyə-gəlməz dərəcədə böyükdür.

Tamamilə təbiidir ki, bu gün Şəhriyarın həyat və yaradıcılığı onun sənətinin qaynaqları, poeziyada sələfləri, şerinin mənə və mətləb dərinliyi, kəlamının vüsəti, incəliyi, poetikasının sirləri, əsərlərinin bütün hüceyrələrinə hopub onların mahiyyətinə çevrilmiş xəlqliyin üfqləri Təbrizdə də, Bakıda da, Ankarada da, İstanbulda da, Berlində də bir sıra digər Asiya və Avropa elmi dairələrində də alimlərin diqqət mərkəzindədir.

Mən isə gələcəkdə hərtərəfli işlənməsini vacib hesab etdiyim bir-iki məsələyə dair mülahizələrimi oxuculara çatdırmaq istədim. Bu vacib məsələlərdən biri Şəhriyar yaradıcılığının və Azərbaycan poeziyasının irs-varis münasibətlərinin araşdırılması ilə bağlıdır.

Şəhriyarın yaradıcılığını alimlər haqlı olaraq Şərqi Xaqani, Nizami, Sədi, Hafiz kimi dahi söz və fikir bahadırlarının irsi ilə üzvi əlaqədə tədqiq edirlər. Lakin onun ana dilində yazmış sənətkarlarla əlaqələrindən nadir halları çıxmaq şərtilə demək olar ki, bəhs edilmir. Halbuki, Şəhriyarın əsərlərində bilavasitə Füzulidən də, XVIII-XX əsrlərdə inkişaf etmiş “bu taylı” poeziyadan da nə isə bir duz var. Başqa cür desək, Şəhriyarın mövzu və mənaca zəngin, şəkilsə, təsvir və ifadə vasitələri etibarilə əlvan sənət bağçasında klassik Azərbaycan dilli şerinin ətrini verən çiçəklər də az deyil. Tipoloji baxımdan bu keyfiyyətlərin araşdırılması Şəhriyar irsinin məktəblərimizdə öyrədilməsi baxımından da çox maraqlıdır.

Elə Molla Pənah Vəqifdən başlayaq. Onun ən geniş yayılmış şeirlərindən birini – “Bayram oldu...” qoşmasını yadımıza salaq:

Bayram oldu, heç bilmirəm neyləyim,
Bizim evdə dolu çuval da yoxdur.
Düyü ilə yağ hamı çoxdan tükənmiş,
Ət heç ələ düşməz, motal da yoxdur.

Allaha bizmişik naşükür bəndə,
Bir söz desəm dəxi qoymazlar kəndə.
Xalq batıb noğula, şəkərə, qəndə,
Bizim evdə axta zoğal da yoxdur.

Bizim bu dünyada nə malımız var,
Nə də evdə sahibcamalımız var.
Vəqif, öyünmə ki, kamalımız var.
Allaha şükür ki, kamal da yoxdur

İndi də tanınmış şairəmiz Hökumə xanım Billurinin tərcüməsində Şəhriyarın “Yoxdur” rədifli qəzəlindəki bəzi beytlərə fikir verək:

Bizim ki, süfrəmizdə yavan çörək də yoxdur,
Toxa nə var, yoxsula isti xörək də yoxdur,
Qış günü pambıqdan ağ, üzüm kömtürdən qara
Ocaqda yandırmağa quru təkək də yoxdur.
... Nə camaldan, nə də ki, kamaldan pay almışam
Həsrətinə yanmağa bir şux mələk də yoxdur!

Biri Azərbaycan dilində, aşıq şeri ahəngində, qoşma janrında, digəri isə fars dilində, klassik Şerq şeri ruhunda, qəzəl janrında təqribən 150 illik zaman fərqində yazılmış bu iki orijinal əsərdə biri-biri ilə səsleşən ümumi cəhətlər vardır! Şeirlərin ikisi də üzü qara yoxsulluqdan acı-acı şikayət notları ilə aşılanmışdır. Bu əsərlərin ikisində də yoxsulluq istedad, hünər sahibi olan sənətkarların dərdi kimi ümumiləşdirilmişdir. Lakin bir vacib poetik detal “Bayram oldu...” qoşması ilə “Yoxdur” rədifli qəzəli xüsusi bir orta q məxrəcə gətirir ki, onu ayrıca qeyd etmək vacibdir. Həmin orta q məxrəc hər iki

müəllifin təbiətindəki səmimiyyətin, şuxluğun lirik təzahüründən ibarətdir. Diqqət edilərsə, Vəqifin də, Şəhriyarın da qəhrəmanları evində başına dolanmalı sahib camalın (mələyin) yoxluğundan şikayət edirlər. Hər iki şeirdə sahibcamalın yoxluğu ilə bu lirik qəhrəmanlar kamal payından da “məğmun” qaldıqları barədə yalnız şairlərə məxsus bir səmimiyyətlə gileyənlirlər.

İndi də M.Ə.Sabirin “Ey dərbədər gəzib ürəyi qan olan cocuq” mısrası ilə başlayan satirasını və Şəhriyarın “Yetim” şerini götürək:

Ey dərbədər gəzib ürəyi qan olan cocuq!
Bir ləqmə nan üçün gözü gıryan olan cocuq!

(M.Ə.Sabir)

Öz yurdunda sən nələr çəkdin, nələr, ey yetim!
Ayaqyalın, başaçıq, sən dərbədər, ey yetim!

(M.Şəhriyar)

Məsələ təkə onda deyil ki, götürilən və götürilməyən beytlərdə iki böyük şairin bu və ya digər sözü, ifadəsi üst-üstə düşür. Məsələ hətta onda deyil ki, hər iki sənətkar eyni mövzuda yazmış, ikisi də müraciət şəklini seçmiş, hər ikisinin də xitab obyektı kimsəsiz, acıyalavac, dərbədər, yetim bir uşaqdır. Bu əsərlərdə diqqəti cəlb edən daha çox onların kompozisiyasındakı, süjet dönümündəki səsleşmə və məzmun uyarlığıdır.

Hər iki şerin əvvəlində yetim bir uşağın ürəkləri parçalayan ağır bir vəziyyəti təsvir edilir; sonra isə hər iki müəllif bu vəziyyəti doğuran səbəblər üzərində düşünür və ikisi də təqsiri cəmiyyətdə, onun öz gələcəyi olan övladlarına ədalətsiz münasibətində də görür:

İnsan kimi bilinsə idi qədrü-qiymətin,
Açmış olurdu məktəbi-millî cəmiyyətin.
Həqlı deyil o kim, sənə der: var qəbahətin;
Məncə qəbahət isə olur halı millətin.
Etsəydi tərbiyəti sənə əhli vilayətin,

Sailliyə qalırdımı hərgiz də rəğbətini?!
Başsız qalib ayaqlara üstün olan cocuq.
Ey dərbədər gözib, ürəyi qan olan cocuq!

(M.Ə.Sabir)

Xalq düşünə bilsöydi sənin səədətini,
Dünya bilsöydi elmə tükənməz rəğbətini,
Əl açıb dilənməzdin bu böyük hükmətinlə,
Yandırmazdın məni də kövrək təbiətinlə.
Sən bağbansız, baxımsız qalan bir köprü ağac;
Ömür sürən dərbədər, ac-yalavac, ey yetim!
Məktəb sən dördinə qılar əlac, ey yetim!

(M.Şəhriyar)

Qoyulan məsələ ilə əlaqədar bircə nümunə də gətirməklə fikrimi yekunlaşdırıram. S.Ə.Şirvani keçən əsrin ortalarında yazıb:

Getmə, tərsa balası, mən də sənə sayə gəlim,
Dəməninədən yapışib səhni kəlisayə gəlim.

Bu da M.Şəhriyarın kəlamı:

Getmə, tərsa balası, mən də sənə sayə gəlim,
Əl qatanda sənə məşşatə təməşayə gəlim.

(Bu sonuncu səsleşməyə prof. Həmid Məmmədşadə diqqəti cəlb etmişdir).

Bütün bu müxtəsər xatırlamalardan, beləcə kiçik ekskursiyalardan sonra kim deyə bilər ki, M.Şəhriyar M.P.Vaqifin və S.Ə.Şirvaninin lirikasından, yaxud M.Ə.Sabirin satirasından təsirlənməmiş, yeri gələndə onlardan əsil böyük sənətkarlara məxsus bir tərzdə yaradıcılıq yolu ilə bəhrələnməmişdir? Buradaca Səhəndə məktubunu yada salmaq yerinə düşərdi. Səmimi etirafından belə məlum olur ki, Şəhriyar bir şair olaraq fəaliyyətə başlayandan özünü ruhən, mənən Sabirə borclu bilmişdir...

Ümumiyyətlə, Şəhriyarın həyat və yaradıcılığı ətrafında araşdırmalar aparılmalı məsələlər hələ çoxdur. Sadə bir məsələni, şairin tərcümeyihəlini, daha konkret desək, təvəllüd tarixini götürək. Şəhriyarın doğulduğu il son vaxtlarda nəzərdən keçirdiyim mənbələrdə ən azı beş cür yazılıb:

1904 (Y.Gədikli. "Şəhriyar və bütün türkcə şerləri" kitabı, səh. 18, İstanbul, 1990);

1905 (H.Billuri. "Məhəmmədhüseyn Şəhriyar" kitabı, səh. 19, Bakı, Elm, 1984);

1906 (Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası. 10-cu cild, səh. 25, Bakı, 1987; Prof. H.Məmmədşadə də "Xalqın sevimli şairi" adlı müqəddiməsində Şəhriyarın təvəllüd tarixini 1906-cı il kimi qeyd etmişdir. Bax: M.Şəhriyar. "Aman ayrılıq". Bakı, 1981, səh 4);

1906–1907 (Q.Beğdeli. "Məhəmmədhüseyn Şəhriyar" kitabçası, səh. 5, Bakı, Azərneşr, 1963);

1907–1908 (Əhməd Atəş. "Şəhriyar və Heydərbabaya salam" kitabı, səh.7, Ankara, 1964).

Bunları oxuyur və düşünürəm: axı, Şəhriyar qədim, yaxud erkən orta əsrlərin qaranlıqları içərisində uzun müddət naməlum qalib təzəcə aşkara çıxarılan şairlərdən biri deyil. O bizim çağdaşımız, cəmi-si on yeddi il bundan əvvəl səhhətini diqqətlə izləyən minlərlə şeir pərəstişkarlarının gözü önündəcə dünyasını dəyişmiş böyük və nadir istedad sahibi, çox məşhur bir sənətkardır. Onun bu dünyanı, insanları, xüsusilə də şeirsevənləri fərhləndirən təvəllüd günü niyə müxtəlif mənbələrdə bu dərəcədə fərqli olan 5 variantda yazılır? Özlərindən asılı olmayaraq bir-biri ilə mübahisəyə girişən, bəlkə də bir-biri ilə öcəşən bu rəqəmləri dəqiqləşdirməyin vaxtı çatmamışdır mı? Şairin doğum tarixi barədə bu fərqli rəqəmləri götürdüyümüz kitabları yazanların hamısı tanınmış şəhriyarşünas alimlərdir və onun həyatını, yaradıcılıq yolunu öyrənmək, təbliğ etmək, əsərlərini nəşr etmək sahəsində onların hər birinin, eləcə də Əsgər Fərdinin tədqiqatçıları var. Mən inanıram ki, həmin alimlər də, şəhriyarşünaslığın yeni nəsli təmsil edən tədqiqatçılar da ümumi obyektiv bir qənaətə gələcək və ədəbi ictimaiyyəti şairin doğulduğu il barədə elmin son sözü ilə tanış edəcəklər.

Şəhriyarın böyük həyati problemlər qaldıran irsi məhdud, məhəlli səciyyə daşımayıb, vüsətli, yaşarı mahiyyətdədir. Onun əsərlərində özünün kəskin və amansız ifşasını tapan sosial eybəcərliklər, mənəvi qüsurlar təkə vaxtilə Rza şah rejimi altında inləyən İrana deyil, elə Stalin rejimi altında yaman günlərə qalmış keçmiş Sovetlər İttifaqına da aid idi.

Mərkəzin zəhhakları zülmü səmayə qaldırır,
Ta ki, baş qaldura bir gün Azəristan Gavəsi.

– deyən Şəhriyar hər iki ölkənin, bütünlükdə isə geniş miqyaslı regionun insan azadlığına qənim kəsilmiş ədalətsiz qanunlarını ayaqlayaraq yüksəlir, oxucu və dinləyiciləri pak və ülvi duyğular, bəşəri ideallar uğrunda öz zəhhaklarımıza qarşı çarpışmağa səsləyirdi. Bu bir həqiqətdir ki, “Heydərbabaya salam” əsəri ədəbiyyatımızın sədəvlərindən biri olmaqla qalmayıb, bütünlüklə Azərbaycan bədii təfəkkürü sahəsində yeni bir mərhələnin başlanğıcını qoymuşdur. Bu poema İranda şahlıq rejiminin, Azərbaycanda şəxsiyyətə pərəstiş əhvali-ruhiyyəsinin tilsiminə düşmüş şeir üçün bir növ “İsrafilin suru” rolunu oynamışdır.

Həç kəsə sirr deyil ki, Şəhriyarın özü də bura daxil olmaqla Cənubi Azərbaycan şairləri əksər hallarda öz əsərlərini fars dilində yazırdılar. Bu, əlbəttə, ölkədə bütün savadlı oxucuların, hər halda onların böyük çoxluğunun yaxşı bildiyi dil olduğu üçün həmin şairlərin şərəfinə, şöhrətinə kəsər gətirmirdi. Bundan fərqli olaraq Şimali Azərbaycanda şeir ana dilimizdə yazılırdısa da, yenə nadir istisnaları çıxmaq şərtilə, xalqın dərdi-odu onda özünün köklü inikasını tapa bilmirdi. Kommunist rejimini, onun bədnam liderlərinin tərənnümü şeirdə geniş yer tuturdu. Günahsız insanların kütləvi qırğınları ilə əlamətdar olan Oktyabr (1917) çevrilişinə, ilk Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətini zorakı yolla devirən 28 Aprel (1920) çevrilişinə, öz müdhiş fikir və əməlləri ilə Rusiya imperiyasının, burada məskun olan bütün xalqların tarixinə sinfi çaxnaşmalar, qırğınlar gətirmiş Leninə, xalqımızın ən ağıllı, qeyrətli oğullarını mün-

təzəm surətdə qırmış Stalinə, milli fəlakətlərimizə “qanun” donu geydirən sosializm quruluşuna, təqvimlərdə qırmızı rənglə verilən cürbəcür qondarma “bayram” günlərinə minlərcə şeir həsr olunmuşdu. İş o yerə çatmışdı ki, böyük söz ustası Mirzə Əli Məcəz Şəbüstəri də bu cəhətdən özünü saxlaya bilməmiş, şimalı qaradaşlarının təsiri ilə “Tutaq Lenin etəyindən, ona pənah aparaq, Zəmanəmizdəki həlləli-müşkülət odur” misraları da daxil olmaqla Vladimir İliçə xüsusi əsər həsr etmişdir. Sovet Azərbaycanı şairlərinin tamamilə başqa mövzularda yazılmış bir çox şeirləri isə əksər hallarda Stalinin adı ilə yekunlaşdırılır və bu xalqlar cəlladı “bəşəriyyətin xilaskarı”, “bütün zamanların əvəzolunmaz dövlət xadimi”, “sərkərdələr sərkərdəsi” kimi təriflənirdi.

50-ci illərin ortalarından etibarən “Heydərbabaya salam”ın müxtəlif yollarla Bakıya gəlib çıxması, dönə-dönə nəşr edilib yayılması, heç şübhəsiz, ölkədə əmələ gələn ciddi ictimai təbəddülət şəraitində, doğrudan da, köhnə, konyunktur, kommunist partiyalı şərin iflasını sürətləndirdi. Onun öz təbii axarına düşməsi prosesinə elə qüvvətli bir təkən verdi ki, həmin təkənin nəticə təsirindən şerimiz öz varlığında, xalqın çağdaş həyatına, tarixinə münasibətində, bədilik axtarıqlarının istiqamətində bu gün də məmnun-məmnun barınmaqdadır.

Şəhriyarın həyat və yaradıcılıq yolu haqqında az yazılmayıb. Lakin deyilənlərdən də görüldüyü kimi, onun sənətinin bəzi problemləri bizdə hələ də şairin adına layiq yüksək səviyyədə öyrənilməyibdir. 21 il əvvəl tanınmış şair və şərqşünas alim Hökumə Büllürinin yazdığı kitabı və 42 il əvvəl klassik irsin görkəmli tədqiqatçılarından prof. Q.Beqdelinin çap etdirdiyi kitabçanı nəzərə almasaq, Şəhriyar haqqında bizim nə geniş və hərtərəfli, sanballı monoqrafiyamız, nə də elmi-kütləvi səciyyə daşıyan kitabçamız var. Halbuki onun irsini dönə-dönə, əsaslı şəkildə öyrənməyin bir çox cəhətdən ciddi əhəmiyyətə malik olması danılmaz həqiqətdir. Şəhriyarın həm farsca, həm də ana dilində, həm klassik üslubda, həm də bir novator kimi yeni səpkidə yazdığı əsərlərin, onlarda qaldırılan milli və bəşəri problemlərin araşdırılıb təhlil edilməsinin yaşadığımız bu millətlər yarış zamanında bir çox xalqların öz müqəddəratlarını təyin etmək yoluna düşmək üçün çarpışdığı indiki vəziyyətdə milli özünüdərək baxımından böyük əhəmiyyəti vardır.

“Heydərbabaya salam” poeması şairin göz açıb gördüyü doğma ellər, Cənubi Azərbaycan haqqında, milli həyatımız, məişətimiz, psixologiyamız haqqında vüsətli bir şairənə ensiklopediyadır. On illər boyu doğma yerlərdən, əziz adamlarından ayrı düşmüş Şəhriyar Heydərbaba mühiti bərsində ürəyinin başında gözdirdiyi, düşünüb daşındığı mətləbləri bu əsərində yüksək dərəcədə təbii və zərif boyalarla tərənnüm etmişdir.

Başdan-başa Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatının ruhu ilə aşırılmış “Heydərbabaya salam” axar-baxarlı, zəngin Azərbaycan dilinin özünəməxsus orijinal ahəngi olan cənub dialektində yazılmışdır. Əsər bilavasitə təbiətin ən böyük, özəmətli, ən yaşarı tərkib hissəsi olan dağa (Heydərbabaya) muraciət şəklində qurulmuşdur. Bunun özü də onun xəlqilik ruhunu qüvvələndirən bir əlamətdir. Azərbaycan folklorunda, aşıq ədəbiyyatında, klassik və çağdaş poeziyamızda dağlara müraciətlə deyilmiş və yazılmış yüzlərlə poetik nümunə mövcuddur. Heydərbaba dağma canlı xüsusiyyətlər verən şair özü bu əsərini nə üçün məhz dağa müraciətlə yazmasının səbəbini belə izah etmişdir: “Dağ göylərə yaxındır. O, təbiətin şah əsərlərindən biridir. Dağ tarixin əbədi olaraq görün açığı gözdür. O, vətəndə baş verən hadisələri seyr edərək öz sinə dəftərinə yazır. Şairin göylərə qalxan nalələrini əks etdirib bütün yer üzünə yayaraq hamının qulağına çatdırmağı təkcə o bacarır”.

“Heydərbabaya salam” poeması iki hissədən ibarətdir. Onun birinci hissəsində 77, ikinci hissəsində isə 48 bənd var. Bəndlərin hər biri 5 misradan hörülmüşdür. İlk üç misra aaa, dördüncü, beşinci misralar isə bb şəklində qafiyələniblər. Hamısı birlikdə kamil bir əsər kimi poemanın vəhdətini təmin edən bəndlər, eyni zamanda, hərəsi ayrılıqda, bir lövhəni, hadisəni, obrazı, yaxud xatirəni əks etdirən bitkin bədii vahid təsiri bağışlayır.

Diqqətli oxucu əsərdə ilin bir-birindən gözəl olan fəsillərini, bu fəsillərin yer üzünə gətirdiyi əlvan lövhələri görür, dağətəyi yamaclarda əkinin-biçinin, bağın-bostanın gözəlliyinə tamaşa edir, burada bir parça çörək üçün əlləşib-vuruşan insanların təkrarsız mənəvi aləminə dalır, əlin-obanın toy-bayramında, dərddi-matəmli günlə-

rində qiyabi də olsa iştirak edir. Xalq həyatının təsviri o qədər təbii və səciyyəvi təfərrüatları ilə verilir ki, oxucu əsərin personajları ilə birlikdə az qala həmin həyatı yaşayan adamlardan birinə çevrilir.

Səhər tezdən naxırçılar gələrdi,
Qoyun-quzu dam-bacada mələrdi,
Əmməcanım körpələrin bələrdi,
Təndirlərin qavzanardı tüstüsü,
Çörəklərin gözəl iyi, istisi.

Bununla belə “Heydərbabaya salam”ın əhəmiyyəti təkcə adət-ənənələri, mərasimləri, təbiət hadisələrini zəngin boyalarla canlandırmasından ibarət deyil. Xalqın tarixi taleyi, Azərbaycanın başına gələn böyük faciələr, sarsıdıcı ictimai hadisələr də şairin diqqətindən yayınmamışdır.

Heydərbaba, göylər bütün dumandı,
Günlərimiz bir-birindən yamandı.
Bir-birizdən ayrılmayın, amandı!
Yaxşılığı əlimizdən alıblar,
Yaxşı bizi yaman günə salıblar.

Bu misralar artıq bir kəndin, bir obanın dərdləri çərçivəsini aşır və ikiye parçalanmış Azərbaycanın böyük faciəsi haqqında şair naləsi təsiri bağışlayır. Şəhriyar bildirdi ki, onun şimaldakı qardaşları, məktəb, mədəniyyət, elm sahəsində müəyyən nailiyyətlər əldə edə bilsə də, sovet imperiyasının təqiblər, həbslər, sürgünlər, edamlar mənəgənəsində sıxılırlar. Şair Arazın üstündən bu taydakı qardaşlarına əl uzadıb onlarla ağlaşmaq, bu yolla da dərdlərinə şorik olmaq istəyir:

Bir uçeydim bu çırpınan yelinən,
Bağlaşeydim dağdan aşan selinən,
Ağlaşeydim uzaq düşən elinən,
Bir göreydim ayrılığı kim saldı,
Ölkəmizdə kim qırıldı, kim qaldı.

Poemada şairin bir sıra əziz adamları xatırladılsa da, əsərin mərkəzində Şəhriyarın özünün bədii obrazı canlanır. Ümumiyyətlə, poemalarda lirik qəhrəman və müəllif arasında tam eyniyyət olmasa da yaxınlıqlar, səsleşmələr, uyarlıqlar geniş müşahidə edilir. "Heydərbabaya salam" da bu cəhət daha qabarıq şəkildə nəzərə çarpır. Çünki şair uzun illərin hicranından sonra səyahət məqsədilə hər hansı bir əsrarəngiz ölkəyə, yaxud istirahət üçün yaylağa yox, əzizləri ilə görüşmək, onların ruhundan mənəvi halallıq almaq üçün elinə-obasına gəlmişdir. Kövrəkliyi doğuran digər başlıca səbəb isə budur ki, bu qəhrəmanın ən əziz və ən doğma adamları olan atası, anası, nənəsi, ömür-gün yoldaşı, bir çox qohumları və qonşuları, uşaqlıq və gənclik illərinin yaxın dostları artıq həyatda yoxdur. Onların hər biri ilə əlaqədar şairin qəlbində zaman-zaman şirinli-acılı xatirələr oyanır. Bu xatirələr həyati və əziz olduğu qədər də həzin və kədərlidir. Şəhriyarın insanpərvərliyi və vətənpərvərliyi də ilk növbədə bu yaxın adamlarına, əzizlərinə bu dünyanı tərk etmiş bütöv bir nəslin taleyinə münasibətində canlanır.

Poemada Xoşgünabın dağətəyi kəndlərinin təbiəti çox əlvan və zəngin boyalarla təqdim edilmişdir. Onun ayrı-ayrı bəndlərində təbiət rəngdən-rəngə düşüb cilvələnilir. Burada təsvirlər o qədər təbii və oynaqdır ki, oxucu özünü ildırımın gurultusunu, sel-suların şaq-qıltısını eşidər kimi, bundan sonra yeni bir nizamla boy göstərən təzə-tər çiçəklərin, otların ətrini qoxulmuş kimi təsəvvür edir. Azərbaycanın təsərrüfat həyatı, xalqın adət və ənənələri, toyu-yası, məişətinin növ-növ lövhələri, ayın və mərasimlər elə incəliklə təqdim olunur ki, onların əsasında cənub ellərində yaşayan soydaşlarımızın gün-güzəranı, etnoqrafik xüsusiyyətləri haqqında çox zəngin bədii məlumat əldə etmək mümkündür.

Əsərdə yalnız təbiət lövhələrinin və etnoqrafik məqamların yox, psixoloji anların da təsvirində şair böyük ustalıq nümayiş etdirmişdir.

Qarı nənə gecə nağıl deyəndə,
Külək qalxıb qap-bacanı döyəndə,
Qurd keçinin şəngülüsün yeyəndə
Mən qayıdıb bir də uşaq olaydım,
Bir gül açıb ondan sonra solaydım.

Bu misraların ayrılıqda hər birində və bütünlükdə onların əmələ gətirdiyi bənddə insan əhval-ruhiyyəsinin elə anları verilmişdir ki, yaşıdan asılı olmayaraq onu oxuyanların hər birində həyatın həmin anlarını yenidən yaşamaq arzusu baş qaldırır. Poemanın mühüm məziyyətlərindən biri xalqın gələcəyinə inam duyğusunun yüksək poetik ifadəsilə bağlıdır. Heydərbaba dağının timsalında bütün Azərbaycanı ümumiləşdirən şair xalqın öz səadətini sədəqə şəklində yox, mürtəcə qüvvələrə (qurdlara) qarşı igid oğullarının mübarizəsi sayəsində əldə edəcəyinə inanır, o gözəl əyyamı qəlbinin ən dərin guşəsindən gələn böyük səmimiyyət duyğusu ilə tərənnüm edir:

Heydərbaba, mərd oğullar doğğınən,
Namərdlərin burunların ovğınən,
Gədəklərdə qurdları tut, boğğınən,
Qoy quzular ayın-şayın otlasın...

Əsil söz sənətkarının böyüklüyü həm də bununla ölçülür ki, onun istər sağlığında, istərsə də dünyasını dəyişməsindən on illər, qərirlər keçəndən sonra əsərlərini oxuyan hər kəs, ilk növbədə isə sözə qarşı həssas olan yüksək səviyyəli bədii zövq sahibləri, şeirsevənlər dərinləndir, həmin sənətkarla, onun kəlamı ilə özü və öz zamanəsi arasında, mənsub olduğu ölkə, qövmlər və cəmiyyətin taleyi arasında, fikir və duyğuları arasında nə isə bir uyarlıq, yaxımlıq, doğmalıq, səsleşmə, tipologiya görür. Önündə kəlmə-kəlmə, beyt-beyt, vərəq-vərəq açılan şair kəlamı işığında oxucu tam səmimiyyətə öz daxili aləmini, qəlbini, şüurunu ona etibar edir; özünü həyəcanlandıran, narahat edən çox vacib, taleyüklü mətləblər bərəsində ondan məsləhət alır, öz fikir və duyğular axarını şair kəlamının yüksək mənə pərdəsinə kökləyir.

Belə mötəbər şairin misraları hər oxunuşda diqqətli oxucunun şüurunda, qəlbində əks-səda verir. Onu hala-həyəcana gətirir, həyatın neçə-neçə müşküllərini həll etmək işində nəsilin öhdəsindən tutur. Dahi sənətkarlardan Firdovsi Tusinin "Şahname"si, Nizami Gəncəvinin

“Xəmsə”si, Füzulinin “Leyli və Məcnun” məsnəvisi məhz belə mötəbər, təkrarsız ədəbi qaynaqlardır. Sədinin “Gülüstan”ı və “Bustan”ı, Hafiz Şirazinin, Kəmalî Xocəndinin, Hacı Seyid Əzim Şirvaninin, məliküşüəra Baharın ən yaxşı qəzəlləri, Molla Pənah Vaqif Qarabağının zərif qoşmaları, M.Ə.Sabirin satiraları da qədirşünas oxucuya məhz belə təsir bağışlayır. Əsərlərindəki mötəbər fikirlərin, əlvan duyğuların, incə mətləblərin təqribən son yarım əsrdə yetişən yeni-yeni nəsilərə güclü təsir göstərməsi, onların mənəviyyatında böyük intibahlar oyatması baxımından Seyid Məhəmməd Hüseyin Şəhriyar da bu cür nadir sənətkarlardan biridir.

Bu, əlbəttə, bəzi digər məqamları da nəzərə almaq şərt ilə, Şəhriyar irsinin iki çox mühüm keyfiyyətilə bağlıdır. Həmin keyfiyyətlərdən birincisi budur ki, şairin həm fars, həm də Azərbaycan dilində yazmış olduğu müxtəlif mövzulu əsərlərin bir çoxu bütün zamanlar, ölkələr və insanlar üçün görəkli, maraqlı olan dərin və ali fikirlərlə, incə və zərif bəşəri duyğularla zəngindir. İkinci vacib keyfiyyət isə bu fikir və duyğuların bir söz ustası kimi müəllif tərəfindən yüksək dərəcəli sənətkarlıqla, təzə, tərəvətli, orijinal, bədii ifadə vasitələri ilə, ürəyə yatan ahəng və cazibədarlıqla, ən yüksək bədiilik tələblərinə cavab verən səviyyədə təsbit olunmasıdır.

Şəhriyarın yaradıcılığında xalqın maddi və mənəvi həyatının bütün cəhətləri, insan taleyinin bütün yönləri üçün görməli, götürməli, öyrənməli, faydalanmalı məqamlar istənilən qədərdir. Bu misralar əsasən Qurban bayramı münasibətilə xalqa ünvanlanmış mübarəkabadlıq sözlərindən ibarətdir.

Başdan, candan keçən millət,
Bayramın mübarək olsun!
Küfrü kəsib biçən millət,
İslamın mübarək olsun.
Ay atalar, ay analar,
Ehsansız qəbul olubdur.
Kuyi-Minada kəsilən
Qurbanız qəbul olubdur.
Cihada bel bağlayandan
İmanız qəbul olubdur.

Səflər içrə san verdin sən,
Cəbhələrdə can verdin sən.
Milletüvə kömək çıxdın,
Qansızlara qan verdin sən.

O pak qana qanlar qurban, bayramın mübarək olsun!
O pak cana canlar qurban, bayramın mübarək olsun!
... Dünyadan vaz keçən oğul, bayramın mübarək olsun!
Şəhid camın içən oğlu, bayramın mübarək olsun!

(“Bayramın mübarək olsun”)

Şəhriyarın bu sözləri məşhur “Hədiqətüs-süəda” əsərində Kərbəla faciəsinin ürəkləri yandıran məqamlarını təsvir etmiş böyük Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzuli Bağdadinin kəlamı ilə çox gözəl səsleşir:

Zillət ilə ləzzəti olmaz həyatın, dustlar,
Nəqdi-can sərf eyləyib, dünyada kam almaq görək!
İz ilə dönmək ədudən səhlidir, himmət tutub
Ya şəhid olmaq görək, ya itiqam almaq görək!

Hər iki əsəri oxuyarkən bəzən adama elə gəlir ki, Şəhriyar da, Füzuli də bu misraları yazanda öz qələmlərini mürəkkəbə yox, ürəklərinin qanına batırmuşdur. Odu ki, Füzulinin İmam Hüseyin faciəsinə əks etdirən məşhur məqtəlini müqəddəs Kərbəladə qələmə almasından 450 il, Şəhriyarın isə Təbrizdə camaatla bayramlaşmasının nətiçəsində doğulmuş “Bayramın mübarək olsun” şerinin yazılmasından isə təqribən 30 il keçdiyinə baxmayaraq, həmin əsərlər dərin ümumiləşdirmə keyfiyyətinə malik olduqları üçün bir çox digər ölkələrdə, o cümlədən də bizim tərəflərdə hər kəsi düşündürür. Qəlbində Allah nuru olan bu şairlər oxucu və dinləyicilərinə təlqin edirlər ki, azadlıq, istiqlalıyyət, müqəddəs dinimiz yalnız xəyal bəsləməklə əldə edilən nemətlər deyildir. Dini mübarəkimizi, azadlıq və istiqlalıyyətimizi, vətən sərhədlərinin toxunulmazlığının əldə silah cəbhələrə gedən qeyrətli vətən balaları öz qanı və canı ilə qazanmalıdırlar. İrənin qeyrətli övladları Yaxın Şərqi ən güclü

orduya, hərbi texnikaya malik olan şahlıq seltənətinə qarşı şanlı mücadiləsində, beynəlxalq imperializmin fitnələrindən doğmuş “Körfəz müharibəsi” zamanı yadellilərə qarşı apardığı qəhrəmanlıq mübarizəsində bunu dönə-dönə sübut etmişdir.

Şəhriyarın azadlıq və istiqlaliyyətin tərənnümünə həsr olunmuş bu ruhlu əsərləri İranın şimal qonşusu olan Azərbaycan cümhuriyyətinə bugünkü durumu, xalqımızın düçar olduğu ağır müşkülləri və təcavüzə qarşı mübarizəsini də müvəffəqiyyətlə ehtiva etməkdədir. On beş ildən artıqdır ki, Azərbaycan öz nankor qonşusu Ermənistanın silahlı təcavüzünə məruz qalmışdır. “Arxalı köpək qurd basar” demişlər. Rusiya cəbbəxanalarından gah gizlin, gah aşkar yollarla alınan, bahası hər dəfə milyard dollarla hesablanan ağır silahlarla təchiz olunmuş düşmən torpaqlarımızın iyirmi faizini işğal etmiş, o ərəzidə ələ düşən, dişə dəyən nə varsa, hamısını soyub aparmışdır. Məscidlər, məktəblər, səhiyyə ocaqları, ictimai iaşə binaları dağıdılmışdır. On minlərlə Azərbaycan vətəndaşı həlak olmuş, hesabı dəqiq bilinməyən soydaşımız yaralanmış, bir milyondan artıq müsəlman öz doğma ev-eşiyindən, od-ocağından qaçqın düşmüşdür. Çadırlarda acınacaqlı güzəran keçirən bu zavallı həmvətənlərimizin bir qisminə kömək əli uzatdığı üçün əlimə düşmüş bu fürsətdən istifadə edərək, İran İslam Cümhuriyyətinin dövlətinə, bu ölkədəki öz din qardaşlarımıza dərin minnətdarlığımı bildirirəm.

Ədalət nazilər, amma üzülməz deyiblər. Əlbəttə, belə qalmayacaq. Ya beynəlxalq dairələrin nəzarəti altında sülh yolu ilə və yaxud da Şəhriyar şərinin qəhrəmanları kimi qanımız, canımız, başımız bahasına torpaqlarımızı təcavüzə qarşı təmizləyəcəyik və o zaman, el arasında deyildiyi kimi, bizim də küçəmizdə bayram olacaqdır, inşallah!

Mən buna bütün varlığım ilə inanıram və oxucuları da inandırırım ki, həmin bayramda məsud vətəndaşlarımızın oxuyacağıları mahnılar, şeirlər arasında Şəhriyarın bu misraları da özünə yer alacaqdır:

İnqilabdan kam almışdıq,
Nəngi verib, nam almışdıq,
Küfrdən islam almışdıq,
Taza ilə təza girdik,
Qışdan çıxıb, yazı girdik.

Çox maraqlıdır ki, ustadın hansı şeirini diqqətlə oxuyuruqsa qəlbimizdə bu baxımdan aydın intibahlar oyadır, inam hissimizi qüvvətləndirir. Şəhriyarın bu qəbildən olan əsərləri 1970-ci illərin sonlarında İranda, 1980-ci illərin sonlarında Qafqazda, Orta Asiyada və Qazaxıstanda avtoritarizmin süqutu üçün adamları ruhən hazırlayırdı. Şəhriyar öz ölkəsindəki rejimin eybəcərliklərini, Savak başkəmənlərini öz amansız təziyanələrinə hədəf edəndə dünyanın bir sıra digər ölkələrində hökm sürən qeyri-insani rejimləri, o cümlədən də yaxın qonşuluqdakı dindaşlarını əsərlərində saxlayan bolşevik-daşnak qaragürhunu da biabırçılıq sütununa mıxlamış olurdu. Bu nöqtəyi-nəzərdən yanaşdıqda Şəhriyarın demək olar ki, bütün şeirləri güclü düşündürmə, duyğulandırma imkanlarına malikdir:

Barilaha! Sən bizə ver bu şeyatindən nicat,
İnsanın nəslin kəsib, ver insə bu cindən nicat.

... Şürevindən də nicat umduq ki, bir xeyir olmadı,
Olmasa çay sandığına, qoy gələ Çindən nicat.

(“İnsü cin”)

Məsəl var, deyərlər: “İmanım bir yerə, gümanım bir yerə”. Şair gümanın, səyyar xəyalının, simurqu da min dəfələrdən birində dolana-dolana, dolaşa-dolaşa gedib Şürevi üstünə qonmuşdur. Fəqət dərhal hiss edib, başa düşmüşdür ki, ondan heç bir xeyir gözləmək olmaz. Doğrudan da axı, Şürevi milyonların başına bəla kəsilən öz dövlətində məskun qovmlər bir gün vermədiyi halda, İrana necə nicat verə bilərdi? Yəqin məhz bu qənaətdə olduğu üçün şair sözüne davam edərək demişdir:

Şəhriyarın da əzizim, bir tutarlı ahı var,
Düşməni Əhrimən olsun, tapmaz ahından nicat!

Dərgahi-alidə peyğəmbərlərdən sonra ikinci yerdə şərfəllənən əsil şairlərin ahı isə həqiqətən də çox tutarlı olur. Hələ XII əsrdə Şəhriyarın sənətdə ulu babalarından olan Əfzələddin Xaqani əbəs yerə deməmişdi ki,

Hər səhər qalxar göyə ah ilə əfqanım mənim,
Qərq olar qanda şəfəq tək çeşmi-giryanım mənim.
...Ah odumla hər dəfə aldım hədəf, etdim şikar,
Ol qoca qurdu ayaqdan saldı peykanım mənim.
Pas kimi sardı məni dövrən ki, yandırısın, həməən
Ah odunda yandı, his oldu o dövrənəm mənim!

(“Həbsiyyə”)

Bəli, mürtəcə şah mütləqiyyətinin və kommunist Əhriməninin çöküb darmadağın olması hər iki ölkədə ilk növbədə ictimai-siyasi proseslərin nəticəsidir. Lakin bu işdə Allahın sevdiyi, böyük istedad və daşı deşən ah ətə etdiyi, dualarının müstəcəb qıldığı Xaqani, Füzuli, Şəhriyar kimi, habelə Şurəvi zindanlarında qətlə yetirilmiş Seyid Hüseyn, Əhməd Cavad, Mikayıl Müşfiq kimi böyük ədəbi simaların ah-naləsinin də labüd rolu vardır. Şəhriyarın aşağıdakı beyti də fəqət bu kontekstdə düzgün başa düşülə bilər:

Küfrü gördüz necə çiy-çiy yedi islam cigərin?
Siz də Küfrün cigərin indi kabab etməlisiz!

(“Qeyrat vəqtidir”)

Ustad Şəhriyarın “Allah bayrağı” şerində də çox dərin mənalı, ibrətəməz beytlərlə qarşılaşırıq. İrandakı İslam inqilabı ərəfəsinin və o gərgin günlərin bəzi dəhşətli məqamlarını yada salan bu əsərlərində şair sonsuz bir iftixar duyğusu ilə deyirdi ki, uzun müddət şeytanın yuxuya verdiyi və oyanışına bütün vasitələrlə mane olduğu xalqı bu qəflət yuxusundan islam oyatdı. Ona görə də dünyagörmüş şair Qurani-Kərimin “Baqara” surəsindəki 138-ci ayəni (“Allahın rənginə bəyan; kimin rəngi onunkundan gözəldir?”) əsas götürüb öz həmvətənlərinə müraciət edərək onları ağı qaradan seçməyə, zahiri parıltılara uymayıb mahiyyətə varmağa, islami dəyərlərə sadıq qalmağa təkidlə dəvət edirdi:

Hər rəngi at, fəqət boyan Allah boyağına,
Hər aldadan boyaqlara qəlbin boyanmasın!
Xəlqin gözün oyardı şahın mərəzəzləri,
Qoy bir oyulsun öz gözünü, ta göz oymammasın!

Dinimizdən, onun fəaliyyətindən cin-bismillahdan qorxan kimi qorxub vahiməyə düşən bolşevik hökmranlığı xalqımızı öz dini – mübarəki olan islamdan, şair demiş, Allah boyağından ayrı salmaq üçün çox hoqqalardan çıxdı, çox ağır cinayətlər törətdi, çox məscidləri bağlayıb, xarabazara çevirdi. Məscidlərin bir qismindən fabriklər, zavodlar, anbarlar, idarələr, kino klubları kimi istifadə etdilər, bəsiyyət əhlini göz görə-görə gözsüz qoydular. Ağız dualı minlərcə din xadimini minbərlərdən düşürdüb səhhətinə və yaşına baxmadan həbs etdilər, Sibirə, Uzaq Şərqi sürgün etdilər, qətlə yetirdilər. Keçmişdə Bakıda qazi olub Qurani-Kərimi Azərbaycan dilində şərh etmiş Mir Məhəmməd Kərim ağa milisin zirzəmisində güllələnəndə onun 84 yaşı var idi...

Bu işdə çox canfəşanlıq eləyən o zamankı rəhbərliyin başçısı Mircəfər Bağırov olub ki, xalq arasında gizləndə deyilən ikinci adı bir an əvvəl Şəhriyardan gətirdiyim birinci beytdə nifrətlə yad olunan Mircəfər idi. Mircəfər Bağırov bədnam Stalinin Bakıda heç bir məhdudiyyət bilməyən buyruqçusu idi. O öz iradəsi və şəxsiyyətə öz əllərlə çox xalqsevər ziyalımları o cümlədən də nüfuzlu din xadimlərinin qanına qəltan etmiş, ocaqları söndürmüş, qapıları bağlı qoymuşdu.

Fəqət yenə də şair demiş, şeytan bu mənfur əməllərini çox davam etdirə bilmədi, haqq öz yerini aldı, öz istiqlalıyyətinə qovuşandan sonra xalqın ilk nəci, vacib kütləvi tədbirlərindən biri bu oldu ki, Azərbaycanda məscidlər bərpa edildi, yeni, daha vüsətli Allah evləri tikildi, Bayıl qəsəbəsində vaxtilə partladılmış Səkinə xanım məscidinin yerində ucaldılan gözəl bir Allah evinin bünövrəsinə isə ilk daşı Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin rəisi Şeyxülislam Hacı Allahşükür Paşazadə ilə birlikdə müstəqil Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev cənabları özləri qoydular!

Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev İslam konfransının VIII zirvə toplantısı münasibətilə Tehrandə olarkən İranın Ali dini rəhbəri Ayətullah Seyid Əli Xamneyi cənabları ilə görüşəndə ona demişdir: “Xalqımızı 70 il ərzində İslam dinindən ayırmağa çalışıblar. Bilirsiniz ki, biz Sovetlər İttifaqının tərkibində ateist tərbiyəsi, təbliğati altında yaşamışıq. Ancaq buna baxmayaraq, xalqımız öz dinindən heç vaxt ayrılmayıbdır, onu qəlbində, ürəyində saxlayıb və imkan olan kimi hər şey açılıbdır. Bu da dinimizin – İslam dininin nə qədər qüdrətə, gücə malik olduğunu göstərir. Bir daha bəyan edərik ki,

Azərbaycan öz müstəqilliyini bundan sonra heç vaxt əldən verməyəcək və öz dinindən də ayrılmayacaqdır” (“Azərbaycan” qəzeti, 16 dekabr 1997).

Biz müəyyən edə bilmədik ki, ustad Şəhriyar muğamat dəstgahlarının əla şairanə təsnifatını verən “Sazlı şairimiz Xəzinin ruhuna təqdim” əsərini nə vaxt yazıb... Lakin onun həmin şeirlə Azərbaycan xalqının Qarabağ yarasına mənəvi bir məlhəm qoyduğu göz qabağındadır.

Sızıldar sinəmin sazı, “Dəraməd” eylərəm “Şuri”,
“Çobanım” sən də “Səlmək”lə sızıldat taru-tənburi.
“Qarabağım” çıxıb əldən, “Segahım” qoy yetim olsun;
İgidlər yurdusa bir gün ucalsın təbli-şeypuri!

Ustadın bu fikirlərini davam etdirmək caiz olsaydı, deyərdim ki, əgər Qarabağ soydaşlarımız, bütün xalqımız öz qəhrəmanlıq ənənəsinə sadıqdırlarsə, onlar artıq “Yetim segah” oxumaqla dərdə dərman edə bilməzlər; indi təbli-şeypur “Cəngi” üstündə vurulmalı, Qarabağda “Qarabağ şikəstəsi” də öz əsil sahiblərinə qaytarılmalıdır!

Ümumiyyətlə, Şəhriyarın yaradıcılığında əsər tapmaq çətindir ki, onda ümumbəşəri qayələr, insanlığa xas olan uca keyfiyyətlər, bütün ölkələr və bütün zamanlar üçün müqəddəs olan mənəvi mətləblər yüksək sənətkarlıqla ifadə edilməsin. 16 bənddən ibarət “Eyvay mədərim!” şerində Şəhriyarla Kövkəb xanım arasındakı zərif və kövrək ana-övlad münasibətləri yadda qalan çox incə təfərrüatları ilə öz bədii inkişafını tapmışdır. Lakin eyni zamanda ustad dünya ədəbiyyatının bədii qaynaqlarından biri olan ana mövzusunda elə bir fikri-bədii vüsət vermiş, bu münasibətləri elə səciyyəvi məqamları ilə və elə məntiqi bir ardıcılıqla nəzmə çəkmişdir ki, onun əsəri, dünyanın hansı qitəsində yaşamasından asılı olmayaraq, hər bir ləyaqətli insan üçün ardınca qoşulmalı örnək səviyyəsinə qalxmışdır:

Bilirsən mənə bir vaxt nələr, nələr demiş o?
Həqiqətlər söyləmiş, əfsanələr demiş o.

Onun nağıllarıyla qanadlanmış xəyalım,
Bayatılar, laylalar, tərənələr demiş o.

Bəşiyimin başında gah gülmüş, gah ağlamış,
Qundağımın bağını nəğmələrlə bağlamış.

Mənim eşqim, ilhamım, hər nəyim var, onundur,
Bu qəmlər, bu ələmlər, bu misralar onundur.

Mən yazmıram, bəlkə də yazır indi bu şəri,
Onun qızıl şüa tək könül titrayışları.

Mən onun sayəsində boya-başa çatmışam,
Anam məni doğubdur, mən ələm yaratmışam.

Bu fikir aliliyi, bu şairanəlik və bədii vüsət Şəhriyarın “Heydərbabaya salam” və başqa poemalarına, bir sıra qəsidə və qitələrinə, “Aşiqin gileyi”, “Həzin nalələr”, “Yanıqlı saz”, “İnsan ol!”, “Tarım mənim” kimi yüzlərcə qəzəlinə də yaşarılıq bəxş edən ən səciyyəvi əlamət və keyfiyyətlərdir.

Beləcə mühüm bəşəri problemləri diqqət mərkəzinə çəkişən və qənaətlərini ifadə edən Şəhriyar bəzən klassik irsədən, bir şairin bir misrasından, hətta müəyyən təbii təbəddülata uğratmış olsa da, tək bir cə qafiyəsindən belə öz ilhamına qanad taxır, təbini çuşa gətirir. Məsələn, “İman müştərisi” şerini əlaq. Bu əsərdə təkanverici poetik məqam Hacı Seyid Əzimmin “Aparır” rədifli qəzəlinin bu beytidir:

Ey kaman qaşlı, məni yərələdi qəmzən oxu,
Zülfünü bas yarama, qoyma məni qan aparır.

İncə ruhlu qəzəlxan Seyid Əzim məhəbbətin tərənnümünə həsr olunmuş bu qəzəlinin Şəhriyarı xüsusilə mütəəssir etmiş beytində bir-birindən doğan hadisələrin təbii ardıcılığı yolu ilə qərribə bir psixoloji vəziyyət, poetik məqam yaratmış, bununla da əsərinə məntiqi və estetik bütövlük əşlamışdır. Hələ sağlığında, yeni keçən əsrin ortalarında Qafqazda və Yaxın Şərqdə tanınmış bu görkəmli şairin ənənəvi məhəbbət mövzusunda həsr edilən qəzəlindəki bir cə ünsürdən faydalanan Şəhriyar isə doğma vətəninin ictimai bələlərini

göstərməyə, ürəyində qövr eləyən böyük dərdləri dilinə gətirməyə imkan verən tamamilə yeni, yüksək mənalı bir qəzəl yazmışdır:

Aman Allah, yenə şeytan gəlib iman apara,
Qoruyun, qoymayın imanızı şeytan apara!
Qanlı dirnaqlarınla ingilis əl qatdı bizə,
Baxısan, rus da Arazdan keçir, İran apara.
Anama söyləyin: oğlun yıxılıb səngərdə,
Tellərin bas yarama, qoyma, məni qan apara.

Şəhriyar şerinin təsir qüvvəsi ilk növbədə izlədiyi qayənin böyük-lüyündə, fikir və duyğuların yaşarılığında. Onun əsərlərini döndöndə oxuduqca, biz ən müxtəlif, aşkar və gizli yollarla İrana rəxne salmaq istəyən şər kabusunu, iman aparmağa gələn şeytanları, "Parçala, hökm sür!" deyib öz qanlı pəncələri ilə ölkəni təhdid edən imperializmin mənfəi obrazını görmüş kimi oluruq. Ölkəsinin ərazi bütövlüyü uğrunda, mədəniyyətinin, dininin, dilinin, imanının təhlükəsizliyi uğrunda can nisar edən məğrur oğullarla, belə oğulları yetişdirən ağ saçlı qəhrəman analarla görüşmüş, onların mübarək əllərindən öpmüş kimi oluruq. Xəyalımızda bu mərd İran anaları ilə Qarabağ davasında qoşa-qoşa şəhid vermiş vətənpərvər analar arasında uzanıb gedən ilahi bir nur zolağı görünür və bu nur zolağının bundan sonra daha böyük qüvvətlə bərq vuracağına iman gətiririk.

Beləliklə də, qətiyyətlə təsbit etmək üçün əlimizdə kifayət qədər fakt, elmi bəddii sənəd və əsaslar mövcuddur ki, rişələri, hüceyrələri ilə əsil xalq şairi olan Şəhriyarın irsi İran zəmin hüdudlarından kənar da hüsn-rəğbətə qarşılanan, başa düşülən, təkə ustadın vətəni, xalqı üçün deyil, bir çox digər ölkələrin xalqları üçün də həm dünün, həm də bu gün vacib əhəmiyyətini qoruyub saxlayan regional və global bəşəri problem və motivlərlə çox zəngindir. Bu problem və motivlərin yalnız bir qismindən, bu yazının verdiyi imkanlar çərçivəsində bəhs edə bildim. Lakin bu fikirdəyəm ki, onun adını çəkmədiyim bir sıra digər əsərləri də bu baxımdan araşdırılıb tədqiq edilməyə, haqqında xüsusi kitab və məqalələr yazılmağa möhtacdır. Qənaətimiz bundan ibarətdir ki, ustad Seyid Məhəmməd hüseyn Şəhriyar irsinin bu cəhətlərini işıqlandıran sanballı kitabı onun istedadlı pərəstişkarları, inşallah, çox gözləməli olamayacaqlar.

Şəhriyarın həm farsca, həm də ana dilində, həm klassik üslubda, həm də yeni formada yazdığı əsərlərində çox sanballı milli və bəşəri problemlər qaldırılmışdır. Onların bir çox xalqların öz müqəddəratını əlinə alıb dövlət müstəqilliyini qorumaq uğrunda çarpışdığı indiki vəziyyətdə milli özünüdərk baxımından böyük əhəmiyyəti vardır.

60-cı illərdə, xüsusən, "Heydərbabaya salam" poeması Bakıda tam halda nəşr edildikdən sonra Şimali Azərbaycanda Şəhriyarın yaradıcılığına maraq xeyli artmış, şairin əsərləri yurdumuzun istisnasız olaraq bütün bölgələrində geniş yayılmışdır. Bu taylı şairlərin Şəhriyarın əsərlərində vaxtaşırı anılması, onun da mübarək adının və məşhur poemasının bu taylı şairlərimizin əsərlərində döndöndə tərənnüm edilməsi, güney və quzey Azərbaycanın şairləri arasında yazışmalar, "Heydərbabaya salam"ın bu tayda mavi ekranda görünməsi, radio dalğalarında səslənməsi, bu əsərin motivləri əsasında tamaşalar göstərilməsi, Şəhriyar irsinin Bakıda, onun böyük sələfi Nizami Gəncəvinin adını daşıyan Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi muzeyində xüsusi bir guşədə layiqincə canlandırılması xalqımızın öz tarixinə, ənənələrinə qovuşması, öz dövlət müstəqilliyini əldə etməsi prosesində çox böyük mədəni kömək etmişdir. Şairin vəfatından illər keçdikcə onun ədəbi irsinə oxucu marağı daha da artır. Hər iki tayda adamlar xoş gündə də, iş müşkülə düşəndə də ilk növbədə, özünün say-seçmə şairlərindən biri kimi Şəhriyarın sənət kəhkəşanına müraciət edir, onun fikir və duyğular xəzinəsindən qəni-qəni faydalanırlar. Bu zəngin və universal xəzinədə insan həyatının bütün məqamlarını, xalq psixologiyasının ovqat qammasını əks etdirən əsərlərlə qarşılaşırlar. Şəhriyar on illər bundan əvvəl doğulmuş bu misralarını elə bil ki, xalqımızın erməni təcavüzünə məruz qaldığı məhz bu fəlakətli günləri haqqında demişdir:

Behiştimiz cəhənnəm olmaqdadır,
Zilhiccəmiz məhərrəm olmaqdadır.

Lakin xoşbəxtlikdən Şəhriyarın həsbi-hal səciyyəsi daşıyan belə optimist misraları da vardır:

Dedim: – Məhəbbətdən özgə nə varsa,
Çəkdim, qələm çəkdim, hamısına mən.
– İnsana, vətənə, borcun var, dedi,
Heç vaxt qələm çəkmə bu borcuna sən.
Dedim: – Nə gözəldir səma, ay, günəş,
Ey cahan, günəşə öz qapını aç!
Dedi: – Ey gözəllik padşahi şair,
Dünyaya ədalət bayrağını sanc!

Yaman günün ömrü az olar demişlər. Haqq öz yerini tutacaq, xalqımızın istiqlal amalı tam qalib gələcək, gözəl Qarabağın bütün güşələri də buraya daxil olmaqla, doğma torpaqlarımız dinc nəfəs alacaqdır. Azərbaycanın üçrəngli, ayılı-ulduzlu dövlət bayrağı ilə yanaşı, xalq mənəviyyatının parlaq rəmzi kimi qüdrətli şairimiz Şəhriyarın sənət və gözəllik bayrağı da qədim Azərbaycan torpağı üzərində əbədi dalğalanacaqdır.

Bəkir Nəbiyev
akademik

HEYDƏRBABAYA SALAM

BİRNCİ HISSƏ

Azərbaycan dilində şeirləri

Heydərşaha, kəliklərin uçanda,
Könlümün qəribə düşməndə,
Bizdən də bir münəddis olsa yad olsa,
Açılmayın, qəribə düşməndə,
Bayram yel çardaxın yuxanda,
Novruzun qəribə düşməndə,
Ağ bulutun qəribə düşməndə,
Bizdən də bir yad eləyən sağ olsun,
Dördüförmiz qoy dikəlsin, dağ olsun,
Uşaqın qəribə düşməndə,
Yel gələndə qəribə düşməndə,
Bölkə mənə qəribə düşməndə,
Heydərşaha, sənin üzün ağ olsun,
Dördüförmiz qoy dikəlsin, dağ olsun,
Bizdən som sənin başın sağ olsun,
Dünya qəzov-qədəz, ölüm-tümdü,
Dünya boyu qulustada, yetimlik.

Dedim: - Mən Nəvəni ögə nə varsa,
Çəkdim, qələm çəkdim, həməmə mən.
- İhsana, vəzirə, bərcəm yat, dedi.
Heç vaxt qələm çəkəni bu bərcəmən sən
Dedim: - Nə gələliyə sənə, ay, güney,
Ey cahat, güncə-öz qapını aç!
Dedi: - Ey gözəllik pələni şüar,
Dünyanı ödəli bərcəm sən!

Yaman günün ömrü az, hər cürü qəzəbi
qəmizim istiqal amur, qəmizim istiqal amur
güsləri də, qəmizim istiqal amur, qəmizim istiqal amur
nəsi, xət qəmizim istiqal amur, qəmizim istiqal amur
Səbiyənin sənət və gözəllik bayrağı da qədim Azərbaycan torpağı
üzərində əbədi dağalansacaqdır.

Bakir Nəbiyev

akademik

gözlük

HEYDƏRBABAYA SALAM

BİRİNCİ HİSSƏ

Heydərbaba, ildırımlar çaxanda,
Səllər, sular şaqıldayıb axanda,
Qızlar ona səf bağlayıb baxanda,
Salam olsun şövkətüzə, elüzə,
Mənim də bir adım gölsin dilüzə.

Heydərbaba, kəhləklərin uçanda,
Kol dibindən dovşan qalxıb qaçanda,
Baxçaların çiçəkləni baxanda,
Bizdən də bir mümkün olsa yad elə,
Açılmayan ürəkləri şad elə.

Bayram yeli çardaxları yıxanda,
Novruzgülü, qar çiçəyi çıxanda,
Ağ buludlar köynəklərin sıxanda,
Bizdən də bir yad ələyən sağ olsun,
Dərdlərimiz qoy dikəlsin, dağ olsun.

Heydərbaba, gün dalıvı dağlasın,
Üzün gülsün, bulaqların ağlasın,
Uşaqların bir dəstə gül bağlasın,
Yel gələndə, ver gətirsin bu yana,
Bəlkə mənim yatmış bəxtim oyana.

Heydərbaba, sənün üzün ağ olsun,
Dörd bir yanın bulaq olsun, bağ olsun,
Bizdən sora sənün başın sağ olsun,
Dünya qəzov-qədər, ölüm-itimdi,
Dünya boyu oğulsuzdu, yetimdi.

Heydərbaba, yolun sənnən kəc oldu,
Ömrüm keçdi, gələmmədim, gec oldu,
Heç bilmədim gözəllərin nec oldu,
Bilməz idim döngələr var, dönüm var,
İtginlik var, ayrılıq var, ölüm var.

Heydərbaba, igid əmək itirməz,
Ömür keçər, əfsus bərə bitirməz,
Namərd olan ömrü başa yetirməz,
Biz də, vallah, unutmariq sizləri,
Görəmməsək, halal edin bizləri.

Heydərbaba, Mirəjdər səslənəndə,
Kənd içinə səsdən-küydən düşəndə,
Aşıq Rüstəm sazın dilləndirəndə,
Yadımdadı nə hövləsək qaçardım?
Quşlar təkin qanad çalib uçardım.

Şəngülava yurdu, aşıq alması,
Gah da gedib orda qonaq qalması,
Daş atması, alma-heyva salması
Qalıb şirin yuxu kimi yadımda,
Əsər qoyub ruhumda, hər zadımda.

Heydərbaba, Quru gölün qazları,
Gədiklərin sazax çalan sazları,
Kənd-kövşənin payızları, yazları,
Bir sinema pərdəsidir gözümdə,
Tək oturub, seyr edirəm özüm də.

Heydərbaba, Qaraçəmən caddası,
Çovuşların gələr səsi, sədasi,
Kərbəlaya gedənlərin qadasi
Düşsün bu ac, yolsuzların gözüne,
Təməddünün uyduq yalan sözünə.

Heydərbaba, şeytan bizi azdırıb,
Məhəbbəti ürəklərdən qazdırıb,

Qara günün sərneviştin yazdırıb,
Salıb xalqı bir-birinin canına,
Barışığı bələşdirib qanına.

Göz yaşına baxan olsa, qan axmaz,
İnsan olan, xəncər belinə taxmaz,
Amma heyif, kor tutduğun buraxmaz,
Behiştimiz cəhənnəm olmaqdadır,
Zilhiccəmiz məhərrəm olmaqdadır.

Xəzan yeli yarpaqları tökəndə,
Bulud dağdan yenib kəndə çökəndə,
Şeyxülislam gözəl səsin çəkəndə,
Nisgilli söz ürəklərə dəyərdi,
Ağaclar da Allaha baş əyərdi.

Daşlı bulaq daş-qumunan dolmasın,
Baxçaları saralmasın, solmasın,
Ordan keçən atlı susuz olmasın,
Deynə, bulaq, xeyrin olsun, axarsan,
Üfüqlərə xumar-xumar baxarsan.

Heydərbaba, dağın, daşın sərəsi,
Kəhlik oxur, dalısında fərəsi,
Quzuların ağı, bozu, qərəsi,
Bir gedəydim dağ-dərələr uzunu,
Oxuyaydım: "Çoban, qaytar quzunu".

Heydərbaba, Sulu yerin düzündə,
Bulaq qaynar çay-çəmənün gözündə,
Bulaqotu üzər suyun üzündə,
Gözəl quşlar ordan gəlib keçərlər,
Xəlvətleyib bulaqdan su içərlər.

Biçin üstü sünbül biçən oraqlar,
Elə bil ki, zülfü darar daraqlar,
Şikarçılar bildirçini soraqlar,
Biçinçilər ayrınlarmın içərlər,
Bir huşlanıb, sondan durub biçərlər.

Heydərbaba, kəndin günü batanda,
Uşaqların şamın yeyib yatanda,
Ay buluddan çıxıb qaş-göz atanda
Bizdən də bir sən onlara qıssə de,
Qıssəmizdə çoxlu qəmü qüssə de.

Qarı nənə gecə nağıl deyəndə,
Külək qalxıb qar-bacanı döyəndə,
Qurd keçinin Şəngülüsün yeyəndə
Mən qayıdıb bir də uşaq olaydım,
Bir gül açıb ondan sora solaydım.

Əmməcanın bal bəlləsin yeyərdim,
Sondan durub üs donumu geyərdim,
Baxçalarda tiringəni deyərdim,
Ay özümü o əzdiren günlərim,
Ağac minib, at gəzdiren günlərim.

Həçi xala çayda paltar yuyardı,
Məmmədsadıq damlarını suvardı,
Heç bilməzdik dağdı, daşdı, duvardı,
Hər yan gəldi, şıllaq atıb aşardıq,
Allah, nə xoş, qəmsiz-qəmsiz yaşardıq!

Şeyxülislam münacatı deyərdi,
Məşəd Rəhim ləbbadəni geyərdi,
Məşd Həcəli bozbaşları yeyərdi,
Biz xoş idik, xeyrat olsun, toy olsun,
Fərq eyləməz, hər nolacaq, qoy olsun.

Məlik Niyaz vərəndilin salardı,
Atın çapıb, qıyqacıdan çalardı,
Qırğı təkkin gədik başın alardı,
Dolayıya qızlar açıb pəncərə,
Pəncərələrdə nə gözəl mənərə!

Heydərbaba, kəndin toyun tutanda,
Qız-gəlinlər həna, piltə satanda,
Bəy gəlinə damnan alma atanda,

Mənim də o qızlarında gözüm var,
Aşıqların sazlarında sözüüm var.

Heydərbaba, bulaqların yarpızı,
Bostanların gülbəseri, qarpızı,
Çərçilərin ağ nabatı, saqqızı
İndi də var damağımda, dad verər,
İtgin gedən günlərimdən yad verər.

Bayram idi, gecəquşu oxurdu,
Adaxlı qız bəy corabın toxurdu,
Hər kəs şalın bir bacadan soxurdu,
Ay nə gözəl qaydadı şal sallamaq,
Bəy şalına bayramlığın bağlamaq.

Şal istədim mən də evdə ağladım,
Bir şal alıb tez belimə bağladım,
Qulamgile qaşdım, şalı salladım,
Fatma xala mənə corab bağladı,
Xan nənəmi yada salıb ağladı.

Heydərbaba, Mirzəmmədin baxçası,
Baxçaların turşşirin alçası,
Gəlinlərin düzmələri, taxçası,
Hey düzülər gözələrimin rəfində,
Xeymə vurur xatirələr səfində.

Bayram olub, qızıl palçıq əzərlər,
Naxış vurub, otaqları bəzərlər,
Taxçalarda düzmələri düzərlər,
Qız-gəlinin fındıqçası, hənası,
Həvəslənər anası, qaynanası.

Bakımın sözü-sovu, kağızı,
İneklərin bulaması, ağzı,
Çərşənbənin girdəkəni, mövizi,
Qızlar deyər: "Atıl-matıl, çərşənbə,
Ayna təkkin bəxtim açıl, çərşənbə".

Yumurtanı göyçək, güllü boyardıq,
Çaqqışdırıb sinanların soyardıq,
Oynamaqdan bircə mөгər doyardıq?
Əli mənə yaşıl aşiq verərdi,
İrza mənə novruzgüllü dərərədi.

Novruzəli xərməndə vəl sürərədi,
Gahdan enib küləşlərin kürərədi.
Dağdan da bir çoban iti hürərədi,
Onda gördün ulaq ayaq saxladı,
Dağa baxıb qulaqların şaxladı.

Axşam başı naxırçılar gələndə,
Qoduqları çəkib vurardıq bəndə,
Naxır keçib gedib yetəndə kəndə
Heyvanları çıpaq minib qovardıq,
Söz çıxsaydı, sinə gərüb sovardıq.

Yaz gecəsi çayda sular şarıldar,
Daş-qayalar seldə aşıb xarıldar,
Qaranlıqda qurdun gözü parıldar,
İtlər, gördün, qurdu seçib ulaşdı,
Qurd da, gördün, qalxıb gədikdən aşdı.

Qış gecəsi tövlələrin otağı,
Kəkillərin oturağı, yatağı,
Buxarıda yanar odun yanağı,
Şəbçörəsi, girdəkani, iydesi,
Kəndi basar gülüb-danışmaq sösi.

Şüca xaloğlunun Bakı sovgəti,
Damda quran samavari, söhbəti,
Yadımdadı şəsli qəddi, qaməti,
Cünəmməyin toyu dönüb yas oldu,
Nənəqızın bəxt aynası kas oldu.

Heydərbaba, Nənəqızın gözləri,
Rəxşəndənin şirin-şirin sözləri,

Türki dedim, oxusunlar özləri,
Bilsinlər ki, adam gedər, ad qalar,
Yaxşı-pisdən ağızda bir dad qalar.

Yaz qabağı gün güneyi döəndə,
Kənd uşağı qar güllərin sövəndə,
Kürəkçilər dağda kürək züvəndə,
Mənənim ruhum elə bilin ordadır,
Kəhlik kimi batıb qalib, qardadır.

Qarı nənə uzadanda işini,
Gün buludda öyirərədi təşini,
Qurd qocalıb çəkdirəndə dişini,
Sürü qalxıb dolayından aşardı,
Baydaların südü aşib-daşardı.

Xəccəsultan əmmə dişin qısardı,
Molla Bağır əmoğlu tez mısardı,
Təndir yanıb, tüstü evi basardı,
Çaydanımız ərsin üstə qaynardı,
Qovurğamız sac içində oynardı.

Bostan pozub gətirərdik aşağı,
Doldurardıq evdə taxta-tabağı,
Təndirlərdə bişirərdik qabağı,
Özün yeyib, toxumların çırtardıq,
Çox yeməkdən lap az qala çatdırdıq.

Vərzəğandan armudsatan gələndə,
Uşaqların səsi düşərdi kəndə,
Biz də bu yandan eşidib biləndə,
Şıllaq atıb bir qışqırıq salardıq,
Buğda verib armudlardan alardıq.

Mirzə Tağıynan gecə getdik çaya,
Mən baxıram seldə boğulmuş aya,
Birdən işıq düşdü o tay baxçaya,

“Eyvay, – dedik, – qurdu”. Qayıtdıq qaşdıq.
Heç bilmədik nə vaxt gedikdən aşdıq.

Heydərbaba, ağacların ucaldı,
Amma heyif cavanların qocaldı,
Toğluların arıqlayıb acaldı,
Kölgə döndü, gün batdı, qaş qərəldi,
Qurdun gözü qaranlıqda bərəldi.

Eşitmışəm yanır Allah çıraqı,
Dair olub məscidüzün bulağı,
Rahət olub kəndin evi, uşağı,
Mənsur xanın əli-qolu var olsun,
Harda qalsa, Allah ona yar olsun.

Heydərbaba, Molla İbrahim var, ya yox?
Məktəb açar, oxur uşaqlar, ya yox?
Xərmən üstü məktəbi bağlar, ya yox?
Məndən axunda yetirərsən salam,
Ədəbli bir salami-malakəlam.

Xəccəsultan əmmə gedib Təbrizə,
Amma nə Təbriz ki, gələmmir bizə,
Balam, durun, qoyaq gedək əmmizə,
Ağa öldü, tifağımız dağıldı,
Qoyun olan yad gedibən sağıldı.

Heydərbaba, dünya yalan dünyadı,
Süleymandan, Nuhdan qalan dünyadı,
Oğul doğan, dərddə salan dünyadı,
Hər kimsəyə hər nə verib alıbdı,
Əflatundan bir quru ad qalıbdı.

Heydərbaba, yar-yoldaşlar döndülər,
Bir-bir məni çöldə qoyub çöndülər,
Çəsmələrim, çıraqlarım söndülər,
Yaman yerdə gün döndü, axşam oldu,
Dünya mənə xərabəyi-Şam oldu.

Əmoğlunyan gedən gecə Qırçağa,
Ay ki çıxdı, atlar gəldi oynayağa,
Dırmaşırdıq, dağdan aşırıdıq dağa,
Məş Məmixan göy atını oynatdı,
Tüfəngini aşırıdı şaqıldatdı.

Heydərbaba, Qara gölün dərəsi,
Xoşginabın yolu, bəndi, bərəsi,
Orda düşər çil kəhliyin fərəsi,
Ordan keçər yurdumuzun özüne,
Biz də keçək yurdumuzun sözüne.

Xoşginabı yaman günə kim salıb?
Seyidlərdən kim qırılıb, kim qalıb?
A Mirqafar dam-daşını kim alıb?
Bulaq genə gəlib gölü doldurur?
Ya quruyub, baxçaları soldurur?

A Mirqafar seyidlərin tacıydı,
Şahlar şikar etməsi qıyqacıydı,
Mərdə şirin, namərdə çox acıydı,
Məzlumların həqqi üstə əsərdi,
Zalimləri qılıç təkən kəsərdi.

Mirmustafa dayı, ucaboy baba,
Heykəlli, saqqallı, Tolstoy baba,
Eylərdi yas məclisini toy baba,
Xoşginabın abrusu, ərđəmi,
Məscidlərin, məclislərin görkəmi.

Məcdüssadat gülərdi bağlar kimi,
Guruldardı buludlu dağlar kimi,
Söz ağzında ərirdi yağlar kimi,
Alını açıq, yaxşı, dərin qanardı,
Yaşıl gözlər çıraq təkən yanardı.

Mənim atam süfərlə bir kişiyyədi,
El əlindən tutmaq onun işiyyədi,
Gözəllərin axıra qalmışiyyədi,

Ondan sonra dönərgələr döndülər,
Məhəbbətin çıraqları söndülər.

Mirsalehin dəlisovluq etməsi,
Mirəzizin şirin şaxsey getməsi,
Mirməmmədin qurulması, bitməsi,
İndi desək, əhvalatdı, nağıldı,
Keçdi-getdi, itdi-batdı, dağıldı.

Mirəbdülün aynada qaş yaxması,
Cövcülərindən qaşının axması,
Boylanması, dam-divardan baxması,
Şah Abbasın dürbünü, yadəş bəxeyr,
Xoşginabın xoş günü, yadəş bəxeyr.

Sitarəmmə nəzicləri yapardı,
Mirqadir də hərdəm birin çapardı,
Qapıb, yeyib, dayça təkin çapardı,
Gülməliydi onun nəzik çappası,
Əmmənin də ərsininin şappası.

Heydərbaba, A Mirheydər neynəyir?
Yəqin genə samavarı qeynəyir.
Day qocalıb, alt əngiyənən çeynəyir,
Qulaq batıb, gözü girib qaşına,
Yazıq əmmə, hava gəlib başına.

Xanım əmmə Mirəbdülün sözünü
Eşidəndə əyər ağız, gözünü,
Məlkamıda verər onun özünü,
Davaların şuxluğınan qatallar,
Əti yeyib, başı atıb yatallar.

Fizzə xanım Xoşginabın gülüydü,
A Miryəhya əmqızının quluydu,
Rüxsarə artist idi, sevgiliydi,
Seyidhüseyn Mirsalehi yamsılar,
A Mirəcəfər qeyrətlidir, qan salar.

Səhər tezdən naxırçılar gələrdi,
Qoyun-quzu dam-bacada mələrdi,
Əmməcanım körpələrin bələrdi,
Təndirlərin qovzanardı tüstüsü,
Çörəklərin gözəl iyi, istisi.

Göyərçinlər dəstə qalxıb uçallar,
Gün saçanda qızıl pərdə açallar,
Qızıl pərdə açib, yığıb qaçallar,
Gün ucalıb, artar dağım cəlalı,
Təbiətin cavanlanar cəmalı.

Heydərbaba, qarlı dağlar aşanda,
Gecə karvan yolun azıb, çaşanda,
Mən hardasam, Tehrandə, ya Kaşanda,
Uzaqlardan gözüm seçər onları,
Xəyal gəlib, aşib keçər onları.

Bir çıxaydım Damqayanın daşına,
Bir baxaydım keçmişinə, yaşına,
Bir görəydim nələr gəlib başına,
Mən də onun qarlarıylan ağlardım,
Qış donduran ürəkləri dağlardım.

Heydərbaba, gül qönçəsi xəndəndi,
Amma heyif, ürək qəzası qandı,
Zindəganlıq bir qaranlıq zindəndi,
Bu zindanın dərbəçəsin açan yox,
Bu darlıqdan bir qurtulub qaçan yox.

Heydərbaba, göylər bütün dumandı,
Günlərimiz bir-birindən yamandı,
Bir-birədən ayrılmayın, amandı,
Yaxşılığın əlimizdən alıblar,
Yaxşı bizi yaman günə salıblar!

Bir soruşun bu qarğınmış fələkdən,
Nə istəyir bu qurduğu kələkdən?

Deynə, keçirt ulduzları ələkdən,
Qoy tökülsün, bu yer üzü dağılsın,
Bu şeytanlıq qurğusu bir yığılsın!

Bir uçaydım bu çırpınan yelinən,
Bağlaşıydım dağdan aşan selinən,
Ağlaşıydım uzaq düşən elinən,
Bir görəydim ayrılığı kim saldı?
Ölkəmizdə kim qırıldı, kim qaldı?

Mən sənintək dağa saldım nəfəsi,
Sən də qeytər, göylərə sal bu səsi,
Bayquşun da dar olmasın qəfəsi,
Burda bir şir darda qalıb bağırır,
Mürüvvətsiz insanları çağırır.

Heydərbaba, qeyrət qanın qaynarkən,
Qaraquşlar sənnən qopub qalxarkən,
O sıldırım daşlarınan oynarkən,
Qovzan, mənəm himmətimi orda gör,
Ordan əyil, qamətimi darda gör.

Heydərbaba, gecə durna keçəndə,
Koroğlunun gözü qara seçəndə,
Qıratını minib, kəsib-biçəndə,
Mən də burdan tez mətləbə çatmaram,
Eyvaz gəlib çatmayınca yatmaram.

Heydərbaba, mərd oğullar döğginən,
Namərdlərin burunların ovginən,
Gədəklərdə qurdları tut boğginən,
Qoy quzular ayın-şayın otlasın,
Qoyunların quyruqların qatlasın.

Heydərbaba, sənin köylün şad olsun.,
Dünya varkən ağzın dolu dad olsun,
Səndən keçən tanış olsun, yad olsun,
Deynə: mənəm şair oğlum Şəhriyar,
Bir ömürdür qəm üstünə qəm qalar.

İKİNCİ HISSƏ

Heydərbaba, gəldim səni yoxluyam,
Bir də yatam, qucağında yuxluyam,
Ömrü qovam, bəlkə burda haxlıyam,
Uşaqlığa deyəm: bizə gəlsən bir,
Aydın günlər, ağlar yüzə gülsən bir!

Heydərbaba, çəkdin məni gətirdin,
Yurdumuza, yuvamıza yetirdin,
Yusifvi uşaq ikən itirdin,
Qoca Yəqub, itmişəm də tapıbsan,
Qavaliyb qurd ağzından qapıbsan.

Mən gördüyüm karvan çatıb köçübdü,
Ayrılığın şərbətini içibdi,
Ömrümüzün köçü burdan keçibdi,
Keçib gedib gedər-gəlməz yollara,
Tozu qonub bu daşlara, kollara.

Burda şirin xatirələr yatıblar,
Daşlarıylan başı başa çatıblar,
Aşnalığın daşın bizdən atıblar,
Mən baxanda qavzanıllar, baxıllar,
Bir də yatıb yandırılırlar, yaxıllar.

Gedonlərin yeri burda görünür,
Xanım nənəm ağ kəfənin bürünür,
Dalımcadır, hara gedim sürünür:
– Bala, gəldin? Niyə belə gec gəldin?
Səbrim sənnən gülüşdi, sən güc gəldin.

Qəbiləmiz burda qurub ocağı,
İndi olmuş qurd-quşların yatağı,
Gün batanda sənər bütün çıraqı,
“Və bəldətin leysə ləha ənisu
İlləl yəafirə və illəl-isu”.

Zaman keçir, üfüqlərdə toz qalır,
Karvan kimi uzaqlarda toz salır,
Duman gəlir, yürekləri çulğalır,
Ürək deyir: Zaman, keçmə, amandır,
Keçənlərdə gözüm var, bir dayan, dur!

Ruzigarın dəyirmanı fırlanır,
Məxluq onun dişlərinə tullanır,
Bax ki, bəşər yenə necə allanır,
Həmişəlik şadlıq umur özünə,
Qəbri görür, toz qondurmur üzünə.

Köhnələrin sür-sümüyü dartılıb,
Qurtulanın çul-çuxası yırtılıb,
Molla İbrahim lap əriyib, qurtulub,
Şeyxülislam səhman qalıb, qıvraxdı,
Novruzəli qaçaq keçib, qoçaxdı.

Ahılları yetmiş kəfən çürüdüb,
Cahılları dünya qəmi kiridib,
Qız-gəlinlər ət-canların əridib,
Rəxşəndənin nəvə tutur əlini,
Nənəqızın kürəkəni, gəlini.

Çox sükrü var, yenə gəldux, görüşdux,
İtənlərdən, bitənlərdən soruşdux,
Küsmüşdux, Allah qoysa, barışdux,
Bir də görüş qismət ola, olmaya,
Ömürlərdə fürsət ola, olmaya.

Burda xəyal meydanları genişdi,
Dağlar, daşlar bütün mənə tanışdı,
Görcək mənə Heydərbaba danışdı,
– Bu nə sədi, sən aləmə salıbsan,
Gəl bir görək özün harda qalıbsan?

Kəcavəylə bu çaydan çox keçmişik,
Bu çəsmələrdən nə sular içmişik,

Bu yoncalıqlarda kəsib biçmişik,
Çəpişləri qıdıxlayan günlərim,
Çəpiş kimi oynaxlayan günlərim.

Bu xırmanda “Aradanxır” oynardıq,
Comalaşib qarışqatək qaynardıq,
Yavaş-yavaş baxçalarda ağnardıq,
Ağaclardan çilik-ağac kəsərdik,
Qoruqçunun qorxusundan əsərdik.

Bu tövlədə sarı inək doğardı,
Xanım nənəm inəkləri sağardı,
Ana iysi dam-divardan yağardı,
Mən buzovu qucaqlardım qaşmasın,
Deyərdi: – Bax, bayda dolsun daşmasın.

Bu damlarda çoxlu cızıq atmışam,
Uşaqların aşıqların udmuşam,
Qurquşunlu saqqə alıb satmışam,
Uşaq necə heç zadınan şad olar,
İndi bizim qəmi tutmur dünyalar.

Məktəb qalır, uşaqlar dərs alırlar,
Hey yazırlar, hey pozurlar, yalırırlar,
Molla İbrahim özü, evi qalırlar,
Amma bizim yoldaşlardan qalan yox,
Bunlardan bir bizi yada salan yox.

Bir vaxtında bu məktəb pərgər idi,
Bir Müseyyib, bir Məmdəsən var idi,
Biri xəlfə, biri vərzişkar idi,
Axund bizlə oynamağa gedərdi,
Özü bizə oynamaq öyrədərdi.

Dedim, balam, o Məmdəsən nolubdu?
Məlum oldu tifil bala ölübdü,
Nə var, nə var, burnundan qan gəlibdi,

Bir yel əsir, baxırsan Məmdəsən yox,
Bu kənddə bir burun qanı kəsən yox.

Dedim, deyin Müseyyibə nə gəldi?
Qulam, gördüm, ağlar göz ilə gəldi,
Dedi: o da bahalıq düşdü, öldü,
Dedim, yazıq bizlə hasıl bölənlər,
Bitməyəndə aclarından ölənlər.

Bu məktəbdə şerin şəhdin dadmışam,
Axundun ağzından qapıb udmuşam,
Gahdan da bir axundu allatmışam,
– Başım ağrır, – deyib, qaçıb getmişəm,
Baxçalarda gedib gözdən itmişəm.

Azad olanda məktəbdən çıxardıq,
Hücum çəkib biri-birin sıxardıq,
Yolda hər nə gəldi, vurub yıxardıq,
Uşaq demə, ipin qırmış dana de,
Bir dana da demə, əlli dana de.

Məlikniyaz itkin gedib yox olub,
Mir Aslan xan səktə ilə yıxılıb,
Hərə qaçıb bir dərədə sıxılıb,
Çörək qəmi çıxıb xalqın ayına,
Hər kəs qalib öz canının hayına.

Kəndli yazıq çıraq tapmır yandıra,
Görüm sizin bərqiz qalsın andıra,
Kim bu sözü ərbaqlara qandıra:
Nədir axır bu millətin günahı?
Tutsun sizi, görüm, məzlumlar ahı!

Hər nə alır baha verir qiyməti,
Ucuz fəqət əkinçinin zəhməti,
Bitənindən artıq biçən ücrəti,
Kənd uşağı gedir yolda işləyə,
Orda bəlkə qəndi tapa dişləyə.

Kəndli gəlin kimi dünyanı bəzər,
Öz övrəti yamaq-yamağa düzər,
İynə bəzər xalqı, özü lüt gəzər,
İndi də var çarşabları albxadı,
Uşaqların qıç-paçası çılpaxdı.

Bu baxçada aş tərəsi ökərdik,
Hey su açıb kərdiyə göz dikərdik,
Çıxmaq həmin dərib aşa təkərdik,
Fıncılışlar qaşıqlardan aslanı,
Yağlı desəm, quru ağzın islanı.

Bu döşlərdə quzuları yayardıq,
Axmasınlar, ulduz təkin sayardıq,
Quşqovanı çəkib daşa dayardıq,
Quşqovan da elə bil ki, qabandı,
Qurd uzaqdan deyər bəs ki, çobandı.

Xanım nənəm naxoş olan il idi,
Qış var ikən külək idi, yel idi,
Qış da çıxdı, yağış idi, sel idi,
Yük-yapını hey çatırdıq ki, gedax,
Sel küşgüdü, məcbur olduq qeyidax.

Neysan düşdü, biz də düşdük yağışa,
Kim bacarar sellər ilə boğuşa?
Hey deyirdik, bəlkə yağış yığışa,
Balakəşi faytonçumuz gəlmişdi,
İmamıyyə qəhvəsində qalmışdı.

Bu zəmidə gedib gözdən itərdik,
Tonqal qurub sütülləri ütərdik,
Deyib, gülmək muradına yetərdik,
El də gülsün, muradına yetişsin,
Ürəklərin yaraları bitişsin.

Xəlvərçilər burda xəlvər daşırdı,
Bu küllükdən ulaqlar dırmaşırdı,

Sellər kimi nemət aşıb-daşırdı,
Hər iş dedin hər kimsəyə görərdi,
Can dərmanı istəsəydin verərdi.

İndi bəşər ac qurd kimi uduxub,
Çömbələnti göz qıncırdıb duruxub,
Baxırlar ki, görsünlər kim sınıxıb,
Tökülsünlər onun leşin yırtınsınlar,
Hərə bir diş ənsəsindən qırtınsınlar.

Heydərbaba, səndə dəfinələr var,
Dağlar vədiəsi xəzinələr var,
Amma sənə bənzər də sinələr var,
Bu sinələr dağlar ilə danışır,
Dağlar kimi göylər ilə qonuşur.

Gör hardan mən sənə saldım nəfəsi,
Dedim qaytar sal aləmə bu səsi,
Sən də yaxşı simurq etdin mөгəsi,
Sanki qanad verdin yelə, nəsimə,
Hər tərəfdən səs verdilər səsimə.

Heydərbaba, səni vətən bilmişdim,
Vətən deyib, baş götürüb gəlmişdim,
Səni görüb göz yaşımı silmişdim,
Halbuki, lap qəmli qürbət sөndəymiş,
Qara zindan, acı şərbət sөndəymiş.

Kim qaldı ki, bizə buğun burmadı,
Altdan-altıdan bizə kələk qurmadı,
Bir mөrd oğul bizə havar durmadı,
Şeytanları qucaqlayıb gөzdiz siz,
İnsanları ayaqlayıb, əzdiz siz.

Divar ucaldı, gün bizə düşmədi,
Zindan qaraldı, göz-gөzü seşmədi,
Gündüz gөzü mənim lampam keşmədi,

Sel də basdı, əmmiz dolub göl oldu,
Çox yazığın evi çönlüb çöl oldu.

Əvvəl başı mөndən istiqlal etdiz,
Sondan çönlüb işimdə ixlal etdiz,
Öz zənnizcə ustadı iğfal etdiz,
Eybi yoxdur, keçər gedər ömürdür,
Qış da çıxar, üzüqara kömürdür.

Mənim yolum məhəbbət caddəsiydi,
Sən sözlərim haqqın iradəsiydi,
Məhəbbətin risalet vədəsiydi,
Yoxsa mөndə bir kəs ilə qərəz yox,
Siyasət adlı mөndə bir mərəz yox.

Haqq nə deyir? Küfrə qarşı getməyiz,
Nurdan çıxıb zülmət içrə itməyiz,
Fırıladağa fırfıratek bitməyiz,
Gördüz də ki, olmadı küfrün dibi,
Pul da versə, almağa tikmiş cibi.

Şeytan bizim qəlbimizi çöndərib,
Allah deyən yoldan bizi döndərib,
İlanlı çeşməyə bizi göndərib,
Minnət qoyur ki, arxımız nəhr olub,
Biz görürük sular bizə zəhr olub.

Heydərbaba, gileylikdən nə çıxar?
Zülmün evin səbrü təhəmmül yıxar,
Dərviş olan səbrin əlin bөrk sıxar,
Gəl qayıdaq, çıxacaq Ağa düzünə,
Keçək yenə məhəbbətin sözünə.

Deynə uşaq bir-birilə saz olsun,
Bəlkə bu qış bir də çönlüb yaz olsun,
Çay, çəmənlər ördək olsun, qaz olsun,
Biz də baxıb fərhəhlənib bir uçaq,
Sınıq-salxaq qanadları bir açaq.

Bu baxçadan alçaları dərerdik,
Qış adına çıxıb damda sərerdik,
Hey də çıxıb yalandan çöndərerdik,
Qış zumarın yayda yeyib doyardıq,
Bir külli də minnət xalqa qoyardıq.

Evlər qalır, ev sahibi yox özü,
Ocaqların ancaq işıdlar közü,
Gedənlərin az-çox qalıbdır sözü,
Bizdən də bir söz qalacaq, ay aman!
Kimlər bizdən söz salacaq, ay aman!

Bizdən sonra kürsülərin tovunda,
Kəndin nağıllarında, söz-sovunda,
Qarı nənənin çaxmağında, qovunda,
Heydərbaba özün qatar sözlərə,
İçki kimi xumar verər gözlərə.

Aşıq deyər: Bir nazlı yar var imiş,
Eşqindən odlanıb yanar var imiş,
Bir sazlı, sözlü Şəhriyar var imiş,
Odlar sönüb, onun odu sönməyib,
Fələk çönüb, onun çarxı çönməyib.

Heydərbaba, alçaqların köşk olsun,
Bizdən sonra qalanlara eşq olsun,
Keçmişlərin gələnlərə məşq olsun,
Övladımız məzhəbini danmasın,
Hər içiboş sözlərə aldanmasın!

BEHCƏTABAD XATİRƏSİ

Ulduz sayaraq gözləmişəm hər gecə yarı,
Gec gəlmədedir yar, yenə olmuş gecə yarı.
Gözlər asılı, yox nə qaraltı, nə də bir səs,
Batmış qulağım, gör nə döşürməkdədi dəri.
Bir quş: "Ayığam!" – söyləyərək, gahdan inildər,
Gahdan onu da, yel deyər laylay, huş aparı.
Yatmış hamı, bir Allah oyaqdı, daha bir mən,
Məndən aşağı kimsə yox, ondan da yuxarı.
Qorxum budu, yar gəlməyə, birdən yarılı sübh,
Bağrım yanılır, sübhüm, açılma, səni tarı!
Dan ulduzu istər çıxa, göz yalvarı çıxma!..
O çıxmasa da ulduzumun yoxdu çıxarı.
Gəlməz, tanırəm bəxtimi, indi ağarı sübh,
Qaş böylə ağardıqca, daha baş da ağarı.
Eşqin ki qərarında vəfa olmayacağımış,
Bilməm ki təbiət niyə qoymuş bu qərarı?
Sanki xoruzun son banı xəncərdi, soxuldu,
Sinəmdə ürək varsa, kəsib qırdı damarı.
Rişxəndilə qırcandı səhər, söylədi durma,
Cən qorxusu var eşqin, uduzdun bu qumarı.
Oldum qaragün ayrılalı o sarı teldən,
Bunca qara günlərdi edən rəngimi sarı.
Göz yaşları hər yerdən axarsa, mənə tuşlar,
Dəryaya baxar, bəllidi, çayların axarı.
Əzbəs mənə yarpaq kimi hicranla saraldıb,
Baxsan üzünə, sanki qızılgülü qızarı.
Mehrabı-şəfəqdə özümü səcdədə gördüm,
Qan içrə qəmim yox, üzüm olsun sənə sarı.
Eşqi var idi Şəhriyarın güllü-çiçəkli,
Əfsus ki, qəza vurdu, xəzan oldu baharı.

QARANLIQ GECƏLƏR

Aman Allah, yenə şeytan gəlib iman apara,
Qoruyun, qoymuyun imanuzu şeytan apara.

Mənim insanlığımın gör nə hasarı yavadır,
Ki günüz quli-biyaban gəlir insan apara.

Çörək almış əlinə, ac necə taqət gətisin?
Elə bil yaz gecəsi qız gəlib oğlan apara.

Qanlı dırnaqlarılan ingilis əl qatdı bizə,
Baxısan rus da Arazdan keçir İran apara.

Qəm aşıb-daşdı daha, xəlqilə şuxluq eləməz,
Sel görək el dağıda, ev yıxa, eyvan apara.

Xərməni saqqıza verdik, nə yaman çərçidi bu?
Hey gəlir kəndə, bizə dərd verə, dərman apara.

Bu qaranlıq gecələrdə qapımız pis döyülür,
Nə bilim, bəlkə əcəldir, dayanıb can apara.

Anama söyləyin: oğlun yıxılıb səngərdə,
"Tellərin bas yarama, qoyma məni qan apara".

Aradan bir də bizi bölsələrərbablarımız,
Qorxuram qoymıyalar Təbrizi Tehran apara.

Qara tufan ki, dəxi xəlqə şuluxluq eləməz,
Sel görək el dağıda, ev yıxa, eyvan apara.

Səlqəli oğru vilayətdə çoxalmış olsa,
Şəhriyardan da görək bir dolu divan apara.

BAYATILAR

Xəzan gəldi, gül apardı,
Bir şeyda bülbül apardı,
Yanmışdım mən, kül olmuşdum,
Yel də gəldi kül apardı.

Üzdüm əl bir nazlı yardan,
Gözəl üzlü gülüzardan.
Sevgilimtek bir cəvahir
Bir də doğmaz ruzigardan.

Yar hər yerə mənənə getdi,
Əcəl gəlcək onnan getdi.
Dayan, gəlim yola salım,
Xoş günüm də sənənə getdi.

Elim getdi, ölüm qaldı,
Alovlandım, külüm qaldı.
Uçurdu bülbülüm bağdan,
Deyəydi bir gülüm qaldı.

Üzüyüm qaşsız qaldı,
Çəmənəm quşsuz qaldı,
Ay aman, İqbal getdi,
Təbrizim başsız qaldı.

Yarı kaş görmiyəydim,
Vəsli xoş görmiyəydim,
Öleydim yardan qabaq,
Yerin boş görmiyəydim.

Şah Əlinin al quşuydu,
Hakimlərin tay-tuşuydu,
İncəsənət toy tutanda
Toybəyinin sağduşuydu.

Eylə səs, eylə münacat,
Eylə təsxiri-səməvat,
Eylə tovfıq, eylə dövrən,
Bir də heyhat, bir də heyhat...

Ürəyimin həmdəmiyidin,
Hər sırımın məhrəmiyidin,
Özün yara almamışkən
Hər yaranın məlhəmiyidin.

Navarın kisin tutduq,
İqbalın səsin tutduq,
Navarda toy tutmamış
İqbalın yasin tutduq.

Yükümü çatdım mən də,
Qoy gedim itim mən də,
İqbaltək atam ölüb,
Qalmışam yetim mən də.

Gül budağım dolmıyaydı,
Dolurdu da solmıyaydı,
Ya bən-adəm ölmıyeydi,
Ya təkındən olmıyaydı.

Sənlə getdi xoş həyatım,
Altmış illik xatiratım.
Sanki ağzımda dad öldü,
Zəhr olub qəndim-nabatım.

Baxdım qələm qaşına,
Yazdım qəbir daşına:
Səndən sonra küll olsun
Bu dünyanın başına.

NECƏ KEÇDİ ÖMRÜN

Bir uşaqılıqda xoş oldum, o da yer-göy qaçaraq,
Quş kimi dağlar uçub, yel kimi bağlar keçdi.

Sonra birdən qatar altında qalıb, üstümdən
Deyə bilməm nə qədər sel kimi dağlar keçdi.

Ürəyimdən xəbər alsan necə keçdi ömrüm,
Göz yaşımı yazacaq: mən günüm ağlar keçdi.

YATA BİLMƏYİRƏM

Bu gecə mən ki, yata bilməyirəm,
Başı başlara qata bilməyirəm.
Yuxusuzluq məni qatlaşdırdı,
Mən bu namərdə bata bilməyirəm.
Ogru qaldırdı qazan-qablamanı,
Kim əl atsın hacata, bilməyirəm.

Oğrunun kim yetişib ombasına
Zıxlaya bir zopa, ta bilməyirəm.
Aylıq aldıq, kira verdik getdi,
Nə yeyək, ey vay, ata, bilməyirəm.
Dədəmiz yox, kimə çəkmək baratı,
Kimi salmaq barata, bilməyirəm.
Cibdə qalmışsa da bir beş manatım,
Nə alım beş manata, bilməyirəm.
Dəli şeytan da deyir yorğanı sat,
Qışdı, yorğandı, sata bilməyirəm.

Qar deyir, gəl, kişisən, pambıq ataq,
Kişi, mən pambıq ata bilməyirəm.
Hey gəlib məndən alırlar şətəli,
Kim sahib məzi mata bilməyirəm.
Zindəganlıq xorata bir şey olub,
Nəyə lazım xorata, bilməyirəm.

Bir sümükdür ki, boğazlarda qalıb
Kim ata, ya kim uta, bilməyirəm.
Qar-yağışda bu nə qondum-köçdüm,
Niyə düşdük bu ota, bilməyirəm.

Bu kitablar azı bir at yüküdür,
Bunu kim çatsın ata, bilməyirəm.
Hey soyuqdan quruyub bəy dururam,
Kimdi yengə-muşata, bilməyirəm.

Əl ki, tutmur yazam, əl tapmaqda
Qələmə, ya davata, bilməyirəm.
Gecəmiz sübh olacaq, ya hələ var,
Baxıram hey saata bilməyirəm.

Quş uçar, amma nə dərman eləmək

Daş dəyən qol-qanata, bilməyirəm.
Ay qadaşlar, mənə bir əl yetirin,
Yüküm ağırdı, çata bilməyirəm.
Təbi-şerim dayanıb soncuq atır,
Mən də ki, soncuq ata bilməyirəm.

SƏHƏNDİM

Şah dağım, çal papağım, el dayağım, şanlı Səhəndim!
Başı tufanlı Səhəndim!
Başda Heydərbabatek qarla, qırovla qarışıbsan,
Son ipək telli buludlarla üfüqdə sarışıbsan,
Savaşırkən barişıbsan.
Göyden ilham alalı sirri səmavata deyərsən,
Hələ ağ kürkü bürün, yazda yaşıl don da geyərsən,
Qoradan halva yeyərsən.
Döşlərində sonalar sinəsiték şux məmələrdə
Nə şirin çəsmələrin var.
O yaşıl telləri yel hörmədə aynalı səhərdə,
İşvəli çəsmələrin var.
Qoy yağış yağsa da yağsın, sel olub axsa da axsın,
Yanlarında dərələr var.
Qoy qələm qaşların ucsun fərələrlə, hamı baxsın,
Başlarında herələr var, sıldırımlar, sərələr var.
O ətəklərdə nə qızlar yanağı lalələrin var,
Quzular otlayaraq, neydə nə xoş nalələrin var,
Ay kimi halələrin var.
Gül-çiçəkdən bəzənəndə nə gəlinlər kimi nazın,
Yel əsəndə o sularla nə dərin razı niyazın,
Oynayar güllü qotazın.
Titrəyər saz telitək şaxələrin çayda, çəməndə,
Yel o tellərdə gözəndə nə Koroğlu çalı sazın.
Ördəyin xəlvət edib göldə pərilərlə çiməndə,
Qol-qanaddan ona ağ hövlə açar qəməli qazın,
Qış gedir, qoy gələ yazın.
Hələ novruzgülü var, qarçıqəyin var, gələcəklər,

Yel-yağışda yuyunub gün səpiləndə güləcəklər,
Üzlərin tez siləcəklər.
Qışda kəhlik həvəsilə çölə qaçdıqda cavanlar,
Qarda qaqqıldayaraq nazlı qələm qaşların olsun.
Yaz o döşlərdə nahar məndəsin açdıqda çobanlar,
Bollu, südlü sürülər, dadlı qovurtməclər olsun!
Ad alıb səndən o şair ki, sən ondan ad alarsan,
Ona hər dad verəsən, yüz o müqabil dad alarsan,
Tarıdan hər zad alarsan.
Adaş olduqda sən onla daha artıq ucalırsan,
Baş ucaldıqda Dəməvənd dağından bac alırsan,
Şir əlindən tac alırsan.
O da şerir, ədəbin Şah dağıdır, şanlı Səhəndi,
O da səntək atar ulduzlara şeir ilə kəməndi,
O da Simurqdan almaqdadı fəndi.
O nə şair ki dağın vəsfinə misdaq onu gördüm,
Mən sənintək ucalıq məşqinə məşşaq onu gördüm,
Eşqə, eşq əhlinə müştəq onu gördüm.
Şeir yazanda qələmindən baxasan dürr səpələndi,
Sanki ulduzlar ələndi.
Söz deyəndə görəsən qatdı gülü, püstəni, qəndi,
Yaşasın şair əfəndi!
O nə şair ki, xəyal mərkəbinə şov sığıranda,
O nəhəng at ayağın tozlu buludlarda qoyanda,
Lülələnməkdədi yer-göy, neçə tumar sarıyanda,
Görəcəksən o zamanda:
Nə zaman varsa, məkən varsa kəsib biçdi bir anda,
Keçəcəklər, gələcəklər, nə bu yanda, nə o yanda,
Nə bilim qaldı hayanda?
Bax nə hörmət var onun öz demişi, tük papağında,
Şəhriyarın tacı əymiş başı durmuş qabağında,
Başına sovrulan inci, çarıq olmuş ayağında,
Vəhydir şeri, mələklərdi pıçıldar qulağında,
Şəhdi var bal dodağında.
O da dağlar kimi şanında nə yazsam yaraşandır,
O da zalım qoparan qarla, küləklə duruşandır,
Quduza, zalimə qarşı sinə gərmiş, vuruşandır,

Quduzun kürkünə zalım birələrtək daraşandır,
Amma vəchində fağır xalqı əyilmiş soruşandır,
Qara millətdə hünər bulsa, hünərlə araşandır,
Qaralarla qarışandır, sarışandır!
Gecə həqqin gözüdür, Tur törətmüş ocağında,
Əriyib yağtək ürəklərdi yanrlar çıraqında,
Mey, məhəbbətdən içib, lalə bitibdir yanağında,
O bir oğlan ki, pərilər su içərlər çanağında,
İnci qaynar bulağında.
Təbi bir sevgili bülbül ki, oxur gül budacağında,
Sarı sünbül qucağında.
Sular əfsanədi söylər onun əfsunlu bağında,
Səhərin çənli çağında.
Şairin zövqü nə əfsunlu, nə əfsanəli bağlar,
Ay nə bağlar ki, "Əlif leyli" də əfsanədə bağlar.
Od yaxıb, dağları dağlar,
Gül gülərsə, bulaq ağlar.
Şairin aləmi ölməz, ona aləmdə zəval yox,
Arzular orda nə xatırlaya imkandı, məhal yox,
Baği-cənnət kimi orda, "Bu haramdır, bu halal" yox.
O məhəbbətdə məlal yox,
Orda haldır, daha qal yox!
Gecələr orda gümüşdəndi, qızıldan nə günəzlər,
Nə zümürüdü kimi dağlardı, nə mərmər kimi düzlər,
Nə qızıl telli inəklər, nə ala gözlü öküzlər,
Nə gözəl, ay kimi üzler!
Gül ağacları nə tavus kimi çətrin açıb əlvan,
Hillə karvanıdı çöllər, bəzənər sürsə bu karvan,
Dəvo karvanı da dağlar, yükü atlasdı bu heyvan,
Sabirin səhrinə doğru qatırı çəkmədə sərvan,
O xəyalımdakı Şirvan!
Orda qar da yağar, amma daha güllər sola bilməz,
Bu təbiət o tərəvətdə, məhaldır, ola bilməz,
Əmr peymanəsi orda dola bilməz.
O üfüqlərdə baxarsan nə dənizlər, nə boğazlar,
Nə pərilər kimi qu quşları uçmaqda nə qazlar,
Göldə çimməkdə nə qızlar.

Balıq ulduz kimi göllərdə, dənizlərdə pərildar,
Abşar mirvarısın sel kimi tökdükdə xarıldar,
Yel küşüldər, su şırıldar.
Qəsrilər vardı qızıldan, qalalar vardı əqiqdən,
Rəfayel tablosutək səhnələri Əhdi-ətiqdən,
Doymasan köhnə rəfiqdən.
Cənnətin bağlarıtək bağlarının hurü qüsuri,
Düzülüb qürfədə, eyvanda cəvahir kimi huri,
Əldə hurilərini cami-biliri,
Tüngünün gül kimi səhbəyi-təhuri.
Nə maraqlar ki, ayıq gözlərə rüyadı deyərsən,
Nə şəfaqlər ki, dərin baxmada dəryadı deyərsən,
Uyduran cənnəti-məvadı deyərsən!

Zöhrənin qəsrri brilyan, hasarı incidi, yaqut,
Qəsrri cadudu, mühəndisləri Harut ilə Marut,
Orda Mani dayanıb qalmış o surətlərə məbhut.
Qarı qulluqçusu Harut!
Orda şerin, muzikin mənbəyi sərçəsmədi qaynar,
Nə pərilər kimi fəvvarədən əfşan olub oynar,
Şair ancaq onu anlar!
Dolu məhtab kimi istəxrdi fəvvarələr ilə,
Mələkə orda çimir ay kimi məhpərələr ilə,
Güllü güşvarələr ilə,
Şerü musiqi şabaş olmadı əfşandı, pərişan,
Sanki ağ şahıdır olmaqda gəlin başına əfşan,
Nə gəlinlər ki, nə ənnik üzə sürtüllə, nə kirşan,
Yaxa nə tülkü, nə dovşan!
Ağ pərilər sarı köynəkli buludlardan enirlər,
Süd gölündə mələkə ilə çimərkən sevinirlər,
Sevmirlər, öyünürlər.
Qavzananda hərə əldə dolu bir cam aparırlar,
Sanki cəngilərə, şairlərə ilham aparırlar,
Dərya qızlarına peyğam aparırlar.
Dənizin örtüyü mavi, üfünün səfqi səməvi,
Aynadı hər nə baxırsan; Yer olub göylə müsəvi,
Qərqi onun şerinə ravi.

Qürfələr ay bulud altında olartək görünürlər,
Göz açıb-yumma, çıraqlar kimi, yandıqda sönümlər.
Səhnələr çərxi-fələktək burulub gah da çönüllər,
Kölgəliklər sürünüllər.
Zöhrə eyvanda ilahə libasında görünərkən,
Baxasan, Hafizi də orda cələlətlə görərsən,
Nə sevərsən!
Gah gören Hafizi-Şiraz ilə eyvanda durublar,
Gah gören ortada şətrənc qurarkən oturublar.
Gah gören saz ilə, avaz ilə əyləncə qurublar,
Sanki sağər də vurublar.
Xacə əlhan oxuyanda, hamı işdən dayanırlar,
O nəvalərlə pərilər gah uyub, gah oyanırlar,
Lalələr şöləsi əlvan şişə rəngi boyanırlar,
Nə xumar gözülə yanırırlar.
Qanad istər bu fəza, qoy qala tərlandı Səhəndim,
Eşit öz qissəmi, dastanımı, dastanlı Səhəndim:
Səni Heydərbaba ol nərələri ilə çağıranda,
O səfil, darda qalan, tülkü qovan şir bağıranda,
Şeytanın şllağa qalxan qatırı noxta qıranda.
“Dədə Qorqud” səsin aldım, dedim arxamdı, inandım,
Arxa durduqda Səhəndim, Savalantək havalandım,
Selə qarşı qavalandım.
Coşqunun da qanı coşdu, mənə bir haylı səs oldu,
Hər səsiz bir nəfəs oldu.
Bakı dağları da hay verdi səşə, qıyha ucaldı,
O tayın nərələri sanki bu taydan da bac aldı,
Qurd acaldıqda qocaldı.
Rahimin nərəsi qovzandı, deyən toplar atıldı,
Sel gəlib nəhrə qatıldı.
Rüstəmin topları səsləndi, deyən bomlar açıldı,
Bizə gül-qonça saçıldı.
“Qorxma, gəldim!” – deyə, səslərdə mənə can dedi qardaş,
Mənə “can-can” deyərək düşməne “qan-qan” dedi qardaş,
Mənə sultan dedi qardaş.
Mən də canım çıxırıb: Can sənə qurban dedi, qardaş.
Yaşa oğlan! Sizə dağdan dəli ceyran dedi, qardaş,

El sizə qaplan dedi, qardaş!
Dağ sizə aslan dedi, qardaş!
Dağlı Heydərbabanın arxası hər yerdə dağ oldu,
Dağa dağlar dayaq oldu,
Arazım ayna çıraq qoymada, aydın şəfaq oldu,
O tayın nərəsi qovzandı, ürəkklər qulaq oldu,
Yenə qardaş deyərək qaçmada başlar ayaq oldu,
Qaçdıq, üzleşdik Arazda, yenə gözlər bulaq oldu,
Yenə qəmlər qalaq oldu.
Yenə qardaşsayağı sözlərimiz birsayaq oldu,
Vəsl iyini almada, əl çatmadı, eşqim damaq oldu,
Hələlik qəm saralarkən qaralar döndü ağ oldu,
Arazın süd gölü daşdı, qayalıqlar da bağ oldu,
Sarı sünbüllərə zülf içrə oraqlar daraq oldu,
Yoncalıqlar yenə bildirçinə yay-yaz yataq oldu.
Gözdə yaşlar çıraq oldu,
Lalə bitdi yanaq oldu,
Qonça güldü dodaq oldu,
Nə sol oldu, nə sağ oldu,
Hamısı birsayaq oldu!
Elimi, arxamı gördükdə zalım ovçu qısıldı,
Sel kimi zülmü basıldı, zinə arx oldu, kəsildi.
Gül gözündən yaş sildi,
Tor quran ovçu atın qovmada sındı, geri qaldı,
Özü getdi, yeri qaldı.
Amma Heydərbaba da bildi ki, biztək hamı dağlar,
Bağlanıb qol-qola zəncirdə, buludlar odur ağlar,
Nə bilim, bəlkə təbiət özü namərdə gün ağlar,
Əyri yolları açarkən, düz olan qolları bağlar,
Saf olan sinəni dağlar!
Dağların hər nə qoçu, tərlandı, ceyranı, maralı,
Hamı düşgün, hamı yörğun, sinələr dağlı, yaralı,
Gül açan yerdə saralı!
Amma zənn etmə ki, dağlar yenə qalxan olacaqdır,
Məhşər olmaqdadı, bunlar hamı vulkan olacaqdır.
Zülm dünyası yanarkən də tilit qan olacaqdır,
Vay!.. Nə tufan olacaqdır!

Dedin: Azər elinin bir yaralı nisgiliyəm mən,
Nisgil olsam da, gülüm! Bir əbədi sevgiliyəm mən,
Yad məni atsa da, öz gülşənimin bülbüliyəm mən,
Elimin farsıca da dərdini söylər diliyəm mən,
Həqqə doğru nə qaranlıq isə el məşəliyəm mən,
Əbədiyyət güliyəm mən.

Nisgil ol çərçiyə qalsın ki, cəvahir nədi, qanmır,
Mədəniyyət dəbin eyilir bədəviyyət, bir usanmır,
Gün gedir, az qala batsın, gecəsindən bir oyanmır,
Bir öz əhvalına yanmır!

Atar insanlığı, amma yalan ənsabı atammaz,
Fitnə qavzanmasa bir gün, gecə asudə yatammaz,
Başı başlara qatammaz.

Amma məndən sarı, sən arxayın ol, şanlı Səhəndim,
Dəli ceyranlı Səhəndim.

Mən daha ərşi-əla kölgəsətək başda tacım var,
Əldə Musa kimi Firona qənim bir ağacım var,
Hərəcim yox, fərəcim var,

Mən Əli oğluyam, azadələrin mərđi, muradı,
O qaranlıqlara məşəl, o işıqlıqlara hadı,
Həqqə, imana münadı.

Başda sınımaz sipərim, əldə kütəlməz qılıcım var.

AĞA MİRSADIĞIN XEYRATI

Atamız yurdudu, gahdan gəlib ehsan veririk,
Can çətin vermərik, inşalla ki, asan veririk.
Əzan olcaq qaçaraq səfdə durub san veririk,
Mirəbülfəzl edib ehsan-bizi kəndə gətirib,
Səhriyar kəndi tapıb, kəndlisin amma itirib.

Özü kəsmiş şişəki, həm bişirib, həm düşürüb,
Pilovun da dadaşı Möhsün əmoğlu bişirib.
Süfrədə quştək uşaqlar dəni bir-bir düşürüb,
Qıtıq olmaz, daha burda qəbul olsun ehsan,
Çıx müsəllayə, çağır Allahu, gəlsin neysan.

Mənim ilhamilə burda qonuşub dil-dodağım,
Qurana, Hafizə burda açılıb göz-qulağım.
Mən də Musa kimi, Heydərbabadır Tur dağım,
Burda kəşf oldu ki, həqdən nə kəramat olacaq,
Necə şətrənc ki, şahlar hamısı mat olacaq.

Bu bizim kənd ola bilsə, hanı bəs əmmələrim?
Əmmə də dursa, deyir bəs hanı övladım, ərim?
Növhlərdən də qalan olsa, haçan var xəbərim?
Dağılıb, kim nə bilim, öldü ya qaldı nəredə,
Canı çıxmış uşağın hər birisi bir dərədə.

Bir Zivər əmqızının oğlu Hacı Müctəba var,
Hac Sadıqlı deyilən bir Hacəlu Əliağa var,
Bir də Mirzəmmədin oğlu hələlik baxçada var,
Qocalıb, amma yenə bir "Qarabağı" oxudu,
Qarılarıtək təşisin bir əyirib, bir toxudu.

Hanı Moll İbrahimin dərəsi, hanı tay-tuşlar?
Şeyxülislam hanı, yurdunda oxur bayquşlar!
Kim deyirdi ki, müsəlman qavi-yer alquşlar?
Babiyə, bolşevikə gör nə giriftar olduq,
Bələşib hər nəcisə, gör necə murdar olduq!

Qələlər darbadağın, sərbaz ölüb, səngəri boş,
Dirilərdən də dəxi yağ əriyibdir, dəri boş.
Şəhriyar kəndə gəlib, kənd uşağının yeri boş,
Biz görənlər hanı getmiş, hanı itmiş-batmış,
Hamısı işləyib, axırda yorulmuş, yatmış.

Kimdi məntək bağırınlar səsinə səs versin,
Dünya bizlə atışır, kimdi atış bəs versin?
Gərək Allah verə, olmaz bunu hər kəs versin.
Hamı getmiş, dəxi ol qafilədən bir kəs yox,
Zıncırovlar da düşüb vəlvələdən, bir səs yox.

Hanı ol mərđ atalar, mərđi becərdən analar?
Hanı ol nazlı gəlinlər, o həyalı sonalar?
Hanı ol südlü inəklər, alagözlü danalar?

“Çün şövəd əsr Ququş zanhəmə qismət nəbövəd,
Nəbövəd xeyr dərən xane ke esmət nəbövəd”.

Onda hər kəs bizə baxsaydı deyərdi gavurux,
Gavurun şərrini indi başımızdan savırux,
Qovururdu o bizi, biz onu ancaq qavırux,
Belə getse, edəcək Mehdiyi-mövüd zühur,
Din gərək qalibü qahir ola, kafir məqhur.

Məclisin ehsanı Amir Sadığın xeyratıdır,
Bu mahalın çırağı Xoşginabın sadatıdır,
İndi meydanda qalan tək cə Hüseynin atıdır,
Müstəcab oldu bizim qərndə şeytan duvası,
Xoşginabı dağıdıb eylədi bayquş yuvası.

Arzıgöz qalmış idim öz ata yurdum vətənə,
Yandı-qındı verir indi ata yurdum da mənə,
Heyvanat qissəsidir dünya “Kəlilə-Dimnə”,
Ta ki axırda bir az qovzanıb insan olacaq,
Azı insan da olursa, çoxu heyvan olacaq.

İndi qəm-qüssənin ağzın da gərək bağlayasan,
Qəm ağız açsa gərək oxşayasan, ağlayasan.
Nəyə lazım bu qəder xələq ürəyin dağılayasan,
Bir dua eylə ki, xələqin ürəyi şad olsun,
Dünya məxrubədisə, axirət abad olsun.

ƏMİOĞLUM MİRƏBÜLFƏZLƏ

Maşının xumsuna, Heydərbabanın tənzilinə,
Mirəbülfəzlə gətirmiş məni öz mənzilinə,

Təslim oldum sözüünə, çarə nədir? Taksiciidir,
Gördüm artıq danışım, əl atacaq həndilinə.

Bir məsəl var ki, qonaq-qardaşa dəstür verilib:
“Bir təarıflə düş atdan, atı bağla dilinə”.

Məni qoymuş maşına, yol uzununu sürdü gecə,
Hey alıb dən-düşü artıq qalayıb zənbilinə.

Xoşginab seyyidinin əmri qonaqsız keçməz,
Qonağın burda gərək qarmı yeməkdən dəlinə.

Bir qonaq da gətirib, çox da əziz, öz bacısı
Cəlilə əmqızı, dən düşmüş onun da telinə.

Cəlilə əmqızı da qardaşının lap tayıdır,
Mehriban, sanki bir alma, yarından düz bölünə.

Yaxşı bir mənzili var, səhni gözəl, yurdu da bol,
Bax ağaclarına, bax quşlarına, bax güllünə.

Xanımı tazə gəлиндir, adı Məryəm xanım,
Toy tutub kətsayağı, alma da atmış gəlinə.

Tazə ev, tazə gəlinlə bir işıqlanmalıdır,
Çilçıraqdır ki, verib zinət evin qəndilinə.

Vardı əvvəl xanımandan iki nazlı uşağı,
Bax Pəri, Pərvizi tək sən güllünə, bülbülünə.

Biri Pərvindi ki, danişgahı var, aylığı var,
Yəni bir qız, mütəəcəddid, əli vurmuş belinə.

Biri Pərviz ki, dəbiristanı nisfə yetirib,
O da inşaalla gərək cəvhəri-zatı bilinə.

Bu əmoğlu, şükür Allaha, halaldır çərəyi,
Müxlisəm mən də bunun sadə qəbul-mənzəlinə.

Zəhmət ilə qazanıb, taksisi var, şəxsi var,
Düz yola sərf ələyib hər nə ki gəlmiş əlinə.

Dünbələndüz bir adamdır, iki dünyası da var,
Gəlməyib əyri-yalan söz bu cavanın dilinə.

Şəhriyar şeridi bu, yaz ürəyə qoy qalsın,
Ürəyində yazılan söz, da görəkməz silinə.

BƏLALI BAŞ

Yar günümü göy əskiyə tutdu ki, dur, mənə boşə,
Cütçü görübsən öküze, öküz qoyub buzov qoşa?
Sən əllini keçib yaşun, mən bir otuz yaşında qız,
Söylə görüm otuz yaşın nə nisbəti əlli yaşa?
Sən yerə qoydun başuvu, mən başıma nə daş salım?
Bəlkə mən artıq yaşadım, neyləməli? Dedim: yaşa.
Bir də bəlali baş neçin yanına süpürgə bağlasın?
Börkü başa qoyan gerek börkünə də bir yaraşa.
Bir də kəbin kəsilməmiş, sən mənə bir söz demədin,
Yoxsa cəhazımda gerek gələydi bir hoqqa-maşa.
Dedim: qəza gəlib tapıb, bir iş idi olub keçib,
Qurbanam ol ala gözə, heyranam ol qələm qəşa.
Mənki özümde bir günah görməyirəm, çarə nədir?
Pis bəşərin qaydasıdır, yaxşımı tapsa dolaşa.
Dostla mürüvvət etməli, düşmən ilə keçinməli,
Qayda budur, heyif deyil bəşər yolun azıb, çəşa?
Mən də sənənin dayoğluyam, sən də mənənin bibim qızı,
Könül baxırsa günəşə, göz də görəkdir qamaşa.
İndi bizim maral kimi üç balamız vardı, gerek.
Ata-ana savaşa da, bunlara xatir barışa.
Hər kişiyə əyalı da öz canıtək hürüklənib,
Hədyə də olmaz eləsin arvadı qardaş-qardaşa.
Bu dünya bir yol kimidir, biz axirət müsafiri,
Kəcavədə hamaş gerek öz hamaşılən yanaşa.
Axirəti olanların dünyası qəmsiz olmayıb,
Seldi, gələr, axar, keçər, amma gerek aşib-daşa.
Məsəldi: “Yer ki, bərk olur, öküz öküzdən inciyir”.
Hey dartılır ipin qıra, yoldaşıyla bərk savaşa.

Bizim də ruziyarımız yamandı, bizdə eyb yox,
Bəlkə vəzifədir: bəşər qonşular ilə qonuşa.
Həqqi-həyat yox daha bizləre, çox böyük başı
Zindanımızda həqqimiz, bir baca tapsaq, tamaşa.
Amma onun şəmatəti, Allaha xoş gəlməyibən –
Getdi, mənəim həyatımı vurdu daşa, çıxdı başa!

NAZ EYLƏMİSƏN

Çoxlar incikdi ki, sən onlara naz eyləmişən,
Mən də incik ki, mənəim nazımı az eyləmişən.

Etmisən bu nazı viranə könüldə sultan,
Evin abad ola – dərvişə niyaz eyləmişən.

Hər baxışda çalışan kipriyi mizrab kimi,
Bir qulaq ver, bu sınıq könül nə saz eyləmişən.

Başdan aç yaylığı, əfşan elə susən-sünbül,
Sən bizim bayramımızsan, qışı yaz eyləmişən.

Kakili başda vurub eyləmişən tac kimi,
O qızıl teldən onu güllü qotaz eyləmişən.

Sən Gün ol, qoy qəmimiz dağda qar olsun, ərisin,
Mənəim ancaq işimi suzə güdaz eyləmişən.

Sinə bir dəşti-Muğandır, quzu yan-yanə yatub,
Mənəim ağlar gözümü orda Araz eyləmişən.

Xəttü xalından alıb məşqimi “Quran” yazaram,
Bu həqiqətdə mənə əhli-məcaz eyləmişən.

Dəstəmaz eylədiyən çəsmə müsəlman qanıdır,
Bilmirəm hansı kəlisada nəmaz eyləmişən.

Bu gözəllik ki, cahanda sənə vermiş tanrı,
Hər qədər naz eləsen eylə ki, az eyləmişən.

Mən “Əşiran” oxusam, pəncə “İraq” üstə gəzər,
Gözəlīm, türk olalı türki-”Hicaz” eyləmişən.

Mən bu mənada qəzəl yazmağa halım yox idi,
Sən mənimlək qocanı firfirabaz eyləmişən.

Məni bu suz ilə atdın, aralandın, bilirəm,
Aranı bir para namərd ilə saz eyləmişən,

Ey dan ulduz, məni sən yaxşı tanırsan ki, səhər
Üfqi xəlvət edib razü niyaz eyləmişən.

Şəhriyar darda qalıb, dağda daşa daldalanıb,
Özün insaf elə, Məhmudi Ayaz eyləmişən.

MƏMMƏD RAHİM HƏZRƏTLƏRİNƏ CAVAB

Ağ göyərçin, ağ qanadın açarsan,
Dam-divardan bir qovzanıb uçarsan,
Ulduzlanıb, Bakı deyə, qaçarsan,
Öpüsləri Rahim bəyə səpərsən,
Qardaşımın bal dodağın öpərsən.

Deynə: Qardaş, məktub gəldi yetişdi,
Sevincimiz qalxıb qəmlə atışdı.
Atışdıqca yaralarım bitişdi,
Qara baxtın yenə üzü ağ olsun,
Yar da bizdən yad eyləyib, sağ olsun!

Heç kimsəyə belə sovqat gəlməyib,
Heç bir üzə belə bir gülilməyib.
Göz yaşımı anam belə silməyib,
Belə meyvə görməz bizim qanalar,
Qocalmasın sizi doğan analar!

Bakıdan çox sovqat gəlib Təbrizə,
Səbiq zaman biz çox gələrdik sizə,
Siz də nolaydı bir gələydiz bizə,
Ayrılığın daşın birdən ataydıq,
Canı-cana, malı-mala qataydıq.

Uca dağlar bir-birlərin görürlər,
Görüşlərin baxışla göndərörlər,
Səbə ilə pəyam alıb verörlər,
Şair olur bir-birini görməsin?
Saz, söz ilə pəyam alıb verməsin?

Qurban olum mən o şirin dillərə,
Uzaq düşdük, həsrət qaldıq ellərə,
Səhər-axşam yalvarım yellərə,
Qardaşıma məndən salam yetirsin,
Ondan da bir xəbər-ətər gətirsin.

O taydadı Şəki, Şirvan, Qarabağ,
Bu tayda da Meşgin, Əhər, Qaradağ,
Bir-birini Arazdan almış soraq,
Araz bizi ayırmadan dağlayıb,
Sən özü də gecə-gündüz ağlayıb.

Bu təqsimat bundan artıq olanmaz,
Atom əsri ixtilaflar qalanmaz,
Bir qanım olmasa, dünya dolanmaz,
İndi dünya yüz də desən sağ-soldu,
Müşək üçün iki saatlıq yoldu.

İnsanlarıq, insanlığı xoşlayın,
Bir millətlik birləşməyə başlayın,
Bu xan-xanlıq hökumətin boşlayın,
Bu gün bəşərə görə olsun bir millət,
Bir millətə olarmı yüz hökumət?

Bizlər ki, lap bir dil, bir qan qardaşığ,
Qardaş qalsın, insanlarıq, yoldaşıq,

Ayaqlara pis sarışıb sarmaşıq,
Pasport ilə, deyir, getsən sözüm yox,
Pasport deyir: Adım vardı, özüm yox.

Hardan gəlim, rəsmilikdə dövət yox,
Olsa da, mən qocalmışam, qüvvət yox,
Uşaqlıyam, ayrılmağa qüdrət yox,
İndilikdə olduq ürək qonağı,
Ürək olsun qonağının yatağı.

“Köşki balabanlar Araza baxar,
Araz suyu hənzuz gözlərdən axar”,
El nisgili pis yandırar, pis yaxar.
Qəm var ikən qardaş deyib qaynardıq,
“Yoldaş, məni qurd apardı” oynardıq.

Araz deyər: Ulduz kimi axaram,
Gözaltıyla sağa-sola baxaram,
Qəhərlənib ildırımək çaxaram,
Kəsməliyəm iki qardaş arasın,
Ağladıram, bağlamadan yarasın.

Neyçün bizdən rəsmi dövət etmisiz?
Qonşuluqda artıq gəlib getmisiz?
Yadımıztək dadımıza yetmisiz?
Sizin əliz bizdən artıq açıqdı,
Mənim ağzım açılmaqdan uçqudu.

İndi bizim dövlətlər də yanlaşır,
Getbөгətdə çətinlər asanlaşır,
Sülhün yeli əsməyə səhmanlaşır,
Biz də xoruz vəzifəsin banlıyaq,
Son görüşmək səhmini səhmanlıyaq.

Bax Xəzərə, hənzuz qəmi dərin gör,
Qış çıxmayıb, ruzigarı sərin gör,
İlk baharın ancaq sözün şirin gör,

Ümidplov bişsə gözəl bir şeydir,
Ümid ki var, demək, yeməkdən yeydir.

Bir vaxt olur bu sözlər də sovuşi,
Bəşər hamı qardaş kimi qovuşi,
Onda biz də qalxızırtıq çovuşi,
Ziyarətə gəllik sizin ellərə,
İndilikdə qoy yalvaraq yellərə.

Savalana salamını yetirdim,
Ondan sənə ilham alıb gətirdim,
Bir neçəsin yolda salıb itirdim,
Ağır hümmət, qan qiyməti, sədaqət,
Qalsın hələ, yoxdur dilimdə taqət.

Üfüqlərə rəya rəngin yaxıram,
Eynalıdan, Ərk üstündən baxıram,
Timsaluvı dağlar üstə taxıram,
Sən də hünər atın minib çaparsan,
Dumanlı dağlarda məni taparsan.

Harda çatdın göy çeşmənin başına,
Bulaq otu vəsmə çəkmiş qaşına,
Əylən yerə, bir dirsəklən daşına,
Duman keçsin, göz yaşını sonda gör,
Qardaşının səfasını onda gör.

Çox “Bakıdan fanar gəlir” oxurduq,
Son “Oduma yanar gəlir”, oxurduq,
Gör “Başıma nələr gəlir”, oxurduq,
İndi duydum onda gəlirmiş fanar,
Son gələcəymiş oduma bir yanar.

Eşq əhlisən, yaxşı məni qanarsan,
Çox kipləmə, od tutub odlanarsan,
Gözlər yağış yağdırmasa, yanarsan,
Mənim qaynar çeşmə kimi gözüm var,
Odur məndə hər cür oda dözüüm var.

Böylə ki, sən alqışlayırsan məni,
Gedənlərə nisgil edim qoy səni.
Dur! Ey gülün xəzan olan xərməni,
Gör bizim də dərdimizi qanan var,
Bizlərə də bir ürəkdən yanan var.

Yaxınlarım qoydu məni qıraqda,
Yananlarım qaldı məndən uzaqda,
El yaylaqda, özüm qaldım qışlaqda.
İtirdilər xidmətimin əməyin,
Qədrin bilin el-arxanın, köməyin.

"Təməddünün" gözü görüm kor olsun,
Ağzındakı şirin şərbət şor olsun,
Bal da yesə zəhər olsun, çor olsun,
Ağzımızın dadın qapıb apardı,
Ürəkləri çəkib kökdən qopardı,

Gah ərəbi, gah əcəmi kişləsin,
Hey bu onu, hey o bunu dişləsin,
Ərbablara karxanası işləsin.
İndi dəxi millətlər də ayılıb,
Ağzların dişləri də sayılıb.

Biz millətlər çox qanqallar biçmişik,
Acı-acı içkiləri içmişik,
Amma dəxi bürküləri keçmişik,
İndi nisbət üfük açıq işiqdir,
Mənimsə də qiblə səmtim açıqdır.

Getbəgetdə artıq dünya ayılır,
Gizlin qalmır, səs-sədalar yayılır,
Sayılmayan kimsələr də sayılır,
Məni, səni az-çox təhvil alan var,
Sənin kimi məni yada salan var.

"Təməddünün" qanunları qoxuyub,
Dəxi hamı onun əlin oxuyub,
Sərhədləri tor atantək toxuyub,

Salıb xalqı kor quş kimi qəfəsə,
Sinələrdə yer qalmayıb nəfəsə.

Heydərbaba üz Bakıya çöndərir,
Hey gül görür, dərib sizə göndərir,
Sözlərini hey əndərir, döndərir,
Sənlə Süleyman Rüstəmi yad edir,
Bu şivəylə Şəhriyarı şad edir.

Azər ayı, 1346

MƏMMƏD RAHİMİN İKİNCİ MƏKTUBUNA CAVAB

İgidlər yurdu Qafqazım, sənə məndən salam olsun,
Sənin eşqindən İranda, hənzur səbri talan vardır.
Anam Təbriz mənə gəhvarədə söylərdi: Yavrum, bil!
Sənin qalmış o tayda, xallı-telli bir xalan vardır.
Bu dünyədə oğul, eşq əhlinə küfr əhli düşməndir,
Bir Allah can verərsə, min də bizdən can alan vardır.
Onu bizdən ayırdı ruzigarın sazı nasazı,
Onunçun sızlarım, hər yerdə görsəm saz çalan vardır.
Araz düşman əlində bir qılıc tək ortanı kəsdi,
Onun övladı varsa, bil səni yada salan vardır.
Məni başdan çıxarmaqçın, yaramazlar da söylərdi:
Sözə çox etibar etmə ki, düz vardır, yalan vardır.
Boy atdım, axtarıb tapdım, nə hasil getməgə, gördüm.
Aramızda yolu bağlı, qaranlıq bir dalan vardır.
Bizi küfr əhli istərsə, yükün çatmaq üçün istər,
Bizə bunlardan artıq qalsa, bir yurtıq palan vardır.
O gün ki, Rahimin məktubi gəldi çatdı, baxdım ki,
Anam qanilə qəlbi çırpınanlardan qalan vardır.
Daha Heydərbabanın nərəsinə qaytarmadan, gördüm
O tayda sinələrdə sanki minlərə Savalan vardır.
Ürək qanilə mən də yazdım: ay nazlı anam Qafqaz,
Sənin də Şəhriyarın tək bu tayda bir balan vardır.

EL BÜLBÜLÜ

Şair Əbülfəzl Hüseyniyə

El bülbülü, sən mənim öz balamsan,
Yaman gündə hasarımsan, qalamsan,
Bir Allaha sən də mən tək qulamsan,
Ondan sonra heç bir kəsdən azın yox,
Naz balasan, bir kəsə də nazın yox.

Kənd uşağı, cumalaşdıq, çoxuduq,
Təndir aşın içmiş idik, toxuduq,
Sözlərimi kəlmə-kəlmə oxuduq,
Qəm sazının yenə simin bağladığ,
Bir oxuduq, bir çaldıq, bir ağladığ.

Nisgilli sözlərin məni otdadı,
Ağrın alım, mənim bağrım çatdadi,
Arzum bu dağ-daşı qatıb-qatdadi,
Gəldim sənəni başun qoydum diz üstə,
Naz balamı öpdüm, qoydum göz üstə.

Gedənlərdən dedik, yandıq, yaxıldıq,
Dedik: Necə durmuşuduq, yığıldıq!
Sıxıntılar çəkdik, yaman sıxıldıq.
Dedik, amma xanlar qəmi yekəydi,
Səndən sən ürəklər bir tikəydi.

Nənəqiz əmiqızı dedi: Can bala!
Anan sənəni görmədi, heyvan bala!
Həsət qaldı sənə Əmirxan bala!
Demə, sənəni başsağlığın unuttuq,
Əmirxana biz təzədən yas tutduq!

Heç darıxma, sən mənzilə çatıbsan,
Maşın alıb, at-qatırı satıbsan,
Qarğıları, qər-qəmişi atıbsan.
Bülbül olub qonubsan güllər üstə,
Güllər kimi dayan sünbüllər üstə.

Siz qədimdən adlı-sanlı xanlarsız,
Hər biri min cana dəyən canlarsız,
Sırrı-həyatı oxuyub anlarsız,
Bilirsiz ki, dünya qəzov-qədərdir,
Qəzov-qədər qəmin yemək hədərdi.

Dünya “bu şahdı”, “bu gəda” qanmayıb,
İndiyətək bir kəsə aldanmayıb,
Heç bir çıraq sübhə qədər yanmayıb.
Baş altımız gah alçaqdır, gah uca,
Ölüm baxmır bu cavandır, bu qoca.

Sənəni atan bir şux, zərif kişiydi,
Xəlqi ayıq salmaq onun işiydi,
Şuxluqları ağızlar kişmişiydi,
Hamı onu həsrətə yad edir,
Əzizləyib rəhmətəni şad edir.

Məlik Niyaz xanadalar başıydı,
At belində üzüklərin qaşıydı,
Əfsanə tək pərilər oynayıydı,
Qəm günündə bir kəndi mat edibdi,
Qeyrətə bax! Baş götürüb gedibdi.

Kamil özünsən ki, kamal əhlisən,
Şərin nişan verir ki, hal əhlisən,
İncə, zərif zövqü xəyal əhlisən,
Gündən-günə hünərdə çağlaşarsan,
Bir gün olar Sabirlə bağlaşarsan.

Yaman günlər keçib-gedib itəndi,
Bir yaxşılıq muradına yetəndi,
O tay-bu tay fərqi yoxdu, vətəndi,
Orda burdan, yüz il sənət qabaqdı,
Kənd, gördüyün həman taxta-tabaqdı.

Ora bizim qızıl Kəbə Bakıdı,
Şanlı bakiçılar xaki-pakıdı,
İncəsənətlərin abü-xakıdı,

Orda hünər mədənlərtək qazılıb,
“Məşədi-İbad”, “Arşın malçı” yazılıb.

Cahılıqda tora düşən çox olar,
Qış yaxınlar, tor atanlar yox olar,
Məzlumların ahı bir gün ox olar,
Zülmün dəyər ürəyinin başına,
Avçı qoyar baş yəhərin qaşına.

Yazıq cavan şeytanı görcək çaşar,
Yoldan çıxıb buludlu dağlar aşar,
Həqqi tapan Xızr olu, minlər yaşar,
Nə yaxşısı Allah sözün inanmaq,
Bəlalara səbr ələyib dayanmaq.

İgid qürbət çəkməmişkən ayılmaz,
Şöhreti dünyanı tutub yayılmaz,
Enişdə-yoxuşda əskik sayılmaz,
İgid bir vəqt qansızlara qan verər,
Bir vəqt özü qansızlıqdan can verər.

Mən də illər uzaq düşdüm elimdən,
Ata öldü, fələk vurdu belimdən,
İndi düşməz “ata” adı dilimdən,
Bəli, oğul, bizlər hamı həmdərdik,
Güllər əkdik, amma tikanlar dərdik.

Bir kəsə nə ata qalar, nə əmi,
Biçilməyə əkilibdi bu zəmi,
Sənin kimi oğul vardı, nə qəmi?
Əmirxanın sönməz daha ocağı,
Məktəb imiş sənin ana qucağı.¹

Bu dünyada bizdən qalan bir sədi,
Bu karvanın zəngi qalırsa, bədi,
Unutsa hər kəs atasın nakədi,
Unutmasan, sən atanı yad elə,
Ehsan ilə onun ruhun şad elə.

¹ Əbülfəzl Hüseynin anasının adı “Məktəb” idi.

Şanlı Rüstəm şəri gəlib çatıbdı,
İçki kimi əhvalımı qatıbdı,
Sanma təbim bəxtim kimi yatıbdı,
İstəmirəm gözləri yaşlandırdım,
Közmələnən yaranı aşılandırdım.

Yazıb, ölsəm, nə xalqı zar istərəm,
Nə qəbrimin üstə gülzar istərəm,
Araz qırağında məzar istərəm,
Açıq qoyun, gözüüm o yarı görsün,
O sazlı, sözlü Şəhriyarı görsün.

Deynə: Şair, sən körpünü keçmişən,
Əbədiyyət qaraltısın seçmişən,
Xızra çatıb, abi-həyat içmişən,
Sənin təbin Xızr axtaran çəşmədi,
Dərya kimi mövcü eşmə-əşmədi.

Sən ölümün yazısını pozubsan,
Üstündə bir əbədiyyət yazıbсан,
Məzarını ürəklərdə qazıbsan,
Sən kiminə bir də daha ölmək yox,
Adamları badam kimi bölmək yox.

İstədiyin ürək sözü məndədi,
Arxayın ol, mən də gözüüm səndədi,
Farslar deyir “cuyəndə yabəndə”di,
Bir gün olar bu dağları çaparlar,
İstəklilər bir-birini taparlar.

Onda sən də atı minib çaparsan,
Öz haqqunu qurd ağzından qaparsan,
İtmişləri axtararsan, taparsan,
Alnımıza yazıblar axır vəsli,
Qayidalım, tapalım axır əsli.

QARDAŞIM SÜLEYMAN RÜSTƏMƏ İTHAF

Bizi yandırır yaman ayrılıq,
Bu darıxdıran duman ayrılıq.
Gözə sovurur saman ayrılıq,
Aman ayrılıq, aman ayrılıq!

Bir gözün açar, bir gözün yumar,
Arazı sərin gördükdə umar,
Xəzəri dərin gördükcə cumar,
Qəm dəryasına cuman ayrılıq.
Aman ayrılıq, aman ayrılıq!

Arazım vursun baş daşdan-daşa,
Göz yaşı gerek başlardan aşa,
Necə yad olsun qardaş qardaşa,
Nə din qanır, nə iman ayrılıq,
Aman ayrılıq, aman ayrılıq!

Göylərin Günün, Ayın gizlədir,
Ulduz axtarır, sayın gizlədir,
Oxunu atır, yayın gizlədir,
Qəddimi edib kaman ayrılıq,
Aman ayrılıq, aman ayrılıq!

Ayrılıq gələ bir kərəm qıla,
Bir neçə gün də bizdən ayrıla,
Qəm də bir biztək suya sovrula,
Hamı bir belə güman, ayrılıq,
Aman ayrılıq, aman ayrılıq!

Dedim: Ayrılıq, qınama məni,
Səni görmüşəm ellər düşməni,
Yüz min kərə də sınısam səni,
Haman ayrılıq, haman ayrılıq,
Aman ayrılıq, aman ayrılıq!

Amansız gözün yuman ayrılıq,
Can cızlığından uman ayrılıq,
Nə qəmli yazar roman ayrılıq,
Dillərə salan duman ayrılıq,
Aman ayrılıq, aman ayrılıq!

Sən unutsan da, Süleyman, məni,
Unutmayacaq Şəhriyar səni,
Yaz gələr, bülbül qapsar çəməni,
İndilik sevsin zaman ayrılıq,
Aman ayrılıq, aman ayrılıq!

SÜLEYMAN RÜSTƏMƏ

Hökmdir hakimə, ta hökm edə fərtaş arasında,
Bölələr yağ-balı fərtaş ilə ağbaş arasında.

Aş içəndə üləmə az qalır udsun qaşığın da,
Neyləsin, şəkk eləyib qaşiq ilə aş arasında.

Tapsa millət yavan aş, özləri bozbaşı yesinlər,
Yenə bir nisbət olar aş ilə bozbaş arasında.

Göz yaşımсан, ay Araz, qoyma gözüm baxsa da görsün,
Nə yaman pərdə çəkibsen iki qardaş arasında!

Demə dağ-daşdı, Süleyman, səni məndən ayıran şey,
Bir çibandır ki, çıxıbdır göz ilən qaş arasında.

Ağ göyərçin, nə rəvadır ki, işıqlıq quşu sənək,
Yata bayquş yuvasında, qala xəffaş arasında.

Gör necə qızları, övrətləri saillik edirlər,
Millətin namusudur, fırlanır övbaş arasında.

Xalqı dartıbla dəyirman daşıtək, dağları ilə,
Bizi dartanda qalaydı əli bir daş arasında.

Şəhriyar, sən yazan əşarı uzaqdan tanıram mən,
Bir uyuşmaq dəxi var nəqş ilə nəqqaş arasında.

QARDAŞIM SÜLEYMAN RÜSTƏMƏ

Gün çırtadı, göz qamaşdı,
Araz mənə xosunlaşdı,
Eşqim ayaqyalın qaşdı,
Səsin gəldi, Süleymanım!
Sənə qurban mənim canım!

Mən ölmüşəm, ağlayan yox,
Gözlərimi bağlayan yox,
Bir od yaxıb dağlayan yox,
Soyuq bizi kiridibdi,
Şaxta bizi qurudubdu.

Neftimizi basdırırlar,
Millətə qan qusdururlar,
Bir iddüyə qısdırırlar,
Qalan qahr acbəsusuz,
Cavandisa acdı, quduz.

Qırx ildə ki, dustağam mən,
Qaralar içrə ağam mən,
Deyirsən bəs ki, sağam mən?
Bağırmaqdan iş qurtulub,
Boğaz-bağıracaq yirtilib.

Biz millətin var harası?
Hardan sağalsın yarası?
Öz şeytani, öz barası,
Buna deyir: "Qaç çaparı",
Ona deyir: "Vur şikarı!"

Bir əl silah, bir əl yalın,
Biri tünük, bir qalın,
Deyir ki, haqqızı alın!
Amma hansı kömək ilə?
Yemək olur demək ilə?

Millət yıxan – öz qalası,
Sərbaz kimdir? – Öz balası.
Öz qanıdır, öz colası,
Necə deyim: Çal çatlasın,
Qovuq kimi vur patlasın!

Böyükbaşlardı təqsirkar,
Kiçikbaşda nə təqsir var?
Yenə ərteş dura havar,
Millətin də işi işdir,
Yoxsa dava mərgümüşdür.

Millətə varmı faydası?
Hər qab sınır – öz baydası!
Bu şeytanın öz qaydası:
"Dədəm mənə kor deyibdi,
Hər gələni vur deyibdi".

Qorxum budur, oyun ola,
Millət yenə qoyun ola.
Kimdir bizə boyun ola?
Ki, qurdu biz qova bilək,
Qurdun şərrin sova bilək.

Amma bizim mücahidlər,
Hər biri min cana dəyər,
Topa, tanka baxar məyər?
Qan-qan deyir hayxırması,
Acıqlı bir şir balası.

Köməkləşən gedir maha,
Bizə kömək yoxdur daha,
Bizimki qalmış Allaha.
Şeytan quluymuş şahımız,
Bizim də var Allahımız.

Biz bir dərya qan vermişik,
Zindanlarda can vermişik,
Qırx nəsil qurban vermişik,

Şəriətətk insanlar,
Təxti kimi pəhləvanlar.

Biz etisab etdik tamam,
Əliyalın etdik qiyam.
Qoyun, gəlir nayib-imam!
Cəhad desə, dartılarıq,
Qırılsaq da qurtularıq.

Başlara sovrulur saman,
Gözləri doldurub duman,
Ya Əli! Ya imam-zaman,
Dada çatın, ki dardayıq,
Qurddu, küləkdi, qardayıq.

Səsin mənə nəfəs oldu,
Qəbir genə qəfəs oldu,
Bir balaca həvəs oldu,
Dedim, genə durum yazım,
Özümə bir qəbir qazım.

Hərdən belə səsin gəlsin,
Gözümüzün yaşın silsin,
Mənim də bir üzüm gülsün.
Haçan səni görə billəm?
Qol boynuva hörə billəm?

Qardaşların gözündən öp,
Bəxtiyarın üzündən öp,
Səmədin də sözündən öp,
Mən də təkəm, sizə qurban,
Tək canım hammuza qurban!

Tabriz, Deh ayı, 1357

ŞATIR OĞLAN

Şatır oğlan, görüm Allah sənə versin bərəkət,
Qoy unun yaxşı ələnsin, xəmirin əllənsin.
Çox bişir, yaxşı bişir, göydə fırlıdat küreyi,
Minbər üstə çörəyin qoy qalanıb təllənsin.
Təndirin Tur tək in ərşdən alsın işığı,
Ərsinin beyrəqi-əhrrar tək in millənsin.
Kasıbın qisməti yox bağlı plov döşləməyə,
Bu yavan səngəyi bir qoy sahalıb sellənsin.
Qeyrətin qurbanı, sən müştərini tez yola sal,
El içində yaramaz arvad-uşaq vellənsin.
İki riyallığı satsın xozeyin bir tükənə,
Dişi düşmüş qocanın ağzı nədir dillənsin?
Ey mənim şerimə çox mail olan vərdestə,
Deynə: Şair çörəyi qoy qurusun, güllənsin.
Mən lığırsa yeyə bilsəm də, fülus lazım olar,
Bu susuz bağça nə lazım bu qədər bellənsin?
Sarı yazlıqdan olan güllü, qızarmış səngək,
Görək ağzında ərictək əzilib həllənsin.
Tehrannın qeyrəti yox Şəhriyari saxlamağa,
Qaçmışam Təbrizə, qoy yaxşı-yaman bəllənsin.
Bağçamız fasid olub, hər gül əkərsən açmaz,
Yeri daşlıqdı, görək toprağı qərillənsin.
İddiası çox olan boş təbilə bənzəyəcək,
Neyləmək, zurnaçının burnu görək yellənsin.
Bu gicəllənmədən, ey çərxi-fələk, sən də yorul!
Bu həyasız günə gözlər nə qədər zillənsin?
Sədinin bağı-Gülüstani görək həsrə qədər,
Alması sellələnilib, xurması zənbillənsin.
Lənət ol badi-xəzanə ki, Nizami bağının
Bir yava gülbəsinin qoymadı kakillənsin.
Arizu cəlgələrində biz əkən tum-dənələr,
Deyəsən, sağələnilib, qoy hələ sünbüllənsin.
Qissə yox, qafiyə yox, axtarıram, tapmayıram,
Yeridir Şəhriyarın təbi də tənbellənsin.

Tabriz, Tir ayı 37

QAÇAQ NƏBİ

Dur qəfəs qapısını bir açaq, Nəbi,
Bu sınıq qanadla bir ucaq, Nəbi,
Ay qoçaq Nəbi!

Qazamat istidi, yata bilmisən,
Analar beşiyin sata bilmisən,
Öz ata yurdunu ata bilmisən,
Qeyrətin qurbanı, ay qoçaq Nəbi,
Ay qoçaq Nəbi!

On beş il gavurun zülmünə dözdün,
O nəqşə çəkdikcə, nəqşəsin pozdun,
Şimdi ki, obadan-eldən əl üzdün,
Qəm yükün çatmışam, dur köçək, Nəbi,
Ay qoçaq Nəbi!

Dördbir dövrəmizi saldatlar aldı,
Qələlər ucaldı, qaranlıq saldı,
Zindanın işıqsız, günəşsiz qaldı,
Hümmətin ucadır, dam alçaq, Nəbi,
Ay qoçaq Nəbi!

Bir kəsin qalmayıb yarü yoldaşdan,
Qalsa da, fayşadır, doymaz oynaşdan,
Gecəli qoy aşaq bu dağdan, daşdan,
Zindanı qazmışam, dur qoçaq, Nəbi,
Ay qoçaq Nəbi!

Dedin bəs vətən də sabiq vətəndir?
Gördün ki, dostum yox, hamı düşməndir,
Vətəndən qalan bir quru kövşəndir,
Ondan da əl çəkib vaz keçək, Nəbi?
Ay qoçaq Nəbi!

Çöllərdə çəkmişdim vətən zillətin,
Görəymiş özüm də çəkim qürbətini,

Qırıram vətənin ipin, ülfətin,
Cigərdən ayrılırmı bir pıçaq, Nəbi,
Ay qoçaq Nəbi!

Vətəndən doymuşam, məni qınama,
Dur gedək, bu xəlqi artıq sınama,
Dur görüm! Bu ağac bənzir anama,
Telindən qoy qırım bir saçaq, Nəbi,
Ay qoçaq Nəbi!

Haralı olmalı? Bilə bilmədik,
Ləkəsin bu qanın silə bilmədik,
Bir də biz bu yana gələ bilmədik,
Arazın suyundan bir içək, Nəbi,
Qeyrətin qurbanı, ay qoçaq Nəbi!

KƏRƏC XATİRƏSİ

Sən Əli, yaxşı bu dağda oturaq eyləmişən,
Şəhri, dünyanı Əlitək setaləq eyləmişən.
Ürayində əkilib yaxşı təvəkkül toxumu,
Yaxşı bitdikcə də sən yaxşı alaq eyləmişən.
Əl-qolun var ki, təkəlli, bu dağın böyründə
Bu sayaq bir avadanlıq əl-ayaq eyləmişən.
Qeyrətin dağ kimidi, dağ-dağa əlbət dayanar,
Sən də dağlar kimi dağları dayaq eyləmişən.
Açılib burda üfüq, dağdı, ağacdı, bağdı,
Dağa dirseklənib, o mənzeri bağ eyləmişən.
Bir qürur var bu fağır qürfədə, bir istiğna,
Sanki fironların qəsrinə lağ eyləmişən.
Bu qala-qallı şəhərdən çəkilibsen qırağa,
Nazlı Məsuməni gözlərdən iraq eyləmişən.
Bu səfalı komadan kəndimizin iysi gəlir,
Məni də bu qoca vaxtımda damaq eyləmişən.
Köçdürübsən elə bil Tehrana Heydərbabani,
Nənəqiz əmqızının sən üzün ağ eyləmişən.
Nənəqiz əmqızının burda camalı görünür,

Lalədən qızlara yandıqca yanaq eyləmişən.
Gecələr sübhə kimi burda çıraqlar sönməz,
Ayı, ulduzları yüz şanlı çıraq eyləmişən.
Zövqdən bilmir adam burda yata, orda yata?
Ay-günəşlər oturağında yataq eyləmişən.
Burda bir çeşmə də tap, qoy baxa Heydərbabaya,
Bilmirəm hansı gözü Daşlıbulaq eyləmişən?
Çoxlu kənd evləri baxsan qara palçıqdi, suvaq,
Burda sən kənd evini bir ağ otaq eyləmişən.
Cəmilə əmqızının iynəsi saplandı, dedim:
– Kəndi də Tehrana yırtıqca yamaq eyləmişən.
Səidin əksini gördüm, nə gözəl oğlandı!
Görüm inşallah onu barlı budaq eyləmişən.
Mir Əbülfəz məni bir də götürənməz buraya,
Gördü ki, sən məni artıqca qonaq eyləmişən.
Şəhriyar, səndə cavanlıq yenidən pöhrə verir,
Yoxsa Heydərbabanı burda soraq eyləmişən?

GETMƏ, TƏRSA BALASI

“İzn ver toy gecəsi mən də sənə dayə gəlim,
Əl qatanda sənə məşşatə təməşayə gəlim”.

Sən bu məhtab gecəsi seyrə çıxan bir sərvi ol,
İzn ver, mən də dalınca sürünüb sayə gəlim.

Mənə də baxdın o səhla gözülən, mən qaragün
Cürətım olmadı bir kəlmə təmənnayə gəlim.

Mən cəhənnəmdə də baş yastığa qoysam sənle,
Heç ayılmam ki, durub cənnəti-məvayə gəlim.

Nənə qarnında da sənle əkiz olsaydım mən,
İstəməzdim doğulub bir bu dünyaya gəlim.

Sən yatıb cənnəti rəyada görəndə gecələr,
Mən də cənnətdə quş ollam ki, o rəyayə gəlim.

Qıtlıq illər yağışıtək quruyub göz yaşımız,
Kuyi-əşqində gərək bir də müsəllayə gəlim.

Sən də səhrayə marallar kimi bir çıx, nolu ki,
Mən də bir seyrə çıxanlar kimi səhrayə gəlim.

Allahından sən əgər qorxmayıb olsan tərsa,
Qorxuram mən də dönüb dini-Məsihayə gəlim.

Şeyx Sonan kimi donquz otarib illərcə,
Səni bir görmək üçün məbədi-tərsayə gəlim.

Yox, sənəm! Anlamadım, anlamadım, haşa mən
Buraxım məscidimi, sənle kəlisayə gəlim!

Gəl çıxaq Turi-təcəllayə, sən ol cilveyi-tur,
Mən də Musa kimi, ol Tura təcəllayə gəlim.

Şirdir Şəhriyarın şəri, əlində şəmşir,
Kim deyər mən belə bir şir ilə dəvayə gəlim?

FƏXRİYYƏ ÖLÜMÜ

Seyidin vay səsi gəldi, ocaq söndü, çıraq öldü,
Bizim Fəxriyyəmiş ölsə, cəmənlər soldu, bağ öldü.
Seyid əyləncələr qurmuş, bu səhrə dil-damaq vermiş,
Seyid ölsə, deyin əyləncə köçdü, dil-damaq öldü.
Seyidin xətminə getmək, bu asanlıqda ki olmaz,
Dizimdə qüvvətim qurtardı, əl yatdı, ayaq öldü.
O bir oğlan idi, yas məclisində varid olsaydı,
Görərdin toy tutuldu, güllər açdı, qaş-qabaq öldü.
Bizi bir ömr güldürdü, dönüb axırda ağlatdı,
Deyin gözlər sulansın, bağımız yandı, bulaq öldü.
Gözüm qalmışdı yollarda ki, bir gəlsin, üzüm gülsün,
Qara bəxtim kitab açcaq, qara görsəndi, ağ öldü.

Seyidin qüssəsi yaddan çıxartdı hər nə matəm var,
 Bu dərdü dağ gəlcək hər nə varsa dərdü dağ öldü.
 Bu il biz intizardaydıq ki, Təbrizə qonaq gəlsin,
 Xəbər gəldi ki: qızların qara geysin, qonaq öldü!
 Hünərmənd ölməmiş, bir bax, hünər bağında tufandır,
 Ağaclar sındı, yarpaqlar saraldı, qol-budaq öldü.
 Nə tək Təbrizin, Azərbaycanın fəxri Fəxriyyə
 Gedib eldən uzaq düşdü, əzizlərdən iraq öldü.
 Bizi başsız qoyub getdin, deyirlər yarı-yoldaşlar:
 Niyə bu bivəfa çıxdı? Niyə bizdən qabaq öldü?
 Sənə ölmək yaraşmır, xalqı ağlatma, diril, qoy gəl,
 Görək birdən genə gülmək dirildi, ağlamaq öldü.
 Mən ölmüşdüm neçə illər boyu, son sağ idin amma,
 Özüm də qalmışam heyran: ölən dirçəldi, sağ öldü.
 Lətəyif söyləmək fənnindən indi bir nəbuğ itdi,
 Məhəfil görm qılmaq sənətindən bir ocaq öldü.
 O cür kəskin məharət bir də doğmaz, bir də doğrulmaz,
 Qəmə-qəddarə qatlandı, qılınc sındı, bıçaq öldü.
 Təbiət öldü sənle Şəhriyarın dağlı təbindən,
 Duman qovzandı, cəngəl itdi, dərya batdı, dağ öldü.

DÖYÜNMƏ – SÖYÜNMƏ

Bir qərn də qardaşdan uzaqlaşmaq olurmuş?
 Qardaş deyə, bir ömr soraqlaşmaq olurmuş?
 Birdən də bu qardaşla qucaqlaşmaq olurmuş?
 Bunlar belə ki, ərz elədim, gəldi və oldu!
 Mən hər nə məhəl fərz elədim, gəldi və oldu!
 Biz ayrılalı qərndi qardaşlarımızdan,
 Leşlər kimi ayrı düşəli başlarımızdan,
 Üzmüş əli qafqazlı qarındaşlarımızdan.
 Gör mən nə hal ollam bu qızıl gülləri tapsam,
 Rüstəm Əliyev tək gülü bülbülləri tapsam.
 Qardaş! Gözüm axtarmada, qoy bir səni tapsın,
 Eşqim tilisim dağları Fərhad kimi çapsın,

Düşmən var isə, əmcəyini təndirə yapsın,
 Həsret qalalı biz sizə bir qərn yarımdır,
 Ağlar gözümün şahidi şerim, setarımdır.

Oğraş qaşalan Həlmə, gözü qaşdan ayırmış,
 Cəllad qəməsiylə bədəni başdan ayırmış,
 Candan ciyəri, qardaşı qardaşdan ayırmış,
 Bir millətə dünya boyu bir faciə doğmuş,
 Biz ellərin ol qəhrəman ehsasını boğmuş.

Yatsın yava gözlər, hələlik bəxti oyatdım,
 El arxama çatdıqda bu gün arzuma çatdım.
 Qardaş, səni tapdıqda qəmi, qüssəni atdım,
 Sanki Bakım, Gəncəni verdin mənə, qardaş,
 Tapdım elimi, arxamı, qurban sənə, qardaş.

Sən təhvil alırsan məni, qardaş da sanırsan,
 Minlər yad içində məni görək də tanırsan,
 Qəlbimdə, dilimdə nə sözümlə varsa qanırsan,
 Rüstəm, Bakıdan söylə mənə, can sənə qurban,
 Təbriz sənə layiq nədi, Tehran sənə qurban!

Qardaş, yenə sənsən ki, dalımda dayanıbsan,
 Qardaş yata bilməzse, uyubkən oyanıbsan,
 Mən hər oda yanmışsam, ona sən də yanıbsan,
 Yad qardaş olanmaz bize, qardaş da yad olmaz,
 Qəlbim sən ilə şad olu, sənsiz də şad olmaz.

Sizlərcə “böyük” inqilabız xalqı ayıtdı,
 Çapqın mal olan, mal-davar olsun da, qayıtdı,
 Amma bizim insanlarımız getdi ki, getdi,
 Qafqaz qayıdıb dönmədi öz kəc mədarından,
 Qismət hələ yox Şəhriyara Bəxtiyarından.

Rüstəm, sənə qurban! Bu salımı götürərsən,
 Ol qəhrəman ellərdə gəzərkən yetirərsən,
 Ordan da gələndə bizə şadlıq gətirərsən,

Deynə Domurul bürcünü düşman yıxa bilməz,
Qardaş nə qədər yadlaşa, yaddan çıxma bilməz.

Sarğındı o süsənlərə, sünbüllərə könlüm,
Bülbül kimi qandır, o qızılgüllərə könlüm,
Vahidlərə, Qabillərə, Bülbüllərə könlüm,
Şair olalı borcludu Sabirlərə ruhum,
Vurgundu Süleyman kimi şahirlərə ruhum.

Rahimli, Süleymanlı görüm Bəxtiyar olsun,
Gülgün bacım Azər qadını bərqərar olsun,
Osman, Nəbi, Kürçaylı, Rəsul, Tudə var olsun,
Fürsətdə Səhənd ilə sizə gül səpərik biz,
Hər göz sizi görmüşsə, o gözəndən öpərik biz.

Eşqində könül göz yola dikmiş yarı gözlər,
Könlüm yar itirmiş, arayıb axtarı gözlər,
Dil səbr eləyib dinməsə də, valvarı gözlər,
Aşiq gözüdür, çeşməyi-Zəməm də deyirlər,
Hicran odudur, nari-cəhənnəm də deyirlər.

Bir gün olu ki, fatihə biz sağ-sola verrik,
Dünya hamı bir millət olub, qol-qola verrik,
Düşmən də məhəbbət tapa, bizlər yola verrik.
Qardaş üzünə həsrət olub çəkməm o gün ah,
Xalqı oda yandıрмаğa bir tək qalı Allah!

12.9.1349

ƏZİZƏ

Nə zərif bir gəlin, Əzizə, səni
Mənə layiq tarım yaratmışdı.

Bir zərif ruha bir zərif cismi
İzdivac qüdrətilə qatmışdı.

Eşqimin bülbülü səni tutmuş,
Hər nə dünyədə gül var, atmışdı,

Sanki dustaq ikən mən azad idim,
Elə eşqin məni yahatmışdı.

Sevgilim sanki həmnəfəs olalı,
Qəfəsimdən məni çıxartmışdı.

Cənnət etmiş mənim cəhənnəmi,
Yandırıb-yaxmasın azatmışdı.

Qara gün qarqası qonanda mənim
Ağ günüm varsa da, qaratmışdı.

Adıbatmış əcəl gələndə bizə,
Mən ayım çıxdı, gün də batmışdı.

Saralıb gün, səfəqdə qan çanağın
Qorxudan titrədir calatmışdı.

Qara bayquş çalanda ağ quşumu,
Zəfərantək məni saratmışdı.

Kor qəza öz yolun genələndə,
Çarənin yolların daratmışdı.

Nə qədər ovdum, açmadın gözüvü,
Göz sükutu-əbədlə yatmışdı.

O ala göz oyanmadı ki, mənim
Bəxtimi min kərə oyatmışdı.

Daha kipriklərin olub nəstər,
Yaramın közməsin qopatmışdı.

Səni verdim Behiştə-Zəhrayə,
Mənə Mövlə əlin uzatmışdı.

Dey Sən nə yaxşı eşitmədin, balalar
Qar "Ana vay" naləsin ucatmışdı.

Sarı Ürəyi doğranan anan mələdi,
Bül Dünya zəhrin ona yalattmışdı,

Sarı Sən bahar etdiyin çəməndə xəzan
Vur Hər nə gül-qönçə var, sozatmışdı,

Rabı Nə yaman yerdə köçdü karvanımız?
Gül Nə yeyin yük-yapın da çatmışdı?!

Osman Qırxa sən yetmədin, cavan getdin,
Hər Mən gedəydim ki, yeddim atmışdı,

Esqı Qoca vəqtimdə bu qara bəxtim,
Kör Məni qultək bəlayə satmışdı.

QƏM BASDI QƏLYANIMI

Qışın qərə qeyidi alıb mənim canımı,
Xortdan deyib qocalıq, kəsib mənim yanımı.
Bu siqar da zəlilək düşüb mənim canıma,
Dodaq-dodağa qoyub sorur mənim qanıma.
Sazaq sazın quraraq, qulaqdı sanki, burur –
Çəkibdir ipliyyəmi, qırıbdı qeytanımı.
Yenə qışın qoşunu payız marşın çalaraq,
Kərdimdə varsa biçər lələmi, reyhanımı.
"Üşüdüüm ha üşüdüüm!" – deyir mənim dərdimi,
Kürsü tovun itirib, axtarır dərmanımı.
Payızlanmış zəmiyəm, vəryan mənə nə görə,
Dönərgə döndərəcək döndükcə vəryanımı.
Qoy çalxasın bizi bu zəmanə nehrə kimi,
Mənim südüüm çürüyüb, turşutsun ayrıanımı.
Hünər dilin, qələmin işdən salan məni də
İşdən salıb, itirib pak adımı-sanımı.

Heydərbaba yolutək yol bağlanıb üzümə,
Ovçu fələk ovlayıb sürüylə ceyranımı.
Nazlı yarım gedəli sönüb mənim çıraqım,
Xan varsa da, nə karı, evin ki yox xanımı.
Məryəm köçüb gedibən, Şəhrzadım da gedir,
Fələk əlimdən alır dürrümü, mərcanımı.
Yetimtek üz-gözümü neybət basıb, basacaq,
Yaman qarışdıracaq sələqəmi, səhmanımı.
Nə diz var ki, sürünüm, nə üz var ki, qayıdım,
Nə yük qalıb, nə yabı, soyublar karvanımı.
Eldən məni qocalıq azğın salıb, salacaq,
İtirdi Təbrizimi, uduzdu Tehranımı.
Bizim də çayxanamız, çay tökərək qonağa,
Doldurdu zərdab ilə mənim də fincanımı.
Qəlyanla, Şəhriyarım, qaldır qəmi, baxalım,
Mən də xoruldadıram, qəm basdı qəlyanımı.

Mehr ayı, 1359

TÜRKÜN DİLİ

Türkün dilitək sevgili, istəkli dil olmaz,
Ayrı dilə qatsan bu əsil dil əsil olmaz.
Öz ləfzini farsa, ərəbə qatmasa şair,
Şərin oxuyanlar, eşidənlər kəsil olmaz,
Şərin görə ehsas ilə rıqqətlə qarışsın,
Kənd əhli bilirlər ki, doşabsız xəşil olmaz.
Məndən də nə zalım çıxar, oğlum, nə qisasçı,
Bir dəfə bunu anla, ipəkden qəzil olmaz.
Ötməz, oxumaz bülbül salsan qəfəs içrə,
Dağ-daşda doğulmuş dəli ceyran həmil olmaz.
Sözlər də cəvahir kimidir, əsli bədəldən
Təşxis verən olsa, bu qədər zir-zibil olmaz.

Sağ gündə dolar taxta–tabaq ədviyə ilə,
Onda ki, nənəm sancılanar, zəncəfil olmaz.

Şair ola bilməzsən, anan doğmasa şair,
Missən, a balam, hər sarıköynək qızıl olmaz.

Çox da ki, Sərabın suyu var, yağ, bal vardır,
Başı ərşə də çatdırsa, Sərab Ərdəbil olmaz.

İnsan odu, tutsun bu zəlil xalqın ölindən,
Allahı seversənsə, bu insan zəlil olmaz.

Millət qəmi olsa, bu cocuqlar çöpə dönməz,
Ərəblərimizdən da qarınlar təbil olmaz.

Məndən də nə zalım çıxar, oğlum, nə qisasçı,
Bir dəfə bunu qan ki, ipəkdən qəzil olmaz.

Düz vaxtda dolar taxta–tabaq ədviyyə ilə,
Onda ki nənəm sancılanar, zəncəfil olmaz.

Fars şairi çox sözlərini bizdən aparmış,
Sabir kimi bir süfrəli şair pəxil olmaz.

Türkün məsəli, folkloru dünyada təkdi,
Xan yorğanı kənd içrə, məsəldir, mitil olmaz.

Bu Şəhriyarın təbi kimi çimməli çeşmə
Kövser ola bilsə, demirəm, Səlsəbil olmaz.

ZAMAN SƏSİ

Sübh oldu, hər tərəfdən ucaldı əzan səsi,
Guya gəlir mələikələrdən Quran səsi.

Bir səs tapanmıram buna bənzər, qoyun deyim:
Bənzər buna, əgər eşidilsəydi can səsi.

Sanki uşaqlığım kimi nənnimdə yatmışam,
Laylay deyir mənə anamın mehriban səsi.
Sanki səfərdəyəm, oyadırlar ki, dur çatax,
Zəngi–şütür çalır, keçərək karvan səsi.

Sanki çoban yayıb quzunu dağda ney çalır,
Röya doğur quzu qulağında çoban səsi.
Cismim qocalsa da, hələ eşqim qocalmayıb,
Cingildəyir hələ qulağında cavan səsi.

Sanki zaman gülüşdi, mənə güpsədi yerə,
Şərim, yazım olub yıxılan pəhləvan səsi.
Axırzamandı, bir qulaq as, ərşi titrədir
Millətlərin haray–mədədi, əl–aman səsi.

İnsan xəzəmidir, tökülür can xəzəl kimi,
Səztək xəzəl yağanda sızıldar xəzən səsi.

Qırx ildi dustağam, qala bilməz o yağlı səs,
Yağsızsa da, qəbul elə məndən yavan səsi.

Mən də, səsim ucalsa, gərəkdir, yaman deyəm,
Millət acıxılıdır, ucalıbdır yaman səsi.

Doldur nəvərə qoy qala, bir gün bu körpələr,
Alqışlasınla zövq ilə bizdən qalan səsi.

Miğnatıs olsa səsə də çəkər, inqilabda bax,
Azadlıq aldı Sərdarımın qəhrəman səsi.

İnsan qocalmış olsa, qulaqlar ağırlaşar,
Sanki yazıq qulaqda guruldar zaman səsi.

Bax bu dərin sükutə səhər, hansı bir nəvər
Zəbt eyləyə bilər belə bir cavidan səsi?

Sancır mənə bu fişqa çalanlar da, Şəhriyar,
Mən neyləyim ki, fişqaya bənzər ilan səsi.

AZADLIQ QUŞU “VARLIQ”

Hərçənd qutulmaq hələ yox darlığımızdan,
Amma bir azadlıq doğulub varlığımızdan.
“Varlıq” nə bizim təkəcə azadlıq quşumuzdur,

Bir müjdə də vermiş bizə həmkarlığımızdan.
Bəh-bəh, nə şirin dilli, bu cənnət quşu tuti,
Qəndin alıb ilham ilə dindarlığımızdan.
Dil açmada karlıq da gedər, korluğumuz da,
Çünki lallığımız doğmuş idi karlığımızdan.
Düşməni bizi əlbir görə, təslim olu naçar,
Təslim oluruq düşməyə naçarlığımızdan.
Hər inqilabın vur-yıxı son bənnalığ istər,
Dəstur görək almaq daha memarlığımızdan.
Huşyar olasız, düşməni məğlub edəcəksiz,
Düşmənlərimiz qorxurı huşyarlığımızdan.
Birlik yaradın, söz bir olar biz kişilərdə,
Yoxluqlarımız bitdirəcək varlığımızdan.

Tabriz, 15 Xordad, 1358

O TAYDAN GƏLƏNƏ

Vətəndən ayrı düşən övladım! Qayıt vətənə!
Qayıt ki, göz yola tikmiş anan qayıtdı sənə.

Anan səni itirib, axtarıb yenə tapdı,
Deyir: Bala, sayıq ol, tapdığın itirmə yenə.

Cəvahiri itənin dərdini kimə deyəsən?
Yenə tapılsa, deyin bəs cəvahiri itənə.

Xəzanda ol qara yel bülbülə dedi: Qoy, get!
Gül ilə qaldı görüş, ölməsək, göy ot bitənə.

Göy ot bitib, gül açıb, yaz gəlib, oxur qazalaq,
Qışçı çıxardıb uşaqlar, qaçilla çay-çəmənə.

Sənin tanışlarının çoxları qabaqda gedib,
Dahı qalan elə bir təkçə münhəsirdi mənə.

Sənə tanış qalan olsa mənim kimi qocalar,
Cavansa sən gedən illərdə körpə bir ətənə.

Gül əkmədə, qoca bağban, bükülse bel nə qəmin?
Dahınca rəhmət oxullar bu gülləri əkənə.

Mənim də qədrimi bil, gül başın tikan saxlar,
Canın da, ta dirisən, ehtiyacı var bədənə.

Adın nə qoysa qoyub, şeytanımızdır, bu gədə,
Sadizmi var, nə dədə xərcinə gəlir, nə nənə.

Əcinnətək təmiz insanları kəsib biçdi,
Bizim cəziramızı qoydu xali öz səkənə.

O, Allahın danıb, öz nəfsinə tərəhhümü yox,
Desən də bu nədi, oğlum? Deyər: – Əmi, sənə nə!

O taylı sızsız olan yerdə Şəhriyar qəzəli
Oxunsa da, elə bil müşkü yollusan Xütənə.

Tabriz, 4.4.1358

SƏNƏTİ MƏMLƏKƏT

Keçən gecə bir kürəyim qovuşdu,
Əcəl mənə yaxınlaşıb, yovuşdu.
Sonra yenə çaldı, keçdi, sovuşdu,
Bu it canım qurdu yenə qaçırdı,
Qurd da ancaq kürəyimi bir çırtıdı.

Hey uydum, hey ayıldım, ta oyandım,
İlan kimi bir qıvrılıb dayandım,
Fikrə gedib, yenə od tutdum, yandım,
Bu sür-sümük evcik ki, qurdu yıxmaz,
Kənkən deyər: İp qırılmaz, can çıxmaz.

Düşmən bizə dişlərini qıcırdır,
Körpə kimi belimizi qacırdır,
Xəmir kimi ayaqlayıb acırdır,
Belə bu yurd yapır bizi təndirə,
Udur, amma inanmıram sindirə.

Dini-dəbi alıb bizdən tünlədi,
Dədələri xoruz kimi dənledi,
Uşaq da ki, bilməz vətən, din nədi,
Uşaqları hammal edib işlədir,
Çini qabı sındırıban pişlədir.

Mülkü görəkərbab verə kətdiyə,
Kətdiyə də şəhərdə iş bətdiyə,
Kətdə qarı-qoca başın bitdiyə,
Kətdə daha bir hampalıq süren yox,
İtlərdə də bir çömbəlib hürən yox.

İndi görək Amrikadan dən gələ,
Çörək gedə, Fransadan pən gələ,
Dən-düşümüz İsveç, Norveçdən gələ,
Gəlməsə bir gün, acımızdan ölək,
Qapış-qapış bir çörəyi min bölək.

Minnət qoyur, ölkə olub sənəti,
Səktədi, sildi, sərətan-sövqəti,
Ətlər olmuş at əti, ya it əti,
Donmuş ətin yısı başı çatladır,
Qarnımızı qovuş kimi patladır.

Hey burs açır, hey seminar-sendika,
Montajın da adın qoyub fabrika,
Dəmir-dümür mark ingilis-Amrika,
Göz baxdıqca hey maşındır, hey qaraj,
Amma dibdə cibim dolu, qarnım ac!

PƏRVANƏ VƏ ŞƏM

Bərq olmadı, qızım gecə yandırdı laləni,
Pərvanənin o dəmdə baxırdım ədasına.
Gördüm təvafi-Kəbədə yandıqca yalvarır,
Söylür: "Dözüm nə qədər bu eşqin cəfasına?
Ya bu hicab şişəni qaldır ki, sovrulmuş,
Ya söndürüb bu fitnəni, batma əzasına".
Baxdım ki, şəm söylədi: "Ey eşqə müddəi!
Aşiq haçan olub yetə öz müddəasına?
Bir yarı-məhliqadı bizi böylə yandıran,
Səbr eylə, yandıran da çatar öz cəzasına".
Amma bu eşq atəşi ərşidi, candadır,
Qoy yandırıb xodunu yetirsin xudasına.

"BEYADİ-DUSTİ DİRİNƏM MƏHƏMMƏDƏLİ MƏHZUN"

*Köhnə dostum Məhəmmədəli
Məhzunun xatirəsinə*

Məhzun da o nazlı kişilərdən birisiydi.
Zövqündə qəzəl sanki qəzəlin sürsüyüdü.
Mən yağ dərisitək onu əvvəl dolu gördüm,
Sonda yaği süzmüşdü, qalan bir dərisiydi.
Məhzun bir ovuc torpaq idi dost ayağında,
Fərç eyləməyib – bu ölüsü, o dirisiydi.
Şair dediyin dəryada mirvariye bənzər,
Mirvari çoxu rizədi, Məhzun irisiydi.

DAN ULDUZU DA BATDI

Nənəqız əmqızının və xəbəri çatdı mənə,
Kət gözümdə elə bil titrədi, dam-daş uşdu.
O, bizim karvana dan ulduzu hökmündə imiş,
O da batdı ki, dayanma, daha karvan köşdü.

O gözəllik ki, göürdük hamı "Heydərbaba" da,
Bu gözəllərlə ölüb, göz yaşı gözdən düşdü.
Sanki bir körpünün üstündə durubsan, baxısan,
Üz qoyub axırətə, sel kimi ellər keçdi.
Nənəqız əmqızının gözləri "Heydərbaba" da
Qocalıb ölməsinə bir əbədi qarqışdı.
Şəhriyarın da o mənzumədə kəskin qələmi
Gülə yay-yaz, tikana sanki küləkdir, qışdı.

QARDAŞIMIN MƏZARI

Duşizə Şəhin Pəzirənin dilicə

Daş nə bilir mən bələli başım var,
Bu qəbr üstə axan bir göz yaşım var,
Arzı-gürzi tarixçəsindən qalan
Burda ancaq bir yazılı daşım var.
Fatihəni unutmayın ki, burda
Mənim də bir yaralı qardaşım var.

DÜNYA NƏ YAMAN TAPMACADIR

İl keçdi, bahar oldu, xəbər yox gülümüzdən,
Gül açmadı, qovzanmadı səs bülbülümüzdən.
Bayram günümüz yaşlı görüşlərlə keçərkən
Şadlıq nə umaq biz ayımızdan, ilimizdən.
Təqvim ala bilməm ələ, gördüm mənə təqvim
Gözdağı ki, Təqvimi də getdi əlimizdən.
Biz bağçamızı belliyyə billik? Daha heyhat!
Nomid əcəlin beldarı vurmuş belimizdən.
Təqvimi olardandı ki, yaddan çıxma bilməz,
Yaddan necə çıxsın, adı düşmür dilimizdən,
El içrə başı bir yerə gahdan o yığardı,
O getdi, yığıncaq da yığışdı elimizdən.
Yoldaş səpələndi, elə bil sam yeli əsdi.

Sərsamdı qalan bizlərə bu sam yelimizdən.
Dünya nə yaman tapmacadır, baş çıxaran yox,
Biz baş tapaq ancaq bu qubul-mənqəlimizdən.
Təqvimi kimi düz kişi? Heyhat, tapılmaz,
Bir şəm idi ki, köçdü bizim məhfilimizdən.
Üç nazlı bala, həmsərilə qaldıla başsız,
Yansaq da, od əl çəkməyəcəkdir külümüzdən.
Bir Kafiyə ondan bacarı yadigar olsun,
Baş yolda, bir teldi qalan kakilimizdən.
El bir də desin: "Sel Saranı qapdı, qaçırttı".
Ağlaşdı buludlar da bu daşqın selimizdən.
Bir məzrədir Şəhriyarın ömrü, nə hasil?
Sel qoymuri bir çöp də qala hasilimizdən.

ANCELA

Gözlərimin ağrı-qarası Ancela,
Ürəyimin dağı, yarası Ancela.
Sənli-mənli ürəyimiz dağıdır,
Dərdimizin yox çarası, Ancela.
Hər kimsəyə qəmdən bu bir hissədir,

Ata dağı bir dağ kimi qüssədir,
"Sel Saranı apardı" tək qissədir,
El yarası, sel Sarası – Ancela.

Mən də yaman saralmışam, solmuşam,
Dolandıqca dərde-qəmə dolmuşam.
Gəyim sınıb, dəryada qərq olmuşam,
Dəryanın də həp arası Ancela,
Gözlərimin ağrı-qarası Ancela.

Nazlı yarım getdi, günüm qərəldi,
Onun dağı qəlbimi yardı, dəldi,
Özü getdi, paket içində gəldi,
Bilərsiyi, güşvarası Ancela,
Gözlərimin ağrı-qarası Ancela.

Bel bükülür, yapışmışam belimdən,
Həzyan kimi adı düşməz dilimdən,
Hara gedim? Hamı gedib əlimdən,
Qeriblərin var harası, Ancela?
Gözlərimin ağrı-qarası Ancela.

Sən mənim öz nazlı, gözəl balamsan,
Mən dəniz olsam da, qızıl alamsan,
Kəhliyimsən, fəriyimsən, falamsan,
Buludların mahparası Ancela,
Gözlərimin ağrı-qarası Ancela.

Türkiyəyə getdin, unuttun məni,
İslambulun ovçusu səpdi dəni,
Qapdı demək mirvari görcək səni,
İslambulun Marmarası Ancela,
Gözlərimin ağrı-qarası Ancela.

Gördün bala, necə tifaq dağılı,
Fələk vurur, şərab küpü çağılı,
Biz də ollux "Sarı inək" nağılı,
Fatiməsi, Qundarası Ancela,
Gözlərimin ağrı-qarası Ancela.

Heç bilmədim nə vaxt tutuldu toyun,
Bir görmədim, gəlin gedəndə boyun,
Musiqimiz, şerimiz olmuş oyun,
Heyvərelər zəmburası Ancela,
Gözlərimin ağrı-qarası Ancela.

İncə, zərif zövqün qalırımı, ya yox?
Ərün səndən bir zövq alırımı, ya yox?
Şerə də bir nəzər salırımı, ya yox?
Ya şeir onun dır-dırası Ancela,
Gözlərimin ağrı-qarası Ancela.

Gəlin görək göz bir-birin heç tanır?
Ya yadlaşib, tanışlığın da danır?
Ömür keçir qara yeltək fırlanır
Ruzigarın fırfırası Ancela,
Gözlərimin ağrı-qarası Ancela.

HARA QAÇSIN İNSAN?

Cana gəlmişik biz bu canan əlindən,
Ki nə ins aman tapdı, nə can əlindən.
Müsəlmanə bax, dinü iman qan ağırlı,
Bu dinsiz, imansız müsəlman əlindən.
Bu şeytandı, biz ahu, göydə tovlar,
Qaçə bilməz Adəm bu şeytan əlindən.
Alar əvvəl imanı, sonndan da canı,
Nə iman qalar dəbdə, nə can əlindən.
Qarışqa kimi div nejadı qımıldır
Ki, xatəm çıxıbdır Süleyman əlindən.
Badımcən çoxu bazılarda küçüklər,
Da tərpeşmək olmaz badımcən əlindən.
Xoruz tək bizi dənləyib qurtarıbdır.
Çinə qalmayıb noçinodan əlindən.
Pənəh olsa biz xəlqə kafər, qoy olsun
Sığıntı düşək küfrə iman əlindən,

Gedib çöldəki heyvana yalvaraydıq,
Ki gəlsin, bizi alsın insan əlindən.
Elə turşadıb İrannın ayrınanı ki,
Gözəllər gözü yaşdı İran əlindən.
Salıbdır elə sanki Musa əsasın,
Qaçır əjdahalar bu Söban əlindən.
Nə sultanlar olmuş əlində oyuncaq,,
Nə gəlsin oyuncaqlı sultan əlindən.
Beş-üç nəfər başbilen də qalırsa, uşaqtək
Qaçıb gizləniblər bu xortdan əlindən.
Evim, zindanım, məmurum öz içimdə,
Hara qaçsın insan bu zindan əlindən?
Biz insan olaq, ya ki heyvan, aman yox,
Nə insan qurtarmış, nə heyvan əlindən.
Nə divlər ki qaytanla zəncirləniblər,
Qənəflər qırılmış bu qaytan əlindən.
Salıb xəlqi dərman adilən nə dərde
Ki, dərd ağlayır belə dərman əlindən.

O bəy-xan yazıqlar nə insanmışlar,
Əbəs ağlayırdıq o bəy-xan əlindən.
Verərdik qədim divana ərzə, indi
Kimə ərzə vermək bu divan əlindən?
Nə tufana rast gəlmişik biz, məgər Nuh
Gələ qurtara xəlqi tufan əlindən.

“RÜTƏB VERİB, TƏZƏK ALDIQ”

Zəmanə bax ki, nə pis nəslə yaxşı nəslə qatır,
Nə çəkdirib ulağa madyanı, bax, doğdu qatır.
Südük atan it atılmış bizim atın belinə,
Suya yatan at olub bəxtimiz, su gördü yadır.
Dönüb çörəkçixana oldu bir qatırçixana,
Xəmir tağarda neçindir – qeyiş! Şatır nə şatır!
Deyəndə: Bu nə çörəkdir? Şatır söyüş də verir,
Söyüş verir ki, dəxi qalmasın xalanda xatır.
Bu oldu bizdə təməddün! Məsəldi, “düz yerdə
Bizim ulağ gedə bilmir, şoxumda şıllaq atır”.

Rütəb satıb alırx biz də eşşəyin təzəyin,
Alan görün nə alır, bir baxın, satan nə satır?
Bu tir-tikan da batır ox kimi mənim gözümə,
Daha həyat gözümdə günəş də olsa, batır.
Nə yaxşı ki, yeni karvan açanda yüklərini
Bizimki yüklərini bağlayıb çatıyla qatır.

MƏLUL YAZIQ NEYLƏSİN?

İtirmişəm kələfçənin başını,
Tapanmıram üzüyümün qaşını,
Maşın bizi təbiətdən ayırır,
Mürdəşirə verim belə maşını.
Naxoşluq da qocalıqla əlbirdir,
Qoymaz qoca dolandıra başını.
Ağız-burun zinə verir çeşmə tək,
Silənmirəm gözlərimin yaşını.

Düz qaməti çəkən nəqqaş dünyanın
Göz üstündə əyri çəkmiş qaşını.
Yorulmuşam, bu dünyadan doymuşam,
Bir ataydım bu küllüyün daşını.
Bir göz damı qəbirdə versə, kasıb
Çul-palazın yığışdırıb, daşını.
Uymuş millət həbərutdan ayılıb,
Yığışdırıb çersini, xaşxaşını,
Cahad gəlib, məlul yazıq neyləsin?
Namərd məgər tək qoyu yoldaşını?
Aşuradır, qoca məlul başyaran,
Qan görəndə qeyrət başı qaşını.
Qanla şəhadət güllərin suvarır,
Almış ələ topların abpaşını.
“Ərteşi bist milyonu”¹ tənzim olur,
Şah İsmayıl yığır qızılbaşını.
Cəbhə dalında bacı şeyhə çəkir,
Şəhid verir cəbhədə qardaşını.
Şeytan da yığmış başına hər nə var,
Səddamlar tək əcamir-ovbaşını,
Amerikanın qazanları dib qapıb,
Qıjqırdacaq bozbaşını, aşını.
Mın il səbrin tufanı var dalında
Nuh ki, daha gizlədənməz yaşını.
Fəcr açılıb, bülbül doğur çalılar,
Qurub boğur bayquşla xəffaşını,
Nayib imam gəlib, keçib itilaf,
İslam tapır itmiş qarandaşını,
Təfriqəni cəm edir əsnafımız,
Börkçi basır bağrına kəffaşını.
Vəhdətimiz bir qazanda qaynadır
Noxudunu, ləpəsini, maşını.
Sənət yetir xudkəfəliq mərzinə,
Ustakar etmiş ehtiyac naşını.
Şəhriyarın Məqsudiyyə zindanın
“Otuz bir” yaz oxumuşam kaşını.

¹ İyirmi milyonluq ordu

ƏZİZƏ CAN

Dərdin olmuş mənə bir simli xəncər yarası,
Fikrə getdikcə yaram günbəgün artıq eşilir.
Göz yaşım qanla qarışmış, ürəyim göynəmədə,
Bir biləydin içərimdə nə çibanlar dəşilir.

Əzizim, doymadım səndən,
Nə tez məndən doyub getdin,
Əcəl gələcək bu qürbətdə,
Məni yalnız qoyub getdin.

Toy, yas ol, gəlin getdi,
Qol, şil ol, əlin getdi,
Vur başa, yazıq bağban,
Bağ solub, gülün getdi!

BƏDÖV AT

Bədöv minib, ay bədöv bəsləyənlər,
Bədövdə nişanə neçə görəkdi.
Fırxırıb, çımxırıb çub sığıranda
Ceyrantək tullanıb keçə görəkdi.
Uzaq qaraltısı qarışqadısı,
Qulaxlar şaxlanıb seçə görəkdi.
Dırnağı altında daş-qum, dağ-dərə,
Döşənib yumuşaq keçə görəkdi.
Səlqəli bal pətək saxlayanındır,
Mənim də şan balım beçə görəkdi.

ALNİMİN YAZISI

(Sərbəst şeir)

Ayılında da indilər yuxudan
Huş azıb, tez tapanmıram özümü.
Bilmirəm hardayam, bura haradır,
Ev-eşik yad gəlir hələ gözümə.
Elə bil qalmışam keçənlərdə,

Deyirəm bəs yenə haman adamam,
Yenə sabiq kimi idarəm var,
Tələsik istirəm duram, baxıram,
Bel-buxun, qol-qıçım daha qalxmır,
Daha qüdrət yoxum, durum ayağa.

Qocalıq heç hələ yadımda deyil,
Deyirəm bəs yenə naxoşlaşmam.
İstirəm səsleyim yenə xanımı
Ki, davan var gətir, yenə naxoşam.
Amma ev sanki bir qəbristandır,
Hop tutub qızların çığan-vığanı.
Nə küsüblər ki, heç danışmırlar,
Heç xanımdan da səs-səda yoxdur.

Elə bil bir də silkəlillə məni,
Huşum azmış yolun tanıb qayıdır.
Özümü axtarıb, yenə tapıram,
Oxunur ancaq alınım yazısı.

Burda birdən çökür qaranlıqlar,
Sanki dam-daş uçur mənim başıma.
Qalmışam dam-divarlar altında,
Bir qaranlıq qəbirdəyəm ki, daha
Heç tərəfdən işıqlığım yoxdur.

İçərim sanki öz səsimlə deyir:
– Sən ölübken, qəbirdə xortdamısan!
Nə xanım? Arvadın on ildi ölüb!
Arvadın öldü, qızların köçdü,
Qocalıq gəldi, qələni aldı.
Səni kor quş kimi basıb qəfəsə,
Nə qoyubsan, əmi, nə axtarısan?
Bir kəsin qalmayıb. Hamı getdi,
Qoca da sən kimi qərib olmaz.
Qocalar içrə də yetim sənənsən,
Sən imişsən ölən, xanım dirilib.

Yaramın közməsi qopub acısır,
Hər zadı ziddi də özüylə gələr.
Qərə gün ağ günü salır yadıma,
Sinəmin sazları sızıldırlar.

Dibdə qəlbimdə zar-zar ağlıyaraq,
Farsi bir qitə var, düşür yadıma.
Azəri Bəydili belə yazmış,
O yazıq da mənim halımda imiş:
“Pirəm o adəti-teflan darəm,
Ba mən in şuxi təbərzanı.
Vəqti öz xəndə mərə qolrizi,
Vəqti öz gerye qolab əfşanı.

Əgərəm xəndə nə öz bixerədi,
Və gərəm gerye, nə öz nadanı.
Əvvələm xəndə ze bidərzi bovəd,
Vaxərəm gerye ze bidərmani”¹.

ALLAH BOYAĞI

İslam oyatdı xalqı, başın qovzayan qaçır,
Şeytan bacarmadı ki, yatanlar oyanmasın.
Hər rəngi at, fəqət boyan Allah boyayma,
Hər aldadan boyayaqlara qəlbin boyanmasın.
Xəlqin gözün oyardı şahın mirqəzəbləri,
Qoy bir oyulsun öz gözü, ta göz oyanmasın.
Təbliğ o payədə gərək olsun ki, müddəi
Bir nöqtəsində zəfinə barmaq qoyanmasın.

¹ Qocayam, amma uşaqların adətindəyəm.
Mənimlə təbiət belə zərəfat eləyir.
Elə vaxt olur ki, gülməyimlə gül tökülür,
Bəzən də ağlamağım ilə gülüb töküürəm.
Əgər güllürəmsə ağlısızlıqdan deyil,
Əgər ağlayıramsə da nadanlıqdan deyil.
Əvvəl gülməyim dərdsizlikdəndir,
Sonrakı ağlamağım dərmsansızlıqdandır.

Əlfazi möhkəm etməli, mənanı çox lətif,
Sözlər gərək soğandisa, hər kəs soyanmasın.
Amma gecə namaz da qılırsan, yavaşca qıl,
Qoy zəhmətilə huşlanan olsa, oyanmasın.
Ağzında dadlı sözlərünü sən də, Şəhriyar,
Eylə bişir ki, xəlq dadından doyanmasın.

XAN NƏNƏ

Xan nənə, hayanda qaldım?
Belə başıya dolannam.
Necə mən səni itirdim!
Da sənin tayın tapılmaz.

Sən ölən gün əmmə gəldi,
Məni götdü ayrı kəndə.
Mən uşaq, nə anlayaydım?
Başımı qatıb uşaqlar,
Necə gün mən orda qaldım.

Qayıdıb gələndə baxdım,
Yerüvü yığışdırıblar.
Nə özün və nə yerin var,
“Hanı Xan nənəm?” soruşdum.
Dedilər ki: Xan nənəmi
Aparıblar Kərbəlayə.
Ki şəfasın ordan alsın.
Səfəri uzun səfərdir.
Bir-iki il çəkər gəlincə.
Necə ağladım yanıqlı,
Necə gün elə çıxırdım
Ki səsim, sinəm tutuldu.
O, mən olmasam yanında,
Özü heç yərə gedəmməz.

Bu səfər nolubdu, mənsiz
Özü tək qoyub gedibdi.
Hamıdan acıq edərkən,
Hamıya acıqlı baxdım.
Sora başladım ki: mən də
Gedirəm onun dalınca.

Dedilər, səninki tezdir,
İmamın məzarı üstə -
Uşağı aparmaq olmaz,
Sən oxu, Qurani tez çıx,
Sən onu çıxınca, bəlkə
Gələ Xan nənə səfərdən.

Tələsik rəvanlamaqda
Oxuyub Qurani çıxdım.
Ki, yazım sənə: Gəl indi,
Daha çıxmışam Qurani.
Mənə sovqat al gələndə.
Amma hər kağız yazanda
Ağamın gözü dolardı.
Sən də ki, gəlib çıxmadın,
Neçə il bu intizarla
Günü, həftəni sanardım.
Ta yavaş-yavaş göz açdım,
Anladım ki, sən ölübsən!

Bilə-bilmiyə hənz da
Ürəyimdə bir itik var.
Gözüm axtarar həmişə,
Nə yamandı bu itiklər.
Xan nənə, canım, nolaydı,
Səni bir də mən tapaydım,
O ayaqlar üstə bir də
Döşənib bir ağlıyaydım.
Qolu həlqə salmış iptək
O ayağı bağlıyaydım.

Ki, daha gedəmmiyəydin.
Gecələr yatanda, sən də
Məni qoynuva alardın.
Necə bağrıva basardın,
Qolun üstə gah salardın.
Acı dünyanı atarkən
İkimiz şirin yatardıq.
Yuxuda lülü atarkən
Səni mən bələşdirərdim.
Gecəli su qızdırardın,
Özünü təmizləyərdin.
Genə də məni öpərdin,
Heç mənə acıqlamazdın.
Savaşan mənə kim olsun,
Sən mənə havar durardın.
Məni sən, anam döyəndə
Qapıb aradan çıxardın.
Elə istilik, o istək
Daha kimsədə olurmu?
Ürəyim deyir ki: Yox-yox.
O dərin, səfəli istək
Mənim o əzizliyim tək
Sənilə gedib, tükəndi.

Xan nənə, özün deyərdin
Ki, sənə behiştə Allah
Verəcək nə istəyirsən.
Bu sözün yadında qalsın,
Mənə qövlünü veribsən.

Elə bir günüm olursa,
Bilirsən nə istərəm mən?
Sözümə dürüst qulaq ver:
Sən ilən uşaqlıq əhdin.

Xan nənə, aman, nolaydı,
Bir uşaqlığı tapaydım.

Bir də mən sənə çataydım,
Sənilən qucaqlaşaydım.
Sənilən bir ağlaşaydım.
Yenidən uşaq olurdun
Qucağında bir yataydım.
Elə bir behişt olursa,
Daha mən öz Allahımdan
Başqa bir şey istəməzdim.

BACIM OĞLU BƏHRUZUN BAYATILARI

Əcəl kəsdi yanını,
Axır aldı canını.
Qırxıvı tutan gecə
Oxudum elanını.

Başıva dolanmadım,
Başımı yolanmadım.
Xanbamin qəm günündə
Şərik də olanmadım.

Bu xəbər xoşa gəlməz,
Bu yatan huşa gəlməz,
Zəhməti başa gəlsə,
Nisgili başa gəlməz.

Göz açdı bir zamanda
Ki hamı əlamanda,
Nə çəkdi qurd əlindən
Bu qaranlıq dumanda.

Əşidib bilənmədim,
Yasıva gələnmədim.
Sənlə mən, yazıq balam,
Bir deyib gülənmədim.

O şirin dil aşması,
Dad-duzlu danışması,
Nə qoşaymış, quşumun
Qonması ilə uşması.

Sel gələr divar yıxa,
Qəm gələr ürək sıxa.
Ev yıxan cavan dağı
Olur ki, yaddan çıxax?

Yas görək qara geyə,
Yashılar xinov yeyə.
Bacılar başın yola,
Qardaş vay! – deyə–deyə.

Yas göli, qəm yedirdi,
Saz kimi söz dedirdi.
Qabağca biz gedirdik,
Niyə Bəhrüz gedirdi?

Yaz gələr əbir versin,
Qış gələr qəbir versin,
Cavana qəbir verən
Qocaya səbir versin.

Qurtarıb məhərrəmin,
Quyladı axır qəmin.
Qoydu biz qalanlara,
Dünyanın cəhənnəmin.

Bikəsə kəs verən yox,
Səsinə səs verən yox,
Fərmanlar hamı “Atəş!”
Bir “Atəşbəs” verən yox.

Ürək ki xoş olmasın,
Dünyada kaş olmasın.

Ana can, oğul yeri
Boşdusa, boş olmasın.

Səədət səidlərə,
Lənət də yezidlərə.
Bəhrüz da şəhid oldu
Qoşuldu şəhidlərə.

Pozular bu nizamlar,
Gələcəklər imamlar.
Şəhidlər duracaqlar,
Alınar intiqamlar.

DOKTOR CAVİD DƏ GETDİ

Dünya əvəz dəyişdi,
Heyva vərən nar alı.
Amma mənim qəlbimdə
Geniş yerin dar alı.
Doktor Cavid də getdi,
Yaralıyam, yaralı,
Qoca – əcəl malıdır
Köhnəni simsar alı.
Sarı çöyirtkə gəlsə,
Sel qabağın sar alı.
Amma əcəl qabağın
Nə bel, nə beldar alı.
Yay can ala bilməsə,
Qış gəli çarçar alı.
Yoxdan ki bir zad çıxmaz,
Behiştə də var alı.
Sən varı iysar elə,
Darlığı iysar alı.
Şəhid ol yar yolunda,
Şəhid olan yar alı.
Allah yolundan çıxan
Nuru satar, nar alı.

İman olsa, Allahın
Dilindən ilqar alı.
Mən nə orda, nə burda,
Heç bilmirəm haralı.
Bülbül cəh-cəh alanda,
Qarğa da qar-qar alı.
Qarabəxt dağa çıxsə,
Dağın başın qar alı.

UŞAQLAR

Uşaqlar dil açanda,
Ağaclar gül açanda,
Gözün bir işıqlansın,
Sazın bir aşıqlansın.

Bir oğlan, bir qız gördün,
Bir ay, bir ulduz gördün.
Eşqin bir yada gəlsin,
Ağzın bir dada gəlsin.

Deyirdim itən yaxşı,
Cövüz kimi bitən yaxşı
Dünyanı dolanmışam,
Hər yerdən vətən yaxşı.

MƏCNUN

Məcnun ilə mən məktəbi-əşq içrə oxurduq,
Mən Mühəfi xətm etdim, o, "Völleyli" də qaldı.
Bir gün də eşitdik ki, düşüb çöllərə Məcnun,
Völley olub virdi, cavankən də qocaldı.
Bir gün də xəbər gəldi ki, völleylisi ilə
Can verdi, cahan içrə yaman vəlvələ saldı.

OYUN OLDUQ

İtimiz qurd olalı, biz də qayıtdıq qoyun olduq,
İt ilə qol-boyun olduq.
İt əlindən qayıdıb, qurda da bir zad boyun olduq,
İt ilə qol-boyun olduq.
Qurdumuz dişlərini hey qara daşlarda itiltdi,
Qoyunun da işi bitdi.
Son, soxuldu sürüyə, bir sürünü sökdü-dağıtdı,
Əkilib, it gedib itdi.
Biz də baxdıq it ilə qurd arasında oyun olduq.
It ilə qol-boyun olduq.

ÇABALIR ÜRƏK SİNƏMDƏ

Aynaya baxanda gördüm saqqalıma dən düşübdü,
Mən ki çox qocalmamışam, bilmirəm nədən düşübdü.
Hünər olsa ruh cavandır, hələ-hələ düşgün olmaz,
Ondakı gördün düşübsən, bu nəfir bədən düşübdü.
Oraya ki, sən gedirsən, quyular açıldı ağzın,
Şeytanın toru yamandır, hər gəlib-gedən düşübdü.
Nə qədər başın səlamət, əl-ayaq da başsız olmaz,
Ayağa dəmir düşəndə, başıya çədən düşübdü.
Quyudan ki, xəlqə qazdın, çıxma bilməsən səlamət,
Adam incidən bəlayə adamincidən düşübdü.
Çabalır ürək sinəmdə başı kəsilmiş toyuqtek,
Pilləni çıxanda gördüm sinə nəfədən düşübdü.
Sərçədən, siçandan artıq toru biz quranda düşməz,
Amma şir torun quranda fil, ya kərgədan düşübdü.
Şəhriyar Ədəndən ayrı, mirvari yetim qalanda
Yəməni-Cənubidən də baxasan Ədən düşübdü.

QARABASDI HEKAYƏSİ

Dünən gecə cinlər qoşun çökdilər,
Mən qorxudan cıqırığımı çıxmadı.
Yorğan üstədən mənə sırx çökdilər,

Mən də sırtıx, heç sırıgım çıxmadı.
Birdən durub cırıqların çıxartdım,
Kimdi desin mən cırıgım çıxmadı.

AĞIZ YEMİŞİ

Bir gün ağız qalı boş,
Bir gün dolu dad olu,
Gün var ki, heç zad olmaz,
Gün var ki, hər zad olu.
Bəxtin dura, baxarsan,
Yadlar qohum-qardaşdı,
Amma bəxtin yatanda,
Qohum-qardaş yad olu.
Çalış adın gələndə
Rəhmət oxunsun sənə,
Dünyada səndən qalan
Axırda bir ad olu.
Gördün işin əyildi,
Durma, əkil, gözənd it,
Dostun görər darıxar,
Düşməni görər şad olu.

YAR QASIDI

Sən yarımın qasidisən,
Əylən, sənə çay demişəm.
Xəyalını göndəribdi
Bəski mən ax-vay demişəm.
Ax! Gecələr yatmamışam,
Mən sənə lay-lay demişəm.
Sən yatalı, mən gözümə
Ulduzları say demişəm.
Hər kəs sənə "ulduz" deyər,
Özüm sənə "ay" demişəm.
Səndən sora həyata mən

Şirindisə, zay demişəm.
Hər gözəldən bir gül alıb,
Sən gözələ pay demişəm.
Sənin gün tək batmağın
Ay batana tay demişəm.
İmdi yaya qış deyirəm,
Səbiq qışa yay demişəm.
Gah toyuvu yada salıb,
Mən dəli nay-nay demişəm.
Sonra yenə yasa, batıb
Ağları hay-hay demişəm!
Ətək dolu dərya kimi,
Göz yaşına çay demişəm.
Ömrə, süren mən qaragün
Ax demişəm, vay demişəm!

GÖZÜM AYDIN

Gözüm aydın, görürəm sevgili qardaşlarımı,
Basmışam bağıma öz doğma qardaşlarımı.
Açmışam qolları xəlqimlə üzük həlqəsi tək,
Salmışam həlqəyə qiymətli üzük qaşlarımı.
Fələkin çərxini sındırmışam əvvəl daşda,
Ətəyimdə hələ də saxlamışam daşlarımı.
Açmışam qərnimizin bağlı qalan yollarını,
Təpmişəm yüz sənə qürbətədeki yoldaşlarımı.
Bu Süleymanı yanımda, görəsən, mən inanım?
Gah açıb, gah qıyıram gözlərimi, qaşlarımı.
Yığışın, şənlik edək, qərnimizin bayramıdır,
Sil gözümdən bu yüz ildən bəri göz yaşlarımı.
Yüz yaşım olsa da, olsun, yox üzümdə qırışım,
Cavanam, kim nə bilir, gizlədirəm yaşlarımı.
Qoçu qurbanlarımı kəsdi Vətən oynaşımız,
Qanımı xeyrat edərəkən yedi bozbaşlarımı.
Ana oynaşını qeyrət gözü görəsə, kor olur,
Mən nə gözlə görə billəm vətən oynaşlarımı.
Gədəlim Qafqaz uşaqlarını təclil edəlim,
Şəhriyarım, dara saqqallarımı, saşlarımı.

CAN RUSTƏM

Bir xəbər çatdı mənə Nuhi-nəbi qarğışıtək,
İçərimdə biləsən qopdu nə tufan, Rüstəm.
Yandı bir ləhzədə, xərmmən kimi arzum, ümidim.
Canım ol yanğıda yandıqca dedim: “Can Rüstəm”.
Bəllidir – Rüstəm olan ağlamaz, amma oxlar
Sənə dəydikcə ürəklərdən axar qan, Rüstəm.
Həftxanlardan aşırısan, alısan div yarasın,
Qərnimiz qəhrəmanı, Rüstəmi-Dəstan, Rüstəm.
Nə qədər varsa bu dünyada Azərbaycan eli,
Şanlı Rüstəmlər üçündür şərəfi şan, Rüstəm.
Tilisi çay dərələrdə nə qoçaq salmışıdın

Bir ümid körpüsü ki, yol sala karvan, Rüstəm.
Div yatarkən iki qardaş qonuşurduq gecələr,
O qonuş el qəminin dərдинə dərman, Rüstəm.
Divlər amma ayılıb duyduqlar əhvalımızı,
Hələlik qaldı ümid körpüsü viran, Rüstəm.
Hizbi-şeytandan olan qoy səni ixrac eləsin,
Başda yazmış səni öz hizbinə rəhman, Rüstəm.
Qalmışam mən də bu tayda qolubağlı, asılı,
Səf çəkib qarşıda qəm, sanki verir san, Rüstəm.
Qardaşın qardaşilə bir görüşü, bir qonuşu
Qadağan olmadı, bax zülmə nə tüğyan, Rüstəm.
Yetişib vədəsi həqqin, əmin ol, dem demidir,
Açıla həqq qarısı, mat qala şeytan, Rüstəm.
Nəbi tək bizdə qılıc Rüstəmi çoxlar var imiş,
Sən qələm Rüstəmisən, can sənə qurban, Rüstəm.
Şəhriyar arzugöz oldu ki, Şəhəndilə gələ
Bəxtiyar məclisinə, başda Süleyman Rüstəm.

İNSANSAZ İNQİLABIMIZ

Burulur seltək inqilabımız,
Durulmaqdadır məcələbimiz.
Arıdır bizi, övsəyir bizi
Qərbilləyərək inqilabımız.

Bir ümmət olaq, boyaqlar getsin,
Nə qırmızımız, nə də abımız.
Mübarək olsun imam xəttimiz,
Sazişkarlardan ictinabımız.
Cıracaq hər cür nisbət naməni
İmam xəttinə intisabımız.
Mübarək olsun imam xəttində
Hər əyabımız, hər zəhabımız.
Casus yuvasın cavanlar aldı,
Mübarək olsun fəthi-babamız.
Qar-yağışsa da, Qüdsə çatarıq,
Fəthülfütuhdur qar-doşabımız.

Cəbhə – Kərbəla, Fəllahlörtök
Hüseynilördür həmrıqabımız.
Hizbi-cümhuri inficarında
Behiştılörtök Bu Türabımız.
Məhərrəm gəlir, aşura gəlir,
Şölə çəkəcək iltihabımız.
Şəhid mehrabdır Əsədullahə,
Bizim saqımız, qan – şərabımız.
Aşura bizim məktəbimizdir,
Qanla yazılmış bu kitabımız.
Ya Hüseyn, biz də Kərbəlamızda
Çox Əsgərimiz, çox Rübabımız.
O qatılı gözlə bir baxış, bəlkə
Azala bizim də özabımız.
Vabəstəlikdən bəlkə qurtulaq,
Açıla qoldan bu tənabımız.
Xudkəfa olaq, öz ocağımız,
Öz ciyərimiz, öz kababımız.
Burda tikilə, burda toxuna
Öz başmağımız, öz corabımız.
Möhtəkir bilsin: baha satandan
Yağ-bal almağa yoxdur qabımız.
Özümüz yenə sabun bişirik,
Qoy heç olmasın fərzan-fabımız.
Hizbullah yolu dünbələndüzdür,

Müzməhil olsun kəc əhزابımız.
Bizim babımız müstəzəfindir,
Müstəkbər deyil bizim babımız.
Fərşin xabı tək sağ-sola yatmaz
Düzünə yatar bizim xabımız.
Bu yoxsullardan soruşanlara
Məhşərdə varmı bir cavabımız?
Bu gün Səddamın odundan qaçaq,
Allah oduna varmı tabımız?
İranın ərzi xaricə getməz,
İslamdır bizim ərziyabımız.
Mühasireyi-iqtisadini
Sındırar bizim etisabımız.
İmperializmə bac verənmərik,
Bağlanıb daha bu hesabımız.
Da bizdən ona rəiyyət çıxmaz,
Mötəməən olsun xan-ərbabımız.
Cavanlar! Cahad qolun çıtmayın,
Abad olacaq hər xarabımız.
Kampyüter də düzəldənməsək,
Kamil olacaq üstürlabımız.
Avarələri bağrıza basın,
Mühacir – ənsardır savabımız.
Döyünmə də var, söyünmə də var,
Olacaq labüd iztirabımız.
Ayətüllahi-Mədəni kimi,
Gün batarsa da, var məhtabımız.
Ayətüllahi-Meşkini tək nur
Nuralar duayı-müstəcabımız.
İnsansaz məktəb hələ də durur,
“Gülüstan” kimi var “nəsab”ımız.
Molla Möhsüni Kaşi əsəri
Cənnət bağitək var “Əvbab”ımız.
Münzəvi olmuş şairlərimiz,
Zəhirəddini-Fariyabımız.
Şəhriyar, qovza Heydərbabarı,
Qoy abad olsun Xoşginabımız.

DƏRYA ELƏDİM

Türki bir çeşmə isə, mən onu dərya elədim,
Bir soyuq mərəkəni məhşəri-kübra elədim.
Bir işiltıydı, Süha ulduzətək görsənməz,
Göz yaşımıla mən onu üqdi-Sürəyya elədim.
Ümidim var ki bu dərya hələ oğyanus ola,
Ona zamin bu zəminə ki, mühəyya elədim.
Ürfana çatmasa şerü ədəb əbqa olmaz,

Mən də ürfanə çatıb, şerimi əbqa elədim.
Əbədiyyətlə yanaşdım doğula Hafizə tay,
Şirazın şahçırağın Təbrizə əhda elədim.
Türkinin canını almışdı həyasız tağut,
Mən həyat aldım ona, həqq üçün əhya elədim.
Feyzi-Ruhülqüdüs oldu mədədim Hafiztək,
Mən də Hafiz kimi ecazi-Məsiha elədim.
Qəm-ə-qəddarələr ağzında dil olmuşdu söyüş,
Mən sevinc etdim, xəncəri xurma elədim.
İndi göylərdə gözəl səflə, səfa ilə gəzir,
Məncəblarlarda üzən ördəyi durna elədim.
Bax ki "Heydərbaba" əfsanətək olmuş bir Qaf,
Mən kiçik bir dağı sərmənzili-ənqa elədim.
Burda Rövşənzəmirin də hünərin yad edəlim,
Mən onun da qələmin tuti-yi-quya elədim.
Nə tək İranda mənim vəlvələ salmış qələmim,
Bak ki Türkiyədə, Qafqazda nə qövqə elədim.
Bax ki Tehrandə nə Fərzanələr olmuş Valeh,
Bax ki Təbrizdə nə şairləri Şeyda elədim,
Həm "Səhəndiyyə" Səhəndin dağın etdi başuca,
Həm mən öz qardaşımın haqqını ifa elədim.
Acı dillərdə şirin türki olurdu hənzəl,
Mən şirin dillərə qatdım onu, halva elədim.
Hər nə qalmışdı keçənlərdən ona bal pətəyi,
Əridib mumlu balın şəhdi-müsəffa elədim.
Türki, vallah, analar oxşağı, laylay dilidir,
Dərdimi mən bu dəva ilə müdava elədim,
Şəhriyar, heyf, sovuxdur bu dəyirman hələ də,
Dartmağa yoxdu dəni, mən də müdara elədim.

"ƏSLİ-KƏRƏM" ŞERİNƏ BİR HAŞİYƏ

*Kərəm deyər: Mən bir səfil səyyadam,
Hər marala tor ataram, mar gəli.
Yar bağının bülbülləri oxuyur,
Bizim yurda siyra də yox, sar gəli.*

"Əsli-Kərəm" dastanından

Evdə bir il ah çəkərəm, xəbər yox,
Evdən çıxam mən o yana, yar gəli.
Tay-tuşların çölə çıxı, gün çıxar,
Mən çıxanda yağış getsə, qar gəli.
Yazıq quzum! Aclığa döz, darıxma,
Bu gün-sabah bahar gəli, bar gəli.

Bizə gələ-gəlməyə bir kal iydə,
Qonşumuza heyva gəli, nar gəli.
Xan evinə şir gələ, quyruq bular,
Bizim evə kor it gələ, har gəli.
Xəlqə qonax gəli gözü sürməli,
Bizim evdən kor getməmiş, kar gəli.

Bəxtimə arvad nə çıxı, bilmirəm.,
Bəllidir ki, sərsağa sovsar gəli.
Bir "üç ətək" əndazədir əynimə.
"Salisburi" gen gəlməsə, dar gəli.
Dövlətliyə yas da gələ oynayar,
Biz kasıba toy gələ, axsar gəli.

Qəm yükündən kəndxudanın hissəsi
Xərdal olu, bizimki xalvar gəli.
Kənddə bizi döyüllə, bir havar yox,
Biz bir kəlmə haqq danışaq, car gəli.
Dargə şayırtlar bizə sərək çıxar,
Dar dibindən qurtula, sərdar gəli.
Bundan belə özgə görə özgedən
Minnət çəkir, qeyrət mənə ar gəli.

İşçi, toyuq kəsəndə mən baxanmam,
Bilməm necə ürəyindən var gəli?
Qəmdən mənim bir eynək var gözümdə,
İşıq-aydın gün gözümə tar gəli.
Eşqim düşüb yadıma, gözlər daşar,
Baharda sel atları – çaylar gəli.
Çox şairin təbi donar buz kimi,
Şəhriyarın şeri də qaynar gəli.

SABİRİN XORUZU

Sübh xəyalilə xoruzlandı kənd,
Mən də Hopop tək bir ağız banladım.
Qalmadı salım mənə də qol-qanad,
Banlamağın mən də dadın anladım.

Cücələrim gəlmədilər bağıma,
Ağrımı aldım yanıma, yanladım.
Bax, necə heyvan eləyirlər məni?
Mən necə bu heyvanı insanladım?

Aqıl olub əql məni danladı,
Aşiq olub mən də onu danladım.
“Əl atıb Allah ətəyin tut” – dedi,
Gör necə müşgülləri asanladım.
Tehrani Döccal mənə Təbrizlədi,
Mən də gəlib Təbrizi Tehranladım!

Qapqara zülmət gecəni sızlayıb
Sübhə qədər sursatı sahmanladım.
Xalqı oyatdım bu sınıq qəlb ilə -
Allaha şeytanları şeytanladım.
Küfr, müsəlmanları kafirlədi,
Mən də dedim: -Küfrü müsəlmanladım.

Şükr ola, mən istəmişəm zülmədən
Bir para zalımları peşmanladım.
Bax ki, xoruztək açılında səhər,
Mən də açıq səslə qoçaq banladım.

ALLAH VƏDƏSİ

Qoy bu inqilab sel kimi axsın,
Göy guruldasin, ildırım şaxsın.
Müstəzəfin qoy, haqqa çatarkən,
İslam baydağın dağlara taxsın.
Məzlumun ahı qoy alov çəkib
Zülmü rişədən yandırıb-yaxsın.
Allah süfrəsi açıq olarmı? –
Bir iddə yesin, bir iddə baxsın?!

İNS VƏ CİN

Bar ilahi! Sən bizə ver bu şeyatinidən nicat,
İnsanın nəslin kəsib, ver insə bu cindən nicat.
Bizdən ancaq bir qalırsa, şeytan artıb min doğub,
Hansı rüyada görüm mən, bir tapa mindən nicat?
Beş min ildir bu səlätinə giriftar olmuşuq,
Din də gəldi, tapmadıq biz bu slatindən nicat.
Bir yalançı din də olmuş şeytanın bir möhrəsi,
Doğru bir din ver bizə, ver bu yalan dindən nicat.
Hər dua şeytan edər, dünya ona “Amin” deyər,
Qoy dua qalsın, bizə ver sən bu “Amin”dən nicat.
Ərsini tündirlərin guvduşlarında oynayırsın,
Kimdi bu guvduşlara versin bu ərsindən nicat?
Ya kərəm qıl, kinli şeytanın əlindən al bizi,
Ya ki, şeytanın özün ver bircə bu kindən nicat.
Öldürür xəlqi, sora xətmən tutub, yasin oxur,
Bar ilahi, xəlqə ver bu hoqqa yasından nicat.
Şurəvidən də nicat umduq ki, bir xeyr olmadı,
Olmasa çay sandığımda çay, gələ Çindən nicat.
Mən toyuq tək öz hinimdə dustağam illər boyu
Bir xoruz yolla, tapam mən bəlkə bu nindən nicat.
Şəhriyarın da əzizim, bir tutarlı ahı var,
Düşməni Əhrimən olsun, tapmaz ahindən nicat.

QAFQAZLI QARDAŞLARLA GÖRÜŞ

Ey səfasın unutmayan Qafqaz,
Gəlmişəm zövq alam mərəğindən.
Qeyrəti coşğun olmayan nə bilər,
Ki nələr çəkmişəm fərağından.

Qoy gəlim bir qucaqlaşıb öpüşək,
Bir çəkək ruzigar əlindən dad.
Tanrının şükr edək cəlalına ki,
Bu qədərlikcə olmuşuq azad.

Oxuruq biz sizin təraneləri,
Yadigar ömürlərdən, illərdən,
Bakının söz-soyu, hekayələri
Düşməz illər durunca dillərdən.

Sazımın qəmli simlərində mənim
Bakının başqa bir tərənəsi var.
Sinəmin xərabəsində dərin,
Bu cəvahirlerin xəzanəsi var.

Mən sizin şanlı qəhrəmanlarınızı
Sözlərimdə həmişə yad edərim.
Zülmə qarşı qılinc sözüm kəskin,
Qəhrəmanlar kimi cəhad edərim.

Sən kimi qardaş öz qardaşını
Atmayıb, özgə kimsə tutmayacaq.
Qoca Təbriz də yüz min il keçsə,
Bakı qardaşların unutmayacaq.

Gün o gündür ki, həq yolun düzler,
Onda biz də düzü-düzə qoşarıq.
Ayırmaz o gün bizi şəmşir,
Əbədi vəsl üçün qucaqlaşırıq.

Rahimin, Rüstəmin əlin sıxmaq,
Mənə dünya boyunca izzəti var.

Qocalıqda bu izzəti tapmaq
Bir cavanlıq qərəcə ləzzəti var.

Dilimiz, qanımız bir olduqda
Qırmaq olmaz bu əhdü-peymanı.
Xəlv ilə əhdi möhkəm etdikdə
Boşlaya bilmərik bu imanı.

Gəlmişik doğma yurdumuz Bakıya,
Qoy bu tarixdə iftixar olsun.
Şəhriyardan da bu üfüqlərdə
Bu sınıq nəgmə yadigar olsun.

QƏMLƏ ATİŞ-BARIŞ

Qəmə dedim: Haçanətək bizi bezikdirəcəqsən?
Dedi: Siyir, budu gəldim! Dedim ki, si...dirəcəqsən!
Dedi: Palan kimi tikdirmişəm qalın sənə bir çul,
Dedim ki, eşşək özünsən, tikmə, sökdürəcəqsən,
Dedi: Dübürdövə də qoşmuşam hovla, xəbərin yox,
Dedim: Hovlanı qoşandan sora nə əkdirəcəqsən?
Dedi ki: Çor tapşırdım gələ, dedim: Neçə misqal?
Dedi: Necə neçə misqal? Qapanda çəkdirəcəqsən!
Dəvə gəlib çuri çatmış, qapında istiri çöksün,
Dedim ki: al dəvəni öz qapında çökdürəcəqsən.
Dedi: qanın tökərəm, hər kim oldu hizbi-ədələt,
Dedim ki: Hizbi-zələlət qanın da tökdürəcəqsən?
Dedi: Samavərə də neftimiz tükəndi, da sən də
Qaz üstə "Kitri" də çay dəmləyib birikdirəcəqsən.
Dedim: Qayış yaxama tikmə, al qutar bu canı get!
Dedi: Hələ neçə bayram donun da tikdirəcəqsən.
Abı mahutları bəzzaz kəsəndə, dərzı biçəndə -
Gözəlcə tikdirib ağ buxçalarda bükdürəcəqsən.
Darıxma! Gəl barışaq! Qışların çıxıb-çıxarında,
Mişovda kəhliyi qarda qovub hənəkdirəcəqsən.
Hələ qocalmamısan, qoy sənə ərus gələ, damad,
Fərihləri hələ kəhlik sayağı sökdürəcəqsən.

YALAN DÜNYA

*Bu dünya fanidir, fani,
Bu dünyada qalan hanı?
Davud oğlu Süleyman
Text üstündən salan dünya.*

Xəstə Qasım

Sənin bəhrən yeyən kimdir?
Kiminkisən? Yeyən kimdir?
Sənə doğru deyən kimdir?
“Yalan dünya, yalan dünya!”

Səni fərzanələr atdı,
Qarıb divanələr tutdu,
Kimi aldı, kimi satdı,
Satan dünya, alan dünya,

Atı əzəl dağa saldıq,
Yorulduqca dalı qaldıq.
Atı satdıq, ulaq aldıq,
Yəhər oldu palan, dünya.

Çatıb səndən keçən keçdi,
Əcəl camın içən keçdi,
Olan-oldu, keçən-keçdi,
Nə istirdin alan dünya.

Boğulaydın doğan yerdə,
Doğub, xalqı boğan yerdə,
Oğul nəşin oğan yerdə
Ana zülfün yolan dünya.

Qazanıb hey talanıbsan,
Qalanıb hey calanıbsan,
Zəldən çalxalanıbsan,
Yenə də çalxalan, dünya!

Nənə qarnı ilk beşiyin,
Qəbristanlıq sən deşiyin.
Nə içərin, nə eşişiyin,
Qaranlıq bir dalan dünya.
Səni bayquşlar alqışlar,
Dəli viranəni xoşlar.
Dolan əqlə səni boşlar,
İçi boşla dolan dünya.

Sənə Qarunlar allandı,
Qızıldan təlli qallandı,
Batıb zülmətə quylandı,
Ölüb təlli qalan dünya.

Ocaq ikən sönəymişsən,
Çanaq ikən çönəymişsən,
Nə pis qarı nənəymişsən
Nağul! Yalan-palan dünya.

Biri ayna, biri pasdır,
Biri aydın, biri kasdır,
Gecə toydur, səhər yasdır,
Gül içində solan dünya.

İgidlərin başın yeyən,
Qocalar bozbaşın yeyən,
Qəbirlərin daşın yeyən,
Özü yenə qalan dünya!

Nə qandın, kim gül ökəndir?
Kim qılınc tək qan təkəndir?
Teymur hələ kürəkəndir,
Çingiz canın alan dünya.

Yaman qurğu, yığılaydın!
Tufanlarda boğulaydın!
Noleydi bir dağılaydın,
Bizi dər də salan dünya.

SÜLEYMAN RUSTƏMƏ

İkinci məktub

Demədin sözümə niyə ağladın?
Söz ki sən söylədin, mənə saz oldu.
O sözə ağlayan tək mən deyiləm,
Siz çalan sazlara aləm baz oldu.

Bir gecə daradı ahım qəfəsi,
Ah çəkib Araza saldım nəfəsi,
O taydan səslədin, aldım o səsi,
Onda qış çevrilib mənə yaz oldu.

Xıızr ilə istədim aşnalıq salım,
Qismətim yar olsa, əbədi qalım,
Yəni ki, o hüsnün mətahın alım,
Can nəqdin sanadım, gördüm az oldu.

İsfənd, 1348

SAZLI ŞAİRİMİZ SAFİ RUHUNA TƏQDİM

Sızıldar sinəmin sazı “Dəraməd” eylərəm “Şuri”,
“Çobanım” sən də “Səlmək”lə sızıldat tari-tənburu.
“Hüseyni” kökilin “Üzari” getdi, nəzmi olmuş kəsir,
Çağır “Şahnaz”ını, mənzum edək bu şəri-mənsuri.
“Şikəstə” qəddi “Azərbaycan” “Dilkəş”lə qılsın “Rast”,
“Əraqi” – “Rak”dən endir firuzda bağla “Mahur”i.

Çal ol “Cargah”də “Zabil”, “Müxalif varsa “Məğlub” et,
“Hasar” içrə darıxdım, qoy dara çəksinlə “Mənsur”i.
Sazunda simlərin ol tar zülfün tək olub nacur,
Daraq, mizrabə cövr et, bəlkə cövr etsin bu nacuri.
Sızıldat “Deşti” və “Sarəng” – “Türk əfşarini” neydə,
“Bəyati-kürd”ü çal, son “İsfəhan” kök eylə sənturi.

“Rəhab” ilə “Nəva”dən pəncə qoy “Rast pəncəh” üstə,
“Mərkəb xan” edir məhdur, qoy İsrafil çala suri.
“Qarabağım” çıxıb əldən “Segahım” qoy “Yetim” olsun,
İgidlər yurduşa, bir gün guruldar təbli-şeypuri.
“Humayun” dəstgah olsan sazında, Şəhriyar, yad et
Ki, millət şairi Safi bizə yazmış bu dəsturi.

İMAN İLƏ GETDİ

Yığıdı xeyrli bərəkət süfrəsin, ehsan ilə getdi,
Əmn-amanlıq da yükün bağladı, aman ilə getdi.
Bəy-xan olmasa, – deyərdik, – olacaq kəndimiz abad,
O xarab kət də vələkin elə bəy-xan ilə getdi.
Silu dair olalı hər nə dəyirman yığılıdı.
Amma xalis-təmiz unlar da dəyirman ilə getdi.
Müstəbid sultanı saldıq ki, ola xəlqimiz azad,
Sonra baxdıq ki, azadlıq da o sultan ilə getdi.
Bir “bəli, qurban!” olub indi bizə min “bəli, qurban”,
Amma “xələt verən” o bir “bəli qurban” ilə getdi.
Düz müsəlmanə deyirdik: qulağı tüklüdü bədbəxt,
İndi bax, gör ki, o düzlük də müsəlman ilə getdi.
Vermə, – Sabir dedi, – o dolma-fisincanı axunda,
Ağzımızdan da dad ol dolma-fisincan ilə getdi.
Dedi – insanımız azdır, hamı insan görək olsun,
Amma insanlığımız da o az insan ilə getdi.
Bu qədər dəftəri əsnad ilə bir haqqa çatan yox,
Haqq verənlər pitigi Mirzə Qələmdan ilə getdi.
Bizdə bir din qala bilmişdi miras, bir də bu İran,
Din gedəndə dedi: “Tək getmərəm!” İran ilə getdi.
Yorğanı oğru qapanda dedi Molla Nəsrəddin:

– Neyləsin, çıplaq idi, oğru da yorğan ilə getdi.
İstədik qanla yuyaq ölkəmizin ləkkəsin, amma
Ölkəmiz xalis özü ləkkə olub qan ilə getdi.
Hava insanı boğur baş-başa “qaz-karbonik” olmuş,
Yel də əsmir, elə bil, yel də səliman ilə getdi.

Su Kərəcdən xlor ilə gəli bu paslı demirdə,
Gürəsən "Şah suyu" tək çəsmə nə ünvanilə getdi?
Türki olmuş qadağan, divanımızdan da xəbər yox,
Şəhriyarın dili də "vay!" deyə divan ilə getdi.

HƏKİMƏ CAN

Sən vətəndən sarı qəlbin döyünürsə, maralım,
Vətənin də maralından sarı qəlbi döyünür.

Vətəni bağruva bassan söyünərsən yenə sən,
Ki vətən də balasın bağrına bassa söyünür.

Mənim eşqim ucalıb, qürbət olub dünya mənə,
Dost duyanmır döyünür, düşmən duyanmır, öyünür.

Tabriz, Abanmah, 1365

GÜZƏL XUMARI

Tərcümə seirləri

Yuxuma...
Meh əsib rəqə götürmüşdi çəməni susanını,
Gül gülməyə...
Eşidirdi...
Mehri-cöhrəmdə mənim xandə nişar gəlmiş idi.
Fərhadın...
Xosrovun...
Sərv-i-nəzəm mənə bir an da yaxın düşmədi heç,
Çox çağır...
Çəçdi ahı kim...
Göz açib gördüm o gənclik səhəridən yox əsər,
Qocalıq gündüzi uşaq kimi tər gəlmiş idi.
Məstliyin dadlığı cöhrəmdə görünmürdü daha,
Ağrı sarımsı başım, dərili xumar gəlmiş idi.

Su Kanecdən xilər ilə gəlir bu pəsir demirdə,
Görəsən "Şah ərşu" tük çəmə nə fəvvarədə gəldi?
Türki ölmüş qadağan, dənizimizdən də xəbər yox,
Səhriyənin dili də "vay!" deyər divan ilə gəldi.

HƏKİMƏ CƏN

Sən vətəndə...
Vətən...
Ki vətən də balasın bağına bəzər əyünlər.

Mənim eşqin ucalıb, qürbət olub dənizə mənə,
Dost dayanmış, tənha...
Təbriç, Ağsəmək, 1363

Gənclik
İstəmiş

Qəzəllər

GECƏ XUMARI

Yuxuma dün gecə bir laləüzər gəlmiş idi,
Gənc ikən sevdiyim o incə nigər gəlmiş idi.

Ey könül gülşəni, tufanlı zamanın keçmiş,
Yasəmənli çəmənə tazə bahar gəlmiş idi.

Meh əsib rəqşə gətirmişdi çəmən susənini,
Gül gülür, bülbül o gün gülşənə yar gəlmiş idi.

Eşidirdim fələyin mən əbədi nəğməsini,
Mehri-çöhrəmdə mənim xəndə nisar gəlmiş idi.

Fərhadın tişəsi əfsanə deyib Şirindən,
Xosrovun qarşısına orda şikar gəlmiş idi.

Sərvi-nazım mənə bir an da yaxın düşmədi heç,
Qol-budaq atmış idi, üstünə bar gəlmiş idi.

İstədim bir də tutum mən, ətəyindən yapışım,
Yolum üstə mənim o sevgili yar gəlmiş idi.

Çox çağırıdım mən uzaqdan, səməri olmadı heç,
Qaçdı ahu kimi yar, yer ona dar gəlmiş idi.

Göz açıb gördüm o gənclik səhərindən yox əsər,
Qocalıq gündüzü axşam kimi tar gəlmiş idi.

Məstliyin dadlığı çöhrəmdə görünmürdü daha,
Ağrı sarmış başımı, dərddi xumar gəlmiş idi.

Ah! Əfsunkar ömür, həsrətə bənzər kimidir,
Kimsə bilməz ki, neçün aləmə xar gəlmiş idi.

Şəhriyar yazdı bu şux ince pərişan qəzəli,
Çünki yar zülfü tək aləm ona tar gəlmiş idi.

ƏHDİNİ QIRAN SƏNƏM

Ay üzlü qırdı cəfa ilə əhdi-söhbətimi,
Qərəzlə çırpdı daşa şişeyi-məhəbbətimi.

Görüb o qönçə dodaqlı çətin həyat sürürəm,
Bəyənmədi belə ağır keçən məişətimi.

Könüldə kimsəyə kin bəsləməzdim, ah, könlüm,
Edibse ayinə tək aydın hər küdürətimi.

Zəlalətin yoluna qoymayın düşüm məni siz,
Təmiz ürəkli hanı, eyləsin dəlalətimi.

Nə istəsə ürəyin, razılıq verir bu könül,
Ya istə izzətimi sən mənim, ya zillətimi.

O sərvə-nazi-nəhalın ola həmişə uca
Ki, sayəsində onun tapdım istirahətimi.

Ona mələmət əgər eyləsəm bu aləmdə,
Rəvadi cümlə-cahanın çəkim mələmətini.

Nə əmri olsa itaətdi borcum hər yerdə,
Gərək qəbul edə ancaq o da itaətimi.

Niyaz ilə baş əyib dərgəhi-xudavəndə,
Onunla mən görürəm cümlə rənci-möhnətimi.

Gileyli olmamışam mən kərəmlə feyzindən,
Yetər, verib mənə təbi-səfayi-niyyətimi.

Çəkilməsəm yox əcəb bir kənara üzlətdən,
Yetib səadətə könlüm, atıb o üzletini.

Həqir külbəm olub aşiyah vəfaya mənim,
Salıbdı üstümə kölgə humayi-himmətimi.

Sözadı dövləti azadlığın həmişə ona
Ki, Şəhriyar sanır azadələr rəiyyətimi.

CƏNNƏT QUŞU

Mənimlə bir gecə, aydan gözəl yarım, səhər etdin,
Günəstək aşiyanımdan səhər vaxtı səfər etdin.

Gəlir ətrin şobistani-vəfadən indi də hər an,
Gecə şamtək ətir saçdın, mənim ilə səhər etdin.

Səfa verdin bu dərvişə, olum kuyində mən qurban,
Böyük sultan idin dərvişə, canan, xoş nəzər etdin.

İki quş tək qucaqlaşdıq, məhəbbətlə, fəqət əfsus,
Humayım, sən səhər uçdun, məni bibalü pər etdin.

Uçub göylərdə sən seyr eyləyirkən bir kiçik quşdun,
Neçin torpaqdakı zindan yuvama sən güzar etdin?

Mənə munis baxışlarla baxıb bir başqa tədbir tök,
Mənim bünyadımı baxmaqla son zirü zəbər etdin.

Gözün yadilə vəhşi lələyə mən munis olmuşdum,
Qəzalım dağlara saldın, işimi qəm-kədər etdin.

Səmavi gözlərinlə ilk görüşdə bir dəfə baxdın,
Mənə eşqin cahanında nə vardırısa xəbər etdin.

Anamçın ağlaram hər an onu mən yada saldıqca,
Ata yurdundan, ay canan, bu tifi dərbədər etdin.

Alıb Leyli sorağını tozundan karivanın mən,
Məni Məcnun kimi tozlar içində bisipər etdin.

Nə atəşpara idin könlümün iksiri, şimşəklə
Paxır tutmuş misə sən döndərüb bir anda zər etdin.

Bütün aləmdə indi, Şəhriyar, şerin sevilmişdir,
Olub şeyda qocaldıqca, sözünlə çox hünər etdin.

AŞIĞIN GİLEYİ

Sənin hicrində elə yandı könül, can, sorma,
Məni bir atəşə yaxmış ki, bu hicran, sorma.

Giley etdikdə sənə, üz çevirib sən möndən,
Gileyim var nə qədər səndən, a canan, sorma.

Oldu Kənan ayı Misrin o gözəl taxtı sənin,
Qismətim oldu mənim külbeyi-əhzan, sorma.

Sərvi-nazım, belə naz ilə çəkilsən, getsən,
Çəkmərəm el ətəyindən sənin asan, sorma.

Eşq deryası mənə sahili göstərdi özəl,
Ömrümü verdi yelə sonra bu tufan, sorma.

Düz deyib əql ki, mən sığmaz idim bir qabığa,
Sındırıb qəlbimi ol püstəyi-xəndan, sorma.

Bu səsi ləli-ləbin mənəcə halaldır, gözəlim,
Gül dodağında sənin dərdlərə dərman, sorma.

Göyə pərvaz eləmək şövqü gəlibdir səndən,
Boyuna olmuş o bir sərvi-xuraman, sorma.

Eşq dəftərçəsinin xətti olur şövqi-ümid,
Qəm-kədərle ona gəlmişsə də payan, sorma.

Şəhriyar, göz bu qara telli gözəllərdən uzaq,
Eşqdən oldu könül öylə pərişan, sorma.

MƏHƏBBƏTƏ GƏLMİŞ AYÜZLÜ

Nə oldu ki, yenə də yadı-aşına etdin?
Yaxınlıq eyləməyin əhdini bina etdin.

Küsüb həmişə cəfa eyləmək şüarın idi,
Nə oldu, mehri gəlib sən bizə vəfa etdin?

Mənə cəfa eləyəndə, sənə vəfalı idim,
Görəndə mehri-vəfa, sən yenə cəfa etdin.

Gəl, ey gözəl, mənə namehribanlıq etsən də,
Səfa gətirmək ilə məclisi səfa etdin.

O gözlərin ki baxır naz ilə, gözəl canan,
Sənə deyən tapılarmı nə macərə etdin?

O sərvi-qamət ilə, sərvinaz zülfün ilə
Əyib mənim belimi, halımı fəna etdin.

Mən ahu gözlərinə canımı desən, verrəm,
Sən isə, ahu gözəl, xəttimi xəta etdin.

Əgər cahanın işi keçməsə muradım ilə,
Gələndə sən bizi şadlıqla aşına etdin.

Mənim bu canıma min dörd göndərüb, canan,
Gələndə dərdlərimə ən gözəl dəva etdin.

Xəzinədarı sən oldun mənim qəzəllərimin,
Bu Şəhriyarı – könül şahını gəda etdin.

HİDAYƏT ÇIRAĞI

Yatıbdı fitnə, itirmə bu fürsəti, ey dost,
Çatıbdı növbə, edək ünsü ülfəti, ey dost

İtirmə fürsəti, olsan fərasət əhli əgər,
Ki, fitnə məhv eləyir bir də fürsəti, ey dost.

Ürəkdən indi gülə, sərvə, laləyə yanırım,
Təbiətin bağı görmüş çox afəti, ey dost.

Təəssüf eyləməyirsən məgər gedənlər üçün?
Bilək biz indi qənimət bu söhbəti, ey dost.

Cahan tikanlığının varsa bir ətirli gülü,
Odur məhəbbət! Əziz tut məhəbbəti, ey dost.

Deyəndə düşməni əgər, bağla dostunun əlini,
Uyub ona gəl itirmə mürüvvəti, ey dost.

Fələk həmişə biriyçin edirmi dövr məgər,
Dəyirmanında onun vardı növbəti, ey dost.

Verir qəzanın əli bizlərə gülü, tikani,
Görək nədir qədərini indi qisməti, ey dost.

Xəzani seyr elə bir, gör o xatirəni açan
Əcəb açıbdı bu gün lövhə-ibrəti, ey dost.

Cahanın işlərini bilmək istəyirsən əgər,
Dal indi seyrə xəzani-təbiəti, ey dost.

Tutubdu qəlbi, gözü qəflət uyqusu necə gör,
Oyaqların gözü görmür həqiqəti, ey dost.

Qüsuru varmıdı bəxtin, yox isə himmətimiz?
Kömək edər bizə bəxt görəsə himməti, ey dost.

Mənim dediklərimə hüsn-i rəğbətini olmuş,
Həmişə dinləmişən, dinlə söhbəti, ey dost.

Cavana xeyri olar, söhbət eyləsə qocalar,
Eşit sənə dediyim bu nəsihəti, ey dost.

Düşüb qabaqda gedir Şəhriyar, əlində çıraq,
Yarır hidayətini nuru zülməti, ey dost.

TUFAN ŞAMI

Uzun illərdi könül şam kimi odlarda yanır,
Eşqi pərvanədən öyrənmiş o, əyləncə sanır.

Hanı nur çeşməsi, ey zülmətə dönmüş gecələr!
Canım atəşlər içində necə gör qarşaları.

Dikmişəm göz üzünə, sanma təəccüblü bunu,
Könül uymur iki dünyaya, o müjganı anır.

Heç zaman sönməyəcək atəşimiz, çox itidir,
Güclü tufan kimi göz yaşlarımız dalğaları!

Səpər ətrafına göz yaşlarımı, sevgili yar!
Gör könül qanı ilə gözdə necə dürr yaranır!

Zülfünü bir yana çəksəm, görünər ay tək üzün,
Bu hünər badi-səbadəndi bu eldə dolanır.

Qəlbimin Yusifi ki, olmuş əsiri qəminin,
Vermərəm mən iki dünyaya bunu, yar inanır.

Şəhriyar, köhnə hərifdir bu fələk, mən uşağam,
Könlümü şahmat edib gör necə əyləncə sanır.

QƏDİM ƏHDİ-PEYMAN

Hanı ol əhdi-qədim, haradadır ol yarı-nədim,
Döndü könlüm qana, düşdükcə yada əhdi-qədim.

Hanı qəlbi cana peyvənd eləyən türre, daha
Qoymayı oxşamağa qəlbimizi incə nəsim.

Bir açıq əl kimi könlümdə səxavət var ikən,
Onu dargöz kimi, yarəb, nə rəva təng eləyim.

Yada düşdükcə uşaqlıq, atamın qayğısı, ah!
Tökülür göz yaşı, sinəmdə olur dürri-yetim.

O keçən xatirələr qaldı vətən tək çox uzaq,
Onları üfqə edir şami-qərriban tərsim.

Yarəb! Ahu kimi cananları ya sülhə gətir,
Ya gəl ariflərə vermə bu qədər zövqi-səlim.

Simuzər oldu məhək gövhəri mərd insan üçün,
Görüm olsun üzünüz qarə sizin, zər ilə sim.

Dərd deyilmi ki, ola çaqqala bir aslan əsir?
Ya ki, möhtac ola bir alçağa bir şəxsi-kərim.

Bülbülün qarğa nə layıqdır ola həmnəfəsi,
Ruha nəəhlin ola söhbəti bir dərdi-əlim.

Boynumu əymərəm heç varlıların nemətinə,
Himmətim çoxdu qənaətlə bu dünyada mənim.

Tanrı! Göz dikmişəm ələmdə sənin lütfünə mən,
Hər bəla gəlsə mənə, qəlbimi etdim təslim.

Ey nigarım, nə qüsür varsa, səbəbkarı bizik,
Yaman iş görməyə qoymaz o xudavəndi-həkim.

Şəhriyar, dostun olub qəm nə zamandan bəridir,
Xoş olur qəlbə, əgər söhbət edə yarı-qədim.

KƏC BƏXT

Nəzərim onda ki ol türreyi-tərrarə düşər,
Bu məhəbbətzədə könlün güzəri darə düşər.

Güzərin düşdü, gülüm, indi də bazarə tərəf,
Qorxuram razi-nihanım da bu bazarə düşər.

O qara zülfünü qoyma tuta ay tək üzünü,
Əfi tək kölgə salar, ay üzünə qarə düşər.

Tari-zülfünlə o mehrab qaşını görsə əgər,
Həvəsi söylə kimin kilsəyə, zünnarə düşər?

Kim səri-zülfünə uymuşsa, bilir halımızı,
Dərddlinin dərddini çəkmək yenə qəmxarə düşər.

Şəmə pərvanənin, əlbəttə, olur söhbəti xoş,
Dərd olar onda ki, yar söhbəti əğyarə düşər.

Kuyinə düşsə güzarım, gözəlim, incimə gəl,
Gülün hər yerdə bilirsen, ətəyi xarə düşər.

Saqinin nərgisinin məsti olub məclisimiz,
Şəhriyar, burda utanmaq yazıq huşyarə düşər.

DƏLİ PƏRİ

O göyərçin ki, vəfa dağına düşmür səfəri,
İtdi gözədən nə yazıq, bir də görünmür o pəri.

Yenə rüyada pəri zülfünü görməkdə peşəm,
Andırır görkəməmi indi yenə divanələri.

Bəlkə bir də yetişəm xaki-səri-kuyinə mən,
Bir nəsimi-səhərəm, eşqin olub dərbədəri.

Quş kimi könlüm əsir oldu qəfəsdə necə gör,
Yaxdı gül fəslı bu həsrət, nə edim balü-pəri.

Yad edib gül üzünü, şəbnəmi axdı gözümün,
Çəmənə axdı yaşım islada gülbərgi-təri.

Ahu gözlü gözəlım açdı yenə tellərini,
Saçlarından yerə saldı qana dönmüş ciyəri.

Bir xəbər tutmadım ömrüm nə zaman keçdi mənım,
Ah! Ömür getsə, daha gəlməz onun bir xəbəri.

Məni bihuş elədi dün bu könlül nalələri,
Bülbülün naləsi ilə duya bildim səhəri,

Haləyəm ay kimi dövrendə sənin, ay gözəlım!
Görmürəm əmni-aman mən yenə dövrü-qəməri.

Əyilən təkçə mənəm sanma fəraqında sənin,
Əyilir dağ belə hicrində, öpür sanki yeri.

Xeyr ola yadı o tıflın ki, yeni dərşə gədir,
Keçib elmi-ədəbinlə neçə sahibnəzəri.

Məndən aldınsa məhəbbət ilə sevda dərşı,
Oldun ustad könlül qırmağa sən, nazlı pəri.

Bəslədim göz yaşı gözlərdə mən övlad yerinə,
Axdı göz yaşları, yaxdı məni həsrət kədəri.

Həmdəm etdim özümə indi də tənhalığı mən,
Tək qalanda dedim insanın olur çox hüneri.

Sərvi-azad kimi göylərə yüksəldi başım,
Oldu barsızlığım, əlbət, mənə bir çox səməri.

Şəhriyar! Atdı səni, getdi o nazəndə pəri,
Kim atar eşqə düşən sən kimi divanələri?!

QƏZAL VƏ QƏZƏL

Bu gecə badə ilə dəfi-mələl eyləmişəm,
Ömrümün bir gecəsində belə hal eyləmişəm.

Biz hara? Tar hara, yarəb, gecə meyhanə hara?
Unudub dərđi bu əyyamda məcal eyləmişəm.

Saqinin qəmzəsi ox, mey camı olmuş sipərim,
Fələyin cövrü ilə cəngi-cidal eyləmişəm.

Mey dəmir tək eləyib canımı, qəmlə vuruşum,
Qəm demə, düşmənimə Rüstəmi-Zal eyləmişəm.

Acı əyyamı şirin etməyə sərxoş dolanıb,
Könlümü indi əsiri-xətü xal eyləmişəm.

Görmüşəm mən üzünün yarisını, tək qaşını,
Ay üzündə necə gör seyri-hilal eyləmişəm.

Getmiş hicran orucu görcək hilal qaşlarını,
Bayram olmuş bu görüş, əzmi-vüsal eyləmişəm.

Görmüşəm üzdə o zərrin teli pərvanə kimi,
Yanmışam odlara, tərki-pəri bal eyləmişəm.

Eşq dərşı mənə öyrətsə də hicran qəmini,
Eşqə düşməklə belə kəsbi-kəmal eyləmişəm.

Yatmayıb sübhə kimi mən gecə, günüzlü yarın,
Sinəsi güzgüm olub, seyri-cəmal eyləmişəm.

Saqinin zülfünə eşq bağlamasa ömrü əgər,
Mən belə dərk eləyib, böylə xəyal eyləmişəm.

Şəhriyarı-qəzəl etmiş mənı ceyran, gözəlım,
Gör qəzəl ilə necə seydi-qəzəl eyləmişəm.

EŞQİN MEŞƏSİ

Elə əsiri-qəmi-möhneti-mələl oldum,
Xəyal tərkin edib, canlı bir xəyal oldum.

Çəkil ki, ləşgəri-hicran mənə edəndə hücum,
Uzatmadın əlini, yerdə payımal oldum.

Sənin meşəndə məni eşq bəbri məhv etdi,
Uşaq kimi mən də əsiri o xəttü-xal oldum.

Vüsal qəsrinə şövq ilə eylədim pərvaz,
Qanadlarım sınıb, indi şikəstəhal oldum.

Mən eşqin ormanına gəldim, öldə oxla kaman,
O şir baxışlarının seydinə qəzal oldum.

Rəqibin əlləri dəydi sənin ipək telinə,
Cəmiyyət içrə bilirsen nə halbahal oldum.

Sənə şikayət üçün min sözüm var idi, fəqət,
Dilim tutuldu görəndə o hüsnü, lal oldum.

Ayüzlüm, ayrılığından sənin bir il keçmir,
Qocaltdı hicr məni, həsrəti-vüsal oldum.

Havayi-zülfün əyib qəddimi, əritdi təni,
O qaşların kimi, ay dilbərim, hilal oldum.

Gəlirmi xətirinə Şəhriyar, dedim. Susdu.
Sualım ilə mən öz ömrümə zəval oldum.

HAFİZ ƏBƏDİDİR

Nə qədər meykədədən yerdə nişan olmalıdır,
Qaşının tağı mənə qibleyi-can olmalıdır.

Qədəhin naləsini dərk eləməz sərxoş olan,
Arifə dərddilərin dərdi əyan olmalıdır.

Dolmamış torpaq hələ gözlərimin kasəsinə,
Bir gözəl görməyə hər an nigaran olmalıdır.

Nə qədər qalsa cahan, qalsa məhəbbətdən əsər,
Hafizin şəri də dillərdə bəyan olmalıdır.

Kim xərabətə gedib içməse dirlik suyunu,
Olsa cənnət güllü bağında, xəzan olmalıdır.

Hafizin şəri güneş çeşməsidir, yoxdu sonu,
Əbədi feyz ilə bu çeşmə rəvan olmalıdır.

Dinlədim piri-xərabatımızın sözlərini,
Ruhum hər an belə söhbətlə cavan olmalıdır.

Nə qədər ki fələyin göydə yanan ulduzu var,
Parlayıb ay gecələr, nuru əyan olmalıdır.

Zülfünün xətirəsilə elə bağlandı könül,
Nə qədər sağdı canım, mişkəşan olmalıdır.

Girdi zülmətlərə, can verdise İskəndər əgər,
Başqa insanlar üçün dövrü zaman olmalıdır.

Şəhriyar, meykədədə aç əlini, qəlbin evi
Əbədi məhrəmi-əsrəri-cahan olmalıdır.

İNSAN OL

Unutma əhdimizi, gəl vəfalı canan ol,
Keçim olub-keçəni, sən də gəl peşiman ol.

Gedən həyatını qaytar dübarə aşiqinə,
Zəif vücuduma qüvvət gətir, mənə can ol.

Cavanlığın niyə qalsın könüldə xətirəsi,
Qocalmışam, deyirəm, get nəsibi-nisyan ol.

Həbibim, ol bu ağır yarəmə mənim məlhəm,
Gəl, ey təbib, ağır dərde yaxşı dərman ol.

Şəkərli süfrənə oldum sənin qonaq, gözəlim,
Ciyər qanı içənə indi sən də mehman ol.

Sevinc havası çalırın həmişə nəşə ilə,
Fəğanə gəl daha, ey ney, qəmimlə nalan ol.

Kəfən niqabını çəkdim üzə, ay üzlüm, gəl,
Kədər buludları ötmüş, buludda pünhan ol.

Bütün qəzəllərim həsr oldu hüsnü-dilbərinə,
Qəzalım, indi mənə sən də gəl qəzəlxan ol.

Mələk də qibtə edir insan olmağa, mələyim,
Uyub məhəbbətə düş eşqə, sən də insan ol.

Vüsal müjdəsini vermiş aşiqin əbədi,
Deyən kim oldu çəkil get, əsiri-hicran ol?

Gəzib dolansam əgər yüz budaq, mənə səs ver,
Qıran zaman qəfəsi, üç göyə, pərişan ol.

Gəl eşq rəmzini bu Şəhriyardan öyrən,
Gülüm, bu bülbülü sev, bu çəməndə dastan ol.

YANIQLI SAZ

Ələ al şövq ilə çal qəlbi yaxan saz bu gecə,
Göz yaşım axsın, olum saz ilə dəmsaz bu gecə.

Qəlbimin dərini sazın sənini izhar eləyir,
Sanma ki, vardır əlindən gileyim az bu gecə.

Qəfəsində sinəmin quş kimi nalandı könül,
Bülbülü sazına gördükdə həmvavaz bu gecə.

Sazın hər pərdəsi min raz eləyibdir pünhan,
Qorxuram qalmaya heç pərdədə bir raz bu gecə.

Yandı, ey şux, sənini şam üzünün atəşinə,
Oldu pərvanə könül, elədi pərvaz bu gecə.

Nazənin, gülşəninə göldim, edim razü niyaz,
Məni məftun elədi, sevdiciyim, naz bu gecə.

Şövqi-vəsli-çəmənində sənini, ey mayeyi-naz,
Təbimin bülbülüdür qafiyəpərdaz bu gecə.

Tökdü ulduz kimi göz yaşları, gəldi yanına,
Şəhriyar vəslin üçün, dilbəri-tənnaz, bu gecə.

SƏHƏR PİYALƏSİ

Saldı dirlik suyuna, Xıız səfa verdi mənə,
Mən fənadan lüt idim, gör nə bəqa verdi mənə.

Su idi, atəş, əzəl zənn eləyirdim yanırıam,
Çırdı torpaqlara o, badi-fəna verdi mənə.

Əbədi hüsnü-camala mənə ayinə edib,
Pası ayinədən almaqla cila verdi mənə.

Gözümü bağladı ki, görməyim eyb ilə xəta,
Könlümü güzgü edib, qeybnüma verdi mənə.

Gəldi eşq sıtması, yandırdı həsəd atəşi qəlb,
Sevginin nazına əhsən ki, şəfa verdi mənə.

Bir səhər ay gözəlim əldə günəş tək qədəhi,
Gəldi təqdim elədi, zövqü səfa verdi mənə.

Vəsl üçün verdi qərar bədə sonunda mənə yar,
Sağərin xətti o dem sirri-qəza verdi mənə.

Yarımı görməyim oldu mənə merac gecəsi,
Uçmağa quş qanadı – bali-Hüma verdi mənə.

Meyimi, sazımı, bu qüdsi-nəvamı bir eşit,
Gör ki, eşqin nə qədər suri-nəva verdi mənə.

Şəhriyar, mən yenə himmət əlimi üzmədim heç,
Şükr edib, söyləmərəm yar cəfa verdi mənə.

TACBƏXŞİN KAMANI

Eşitmişəm ki, verirsen hər eşq şahına tac,
O taci-eşqinə, dostum, mən olmuşam möhtac.

Sənin adını əgər Tacbəxş, mən də bu gün
Söz hökmdarıyam, olmuş günəş mənimçin tac.

Kamanı köklə, kədər ləşkəri hücum eləyir,
Xəyalı, qəsdı budur, ömrümü edə tarac.

Düşübsən eşqə əgər, tut məhəbbətin yolunu,
Qumarda olsun hərifin sənin gərək Leylac.

Sənin sazınla doyub könlüm ərş zövqündən,
Vüsal günün mənə xoşdur, düşünürəm merac.

Gəlir ziyafətinə tutilər şəkərçin hamı,
Heyifdi qəndimizi milçək eyləsin tarac.

Şeir dilimlə mənim mədh olan tapılmayıb heç,
Veribdi sazına təbim fəqət həmişə xərac.

Kamanının teli imanımı apardı mənim,
Edibdi din evimi sənətin tamam hərrac.

Sanır səni hamı bir tacidari-hüsnü-hünər,
Rəvadı taxtın ola bir gümüş sinə, nədir ac?

Gözəl deyib bu sözü Xacə: meydən ayrılısam,
Gələndə lalə zamanı edin mənə bir əlac.

Kamala çatdı sənin sənətinlə musiqimiz,
Necə ki, şərə verib Şəhriyar təbi-rəvac.

HƏZİN NALƏLƏR

Baxanda könlümü çəkdi apardı yar məndən,
Apardı göz yaşı hicrində ixtiyar məndən.

Behişt, hər nə ki var, sizlərin qiyamətdə,
Mənimki olsun o yar, düşməsin kənar məndən.

Könül, deyildi sənənlə qərarımız böylə,
Dönəndə xəncərə sən, gətdi iqtidar məndən.

Saçından oldu qara ruzigarım, ey dilbər,
Daha nə istəyir artıq bu ruzigar məndən.

Tərənələr yaranar hər zaman bu aləmdə,
Ucalsa, göylərə çıxsın bu ahü zar məndən.

Piyalənuş həriflər salanda yadə məni,
Bitər məzarımın üstündə lələzar məndən.

Düşürmə yadına aydın gecə görüşdüyümüz
Ki, oldu göz yaşı gövhər kimi nisar məndən.

Sən əhd bağladın, ulduzlar oldu şahidimiz,
Sitarələr utanır indi, ey nigar, məndən.

Özümlə olsa, o xalə, könül, uduzmaz idim,
Hərif aparmış idi övvəl ixtiyar məndən.

Mənimlə yarın işi bitdi, Şəhriyar, artıq
Qalan bu incə qəzəl təkəyə yadigar məndən.

TARIM MƏNİM

Sızlayır əhvalıma sübhə qədər tarım mənim,
Təkcə tarımdır qara günlərdə dildarım mənim.

Çox vəfalı dostlarım vardır, yaman gün gələyin,
Tardan özgə qalmayıb yarı-vəfadarım mənim.

Yer tutub qəmxanədə, qıldım fəramuş aləmi,
Mən tarım qəmxarı oldum, tar qəmxarım mənim.

Gözlərimə hər təbəssüm sancılır neştər kimi,
Kipriyi xəncərdi, ah, ol bivəfa yarım mənim.

Asıman aldı kənarımdan ay üzlü yarımı,
Yaş tökər ulduz kimi bu çəmni-xunbarım mənim.

Ey bu qəmli könlümün tabü-qərarı, söylə bir,
Əhdi-peymanın nə oldu, noldu ilqarım mənim?

Şəhriyaram, gərçi mən söz mülkünün sultanıyam,
Göz yaşımdan başqa yoxdu dürtü-şəhvarım mənim.

DÖYÜŞ

Nədən bu halımı, ey şux, zar edib getdin?
Bu intizarı əcəb intizar edib getdin.

Təbəssüm ilə gəlib sonradan acıqlandım,
Məni bu dərdə neçin sən düçar edib getdin?

İnan, yaman dolanır ruzigarı yaxşılardan,
Bu ruzigara məni etibar edib getdin?

Vüsal fikri bir an keçməmişdi qəlbimdən,
Məni kəməndə salıb, sən fərar edib getdin.

Ömür gedib, köçür artıq bu karıvan, ey gül,
Bu yolda sən də mənim tək gūzar edib getdin.

Amandı, zülfünə şənə toxunmasın bir də,
Könül evin əbədi tarımar edib getdin.

Nigarı tərək eləmək bizlərə deyil adət,
Vəfasızım, niyə bəs tərki-yar edib getdin?

Gülüm, səhər şəfəqim, mənə bir sənən şəməm,
Bu son nəfəsdə təbəssüm nisar edib getdin.

Ümid təkcə sən idin, alovlu eşqim sən,
Şəhidinəm, məni şəmi-məzar edib getdin.

Vüsalə, hicrə özün hakim idin, ey dilbər,
Mənə həmişə fəraq ixtiyar edib getdin.

Mənim gözəl maralım, tülküyə şikar olma,
Məhəbbətinlə sən aslan şikar edib getdin.

Xarab könlüm işıqlandı şəmi-arizlə,
Məni qəzəldə, gülüm, Şəhriyar edib getdin.

ƏBƏDİ XƏZAN

Günəşim, ay üzlü yarım məni dərdə yar edibdir,
Nədən ötrü, sor qəmindən, məni böylə zar edibdir?

Demə aşiqin belası fəqət ayrılıqdı ancaq,
Məni vəslin intizarı əcəb intizar edibdir.

Bu cavanlığın meyindən belə sərxoş olmusan sən,
Görə bilmisən ki, həsrət məni də xumar edibdir.

Elə sanma Xosrovun var yenə də şikarə meyli,
Bu kəməndi-zülfi-Şirin həvəsi şikar edibdir.

İti kirpiyin bir iynə, sapı öz telindən olsun,
Yaralı könül həyatın sənə etibar edibdir.

Elə bil şikəstə sazam, acı keçmişin xəyalı,
Məni sevgilim, özündən sənə yadigar edibdir.

Qəmi-ruzigarə söylə, məni öz halımda qoysun,
Məni böylə qəm əsiri, qəmi-ruzigar edibdir.

Demə arzusun baharı əbədi xəzanə məhkum,
Nə qəm ol xəzanə ki, yaz onu tarumar edibdir?!

Ürəyim yanan ocaqtək yenə odlü sözlər istər,
Ališan, yanan bu qəlbim məni Şəhriyar edibdir.

TƏDRİCİ ÖLÜM

Gəncliyimdən xəcalətəm, çünki yoxdur zindəganlıq,
Həyatımda nə sevinc var, nə bir fürsət, nə cavanlıq.
Az ömrümdə cana doydum, həyatımdan bezdim inan,
Nə yaxşı ki, bircə ömrə yazılmamış cavidanlıq.

Oyananda hər gün səhər qara bulud gördüm ağlar,
Bu üfüqlər bircə dəfə görməmişdir şadmanlıq.
Bəlkə kədər özü mənə bir tədrici ölüm ola,
Əfsus ölüm özü belə olmamışdır bircə anlıq.
Sillələrlə üz qızardan elə bilmə təkçə mənəm,
Bu məclisdə bir üz belə görməmişdir ərğəvanlıq.
İt cildində pasibanlıq eyləyən o qurdlara bax,
Ağa canı belə deyil, belə olmamış çobanlıq.
Xəzan vurmuş Şəhriyarın gülşənini, gülünü də,
Bülbül təbi susan gündən qalmamışdır nəğməxanlıq.

QƏMLİ NEY

Bu gecə ay ürəyə təskindi,
Ayrılıqdan mənitək küskündi.
Ayrı düşdüm günəşimdən, ayrı,
Ey hilal, dərdini duyduam indi.
Göz pərişan bu məhəbbət çölünü,

Ürəyimdə yenə həsrət dindi.
Göz yaşı gövhəri saxlar etəyim,
Ətəyində gövhərin min-mindi.
Qəm qubarın hamı mehtabla yuyar,
Bu gecə mehtab özü qəmgindi.
Taleyimtek səni məhzun görürəm,
Gözlərim inci tökər Pərvindi.
Gül ekər, xar dərər bağbanlar,
Get gülüm, layiqin ol gülçindi
Torpağından göyərüb Fərhadın,
Qəmli ney bəlkə dinən Şirindi.
Poz, dağıt, dər, sovur, xəzan küləyi,
Padaşın bircə eylə nifrindi,
Qapımı hey döyür bu tufanlar,
Ey qaranquş, tələs, fərvərdindi.
Şəhriyara, məhəbbət olsa əgər,
Elə dünya sənin behiştindi.

VƏHŞİ ŞİKAR

İntizarda qoyduğun məni yetər, sevgilim,
Ayrılığın ölümədən daha bətər, sevgilim.
Dünən zülfün dil açdı sazın pərdələrində,
Ayrılığın əzabı nə vaxt bitər, sevgilim?
Sazım kövrək sözümlə dil tapmışdı bu axşam,
Sandım qara günüm də sona yetər, sevgilim.
Ulduz batdı, öldü şam, kimsə oyaq qalmadı,
Yuxum xəyallarında batır, itər, sevgilim.
Dedin ki, Rey qızları, şair, laləüzlüdü, r,
Səndən başqa gözəllər, gözə neşlər, sevgilim.
Təbim kəməndə düşmüş, ahu şikar istəməz,
Aslandır, aslan kimi şikar istər sevgilim.
Sındırmaz zindanları heç vaxt acı tənələr,
Dünya qəfəs olsa da, ürək ötər, sevgilim.
Xəcalətdən ölüərəm, sənəziz diriyyəm hələ,
Sənəzizliyim nə zaman sona yetər, sevgilim.
Şərin tacı başımda, sənəzizəm, ey qəzalı,
Eşqin mülkündə şair şahlıq istər, sevgilim.

GÖVHƏR SATAN

Ömrümü sənə qıydım, eşqində ilk qurbanam,
Sən artıq bir anasan, mənə subay-sultanam.
Sən cigərparəni də süddən ayırdın, gülüm,
Çarəsiz yalqızınam, dərbədən, bağı qanam.
Ürəyimin qanını içərəm səhər, axşam,
Budur günahım: ancaq düşünən bir insanam.
Eşqimin sərəbında itdi cavanlığım da,
Xatirat qoynunda da qəlbi qırıq cavanam.
Atan qızıla satdı sənintək gövhərini,
Bu eşqin yollarında viranə xanimanam.
Necə qiymətsiz imiş böyük eşqim, hünərim,
Kim bilir ki, dürr ilə varlanmış bir ümmanam.
Kaş ki, girov qoyaydım qızıla hünərimi,
Bu alver bazarında əli boşda qalanam.
Dünya lənətləmişdir bu on üç rəqəmini,
Mən də bu rəqəm kimi hər yerdən qovulanam.
Köhnə əhdi, ilqarı bir də təzələməkçün
Gülüm, sizin qapıdan yol salardım bir zaman.
İndi özgöninkisən, mənə bəsdir xatirən,
Məni başqa biçimdə yaratmışdır bu dövran.
Qəlbimdə dalğalanan ləl, yaqutdur qanım,
Bu ömür kürəsində mənəm alışan, yanan.

HİCABIN ÜZ QARALIĞI

Aytək üzündən at, gözəlüm, o niqabı sən,
Ta ki, xəcalət eyləyəsən afitabı sən.
Gör, mən yazıq ki, gözlərinin bir fədasiyam,
Bundan xərab eyləmə mən tək xərabı sən.
Qorxum budur ki, tapmayasan gülməyə macal,
Axtar bu göz şüşəmdə o gülgün güləbi sən.
Onda ki, gözlərin süzülüb bir çimir gözər,
Qov lap uzaqlara belə qəflətli xəbi sən.
Gör, inqilab bayrağı zülfündə gizlənir,

Qalx, qaldır, ey mələk, aləmi-inqilabı sən.
Nöqsana, eybə pərdə çəkər, gizlədər niqab,
Ey gül, götür üzündən, ayır o niqabı sən.
Ağlar bulud ki, gülşəni-aləmdə gül gülə,
Gülsən o gül kimi, dağdıarsan səhabı sən.
Öz haqqın istəyərsə qadın, söylə bir görək,
Hardan, necə, nədən verəcəksən cavabı sən.
Ağ gün götürdi şeyxə sənəni qarə paltarın,
Qarə gününlə qarə edibsən hicabı sən.
Meydən danışma şeyxə, ona mey nəyə görək?
Xalqın qanını içir, yerə əndər sərəbı sən.
Düşdü güzarımız yenə də qəm diyarına,
Bir yolluq eylə qafilədən bu sərəbı sən.
Şərin çırağı olmasa, aydındı yolların,
Öz xeyr əməllərinlə qazandı savabı sən.

Saqi, dayan, qulağa pıçıldar bahar yeli,
Şövk ilə səsə bir də bu eşqi-əzabı sən.
Dünya qopanda qəm qopacaq hər tərəfdə, bil,
Fövət etmə fürsəti, götürüb çal rübəbi sən.
Gör ki, necə bu çərxi-fələk fırlanır hələ,
Yad eylə torpaq olmuş o Əfrasiyabı sən.
Xacəylə, şeyxlə vuruşur Şəhriyari-şeyr,
Çəndər, varaqla bir də o zəngin kitabı sən.

EY QADIN!

Hüququndan söhbət aç, bir söz söylə, ey qadın!
Ağır zəncirləri qır, düşsün dillərə adın.
Bu matəm paltarını parçala bir gün səhər,
Sənə aydınlığından işıq alsın üfüqlər.
Sən ki, həyat nəfəsli Məsiha yaratmışan,
Bəlkə yeri, göyü də elə sənənsən yaradan.
Sən günəş timsalısən, yaraşıq ver özünə,
Ox ol nəməhrəmin də, məhrəmin də gözünə.
Dinib-danışan saz ol, yaşa nəğmələr kimi,

Bu sonsuz kədərinlə parçalama qəlbimi.
Şərəf-şan bayrağını ucalt öz əməlinlə,
Səadət bayrağını sanc dünyaya əlinlə.
İstərəm görünməsin bir də gözlərində nəm,
Mərd ol, cəsarətini görsün bütün bu aləm.
Sən aysan, öz başına yumruq niyə döyürsən?
Düynlə yumruğunu, şeyxin başına döy sən!

FƏLƏYİN BAYRAMLIĞI

Ay keçdi, il dolandı, ondan nişan gəlmədi,
Bahar gəldi, gül açdı, namehriban gəlmədi.
Sən qara ürəklisən, ey bayram, üzün qara,
Azadə insanlara bayram olvan gəlmədi.

Dostlar qonaq gələrdi hər il şəkərə, qəndə,
Fəqət ürək qanına kimsə mehman gəlmədi.
Mənim evim yox daha, məntək xanimsansızın
Görüşünə bir nəfər, birçə insan gəlmədi.
Hara uçub getdi bəs mənim ağ göyərçinim,
O mələk aşiyana niyə bir an gəlmədi.
Məhəbbət carçıları harda qaldı görəsən,
Niyə geri dönmədi, o karvan gəlmədi?
Bayramlıq nə gətirdin bu il bizə, ey fələk,
Get-get, səndən nə ümid, nə də aman gəlmədi.
Hamı görüşə gedər sabah biri-birinə,
Kasıbın görüşünə qoca, cavan gəlmədi.
Acı göz yaşlarına alışıb döz, ey ürək,
Yaxşılara dünyadan bir ərmağan gəlmədi.
Ürəyini, qəlbini mənfəətə bağlama,
Gözünü tox insanlara bundan ziyan gəlmədi.
Cavanlıq qüruru da ötəridir dünyada,
Ömür də, cavanlıq da, bil, cavıdan gəlmədi.
Bahar gəlir, o yandan bu ömür gülşəninə
Kim deyir ki, bahardan sonra xəzan gəlmədi?
Dünyaya bənzərin var, dünya kimi vəfasız,

Vəfa iyi dünyadan, bu cahandan gəlmədi.
Acı dərdlər əlində sümüyüə dönmüş bədən,
Qurmadı huma quşu bir aşiyən, gəlmədi.
Səndən başqa kimsəni yad eyləməm dünyada,
Adım sənə dilinə heç bir zaman gəlmədi.
Dostların ürəyini həmişə şəfqətlə al,
Əsl dostlar, sevgilim, ələ asan gəlmədi.
Vüsalm həsrətiylə yaşayırdım, dözürdüm,
Bu qəder dərd əlində boğaza can gəlmədi.
Ey səbə küləyi, gəl yadına sal əhdini,
Bayram gəldi, görüşə yenə canan gəlmədi.
Əşqin əfsanəsini oxuma, ey Şəhriyar,
O, qəm saçır, dilinə özgə dastan gəlmədi?!

MƏN OLMAZ

Rəqibim hünərimi oğurlasa, mən olmaz,
Bir gül bitirmək ilə tulanbar gülşən olmaz.
Qızıl zəmi biçəsen gümüş oraqla görək,
Yoxsa bir neçə sünbül döyülşə xərmən olmaz.
Bir məhrəm çobanı var Turi-Təcəllanın da,
Ondan qeyri bu dağın sirrini bilən olmaz.
Küp başında yeddi növ mey içəndən soruş sən,
Hər şərab igidləri yerlərə sərən olmaz.
Sərt tufanlar tacını tarac eyləsin görək,
Yoxsa dağın sinəsi yox yerdən mədən olmaz.
Şüşənin boğazına usta üfürsün görək,
Hər naşının dodağı şüşüfürən olmaz.
Hafız atəşgahında yanmaq mənim qismətim,
Axı hər yanan çırağ zülmətlər dələn olmaz.
Bu daş ürəkli təbib məndən dərman əsirgər,
Məgər qol sınaq zaman ağrıyan bədən olmaz.
Soyuq küləklər əsən bir yerdə, bir məkanda,
İki yüz şam alışdır, yenə də rövşən olmaz.
Sədəf xəzinəsindən ayrıldınsa, qabıqsan,
Cəvahir bazarında sənə göz dikən olmaz.
Kişilik xislətini sən yerin bətnindən al,

Bu qoca Zal bir daha bəhər gətirən olmaz.
Sinələrdə boğulan ümid fəğan doğurur,
Heç bir ölüm şivəni bu sayaq şivənə olmaz.
Sanma ki, gül qıranda susdurdun bülbülləri,
Bilmədin dil tikanı olmayan süsən olmaz.
Necə mum tək əriyib, yanmayım atəşdə mən,
Əzizlərim, aşıqın qəlbi dəmirdən olmaz.
Tənələrin oxuyla Yəqub tikdi yaxasın,
Fəqət bir köynək ətri həmin pırhənə olmaz.
Güllər yağır ətəkdən, qaç çəməndən yel kimi,
Qan izi var bu yerdə, çəmən o çəmənə olmaz.
Dostları candan sevən, hanı sənətk Şəhriyar,
Düşməndən dost olmamış, dostdan da düşməni olmaz.

QIŞ AĞASI

Qış ərbaabın çiyinə xəzli palto salıbdır,
Qar altında yoxsulun lüt bədəni qalıbdır.
Bu dövlətsarayların yolun tanımayan qış,
Bizim matəmsərardan bir gün uzaq olmamış.
Zülüm saraylarına baş öyir qar, yağış da,
Kasıbın dərisini soyur şaxtalı qış da.
Yoxsulun bu ölkədə dərdi var, dərmanı yox,
Mürüvvətsiz təbibin pulu var, vicdanı yox.
Acı göz yaşlarında can ver, azadə insan,
Ürəksizdi, alçaqdan aman istəmə, aman!
Kimə pənah apardıq, açılmadı bu müşkül,
Əllər, qollar bağlısa, müşkül açılan deyil.
Oyun zamanı yadlar tanış maska geyindi,
Oyun qurtaran kimi, yad üzlər də göründü.
Hər atəş fərmanına can tapşırırdı alaylar,
Viran qalsın, dağılsın fərman verən saraylar.
Ruzusunu bu xalqın möhtəkiylər mənimsər,
Bu əjdaha qarınlar iti bir kəsər istər.
İzzətlə verməyindən, zillətlə almaq görək,
Ağılsızın, qanmazın yadına salmaq görək.
Hərif istehza edib Şəhriyara söylədi:
Yoxsulları tuturlar, ehtiyatlı ol, dedi.

GÜLÜN ARXASI, ÜZÜ OLMUZ

Hüsnünü tay tutmaram, bir daha gülzarə mən,
Ətrini udmuş mehəmə, dönmüşəm ətərarə mən.
Eşqiminizin dastanı gəzmədə dildən-dilə,
Susdura bilməm eli, qalmışam avarə mən.
İsmətin aydan arı, könlümə şəfqət saçar,
Vəslin ilə dərdimə, kaş ki, qılım çarə mən.
Arxa nədir, üz nədir, hər yanı güldür gülmə,
Qalmaq pünhan sözü, söylədim aşkarə mən.
Başıma qar yağdırıb həsrətini, ey nazənin,

Eyləmişəm səbr ilə qəlbimi yüz parə mən.
Gör necə aydır üzün, nur umar ondan günəş,
Canımı qurban dedim böylə sehirkarə mən.
Söylədi səbr eyləyim, qalmamış ömrüm daha,
Gəncliyimi qıymışam əhd ilə ilqara mən.
Ey qaş məhrabımız, səcdəyə gəldik sənə,
Oldum o vaxtdan bəri bəxti, günü qarə mən.
Gün keçir, ey Şəhriyar, bir belə qəflət nədir,
Qalxdı günəş zirvəyə, qoy yetişim yarə mən.

MƏHƏBBƏTİN MƏLALI

Məhəbbətin qəmiylə səni qovsam özüməndən,
Uzaq getmə, fəğanım edər səni peşiman.
Ahım tək küdurətini yolun tutma, göz yaşım,
Şəfaət peyki kimi qovar səni nigaran.
Göz yaş gövhərim sən, sən səfa dürdanəsi,
Düşərsən ətəyimə kiprik çaldığın zaman.
Ey mənim uca sərvim, yetmişən fəryadıma,
Mən ki, ayırmamışam səni ulu tanrıdan.
Sən ruhum, sən canımsan, qırılmaz can telləri,
Nə vardı bədən olsan, verərdim qarşında can.
Eşq matəmsəramı niyə odlara yaxdın,
Tərətdiyin yanğından çəkinmədin bircə an.

Başıma ara-sıra nəvaziş əlini çək,
Saza döndüm, səninçün dilə gəldim bir zaman
Məhəbbət diyarını tərk etmədin, ey ürək,
Bu uğursuz məhəbbət eylədi bağrımı qan.
Ətirli qönçəm idin, dayan, güldürüm səni,
Bahara qürrələnmə, pusquda durmuş xəzan.
Bir gecə zindanına tələs, sübhə acıq ver,
Şəmi yandırır-yaxım, qarşında tapşırım can.
Dəyiş təbəssümünü canıyla Şəhriyarın,
Sevinclə bunu verib, onu alardım, inan!

SEVİNC YAŞI

Gec gəlmisən, əlim ətəyindən qopan deyil,
Can müjdə vermişəm, çəkəm ağuşa can kimi.
Bəlkə yuyam sənin gül üzündən qubarını,
Qəh-qəh çəkib, hey ağlayaram asıman kimi.
Dağ çəkdi sinəmə necə də ayrılıq dağın,
Ayrılmışdıq bu zülmə arıyla şan kimi.
Sizdə, gülüm, məgər neçədir nırxı busənin,
Gövhər sayır gözüm bir ömür erməğan kimi.
Hicrində hər gecə başıma döydüyüm bu əl,
İndi sürahi boynunu qucmuş cavan kimi.
Ey qəm, yolun uğurlu, fəqət haqq-say qalır,
Boşdur yerin ürəkdə, yaxın mehriban kimi.
Sən ayrılıb gedəndə, fəğan etdi Şəhriyar,
Təsirli bir fəğan yox imiş bu fəğan kimi.

SƏFƏR AZUQƏSİ

Gecələr oyaq qalar, ulduz sayar gözlərim,
Dan ulduzu çirtladı, harda qalmış səhərim?
Hanı sübhün qoşunu, al günəşin yolunda
Vuruşmaq istəyirəm, hanı mənim kəsərim?

Günəş üçün açmasa qapısını asıman,
Pərdəsini yırtaram ulduzlarla qəmərin.
Fələyin atlısıyam, öz qızıl nizəm ilə
Gecənin zülmətini doğramaqdır nəzərim.
Sübhün rikabındayam, axtarıram günəşi,
Ulduzlara uçuşum, ulduzlara səfərim.
Bu atəşdən, bu oddan keçib qurtarsam əgər,
Külək kimi torpağa, suya düşər izlərim.
Bu diyardan, bu yerdən qaçıb qurtara bilsəm,
Bu diyara, bu yerə bir də düşməz güzərim.
Qanadımı görmüşəm eşqin aşiyənina,
Atılan o daşlardan sınımasa balı pərim.
Məni zirvəyə çəkir məndən qaçan maralım,
Dağların möhnətindən qırılmasa kəmərim.
Şirin sözün sevincə çəkir səni, Şəhriyar,
Fəqət qərq etmək istər yenə acı kədərim.

HƏYAT ZİNDANI

Nə qədər ki, mən sağam, bilməzsən kimliyimi,
O zaman gələcəksən, yükümü bağlamışam.
Həyat adı daşıyan ölüm astanasında,
Necə deyim, həyatı qovaraq haqlamışam.
Göz yaşımın güləbi göstərir ki, gül kimi
Bir gün gülmüşəm əgər, bir ömür ağlamışam.
İki iyirmi yaşadım, iki yüzə bərabər,
Bəxtim kamımca deyil, sinəmi dağlamışam.
Səbir imtahanında, münsif münsifsə əgər,
Qiymətimi beş yazar, nəfsimi oxlamışam.
Xəfiyyəyə söylə ki, vərəqdən pozsun adımı,
Atdığım hər addımı mən özüm yoxlamışam.
Gövhərşünas arama bu şəhərdə, Şəhriyar,
Saxsılar arasında mən sədəf saxlamışam.

Gecənin məclisi bəzənər ayla,
 Gecələr aləmə ay çalar layla.
 Gecə ay nurundan çıraq yandırar,
 Ondan eşq dərsi alar cavanlar.
 Göz qırpar səmada gecə ulduzlar,
 Onlardan naz-qəmzə öyrənər qızlar.
 Gecə zülmətindən ay ki boylanar,
 Könüllərdə doğar ümid, etibar.
 Bulud pərdə çəksə ayın üzünə,
 Bir an yuxu gölməz aşiq gözüne.
 Fələyin qəsrinə gəlincə ulduz,
 Eyvanı tərək etməz bir nişanlı qız.
 Bacadan oğrutək ay çıxan zaman,
 Çökməz sevgililə gözüni ondan.
 Eşqin aləmini gecə bəzəyər,
 Adaxlıbazlığa gedər kəndçilər.
 Hanı o illər ki, yay aylarında
 Gəzərdim yurdumun yaylaqlarında.
 Yaylaqda yaşayan bizim ellərdən,
 Şirin xatirələr yaşadıram mən.
 Var idi bir qəşəng qızı əmməmin,
 Adaxlıydı, getdi sonralar gəlin.
 Əri bir yenilməz qoçaq gənc idi,
 Qaməti, heykəli sanki tunc idi.
 Kəndi bibimgildən xeyli uzaqdı,
 Yolu dağ-dərəli, hündür, alçaqdı.
 Görərdim dumanlı, sisli gecələr,
 Şir kimi dağları aşaraq gələr.
 Adaxlıbazlığı o mərd oğlanın,
 Ağzına girməkdə qızmış aslanın.
 Rüstəmtək çəkərkən ayı quyudan,
 Kəsərdi yolunu onun "Həft xan".
 Yadıma gəlir ki, sirli bir gecə,
 Susayıb ayıldım bilmirəm necə.
 Gördüm dam üstündə sanki adam var,
 Ayağı altında çör-çöp xışıldar.
 Gəlib yaxınlaşdı bacaya artıq,
 Bacanın ağzına çökdü qaranlıq.

Sezdim, uzanmışdı dam üstə yavaş,
 Baxır oğrun-oğrun bacadan bir baş.
 Deyəsən kiçicik bir daş da atdı,
 Qazana toxundu, şivən qopartdı.
 Gəlin yatmış görüb evdəkiləri,
 Çıxıb gözdən itdi, necə bir pəri.
 Mən isə kuzədən sərin su süzdüm,
 İçib, pəncərədən onları süzdüm.
 Kəndin hər yanında hakimdi sükut,
 Çölü çən örtmüşdü, dağları bulud.
 Baş çəkib göylərə saman tayası,
 Tayanın üstündə leylok yuvası.
 Elə sakitlikdi, eşidir qulaq,
 Durnalar havada qanad çalacaq.
 Quşların bu həzin, xoş teranəsi,
 Verir təbiətə yuxu həvəsi.
 Damların üstünə çökən buludlar,
 Sanki hürümçəkdir, torlar toxuyar.
 Ayın, ulduzların atəşi sönmür,
 Kəhkəşan gül gəzir, qərbə sürünür.
 Damda çoban iti hürüyür hərdən,
 Keçməsin xam xəyal qurdun könlündən.
 O, bir keşikçidir, yatmaz, bağırır,
 Pəri qoruğundan divləri qovar.
 Bağçada bağlanmış buzov bayaqdan,
 Ana həsrətilə qoparmış fəğan.
 Ayın məşəlində işıq azalmış,
 Yağsız çıraq kimi solub-saralmış,
 Piltəsi düşmüş bir çırağa oxşar,
 Al-əlvan buluddan bir örtüyü var.
 Buludun əlində ayın fanarı,
 Sanki yola çıxmış qoca bir qarı.
 Gedir üzüaşağı uca təpədən,
 Yavaşca dərəyə enir, deyəsən.
 Üfük çadırına yetməyin ancaq,
 O, işıq çətrini başdan atacaq.
 Sanki buz bağlamış bir göldür fələk,
 Üstündə ulduzlar oynayır xizək.

Mənim yorğun ümidim güləşir əcəlimlə,
Ölümmü, ya qalımı, de, buyur fərmanını.
Qəlbimdə keçən gecə hicrinlə danışdım,
Ağlar gözlə ürəkdən soruşdum sultanını.
Gecələr sayə kimi sürünürəm qəsrinə,
O ümidlə ki, görüm uzaqdan eyvanını.
Gözüm yaşına bənzər ləldən boyunbağın,
Məzlum qanı olmaya, tutar giribanını.
Necə dözsün ürəyim sonsuz dərdü qəminə,
Azalt, ey daş ürəklim, dərdi-fıranını.
Ürəksizlər də sevir şerini, ey Şəhriyar,
Vüsal erməğandır, uca tut divanını!

MƏNƏ HƏMDƏRD OLAN NEY

Danış, ey ney, sənintək qəmliyəm mən,
Əzəldən sirlə bir qəm axşamım var.
Ürək yüz yar almış yar əlindən,
Nə səbrim, nə davam, nə də şamım var.
Ay üzlüm bircə an girdi qapımdan,
Acı tufanlara düşmüş kəsim var.
O getdi, sinədə yandırdı məşəl,
Məni tərək etməyən yüz bir qəmim var.
Özüm öz qəlbimə toy vədə qıldım,
Ürək hardan biləydi matəmim var.
Açar güllər səhər, bilməm nədəndir
Gözümdə hər gecə gur şəbnəmin var.
Məgər bətnimdə təbim bəslər İsa?
Ürəkdə bir müqəddəs Məryəmin var.
Necə mən əl üzüm ləldən, ey gül,
Əlimdə bir dəyərlə xatəmim var.
Qırılmaz qollarım varsa cahanda,
Qəmim tək bir basılmaz Rüstəmim var.
Qəmin dəryadır artıq Şəhriyara,
Kimə söylər ürək tək məhrəmin var.

HƏZİN TƏRANƏ

Qəlbim eşqin nəvasına başlayanda hər səhər,
Ulu tanrım, özün söylə, neyləsin bu dərbəder.
Dünən gecə yatmamışam nələsindən ürəyin
Bu gün odlu nəğməsinə kaş edəydi müxtəsər.
Yazıq sənəin bağbanına, bar gətirməz zəhmətini,
Həyatını bada vermiş, ömrü getmişdir həder.
Dünən gecə göz yaşında qərç olmuşdu ürəyim,
Gül yanaqlım, həsrətində nələr çəkmişəm, nələr?!
Köç qəlbimdən, qorxuram ki, göz yaşımın tufanı
Sənəin könül otağını edə yerlə bərabər.
Məhəbbətin yollarında ömür qoyan aşiqə
Bir nəzər qıl, yola sal ki, gəlib çatdı son səfər.
Xəyalına söylə qalsın, hicranına alışı, m
Öz alovlu eşqinə de, lütf eyləsin bir qədər.
Ey vəfasız, qorxuram ki, ölüb gədəm, dünyada
Məndən sonra əhvalına acımaya bir nəfər.
Gördün yazıq pərvanənin nəhaq tökülən qanı
Qoymadı ki, şəm eyləsin zülmətini al səhər.
Şəhriyarın ürək yaxan qəmli təranəsini
Eşq oduna alışanlar əzbər deyəcəkdir, əzbər.

CANANIN CİLVƏSİ

Camalın elə bir şam alışırdı, sevgilim,
Elə şam ki, əzəldən pərvanən idi sənəin.
Ağlımın pərdəsini parçaladı məhəbbət,
Ağlım çıxdı başımdan, divanən idi sənəin.
Fələyin kuzəsinin aytək piyaləsi var,
Əlində saxladığı peymanən idi sənəin.
Müdrək qoca qoruyur cavanları şərabdən,
Özünün məskənisə meyxanən idi sənəin.
Göyün doqquz süfrəsi yenə aşib-daşırdı,
Göz dikdiyi, gözdiyi ənbanən idi sənəin,
Dünən gecə yatmayıb, sübhü gözümnlə açdım,
Quşların cəhcəhində əfsanən idi sənəin.

Bubbu quşu o bağda səndən söhbət açdı,
Vəsf etdiyi o zülfün, o şənən idi sənin.
Gözlərinin xumarı pozdu xumarlığımı,
Xumarlığın nəğməsi tərənən idi sənin.
Səndən başqa hamıya biganədir ürəyim,
Fəqət bu vurğun ürək biganən idi sənin.
Sübhə kimi uzandı Şəhriyarın naləsi,
Başqa bir ağların yox, yeganən idi sənin.

DİVAN VƏ DİVANƏ

Yarəb, rəva deyildir, canan düşə ayaqdan,
Dərdi canıma düşsün, getsin yolunda bu can.
Bir ömür ağlamışdım, tanrım, rəvamı indi
Onsuz qalım bu yolda bir də olum peşiman.
Zülm eyləmişsə yarım, mən razıyam cəfayə,
Dözməm əzabına, gəl, eylə o dərdə dərman.
Hicrində qılmışamsa min bir fəğan, rəvadır,
Lakin rəva deyildir, bir dəfə qılsın əfğan.
Əfsunlu gözlərinə bir gün gözüm sataşdı,
Ruhum, canım alışdı, od qalxdı varlığımdan.
Məntək uğursuz eşqə salma o gül camalı,
Məntək məhəbbətində qoy olmasın pərişan.
Əl üzüm arzulardan, hardandı məndə o bəxt,
Bir gün bu göz yaşımək damanə düşə canan.
Mən bir gün ağladım, özüm-özümə bir gün,
Qılsın fələk nə yerdən səhmansız ömrə səhman.
Ovçu xəyal birdən atsa aya kəməndin,
Mehtab tora düşsə, nurla dolar bu zindan.
Peşmanlıq eyləyər bil, divanə Şəhriyara,
O gül camalı, vallah, düşsə əlinə divan.

BAYRAM AXŞAMI

Gəldi bayram axşamı ay üzünün nurunda,
Öz novruz süfrəmizi bu il açaq, sevgilim!
Köhnə il köhnə qəmlə köçüb getdi dünyadan,
Yeni ildə qəlblərə fərəh saçaq, sevgilim!

Cavanlıq həvəsiylə əl əlinə setarı,
Ulduz qoparmaq üçün göyə uçaq, sevgilim!
Gözəl bahar çağıdır, gözlər səhrələr bizi,
Bahar küləklərinə sinə açaq, sevgilim!
Köhnə əhdi, ilqarı təzələyək yenidən,
Məhəbbət gülşənində bir gül açaq, sevgilim!
Səhər yeli söyüdün telini hörən zaman

Biz də günəş sayağı işıq saçaq, sevgilim!
Sazı, çəngi, setarı yerə qoyma öləndən,
Nəğmələrdən vüsala bir yol açaq, sevgilim!
Sənin eşqindən özgə bayramdan istəyim yox,
Həsərdən, ayrılıqdan uzaq qaçaq, sevgilim!
Gəldi bayram axşamı, ay üzünün nurunda
Öz novruz süfrəmizi bu il açaq, sevgilim!

HİCRAN ÇƏKMİŞƏM

Ətək çəkmə naz ilə, hicran çəkmişəm, gülüm,
Rəqiblərin nazını yaman çəkmişəm, gülüm!
Bəlkə Yusif sayağı əzizləyə bu həyat,
Bir ömür onun kimi zindan çəkmişəm, gülüm!
Gözlərimə bir daha rəva bilmə göz yaşın,
Bu gözlərdən bir ömür ümman çəkmişəm, gülüm!
Çiynimə qoy başını, sinəm üstə əlini,
Elə bil ki, yarama dərman çəkmişəm, gülüm!
Sənsiz keçib keçənlər, soruşma həyatımı,
Öz ömrümdən əlimi çoxdan çəkmişəm, gülüm!
Sənə eşqin, həsrətin hələ bir yana dursun,
Amansız ruzigardan aman çəkmişəm, gülüm!
Xəyalımda o qədər sənə pay göndərmişəm,
Bu boş qalan süfrəmə mehman çəkmişəm, gülüm!
Təkə hicran qəmimi mənim dərdim, möhnətim,
Alçaqlar minnətini hər an çəkmişəm, gülüm!
Ey diş çəkib, ağrıdan səhərəcən yatmayan,

Sən ağrılar çəkəndə mən can çəkmişəm, gülüm!
Könlümün lövhəsində səndən özgə heç nə yox,
Hər nə ziynəti varsa, ondan çəkmişəm, gülüm!
Kimsəyə baş əyməmiş uca təbin, Şəhriyar,
Qənaət yollarında karvan çəkmişəm, gülüm!

AZƏRBAYCAN

Könlüm quşu qanad çalmaz sənsiz bir an, Azərbaycan,
Xoş günlərin getmir müdam xəyalımdan, Azərbaycan!

Səndən uzaq düşsəm də mən, eşqin ilə yaşayıram,
Yaralanmış qəlbim kimi, qəlbə viran Azərbaycan...

Bütün dünya bilir, sənin qüdrətinlə, dövlətinlə
Abad olub, azad olub mülki-İran, Azərbaycan!

Bisütuni-inqilabda Şirin – vətən üçün Fərhad
Külüng vurmuş öz başına, zaman-zaman, Azərbaycan!

Vətən eşqi məktəbində can verməyi öyrənmişik,
Ustadımız deyib: heçdir vətənsiz can, Azərbaycan.

Qurtarmaqçün zalımların əlindən Rey şümşadını,
Öz şümşadın başdan-başa olub al qan, Azərbaycan!

Yarəb, nədir bir bu qədər ürəkləri qan etməyin,
Qolubağlı qalacaqdır nə vaxtacan Azərbaycan?

İgidlərin İran üçün şəhid olub, əvəzində
Dərd almısan, qəm almısan sən İrandan, Azərbaycan!

Övladların nə vaxtadək tərki-vətən olacaqdır?
Əl-ələ ver, üsyan elə, oyan, Azərbaycan!

Bəsdir fəraq odlarından kül ələndi başımıza,
Dur ayağa! Ya azad ol, ya tamam yan, Azərbaycan!

Şəhriyarın ürəyi də səninkitək yaralıdır,
Azadlıqdır mənə məlhəm, sənə dərman, Azərbaycan!

İNTİZAR

Bəxt ulduzum, nə oldu ki, eyvana gəlmədin,
Ey məhvəşim, nədən şəbi-hicranə gəlmədin?

Şəmim yanırıd ta ki, gülə, gül camalına,
Pərvanə tək, gözəl, bu şəbistanə gəlmədin?!

Məhbusun idim, aybənizim, söylə bir nədən,
Bir an da olsa bu qara zindanə gəlmədin?

Sevda hədisi tək gecəməz çatmadı sona,
Qəm etdi ələmi mənə viranə, gəlmədin!

Qoyma ki, qarət eyləyə milçək bu qəndimi,
Tuti quşum ki, sən şəkəristanə gəlmədin.

Şərim sənin dilinlə xoş ovlar könülləri,
Əfsus, bülbülüm, bu gülüstanə gəlmədin.

Bağrım qan oldu, süfrənə düzdüm şəkər sənin,
Nazlı qonaq, bu məclisi-canənə gəlmədin.

Divani-Hafizim! Dəli-divanən olmuşam,
Div ilə, ey pəri, yenə divanə gəlmədin.

Gördün ki, səbr qayığımı qorq edir ələm,
Tapşırmağınca təxtimi tufanə, gəlmədin.

Biçarə qəlbimin toyunu matəm eylədin,
Döndərməyincə eyşimi əhzanə, gəlmədin.

Ey Şəhriyar, sən ki, təbi-baharın xəzan olub!
Nur saçmağa bu sünbülü reyhanə, gəlmədin!

NƏ ÇƏKMIŞƏM

Eşqində bir ömür məni tutdu kədər, ələm,
Aşiq də olmadın biləsən ki, nə çəkmişəm!

Eşq ilə əql getmədilər heç zaman yola,
Aşiq olarsa kimsə, daha əqlədən nə qəm.

Röyadə görmüşəm ki, dünən vəslə çatmışam,
Sübh oldu, görmüşəm yenə hicranla həmdəməm.

Bir busə ilə könlümü qəmdən xilas elə,
Bir böylə dərdilə sən özün olginən həkəm.

Bir gün Səba saz ilə dedi: Şəhriyar, aman,
Səndən nə yazmayıb mənə tale yazan qələm...

PƏRVANƏN OLUBLAR

Şəmlər sən ki o çöhrənə pərvanən olublar,
Hər əqli olan eşqdə divanən olublar.

Ayla günəşi cəm eləyibdir sənə fələk,
Onlar belə bir şövqilə peymanən olublar.

Pirlər ki, məni mən eləyib gənclərə daim,
Ancaq ki, sən ki, sən ki, sən ki, məstanən olublar.

Can gözlərini tikdi sənə, könlünü verdi,
Can, göz və könül hər üçü cananən olublar.

Gördüm o qara gözləri, ovsunladı yarəb,
Əfsunilə onlar sən ki, sən ki, sən ki, olublar.

Biganə bilib sirlərini, aşnalıq etdi,
Onlar ki, səni duymadı, biganən olublar.

Qonşu dedi ki, Şəhriyarım, sübh açıldı,
Qəmlər hələ fəryadilə həmxanən olublar.

BİR GECƏ QƏMƏRLƏ

Gözün kor olsun, ey göylər, bu gün nazlı Qəmər burda,
Gecə ta sübhədək, bəh-bəh, xoşavazlı Qəmər burda.

Dilimdən söyləyin siz tez fələk qoy arxayın olsun,
Gəzib axtarmasın nahaq, qonaqdır ay, qəmər burda.

O xoş səcli gözəl qumru, təbiət qumrusu, bəli,
Tükənməz bir məhəbbətlə açıbdır balü-pər burda.

Yanır xəlvətdə bir şəm tək üzündən nur saçır daim,
Odunda yanmağa hazır durub pərvanələr burda.

Demə tək mən bu məclisdə özümdən bixəbər oldum,
Bütün aşiqlər olmuşlar özündən bixəbər burda.

Üzün görməkçün evlərdən hücum çəkmiş qonum-qonşu,
Divar üstəndə durub bir-bir sahlılar hey nəzər burda.

Həyat bir dərdi-sərdirsə, bu gün ya ki, qara zindan,
Bir anlıq da əgər olsa, keçir bir dərdi-sər burda.

Qəmər məftuni, ey İyrəc, sən ey nakam böyük şair,
Ayıl, dur gəl məzarından, maral gözlün gülər burda.

Onun ay çöhrəsin daim tutardı halətək tellər,
O tellər burdadır, burda tutulmuşdur Qəmər, burda.

Səhər lazım deyil əsla, günəş, durma yatağından!
Bu axşam ki, Qəmər burda, Qəmər burda, Qəmər burda!

ARAZIN QAYIQLARI

Nəğməkar bülbül idim, düşdüm uzaq bağımndan,
Güllərimdən aralı qəlbimə ox vurdu tikan.

Çox təəssüf, tikana səhv eləyib gül demişəm,
Olmuşam indi, nə etmək, əməlimdən peşman.

Kəkliyi şahin əgər tutsa, bu bir adətdir,
Məni quzğunlara yem etdi bu nakəs dövrən.

Gül göyörtməz günəşin nuru şoranlıqlarda,
Tərbiyəylə nə cürə əhl olacaq bir nadan?

Eşqə hörmət eləyin, səcdə edin meykədəyə,
Gələ bilməz bura məhrəm kimi hər bir insan.

Bu suyunda Kərəcin zövqü-səfa görməmişəm!
Kaş minəydim qayığa öz Arazımda bir an.

Dostların xatirəsi çıxmayacaq qəlbimdən,
Unudarmı çəmənə, bülbülü həbs etsə zaman?

Şəhriyara, demə sən qəmlə ki, qəmxar hanı?
Göz yaşın tək belə bir yar veribdir hicran.

İNDİ NİYƏ?

Gəlmisən, canım sənə qurban ola, indi niyə?
Düşmüşəm əldən daha, ey bivəfa, indi niyə?

Nuşdarusən, fəqət Söhrab ölüb, gec gəlmisən!
Eyləməz təsir ona heç bir dəva, indi niyə?

Mümkün olsa mərhəmət qıl, ömürlərdə yox vəfa!
Söyləmə mehmanına zövqü-səfa indi niyə?

Gənc idim, ləzzət alırdım, nazənimim, zülmədən,
Eyləyirsən söylə bəs cövrü cəfa indi niyə?

Bir şirin söhbət üçün əydim önündə qəddimi!
Zöhrək verdin cavab Fərhadına indi niyə?

Ey qara hicran, əlindən bircə dəm göz yummadım!
Bəxtimi sən tutmusan bu laylaya indi niyə?

Asiman qıldı pərişan, halımı zar eylədi!
Qaldırır bəz qəhr ilə min bir bəla indi niyə?

Sən ki, gül hicrində, təbim, lal kimi xamuş idin,
Salmısan bülbül kimi şurü nəva indi niyə?

Sən Həbibsiz, Şəhriyarım, getməz idin heç yana,
Sən səfərdir, tək çıxıbsan son yola indi niyə?

EY VƏFASIZ

Ey vəfasız, səni mən ta özümə yar elədim,
Gül kimi ömrümü saldım ayağa, xar elədim.

Əhdü peyman bizim, zövqü səfa özgələrin,
İnanıb andına əvvəl səni dildar elədim.

Kafir olsaydı əgər rəhmə gələrdi, gözəlim,
O qədər ki, sənə mən dərdimi izhar elədim.

Qeyr ilə həmdəm olub qəmlə məni yad elədin,
Səndən ötrü hamını könlümə əğyar elədim.

Qoymusan nazbalışa başımı, hardan biləsən
Ki, daş üstündə nə cür cismimi bimar elədim.

Ata dağiylə yanan körpə kimi dərdindən,
Ətəyində anamın odlu fəğanlar elədim.

Surğanın dürrünə bənzər bu axan göz yaşımız,
Bu səbəbdən onu mən min dəfə təkrar elədim.

Dinləməz bir də fələk kimsə şikayət etsə,
Çünkü fəryadım ilə artıq onu kar elədim.

Göz dikib mən qapına hər gecə ta sübhə kimi,
Aləmi öz başıma həsrət ilə dar elədim.

Şəhriyara, məni zülm ilə o, pamal etdi,
Ta öpüb yollarını, eşqimə sərdar elədim.

ƏFSANƏ ŞAİRİ

Gəl bu hicran dərdini Nima, çəkək bir yerdə biz,
Həmfikir, həmdərd olaq, məskən salarsaq harda biz.
Qaf dağından sən yol aç, mən bu kahadan, birləşək,
Eylə gülsün bəxtimiz, ayrılmayaq heç yerdə biz.
Eylədi gözdən bizi bu ərşə qalxan tüstülər,
Bir işıq tapsaq, yəqin ki, düşmərik bil, dərmə biz.
Bu çırağın nuruna nurlandı tək evyanımız,
Qəslərdə şam kimi yandıqca qaldıq darda biz.
Od səhədir sinəyə bir də pərişan şənələr,
Gəl pərişanlıq alağ bu şənələrdən burda biz.
Mən də səntək almışam əfsanələrdən ilhamı,
Düşməyəm kaş ki uzaq ilhamdan, olsaq harda biz.
Verdilər eşqin camından qətrə-qətrə bizlərə,
Gəl quraq məclis bu rindlərlə xeyirdə-şərdə biz.
Bil ki, mərdlikdən deyil, döndərsək üz meyxanədən,
Çünkü örnək olmuşuq, örnək olaq hər mərdə biz.
Gəl ki, bu meyxanəyə çökmüş sükutu sındırağ,
Heç rəvamı olmayaq sadıq belə tədbirdə biz.
Gizlidə gülmək görək divanənin fəryadına,

Bil ki, bu hikmətlərə olmaz çəkərsək pərdə biz.
Dünyanın boynundakı muncuq da gildəndir, fəqət,
Ondakı mənanı çox müşküldü tapsaq zərdə biz.
Hər gözəl bil, tərif ilə yüksələ bilməz yəqin,
Özgə bir mənə gözək hər ləldə, hər gövhərdə biz.
Biz ki, bülbül olmadıq, bağ-bağçalarda gəzmədik,
Bəlkə viranlıq gözək bayquş kimi hər yerdə biz.
Neyləyəm, pərvanə tək yanmaqda aciz olumuşuq,
Şam olaq, matəm tutaq pərvanəyə gəl bir də biz.
Bu çəkilməz dərdlərə yadlar uzaqdan güldülər,
Dərdmənd olduq fəqət, hər dərdliyə, hər fərdə biz.
Körpəyəkdir gülen, hər kəlməni hədyan sanan,
Gəl ki, bu nadanların dərsin verək şərdə biz.

SƏNİN AYRILIQ GECƏN

Sən bahardan da gözəlsən, gözümdə bil, gözəlüm,
Səni görməzsə açılmaz bu çəmən, çöl, gözəlüm!
Qoyma hicrində ürək şan-şan ola, yalvarıram,
Gəl vüsəlinlə üzümdən bu qəmi sil, gözəlüm!
Gözlərimdə qaralır dünya o qaşın kimi, bil,
Mənə şəkk eyləmə sən, şəkk eləmə gəl, gözəlüm.
Tel-tel ağlar kamanım seyrə çıxa sərvə-rəvan,
Bəlkə çayları axar, yoxsa çoşar sel, gözəlüm.
Qızarar çöhrəni görcək necə də gör lalə,
Bənövşə, lalə kimi yox həyalı gül, gözəlüm.
Hər baxanda utanar gözlərim əsmər üzünə,
Qara zülfün işığında gəzdim el-el, gözəlüm.
Kaş ki tərək eyləməsin ömrümü o qarə telin,
O qara tel çiləyə ömrümə nur, bil, gözəlüm.
Mən nə çəkdimsə, o dan ulduzu şahiddi buna,
Yatmaram sübhə kimi, baxəbər ol, ol, gözəlüm.
Gözlərimdən silinib surətin əsla getməz,
Sevgi ağlarsa, ovutmaz onu heç dil, gözəlüm.
Bu rəvan təbimi genden-gənə duydun, bildin,
Onu hicrinlə edərsən niyə bəs kül, gözəlüm?

Yenə də qarə qaşın qəsdimə dursun, dözərəm,
Baxışınla günümü qarə elə gəl, gözəlüm.
Şəhriyarın gözü dolsun yenə qoy yaşlar ilə,
Bu şəhərdə sənə mən bağlamışam bel, gözəlüm.

ŞƏHRİYAR VƏ KƏNDLİ

Hicrində sənin bil ki, könüldə qubarım var,
İndi görəsən, qəmlə dolu ruzigarım var.
Baxdıqca yola, düşdü tovundan bu gözlərim,
Vallah bu bəxtdən yenə də intizarım var.
Göz yaşlan tökdüm, tükənib getdi ixtiyar,
Ömrü sənə verməkdə fəqət ixtiyarım var.
Gəl arzumu bir anda xəzən eyləmə, ey gül,
Bil ki, bu bahar yaşda mənim öz baharım var.
Şərimlə xəyalın yol açar sübhə mənimçün,
Öpmək üçün o saçlarını arzularım var.
Məstlikdə keçən vəslə necə vəsl deyim mən,
Əfsus yuxuda vəslini gördüm, nigarım var.
Güzlülülərin torpağıdır lalə bitirmiş,
Sinəmdə yanan lalə kimi yadigarım var.
Çəkdikcə sığal saçlarına hey səhər yeli,
Tellərdə kamandan ucalan arzularım var.
Hicran gecəsindən nə danışdım şama, bildi,
Sənsiz gecədən sübhə gedən bir güzərim var.
Versə bu könül dünyama qüvvət, saçın verər,
Bil ki, saçının şəfqətinə etibarım var.
Hərçənd solub getdi mənim ömrümün yazı,
Güzlülülərin eşqi kimi növbaharım var.
Hərçənd özümə Şəhriyaram, söyləyirəm mən,
Bir kəndli kimi qəmlə keçən ruzigarım var.

DOSTUN SIFARIŞI

Gəldi bahar, əlində çiçək gətirdi gəldi,
Naxış vurdu onlara rəng-rəng, gətirdi gəldi.
Bənövşənin, lalənin şəh yandı tellərində,

Güllərə zər naxışlı çələng gətirdi gəldi.
Gül gəlini güllərin ötiləndi, bəzəndi,
Nəğməsini quşların külek gətirdi gəldi.
Sərvlərin başında qumrular hey uçdular,
Quşlar tərənə dolu ürək gətirdi gəldi.
Səhər yeli dolandı bağçaları, bağları,
O, dərddə ürəklərə kömək gətirdi gəldi.
Çəmən-çəmən göy otlar boy atdı, dalğalandı,
Qönçələr də könüldə istək gətirdi gəldi.
Fərəhdən vəcdə gəlmiş bu çöllərə, düzlərə,
İnandım ki, sadlığı fələk gətirdi gəldi.
Dindirdi yaz yelləri körpəcə sünbülləri,
Sünbüllərə qızıldan köynək gətirdi gəldi.
Meh əsdikcə ürək də sevindi bu təmasdan,
Əfsus ki, yardan xəbər, o, ləng gətirdi gəldi.
Sinəm alışıdı, yandı, taleyimə daş ağlar,
Nə gəldisə bəxtimə, fələk gətirdi gəldi.
Küləklər də Mahmudun məzarının tozundan
Ayazdan da bircə tel, örnək gətirdi gəldi.
Şahım, əfsuslar olsun o verdiyin fərmann
Torpağıma mənim də şimşək gətirdi gəldi.
Tale qoymadı gülsün yazıq göyөрçinləri,
Şahinləri üstünə sel tək gətirdi gəldi.
Şəhriyarın qəlbinin aynasına haqq özü
Ay üzüm, bir sənin tək mələk gətirdi gəldi.

XƏBƏRSİZ KARVAN

Gəldi karvan, nə deyim, könümə həmdərd yoxdur,
Demərəm mən yenə də odlu məhəbbət yoxdur.
Soraq etdim, dedilər gəlmədi Yusif, əfsus,
Bu nə yoldur, qayıdıb gəlməyə fürsət yoxdur.
Bəxtimin ay üzünü görməsə karvan qalsın,
Getmək olmaz bu gecə, göydə ay əlbət yoxdur.
Mənə bir namə də yazmaz, bil, eşit, ey tanrım,
Deyə də bilməyirəm onda cəsarət yoxdur.

Oda düşmüş ürəyin biz harayından uzağıq,
Gah gülür tale üzə, gah da ki, şefqət yoxdur.
Aynasında ürəyin mehr, vəfa yox, tanrım,
Bəlkə bu şan-şan olan sinədə qüvvət yoxdur.
Mənim o zülmətə düşmüş ayımı görsən əgər,
Fələyin nuruna üz tutmağa hacət yoxdur.
Bəxtimin şəminə gül taxtımı bəxş etmişdim,
İndi gül taxtı qalır, şahlığa rüsxət yoxdur.
Taxtı o sultanımın indi öyilmiş üfufə,
Xeyməsinə günəşin bil ki, kəramət yoxdur.
İstəyirdim ki, gedəm dostlarımlın ardınca,
Bir xəbər gəldi ki, bu yolda zəlalət yoxdur.
Şəhriyar, kim qoşularsa bu ümid karvanına,
Bəxti dönmüslərə heç yerdə inayət yoxdur.

TUTIYA

Söylədin, baş götürüb cövrü cəfadən gedərəm,
Səni tərək etsə bu könlüm evi, nalan gedərəm.
Söylədin, cövrü cəfadən usana bilməyirəm,
Mən bəlanı edərəm dərdimə dərman, gedərəm.
Əhdini, ilqarını and yeri bildim, bilirəm,
Bu cəfakəş canı verərəm yenə qurban, gedərəm.
Müşki-ənbərdi, inan, saçlarının ətri mənə,
Günahı yoxdu, saçın eyləsə fərman, gedərəm.
Həddi yoxdur işığa həsrət olan sevgimizin,
Seçərəm meyخانanı, rindliyə nalan gedərəm.
Şir kimi can ataram, can ataram arzuma mən,
Əjdaha ağzına da düşsə əgər can, gedərəm.
Sadiqəm sevgimizin Kəbəsi olmuş ürəyə,
Gedərəm quş kimi o Kəbəyə, əlan gedərəm.
Hara getsəm orada hiss edərəm sən varsan,
Dönərəm mən küləyə, yolları asan gedərəm.
Sən odunla yaşadarsan suyum, torpağımı,
Harda olsan, olaram sinəsi şan-şan, gedərəm.
Oduna, tüstünə həsrət eləmə mən yazığı,

Qürbətini tilsimi sınımazsa, nigaran gedərəm.
Doğma yerlərdə bu eşq ilə dolanmaq dilərəm,
Sevgimin zirvəsini alsan da tufan, gedərəm.
Məni endirsə küləklər, yenə də yüksələm,
Həmsəfər olmasa da mənə o karvan, gedərəm.
De bu həsrət qəfəsində nə qədər can qoruyum,
Eşq tanrım tək versin mənə imkan, gedərəm.
Ey Xızır, təşnə olan qəlbimə yol göstər sən,
O həyat çeşməsinə bil ki, nigəhbən gedərəm.
Şəhriyaram, güc alıb, qüvvət alıb eşqimdən,
Mən huma tək uçaram, sinəsi suzan gedərəm.

DOST

Dərdə əlac eylə, dost, qoyma arzum kül olsun,
Yarəb, özün yol aç sən, yastığım yüngül olsun.
Zülfün olarmı, yarım, bu qürbətini əlacı,
Bu qubarı ürəkden yumaz çay, ya sel olsun.
Məhəbbət görməliyə həsrət düşübdü bəxtə,
İstəməzdim mən bu fal gül açsın, hasil olsun.
Hər sevirəm deyənələr çıxmır, çıxmaz sınaqdan,
Eşqimdən dönmərəm mən, istər ay, ya il olsun.
Eşidin Şəhriyardan ötməyi, ey çiçəklər,
Nəğməmə səs verən də deyin ki, bülbül olsun.

BÜLBÜLÜN NALƏSİ

Dostlarım, ağzımızı gör nə deyib bağladılar,
Bu gözü, ağzı olar fənd eləyib bağladılar.
O qəfəs küncü mənə and içirəm, rahat idi,
Bu görülmüş qanadı sanki, öyib bağladılar.
Çəmənə yol eləsə, bağlamaq olmaz ayağı,
Quşların nəğməsinə qəm bələyib bağladılar.
İnana bilməyirəm, bülbülün ah-naləsini
Yasəmən güllərinə düymələyib bağladılar.
İndi Çin ətrini hardan tapasan, sən alasan,

O xütən ceyranımı bil ki, döyüb bağladılar.
Əhd-peyman elədi qarğalar ilə güllər,
Bülbülün gözlərinə qum ələyib bağladılar.
Necə huşyar tapılıb, dostlarımin qollarını,
Gözümü zülmət ilə sürmələyib, bağladılar.
Hani el oğlu cavanlar ki, Vətən eşqi ilə
Yükünü sevgi, məhəbbət çiləyib bağladılar.
Hər döyüş vaxtı qılıncı kəfənin üstə qoyub,
Mərdi-mərdanə vuruşlar diləyib bağladılar.
Şəhriyar, doldu qara qarğalar ilə bağımız,
Bülbülün nitqini sus, dinmə, deyib bağladılar.

AYIN KÖLGƏSİ

Mənim aydan da nurlu, nur selindən sərvətim vardır,
Bu bəxt aynamda ahımdan qutarmaz dövlətim vardır.
Qapında qalmışam, qallam, vəfalı qul kimi vallah,
Bilənlər bildi, şahımsan, yanında hörmətim vardır.
Dilimdə nəğmə, seyr etdim xəyalən göy çəmənlərdə,
Nə yaxşı, ahu gözlüm, tək səninlə ülfətim vardır.
Dönən namərd fələk mənle oyunlar oynadı, bəsdı,
Başımda bu papaqdandır ki, ali qiymətim vardır.
O kirpik oxlarından da mənim bir zərrə qorxum yox,
Gözəllik padişahımdan tükənməz qüvvətim vardır.
Mənəm şahlar şahı dilbər, bu sevgi ələmində bil,
Hünərdə, sevgidə sonsuz, ilahi şöhrətim vardır.
Bu sevgi dünyamız bir də mənə yol verdi, xoşbəxtəm,
Ucaldım, gördüm əfsus ki, bu yolda həsrətim vardır.
Ağırdır ayrılıq dərdim, ürəkdə qəm yüküm hədsiz,
Bu gücsüz canda bir gör ki, çəkilməz möhnətim vardır.
Özüm təqsirkaram, gərçi sinəmdə dərd-qubar bağlar,
Bu dərdi silməyə ahımla ey yar, cürətim vardır.
Şeir şahiddi, şahiddi, məhəbbət ləl, cəvahiridir,
Sübuta ehtiyac olsa, əlimdə firsətim vardır.
Kaman qaşlarını dilbər, xəyalım rəsm edər hər dəm,
Üzün görmək üçün hər gün zamandan möhlətim vardır.
Deyir ki, Şəhriyar, yarın camalı nurlu dünyadır,
O nurdan könlümün gör ki, evində sərvətim vardır.

RUZİGARIN BƏDBƏXTİ

Aldı zülfün bil qərarım, qalsın onda yadigar,
Zülfün almış çün qərarım, qalmışam mən biqərar.
Ruzigarın əlləriylə ol pərişan züflərin
Halımı pamal edib, olmuş pərişan ruzigar.
Qalmışam meyxanə küncündə xəyalımla sənin,
Mehrilə bir cüt gözün camında olmuş aşikar.
Daşla az döy qapını, zahid, gəlib bir yaxşı bax,
Burda küzə tez sınar, yoxsa ki, pəhriz tez sınar?
Gözləri tovdan düşər baxsa fələk bu ay üzə,
Gecələr qoymaz yatam sübhə kimi ayüzlü yar.
Qəlbimə çəkmiş hasar, zindana salmış tellərin,
Ey şahım, ey aycamallım, de, nədir böylə hasar?
Zülfünün sevdası aşiq qəlbimi bərbad edib,
Oldu asudə başım eşqinlə bil sərmayədar.
Ahu tək qaçdım cəmiyyətdən, dedim azad olum,
Ahuya bənzər gözün etdi məni məndən fərar.
Gəlməsən ölləm daha, yoxdur amanın cismidə,
Gözlərim yolda, özüm xəstə, könül də intizar.
Qış bahar olsun mənim qoy qəbrim üstə gəlməyin,
O pərişan zülfünün ətriylə dolsun ta məzar.
O cəmalın şövgünə ollam qəzəlxan mən yenə,
Çünki bülbül də qəzəlxanlıq edir fəslə-bahar.
Bil, qəzəldə Şəhriyar olmaq mənə bəs eyləyər,
Məndən özge ölkədə yoxdur daha bir Şəhriyar.

VƏTƏNƏ QAYIDARKƏN

Yenə qanadlanıram mən vətən havası ilə,
Necə qanadlanar hər quş bahar yuvası ilə.

Vətən sarı yeriyən qafilə dağı oyadır,
O şad xəbər gətirən zənglərin sədəsi ilə.

O doğma yurda yetişsəm, ürək də hiss edəcəm,
Axı Xütən qoxuyur yurdumun havası ilə.

Ona şükür edirəm, yar ilə diyarə yetib,
Qovuşmuşam yenə də dostların vəfası ilə.

Vəsatət istəyirəm qəhrə getmiş eşqin üçün,
Necə ki, tövbəni rind sındırar rızası ilə.

Açıbdı bülbülə bənzər təbim yenə dəhənin
Ki, qönçələr açılar nəğmənin nidası ilə.

Nə xoşdu nəğmələrim birləşə bahar yelinə,
Çəməndə rəqs edə güllər onun səfası ilə.

Nədəndi gül şaxına qonmağa cəsarəti yox
O bülbülün ki, qalıb hicranın cəfası ilə.

Fəqət nə fayda ki, hər yerdə üzübüz oluram
Bu hiyləgər fələyin mənə yenə cəzası ilə.

Köçüb gedən o öziz dostların yeri görünür,
Sədaları qarışib çöllərin nəvası ilə.

Gətirdi oğlunu Kənana nalə ilə Yəqub,
Fəqət məzarda görüşdü oğul atası ilə.

Gözümdə qətrələnən yaş deyil, ürək qanıdır,
Əqiqə bənzəyir o, rəngi, həm bəhası ilə.

Bacılarım yığılıb dövrəmə bir halə kimi,
Necə ki, halə salar dövrə ay ziyası ilə.

İnan ki, Şəhriyarın qəlbədən qəmi silinər
Fəqət bu doğma, əziz torpağın dəvası ilə.

GÖZ YOLDA

Neçün gəlməz təbibim, qalmaya könlümdə dərd pünhan,
Neçün döyməz qapım canan, yığılsın gözlərim yoldan.
Nə dərdimə olar dərman, açılmaz sübh, gecə zindan,

Bu hicranla keçən ömrü amandır, sayma sən asan.
Yarın ətrin gətirsə sübh yeli qoy canımı alsın,
Səhər vaxtı sönən şamtekk verərəm canımı qurban.
Dəmirtek pəncənə sən də güvənmə çox da, ey səyyad,
Rəvadırımı bahar fəslə edirsən bülbülü nalan.
Səhər nərgiz gözündə şəbnəmə bənzər axan yaşlar,
Bunu dərk eyləyər ancaq gözündə nur olan insan.
Səhər meh əssə torpağa düşər şəh danəsi mey tək,
Bu bağda lalələr yanıdır yaz vaxtında, bağrından.
O güldən də gözəl hüsno nəzər salmaq nə müşküldür,
Tamam nazdır, tamam qəmzə, baxan insan olur heyran.
Məni öz oğluna dilbər, əgər irsən ata etsən,
Bu sevdada qazancım tək ata olmaq olar, canan.
Əgər söndürsə mehr ilə məhəbbət şəmini gördün,
Mahaldır, söndürə bilməz hünər şamını heç dövrən.
Əsər qoy Şəhriyar, sən də əgər cavidlik istərsən,
Cahanda kim əsər qoysa olar aləmdə cavidan.

YARI YAD ETMƏK

Bahar olanda gəlir xatirimə yar mənim,
Oyadır xatirəmi şövq ilə bahar mənim.
Güləndə gün göy üzündə bulud təkər yaşını,
Ürəyim ağlayacaq anda zar-zar mənim.
Elə artar qəminin, feryadımın da sayı bil,
Özünə dərdli sinəm dərdləri bağlar mənim.
Gətirər sübh yeli yarımın ətrin, nə gözəl,
Yadıma bir də düşər ətri-zülfü yar mənim.
Görəndə laləni dağın döşündə, kövrələrəm,
Dağlı könlüm darıxıb gör necə ağlar mənim.
Yada düşdükcə niğarımla keçən günlərimiz
Gözlərimdə bu çəmən, gül də olar yar mənim.
Yaz da yaşıl geyinib, barlı olur bağlar da,
İlahi arzularım verməyibdi bar mənim.
Çəməndə bülbül ötər, gül görünmə gözlərinə,
Nədəndir güllər olur gözlərimdə xar mənim.

Nə xoşdu xəstə dəmimdə əgər gələ nigarım,
Yenə təbibim ola gözləri xumar mənim.
Kəsib məlamət ilə sultanım sözü, getdi,
Sanıbdı söhbətimi bəlkə də o ar, mənim.
Bu qönçə qəlbimi həsrət yamanca sarsıtdı,
Yenə açılmayacaq gəlsə yüz bahar, mənim.
İlahi, qaytar özün Şəhriyara nəğməsini,
Desin, baharda gələr xətirimə yar, mənim.

ƏBƏDİYYƏT

Əbədiyyət nə zaman, harda təcəlla elədi,
O bizim ayinədə qəlbləri yəğma elədi.
Biz də şahid sayacağı onda necə məğrur idik,
O da bu ayinəyə böylə tamaşa elədi.
Qəlbimin tüstüsü eşqiylə yanan oddandır,
Külə dönmüş sinəmi ayəti-sinə elədi.
Müddəi atdı üzündən elə ki, örtüyünü
Eşqini saldı üzə məlumi-dünya elədi.
Sən ilə aşına olmaq elə asan da deyil,
Gözlərin sirrini qaşlar açıb ifşa elədi.
Məst olub saqi ilə mən də şəbüstəndə idim,
Sübh eşitdim ki, şərab kuzədə qovqca elədi.
O sədəf camın içində iri bir dürr gördüm,
Sanki zülmət gecəni ay yədi-beyza elədi.
Ey kərəm sahibi, bu gövhəri kim verdi, dedim,
Dedi bu töhfəni bəxşiş sənə dərya elədi.
O ki, öz başını şəmşirə verib xoşluq ilə,
Bizə şam oldu, fəqət sirrini ifşa elədi.
Külə dönmüş sinəsində şəmi pünhan tutdu,
Odlanan qəlbə yenə göz yaşları rusva elədi.
Ürəfa məclisi idi bu ötən gün, orada
Hafizin şəri yenə mərəkə qovqca elədi.
Kipriyinlə tozunu sil bu sənət məbədinin,
Dərdinə, istəyinə bəlkə müdava elədi.

BU SƏNSƏN, HAFİZ

Hüzuruna gəlmişəm, əl çəkməm dəməninəndən,
Bəxtimə inanmıram, doğrudan bu sənmişən?
Dolanmışam Şirazi, düşüb əldən-ayaqdan,
Ayağına baş qoyub rahatlanım indi mən.
Kəbədə savad aldım, ancaq ürək dedi ki,
Kəbəni görmək üçün bu səfərə çıx hətmən.
Müsəlmanlar, sinəmdə bu Kəbədən alov var.
Bu atəşə alışmaz qəlbə kafir bir bədən.
Ürfan kitabxanəsi kitablarla dolubdur,
Hafizin şerindədir, məhəbbətdən olan fən.
Bu torpağın altında Hafiz yatır, ilahi,
Niyə matəm sənə qerq olmayıb bu gülşən.
Bu camıma şərab süz, pəhriz etmək hədərdir,
İçimdə atəşim var, pəhriz edim mən nədən.
Hafizin qəbri üstə dua etmək vacibdir.
O, səadət çətrini edib ömrümə yelkən,
Əziz tut öz canından, Şəhriyar, bu türbətə,
Müqəddəsdir sənənin Hafiz yatan bu mədfən.

HAFİZDƏN SÖZ AÇARKƏN

Qiblə bildim haranı, mən səni gördüm, canan,
Qaşını mehrab edib çünki özəldən yarıdan.
Üzünün xəttidi hər cöhrədə aydın görünən,
Aynanı saxlamısan pərdə dahısında nihan.
Züflərin çiyninə düşmüş ipək örtük yerinə,
Topuğa tək uzanan qara saçındı, ya ilan?
Qəlb evində balaca bir baca var xəlvətdə,
Kuyinə bir cığır açmış ürəyim o bacadan.
Bunu eşq əhli olanlar hamısı yaxşı bilir,
Sənə eşqin qalası almaq olubdur asan.
Qəlb evin yıxmağa çatmaz hünəri Əhrimənin,
Qala olmuş komanı məhv edə bilməzlər, inan.
O ki, bağlar qapını bil ki, sənə cadundur,
Qapını qırmağa tək sənə var ancaq imkan.

Su axan yerdə çinarlar uclar, kölgə salar,
 Tək sənin kölgənə həsrət çəkir hər aşiq olan.
 Hər kimin var şərəbi kuzədə, bil cənnəti var,
 Mənə cənnət yolunu camdakı mey verdi nişan.
 Sinədə olmuş o əfsanə, ya zərgər danasın
 Qaşın ilə gözünün işvəsi etmişdi yalan.
 Bizdə divanəlik üz versə də vardır səbəbi,
 Zülfünün silsiləsində əlayib fitnə məkan.
 Qocalıq dərdi soyutdu bədənimdə həvəsi,
 Sən mənim eşqimə həm dərman idin, həm loğman.
 Şəhriyar hardakı səndən söz açır, ey Hafiz,
 Ləl kimi bil qızarrı onda xəcalətdən hər an.

İRƏCİN QƏBRI BAŞINDA

Başını qaldır, ey İrəc, təzə dövrən gəldi,
 Çünki əmr oldu, sənin eşqinə heyran gəldi.
 Söhraba töhfəsi Simurğ quşunun ləngidi çox,
 Çox təəssüf ki, gec oldu ona sondan gəldi.
 Sanki, səndən onun heç qorxusu yoxdur əsla,
 Şir ölüb, meydanına körpəcə ceyran gəldi.
 Qalx, bahar gəldi, təbiətdə yenə qovqa var,
 Biz də pərvanə olaq, sevgiyə meydan gəldi.
 Ruhum arxanca uçan quş kimi pərvaz ələyir,
 Görürəm söhbət uzandı, boğaza can gəldi.
 Sən də qaldır başını, torpağın altından, İrəc,
 Bu cavan nəsəl məzar başına mehman gəldi.
 Gec gəlirsə bu şirin üzünü sən gəl qəbul et,
 Çünkü üzr istəməyə indi bu imkan gəldi.
 Bu günahın səbəbin sorma, həyatdan gəlir o,
 İmkani yox, bu əmrdən çıxma insan, gəldi.
 Nəsimin laylayıdır, yoxsa neyin naləsidir,
 Dinlə pəsdən, ya da zildən niyə nalan gəldi?
 Gülzarın bülbülünə bənzəri vardır təbimin,
 O behişt quşlarıtək etməyə tüğyan gəldi.
 Tapşır eşq məktəbini Şəhriyara, ey ustad,
 Deməsinlər bu məqama o da asan gəldi.

EŞQİN İNTİQAMI

Meylin salıb ol mah, cəfakara özündən,
 Qəlbin verib o indi dilizara özündən.
 Hərçənd mənim tək ona min-mindi giriftar,
 Olmuşdu giriftar, o giriftara özündən.
 Çox qəlbi giriftarlara vermişdi cəfalar,
 Axırda giriftardı cəfakara özündən.
 O xəstə gülün çoxlu pərəstarları vardır,
 Bax indi pərəstartı o, bimara özündən.
 Durdum yolun üstündə onu bəlkə görüm mən,
 Kimsə eləmişdi onu avara özündən.
 Dünyada nə gül varsa gözümdə tikan idi,
 Xar rast gələcəkmiş demə ki, xarə özündən.
 Ey canım alan, ey büti-əyyar, sənə əhsən,
 Çaldın, ürəyin rast gəlib əyyara özündən.
 İnsaf deyil incidəsən sən o nigarı,
 Rast gəlmədi çün canlar alan yara özündən.
 Tapşır məni də sən ona bu eşqdə ancaq,
 Qayıl deyil o, çünkü vəfadara özündən.
 Gördükdə şirin təbimi ol ləl dodaqlar,
 Bənzətədi onu şəhdi-şəkərbərə özündən.

SÜRƏYYANIN ŞÖBƏDƏSİ

O qara gözlərini süzmə, gözün qurbanı,
 Bir qıya baxmaq ilə məhv eləmə pünhanı.
 Fitnəkar gözdə nə var, ay onu görçək gecələr,
 Özünə məskən edər dalğalı bir ümmanı.
 Sən özün, gül libasın, bir də o vəhşi baxışın,
 Səbrini əldən alıb saqilərin pünhanı.
 Zülfünü eylə kəmənd, sal kəhərin boynuna sən,
 Ahular görsə yəqin tərək ələyər səhranı.
 Ovlanır indi şəhərdə nə qədər nazlı maral,
 Ver xəbər, çöldə marallar bilə bu dastanı.
 Qalmayıb başda nədəndir daha eşqin havası,

Bəlkə o ahuların yoxdu buna imkanı?
Aldanıb eşqə nə ah çək, nə də tük göz yaşını,
Kim ki, haqq aşiqidir eşqin olar qurbanı.
Nəyə lazımdı qəbilə hamısı Məcnun ola,
Bəs edər bircə qəbilə sevə tək Leylanı.
Sən inanma ki, Züleyxanı unutmuş Yusif,
Qocalıq salmayacaqdır araya hicranı.
Fərqi yox, baxmayacaq olsa da Məryəm hətta,
Vamiqin axtaracaq gözləri bil Əzranı.
Yox Sürəyya kimi bu göz yaşını rəsm eləyən,
Ay ilə ulduzu rəsm eyləyən olmuş, bəs hanı?
Yetmişəm cənnətə bir gün, haram olsun, mən əgər
Özümə məskən edəm mən orada Tubanı.
Şəhriyar, sən də bizim dilbərə eyb axtarma,
Söyləmə sən o, fəramuş ələyib cananı.

HAFİZİN FALI

Nə qəm məni tərək edər, nə də ki, gəlməz həvəs,
Heyranam ki, nə yaxşı kəsilməyibdir nəfəs.
Sən olanda nə qəm var, nə də ömrün əzabı,
Haray çəksəm hayıma tapılacaq dadi-rəs.
Evdə dərdi-sər olsa soruşarlar tez onu,
Ancaq ürək dərdimə ortağ olmaz bircə kəs.
Yoxsulları oğrular soysa təəccüb deyil,
Çəyirtkə toxumunu milçək yəsə onda bəs?
Yusif quyuda qəmgin, ulduz ona söyləyər,
Karvan gəlir, görürəm, qəmgin olma sən əbəs.
Baharın sübh yelindən təbiət də oyanar,
Ətrafa ətir yayar təzə soğanla ədəs.
Qəfəsdə qalmış quşu azad etsən getməz o,
O yazıq adət edib, cəlb edər onu qəfəs.
Bu həyatın işləri şahmata bənzər inan,
Nə qədər güclü olsa fil etməz fərzi əvəz,
Sən ibrət bacasından başını çıxarıb bax,
Bir qədər getsən əgər qarşına çıxar Ərəs.

Göyün əyrisi altıda zamanın selinə dal,
Gedən karvan fərqi yox bir gün dönər, ya dönməz.
Öndə də, arxada da birdir əsrin qatarı,
Eşq olanda deyirlər nə avand var, nə də tərs.
Gecə gedən divardan, ya əsadan tutacaq,
Gecə keşikçiləri qaldıracaq onda səs.
Çəməndəki gülləri bada verən dövrünün
Süpürgəsi həyatda nə xar qoyar, nə də xəş.
Qaşqabaqlı oturma süfrəsində Tanrının,
Sanma ki, sən boş qalan yerə başqası gəlməz.
Gecənin zülmətində görüb Qüdsün işığını
Musa yenə yol gedər, vadidə qorxu bilməz.
Şəhriyar sübh zamanı Xacə ilə fal açdı,
Müjdə gəldi, Məsiha nəfəsidir bu nəfəs.

SƏHƏR ŞANAPİPİYİ

Kim ayağın tozunu sürmə edər, əhsən ona,
Verərəm gözlərimi döndərə o, sürmədana.
Bülbülün nəğməsinə gözlərini açdı fələk,
Tutiya etmək üçün sən yenə düşdün yadına.
Heç olubmu görəsən kama çatan xoşbəxtlər
Düşünə nakamı da, çarə edə hicranına.
Çatacaqmı görəsən göydə müsəllə yerinə,
Asiman da yetişə Şərqi ilə Qərbin dadına.
Hicranın təlxəyini bilməyir eşqin təbibisi,
Müşkül işdir o çata xəstələrin imdadına.
Hikmətin sirtini nadan nə bilir ki, nə desin,
Biz kimi hey soruşa, hey yana hikmət oduna.
Şah odur ki, unudub taxtū tacı, səltənəti,
Harada olsa çatar rəiyyətin fəryadına.
Yığışib el hamısı nifret edir düşməne bax,
Bu geniş qəlbli rindlər ələyir sükrü sənə.
Düşməni ancaq bunu bilmir ki, bu dostun əməli
Tanrının əmri ilə daxil olub qəlbə, qana.
Əsl sufi şəraba məstlik üçün meyl eləmir,

Məstlər guya içirlər şərabi sufiyana.
Bu kəramət ki, edirsən, o riyasızdır əgər,
Həsir ilə xalı mümkünmüdü bahəm dayana.
Asılan pərdədə ibrətlə dolu lövhə bizim
Eleyib sinəmizi xatirələrlə sinema.
Yıxılan bir kəsi görsən tut əlindən qaldır,
Bir bəla gəlsə görəkdir dönə əllər həyana.
Şəhriyar, üzmə böyüklər qapısından əlini,
Odur imdad qapısı, çarə yox ondan o yana.

EY ŞİRAZ

Səni gördüm ürəyim oldu aram, ey Şiraz,
Verirəm baş əyərək mən də salam, ey Şiraz.
Borcluyam çünkü sənə, indi xəcalət çəkirəm,
Borcunu verməmişəm çünkü tamam, ey Şiraz.
Sən mənim bəxtim olubsan, bunu Tanrım da bilir,
Yoxdu qəlbimdə mənim özgə məram, ey Şiraz.
Bağma, bostanına baxmağa gəldim bura mən,
O gözəl güllərinin ətrin alam, ey Şiraz.
Bilmirəm bağa baxım, ya çəmənə, ya çiçəyə,
Bu gözəllikdə çəşib qalmış adam, ey Şiraz.
Bürünüb tazə gəlin tək yaşla boylu çinar,
Söykəyibdir buluda başını şam, ey Şiraz.
Sənin hər kərpicinin, hər daşının tarixi var,
Keçmişindən mənə verməkdə pəyam, ey Şiraz.
Sərvlər sərv kimi qızlarına bənzəmədə,
O gözəllərdi verən sərvə inam, ey Şiraz.
Əsrlər keçsə yenə Sədini olmaz unudan,
Onu illər yaşadar sanki ənam, ey Şiraz.
Sədi şerində soyub sözlərin atmış qabığın,
Söz deyil, mənə olub onda kəlam, ey Şiraz.
Hafizin içdiyi ləl rəngli o meydən nə olar,
İstərəm lütf edəsən, sən mənə cam, ey Şiraz.
O xərabətdə ki Xacə oturarmış, mən də
Nə ola bir bucağında oturam, ey Şiraz.

Eşqdə yanmamışam, düz demir ariflər inan,
Sən yanar odsan əgər, mən hələ xam, ey Şiraz.
Yarı yanmış kimiyəm, heç xoşa gəlməz bu yəqin,
Gərək eşqimdə yanam mən də tamam, ey Şiraz.
Elə hakim deyiləm sözdə, çəkəm xəncərimi,
Söyləyəm, mən də bu meydanda varam, ey Şiraz.
Şəhriyaram, toza, torpağa boyandım yolda,
Xacə Hafiz qapısında qulamam, ey Şiraz.

İQBAL VƏ MUSİQİ

İqbala olmuş idi sevgili yar musiqi,
Güllər açdı əliylə, oldu bahar musiqi.
Səsi qulaqlarımda əks-səda verər hey,
Sanki axar dağlardan bir abışar musiqi.
Ömrün xəzən çağında min bir fəziləti var,
Budaqlarda səslənir leylü nahar musiqi.
SİNƏSİNDƏ aynatək cilvələnir hər zaman,
Olub lalə yanaqlı, nazlı nigar musiqi.
Bulaq kimi çağlayan ürəyimin şövqündən
Lalə açıb eylə bil bir lələzar musiqi.
Tərəzidə qızılıtk, gümüştk çəkmək olmaz,
Olmayıbdır onlarla çün həməyar musiqi.
Allaha and içirəm sənin nəğmələrintək,
Görməyib indiyəcəm bir şahkar musiqi.
Orda şerin qartalı uçmağa imkan etməz,
Sənin mahmılarından məclis qurar musiqi.
Farsdilli şerlərin canıma od sahibdir,
Şahinləri ovlayan göyərçinvar musiqi.
Deyər ona himmətlə İqbalın bayrağını
Götürsün öz çiyinə o şahsuvar, musiqi.
Sənin iftixarına bu qəzəli yazmışam,
Eyləyirəm bununçün mən iftixar, musiqi.
Nəsil-nəsil ruzgarın dönüb ağır yükünə,
Qaldı sənin üstündə bir yadigar, musiqi.
Sən əbədi yaşarsan, səndən sonra bərbət, saz

Məzarının başında ağlar zar-zar, musiqi.
 Həsretinə dözməyib ayağına baş qoyar,
 Torpağından hər dəfə etsə güzar musiqi.
 İnanmıram sənin tək bu sənət göylərində
 Ya parlayan bir ölkər, ya ay doğar, musiqi.
 Sənin səsin yazılmış səhifəni göz üstə
 İftixarla qoyaraq təskin tapar musiqi.
 Min-min şükürlər olsun, ancaq sənin sayəndə
 Olmadıq bu həyatda biz şərmsar, musiqi.
 Könül, uzatma sözü mehmandı bu məclisdə,
 Bu Şəhriyari qəzəl, o şəhriyar musiqi.

HƏYATIN ƏFSANƏSİ

Aşıqlər eşqdə udmaz, bunu aşiq olandan sor,
 Fələyə əl aparmaqçün de kimdə vardır imkan, sor.
 Cavanda iddia varsa, qocalarda peşimanlıq,
 Gecənin məstini ancaq səhər xumar qalandan sor.
 Qərarı yoxdu dövrünün, necə gör biqərardır o,
 Bunu dostlar sinəsində olan dağdan, nişandan sor.
 Soyuq daşlar kimi indi yatın siz də, ayıq gözlər,
 Gecənin qanlı röyasın gecə bidar olandan sor.
 Gözün, qəlbin qəmin bilməz inan mərdümgiriz insan,
 Gözüm yaşımlla qəlb ahım yağışdan sor, borandan sor.
 Bu bəxtin dilbəri heç kəsle tənha qalmayıb əsla,
 Nağıldır bu gəlin dilbər, bunu sorsan cahandan sor.
 Günəş baş qaldırır hər sübh üfşüqdə odlü köhlənlə,
 Bu nurun ordusun sorsan fəqət sən o səvardan sor.
 Fələk öymiş belim daim, pıçıldar astadan, xəlvət,
 Cavansan, bəxtini ancaq zamandan, ruzigardan sor.
 Rəqabət bağçasında bir fidan əksən bəhər verməz,
 Məhəbbət bağına yol sal, bu işi bağibandan sor.
 Zaman viran edir hətta sarayı-təxti-Cəməşidi,
 Bunu tarixdən öyrən sən, bizə miras qalandan sor.
 O kərpiclər Cəmin camı, ya da İskəndər aynası,
 Ya da Dara kimi şahdan, bizə qalmış nişandan sor.

Yenə də Xacənin şerin bu axşam yada saldım mən,
 Keçib öz ordusuyla Zindəruddan yol salandan sor.
 Ölüm hökmün fələk vermiş, bizə hər bir yaranmıştək,
 Xəzanın lələ, nəsrinin bahar vaxtı tufandan sor.
 Azadlığa məsəl olmuş qafin ardındakı vadi,
 Əgər simurğu sən sorsan fəqət get o məkandan sor.
 Camalın müddəilərdən həmişə gizlədib canan,
 Soraq al xəlvət əhlindən, bu razı razdardan sor.
 Fəqirin bəxtinə düşməz gedib Şiraza yetsin o,
 Gəl onda Təbrizə, halım soruşsan, Şəhriyardan sor.

YATMIŞ BƏXT VƏ OYAQ DÖVLƏT

Yar gəlibdir evimə, olmamışam evdə nədən,
 Ev uçuldu başıma sanki, eşitdim bunu mən.
 Məni xoşbəxt edəcəkdi gəlişiyə bilərəm,
 Qayıdıbdır qapıdan, danlayacaq hər eşidən.
 Bəxt yatıb, dövlət oyaq, öz qədəmiylə gəlib o,
 Bir ömür mən yolunu gözlədiyim incə bədən.
 İstəyirmiş ürəyimdən qəmimi bəlkə silə,
 Mən silərdim ayağın tozunu görseydim həməni.
 Bu gəlişlə o ucaldıb başımı ulduzadək,
 Bil qoyardım başımı təzim edib torpağa mən.
 Sən də ey sübh yeli, şəmi-şəbüstana de ki,
 Hicrana yandı canım, tüstüsdür dağdakı çən.
 Canımı hərəracə qoydum, de, xiridarı hanı?
 Sənle sevdada ziyan eylədim ey gül, bəs sən?
 Ahunu şəri ilə ram elədim, Şəhriyarım,
 Onu ram eyləməyim müşkül olubdur deyəsən.

USTADIN TƏLİMİ

Qocalarda qaydadır, ötənləri yad eylər,
 Ötənləri yad etmək ürəkləri şad eylər.
 Cavanlarla oturmaq məhəbbətdən nişandır,
 Sən bəlkə unutmusan, mənəim qəlbim yad eylər.

Bu möhnətli könlümün bir küncün məskən etsə,
 İnanıram yenə də o Behcətabad eylər.
 Qəlbimin gözlərində eşqin köhnə pərdəsin
 Yenidən bərpa etsə, bilirəm, Behzad eylər.
 Bisütunda nəqşələr şirin-şirin dil açsa,
 Deyər, nə etsə yenə bu dağda Fərhad eylər.
 Bu köksümün altında qəribə bir aləm var,
 Mən susub dayansam da, o daim fəryad eylər.
 Ürəkdə həkk olanı ordan silmək mahaldı,
 Məhəbbəti əbədi könüldə ustad eylər!
 Başım ərşə ucaldı Rumlu Xacə şerilə,
 Eşqimin hekayəsin "fe" ilə Fərhad eylər.
 Xoşbəxtdir o ürək ki, bu tikanlı səhrada
 Sərv kimi ətəyin tikandan azad eylər.
 Torpağına, suyuna bu dünyanın bənd olma,
 Ömrünün xərməninə od vurub bərhad eylər.
 Məni də arif kimi bəxtim yaman aldatdı,
 Nəğməmin sədasına o, dadı bidad eylər.
 Başım kötük üstündə, ölüm aşın gözlərəm,
 Görüm fərmanı icra nə zaman cəllad eylər.
 Fələk qəhvəyi suda əks etməz, bu bəllidir,
 Qələmdən şikayəti çün İbni-İbad eylər.
 Həmkarlığın səfasın bilirsən ki, Şəhriyar,
 Dostlardan Şeyx Bəhayi, bir də Mirdamad eylər.

RUHUN NALƏSİ

Yamanca xəstə eylədi sıxıb bu dar qəfəs məni,
 Qocaltdı, saldı qüvvədən əzab, məni, qərəz məni.
 Ayaqlarımda kündə var, canımda pərvaz eşqi var,
 Çəkir öz arxasınca bax, o karivan, cərəs məni.
 Hücüm edibdi üstümə, qoyub sinəmə pəncəsin,
 Boğur bu qurda bənzəyən həyat məni, nəfəs məni.
 Gətirdi ülvü göydən o bir parça qəndin istəyi
 Bu tuti təbim, eylədi o milçəyə əvəz məni.
 Mən sərv idim, budaqlarım gülə salardı kölgəsin,

Nədəndi möhtac eylədi kola, tikana bəs məni.
 Deyil münasib eşq üçün suyu, havası bu yerin,
 Axırda yandırır yəqin bu odlu ah, həvəs məni.
 Qəmimdən özgə bir kəsi bu yad məkanda görmədim,
 Kimə deyim bəs dərdimi, tanımayır bir kəs məni.
 Çıxmaz bu yerden Şəhriyar, səsini, fəğanın bir yana,
 Gərək kəmənd edib telin ayım, çəkə o tez məni.

YUSİF EHSAN EVİNDƏ

Qəlbini əmri ilə yanıma canan gəldi,
 Ömr edib qəlb döyünəndə təzədən can gəldi.
 Süfrəyə lalə gətir, gül gətir, ey könlüm, o ay
 Gül kimi üzdə təbəssüm mənə mehman gəldi.
 O qoca Yaquba dünya yenidən cənnət olub,
 Çünki Yusifdi onu eyləyən heyran, gəldi.
 Heyranam ol kəsə ki, aldı o peymanə ələ,
 Canü dildən edərək əhdinə peyman gəldi.
 Boynuna qol dolayıb, zülfünü mən aldım ələ,
 Sanki çovkanla topu vurmağa imkan gəldi.
 Bir qəzəl yazdım o dilbər yara mən bəndə kimi,
 Sultanımdan cavabımda mənə fərman gəldi.
 Üzünün şöləsi düşdü ürəyin səhnəsinə,
 Gündüz ay doğdu, işıqlandı bu zindan, gəldi.
 Başıma hər nə gəlib zülfi-pərişanı edib,
 Yenə də saçlarını etdi pərişan, gəldi.
 Özü bilmir ki, nələr çəkdim onun hicrində,
 Məni divanə edən, etməyə divan, gəldi.
 Tanrının lütfüdü insanlara bu şeir demək,
 Şəhriyar, bil ki, bu nemət sənə hardan gəldi.

SAZ VƏ YANGI

Çalğınan, qəlbimə od salsın o sazın bu gecə,
 Dinləyim ağlayaraq sazın, avazın bu gecə.
 Çaldığım sazda ötən mən yazığım naləsidir,
 Həm mənim var gileyim, həm də o sazın bu gecə.

Ürəyim quş kimi köksümdə yenə nalə edər,
Saz ilə eylə bəyan razi-niyazın bu gecə.
Sazının pərdələrində nə qədər sirr yatır,
Açasan sirlərin bəlkə bir azın bu gecə.
Bu yanan canıma, ey şux, gül üzün şam kimidir,
Aşiqin yandı, şama açmadı ağzın bu gecə.
Çəkərəm nazını ta ki, yetişəm məqsədimə,
Çəkmərəm əl, nə qədər olsa da nazın bu gecə.
Vəslinin şövqü edibdir mənim, ey nazlı nigar,
Təbəmin bülbülünü qafiyəsazın bu gecə.
Şəhriyardır bu gələn, gözdən axan yaşına bax,
Ver bu eşq sayılının sən də murazın bu gecə.

YOLUNU AZMIŞ ŞAHİD

Yol azıbsan nədi, ay üzlü nigarım, gəldin,
Yox, yola gəldim, inan səbrü qərarım, gəldin.
O qara gözlər ilə bir nəzər et ağ saçıma,
Soracaqsan hanı bəs, fəsl-i-baharım, gəldin.
Həsretim bir quyudur, düşmüşəm indi quyuya,
Təzə aytək doğaraq sən, havadarım, gəldin.
Mən hələ ölməmişəm bil, quyuda var nəfəsim,
İstəsən ayinə tut, ayinədarım, gəldin.
O sitəm astanasından bu dağın başınadək
Öpərəm gəldiyin o yolları, yarım, gəldin.
Sənə şahlar sarayı layiq ikən, ey gözəlhim,
Yox bu yoxsul komada dam-divarım, gəldin.
Sinəmə sığmur ürək, istəyirəm şir kimi mən,
Qoparım nəre ki, ey ahu-şikarım, gəldin.
Səni gördükdə günəş hüsnünə heyran oldu,

Salama gəldi səni, qəddi-çınarım, gəldin.
Dinimə səndən əgər gəlsə zərər, qorxum yox,
Üzr də istəmirəm, dar-nədarım, gəldin.
Şəhriyar, təbrik edim qoy bu təzə eşqini mən,
Şükr elə, söylə yarım, dövlətü varım, gəldin.

ZAMANIN SAQİSİ

Hicrinin gəldi qəmi könlümü bir gün sorağa,
Lalənin qəlbini dərdim boyadı qarə dağa.
Gözümün yaşı axıb hər yana ki, oldu rəvan,
Unudub qəmli qəmin, qəlbimi gəldi sorağa.
Ümidim tazə gül açmaqda idi qönçə kimi,
Xəzan oldu hamısı, doldu sinəmdə bu bağa.
Zamanın gərdişi saqim olaraq, əldə qədəh
Qanla dolmuş qədəhi başladı o paylamağa.
O gözəl üz ki, gözümdə çırağa bənzər idi,
Qeyb olub döndü gözümdə yenə sönmüş çırağa.
Zülfünün ətri ki, əvvəl mən ilə munis idi,
Sonradan qan qoxuyub, saldı özündən uzağa.
Sənle xoş günlərim olmuşdu, unutmam onu mən,
Tapşıra bilmərəm o günlərimi mən fərağa.
Şəhriyar, indi gülün soldu, düşüb torpağa o,
Bir də dağ çəkdi bu dağ lalədəki köhnə dağa.

ŞÖHRƏTİN ZİYANI

Əcəldən istəmədim mən aman, cahanda qalım,
Mən eşqə verdim ömür ki, dedim qoy onda qalım.
Çün ölmək ilə çıxar can bədəndə zindandan,
Mən eşqə verdim ömür ki, yenə də canda qalım.
Bu ölmək ilə dirilmək əcəb hekayətdir,
Qələt deyilsə əgər, daima cahanda qalım.
Naz ilə tərək elədim tuba aşiyanı nahaq,
Rəvamı torpaq olum, bir kiçik məkanda qalım.
Mən eşq çeşməsinin içmişəm həyat suyunu,
Qalım həmişə baharda, nə ki xəzanda qalım.
Həyat çeşməsinə pərdə saldı Zülqərneyn,
Qocaldı Xızr əgər, mən gərək cavan da qalım.
Çün illər ilə süründüm bu tənha guşədə mən,
Dedim ki, kimsəsizəm, bəlkə binişan da qalım.
Şəbüstana salaraq mehrimi, məhəbbətimi,

Nəzər dəyər deyirəm bəlkə də, nihanda qalım.
Tökülsə başıma daş-torpağı dedim zamanın
Buna da razıyam imkansız laməkanda qalım.
Çalışmadım çəkilib şöhrətimlə xəlvətə mən,
O üzde dostluq edəndən də mən amanda qalım.
Günəş doğunca sənin, Şəhriyar, şamın yansın,
Səhər o quşlar ötən nəğmədə, fəğanda qalım.

DOST GÖRMƏDİM

Özüm kimi qarabəxt tanıyıram cahanda,
Qara baxtın ölindən gün görmədim bir an da.
Dostuma söyləməkçün qəlbimdə çox sözüm var,
Əsil ürək dostunu gözib tapım hayanda?
İndi ümid gözüylə baxmağa bir kəsim yox,
Ümid gözü kor olar, ona tənə vuranda.
Sığındımsa hər kəsə, məni saldı qəfəsə,
Vəhşi quştək qalmaram dən səpilən məkanda.
Dostum, əlim çatmayır mənim vəfa əhlinə,
Salamımı yetir sən o kəslərə, çatanda.
Bir yarpağam, nəsibim şimşəklərin qəzəbi,
Heç özüm də bilmirəm niyə yarandım onda.
Səhər yeli, yavaş əs, mənə inayət eylə,
Yarpaqtək titrəyirəm sən əsdiyin zamanda.
Külə dönüb sovruldum, göz yaşımın odundan
Qara torpaq od tutub, şölə çəkib yananda.
Günah insan üzünü əgər qara edirsə,
Qara üzli kəslərə Şəhriyaram cahanda.

SOYUQ DƏMİR VƏ İSTİ AH

Heç bilirsənmi nə iş tutdun sən,
Nə bəla çəkmişəm hələ səndən?!
Mən vəfa eylədim, cəfa gördüm,
Sən görübsən fəqət vəfa məndən.

Nə əzab olsa mən dönən deyiləm,
Zülmünü gəl azaltma bəndəndən.
Soyumaq bilməyən bir atəşən,
Yumuşalmaz soyuq olan ahən.
Torpaq olsam külək sovrursun qoy,
Ayağın altına düşüm hərdən.
Nəfsin ilə vuruşmağın xoşdur,
Sən də ol öz-özünə cəngə girən.
Mən iradətlə gördüm hər işimi,
Sən dönük çıxdın eşqdə de, nədən?
Yara vursan da məlhəmim sənən,
Dərdə düşsəm elə sən ol dərman edən.
Məni az sanc, sən ey şirin bulağım,
Naz elə, naza olmusan məskən.
Ürəyim odlanır, yanır, kül olur,
Ürəyin buz kimi soyuqdu nədən?!
Ey qızılgül, payız döyər qapını,
Bil, xəzəltək solub saraldım mən.
Qorxuram ki, o qurduğun tələyə
Gün gələ onda sən özün düşsən.
Şəhriyar sənə cəng edə bilməz,
Sən pələng məğlub etmişən, əhsən!

KÖHNƏ DOST

Bilirəm, tutmayacaq bir də qumarım sən ilə,
Oyuna girmək üçün yoxdu dinarım sən ilə.
Kim azad olsa, o təşviş eləməz tövbə üçün,
Mən ki, dərviş babayam, indi nə karım sən ilə.
Məst olan vaxtda mənim camıma mey tökməmişən,
Dərdi-sər olmaya ta sübh xumarım sən ilə.
Götürə bilməyirəm çiynimə düşmüş yükünü,
Üstəlik istəmirəm olsun azarım sən ilə.
Yanmadın sən otağında mənim, ey nurlu şamım,
Qalmışam xatirələr, bir də nigarım, sən ilə.
Nə gül oldum, nə də bülbül bu könül bağında,

Silini b getdi inan, bağı baharım sən ilə.
Ya gül olsun, ya tikan, birdi mənimçün sənsiz,
Yoxa çıxmışdı tamam gül ilə xarım sən ilə.
Köhnə dostlarla, tanışlarla əlaqə hələ var,
İstəyirsən qırla köhnə qərarım sən ilə?
Nə bilir sən bu qoca başda məhəbbət yoxdur,
Gəl özün gör ki, yenə aşıqi-zarəm sən ilə.
Köhnə əhd, köhnə vəfa cümlə qalıb canımda,
Dəyişilməz yenə də köhnə qərarım sən ilə.
Nə varımdır hamısı zövqü səfədir, onu bil,
Sən vəfa eylə, qala darü nədarım sən ilə.
Yükümü bağlamışam, vardı yükün, ver aparım,
Gedirəm, taki qala yarı-diyarım sən ilə.
Diri idim, mənə bu həbsdə şam olmadın, heyf,
Ulduz ol, bəlkə işıqlandı məzarım sən ilə.
Şəhriyar, kimdi sənin əhdini yaddan çıxaran,
Dağıl ey şəhr, əgər olmasa yarım sən ilə!

NAKAM NALƏ

Get-get, ey türküm, daha məndən məhəbbət gözləmə,
Salmısan gözdən məni, gözlətmə, ülfət gözləmə.
And nədir, peyman nədir, yadlara meyl etmək nədir,
Bir könül ki, qırmısan, ondan sədaqət gözləmə.
Bir belə zülm eyləməz kafər də, qorxar tanrıdan,
Bir qiyamətdir bu dərd, qeyri qiyamət gözləmə.
Qəlbimi qarət qılıb, dürdanələr verdim sənə,
Göz dikib talan olan evdən də qarət gözləmə.
Nazbalışlar üstünə baş qoydun, ey məstanə yar,
Daşlar üstə baş qoyanlardan xəyanət gözləmə.
Ah ilə yandırmışam öz qurduğum kaşanəni,
Gözlərimdən bir daha hüsnünə heyrət gözləmə.
Həm atamdan, həm anamdan ayrı salmışdır fələk,
Yar da getmişdirsə, baxtımdan şəfaət gözləmə.
Göz yaşımdır daşqaşım, haqsız qan eylər göz-qaşın.
Dünyada bundan savay şahənə ziynət gözləmə.

Ruzigarım döndü məndən, sən də döndün, ey təbib,
Mən şəfa möhtacıyam, ah çəkmə, şəfqət gözləmə.
Sübhümü kipriklə açdım, açmadın dərvazəmi,
Ey könül, əğyar olan yardım səadət gözləmə.
Yar gedən yollarda toz qaldırma bunca, Şəhriyar,
Qismətin qəmdir sənin, bir ayrı nemət gözləmə.

BABİL CADUSU

Nə vaxt ki, cümləndin sən, cəməndə sərvsən, gülsən,
Nə vaxt ki, nəğmələr saçdın, bahar şeydası bülbülsən.

Sənin yaqut dodağından uçan türkü bir əfsunmuş,
Şirinləhcə, şirincəhcəh, şirinafavaz, şirindilsən.

Qaşın Rüstəm kamanıymış, saçın bir Zal kəməndiymiş,
Kamanınla, kəməndinlə can aldın, əhli-Babil sən.

Tökülmüş yasəmən tellər, dodağın qönçəsin örtmüş,
Gülüş qonmuş dodağımla qızıl gülsən, qərənfil sən.

Məgər ki, şəhri-Babildə camalın cadugər olmuş,
Nə Babil sən olan yerdə, əcəb əfsuna qabilsən!

Təxəyyüldən saray qurdum, ona hüsnün çırağ oldu,
Xəyal pərvanəsi, uçma, yetişsən vəslinə – külsən!

Düşüb sübhün nəsim itək bu xalqın meyli ardınca,
Doluxsunmuş baxan gözlər, uzaq bir səmtə mayılsən.

Əlac olmuş əzəl gündən səbr, təmkin sevən qəlbə,
Üzün görsən yanar səbrin, könül, gör sən nə qafil sən?!

Cəməndən qalxar avazın, susar quşlar, həsəd eylər,
Dönər pərvanəyə bülbül, qaranlıq içrə qəndilsən.

Sözüm gülpənd, sinəklər də pay almışdır bu nemətdən,
Şəkərdən qaçma, ey tutim, nolar şerim şəkər bilsən.

Neçin divanəsən, könlüm, ilan saçlar xəyalıyla,
Dolanmaz boynuna bir dem, qəmə, hicrana qayilsən.

Nə tapdın, Şəhriyar, göylə, ay-ulduzla bu söhbətdən,
Görərsən ki, lüt-üryansan, əgər qəflətdən ayılsan.

XOŞLƏHCƏ TUTİ

Gözəllikdən mətahım yox bazarıma gələsən,
Qorxursanmı gözüm dəyə, nəzərimə gələsən.

Ahu gözlüm, kəməndinə özüm saldım özümü,
Şikarınkən aldanasan, ah-zarıma gələsən.

Lalə, nəsrin bitirmişdir yenə təbim gülşəni,
Nə zamandan həsrətdəyəm gülzarıma gələsən.

Qalxanımdır sülh-səfa, qılıncımdır məhəbbət,
Öldürəsən, yol salasan məzarıma, gələsən.

Ovçuluğun şerti bumu: hamı düşsün toruna,
Pünhan yerdə tor qurasan güzarıma, gələsən.

Təzə şeir nüsxəsiylə gəldim, dərman dilədim,
Təbəssümlə son verəsən azarıma, gələsən.

Eşqin ilə gündüzümü döndərmişəm gecəyə,
İstəmirəm yanan vaxtı qızmarıma gələsən.

Göz yaşıyla şerim şəkər qamışını bitirdim,
Şux tutimsən, rəhm edəsən öz yarına, gələsən.

Doluxsunmuş yaz buludum, yolun gözlər Şəhriyar,
Qoşulasan dağdan əsən ruzgarıma, gələsən.

DODAQ

O gecə ki, mən sorurdum qənd o yarın dodağından,
Göz yaşımı qəndlə içdim şux nigarın dodağından.

Dodağıma yetib indi dodağından ayrı canım,
Bir xoş xəbər eşidəydim xəbərdarın dodağından.

Sözün ki, can qiyməti var, qafil olma, dəli könül,
Söz almırsan, can alırsan bir qəmxarın dodağından.

Nə vaxtdandır öpməmişəm o qızılıgül yarpağını,
Gül eşqiylə çox öpmüşəm tikanların dodağından.

Düşdüm hicran soyuğuna, ürəyimdə dərd ocağı,
Qara saçım tez ağardı vaxtsiz qarın dodağından.

Həsrətinə can vermərəm, ümid varsa vüsəlnə,
Ölüm hökmü yoxdur hələ sitəmkarın dodağından.

Xəlvət gecə ikilikdə qəzəl dedik, gülpənd yedik,
Sanki şəbnəm səpəlirdi ilk baharın dodağından.

Mən qocalmış bir ağacam, kəsilməmiş fəqət barım,
İçmişəm öz bar suyumu o novbarın dodağından.

Ayrılanda saçlarının ucu dəydi dodağıma,
Daddım hicran zəhərini cüt şahmarın dodağından.

İxtiyarım yoxdur mənim onsuz köçəm bu dünyadan,
Adı düşməz mənim tək ixtiyarın dodağından.

Qəzəl xoşdur hər oxuyan ondan dodaq şəhdi içə,
Daha xoşdur eşidəsən gülzarın dodağından.

Külək oğru an kimi bal qaçırmış ondan yəqin,
Çox eşitdim tərifiyi xoş rüzgarın dodağından.

Nə olsun ki, Çin müşküylə qara saçlar sıgallanır,
O dodağın ətri getməz Şəhriyarın dodağından.

DƏNİZ AYI

Pərişanam, sevdiyimin Rəştə getmək həvəsi var,
Şümşadımın diyar-diyar güzər etmək həvəsi var.

Dərya kimi gülmək istər, açsın alım qırışını,
Axır Bəndərpəhləviyə gedib yetmək həvəsi var.

Mavi dərya, bəyaz bədən, əlində tas, göy də ayaz,
Çimə-çimə gah görünmək, gah da itmək həvəsi var.

Qara saçın kəməndiylə dara çəkib şəhərini,
Naz və cilvə səməndiylə çöldən ötmək həvəsi var.

Göy tanımaz dəryadakı yırğalanan ay qayığı,
Ayparamın göy dənizdə şərqi etmək həvəsi var.

Səkkiz bağlı behişt qızı, yeddi dərya gözümlə yaşı,
O səkkizlə bu yeddinin eybin örtmək həvəsi var.

Ey Şəhriyar, təzə ili şirniylə, güllə qarşıla,
Ay üzlümün bəlkə dönüb dada yetmək həvəsi var.

BALACA ƏSGƏR

Səndən ötrü mən istərəm lap şah ətəyindən tutam,
Bir çətinə, dara düşsən, Allah ətəyindən tutam.

Səni bu cür böyüdənin dolanam başına görə,
Gah-gah əllərindən öpəm, gah-gah ətəyindən tutam.

Arzum budur ahım oxu düşməninə dəysin sənin,
Hədəfinə yetsin deyə mən ah ətəyindən tutam.

Papağında "Şiri-xurşid" şəkilli bir düymə də var,
İşin düşsə mən hazırım padşah ətəyindən tutam.

Sənə xətər toxunmasın bu qorxulu, qanlı yolda,
Gəlmişəm sübhə yalvaram, sabah ətəyindən tutam.

Qıymaram qara yellərə başındakı bir tükü də,
Pənah ola tale sənə, pənah ətəyindən tutam.

Ulu Tanrı, dərğahından bu cavana bir qapı aç,
Şəhriyaram, əhd eylərəm dərğah ətəyindən tutam.

HUŞUM GEDİR

Yol üstəsən, sənin ilə fikrim, aqlım, huşum gedir,
Gözəl Nuşin, dərdin qalır, mənim eyşi-nuşim gedir.

Əyal sənə bənd olalı gözlərimə zülmət çökür,
Qonub o zərif çiyinə mavi könül quşum gedir.

Karvanbaşı, qocalmışam, karvanımı aramla çək,
Çəkirəm dünya dərdini, çiyimdən qurğuşun gedir.

O xumar gözdən ayrıldın, ayrılıq sərxoşu könül,
Car olur həsrət gözümdən, bu leysan yağışım gedir.

O gənclik karvanındadır, mən qocalıq karvanında,
Ürəyimdə bahar eşqi, saçlarımda qışım gedir.

Aqlım deyir dönə-dönə: əl çək ondan, ey ağılsız,
Qulağıma girmir bu söz, dəng oluram, başım gedir.

Beynim elə qarışıqdır, şeir deyə bilməm daha,
Çaylaq daşı qalır mənə, dürdanəm, daşqaşım gedir.

O bir sənət pərisidir – təbim nazın çəkən pəri,
Açılibdir sir pərdəsi, həmdəmə, sirdaşım gedir.

Bu yamanlıq nədir belə, niyə qoyub gedir məni,
Göylərə ucalır ahım, fələyə qarışım gedir.

Mənim ömür sarayımdan sən çıxdığın gündən bəri,
Sanki İskəndərim gedir, sanki Dariyuşum gedir.

Xatirən yar oldu mənə, özün əğyar olma bəri,
Ömürdən nə qalıb daha, dost-aşnam, tay-tuşum gedir.

Daha sızlatma qəlbini, zülm eyləmə Şəhriyara,
Yonulmuşdur məzar daşım, günüm keçir, yaşım gedir.

PAYIZ

Qopdu yenə tufanları payızın,
Yol üstədir karvanları payızın.

Mələkələr dərmış güllü, çiçəyi,
Daşqas tökür ormanları payızın.

Nazlı bahar boşanmışdır ərindən,
Yollar kəsir dumanları payızın.

Külək qovub qara bulud gətirir,
Selə dönür leysanları payızın.

Yer islanır aşiq gözü yaşından,
Yaman olur hicranları payızın.

CƏMŞİDİN PİYALƏSİ

Aldığım hər bir nəfəs hər dəm onunla canlanır,
Yoxluğu varlıq olan aləm onunla canlanır.

Şadlığıyla öldürüb, qəmlə dirilti könlümü,
Dünya qəm dünyasıdır ki, qəm onunla canlanır.

Kəbəsi aşıqlərin saf qəlbidir ay üzlümün,
Qəm də Kəbə daşındır, Kəbəm onunla canlanır.

Gözlərim şəmi sozaldı, qətrədən buldum həyat,
Zəməmə bənzər gözüm ki, nəm onunla canlanır.

Canımız dünyaya bir damlayla bağlanmış müdam,
Bir qızılğüldür, bəli, şəbnəm onunla canlanır.

Bu qədim çeşmə başında bir qədər nuş eylə sən,
Güc onunla canlanır, ərđəm onunla canlanır.

Baxma torpaqdan yaratmış Tanrı insan oğlunu,
Eylə bir naz sərvidir, İrəm onunla canlanır.

Eşqdır ilham ilə dövr etdirən dünyamızı,
Tanrısı qəlbim olan ölkəm onunla canlanır.

Bu şairlər təbinin seyrini bilmək istəsən,
Hər sözü, hər söhbətim, kəlməm onunla canlanır.

Rumi ney vermiş sözə, şeyx Nizami qəmli çəng,
Ruhudur şərqi özəldən, Cəm onunla canlanır.

Bir şahənşah adını dünyaya car etmiş bu cam,
Eylə ad ki, ən qədim dirhəm onunla canlanır.

Başə çıxmışdır müdam əhli-kərəmlər badəsi,
Ziynət, izzət, mərifət, görkəm onunla canlanır.

Tanrı çəkmiş bu camalın, bu cəlalın nəqşəsini,
Hər ocağın istisi, hər şəm onunla canlanır.

Öz ölümsüz dünyanı dərk et ölümdən sonra sən,
Şəhriyar, şəkk eyləmə, kölgəm onunla canlanır.

DOST, YOXSƏ CAN DÜŞMƏNİ

Ürəyim türfə gözəllər ilə seyranı sevir,
Bu nə candır, canıma düşmən olan canı sevir.

Sirrə bax ki, ürəyim eşq oduna yandıqca
Şad olur, xeyrini bilmir, elə ziyamı sevir

Yar mənə düşmən olub, dadıma yet, ey Tanrı,
Nə könüldür mənə verdin, o da düşmanı sevir.

Könlümün güzgüsünü sildimi eşqin gəlini,
Aşiqin qəlbi açıqdır qəmə, mehmanı sevir.

Qocalarla həmişə ixtilata meyylim var,
Ürəyim gəncdir ancaq, gözü ceyranı sevir.

Kamana döndü belim ahım oxun atmaqdan,
Neyləyim, sevdiciyim ox ilə kamani sevir.

Ey gözüm, kor olacaqsan bu oyaq qalmaq ilə,
Bəxt oyanmır yuxusundan, o da rəyanı sevir.

Qəlbimin sazı könül sirrini faş eyləməsin,
Qocalar eşq oduna yanmağı pünhanı sevir.

Hansı bağban əlidir dünyanı gülşən eləyən,
Etibar qalmaz o bağbana ki, xəzani sevir.

Tələsir yanmış ürək – hövsələsiz quşcuğazım,
Qalmamış səbri daha, fəryadı, fəğanı sevir.

Şəhriyar canlar alan sərv-i-rəvan heyranı,
Sərv ayağına tökülür yaş ki, o, leysanı sevir.

TABLOÇƏKƏN

Daha gülşən tərəfə şövq ilə pərvazım yox,
Qanadım olsa belə uçmağa heç arzum yox.

Qoy çəmən quşları min bir yuvadan səslənsin,
Yuvası yanmışa dəymə, səsım, avazım yox.

Nə bu sazdan, nə bu sözdən könül aram olmuş,
Həvəsim qalmamış heç bir şeyə, dəmsazım yox.

Get, a nazəndə müğənni, apar öz tarını da,
Gedib artıq şüurum, şur ilə şahnazım yox.

Nəfəsim dəyə səza bir quru çöptək alışar,
Sinəmin dağları üstündə dinən sazım yox.

Ey bizimlə həmişə nazü niyaz bəhsi çəkən,
Qailəm taleyin hər verdiyinə, nazım yox.

Yenə qəmlər neyinə odlu nəfəs ver, könlüm,
Ağ olursan üzümə, qafiyəpərdazım yox.

Bu da eşqin qələmi, diqqətimə xəst çəkdi,
Lövhələr çəkməyə şövqüm, qələmim, yazım yox.

Hamıdan mən ki, seçdim uca yoxsulluqla,
Məni inkar eləyər təb, desəm almazım yox.

Dəydi izzət ayağım eylə hərəm qəsrinə ki,
Hörmət, izzət ümidiylə göyə murazım yox.

Könlümün aynası hərdən tutular ahımdan,
Şahidim sənşən, a ceyran, olar-olmazım yox.

O kitabın ki, mənəm əvvəli, həm də axırı,
Qaralıb, şum-şum olub, xam çölüm, yazım yox.

Şəhriyaram, qonaram quş kimi köhlən belinə,
Bil ki, ovxarlı qılıncam, demə sərbazım yox.

Fitnə qılsa sənin eşqin, cilovu döndərsəm,
Qoca şair düşər atdan, təbi-şahbazım yox.

VURĞUNLUQ

Mən ki, rindəm, dolu peymanələrin vurğunuyam,
Yenə məstəm, gözü məstanələrin vurğunuyam.

Aşiqin şöhrəti və izzəti rüsvaylıqdır,
Mənəm aqıl ki, bu divanələrin vurğunuyam.

Ay üzün haləsini çəkdi bu rindanə könül,
Qəlbi sevda dolu rindanələrin vurğunuyam.

Bu sər v qamətinə məclisimiz söcdə qılır,
Sən kimi sevgili cananələrin vurğunuyam.

Çırağı hüsnün imiş əhd-vəfa qəsrimizin,
Oda yanmış dəli pərvanələrin vurğunuyam.

Saçının ucları tək hərəcayidir məst ürəyim,
Yurdu anmam daha, viranələrin vurğunuyam.

Hansı Şirin gözəlin böylə şirindir dodağı,
Mən də Fərhad kimi mordanələrin vurğunuyam.

Kaş ki, şahmar saçın bir dolana boynumuza,
Vəslin əfsanədir, əfsanələrin vurğunuyam.

Bənzəyir kəc fələyə, daşlara vur minanı,
Sanma göy rəng ilə kaşanələrin vurğunuyam.

Şəklini gördü qədəhdə gecə meyxanə piri,
Gözəl əfsun ilə piranələrin vurğunuyam.

Dodağın şəhdini çəkmiş sözü bu Şəhriyarın,
Noğul olmuş belə dürdanələrin vurğunuyam.

SÖVQ BAZARI

Onu yad eyləməzdim vəfadar olmasaydı,
Oda yanmış ürəyi mənə yar olmasaydı.

Aramızdan əzəllər bir qətrə su keçməzdi,
Necə xoşbəxt olardıq kəcrəftar olmasaydı.

Ona vəfasızlığı öyrədə bilməzdilər,
Dost bildiyim düşmənin gözü dar olmasaydı.

Bir vüsəl ümidiylə ürək yandı, sızladı,
Eşidərdi naləmi, bəxtim kar olmasaydı.

O zamanlar qoca qəm tanımazdı qapımı,
Şadlıq qədri bilməzdim o qəm xar olmasaydı.

Bir səhər köçdü getdi, yarından keçdi getdi,
Dərd çəkmirəm, deyərdim saçım qar olmasaydı.

Qəlbim onun yatağı, oyaq gözüm keşikçi,
Dərdim neydi, ürəyim tarımar olmasaydı.

Eşqin əsarətini bilməz hicran çəkməyən,
Yox olmazdıq, bu dünya yoxdan var olmasaydı.

Şövqün öz bazarı var, eşqin mətəhi dolu,
Dünya buza dönərdi bu bazar olmasaydı.

Belə göz bağlamazdı qoca Şəhriyar sözü,
Əgər Səba sazında ah-zar olmasaydı.

GÖZ YAŞI ARXI

Xəbər yox mehribanımdan, ömür namehriban keçdi,
Könül keçməz o dilbərdən, zaman keçdi, yaman keçdi.

Qanadlanmaq xəyalıyla dolandım bağda, gülşəndə,
Yoxuymuş vaxtın insafı, bahar keçdi, xəzan keçdi.

Ömür qoydum, can incitdim boranlı, qarlı yollarda,
Dilimdən min bir ah qopdu, ürəyimdən fəğan keçdi.

Keç, ey qafil, gəl od vurma güzaran tapdığın mülkə,
Bu mülkə od vuran kəslər olu tüstü-duman, keçdi.

Şahənşah olma, ey dostum, tamah zindanına divtək,
Nağıldır Rüstəmi-Zal ki, o yeddi asiman keçdi.

Qorunsun, xalq üçün qalsın həyatın bəhrəsi-barı,
Bu sevdəylə xəyalımdan müzəyyən bir cahan keçdi.

O gözlər ki, xumar baxdı, gözümdən qanlı yaş tökdü,
Qıraqdan köksümə baxsan görərsən yandı can, keçdi.

Küsənmiş nərgizəm, boynum bükülmüşdür yol üstündə,
Baxıb rixşənd ilə güldü, yanımdan ərgəvan keçdi.

Nəçin qarğayə tapşırıdı məhəbbət bu gülüstani,
Didərgin şeydə bülbüllər gül üstən bağrıqan keçdi.

Amansız, qansız ovçuydu, güzərgahlarda tor qurdu,
Dağılmış aşıyan qoydu, əlində ox-kaman keçdi.

Cihazım, qumrovum yoxdur, ömür səssiz keçir, yarəb,
Oyanmır rüyadan bəxtim, düzöldü karvan, keçdi.

Vəfasız dünya şövqüylə varından keçdi ilhamım,
Sənin mülkündə memardı, yaratdı xaniman, keçdi.

Gözüm yaşından arx açdım, saralmaz söz gülüstani,
Nə fayda Şəhriyar ağlar, baxıb sərvî-rəvan keçdi.

ƏTƏKDƏN TUTAN TİKAN

Gəlməz ay üzlümüz, ah, ev mənə zindan oldu,
Evdə hər kim var idi qəlbə pərişan oldu.

Boyamış meydanı Söhrab yarasından qan axıb,
Gecikib nuşdarı, yer ilə yeksan oldu.

Ətəyindən yapışıb yoxsa tikanlar gülümün,
Təbimin şaqraq ötən bülbül nalan oldu.

Mən kimi yolçusu var zövqü səfa Kəbəsinin,
Kim kəsib yolları, Allah, ürəyim qan oldu?!

Girə salmışdı bizi türfə qəzəl qafiyəsi,
Andım ahu gözünü, müşkülüm asan oldu.

Məni qəm süfrəsi doydurdu, ilahi, bu gecə,
Önümə şəfqət ilə pay çəkən hicran oldu.

Ömrü son mənzilinə çatdıracaq itizarı,
Üz çevirdim fələyə, möhləti bir an oldu.

Kipriyi tikmə tikən iyənə kimi dümdüz idi,
Neylədim, kipriyi ox, qaşları kaman oldu.

O xumar gözləri kiprik oxuna ram olmur,
Qara pəncəylə saçı ov tutan aslan oldu.

Eşqimin sehrinə bax ki, məni qoymur qocalım,
Onun hər xatirəsi cismimə bir can oldu.

Təbimin şahsuvarı qəlb ovuna çıxmazdı,
Şəhriyara ahular məskəni meydan oldu.

İNSAN MƏQAMI

Dərunimi işiqlat, ey görünməz ruhani,
Ey qəlbimin, gözümün əbədi çiraqbanı!

Ucalığın ucası papağıdır dərvişin,
Təki sultan taxtına baş əydirmə dünyanı.

Meyxanə qapısında neçə ki, dayanmışam,
Qarıcı götürməyəm meyxanəyə sultanı.

Eşqimin qanadını fələk damına gördüm,
Mələkə həsəd ilə duysun ulu sevdanı.

Yalnız müdriklər ağıl dirilik şərbətiylə
Sağaldar hər cahili, ayıldar hər nadanı.

Bu dünya bazarını gözdüm canım ovcumda,
Şadlıq ucuz, qəm baha, taraz tərəzi hanı?!

Hər xaqan yadigarı bir müdhiş xərabədir,
Mədain xütbəsini car çəkmirmi Xaqanı?!

Boyunbağı düzmüşdür boğazıma göz yaşı,
Bu yağış havasında tor gördüm asımanı.

Sevinc yaşlarım ilə yusam qəm qubarını,
Bəqa çəsməsi çıxar, suvarar bu cahanı.

Gecənin quyusundan qoy çıxsın bədr olmuş ay,
Gül səpsin üfüqlərə, bəzəndirsən hər yanı.

Ayrılıq gecəsində göz yaşı tökən şamım
Dedi: sükut diliylə vəsf eylə yaradani.

Dünyanın barısından gecə gizli qapı aç,
Dərgahına yetişsin məhbusların fəğanı.

Zöhrəmin ətrafında sürüsünü otarır
Camalı nur saçan ay-ulduların çobanı.

Bu tufan körfəzindən xərac alasan görək,
Sahildir xilaskarın, sinənlə yar dəryanı.

Ürfan nəğməsi deyir Allah vahidliyindən,
O böyük Xacə Hafiz süsləndirir ürfanı.

Hafiz taxtına çıxan sərməyəsiz Şəhriyar,
Tənəzzülə düşməsin bu şeir xanədanı!

ŞÖVQ KARVANI

Səməndini səyirdərək toz qaldırıb gəldi yarım,
Göz yaşım ilə tez yuyuldu ürəyimdən qəm-qubarım.

Kipriyimi yumub səpdim qədəminə sevinc yaşı,
Neylər mənə hicran qəmi, yanımdadır qəmküsarım.

Canda canım qalmamışdı, canım gələn nigar imiş,
Qurbanlığım olmasa da, baş ucaltdı şux nigarım.

Dizimdə taqətim vardı düşəm dilbər ayağına,
Gözüm üzündə qalmışdı, əlindəydi ixtiyarım,

O gül üzdən uzaq yolun qubarını yumaq üçün
Gözlərimdə bulud kimi doluxmuşdu intizarım.

Boynuma qol saldı vüsal, yoxa çıxdı qəm kölgəsi,
Qaysaq tutdu sinəm dağı, loğman imiş cəfakarım.

Gündüzlərim üzündəydi, gecələrim saçlarında,
Belə gecə-gündüz ilə bəxtiyardı ruzigarım.

Cismim oda tutulduqca şimşək çalan ağac kimi,
El yüyürsə nə faydası, təkcə odur xilaskarım.

Çırağ tutdum yollarına sevdalanmış gözəllərin,
Qəm çəkmərəm, bu yollarda sona yetse son güzərim.

Sərv boylu gözəllərin kölgəsində can dirçələr,
Əksiltməsin bu kölgəni başımdan pərvərdigarım.

Göyərçinim, ha deyirdin bu fəryadın faydası yox,
Görürsən ki, bar gətirdi fəryadlarım, dualarım.

Kor taleyin hər cövrünə bir dağ kimi tab eylə sən,
Bəxtiyar ol, aпаратыk sən də qalma bəxti yarım.

İnsanlığın meyarıdır ümid, qorxu, bir də rica,
Qorxu qoruqçu olmasa oğurlanar ümid barı.

Yarəb, salam yetirsən qoy nigarıma səhər yeli,
Salamımdan şad olsa yar, abad olar yar diyarı.

Yaddan çıxmaz o günlər ki, məclisimin çırağıydı,
Şirin-şirin xatirələr gül üzümün yadigarı.

Şair Sayə kölgəsində nurlanmışdı üzlərimiz,
Ucaltmışdı başımızı Nadirpurun şah vüqarı.

Şir ovlayan bir ovçuydum mən ki, sənət ovlağında,
Fəqət burda yar gözünün boynuburuq bir şikarı.

Müşiri ki, çoxlarını şahmat ilə mat eylədi,
Üzündədir bu şairin həm xəzanı, həm baharı.

Tənəli bir təbəssümlə söyləyirdi Məftun gözü:
Nə şəhəri xoşlayıram, nə şəhərli Şəhriyarı.

MƏLƏYİN MÜJDƏSİ

Səhərin ağ müjdəsini gətirmiş bir mələk bizə,
Xoş avazlı hüma quşu bağışlar ağ lələk bizə.

Çərxin davarını sağır Zöhrenin çobanı məgər,
Süd şüalar bir töhfədir göydən şələlətək bizə.

Ağ pərinin dərgahından qaçmış qara div ordusu,
Al geyinmiş Süleymanı göstərəcək fələk bizə.

Allaha yaxın qocanın kamanından çıxan oxlar
Uçur çərxin billurundan, gətirir min dilək bizə.

O xərabat qocasına sübh çağında müjdə verin,
Kəhər atlı piri-muğan bir azdan gələcək bizə.

Məsihadır yoxsa Qüdsün nütfəsindən yaranmışdır,
Nəfəsiylə can götürüb, o vermişdir ürək bizə.

Hərçəndi, gec gəlməyindən bağrım qana döndü mənim,
Hər tükündən nur saçılan qızıl aslan gerek bizə.

Daha pünhan qala bilməz nə xeyir, nə şər əməli,
Küdurətin küp qarısı gələ bilməz kələk bizə.

Onun qızıl nizəsinə hədəf eylə öz sinəni,
O, bir şəfa şahmarıdır, təbib olsun gerek bizə.

Ən bilici mühasibdir, ən bilici müəllimdir,
Hesab, ürfan aləmində odur əzəl örnək bizə.

Qoca fələk öz çarxını arzumuzca fırladacaq,
Kainatın rəhbərindən xəbər verir şimşək bizə.

O vaxtdan ki, qəlbimizi verdik eşqin sevdasına,
Göründü hər iki dünya puçluğuyla gerek bizə.

Əgər saqi bir içimlə salırsa ayaqdan bizi,
Bir içimdə həyat verir, iylədir gül-çiçək bizə.

Bizi heyran qoya bilməz kainatın bəzəkçisi,
Şəhriyarın yaratdığı olacaqdır bəzək bizə.

YAŞAYIŞ

Çəkmişəm əllərimi süfrəsindən həyatın,
Yığmışam gözlərimi töhfəsindən həyatın.

Tale qonaqlığında qan içmişəm, ey ürək,
Şaxta duyduñ həmişə nəfəsindən həyatın.

Bir gülər üz görmədim axıradək dünyada,
Göz yaşım selə döndü hiyləsindən həyatın.

Başıma bir sayə sal, sən ey ölüm mələyi,
Canım qurtara bəlkə məhbəsinədən həyatın.

Karxanalar, mədənlər naləsinə qulaq as,
Ağızlar qan əndərir sillusindən həyatın.

Vaxtsız düşən bir uşaq məhəbbət şivənidir,
Canda bir can məhv olur tənəsindən həyatın.

Olum həyatsa əgər, ölüm qorxusu nədir,
Qurtaran yoxdur hələ tələsindən həyatın.

Ölümlə keşməkeşdə ürək bir qəhrəmandır,
Qəddimiz kaman olur şələsindən həyatın.

Həyat bizimdir deyə güvəncimiz nahaqdır,
Bir ümman dərdimiz var gələsindən həyatın.

Sarvanı ölüm olan bir karvan içindəyik,
İblislər zahir olur kölgəsindən həyatın.

Dünyanın həyanıdır elm, ürfan, mərifət,
Daşdır, arxayın olma pilləsindən həyatın.

Eşqin qoca təbibi dərde çarə bulmadı,
Sağ çıxmağa ümid yox çilləsindən həyatın.

Başım üstə Nuh kimi dayanmışdı o təbib,
Can qayığım batırdı həmləsindən həyatın.

Cəhənnəmdə cəhənnəm intizarı çəkirik,
Ölüm həyat istəyir köləsindən həyatın.

HAFİZ BARGAHI

Nədir gecələr məni zülmətə çağıran səs,
“Oyan” deyib astadan xəlvətə çağıran səs?!

Münacat çəkənlərin yanğılı dodağıyla,
Hafiz bargahına – sərvətə çağıran səs...

Açılmaz tilsimi var onun şeir sazının,
Aça bilmir tilsimi heyrətə çağıran səs.

Ruhunu mələklərin qanadında ucaldır
Qüds aşiyənindən cənnətə çağıran səs.

Zöhrənin ilham sazı coşğun təbindir, Hafiz,
Öz qəlbinin səsidir qüdrətə çağıran səs.

Orda ki, yar camalı mələklər dilindədir,
Fələkdənmi ucalmış söhbətə çağıran səs?!

Hər başa yaraşarmı şerin iftixar tacı,
Könüllər nələsidir şöhrətə çağıran səs.

Hafiz mədhi gərəkdir qafiyəçi bülbülə,
Onun öz avazıdır vüsətə çağıran səs.

Fələyin gərdəninə girdiyi vaxt Ay gəlin,
Çatır dan ulduzuna ülfətə çağıran səs.

O yerdə ki, ilhamı möcüzələr yaratmış,
Bizi məktəbə səslər sənətə çağıran səs.

Hər kəs ki, yaraqlanıb ölməz Dīvanın ilə,
Onu qorxuda bilməz qəflətə çağıran səs.

Sürmə nazını çəkməz, öz nazı var nergizin,
Gözələ ziynət deyil ziynətə çağıran səs.

Bu gecə eyvanına ulduz yağır, Şəhriyar,
Qoca Şirazdan gəlir vəhdətə çağıran səs.

ORUC SINDIRAN

Elə ki, mən oruc tutdum, xurma gələr bazara,
Üzölmüşəm, sonum çatar tutulsam bir azara.

Qəfəsimin qapısını açan olmaz baharda,
Onda qapım açarlar ki, xəzan düşüb gülzara.

Oyaq gözlər kiprik altı min hekayət danışar,
Ahu çıxsə göy çəməne, şir də çıxar şikara.

Nə qızılgül istəmişəm, nə də lələ baxtımdan,
Boz taleyə nə söyləyim mən bozara-bozara.

Əl və əmək alətləri pıçıldaıyır təbimə:
– Sənətinlə bazar açsan, qalacaqsan avara.

Bu torpağın ürəyindən nalə qalxır anbaan,
– Bir gül idim, tez dəridim, əsir düşdüm qəddara.

Batdı həyə güləbəmə pardaxlanan qızılgül,
Tifil üzü gülsün deyə könlüm düşüb ah-zara.

Nərgiz gözü nigarandır, lələ köksü dağlıdır,
Ay da, gün də dörd çəkir ki, iqbāl dönər idbara.

Bulud çəmənlərinin başı üstə ağlayır,
Çünki güllər xəzəl olur, əsir düşür rüzgara.

Şəhriyarla şeyda bülbül verib yenə baş-başa,
Orucunu sındır daha, nəğmə ara, söz ara!

DAĞILMIŞ SƏDD

Sular coşub çağlayır, dörd yanımız seləbdir,
Qışqır, ayılt qonşunu, aləm qorxunc səbəbdir.

Bütün varlıq dağılır, uçub qopur kökündən,
Qarğışdır, hiçqırtıdır, iniltidir, əzəbdir!

Qara bulud içində titrər ay məqbərəsi,
Ley tutub göyərçini, hər an iztirəbdir.

Suya qərç olmuş amal, suya dönüb ürəklər,
Bəlkə də bu lövhənin yerliyi tünd şərabdır.

Su üstündə rəqs edər dəhşətli əhrimənlər,
Pəncəsindəki qandır, üzündəki niqəbdir.

Allahdan sormağ olmur nədir bu müsibətlər,
Allahın da cavabı məzəmmətli cavəbdir.

Küfr, nifaq selidir, qisas alır dünyadan,
Dağılmış sədd ayəli, surəli bir kitabdır.

Yetişib o zaman ki, soruşasan tanrıdan,
Nə səbəbdən Quranın hər ayəsi xitəbdir?!

Fitnələr zənciri var boynunda bu dünyanın,
Günaha batdığından xəbəbdir, xəbəbdir.

Beyəti sındıranlar üz tutub Şama sarı,
Zülmət vadisi boyu qaçaqaq, çapaçaqpadır.

Bir tərəfdə hamı cəm, bir tərəfdə didərgin,
Ey qismətləri bilən, bu necə haq-hesəbdir?!

O şiri-nər ki, çıxdı ormanların qoynundan,
Qarğalar məclis qurur, aslan bağı kabəbdir.

Bu vilayət şahının qəlbi inam nöqtəsi,
O da ki, su üzündə bir köpükdür, hübəbdir.

Xəbəblik anası ağrı çəkib, şər doğur,
Xeyir oyanmır hələ, bu da bir inqiləbdir.

Bu dünya dağılsa da, sən qəlbimdəsən, ey şux,
İlahəsən, dar gündə səni anmaq səvəbdir.

ŞİRNİYYATÇI TUTU

Sən ki, rəna bir gülsən, mat qoymusan şümşadı,
Ey uca boylu xurma, yandır sərvə-azadı.

Baxtımdız gəlmini Ay güzgüdə rəqs eləyir,
Vüsəl şamını yandır, gözde qoyma muradı.

Mən bu qoca vaxtımda sənə verrəm tacımı,
Cavan baxtın Allahdan pay almış istedadı.

Tor quran ovçu çoxdur azad könülüm quşuna,
Ovla qaşınla məni, ey ovçular ustadı!

Yel vurur qara telin ağ üzdə lövhə çəkər,
Ey Xosrovun Şirini, nakam qoydun Fərhadı.

Söhbət şirin, söz şirin, dodaq şirin, dil şirin,
Şirimiyyətçi tutisən, mətahındır qənnadı.

Pərilər etəyində böyütmüş bəlkə səni,
Necə yaraşır sənə ay üzlü gəlin adı,

Özün nurlu şərsən, sübh asılmış üzündə,
Cən şerimi sevəli şirindir sözün dadı.

Unutsam da dünyanı, unuda bilməm səni,
Özün verdin ey mələk, təbimə bu qanadı.

Axaram göz yaşıtək, düşərəm ayağına,
Məzarımın üstünə qoyma bədxahı, yadı.

Qocalıq tufanları yıxar ömrüm qəsrini,
Dağlar, viran olar, dərin deyil bünyadı.

Şəhriyar çeşməsindən ayrılısan, ey gül üzlüm,
Yandıracaq dünyanı ah-naləsi, fəryadı.

AYRILIQ MƏŞQİ

Eşqin əzablarına öyrədir hicran məni,
Div ayrılıq eyləmiş qanıma qəltan məni.

Ay üzlüm, tanrı şahid, vəfasız olsam sənə,
Andımız eyləyəcək yer ilə yeksan məni.

Ayrılıq qılıncının tiyəsi başım üstə,
Nalədən kam almağa çağırır dövrən məni.

Hicran sağirdiyəm mən, tapşırıq dəftərim var,
Müsbət müəllimim eylər imtahan məni.

Bəlkə də şair təbi ayrılıqdan yaranmış,
Bu pərdənin dalında görərsən nalan məni.

Şəfa qılmadın mənə, ey daş ürəkli təbib,
Eşqin cəfakəşiyəm, sağaltmaz dərman məni.

Saçların kəməndinə özüm könüllü düşdüm,
Biryolluq verim sənə, incitməsin can məni.

Bu tamah iblisinə qulaq assam incimə,
Gözəllərin qəlbinə etmiş hökmüran məni.

Torpaq eşqi fələyin fərmanına baş öyir,
Özünə Allah eylər gecə asıman məni.

Ucaldar eşqimizi göyə tanrı camalın,
Bu yollarda görərsən yorulmaz sarvan məni.

Qayığım gözəl aydır, qızıl buludlar avar,
Qular kimi üzürəm, çağırır ümman məni.

Ayrılıq sərxoşuyam, sözlərimdən incimə,
Şəhriyaram, bu sayaq yaratdı cahan məni.

YARIN BELƏ FİKRİ VAR

Yenə dindirdi məni tənəli bir naz ilə yar,
Süzülən göz-qaş ilə, incimiş avaz ilə yar.

Hər ota, hər çiçəyə, yarpağa paylar gülüşün,
Bülbülə zülm eləyir, düşmən olub yaz ilə yar.

Getmə də qəlbi, gözü axtarar həsrətlə məni,
Qorxuram fikr çəkə, telləritək nazilə yar.

Görməmiş lalə dağı lələyanaq el gözəli,
“Olar” a bəli demir, nazlanır “olmaz” ilə yar.

Belə rəftar eləməz eşq ilə yansa ürəyi,
Çalmamış həsrətini yangılı bir saz ilə yar.

Gəzir azadə küləklər kimi, almır sözümlü,
İki dünyanı alar mən verən almaz ilə yar.

Mən ədalət yolunun carçısıyam zülm çağı,
Başa düşsün də, öyünsün belə ecaz ilə yar.

İstərəm ki, qoşa görmək diləsin Şəhriyanı
Qocaman mürşüdümüz Hafizi-Şiraz ilə yar.

KUZƏÇİ KUZƏ QIRIĞINDA SU İÇƏR

Yar xətti yar dodağından hər nəfəsdə su içər,
Sanki ceyran sürüsüdür, dəstə-dəstə su içər.

Qalx ayağa, sərv qəddin üfüqlərə ucalsın,
Yaxşı, yaman özəl gündən kökü üstə su içər.

İnsaf eylə, dodağını dodağımın üstə qoy,
O dirilik bulağından təşnə xəstə su içər.

İskəndər də o çeşməni tapar qoca Xızırtək,
Qoşunundan daldalanıb, asta-asta su içər.

Qapar pəhriz kasasını qoca sarvan şuxluqla,
İpin qırılmış dəvə kimi basabasda su içər.

Boğazından qəhərini udmaq istər dərddililər,
Bir qıraqdan baxan deyər: nə ahəstə su içər?!

Düz fal açdım: kəsik neydən bu bəlağət tarlası
Cana gələr, min arzuda, min həvəsdə su içər.

Göz yaşıyla suvarılır eşqin körpə fidanı,
Çiçək açan xurma şivi – boyu bəstə su içər.

Hər qismətə göz yumaraq qaranlıqda gördüm ki,
Yar gözündən ürəyimdən keçən səs də su içər.

Şəhriyarın ürəyini qırıb naşı kuzəçi,
İndi kuzə qırığında o növrəstə su içər.

FƏNA KÜNCÜ

Sinəndə gizlət başını, dünyada səfa tapasan,
Tamahına xilaf çək ki, Allahdan şəfa tapasan.

Qıfillansın əllərində haq və ədəb xəzinəsi,
Qapısını o vaxt aç ki, ağıllı qafa tapasan.

Oyaq ol ki, məhdud ağıl və hikmətlə keçməz işin,
Yatsan, dünya hikmətini görək rüyada tapasan.

Nə bilikdir əxz etdiyin, onda ürfan qüdrəti ox,
Dostum, elə qapı döy ki, dərdirinə dəvə tapasan.

Sən cəhalət röyasında mərifətin hüsnünü gör,
Fənada bəqa görəsən, bəqada fəna tapasan.

Pas bağlamış bu dəstgahı başdan-başa dağıtmadan,
Bu fırlanan çərx altında inanma vəfa tapasan.

İztirabdan doğulmuşdur bu gördüyün təbəddülət,
Nə nağıldır, nə ixtilat, çəkmədən cəfa tapasan.

Peyğəmbərin çəkdiyini duya bilsən qəlbində sən,
İnanıram, ürəyində nuri-övlia tapasan.

Qəza-qədər qapısının həlqəsini çala bilsən,
Tanrı qoymaz bu fələkdən bir ağır bəla tapasan.

Sən də bir qayna, cuşə gəl, misin dönsün saf qızıla,
Zənn eyləmə tər tökmədən belə bir kimya tapasan.

Dərin quyunun dibindən ay-ulduz yaxşı görünür,
Görünəni düz görməsən düşünmə bəqa tapasan.

Hər açarla açmaq olmaz mərifətin qapısını,
Dırnaqla yol açıb görək çıxasan Qafa, tapasan.

Sənət zövqü kamalını mənada axtar, Şəhriyar,
Nə istəsən bu eşq ilə çıxasan safa, tapasan.

MƏKTƏB AYI

Məktəb məni yorub daha, usandırıb dəftər-kitab,
İşrət görək, bədr olmuş ay, aç üzünü, nədir niqab?

Sütül xəttin olan yerdə kitab xətti göz oxşamaz,
Qədəhimiz öpüşəndə nə intizam, nə haq-hesab.

Sədi məni "Gülüstan"la döndərsə də müsəlmana,
Eşqə də bir qapı açdı, ürəyimdə qoymadı tab.

At başından bu papağı, telin düşsün ay üzünə,
Günəş baxıb, xəcalətdən qoy çəkməsin dərd, iztirab.

Hasar olsun kipriklərin o türkanə gözlərinə,
Xumar gözün bu şəhərdə qoparmışdır bir inqilab.

Allaha bax, qaşın tağı əfsun ilə oynamasın,
Qəlbimizin iman evi istərmisən olsun xərəb?!

Qıyma eşqin fəqirinə şəkər məmən giləsini,
Bir də qoymaz ayılmağa sən verdiyin şirin şərəb.

Mərdanəlik cəvahiri günəş kimi işıq saçar,
Xoş ülfətin ürekaçan, uca qəlbin alicənab.

Anan dedi: "Nəyin var ki, qurban ola cananına",
Sevinərək "ürek" dedim, düşünmədən verdim cavab.

Divanına Fəriyabi həsəd çəkər, ey Şəhriyar,
Kəbədə də gizləsələr oğurlaram, budur səvab!

SINMIŞ RÜBAB

Bir bənövşə teli qopsa könül sızlar rübab kimi,
Bu həyatın ümmanında hər ömür bir hübab kimi.

Qan ağlatdın ürəyimi, üstəlik də tənə vurma,
Sındırdığın bu şüşədən qan axar al şərəb kimi.

Peyğəmbərin qılıncından deyirlər ay parçalanıb,
Tel altından üzün gülür qırılış afıtab kimi.

Saçlarını burma-burma sındırırsan, ey nəzənin,
Gözlərimdə dalğalanır, sayrıyır bir sərəb kimi.

Oynatdıqca saçlarının burumları xəyalımı,
Göz yaşların çəkilyədi tellərinə güləb kimi.

Bəsdir, sinəm sipər oldu min sərgüzeşt dalğasına,
Çıx bu evdən, silkələnin dünya xanəxərəb kimi.

Sınıb dağılsa da dünya, sındırmaram peymanımı,
Su üstündə yad əlindən düşüb sınaq bir qab kimi.

Mən ki könül şikəstəmi oxuyuram "Mahur" üstə,
İnildəyir Səba sazı şikəstəmə cavab kimi.

Uçuq, köhnə dəyirmanə bənzərin var, ey Şəhriyar,
Təbin sənə qan ağladır çəkilməz bir əzab kimi.

QARA GÖZLÜ ŞİRAZLILAR

Əlimdən alsa könlümü gözəlləri bu Qafqazın,
Qara gözlü sənəmləri inciməzmi bəs Şirazin?

Qoca şirəm, sənin kimi çox ahular ovlamışam,
Şir də düşər kəməndinə saçintək ovsun almazın.

Gör fələyin kamanını, səngit havalı köhləni,
Haram gözlə hərəm gözən itirər olar-olmazın.

İstərəm ki, Allah udsun eşqimizin son nərdini,
Tez saralar hüsnün sənin, qalar quru bir avazın.

Özgə dama çıxanların kor olmasın həya gözü,
Şərgöz olsa, göyerçin də tez itirər öz yuvasın.

Qızılgülün xəzanında bülbülləri qəhər boğar,
Bayquş kimi çalanı var qarğa kimi bir dəmsazın.

Dərdlilərin qarğışından axır küdürət doğulur,
İkiüzlü aynanı qır, bu kin, küdürət olmasın.

Aparsın çəsmə başından külək fitnə qubarını,
Hər baxışı bir qəzəldir suya gələn sərvinazın.

Rey mülkünün fəxr etdiyi hər nə varsa keçdi, getdi,
İnsafdırmı zülmün çəkəm fələk adlı sehrbazın.

Ey təbimin şux gəlini, açsan hansı qapımı sən,
Orda Sədi pərdəsi var, örtüyüdür saf almazın.

Gül şəbnəmi söz yaydı ki, indi çərçi bazarı var,
O şöhrətli, ləyaqətli şeir mülkündə Şirazin.

Gülüm, hər kəs baş aparsa, sərvtek ucala bilməz,
Razılaş ki, düz deyirəm, yersiz olar etirazın.

Yanında günahım olsa, hüsnünə bağışla məni,
Pərişan eylə telini, qaş düymə, hayıfdir nazın.

Ey Tanrı, sönük bir şamam, sən təzədən yandır məni,
İstəklilər xatirinə təzələnsin alın yazım.

Təbriz, Şiraz gözəlləri, gəlin təbim çəsməsinə,
Ey Şəhriyar, qoy dil açsın sevinc ilə tavar sazın.

ŞİRİN PÜSTƏ

Mənimlə kəsib aranı nə zamandan o daşürək,
Sən də məni çox incitmə, ey ürəyim, bir döz görək!

Aylar ilə sevgilindən kənar gəzdin, ay üzlü yar,
Olmuşam ay divanəsi, hər sırımı bilir fələk.

Sən ədavət bəslədikcə, mən də sevgi bəsləyirəm,
Məhəbbətim ədavətlə necə ülfət eyləyəcəm?!

Şirin püstəm, üz turşutma, qəm yeməkdən ağzım acı,
Nakamlara şəfqət ilə gülümsəyir incə mələk.

Sənin məstlik piyaləni qırdı düzlük andım mənim,
Qədəhimi daşlara vur, özün yoxla, sınağa çək.

Bilirsənmi müdrik qoca sevənlərə nə söyləmiş:
– Cavanbaxta cavan gözəl, qocaya da qoca görək.

Mənim kimi can satanın nə sözü, nə söhbəti var,
Can almasan, şirin sözlə nolar versən ürək-dirək.

Çəmənlərin qucağında məclis qurdu bahar yenə,
Gül üzümündən ayrı düşdüm, saraldım gül xəzəliték.

Saçlarından xatirələr söylər mənə səhər yeli,
Bu titrəşən otlar kimi gözüm şəhli, canım titrək.

Baş qoyaram o dağa ki, qəlbim kimi odlar saçır,
Ahlarımdan göy şimşəkli, göz yaşımıdan yer lalərəng.

Bir səmanın ulduzunca gözlərimdən ulduz yağar,
Ay-ulduzlu məclis qurram yollarına göz dikərək.

Unutdursa yar həsrəti bir gün vətən həsrətini,
Xəzəl kimi hansı yana aparacaq məni külək?!

Gör Yusifin hicranından nələr keçib, ancaq yenə
Nalə çəkir asimana nakam sevgi, nakam dilək.

Bu ayrılıq həsrətimi kəfənimə yazsın qələm,
Yalvarsam da, yaradanım əllərimdən çəkmiş ətək.

Yandır bu daş ürəkləri öz şerlə, ay Şəhriyar,
Məzar daşı səni gözlər, can pəjmürdə, ömür gödək.

AYIN QUCAĞI

Qara bulud arasında on dörd günlük ay tapmışam,
Asiman özəlki deyil, billurdan saray tapmışam.

Yolum Allah səmtinədir, başqa bir yol tanımıram,
Allah qismətimdən savay hər nə tapsam, zay tapmışam.

Yarılmışam, bir ağ gülün gözündəymiş baxtım mənim,
Kipriyindən ox saçılan bir qaşları yay tapmışam.

Ah çəkirdim, könlüm quşu asimanda yalqız idi,
Göy ahımdan ayazıdı, yalqızıma tay tapmışam.

Dərd əlindən göz götürüb, əl üzmüşdüm bu dünyadan,
Baxtın uca yuvasında bir tapılmaz pay tapmışam.

Bir damcıya möhtac idim, qurumuşdu bağça-bağım,
Gülzarımı suvarmağa çeşmə nədir, çay tapmışam.

Şəhriyarın qapısını bir də döyməz dərdin əli,
Kölgəsi çiynimə düşən əfsunlu humay tapmışam.

MƏNDƏN QAÇAN AHU

Gözlərimin qarasıyla yazdım bu zərif qəzəli,
Bəlkə sözümlə ram eylədi sənintək ahu gözəli.

Ağartdı gözüm gələnin sübhədek hicran gecəsi,
Bir sabahın ümidiylə dərdə, sitəmə dözəli.

Gəncliyimi puç eylədin, həsrətin qocaltdı məni,
Get, ey cavan, qocalasan qəmxarından əl üzəli.

Gözümün sevinc yaşıyla sorvtək ucaltım səni,
Boyun özgəsinin oldu, barsızdır eşqin əzəli.

Ay camalın tilsimini aydan soruşaram gecə,
Nəçin mehrin yoxudur mənə, dili, dodağı məzəli?!

Baharımsan, bir bülbüldən soruş mənim əhvalımı,
Göz yaşına naxış saldı ömür bağımın xəzəli.

Boğanaq da məndən aldı bu şövqü ki, divanətək
Qaçıb yaysın dağa, düzə dərdimi köhnə-təzəli.

Köynəyimə yaxasını əl atıb cırmaq istərəm,
Başına hava gələnin yaxasını yırtar öz əli.

Bükük belli çöhrə fələk saçımı pambıq eylədi,
Zal olsam da, can düşmənim hazırkı əli nizəli.

Şəhriyarın ürəyi də yarılmış bir nara bənzər,
Tökülüb dənə sözləri, qalib quruca gözəli.

USTADLA VİDALAŞMA

Tuti dalmış qəmə ki, sevdiyi qənnadı gedir,
Şirinin qəlbi qan olmuş, axı Fərhadı gedir!

Ötüşən vaxt: “o əziz canları yad etmə” – deyir,
Daha bilmir ki, canın payəsi, bünyadı gedir.

Bitirib ömrünü Təbrizdə o ustad Mahyar,
Tutuşub odlara şagirdi ki, ustadı gedir!

Neçə cür rəngə çalan sinədəki lövhəyə bax,
İtirib rəngini, solmuş o da – Behzadı gedir.

Kəsib ol sərvü səmən qarşısını bağbanın,
Bu bağın kölgə salan sevgili şümşadı gedir.

Axı ülfət ilə üns olmuş həyatın səməri,
Gülzar ikən necə vıran olub hər zadı gedir!

Hər vüsəlin sonu hicrandı, bu bəlli, axı bəs
Bizə bəxş eyləyərək zülm ilə bidadı, gedir!

Dostların zülmü başımdan qoparır tüstümü, ah!
Söyləyin, zülm qalıb, bəs niyə haq dadı gedir?!

Yaxşı, Bağdad ilə ədlin bağı əfsanədisə,
Ürəyim tuşlayaraq bəs niyə Bağdadı gedir?

Asılıb zülfünün hər bir telinə odlu ürək,
Sərvinaz isə görün bir necə də adi gedir.

Novşad bayramı gəlmiş, o öz aşıqlərinə
Daddırıb şərbətini, indi də xoş dadı gedir.

Aşıqın naləsini boğmağa pərgardı zaman,
Neyləmək, eşq keçib hər dəfə fəryadı, gedir.

Səhriyar, göz yaşın ilə yu onun qəm tozunu,
Gül ki, gülgün üz ilə bir Vətən övladı gedir!

TEHRANI XATIRLARKƏN

Nə xoşdu Tehran ilə nazlı “Lələzar”ı onun,
Gözəllərin beşiyi – sevgili gülzarı onun.

Diyarı-eşq özüdür, dostluğun məkanı odur,
Şirin məhəbbət ola kaş ki, payıdarı onun.

Xudaya, burda qəribi nə miskin eyləmişən?
Nədən düşübdü uzaq yar ilə diyarı onun?!

Nə xoşdu Şimranın hüsnü, ağacda bülbül oxur,
Gedir fələklərə birbaşə ahü zarı onun.

Nə xoşdu “Pəşqələ” yarəb, nə xoşdur orda yuxu,
Şələlə nəğmə dedikcə yatar civarı onun.

Çiçəkli donda yenə naz edir qədim küçələr,
Sularla nəğmə qoşan arxdı nəğməkarı onun.

Gözəldi “Təcriş” ilə “Körpüüstü” qovğası,
Bu ahugözlülər olmuş əziz şikarı onun.

Varımdı bir salamım əhli-Behcətabadə,
Verəm səba apara, düşsə gər güzən onun.

Nə oldu, hardadır eşqin, cavanlığın gözəli?
İlahi, dostlara çatsın təkə nübarı onun.

Gözəldi, razü niyaz ilə keçsə eşq oyunu,
Gözəldi, dağ çəkə gər qəlbə intizarı onun.

Nəyə lazımdı vüsəl Ay işıq saçan gecədə?
Gözəldi tar gecədə hicr ilə xumarı onun.

Çataydı dostuma şövq ilə yazdığım bu kağız,
Dəyəydi sevgisinə layiqincə barı onun.

Əgər ki yar mənə mehriban olub, yarəb,
Olaydı mehriban həmdəm pənahlı, yarı onun.

Bağışla, Tanrı, mənim sevgi bilməyən yarımı,
Yumulmayan gözümə, gözdü pasdarı onun.

Var isə nisgili, dərdi, qubarı mən sarıdan,
Axan bu göz yaşım ilə gedər qubarı onun.

Ürəkdə arzudu – getsin güllüzlü yarə tərəf,
Verərsə fürsət əgər bir də ruzigarı onun.

Açılmaq eşqinə düşmüş bu gül, açar yenidən,
Əgər ki, qüdrətini göstərə baharı onun.

Rəqibim, insafın olsun axı, o yarı burax,
Şad oldu bəlkə sevən qəmli biqərarı onun.

Salamımı apar o qəlbi oxşayan gözələ,
Unutmasın necə sadıqdi Şəhriyarı onun.

TƏBRİZ GÖZƏLİ

Nazlı-duzlu o pəriçöhrə ki nərgizgülüdür,
Səni görçək vurular, sanki çəmən bülbülüdür.

Sənin ol gözlərinin çevrəsinin rənginə, bax,
Qərq olub göydə Sürəyya, o, bir ulduz gülüdür.

Salam eylər, öyilər səcdənə, Təbriz gözəli,
O zərif sərv-i İrəm ki, özü Şiraz gülüdür.

İti xəncər qaşım ilə qara zülfün oyunu –
“Ləzgi rəqsi”ymiş, adı şerdə Qafqaz selidir.

Yoxdu şerimdə qədimlərdəki rıqqət, şübhə,
Bu hekayət danışan telli sazın öz dilidir.

Gözəlüm, bir qulaq as, dərdimizin tərcüməsi,
Musiqi varsa, onun həm bəmidir, həm zildir.

Söyləyin, usta Səba titrəsin ol pərdədə ki,
Orda sirin evinə pasiban eşqin əlidir.

Cilveyi-hüsni-ilahinlə bacarmaz rəssam,
De ki, yığsın qələmi, rəngi, o rənglər ölüdür.

Yandırıb qol-qanadım, sonra salıblar qəfəse,
Quşa bax ki, hələ də uçmaq onun nisgilidir.

Üfüqün Şərqdə işıqlanması olmur əbədi,
Çünki Qərb də günəşə öz yuvası, öz elidir.

Sənə şöhrət gətirib məndə hünər gözləməyin,
Şəhriyaram, qəzəlim incə gözəllər tülüdür.

MƏRHUM MİRZADƏ EŞQİNİN XATİRƏSİNƏ

Özü eşq əhli, mərdlər içrə vahid, binəzir ərdi,
O Eşqi ki, cəmi eşqi, cəmi dərdi – Vətən dərdi.

Ona can bəxş edən şəmin odu söndü, fəqət, yox qəm,
Nə qəm ki, buzlu ahında alov, atəş çiçəklərdi.

Qanad çalmaqdadır hər an şəfəqlər lələzarıyım
Xəyal pərvanəsi mərdin ki afaqa qanad gərdi.

Can atdı ittifaq qursun kasıbla binəsiblərdən,
Təkəbbür məclisindənsə üzün nifrətlə döndərdi.

Bu eşqin nərdəbəzi öz canın da verdisə əldən,
Rəqiblər mat qalib nərdədə, necə hay əkdı, vay dərdi!

“Öləmi heç o kəs ki, qəlbi eşq ilə nəfəs alsın?”
Xeyr, ölməz! Ölər düşmən, qalan Eşqi – səməndərdi.

Öz eşqində o, bir ali məqama yetdi ki, mən çox
Yüyürdüm yel kimi, əfsus, tozundan yer xəbər verdi.

Deyirlər: sahilə çatmaz gəmişi eşq-sevdanın,
Ona yardı o tufanı, nə dincəldi, nəfəs dərdi.

Canından keçdi pak Eşqi, nə qiymət aldı? Ölməkmi?
O xidmət eylədi, ölkə əcəldən muzd göndərdi!

Bu saf güzgü tutarmı pas? Xeyr, solmaz xəyanətdən,
Ölərkən çöhrəsində qan qızıl afaqa bənzərdi.

O tapdı, Şəhriyar, can vermək ilə dərdə dərmanı,
O Eşqi ki, cəmi eşqi – Vətən dərdi, Vətən dərdi!

UNUDULMUŞ SAZ

Boşalmış bağlar olmuş lal, sükunətdən oyan, bülbül,
Nədir bunca susub durmaq, bizi yalnız qoyan bülbül!

Gecə ayılı, soyuq ruzgar, çəkib bir guşədə səssiz,
Nə həmdəm var, nə həmdərdim, hanı arxa, həyan, bülbül?

Nə vəslim var, nə hicranım, bahar ilə xəzanım yox,
Yararmı eşqə səssizlik, əsil eşqi duyan bülbül.

Soyuq qardan qaçıb bağban necə gör evdə gizlənməmiş,
Gələn yoxdur, gedən yoxdur, bağa yoxdur uyan, bülbül.

Kəsilmişdir daha bağdan bağırıtı, küy-kələk, tez gəl,
Uçub getmiş qara qarğa – səni düşmən sayan, bülbül.

Qəfəsdən yox daha qorxun, oxu bülbül, xoş avazla,
Sən azadsan, bu azadlıq düzün, yurdun, qayan, bülbül.

Fəqət, fitnə çəməndə məhv edib sərv ilə küknarı,
Nə qəm, ötmüş bəla tufanı, afət, qorxma, can bülbül.

Sovulmuş arx, gəl ay bülbül, tökək neysan yaşı gözdən,
O neysandan doğan çeşmə ola dirlik yayan, bülbül.

Mənim, yarəb, gülüm getmiş, xəzanın bir qəzasıyla,
Otur, bir yas tutaq qəlbən, gülü yaşla yuyan, bülbül!

Qızılgülə vəfa qıl sən, mən isə bir san güllə
Edim bəmdə həzin nalə, zil üstə sən də yan, bülbül.

Deyim mən bir ağız nəğmə, dalınca bir ağız sən də,
Səbanın yadlaşan sazı sənə olmuş əyan, bülbül.

Tapıbdır dərdə dərmanın hərə, əfsus, mənəm aciz,
Bu təklik dərdi biçərə, yaram verməkdə qan, bülbül!

Sazımda qalmamış yanğı, sözümdə yox sehir artıq,
Sənin yanğındı şerimdə fəqət, olmuş bəyan, bülbül.

Unutma, o çəməndə ki, səni salmışdılar ayrı,
Yaşıl donlu nəsilənsən, müqəddəsdir mayan, bülbül.

Nə dünyadır bu tərs dünya ki, qarğa alidir onda?
Fəqət bülbül dəyərsizdir, görürsən min ziyan, bülbül.

Barı aşıqlərə yan, can bağışla nəğmənlə ilə sən.
Şükür qıl nəğməkarsan, yox səsindən heç doyan, bülbül.

Varındırsa, nəfəs, şükr et, səni gözlər çəmənzar, bağ,
Bahar eşqiylə çıx qəmdən, sevinc ilə dayan, bülbül.

Hədər getmiş isə gənclik, əzizim, qəlbini sıxma,
Həyat yeldir, qəmə batma, şirin cana qiyan bülbül.

Düyün açmaq üçün yummaz bir an da Şəhriyar ağzın,
Açar müşgülləri Allah, şad ol, əlvən boyan, bülbül.

Məsnəvilər

GECƏNİN ƏFSANƏSİ

Gündüzün saqisi günəş camını
Devirib sındırar, meyini tökər.
Ulduzlar səpilər ağlar gözündən,
Göylərə ahından bir duman çökər.
Sevda başını qoyar dizinə,
Gündüzün oyunu yetişər sona.
Bu zaman açılar yeni bir pərdə,
Aləm bürünsə də qara bir dona.
Gülməli bir səhnə düzəldər gecə,
Başlanar göylərdə atəşfəşanlıq.
Nə qədər sehirkar bir rejissorudur,
Gecənin işini sezən bir anlıq!
Fələk iynə alıb, qara atlasın
Üstünə şahənə gövhərlər düzər,
O sonsuz dənizin ənginliyində
Səma pəriləri qu kimi üzər.
Ulduzlar başlayar minakarlığa,
Üzünə xal düzər mavi fələyin.
Üfük arxasından işıq saçan ay
Səhnəni bəzəyər qızıl tac tək.

AY ARTİSTİ

Ay adlı artisti görsünlər deyər,
Aləm göz qırpmadan çəkir intizar.
Dünya bir salondur işıq, qaranlıq.
Orada görünən, gizlənən də var.
Arxalı, çiyinli, otəkli dağlar,
Vüqarla oturmuş lojalarda tək,
Ucalı-gödəkli sərv ilə qovaq,
Bəzənib düzölmüş cavan qızlartək.

Budaqlarsa dəcəl uşağa bənzər,
İrəli keçməyin bir-birin əzər.
Gözəl pəri kimi damın dalından
Bəyaz əndamıyla ay ki, boylanı,
Deyərsən ki, Babil sehrkarıdır,
Bir anda quyudan göyə tullanı.
Halədən tor salıb dilbər üzünə,
Tutub çevrəsini mavi dalğalar.
Gecənin yoluna odur nur saçan,
Gecə ilə ayın bir dastanı var.
Hüsnünün tərifini yetişməz başa,
Bütün dünya edər aya tamaşa.
Utancaq qız kimi addımlayaraq,
Səhnəni hüsnüylə işıqlandırır.
Zöhrə rübabını basıb bağına,
Musiqi səsinə dalğalandırır.
Nahidin, Pərvinin qızır dabanı,
Məclisə rəqs ilə gəlir yaraşır.
Qəfildən elə bir ildırım çaxır,
Aləmi bir anda çulğayır işıq.
O qara hayillər qırılır, qopur,
Dağın arxasına tökülür bütün.
Ayın güzgüsündə, demək, təbiət
Saçını pərişan görmüşdür bu gün;
Hüsnünü aləmə göstərsən deyər,
Saçını toplayıb, atır geriyə.
Deryada dalğaya bənzəyir mehtab,
Yayılr hər yana naqus səsitək.
Sanki sirr gizlədən bu qoca dünya
İstəmiş sirləri açıb göstərmək,
Böyük əzəmətlə çəkilir pərdə,
Ruhları sarsıdır bu toy, bu büsat.
Salon səhnə ilə birləşmiş artıq,
Salon heç səhnədən qalarmı, heyhat?
İkisi qovuşub günəş camıtək,
Verir əbədiyyət hüsnünə bəzək.
Dünyanın gözünü çulğamış yuxu,

Duyur meşə, dəniz, dağlar da qorxu.
 Təbiət rəngarəng bir filmə bənzər,
 Sular daş güzgüdür, salınsa nəzər.
 Suda qırılmışdır ayın aynası,
 Dağılmış hər yana şüşə parçası.
 Geyinib yamyaşıl ipəkdən paltar,
 Özünə vermişdir bəzək ağaclar.
 Rəqs edir vəcd ilə yarpaqlar, budur!
 Onların tük qədər nöqsanı yoxdur.
 Əsdirir zülfünü rəqqasə nəsim,
 Verir zəncir kimi rəqsinə tənzim.
 Şəhər bir ala at rəngini almış,
 Heyrətə qərq olub, sükuta dalmış.
 Susaraq baş-başa vermiş daxmalar,
 Sanki ney səsiylə bir sürü yatar.
 Şəhərin üstündə ildırım çaxar,
 Deyərsən, ləl dolu bir çaydır axar.
 Bir təpə üstündə otursan əgər,
 Şəhər gövhər dolu dəniz görünər.
 Sayələr əlinə qələmi almış,
 Xəyal pərdəsinə naxışlar salmış.

MEŞƏDƏ AY İŞİĞİ

Meşənin qaranlıq zolaqlarında
 Məşəllər alışıb yandı bir anda.
 Ağaclar başını qaldırdı dərhal,
 Könüldə həyəcan, iztirab, mələl.
 Budur, ay sanki bir futbol topudur,
 Şərqn qapısına vurulub qalmış.
 Hər lənib quyuya düşməsin deyər,
 Üzünə halədən bir tor da salmış.
 Bəlkə də bir gümüş qayıqdır, üzüb,
 Şərqn sahilində atmışdır ləngər.
 Köynəyi nurdandır mələklər kimi,
 Ətəyi mehtabdır, yerlə sürünər.

Ay işığı quşu çaldıqca qanad,
 Gümüş tozu səpər meşəliklərə.
 Qalib qoşun kimi nur seli axar,
 Üfüqlər qərq olar nurdə bir kərə.
 Ay-uldüz ordusu əllərdə nizə
 Qaranlıq üstünə hücumə keçər.
 Pərilər yurduna çevrilər meşə,
 Hər yanda əfsanə, əfsun söylənər.
 Yağar üfüqlərdən işıq ələmə,
 Qaranlıq tüstü tək çəkilər geri.
 Əlbəyaxa olar nurla qaranlıq,
 Elə bil döyüşür div ilə pəri.
 Mehtab qətrələri firiştə kimi
 Bənd edər onları bir şaxə hər an.
 Meşəni oxşayan gecə nəsimi.
 Budaq xışiltısı, meh əsər, mehtab
 Könüldə doğurar nəşə, qorxu, şəkk.
 Gümüşü kosunu ay işığının
 Alıb bir tərəfə şığıyar külək.
 Sanarsan meşənin dərinliyində
 Titrəyə-titrəyə məşəl sürünər.
 Küləyin döyüydü suya bircə bax,
 Zirehli qoşundan bir sel görünər.
 Əks edər hovuzda sərvin sayəsi,
 Pərilər şahının firuzə taxtı.
 Gümüş əndamıyla ay pəri kimi,
 O suda çimər ki, açılısın baxtı.
 Ulduzlar dövrədə halqa vuraraq,
 Şahın ətrafında kənzilər kimi,
 Əsəndə bir yandan yabançı külək,
 Titrədən ləpəli dənizlər kimi.
 Elə sarınmış ki, şüvlər, budaqlar,
 Meşə bir örtülü güllüyə oxşar.
 Yarpaqlar hərəsi yaşıl bir hübab,
 Asılır altında çıraqtək mehtab.
 Meşə bəzək vurub güldən, çiçəkdən,
 Dönmüş bir yatağa əlvan ipəkdən.

Bura tənhalığın seyrəngahıdır,
 Xəyalın, sevdanın cövlanıdır.
 Görünür hər yandan bir dilbər pəri,
 Hərə bir Məcnuna çıxır müştəri.
 Hər yarpaq düşüncə ürəkü qaçır,lar,
 Kölgədə eşqdən söhbət açırlar.
 Hələ beşikdədir şerin gözəli,
 Gözü yuxuludur, sözü məzəli.
 Nənnisi asılmış güllü budaqdan,
 Mehın laylasıyla yüyürənir hər an.
 Xəyal bacasından boylanır könül,
 Camal ələmini hey anır könül.
 Bu pərdə dalında yüz sirrə yol var,
 Orda ruhanilər xəlvət qururlar.
 Bu təmiz havada səhər çağıtək,
 Dünya səhər kimi almış başqa rəng.
 Aləmə yayılmış eşqin ləzzəti,
 Bəşər ondan almış hüsnü-xilqəti.
 Bir qız gülüşü tək incədir külək,
 Təbiət məhcubdur, pakdır Məryəmtək.
 Məşənin gecəsi cənnət sübhüdür,
 Orada hurilər yerə nur süzür.
 Bir arxdan su axır, bir arxdan gümüş,
 Onlardan ələmə zülmümə düşmüş.
 Su axır, sanırsan, nəğmə ötür saz,
 Hüsn edir eşq ilə hey razü niyaz.
 Ağaclar altından kükrəyir arklar,
 Sanki toy tutulub, musiqi çağlar.
 Budur, tavus gözür yaşıllıq bağda,
 Sanki şux bir gəlin süzür otaqda.
 Mehtab su arxında cüvələnrəkən,
 Bir cüvə bulağı axır, deyərsən.
 Söyüd bulaq içrə ud kimi yanır,
 Kölgə tüstüləyir, nur alovlanır.
 O ulduz ki, titrək suda dayanmış,
 Qızıl qətrəsidir, cüvəyə dammış.
 Gecə yoldan ötən sərxoşlar kimi
 Sel axır, nərsəsi basmış ələmi.

Baxın şələləyə, necə parlayır!
 Saçını topuğa tökür, çağlayır.
 Məşənin kaşından uca tağı var.
 Divarı, qapısı incə naxışlar.
 Əzəl şairinin təbindən doğan
 Qəzəltək yarpaqlar düzəltmiş divan.
 Bu tağın qübbəsi ərşə yüksələr,
 Hüsnü qarşısında ələm baş öyər.
 Sanki asıman da olmuş sərnigün,
 Ona ağaclardan vurulmuş sütun.
 Cənnət qüfrəsinə oxşar şaxələr,
 Qalxıb pillə-pillə göylərə qəder.
 O ərşin üstündə necə bir mələk,
 Qumru vird oxuyur təvaf edərək.
 Ruhlar gah görünür, gah da məhv olur,
 Həyula vahimə, xəyal doğurur.
 Gözəl mənzerədir hər yana baxsan,
 Bu siri anlamaq deyildir asan,
 Bu cələl, əzəmət, bu büsat nədir?
 Haqqın camalına bir ayinədir.
 Sazında xoş nəğmə çalır mələkut,
 Könül nəğməsidir burada sükut.
 Dəyir mizrab kimi şaxəyə nəsim,
 Ölməzlik sazında şaxələr bir sim.
 Baş əyib üfəqdə, üz qoyub asta,
 Sazın çanağına saz çalan usta.
 Mehtabın gümüşü, ipək telləri,
 Sazın simlərinə verib zivəri,
 Çalınan ahəngə qulaq asaraq,
 Rəqs ilə mahnıya başlamış afaq.
 Canlanır gizlicə bütün zərərələr,
 Şövdən həyatın ərnamı titrər.
 Fələk çalğıcısı dəf edib ayı,
 Çalaraq ələmə salmış harayı.
 Çərxin əfsanəvi sahir qızları
 Rəqs edir, tutmayır bir an qərarı.
 Bir güzgü sayılır qoca təbiət,
 Tapmış o güzgüdə əksini xilqət.

MEŞƏNİN XORTDANI

Meşə kənarında, daxmada gecə
 Uzanmış sadələvh, yetim bir uşaq.
 Gözünə budaqlar balta görünür,
 Xortdanı yadına salır qorxaraq.
 Gözünü tərək edir yuxu büsbütün,
 "Ana!" – deyib gözür, hardadır ana?!
 Atası dünəndən işə gedərək,
 Hələ də dönməmiş öz komasına.
 Gecə qaranlıqdır, qış da amansız.
 Bayırda tufandır, ağaclar əsir.
 Ağlamaq istəyir, birdən xortdanı
 Yadına salaraq səsinə kəsir.
 Əl atıb söyləyir: "Anacan, mənəm,
 Qucağın, qılığın, gülüşün hanı?
 Vallah, küsməmişəm, anacan, səndən,
 Yanında yatıram, quc öz balanı!
 Mən ki qənd oğrusu deyiləm, ana!
 Ağıllı balanam, vermə xortdana!
 Demişdin ki, məndən küsməyəcəksən,
 Gəl, mənə nə desən, gözümün üstə!
 Nə günah işlədim, qaçırsan belə?
 Ataraq getmişəm üzümün üstə?
 Anacan, budur bax, səslənir xortdan,
 Alça ağacının dibinə gəlmiş.
 Vay, ana, necə də qorxunc səsi var.
 Elə bil ifritdir, göyə yüksəlmiş.
 Dişin şaqıldadır, hey mırıldayır,
 Deyir: yeyəcəyəm səni, ay oğlan!
 Qapının dalına çatmışdır artıq,
 İndicə girəcək, vallah, bacadan!"

Çöldə əsən külək güclənir birdən,
 Qapını oynadır yerindən həməni.
 Div kimi qaraltı girir qapıdan,
 Yüyürür, bağırır, durmadan bir an.

Uşağı kabus tək izləyir xəyal,
 Bağırır yıxılır, dili qalır lal.
 Nəzər sal halına, lal olsa belə,
 Yenə də yalvarır hərəkətiylə:
 –Anacan! O xortdan budur, gəldi, vay!
 Çənginə alaraq aparır, haray!
 İti pəncəsiylə tutub sinəmdən,
 Rəhm elə, ay ana, gəl, al ölümdən.
 Taqətim tükənib, başım hərlənir,
 Xortdanlar halımı görüb əylənir.
 Rəqs edir dövrəmdə divlər, anacan!
 Gözləri od saçır sanki bir vulkan!
 Xortdanlar keçirib məni çənginə,
 Çəkirlər meşənin dərinliyinə.
 Qorxudan, anacan, yəqin bil ki, sən
 Özüm öz adımla unutmuşam mən.
 Yarıb qaranlığın bağrını hər an,
 Bir göldə üzürəm, üzdiyüm su – qan.
 Dövrəmdə meşələr, dağlar hərlənir,
 Dəstə-dəstə divlər gəzir, fırlanır.
 Meyvəli ağaclar, yaxşı qıl nəzər,
 Hərəsi bir divdir, əlində xəncər.
 Yağır hey başıma ağır yumruqlar,
 Xəncərlə bağrımı yaralayırırlar.
 Dartıb qoparırlar qulaqlarımı,
 Qırırlar başımı, ayaqlarımı.
 Təpənin dibində deyib-gülmədən,
 Bir dəstə dayanmış əynində kəfən.
 Qaralıb, əprimiş qoca qarılar,
 Çiyində hər yana tabut daşıyır.
 Hər yana baxırsan, ölmüş körpədir,
 Meyitlər burada təpə-təpədir.
 Çəkir hər tərəfə süpürgə külək,

Süpürür cəsədi quru yarpaqtək.
 Matəm musiqisi çalır ildırım,
 Bulud kəfən biçir hey dilim-dilim.

Ay da bir ölü tək kəfən qulları,
Bulud kəfəninə qəbrə yolları.
Məgər eşitmədin naləmi, ana,
Niyə namehriban oldun balana?
Ananın ruhu ki, göylərdə bu an
Körpənin halını gördü pərişan,
Taqəti tükəndi bu mənərədə,
Yarıb üfqləri çıxdı pərdədən.
Ərşin sütununu əlinə aldı,
Oğlunu qurtarmaq qeydinə qaldı.
Oğlunun canını yataqdan ana
Mehtab kəməndilə çəkdi yanına.
Səhər gördülər ki, yetim verib can,
Qurtarmış həyatın daş zindanından.

MEŞƏNİN TUFANI

Qaranlıq gecədə meşə uğuldar,
Hər yerdə vəlvələ, qülqülələr var.
Külək ağaclara çəkir sillələr,
Qorxudan gözümə divlər görünər.
Divlər, qaraçılar, xortdanlar bu gün
Yeri də, göyü də tutmuş büsbütün.
Həmhəmə başlayır div ilə pəri,
Qorxudan qan olur xalqın ciyəri.
Bəşərin fikrini div oğurlayır,
Ürəklər sinəyə artıq sığmayır.
Vahimə, iztirab çökmüşdür cana,
Ağıl da qorxudan gəlmiş amana...
Pusquda yırtıcı divlər oturmuş,
Səni tutmaq üçün tələlər qurmuş.
Külək elə vurur sillə üzlərə,
Çökür tüstü, duman yanar gözlərə.
Baxın, hər tərəfi divlər bürümüş,
Monqol ordusutək başlamış yürüş.

Külək qar üzündən alır pərdəni,
Yığır mağaraya yüz min kəlləni.
Qıcıyır dişini vəhşi div, gülür,
Üzündən, gözündən ölüm tökülür.
Bir div pəncəsidir hər yarpaq, baxsan,
Hər ağac ölümdən qorxunc bir nişan.
Gecə zəncisinin gur saçına bax,
Qəzəb dənizidir, dalğalı ancaq.
Gül tutur ətəkdən bir tikan kimi,
Küləkdən alışıb od yanan kimi.
Ulduzlar ordusu pusqudan çıxır,
Hücuma keçərək hər səddi yıxır.
Sel salır gurultu bütün cahana,
Oxşar zəncirdəki qızmış aslana.
Ağaclar döşəmiş sillə o qədər,
Fələyin yanağı gömgöy görünər.
O qədər qorxuncdur mühit ki, aslan,
Sürünüb yol gəzər, necə bir siçan.
Quşlar çıxarırsa səsini bəzən,
"Əsir uşaqlardır ağlar", deyərsən.
Qıvrılıb ilantək arxda, axır çay,
Boğuq bir ahənglə qoparmış haray.
Divlərin burulmuş buynuzlarıtək,
Budaqlar çatılmış bir-birə, gerçək.
Bitkilər hamısı siyirib xəncər,
İnsanın köksünü budamaq istər.
Uğuldar qulaqda küləyin səsi,
Əks edər beynində şimşək şöləsi.
Kəllələr içində beynimiz qaynar,
Alar dövremizi vəhşi canavar.
Ürək köksümüzdə o quşa bənzər
Ki, şahin caynağı canını üzər.
Lakin qönçə kimi açınca mehtab,
Fitnə gətirmədi gur işığa tab.
Behişt pərisitək gülümsədi ay,
Cəhənnəm filmi yığdı laybalay.

DAĞIN SİMFONİYASI

GECƏ VƏ DAĞ

Dağın gecə vaxtı bir cəlalı var,
Dağlı düzənliklər cənnətə oxşar.
Gecə ay işığı çulğayır dağı,
Yanar dağ döşündə eşqin çırağı.
Tac qoyub başına aydan, öyünər,
Əyninə qızıldan xələt geyinər.
Bütün səhraların sultanıdır dağ,
Ölməz qezəllərin ünvanıdır dağ.
Dağ bizdə sevincin çeşməsidir, bil,
Babakuhi etmiş dağlarda mənzil.
Məşriqdə elə ki ay, günəş parlar,
Əvvəlcə işığı dağlara salar.
Yenə də məğribə yollanan zaman,
Sonuncu busəni alar dağlardan.
Bu çıxıb-batmağın başqa hüsnü var,
Onu yaxşı duyur bizim dağlılar.
Arxasız, pənahsız bir dağ kimiyəm,
Dağlılar dərdini çəkib ölüyəm.
Dağdır başımızı göyə qaldıran,
Dağdan fələklərə yol açır insan.
Açıb qarşımıza böyük bir kitab,
Deyir, xilqətdəki sirləri tap!
Bizim könlümüzü ayırır yerdən,
Fələklər seyrinə aparır hərdən.
Dağı öyrənsələr arif adamlar,
Hikmət şərabından sərxoş olurlar.
Hünər xəznəsi var dağda hesabsız,
Götür o xəznədən hesab-kitabsız.
Arif insan kimi dağ yuxu görmüş,
Hiyləyə, riyaya arxa çevirmiş.
Nə divdən çekinir, nə də pəridən,
İlahi hüsnilə cəlvələnərkən.
Gecə şövq üzündən göyə yüksələr,

Ərşdən-fərşdən dağ tutar xəbər.
İstər işıq olsun, istər qaranlıq,
Dağ ərsə yaxındır hamıdan artıq.
Fələk qulağına deyər nağıllar,
Bəşərin dərdinə əlac axtarar.
Pakdır, müqəddəsdir Məsiha kimi,
İsa nəfəsidir dağın nəsimi.
Dağ beşik sayılır peyğəmbərlərə,
Oradan vəhylər çatır hər yerə.
Dağın vəsfə layiq övladları var
Ki, onlar dünyanı zindan sayarlar.
Bu aləm nə qədər dahilər görmüş,
Onları kamala dağlar yetirmiş.
Dağlar bir körpüdür bəşəriyyətə,
Yol var o körpüdən əbədiyyətə.
Sənə nicat versin deyər, quyudan,
Yerdən aya qədər qurmuş nərdivan.
Sənətin, hünərin rəmzidir dağlar,
Bizləri eşq ilə sənətə bağlar.
Dağ öz məqam ilə qazanmasa ad,
Hümmətin şahini açarmı qanad?
Olmasa məkanı Qafın inziva.
Simurq tikərdimi o dağda yuva?
Dağ da hünər kimi yaranmış azad,
Bisütun dağından dərs alıb Fərhad.
Seyr et dağdan axan o çeşmələri,
Şövq göz yaşdır, yuyar kədəri.
Dağın sinəsindən daman qətrələr
Bir can şirəsidir, onu eşq əmər.
Şeir də şairin ürək qanıdır,
Onun ən qiymətli ərmağanıdır.
Şeir qətrə-qətrə damar inci tək,
Sel tək axıb gələn daşdır ya kəsək.
Orada, dənizdə sanki qovğa var,
Dəniz ordusuna dağ olmuş sərdar.
Verər dalğalara küləklə fərman,
Dalğalar hücuma keçər durmadan.

Dəniz bir üzükdür, dağ onun qaşı,
Dalğalar qoynundan yüksəlir başı.
Dalğalar dağ yaran ordudur əgər,
Dağ qoşun içində Xosrova bənzər.
Sən də sabitliyi get dağdan öyrən,
Nuhu görmüş, hələ qopmaz yerindən.
Çıxınca gəmişi Nuhun tufandan,
Dağda ləngər atdı hələ o zaman.
Dünya alt-üst olsun, dağa fərq etməz,
Onun səbri bitməz, aramı bitməz.
Dağ qəhrin, qəzəbin son pənahıdır,
Üqabın, şahinin cövləngahıdır.
İlkini, sonunu görməmiş aləm,
Ancaq buludlardır sirrində məhrəm.
Sayıq qəhrəmandır girmiş kəminə,
Çərxin kamanını salıb çənginə.
Bir oxun səngəri dağ olsa əgər,
Uçar, yer üzünü bütün fəth edər.
Dağın cəhrəsində ayrılan hər sap,
Dağa sarınmışdır, bu sirri sən tap!
Sanma çöl bağrında dağ bir yaradır,
Əsrlər yaşamış bir qarqaradır.
Bir çox əsrləri ötüb keçərək,
Başını dik tutar pəhləvanlartək.
Diri bir qocadır döyüşə çıxmış,
Zamanın filini o, yerə yıxmış.
Sayıq gözətçidir, hər şeyi görər,
Dünyanın işindən dağ xəbər verər.
Hər yerə açaraq dağ ibrət gözü,
İzləyər gözaltı ayrıni, düzü.
Qulaq as, dağların hekayəsi var,
Deyilən hər sözdən sən də feyz apar!
Səslənib, dağlara bir söz desən sən,
O söz təkrarlanır dağın dilindən.
Deyər ki: uşaqsan, bilmirsən mөгər,
Hər kəs nə əkmışsə, onu da biçər?!
Divə, vəhşiyə də pislik etmə sən,

Pislik qarşısında pislik görərsən.
Sadəcə minarə deyildir dağlar,
Cəhənnəm qapısının bu dağlar bağlar.
Belə deyirlər ki, böyük yaradan,
Etməmiş cəhənnəmi yer altı pünhan.
Yerin sinəsinə, desək müxtəsər,
Atəş doldurulmuş dəryalar qədər.
Bizi yandıracaq o cəhənnəmin
Üstündə gözirik, qorxusuz, əmin.
Püskürmək istərkən atəş cəhənnəm,
Dağlar qarşısında sədd çəkir möhkəm.
Atəş əjdahatək coşduğu zaman,
Dağ çəkib zənciri deyir ki: "dayan!".
Orada bir fitnə getmiş yuxuya,
Nəfəs çəksə, dönər bu aləm suya.
Bu ağır yuxudan oyansa əgər,
Dünya alovlanır, qurular məhşər.
Coşaraq hərdənbir od püskürür dağ,
Verir kəhkəşandan zirvəsi soraq.
Zənn etmə ki, edir atəşfəşanlıq,
Təbiət naz edir ya da bir anlıq.
Bəlkə də udduğu qəzəbdən cahən,
Ağzına gətirir od boğazından.
Coşan qəzəbdir o, hey alovlanır,
Özündə bir nişan xətti canlanır.
Səni çəkindirir bəd əməllərdən,
Deyir: "Ağzınla qulaq asma sən!.."
Bu od ki, qurunu, yaşı yandırar,
Bizi həqiqətdən edər xəbərdar.
Deyir ki: "Ağzını dağ açsa əgər,
Qalmaz kainatdan kiçik bir əsər.
O xumun ağzından alınsa qapaq,
Kainat bir ovuc kül olar ancaq.
Ölüm heykəlitək dağ yenə durar,
Cəhənnəm toputək hədəfə vurar.
Bomba da iltimas ələyir dağdan,
Ki, bütün dünyanı etməsin viran".
Sular da coşaraq tüğyan qoparır,

Külək də qızaraq tufan qoparır.
Durmasa bəlaya qarşı dağ əgər,
Yəqin məhv olardı tufanda bəşər.
Bu "İskəndər səddi" çıxsa ortadan,
Olar mədəniyyət qəsrimiz viran.
Dağdır silsilələr oxuna mismar,
Zəlzələ ağzını dağ qıfıllayar.
Dünya tərəzisi düz olsun deyər,
Dağ pərsəng daşdır o tərəziyə.
Dağsız hər dəqiqə alaraq təkən,
Uçub alt-üst olar bir anda cahən,
Fələk çadırın mismarıdır dağ
Ki, sərxoşlar kimi atmasın ayaq.
Dağ özü səbatn nümunəsidir,
Zahidin yüksələn sövmiəsidir.
Kimin simürğ qədər vardır izzəti,
Qaf ona bəxş etmiş belə hümməti.
Musa təngə gəldi xalqı əlindən,
Dağda vəhy eşitdi Allah dilindən.
Dağda haq nurunu o, gecə görmüş,
Qoy özü söyləsin ki, necə görmüş.
Elə ki, yüksəldi Turi-Sinaya,
Bir vüqar, əzəmət çatdı Musaya.
Haləyə büründü nurani üzü,
Hüsnünün önündə məhv oldu özü.
"Tövrati" tutaraq əldə mələklər,
Onun qulağına oxudu əzbər.
Doldu nida ilə can piyaləsi,
Onda xalığınin qəhqəhə səsi.
Könlünü, gözünü nurda qərç etdi,
Qulağı can sözün Turda eşitdi.
Şahlıq əsasına, taxtına çatdı,
"Kəlimullah" adı onu ucaltdı.
Fironun büsəti zavalə gəldi,
Musanın bayrağı göyə yüksəldi.
"Hərra" kahasında bir gün Mustafa,
Vermiş cəmalilə aləmə səfa.

Bir cənnət tавusu gördü şimşəktək,
Məğribdən məşriqə qanad gərəkək.
Edir asimanın sirrini əyan,
Haqqı, həqiqəti eləyir bəyan.
Açıb qarşısına haqq kəlammı,
Çatdırır aləmə haqq pəyamını.
Gördü qoyulmuşdur bir xətt nurdan,
Ay isə bir tacdır, fələkdir eyvan.
Oturdu o xəttə bir sultan kimi,
Şəfaət mülkünün oldu hakimi.
Ərşdən fərşə tək gördü mələklər,
Səf çəkib önündə səcdə edirlər.
Mələk də baş əyib səcdəyə getdi,
Bu, haman Adəmə olan beyətdi.
Bu cür nadir hallar çox görüb gecə,
Bunlara biganə qalsın ruh necə!?

BİR XATİRƏ GECƏSİ

Bu qarlı dağlarda başqa mənə var,
Dağ qədər səfalı olmaz ilk bahar.
Bir xatirəm vardır dağ gecəsindən,
Onu başqa yerdə görməmişəm mən.
Körpəydik, qəlbimiz bulaqdan təmiz,
Eşq ilə, ümidlə yaşayırdıq biz.
Qarda sürüşməyə getmişdik bir gün,
Günümüz oyunda keçdi büsbütün.
Nə acliq hiss etdik, nə də yorulmaq,
Oyun bitməmişdi, gecəydi ancaq.
Qar ola, dağ ola, aydınlıq gecə,
Belə mənzerədən göz doyar necə?!
Qarlı dağ görünür qu kimi dümağ,
Biz xizək üstündə qanad açaraq.
Uçunaq quş kimi üzüşağı,
Ötüb keçmək istər uşaq uşağı.
Bilmirik şaxtadır, yoxsa sərindir,

Oyunun acısı baldan şirindir.
Dərədə, tərədə dönmüşük yelə,
Xoşhalıq, soyuqdan əssək də belə.
Axşamüstü qalxan bir sazaq ancaq
Batırır gah üzə, gah gözə sancaq.
Bizi gecə vaxtı axtaranlar var,
Budur, bağçalara gəlib çatdılar.
Bağçalar səmtində məşəllər yandı,
Sanki bir məşəlik oda qalandı.
Tüstüdən, alovdan duydu uşaqlar
Ki, ata-ananı üzmüş intizar.
Qorxudan hamımız yarpaqtək əsdik,
Çarəsiz, könülsüz evə tələsdik.
Harda yaxasını parçalamış qar,
Torpağın bağırından göyermiş otlar.
Yolun bir hissəsi süd kimi ağdır,
Qar gedən yerlərsə zolaq-zolaqdır.
Əcəb tənhalıq var, dərin bir sükut,
Sanki qar edibdir aləmi məbhut.
Biz qarın üstünə basdıqca ayaq,
Səslənir qar, bizi dilə tutaraq.
Səsi gah ucalır, gah da yavaşır,
Gah nəsihət verir, gah da savaşır.
Çuxur bir dərədən çıxdıq tərəyə,
Gözümüz sataşdı xoş mənzerəyə.
Dəyirməndə vardı başqa yaraşdıq,
Məşəl tüstüləyir, rəqs edir işıq.
İnəyin, qoyunun, çobanın səsi,
Sazlarda çalınan kəndli nəğməsi.
İtin hürüşməsi, xoruzun banı,
Başına almışdı bütün dünyanı.
Kəndə yaxınlaşır dəstəmiş hər an,
Hüsnünə mat qalib, oluruq heyran.
Budur, qarşımızda canlanıbdir kənd,
Daxmalar alt-üstə, bir-birə peyvənd.
Çırağ işığıdır baxsan hər yerə,
Sarı gülə oxşar qapı, pəncərə.

Çox yerdən qar getmiş, çox yerdə qalmış,
Kəndi bir zürafə şəklinə salmış.
Burada iki-üç abad daxma var,
Qutuya oxşayır yerdə qalanlar.
Birinin damıdır birinə həyəət,
Evlər bir-birinə toxunmuş, əlbət.
Hər evin önündə bir ocaq yanır,
Hər yanda bacadan tüstü boylanır.
Tüstü sütunları yüksəlir göyə,
Qara pərdə çəkib abı lövhəyə.
Söyüdüün kölgəsi bir dama düşmüş,
Rəqsədə söyüdümlə kölgə ötüşmüş.
Tovlama hərlənir, o qızıl xətdən,
Əlvən dairələr çəkilir həmədən.
Zivədən asılmış paltarlar hələ,
Elə bil rəqs edir, vermiş əl-ələ.
Kimi inək sağır, ocaq püfləyir,
Kimi it aparır boynunda zəncir.
Kəndxuda bəzəmiş odur evyanı,
Geyinib isti kürk, önündə fanus,
Elə bil oturmuş təxtə Keykavus.
Kəndin hər yerində bir canlanma var,
Evlərin çoxunda qaynar samovar.
Dəstəməz alınır, başlanır namaz,
Kimi dua oxur, kimisə Şahnaz.
Nə gözəl illərdi andığım illər,
Deyərdi, gülərdi bizim bu ellər.
Hər yerdə var idi əmin-amanlıq,
İnsanlar bilməzdi nədir yamanlıq.
Xalqın qəlbi kimi evlər işıqdı,
Evlərə qış günü od yaraşıqdı.
Od idi bəzəyəm dost məclisini,
Şəbçərə gəlirdi hey sini-sini.
Şəbçərə əllərdə gəzir dambadam,
Sinidə qoz, iydə, kişmişlə badam.
Uşaqlar küçədə verib səs-səsə,
Bütün kənd əhlini salmış həvəsə.

Bayram axşamından, təzə paltardan,
Danışır hər yanda qoca, hər cavan.
Rəngləri bir-birə alıb qatırlar,
Bayram gecəsində şal sallayırlar.
Budur, bahar gəlir, çatmışdır bayram,
Hel-güllə bəzənmiş süfrələr tamam.
Bayram süfrəsidir elin zinəti,
Bayramla el tapıb əbədiyyəti.
Başqa dəstgahi var bayramın bizdə,
Yüz nemət düzülür hər süfrəmizdə.
Yumurta boyanır, quzu boyanır,
Bəzəkli evlərdə çilçıraq yanır.
Şəhərdən yollanır kəndə çərçilər,
Çərçi nə gətirsə, alır kəndçilər.
Zəncirə, araqcın, düymə, sap, qaytan,
Şövə, muncuq, üskük, köhrəba, marcan.
Bayramlıq verməkçün oğul, uşağa,
Xırda pul qoyulur cibə, qurşağa.
Cavanlar bacadan sallayacaq şal,
Açır bu adətlə bizim ellər fal.
Dam üstə duranı tanımasan da,
Hədiyyə verəsən gərək o anda.
Mahir olmalıdır qaynana, gəlin
Ki, düzgün tanısin şalın yeznənin.
Adaxlı şalına bağlansın gərək,
Naxışlı corablar, tirmə, şal, ipək.
Bayramda karvanlar keçər Arızı,
Kəsilməz zənglərin şənlik sədası.
Səfərdən qayıdar bizim qeriblər,
Sevinər, nazlanar adaxlı dilbər.
Oğlan gətirmişdir hər nə istəsən,
Qıza deyər: "Cəhiz dərdi çəkmə sən!"
Gətirib rəngbərəng ipək parçalar,
Elə daş ayna ki, gün kimi parlar.
Şal, üzük, bahalı bolqar başmağı,
Samovar, məcməyi, cam, boyunbağı.
Saat, qızıl zəncir, güşvara, qolbaq,

Tamaşa edəndə göz qamaşacaq.
İnəklər doğacaq, ağız, bulama,
Eldə bol olacaq süd, qatıq, xama.
Elbəyi gələcək şel-şel, tat-tati,
Elə gətirəcək sələ-sovqatı.
Bayram gözəllərin şadlıq dəmidir,
Onların ələmi şah ələmidir.
Yeməyi, yatmağı unutmuş onlar,
Kimi xına yaxar, vəsmə qaynadar.
Kimi sığal verər kəkile, telə,
Bəzənər gecələr yuxuda belə.
Cümdür, şənbədir, bazardır bilməz,
Güzgü qabağmdan bir an çəkilməz.
Qaşa vəsmə yaxar, əlinə xına,
Bəzənib-düzənmək peşədir ona.
Hələ qızlara bax, işvəli, tompul,
Düzüb araqcına cərgə-cərgə pul.
Zilim-zimbə ilə düzəlir yola,
Necə məstan pişik, tiftikli tula.
Evin keyvanısı gözü sürməli,
Başı kəlağaylı, öyni tirməli,
Kürsüdə ağanın yanını kəsmiş,
Qaşını aldırıb, saçını kəsmiş.
Gecəni bağlamış uzun saç ilə,
Bayaqdan ağanı basmışdır dilə;
Doğulduğu gündən bu günə qədər
Nə olub, nə görüb hamısını söylər.
Sanki göbəyini o özü kəsmiş,
Bu işi görəndə əli də əsmiş,
Elə ki, əlindən düşübdür bıçaq,
Göbəkədən aşağı bir iz açaraq.
Ən gözəl yerlərdən, şirin şeylərdən,
Danışır o şirin xatirələrdən.
Nişan üzüyünü almış əlinə,
Fərman vermək istər xalqın qətlinə.
Adaxlıbazlığa gəlincə oğlan,
Yüz kələk qurarmış qız qabaqcadan,

Elə ki, xınası, xizabı çatmış,
Necə tömtəraqla vəsmə qaynatmış.
Toyunda çalınmış zurna-balaban,
Belə toy görməmiş hələ bir insan.
Oyun çıxaran kim, at oynadan kim,
Tonqal qalayan kim, tüfəng atan kim.
Zəri şəltə, tuman atlanır-düşür,
Sağrılar yırganır, məclis gülüşür.
Ləzgi rəqsi edir qəmə-xəncərlə,
Qurşaq yapışıbdır Cəfər Əkbərlə.
Aşıq Rüstəm çalır, oxur "Kərəmi",
Sıgmayır dünyaya nazı, çəm-xəmi,
Çalınır dəf, tənbur, kaman, ötür tar,
Fələyin qulağı səsdən olub kar.
Gəlinin başına bəy alma atır,
Gəlin oğrun-oğrun baxıb naz satır.
Hacı gəncliyini salaraq yada,
Könlü vəcdə gəlir, damağı dada.
Nişanlı gözəllər, təzə gəlinlər,
Verib tavus kimi otağa zivər,
Divara al-əlvan şəkillər vurub,
Taxçaya nar, alma, heyva doldurub.
Gah örtük toxuyur, gah çəkir köynək,
Bir ilmək zər atır, bir ilmək ipək.
Başına sürməyi çadra salıbdır,
Sanki ay üstünü bulud alıbdır.
Bir şəltə geyinmiş dizdən yuxarı,
Yarır yaxasını bir cüt nubarı.
Bəzəkdir diləyi, paltardır ərzi,
Gah bəzəkçi gəzir, gah tapır dərzü.
Xala-xanbacılar başlamış işə,
Dedi-qodu, yalan dönmüş vərdişə.
Uzun tuman nənə, yaşmaqlı xala,
Tumanı, yaşmağı atıb az qala.
Gecəni gündüzə qatıb işləyir,
Ağbircəklik edir, məsləhət verir.
Gözəl qaraçı qız düşüb meydana,

Qızıl, gümüş pullar düzüb hər yana.
Taxıb qulağına qızıl sırgalar,
Saçı kürəyində ləpələr vurur.
Gəzir küçələri dəf çala-çala,
Söz atır, öcəşir o, əhli-hala.
Hamını gətirir şövqə, həvəşə,
Toy-düyün arzusu edir hər kəsə.
Zəri, atlas geymiş o gözəl dilbər,
Əprimiş qocanı vəcdə gətirər.
Odur, bağçalarda çıpaq ağaclar
Külək zərbəsindən titrəyib durar.
Baş əyir görünmə keçir bir nəfər,
Bahardan, novruzdan tutarlar xəbər.
Hamısı həsrətlə boyun bükərək,
İstərlər yaz gəlsin açsınlar çiçək.
Bağ elə həsrətdir yarpağa, gülə,
Yuxuda yaz görür, yatsa da belə.
Ordu seli kimi külək hey coşar,
Ağaclar divarla, damla toqquşar,
Yenidən hücuma başlasın deyər,
Yorulcaq çəkilər bir az geriyə.
Kəndi bürümüşdü işıqla kölgə,
Bir lövhə boyanmış gör neçə rəngə.
Vəhm qələmini alıb kölgələr,
Bu dərin sükutu odur rəngləyər.
Canlı şah əsərdir bütün təbiət,
Hüsnü qarşısında acizdir sənət,
Abı çadır kimi göylər ucalar,
Mələk üzü qədər səfərdir buludlar.
Bir sükut asılmış sanki göylərdən,
Gümüşü pərdəyə bürünüb həməni
Bu mavi çadırın üstündə qəməni,
Almas bir üzüyün qaşına bənzer.
Hərdən bir meteor axaraq gedir,
Bütün ulduzları bağrıqan edir.
Bulud içrə yanır bir tor çırağı,
Huridir, üzündən atsa duvağı.

Zöhrə aşıq olmuş çoban qızıtək,
 Gözəllər şahıdır, ləbində tütək.
 Zöhrənin hüsnüdür diliər əzbəri,
 Şöhrəti eşqdə tapmış o pəri.
 Onun otlağıdır mavi asiman,
 Ulduzlar sürüdür, o isə çoban.
 O gözəl zümrüddən sırğalar asmış,
 Zülfünü çəng kimi bağına basmış.
 Çalar nəğməsinə hüsnü-xilqətin,
 Otlar ahuları əbədiyyətin.
 Dərədən sanki bir dalğalı ipək,
 Çay axır, hayqırır, coşur dəniz tək.
 Ay düşüb deyəsən o burulğana,
 Çırpınır, çalxır çıxsın bir yana.
 Yayılır ətrafa çayın nəğməsi,
 Çalır rübabında haq tərənəsi.
 Buz tutub, qar örtüb suyun üzünü,
 Mehtabdir parlardan su güzgüsünü.
 Çay axır, burulur sola, gah sağa,
 Xəyal dalğalanır, qaçır uzağa.
 Görürsən axar su yuxuya dalmış,
 Söyüd kölgəsini üstünə salmış.
 Karvanın zəng səsi gəlir uzaqdan,
 Gedir nişanlı qız əldən, ayaqdan.
 Birdən eşq tutdu könlümdən soraq,
 Məni şair etdi o gecə o dağ.
 Bu qədər mənalı keçsə hər gecə,
 İnsan keçən ömrə acıyar necə?!

GECƏNİN SİMASI

Ey gecə, ey coşğun zülmət dənizi,
 Bu ay qayığını kimdir gözdirən?
 Ey tökən saçını ətəklərinə,
 Zülfü seçilməyən qara müşkdən.
 Ey qədim dünyanın kölgəsi gecə,

Həyatla ölümü qucaqlaşdıran.
 Ey qara saçıyla dünyanı örtən,
 Sən dağ üstə çökən qara buludsan.
 Ey gecə, ey qara qübbəli cadır,
 Ey ay Xosrovunun şahlıq sarayı,
 Fələk gəlininin xəlvət otağı,
 Düzən pərdəsinə ulduzu, ayı.
 Sən ayın çiyində bir qara donsən,
 Fələyin əyində qara tiləsən,
 Ey gecə, ey gizli sirlər aləmi,
 Səndə həqiqəti kəşf edir cahan,
 Sən ey şəkkü-şübhə, sükut dünyası,
 Qərç olub zülmətin içrə vəhmlər.
 Ey ucu-bucağı görünməz doniz!
 Qarşında heyrandır düşünən bəşər.
 Sanki bir meşəsən, qara, keçilməz,
 Sırrını bilməkdə acizdir xəyal.
 Keçibsən yolunu baxışlarımın,
 Məni valeh edib səndəki cəlal.
 Gözə işıq verər sürmə adətən,
 Gecənin sürməsi gözə mil çəkər.
 Səndə baxış oxu toxunar daşa,
 Sənin iqlimində ağıl diz çökər.
 Başda bəslədiyin bu nə sevdadır?
 Nədir istədiyin, bizi başa sal!
 Təfəkkür beşiyi, xəyal yurdusan,
 Bir dünya cəlalsən, bir dünya camal.
 Necə lələlərlə bəzənər dağlar,
 Sənin bəzəyindir özəmət, vüqar.

KƏNDÇİNİN ADAXLIBAZLIĞI

Gecənin qəlbində min xəbər vardır,
 Sanki sevgidən də o xəbərdardır.
 Gecə gündüz kimi cansıxan deyil,
 Gündüzün yanında gecə aydır, bil!

Gecənin məclisi bəzənər ayla,
Gecələr aləmə ay çalar layla.
Gecə ay nurundan çıraq yandırar,
Ondan eşq dərsi alar cavanlar.
Göz qırpar səmada gecə ulduzlar,
Onlardan naz-qəmzə öyrənər qızlar.
Gecə zülmətindən ay ki boylanar,
Könüllərdə doğar ümid, etibar.
Bulud pərdə çəksə ayın üzünə,
Bir an yuxu gəlməz aşiq gözüne.
Fələyin qəsrinə gəlincə ulduz,
Eyvanı tərək etməz bir nişanlı qız.
Bacadan oğrutək ay çıxan zaman,
Çəkməz sevgililər gözünü ondan.
Eşqin aləmini gecə bəzəyər,
Adaxlıbazlığa gedər kəndçilər.
Hanı o illər ki, yay aylarında
Gəzərdim yurdumun yaylaqlarında.
Yaylaqda yaşayan bizim ellərdən,
Şirin xatirələr yaşadıram mən.
Var idi bir qəşəng qızı əmməmin,
Adaxlıydı, getdi sonralar gəlin.
Əri bir yenilməz qoçaq gənc idi,
Qaməti, heykəli sanki tunc idi.
Kəndi bibimgildən xeyli uzaqdı,
Yolu dağ-dərəli, hündür, alçaqdı.
Görərdim dumanlı, sisli gecələr,
Şir kimi dağları aşaraq gələr.
Adaxlıbazlığı o mərd oğlanın,
Ağzına girməkdi qızmış aslanın.
Rüstəmtək çəkərkən ayı quyudan,
Kəsərdi yolunu onun "Həft xan".
Yadıma gəlir ki, sirlə bir gecə,
Susayıb ayıldım bilmirəm necə.
Gördüm dam üstündə sanki adam var,
Ayağı altında çör-çöp xışıldar.
Gəlib yaxınlaşdı bacaya artıq,
Bacanın ağzına çökdü qaranlıq.

Sezdim, uzanmışdı dam üstə yavaş,
Baxır oğrun-oğrun bacadan bir baş.
Deyəsən kiçik bir daş da atdı,
Qazana toxundu, şivən qopartdı.
Gəlin yatmış görüb evdəkiləri,
Çıxıb gözdən itdi, necə bir pəri.
Mən isə kuzədən sərin su süzdüm,
İçib, pəncərədən onları süzdüm.
Kəndin hər yanında hakimdi sükut,
Çölü çən örtmüşdü, dağları bulud.
Baş çəkib göylərə saman tayası,
Tayanın üstündə leylək yuvası.
Elə sakitlikdi, eşidir qulaq,
Durnalar havada qanad calacaq.
Quşların bu həzin, xoş tərənəsi,
Verir təbiətə yuxu həvəsi.
Damların üstünə çökən buludlar,
Sanki hörümçəkdir, torlar toxuyar.
Aydın, ulduzların atəşi sönür,
Kəhkəşan gül gözür, qərbə sürünür.
Damda çoban iti hürüyür hərdən,
Keçməsin xam xəyal qurdun könlündən.
O, bir keşikçidir, yatmaz, bağrır,
Pəri qoruğundan divləri qovar.
Bağçada bağlanmış buzov bayaqdan,
Ana həsrətilə qoparmış fəğan.
Aydın məşəlində işıq azalmış,
Yağsız çıraq kimi solub-saralmış,
Piltəsi düşmüş bir çıraqa oxşar,
Al-əlvan buluddan bir örtüyü var.
Buludun əlində ayın fanarı,
Sanki yola çıxmış qoca bir qarı.
Gedir üzünəşağı uca təpədən,
Yavaşca dərəyə enir, deyəsən.
Üfüq çadırına yetməyin ancaq,
O, işıq çətrini başdan atacaq.
Sanki buz bağlanmış bir göldür fələk,
Üstündə ulduzlar oynayıp xizək.

Bəlkə də inciylə dolu dənizdir,
 İncilər sayrışır, suyu təmizdir.
 Ağır yuxu tutmuş ulduz gözünü,
 İstəyir buludla örtün üzünü.
 Ay isə səpərək mehtab suyunu,
 Ulduzun gözündən qovar yuxumu.
 Quşların nəğməsi gəlir uzaqdan,
 Sanki hurilərdir çalıb-oxuyan.
 Bir bulaq başında o iki aşıq,
 Ağac kölgəsinə verib yaraşır.
 Oturub xəlvətdə, yad gözdən uzaq,
 Deyib dinləyirlər eşqdən ancaq.
 Gül ilə qənd kimi onlar qovuşmuş,
 O bunun, bu onun boynunu qucmuş.
 Aşıqın ovcunda lumutək məmə,
 Qızın əyləncəsi gümüşqın qəmə.
 Eşqə bax, hüsnə bax, durub yanbayan,
 Əylənir aslanla qaragöz ceyran.
 Gözəllik timsalı olan bir maral,
 Aslan dodağından öpər dalbadal.
 Bu bir şux gözəldir, çiçəkdən incə,
 O, qoçaq igiddir, bir polad pəncə.
 O, fədakarlıqdan danışır durur,
 Bu sevgi, vəfadən hər an dəm vurur.
 Danışır o, pələng öldürməsindən,
 Əlini çəkmədən yar məməsindən.
 Bu isə yarının qolunu oxşar,
 Deyər ki: "Ərimdə şir ürəyi var".
 Bu deyər: "İgidsən, qoçaqsan, inan!".
 O deyər: "Bu canım həyana qurban!".
 Bu, şux bir maraldır, əndamı qəşəng,
 O, qoç bir igiddir, şikarı pələng.
 Bu, kəmənd zülfünə baxıb nazlanar,
 O öz qol gücüylə edər iftixar.
 O istər toy olsun, başlansın duyün,
 Bu susar, görünər həyadan küskün.
 O, bir qızıl sırğa çıxarıb bu an,
 Asdı öz əliylə yar qulağından.

Bu isə qoynundan çıxarıb dərhal,
 Azəri zövqülə toxunmuş bir şal.
 Əyirib, toxumuş öz hünərilə,
 Bağladı belinə incə əlilə.
 Mənim qulağıma dedi bir Suruş,
 O, kəmərbəstədir, bu, həlqəboguş.
 Bu dəm qonşu evdə olan bir nəfər,
 Tutub hənirtidən, söhbətdən xəbər.
 "Oğru!...Oğru!.." deyər qopardı fəryad,
 Boğardım mən onu tutsaydım, ey dad!
 Onun nəresindən kənd çalxalandı,
 Böyüklü, kiçikli hamı oyandı.
 Yarından ayrılan o həyalı qız,
 Öpərək üzündən, dedi: xudafiz!
 O aşib divardan, yollandı dağa,
 Bu, gedib sakitə girdi otağa.

ŞAİRİN GECƏSİ

Gecə xəbərdardı aşiq qəlbindən
 Günü qara oldu odur gecədən.
 Biz qara günlüyük, gecə qaralar,
 Bədbəxtik, gecənin nə günahı var?
 Gecələr ay ilə nurlanar afaq,
 Aşıqın mehtabı ümididir ancaq.
 Zəfər çeşməsidir bizim gecəmiz,
 Gecədə gizlənir hər qələbəmiz.
 Pərişan fikirlər gecə toplanar,
 Ən uzaq üfüqlər görünər aşkar.
 Gecə mərd oğullar gələr özüne,
 Təfəkkür başını qoyar dizinə.
 Ağlın məzəsinə məstikən dadar,
 Həyat planını çökər adamlar.
 Gecə xatirələr düzülər sana,
 Ömrün müşkül işi dönər asana.
 Gecə bir kitabdır, mənası dərindən,
 Söylər tarixini qərinələrin.

Gecə yuxu gələr, göz xumarlanır,
Olar yorğunluqdan aləm biqərar.
Gecə ana kimi açar qoynunu,
Rahatlıq beşiyi bilərlər onu.
Gecənin canında yuxu dərmanı,
Haq quşu oxuyar şirin dastanı.
Onun peymanəsi götürməz xumar,
Bunun əfsanəsi qulağı oxşar.
Təbiət gedincə dərin yuxuya,
Təkan verə bilməz aydın su suya.
Dünya yuxudadır, təbiət xamuş,
Vəhdət badəsindən olaraq bihuş.
Özünü itirmiş bütün canlılar,
Sükut aləmində yatıb qalmışlar.
Bütün yer üzünü yatmış görərek,
Heyrətdən gözünü bərəltmiş fələk.
Bu sonsuz sükutu görən kainat,
Qalmışdır əzəmət qarşısında mat.
İncə sirləri ölçmək istəsən,
Ən dəqiq tərəzi duyğudur, bil, sən.
Bir saman çöpünü tərptəsə ruzgar,
Duyğu qələmilə şəkli alınar.
Könül güzgüsünün pasını silsən,
Bitki nəfəs alsın, sən eşidərsən.
Geniş qanad açın bilərsən insan,
Ruhlar nəğməsinə eşidər, inan!
Vursun gecəquşu bir cığa əgər,
Səsi fələklərin övcünə yetər.
Ağacda tərpnənsə bircə bir yarpaq,
Sanar zəlzələyə gəlibdir afaq...
Titrəyər sənsindən hər yerdə dağ-daş,
Elə bil ki, teştə vurulubdur daş.
Bir barmaq toxunsa çini sağərə,
Cingüti fələyə gedər xəbərə.
Səs sevir havada dalğalanmağı,
O daşdır ki, düşər göydən aşağı.
Bir söz dam üstünə çatarsa həmin,

Tası damdan düşər onu deyənin.
Əgər yaxşılıqdan başqa söz desən,
Anla ki, özünü rüsvay edərsən.
Yüngül bir meh yeli əsdiyi zaman,
Qopar kainatda müdhiş bir tufan.
Mən üz döndərəm haqqa o anda,
Könlüm həqqi arar belə zamanda.
Vücudum şam kimi yanıb-yaxılar,
Saz kimi çalınar başımda saçlar.
Könül vəcdə gələr, qoşar avaza,
Gələr ilhamımın quşu pərvaza.
Bu sonsuz dənizə saldıqca nəzər,
Kərəm dalğaları coşar, yüksələr.
Tac kimi gövhərə qər q olub, odur,
Dalğalar üstündə bir mələk durur.
O edir ariflər başına nisar,
İlham gövhərini tutmadan qərar.
Baxır göz yaşına, coşğun təbimə,
Tökür gövhərləri hey etəyim.
Gecələr şairə gətirir zəfər,
Aləmə nur saçır belə gecələr.
Şairin gecəsi şərəfdir, şandır,
İlham güzgüsündə aləm əyandır.
Açıqdır qapısı gecə fələyin,
Gecə sirdaşdır şerin, əməyin.
Gecə qanad verər bəşəriyyəyə,
Ruhunu qaldırır əbədiyyətə.
Gecə pis əmələ qol qoymaz bəşər,
Gecələr gündüzdən xeyli fərqlənər.
Gecə əmn-amanlıq axtarar insan.
Məhəbbət mülkünə yollanar insan.
Məkrdən, riyadan qalmaz bir əsər,
Bəşər xain olmaz gündüzkü qədr.
Çəkilər bəşərin ruhu xəlvətə,
Qəlbi vaqif olar sirri-vəhdətə.
Gecə öz səsinə eşidər könül,
Sığmaz dərisinə, fəxr edər könül.

Ruh da qanad açar, qəfəsdə qalmaz,
Edər əbədiyyət mülkünə pərvaz.
Gecə, ibadətın vaxtı çatınca,
Xərəbat damına çıxar bir qoca.
Üns dərbarının damında birdən,
Ərşdən gəlmiş bir mələk görərsən.
Üzü üfüqləri işıqlandırar,
Üzünün əksidir, göydə bir ay var.
Onun camalından yayılan işıq,
Yüksəlib, göylərə verər yaraşıq.
Vəhdət muğamını başlar bir avaz,
Nahid o havanı çalar əldə saz.
Mütləq bir camalın vəsfini söylər,
Məst ikən dilində haqq adı özber.
Sevincin, kədərin, səfanın quşu,
Ərşin qülləsinə başlar uçuşu.
Mələklər səmanın qürfələrindən,
Yerdəki şənliyə baxarlar bəzən.
Bəzən asta-asta edib hərəkət,
Yerə gətirərlər xeyir-bərəkət.
Gecənin qərribə bir dünyası var,
Gecə rəyasında ömür bal dadar.
Çoxdur gecələrdə belə hünərlər,
Bu sədəf yetirmiş çox belə gövhər.
Aman, səhər birdən ordunu çəksə,
Rumlular həbəşin qanını töksə,
Başlasa qovğası gecə-gündüzün,
Gündüz zəfər çalıb ağartsa üzün.
Fələyin gəlini qocalar birdən,
Saçları ağarar qəmdən, qüssədən.
Üzündən bəzəyi yuyar göz yaşı,
Enər sinəsinə möhnətdən başı.
Bir ahı söndürər ay məşəlini,
Quyuya tullayar ulduz şəmini.
O qədər lalədən xali qalar bağ,
Lalə üreyinə günəş vurur dağ.

GEÇƏ XATİRƏLƏRİ

Gecənin nə qədər sirri var, aman,
Gecə nələr görmüş, yarəb, dünyadan.
Nə görmüş, nələri düşünür gecə?
Bunca qərribəlik doğurmuş necə?
Vüsəllər görmüşdür sözlə, söhbətlə,
Hicranlar görmüşdür qəmlə, möhnətlə.
O görmüş rüxsarı ay Məniyəni,
Quyuda həbs olan igid Bijəni.
Leylini görmüş ki, dağ-daşı gözər,
Məcnunun eşqilə canını üzər.
Görüb Şiruyəni, deyərək qan-qan,
Div kimi yavaşca düşür bacadan.
Çingiz ordusunu görmüşdür gecə,
Qiyamət qoparır döyüşdə necə.
Görüb təxti-Cəmşid necə odlanır,
Gülür İskəndərin halına, yanır.
Görüb zindanları, işgəncələri,
Göylərə açılan miskin əlləri.
Dağ görmüş ananı o ağlar görüb,
Məcnun Leyli qəbrin qucaqlar görüb.
Pərviz rikabına Şirini necə,
Çağırır, görmüşdür Şəbdiz, hər gecə.
Veys ilə Ramini yataqda görmüş,
Ayı şəm kimi o, otaqda görmüş.
Elləri görmüşdür səhradan keçər,
Yığb çadırları, obadan köçər.
Görmüş dəvəçilər hay-haray salar,
Kimisi oxuyar, kimi ud çalar.
Karvan elbəyisi gedir qabaqda,
Gəraylı oxuyur, əli qulaqda.
Dəvə zəngi ilə yürüyür karvan,
Zəngin zümzüməsi – sirli bir kaman.
Karvanlar yollardan ötmüşdür əzbəs,
Salmışdır zəngləri dağa-daşa səs.
Karvan qarışqatək dağa dırmaşar,

Yol iyə sarınmış bir sapa oxşar.
 Ruhları oxşayan züzmüsilə,
 Yolları zəng açır, keçir qafilo.
 İpək bir tel kimi insan xəyalı,
 Dolaşır, açılır, yola çıxalı.
 Suyun şırıltısı, zəngin səsindən,
 Bilməz yuxu nədir, gecə yol gedən.
 Yolçu kəcavədə yuxuya dalcaq,
 Ay əfsanəsindən ləzzət alacaq.
 Çavuşlar carlayır, yolları zəvvar,
 Çavuşun çiynində yaşıl ələm var,
 Leylinin eli də həmin bu yoldan,
 Keçmişdir Yəmənə, Nəcdə bir zaman.
 Kəbəsi bilərək nakam eşqinin,
 Məcnun təvafına gəlmiş bu yerin.
 Oğrular, düşmənlər görmüşdür gecə,
 Vəhşi yolkəsənlər görmüşdür gecə.
 Canilər görmüş ki, gözləri parlar,
 Qaniçən quldurtək pusquda durar.
 Görmüş sərkərdələr edir məsləhət,
 Hücum nəqşəsini çəkirlər xəlvət.
 Döyüş fərmanını verir genrallar,
 Marşal məğlub olub edir intihar.
 Görmüş atdan düşür bir çox qəhrəman,
 Daşların üstünə ləkə salır qan.
 Boğulur insanlar qəhrü qəzəbdən,
 Boğur düşməninə qəhrilə düşmən.
 Əli qana batmış xain adamlar,
 Qaranlıq gecədə pənah axtarar.
 Hiylədən doğulan qara ləkədən,
 Gecə ayın üzü qaralmış bəzən.
 Nə qədər namuslu məsum gözəli
 Görmüş parçalayır ehtiras əli.
 Gecə şahid durub tərپətə dodaq,
 Göylər xəcalətdən alt-üst olacaq.
 Yaxşıdan, yamandan görüb yüz pərdə,
 Gədə atlas içrə, şah quru yerdə.

Görmüşdür bir bəxti dönmüş qumarbaz,
 Var-yoxu əlindən getmiş, usanmaz.
 Sonuncu varağı əlində tutmuş,
 Ümidi onadır, özün unutmuş.
 Düşünür varağı o necə atsın
 Ki, bir ailənin sonuna çatsın.
 Titrəyir, gecikir, əli gəlməyir,
 Bilməyir nə oyun hazırlar təqdir.
 Pərdə arxasında arvad-uşağı,
 Gözü yaşlı qalmış, başı aşağı.
 Qaranlıq, qorxulu bir uçurum var,
 Ağzını açaraq hey yaxınlaşar.
 Bir bayquş ulayar, damda inləyər,
 O yaman günlərdən gətirmiş xəbər.
 Gecə qonaqlıqlar görmüş, bayramlar,
 Çıraqla bəzənir evlər axşamlar.
 Onu da görmüş ki, elə bu zaman,
 Tufan insanları qoyub sərgərdan.
 Görmüş ki, Hüseynin öldüyü axşam
 Bayram paltarını geyinmişdir Şam.

GEÇƏ XATIRATININ DAVAMI

Gecə Nuhu görmüş, qədim dünyanı,
 Nuhun gəmisini, böyük tufanı.
 Dünya başdan-başa burulğan ikən,
 Gecənin gözləri bərəlmüş qəmədən.
 Görünmür dünyada bir qarış torpaq,
 Göy dəniz üstündə çadırıdır ancaq.
 Tufandır, su tutub bütün aləmi,
 Bir köpük qədərdir su üstə gəmi.
 Ölümün ağzından alov püskürür,
 Həyat diri ikən qəbrə sürünür.
 Ölülər çiyninə yuklənmiş həyat,
 "İntiqam" deyərək, səslənmiş həyat.
 Qəzəbli dalğalar tutub aləmi,

Nicat nöqtəsidir təkə bir gömi.
 Gecə Şərqi görüb qədim zamanlar,
 Qədim Hindistandan xatirəsi var.
 Görüb rumluları, sasaniləri,
 Finikyalıları, kəldaniləri,
 Mistri, Suriyanı, qədim Livanı,
 Firon ehtiramını, Nildə tufanı.
 O dərin dənizi görmüşdür gecə,
 Musa əsasıyla yarılır necə.
 Görmüş necə köçür Bəni-İsrail,
 Qər q edir Fironu ordusilə Nil.
 Qeysər cəlalını, Dara namını,
 İskəndər aynası, Cəmşid camını.
 Qəslər görmüşdür aynabənd, mərmər,
 Fərşini bəzəmiş mirvaridlə zər.
 Bəzəmiş səqfini büllur çıraqlar,
 Nərgiztək lalələr göz vurur xumar.
 Pərdələr nargülü, limon rəngində,
 Minalı qəslər İranda, Çində.
 Büllur qədəhlərdə qırmızı şərab,
 Səpilməmiş hər yana mişk, ənbə, gülab.
 Qıvrımsaç qullarla dolmuş dəhlizlər,
 Eyvanda yanağı xallı kənzilər.
 O çalır bərbət, ud, oxuyur qəzəl,
 Bu səpir manqala ud ilə səndəl.
 O geyib arxalıq, bağlamış kəmə, r,
 Bunun qulağında sırğaları zər.
 Qapılar, divarlar gövhərdir, ipek,
 Verir libaslara zər-zivər, bəzək.
 Artırır zər, tafta, tül o cəlalı,
 Zəri, tirmə, atlas, həm kəşmir şalı.
 Gecə xatırlayır o zamanları
 Ki, görmüş qər q edir Nil insanları.
 Ay gülür, gəlintək bəzənmiş dərya,
 Su içrə cəsədlər bir qəmli rəya.
 Görmüş alov qalxır atəşgədədən,
 Sanki nur süzülür aydan, günəşdən.

Görmüş su sonası şux dilbər kimi
 Qızlar odda üzür səməndər kimi.
 Atəşdən ağ alov yüksəlir dil-dil,
 Sanki günəş altda parlayır qızıl.
 Ya da tər yaqutdur vurulmuş taya,
 Parlayır, şəfəqi düşmüşdür aya.
 Qanlı sinəsində ya da fələyin,
 Yaxmış təndirini günəş şəfəqin.
 Görmüş uçurulur köhnə məbədlər,
 Qalır yetim kimi tənha günbədlər.
 Bir-birə qarışmış qorxunc daxmalar,
 Sürünən kölgələr vahimə salar.
 Heybətli, rəmzli taqlara baxsan,
 Qıfıl asmış rəmzin daş sandığından.
 Sanarsan zəncirə bağlanıb ruqlar,
 Hərdən bir-birinə söhbət açarlar.
 Gecə sirdaşları sükutu gözlər,
 Tilsimlər sirrini diqqətlə izlər.
 Caduları görmüş dar daxmalarda,
 Pəriüzlüləri saxlamış darda.
 İfritə qarılar meşəliklərdə
 Cadu quyuları qazmış hər yerdə.
 Qarılar saçından asılmış qızlar
 Hər maral boynunda bir əjdaha var.

NAZ EYVANI

O cavan, yenilməz aşiqi görmüş,
 Eşqdən qəm dolu bir ömür sürmüş.
 Gecə damdan-dama atılar, gözər,
 Onu hər addımında izləyər xəter.
 Məcnun tək soracağı gəlir hər yandan,
 Əlində sənəd var, yazısı qandan.
 Sürünər gah əli, gah dizi üstə,
 Əli yara olmuş, dizləri xəstə.
 Gah əli-ayağı tutar sütundan,

Gah başı görünər bacadan bir an.
 Gah bir təkən ilə süst ayaqları,
 Ağır əndamını dartar yuxarı.
 Oturar bir uca dam üstə, ağlar,
 Görünən saraya könlünü bağlar.
 Bu haman cənnətin gözəl qəsridir,
 Behişt hurisinin əzəl qəsridir.
 Burada yaşamış o füsunkar yar,
 Bəli, buradaydı o şux füsunkar.
 Yarın zülfü kimi bükülmüş saray,
 Salıb fələklərə hiddətdən haray.
 Açıb aslan kimi ağzını eyvan,
 Deyər: "Xor baxmayın mənə siz, aman!"
 Qıcaıb dişini sütunlar, deyər
 Ki, "Ölüm üzünə gülər bixəbər!"
 Deyər ki: "Burada varsa da şikar,
 Aslan ağzındadır, çətin ovlanır...
 Hənəklə qaşına aslan boynunu,
 Qalx, mənə öcəşmə, azma yolunu!"
 Lakin çəkinərmə vəhşi aslandan
 Eşqin məşəsindən keçən bir insan?!
 Şikara çıxarsa ülvi məhəbbət,
 Aslanın ağzına əl verər əlbət.
 Salar pəncəsini şirin kəməndə,
 Çəkər ayağını hünərlə bəndə.
 Aslanı ayaqdan bəndə salanlar,
 Bu yolda keçsələr başdan, yeri var.
 Onlar elə yerə basarlar ayaq
 Ki, göyün ayağı aciz qalacaq.
 Milçək o mənzilə çatarmı, heyhat,
 Ki, simurğ orada salmışdı qanad!
 Açıb mələk kimi qol-qanad insan,
 Pərilər qəsrində tutmuşdur məkən.
 Ağzını açaraq gözəl qəşrlər,
 Püstə ağzı ilə hekayə söylər.
 Varaqlarla dolmuş içi qönçənin,
 Sığmaz qabığına içi püstənin.

Huri oylağıdır, pəri yatağı,
 Qapısı, divarı tər gül yarpağı.
 Sünbülle, süsənlə bəzənmiş çəmən,
 Bitmiş dəstə-dəstə onda yasəmən.
 Suyundan incitək damar qətrələr,
 Oyun sədəfində bəslənər gövhər.
 Eyvanın fərşinə bax, valeh ol sən,
 Həşyəsi minalı fil sümüyündən.
 Hər yana baxırsan güzgü tək parlar,
 İkişər tikilmiş aynabənd divar.
 Hər şaxə üstündə yanır bir çıraq,
 Laləsi bağdakı lalədən parlaq.
 Aynabənddə yanar lalələr hələ,
 Bir səhər yaratmış şən, gülə-gülə.
 Asılmış tül pərdə pəncərələrdən,
 Huri saçlarıdır, baxsan, deyərsən.
 Eyvanın önündə söyüd ağacı,
 Yayıb hər tərəfə pəri tək saçı.
 İlmələr vurmuşdu yaşıl ipəkdən,
 Keçir ay işığı sanki öləkdən.
 Elə bil ud şaxı od alıb yanır,
 Yel vurur, şöləsi ərşə dayanır.
 Pərdə tək asılmış söyüdü teli,
 O teli oxşayır xoş səbə yeli.
 O gah fil sümüyü, gah da şövədən,
 Möhrələr götürüb qoyur deyəsən.
 Ay inci səpərək titrəyir, deyir:
 "Bir öpüş qiyməti, görün, neçədir?"
 Söyüd mütrüb kimi şux-şux yellənər,
 Asıb tellərindən pullar, pərəklər.
 Rəqs edər yerində o yavaşı-yavaşı,
 Baş öyər, sanarsan, istəyir şabaşı.
 Sərv boylu bir gül tət üstə yatır,
 Mələfə altında sinəci atır.
 Mələfə istəyir uzansın bir az,
 Qucusun boynunu, lakin bacarmaz.
 O qız bir gözəllik ilahəsidir,

Cəllad qəsri onun toy hicləsidir.
 Zülfünü çinləyib o, kəmənd atar.
 Biləyi dayanmış alma buxağa,
 Bir narınc asılmış şümşad budağa.
 Qatlanıb sanki bir şahin dimdiyi,
 Bir cüt nərgizini örtmüş kirpiyi.
 Qara gözlərinin ahusu hərdən
 Otlayır, çəməni kitabdır, deyən.
 Qızıl bir şamdanda ənbər şam yanır,
 O gümüş əndamlı nura çulğanır.
 Şamdan örtüsündən süzülən işıq,
 Verir kitabına xoş bir yaraşığı.
 Hüma qanadı tək kirpiklərindən
 Düşür gül üzünə sayə deyərsən.
 Tavuz lələyidir saçının tağı,
 Xoruz pipiyindən aldır dodağı.
 Hərdənbir naz ilə o, xumar-xumar,
 Açıb gözlərini yuxarı baxar.
 Vəhdət güzgüsüdür üzü, sanarsan,
 Boynu o güzgünü döndərir hər an.
 Qəlbətək üzünə verərək seyqəl,
 Sonsuz bir camala çatmış o gözəl.
 Mələk simasıdır ondakı sima,
 Sinəsi üstündə var Turi-Sina.
 Mələfə o qəddə əcəb yaraşar,
 Sanki cavan sərvin üstə yağıb qar.
 Mələfə o sərvə ağuşa çəkər,
 Elə bil qarışmış süd ilə şəkər.
 O sanki bir Aydır, çulğanmış nura,
 Ya da bir balıqdır, düşmüşdür tora.
 Sırrinə məhrəmdir mələfə, ancaq,
 Ona köynək kimi açmışdır qucaq.
 Bax o mələfəyə, pərdədir düzü,
 Hər şeyi pərdəsiz göstərir özü.
 Yüz şirin hekayə söyləyir bizə,
 Şirinlik artırır hekayəmizə.
 Bac alar narıncdan bir cüt məməsi,

Bir narınc bağıdır mərmər sinəsi.
 Qarnı ortasında gümüşü göbək,
 Sehrli çeşmədir dağ üstə, gerçək.
 Qırqovul döşü var ordan aşağı,
 Mən ona deyərdim qızılgül bağı.
 O dağda gizlənmiş bir ülvi camal,
 Oradan sürüşər zövq ilə xəyal.
 O dağ ötəyini sanki qar almış,
 Bir ahu balası qarda iz salmış.
 Tük kimi belindən bir az aşağı,
 Yüksəlir gümüşdən sağırlar dağı.
 O dağ mərmərdənmi, fil sümüyündən?
 Bac alır onlardan ancaq, mən bilən.
 Verib ay işığı o dağa bəzək,
 Pərilər sultanı oynatsın xizək.
 Yarıq sinəsində vardır bir dərə,
 Nadir bir dərədir, təmiz, bakirə.
 Onda uçuruma məhkumdur könül,
 Orada xəyalın sürüşəcək, bil!
 Kor kimi ayağın gec atsa gözün,
 Tasa qarışqatək düşərsən özü.
 Orda sürüşməyən insanın gərək
 Olsun qara daşdan bağında ürək.
 Ehtiras orada pələngə oxşar,
 Çünki qarşısında ceyran izi var.
 Çəkib budlarını pərgar qələmi,
 Qıçı zərifliyin cəmidir, cəmi.
 Dizləri qönçətək qəlbi edir bənd,
 Cüt büllür şaxəyə vurulmuş peyvənd.
 Aşiq bu gözəli gördüyü zaman,
 Təşnə, həyat suyu tapmış sanarsan.
 Görər məməsini, heyrətdən donar,
 O bir cüt huludan ağzı sulanar.
 Məhəbbət diz çöküb camal önündə,
 Xəyal mat qalıbdır cəlal önündə.
 Həya ilə ismət iki casus tək,
 Acıqlı-acıqlı deyərlər: "Əl çək!

Basma ayağımı bundan o yana,
Salma aşıqləri zəhmətə, qana!”.
Qorxu titrəməyə salmış aşıqı,
Üzünün rəngidir ayın işığı.
Yavaşca-yavaşca o, nəfəs çökər,
Qorxar o güzgüyə toxunsun zəfər.
Bu naz dərgahında o yazıq hələ
Utanır mətləbin gətirsin dilə.
Sanki göz yaşını o bilir murdar,
Axitmır ki, birdən torpaq bulanar.
Boğur hissələrini, yumur gözünü,
Qorxur ki, abırdan salsın özünü.
Bu yerə yol tapmaz başla can belə,
Mən ayaq basaram nə xəyal ilə?
Heyifdir, gül öpüş alsə o löbdən,
Bir div öpmək istər, deyil ədəbdən!
Aşıq, ay işığı, söyüd və səbə,
Civotək titrəyir, baxsan ətrafa.
Aşkara titrəyir qapı, həm divar,
Həminin könlündə gizli eşq var.
Gecə çox görübdür belə mənzərə,
Lakin sirr açmamış hələ bir kərə!

ŞAM VƏ PƏRVANƏ

Gecələr hal əhli xatircəm olar,
Pərvanə məbədi yanar şəm olar.
Yadıma gəlir ki, gənclik çağında
Bir gecə başıma vurmuşdu sevdə.
Sanki yatağıma tökdülər tikan,
Qaçdı gözlərimdən yuxu əzabdan.
Düşündüm: indi ki, yatmayır gözüm,
Qoy sazla deyilsin hər ürək sözüm!
Şam ürək oduna alışdı, yandı,
Qaranlıq mənzilim nura boyandı.
Elə ki şam güldü sarı gül kimi,

Həyəcanlı bir kölgə gözdi evimi.
Kiçik bir qaraltı göründü birdən,
Önümdə oynadı, gizləndi hərdən.
Sanki bir aşıqdi miskin, avara,
Başını hey döydü daşa, divara.
Kölgəylə qaraltı verdi baş-başa,
Havada ayrıldı, gah gözdi qoşa.
Leyli qəbri kimi daxmam məhzundur,
Sərgərdan o kölgə sanki Məcnundur.
Salır pərdələrdən evə sayə qəm,
Xəyal fanusunu xatırladır şəm.
Bu mənim pərişan ruhumdur məgər,
Bədən zindanından qaçmaq istəyər?
Bəlkə xəyalını göndəribdir yar,
Bu yazıq aşıqin könlünü alar?
Açdım ağuşumu, yıxıldım sərxoş,
Gözümü açaraq gördüm əlim boş.
Gördüm pərvanədir o kölgə, gözər,
Görüb cananını, canını üzər.
Canan eşqi ilə hey qanad çalar,
Qarşısında istər can etsin nisar.
Suçundan keçmədim əvvəl qibtədən
Ki, o vəslə çatmış, hicrandayam mən.
Lakin əhvalına edincə diqqət,
Gördüm əldən salıb onu məhəbbət.
Aşıqin qisməti qəmdir, mələldir,
Vüsal aşıq üçün bir xam xəyaldır.
Eşq elə dərdədir ki, tapılmaz dərman,
Dərmanı yandıran bir dərdədən, aman!
Vüsal atəşini yandılanda eşq,
Aşıqı yandırır bircə anda eşq!
Vəslə çatan aşıq görməmişəm mən,
Aman bu uğursuz eşqin əlindən!
Mənim yarım kimi qürurludur şəm,
Büllur bir örtünün dalından hər dəm
Nazla, rişxənd ilə dodağı qaçır,
Yazıq pərvanəyə iti dil açır.

Deyir: səbatsızsan, məndən uzaqlaş,
Yol tap, bu meydandan çıx yavaş-yavaş!
Yanmaq hər yetənin gəlməz əlindən,
Eşqə könül verər canından keçən.
Aşiqi yandırır-yaxan dərd görək,
O dərd səndə yoxdur, eşqdən əl çək!
Qızıl tək qızarmaq, bu, yanmaq deyil,
Yanan – eşq oduna kül olmalı, kül!
Başım sevdalıdır, mən görək yanam,
Taleyim belədir, görək odlanam!
Əriyib mən kimi yanmasan əgər,
Eşqimə düşməyin hədədir, hədə.
Aşiqi yandırmaq deyildir əbəs,
Aləmə bununla sevgi salır səs.
Yetirdi aşiqi tənələr cana,
Yanaraq söylədi: "Ey şəm, dayan a...
O kəsik başınla nə dil açmısan?
Yazıq pərvanədir canını yaxan!
Qoy dinsin ki, aşiq yaxılır oda,
Sənin nəyin var ki, edəsən fəda?!
Şamın ki, cismində candan yox əsər,
Yanıb kül olması sayılmaz hünər.
Aşiq yar yolunda keçərsə candan,
Özündən bir kəlmə danışmaz, inan!
Bir şam yansa belə, gecə yanacaq,
Onu da yandıran insandır ancaq!
Od tutub alışmaz şam öz-özündən,
Şamın yanmasına yanmayıram mən.
Ey şam, ayaqlama haqqı bu qəder,
Sən qəbrə könlü gedirsən məgər?
Şamın odu sənər səhər açılacaq,
Bizim odumuzdur əbədi, ancaq!
Əzəl camalından eşqimiz doğar,
Onda əbədiyyət şöləsi parlar.
Səndə bir qığılcım var o şələdən,
Odur ki, vəslinə can atıram mən.
Əzəl şamı harda yansa, durmadan,

Onun şöləsində yandıraram can.
Dost ister şam olsun, istərsə lələ,
Gözümdə bir aydır, mən ona halə.
Şam olsa, başımın pərvanəsiyəm,
Gül olsa, bülbülü-divanəsiyəm.
Mənim ürəyimdə eşq odur yanar,
Səninlə palçıqda, suda yerin var.
Sənin odun sudur, palçıqdır ancaq!
Bizim peşəmizdir od içrə yanmaq.
Sizin tacımızda yanan od deyil,
Hər axşam açırsan yeni bir oyun,
Qarıxır bir-birə torpağın, suyun.
Yaxıram canımı sənin şölənə,
Zənn etmə yanırım, yaxşı bax mənə!
Oduna yaxdığım ancaq bədəndir,
Canım yaxılmayıp, o, şələdəndir.
Bizdə can da qalır, atəş də qalır,
Sevən könlümüzdə atəş də qalır.
Həqiqi pərvanə candır, hər zaman
Gəzər, haq şamını axtarar, baxsan.
Əslində pərvanə, şam onlardır,
Biz heçik, onların mənası vardır.
Can ki, pərvanətək başa dolanır,
Həqiqət şamını taparaq yanır.
Şamın vüsəlinə pərvanə çatcaq,
Yanmaqla əbədi həyat tapacaq.
Gizli də, aşkar da çıxar pərdədən,
Orada olanlar birdir, görərsən."
Şamın gözlərindən elə yaş axdı,
Yüksələn şöləsi göylərə qalxdı,
Fanusdan yüksəldi şölə ələmi,
Çataraq qucudu pərvanə şəmi.
Azca tüstü gözdi havada bir an,
Oddan, pərvanədən qalmadı nişan.

Gecə görmüşdür ki, qoşun sel kimi,
 Yüz bəla gətirən müdhiş yel kimi,
 Gecə basqımına başlamış birdən,
 Güllə dolu kimi yağmış hər yerdən.
 Görmüş ki, Qafqazın igid elləri
 Acizdir, silahsız qalıb əlləri.
 Kazak alayları çarın əmrilə
 Necə qan uddurur o məzlum elə.
 Bayraq dalğalanır, üstündə qartal,
 Ellərə gətirir sonsuz qəm, mələl.
 Soldatlar düzülüb sıraya dördşər,
 Zəncir tək uzanar yollarda səflər.
 Dağın arxasında qara bulud tək,
 Bəzən dəstə-dəstə, bəzən də tək-tək
 Ordu sına-sına qoşur irəli,
 Tutmuşdur silahdan hamının əli.
 Ayın işığı da fələkdə sönmüş,
 Qaranlıq özü də quldura dönmüş.
 Dağdan aşıb gəlir sel kimi bəla,
 Qandan dağa-daşa iz sala-sala.
 Xain oğru kimi ehmalca, yavaş,
 Basqın edənlərin ürəyidir daş.
 Qara ilan kimi, budur, əsgərlər,
 Sərin torpaq üstə iməkləyirlər.
 Qıvrılıb-açılır sanki əjdaha,
 Gədəkdən enirlər üzü aşağı.
 Sel kimi tökülüb dağ ətəyindən,
 Tüstütök qalxırlar təpəyə, bəzən.
 Yürüyür qabaqda atlı, piyada,
 Sursat qatar-qatar gəlir arxada.
 Gecə küldən qara olsa da həmə,ən,
 Gözlər qığılcımtək parlayır hərdən.
 Qoşun gah yayılır, gah da toplanır,
 Baxanlar gah meşə, gah bir dağ sanır.
 Bildirçin dalınca gedən tazitək
 Hamı pusa-pusa yürüyür tək-tək.

Tutulmuş atların nalı keçəyə,
 Gözləri bağlanmış, ürkməsin deyə.
 Zabitin mindiyi at olaraq ram,
 Baş atır, baş tutur hey aram-aram.
 Quyuğu diklənmiş, şəkdir qulağı,
 Qığılcım çıxarır daşdan dirnağı.
 Damağı yellənmiş, finxırır, gedir,
 Yalını boynuna həmayil edir.
 Zabit dağ döşündən çöp-çöp baxaraq,
 Görür başdan-başa çadırda yaylaq.
 Elin yatdığı bilir Əhrimən,
 Gözləri bərəlir kindən, qəzəbdən.
 Canavar sürüsü işlətsə hiylə,
 Yatmış aslanı da tutar məkr ilə.
 Dağ-dərə alışıb odlandı birdən,
 Müdhiş müharibə başlandı birdən.
 Sanki şimşək çaxdı, göy guruldadı,
 Alovlar püskürən toplar gurladı.
 Ölüm qəhqəhəsi tutdu hər yanı,
 Tökdü yarpaq kimi yerə insanı.
 El qalxıb yuxudan qopartdı fəryad,
 Babalar rəsmiylə başlandı cahad.
 Tələsik yuxudan oyandı gənclər,
 Elə zənn etdilər qopubdur məhşər.
 Boğunuq səs ilə çəkildilər nəre,
 Qorxudan əl atdı ulduz xəncərə.
 Qoxudu dağ-dərə barıtdan, qandan,
 Kəfənsiz cəsədlə doldu biyaban.
 Tüstü ilan kimi qıvrılıb qalxdı,
 Qəzəbdən gözlərdə ildırım çaxdı.
 Vuruşan qüvvələr sel kimi coşdu,
 Çatıb bir-birinə onlar qovuşdu.
 Gecə gördü, necə bir silahsız el
 Vuruşur, əlində xəncər, qılınc, bel.
 O hücum eləyir, top, tüfəng ilə,
 Bu isə qorunur bel-külüng ilə.
 Bu onu, o bunu əzir, çeynəyir.
 Qiyamət qopmuşdur, yer-göy titrəyir.

BİR GECƏNİN BƏYANATI

– Ey vəfalı tüfəng, sənin heç zaman
Güllən ötməmişdir hədəf yanından.
Mən nankor deyiləm, yaxşı qulaq as,
Məni çox bələdan etmişən xilas.
Yoxdur patronumuz, əliboşuq biz,
Daşa toxunmuşdur artıq gülləmiz!
Düşmənin çiyindən asılmaqdan,sa,
Get, torpaq altında bürün sən pasa!
Atdı bir çuxura o gənc tüfəngi,
Heybəti salırdı yada pələngi.
Qorxmaz maral kimi aslan qadınlar
Ki, şirin bağrını buynuzla yarar,
Ərləri dalınca, çiyində bellər,
Mərmər sinələri etmişlər sipər.
Təpmiş o sinələr paklıqdan səfa,
Bircə söz yazılmış onlarda: “vəfa”.
Qızların zülfünü dağıtmış külək,
Ovçu gülləsindən ürkən cüyür tək,
Qaçıb təpələre, dağlara birbaş,
Düşmənin başına yağdırırlar daş.
Qadınlar vuruşur hey cığ vuraraq,
Nəradən, şivəndən tutulur qulaq,
Dağları çulğamış gurultu səsi,
Aləmi sarsıdır elin naləsi.
Bürünüb atəşə çadırlar yanar,
Yanğından dağ-dərə, çöl işıqlanar.
Qırgılcım qaçantək alov içindən,
Körpələr qaçaraq qoparıq şivən.
Tüstüyə, alova vurduqca külək,
Aslanın bağrında su olur ürək.
Tüstüyə, alova baxsan, deyərsən,
Rəqs edir, qəhqəhə çəkib Əhrimən.
Ay dağın dalına çəkilib qəmgin,
Gizlənin nəzərdən bir casus təkin.
O qanlı səhnəni seyr etmək üçün,

Zülməti işıqda əritmək üçün.
Bəlkə də göy qatıb işə əlini,
Əymiş zülmət üstə ay məşəlini.
Bu qorxunc səhnəni seyr etsən əgər,
Deyərsən: nə yaman canidir bəşər.
Bir sallaqxanadır gördüyün səhnə,
Bu qədər qan axır, səbəb nədir, nə?
Yaralar sızlayır, yüksəlir nalə,
Təbiət özü də batmış məlalə.
Döyüş meydanında qalmış önlər,
Qarğalar, quzğunlar toy-bayram edər.
Hələ canilərin ruhları, inan,
Doymamış tökülən nahaq qanlardan!
Şəhidlərin ruhu açaraq qanad,
Uçur, arxasınca yüksəlir fəryad.
Oğul cəsədini qucmuş bir ana,
Cırıb üz-gözünü boyanmış qana.
Dul qalan o təzə gəlin ağlamış,
Qandan əilərinə xına bağlamış.
O nişanlı qız da intihar etmiş,
Yarıyla yan-yana yuxuya getmiş.
Bir aləm dolusu eşq, ümid, amal,
Cavanlar qanıyla olmuşdur pamal.
Nə qədər tər nərgiz hələ açmadan,
Əbədi yuxuya getmişdir, aman!
Ölülərin üzü necə sirlidir,
Həyat həsrətləri hələ diridir!
Gülməmiş həyatda kimsənin üzü,
Donub baxışlarda min həsrət izi.
Onlar ki əbədi köçür dünyadan,
Sanki belə deyir hər biri bu an:
– Əlvida, ey Qafqaz, ey əziz vətən!
Günəşin, işığın beşiyi sənən.
Başında tacı var qərinələrin,
Tarixin körpüsü, qapısı Şərqin.
Adın əbədidir, iradəndən dönməz,
Günəş çəşməsison, nurun tükənməz.

Sənin qoynundakı hər dağ, hər ova,
Şahinə qoruqdur, qartala yuva.
Azəri igidlər vətəni sənsən,
Döyüşlər meydanı olmuşdur sinən.
Səndə at oynadıb vurmuşlar şikar,
Çovqan oynamışlar, küştü tutmuşlar.
Sənin ağuşunda süd verib ana
Şöhreti itməyən min qəhrəmana.
Atıb sən gülləni igid övladın,
Düşmənlə vuruşdu, azad yaşadın.
Meyitlər üstündən keçərək ancaq,
Yadlar bu ölkəyə basmışdı ayaq.
Səni tutmaq idi düşmənin qəsdı,
Altmış il qorxudan titrəyib əsdi.
Sinəmiz üstündən indi yol salıb,
Aslandan bir qoca tülkü öc alıb.
Cəni, azad vətən, etdilər əsir,
Ey aslan, zəncirdə halın necədir?!
Təzəcə qayıtmış ürkmüş dəvələr,
Salıb meyitlərə həsrətlə nəzər.
Döşlərində zənglər qoparıb şivən,
Bu şivən səşindən gülür Əhrimən.
Dağları çulğamış zənglərin səsi,
Daşları ağladır bu qəm nəğməsi.

DƏNİZİN SİMFONİYASI

DƏNİZÇİLƏR MƏQBƏRƏSİ

Gecə, qəm munisi sahili görmüş,
Dağ, dəniz, meşəni duman bürümüş.
Təbiət yas tutub, sular qan ağlar,
İslanmış kirpiyə bənzər budaqlar.
Dəniz dalğalanır, titrəyir, axır,
Elə bil yaş dolu bir gözdür, baxır.
Qızılgül, kəkotu, zirinc kollan

Göz yaşı axıdıb, sular yolları.
Dənizin suyu da sanki qaralmış,
Qırıq güzgü kimi paslanıb qalmış.
Ayı məngənədə sıxır buludlar,
Kainat görünür məzar qədər dar.
Dəniz sahilində yüksələn mayaq,
Baxır heyran-heyran, gülməyir ancaq.
Dağlar qəm içində vermiş dal-dala,
Ağsaçlı başları dalmış xəyala.
Sanki pəhləvanlar düşübdür əsir,
Ayağında kündə, boynunda zəncir.
Gəmi köküs gərib sərt dalğalara,
Alıb dalğalardan yüzlərlə yara.
Yığılıb gəmiyə yük qalacaq-qalacaq,
Dil deyən bir sözü eşitməz qulaq.
Saçları pərişan səmişinlərin
Üzündə izi var həyatın dərin.
Alınlar qırışıb, üzlər göyərmiş,
Dövrən hamısını torpağa sərmiş.
Gözləri yuxulu, yaşlı görünər,
Verir həyəcanlı rüyadan xəbər.
Qabaqda hayqırır qara burulğan,
Ömür faciəsi çapır arxadan.
Seyyahlar seyr edir qorxunc mənərə,
Titrər dənizçilər olan məqbərə.
Dalğa, ay işığı töküüb qaşqabaq,
Suda can çəkişir bir dəstə dustaq.
Üfün tağında Hüseyniyyədən,
Bir matəm bayrağı baxsan, görərsən.
Ulduzlar lələyə, qəndilə bənzər,
Lakin hilaldan da solğun görünər.
Kölgələr baş çəkib qımına susur,
Matəm qarasını geyib oturur.
Dalğalar gah aydın, gah da kölgəli,
Gecə-gündüz kimi qoşur irəli.
Onlar da gecəyə, gündüzə oxşar,
Hər birində ibrət, işarələr var.

Oynağan, tələsik çıxıb baxsa da,
Gənclik günlərini götürür yada.
Odur, ayın əksi düşmüşdür suya,
Təbiət Yusifi düşmüş quyuya.
Suda qərq olubdur ulduzlar, budur!
Su yanib-titrəyən şamla doludur.
Yoxsa pərilərdir dənizdə çağlar?
Boğulan ay üçün yas tutub ağlar?
Gülümdən görünür mənim bir pərdə,
Xəzanı gözəldir, düşsə də dərdə.
Axıb su tökülür dənizə dağdan,
Zindana nur düşür sanki bacadan.
Bijən olan quyu başında məgər
Məniyə zülfünü yolaraq, tökər?
Üfük çulğanmışdır qəmə, kədərə,
Bədbəxtlik qatarı çıxmış səfərə.
Cəzr də, mədd də olmuş yeknəsəq,
Dövrən saat kimi işləyir mütləq.
Ömrün hər saati durmadan keçir,
Kinli düşmən kimi bu zaman keçir.
Düşmən hücumudur onun gəlişi,
Qayıdıb gedərkən dostluqdur işi.
Sahilin saati işləyir tıq-tıq,
Dənizin nəbzi də döyünür artıq.
Həyat irəliyə qoşur durmadan,
Dünyanın ömründən azalır hər an.
Lakin ağ köpüklər oynayıb hələ,
Onlar uşaq kimi vermiş əl-ələ.
Sanki sahil boyu bir sürü uşaq,
Oyuna başlamış, səs-küy salaraq.
Ya da ki, dalğanın sehrkar əli
Köpüyü süpürüb atır irəli!
İstər çuvalına töksün şeytannın,
Muzdunu o tufan qoparanların.
Odur ki, səy ilə, min təlaş ilə,
Gövhəri, incini yığır sahile.

QULARIN XƏLVƏTXANASI

Uzaqda, bizim bu sahilədən kənar
Gözəl xəlvətxana yaratmış qular.
Sakitdir fəzası, dərinidir suyu,
Orada dincələr aləmin ruhu.
Mavi üfüqləri oxşar aynaya,
Bənzər üzüqoylu büllur kasaya.
Dənizin sehrkar ipək suları
Şirin yuxu kimi oxşar ruhları.
O dərin suların sinəsi üstə,
Qar kimi tökülür qu dəstə-dəstə.
Döşləri ağılda sədəfə oxşar,
Gözdən o sədəfdə bir cüt inci var.
Bədəni ağappaq pərilər, budur,
Ayn işığında üzür, yuyunur.
Asta-asta qalxar, düşər qətrələr,
Sanki şux gözəllər nazlanıb gülər.
Qətfə kimi açıb qanadlarını,
Pərdədə gizlədər öz əsrarını.
Hərdən şövqə gəlib çəkərlər qiyyə,
Dərin üfüqlərdə əks edər qiyyə.
Dəniz gözəlləri sonatək süzür,
Əbədi bir aləm səmtinə üzür.

DƏNİZİN SİMASI

Gözəldir dənizin ağı, qarası,
Bir atlas gülüdür ipək dalğası.
Zülmət lil çiləyir, ay işığı zər,
Ləpələr titrəşən civəyə bənzər.
Dalğası bir ipək örtükdür, deyən
Düzüb ətrafına rişə köpükdən.
Köpüklər qumluqda durur sıraya,
Olur o səhnəyə dekorasiya.
Sanki sıra-sıra göbələkdirlər,

Külək təkanından hey tərənirlər.
Bəlkə də ağ tüklü küçükdür onlar.
O bunun, bu onun üstünə qalxar.
Ya da lopa-lopa pambığı külək,
Yığıb tayalayır hey ətək-ətək.
Bəlkə də dənizdən çıxan sonalar,
Sahildə yuyurlar sabunla paltar.
Bir lalə yanaqlı gürcü gözəli,
Qayıqda oturmuş duzlu, məzəli.
O sular sonası qayığı sürür,
Üfüqə nur salır, suyu güldürür.
Kürəyi quların pərinə bənzər,
O kürək çəkdikcə qayıq da üzər.
Qızıqıb hey kürək çəkir o nigər,
Külək saçlarını oxşar, oynadar.
Əynində plaşı hey vurur dalğa,
Qızılgül bürünmüş sanki yarpağa.
Günəş gizlənidir, üzünü görcək,
Balıq tutmaq istər o üzügöyçək.
Qıvrım zülfü kimi eyləyib çin-çin,
Qarmağı atıbdır suya balıqçın.
Balıq qarmağına ilişir qəsdən
Ki, bəlkə bir öpüş alsın əlindən.
Zülfüdür aşıqlər boynuna zəncir,
Qarmaq o zülfdən xəcalət çəkir.
Nurani mələyə oxşar o dilbər,
Hərdənbir oxuyur şirin nəğmələr.
Yayır o nəğməni ətrafa səbə,
Huşu başdan alır o şirin layla.
Qayığın şamları yanır, parlayır,
Ulduz tək hər yanı nura boyayır.
Belə bir cəllalla dəniz gecələr,
Fələyin, ulduzun yolunu kəsər.
Birləşmiş dənizin səthi üfqlə,
Röya sarayına bağlamış pillə.
Dalğalar gəldikcə qalxır səs-səmir,
Bir-birə sürtünür zülf ilə zəncir.
Yelkənlər küləkdən alaraq təkan,

Sahilə çıxarır inci deryadan.
Sərincik bir halə, yumşaq bir nəsim,
Oxşar üz-gözünü daim hər kəsin.
Üfün çəsməsi salıb heyrətə,
Bizi məftun edib şərə, sənətə.
Qulaq şəklənməsə, coşğun küləkdən,
Bir də huşa gəlməz huşun itirən.
Açır hər baxışda heyrətə yollar,
Dənizin qəribə mənzərəsi var.
Səhnəsi, salonu vəhmə boyanmış,
Havası laybalay tüstü-dumanmış.
Pərdəsi qaçısan ürkmüş marallar,
Kölgəsi aslandır, çəngində şikar.
Sirki bizi salır qorxu-heyrətə,
Kinosu gətirir xalqı dəhşətə.
Şahənə şineli geyinib dağlar,
Lojada oturub fikrə dalmışlar.
Qular ağ geyimli rəqqasələrdir,
Onların cəlvəsi böyük hünərdir.
Oxuyur dalğalar, saz çalır külək,
Onların səsinə titrəyir fələk.
Gəmi, gəmiçilər nərə çəkirlər,
Qalxır qayıqlardan xoş qəhqəhələr.
Əcəb əsatiri musiqidir bu,
Salır simfoniyası ürəyə qorxu.
Dəniz, əbədiyyət asitanıdır,
Sirrin, həyulanın dasitanıdır.
Qəbrə diri gedər dənizdə ələm,
Kor kimi çabalar hər sirri-mühəmə.
Üfün lal görünər, baxsan bir daha,
Görərsən sarıymış timsah-timsaha.
Gecə dam üstündə yatanın göylər,
Ruhunu sehrlə kamina çəkər.
Yıxılmaq qorxusu duyar, sayıqlar,
Lutun həngaməsi olunar təkər.
Zəlzələ üfün, vahimə, qorxu,
Hissləri sarsıdan bir dərindən quyu.
Ağız köpüklənmiş, var küncə, zəncir,

Məşəni doldurmuş dəstə-dəstə şir.
 Ürəyi partladan üfük yarılar,
 Sanki alt-üst olub dünyada nə var.
 Güzgü tək parlayıb hərlənən fələk,
 Baş gicəllənib yerə dəyəcək.
 Həll edir özündə ruhun cövhəri
 Həlli müşkül olan məsələləri.
 Uzaqda dəhşətli mənzərələr var,
 Hamı əfsanəvi, hamı schrkar.
 Dağlar qaşqabaqlı, acıqlı, məğrur,
 Mavi asimana baş vurub durur.
 Sular yuxudadır, üfüqlər xamuş,
 Hamı əbədiyyət yolunu tutmuş.
 Sanki bir əfsanə oxuyub gecə,
 Şəhrzad yuxuya getmiş indicə.

TƏXTİ-CƏMŞİD

Günəşi basdırıb qayıdan zaman
 Gecə oldu Təxti-Cəmşidə rəvan.
 Xəyal Elburzunun şah qülləsindən
 O karvan dalınca yüyürdüm mən.
 Birdən gecə etdi hamıdan tələb:
 – Daranın qəsridir, gözləyin ədəb!
 Gəlir ölməzliyin burda sədəsi,
 Başmağın çıxarır dövrün Musası.
 Daranın qəsridir, o möhtəşəm şah
 Bir zaman olmuşdu aləmə pənah.
 Dariyuş, o böyük bir hökmrandı,
 Yerə də, göyə də hökmü rəvandı.
 Parlaq ulduzuydu Şərqin o sultan,
 Gülərdi şimşəktək dövründə cahan.
 Tacı Ay olmuşdu, üzüyü Mərrix,
 Cəlahi önündə heyrandı tarix.
 Əsrin günəşiydi, aqlın bulağı,
 Qədim zamanların nurlu çırağı.

Elmə, təcəddünə o idi pənah,
 Yeni qayda-qanun yaratdı o şah.
 Könlünə pak Hürmüzd tutardı ayna,
 Başına çətrini açmışdı dünya.
 Daranın qəsridir günəş ocağı,
 Bu Təxti-Cəmşiddir, sönməz rövnağı.
 Təxti-Cəmşid, sirlər qəbridir ancaq,
 Uzun ömr ipinə odur mancaq.
 Şahiddir ki, nələr törətmiş ruzgar,
 Qədim əsrlərdən odur yadigar.
 Qoca çalğıcıdır, öyilmiş başı,
 Çaldığı nəğmənin bilinməz yaşı.
 Od görüb, qan görüb o dönə-dönə,
 Düşmüş İskəndərin vəhşi çənginə.
 O qoca kimsəsiz, köməksiz qalmış,
 Əzizlər dördini bağına salmış.
 Hələ də pərişan yuxular görür,
 Ərəblər İrana od vurur, görür.
 Görür hücum edir, talayır Çingiz,
 Tüklər əndamında ürpeşir biz-biz.
 Qulaq as, gör qoca nələr söyləyir,
 O mənə keçmişdən xəbər söyləyir.
 Deyir: “Var burada başqa təmtəraq,
 Ədəb gözələ bura basarkən ayaq”.
 Şahların sarayı olmuş bir zaman,
 Onun qüdrətinə baş əymiş cahan.
 Qapısında durub keşikçi, şahlar,
 Bac verib başına bir çox tacıdar.
 Burada salama durmuş Ərdəşir,
 Rumun qeysərini etmişlər əsir.
 Qüruru unudub imperatorlar,
 Şapurun atına səcdə qılmışlar.
 Onun şövkətini qırmamış fələk,
 Sən də ey fitnə, gəl inaddan əl çək!
 Qırılmış burada, bil, ilham ilə
 İskəndər aynası Cəmşid camiyə.
 Batar əl-ayağa xırda şüşələr,

Həyatın damarı burda kəsilər.
Mənzil sala bilməz burada karvan,
Qafil keçə bilməz buradan, inan!
Burada gecənin divi nə gözər?
Qaçar div buradan edərək həzər.
Bir qərib burada yatsa bir gecə,
Yuxudan oyanmaz bir də ölüncə.
Kimsə baş çıxarmaz bu qəm evindən,
Burda qırılmayan bir baş görməzsən.
Caduda, tilsimdə yatmış xəznəmiz,
Oraya Əhrimən tapa bilməz iz.
Barışıq hissiylə keç yanımızdan,
Bizə qibtə etmə, torpağıq inan!
Etmə oğurluğa, qarətə adət,
Mədəni oğrular qoy etsin qarət!”
Mən təşvişə düşüb heyrətdə qaldım,
Utanıb başımı aşağı saldım,
Ay da həyasından saralıb-soldu,
Gecənin zülməti ikiqat oldu.
Şahlar hərəmini seyrə dalan ay,
Bulud pərdəsinə büründü lay-lay.
Əbədi ordunun nizədarları,
Yığılır, səpilir, bölünür yarı.
Ulduzlar parlayır xirə göz kimi
Axır, səpələnir axta köz kimi.
Doğulub gecənin keşikçiləri,
Deyləmlər hinduya vermişdir yeri.
Divin qorxusundan hindular hər an,
Sanki qoparırlar fəğan, əlaman.
Yuxu təsiriylə lakin bu qovğa,
Boğulub sönürdü od kimi suda.
Məni təlqinlə bir mələk oyatdı,
Parolu söylədim, qalmaqal yatdı.
“İskəndər odu”ydu o parol, düzü,
Görüm qara olsun fələyin üzü.
Müqəddəs fələyin qanadı birdən,
İşarə etdi ki: “Papaq çıxart sən!”
Siyrilmiş qılıncək olmasan əgər,

Bu aslan ağzına girərsən məgər?
Qürurdan özümə qanad bağladım,
Lakin qırılmışdı qolum, qanadım.
Üz tutdum o yüksək saraya doğru,
Çıxdım pilləkəndən üzüyuxarı.
Karnizlər tökülüb diş-diş görünür,
Bizdəki qəflətə sanki o gülür.
Gah əzab çəkərək xocalətimdən,
Gah da öz-özümə fəxr edirdim mən.
Quş kimi döyünür köksümdə ürək,
Deyirəm: -Başıma nələr gələcək?
Qorxudan, vəcddən əsir bədənim,
Nə edim, əzizdir candan vətənim!
Gecə qaranlıqdı, yolum nabeləd,
Qəlbimə bağlıydı ümidim, fəqət.
Dəlilər hər yerə basırdım ayaq,
Qarşıma ürəyim tuturdu çıraq.
Geniş bir təpənin üstünə çıxdım,
Bir qala göründü, heyrətə batdım.
Otuz əsrdir ki, durur bu bina,
Bir xalqın tarixi bağlıdır ona.
Səqfi, divarları uçsa da belə,
Polad bünövrəsi möhkəmdir hələ.
Ağzını açmışsa sökülür divarlar,
Sanarsan aslandır, puşqada durar.
Hər qapı başında şir-öküz yatır,
O polad heykəllər lal, sözsüz yatır.
Qorxudan divlərin bağı olar qan,
Qartal qanad salıb, düşər havadan.
Qocalıb, sökülüb uçsa da tağı,
Cəlal beşiyidir, qüdrət ocağı.
Əzəmət Qafidir, hümmət qalası,
Nəcəbət dağıdır onun arkası.
Xalqın qüdrətindən odur yadigar,
Hər bir sütunundan əzəmət yağar.
Güzgütək parlayır daş döşməsi,
Daxili sirlidir, işiq çeşməsi.
Əhsən o hümmətə, əhsən o qola

Ki, tikmiş belə bir möhvolmaz qala!
Mərmər pilləlidir, yəşmə divarlı,
Dəmir qalalıdır, polad hasarlı.
Xəyal cəlalından doymuşdur cana,
Ucalıqda durar dağla yan-yanı.
Başqa bir qapıya sataşdı gözüüm,
İki mələk gördüm gözüümlə özüm.
Hərəm hümaları, başlarında tac,
Sanki qanad açıb edirlər merac.
Simurğ mağarası buradır məgər?
Qaf dağı bağrında yaradır məgər?
Aslan ürəyini suya döndərən,
Divi əsir edən buradır deyən.
Siyirmə qılıncdır, ağzı açıq şir,
Ondan ötüb keçmək ürək istəyir.
Burada qorxudan titrəyir külək,
Nə edər şam kimi yanan bir ürək?
Nə isə, özümə cəsarət verdim,
Möhtəşəm sarayın içinə girdim.
Kəbəni etmişdir oğrular məskən,
Yəzdanı qılmışdır əsir Əhrimən.
Qəsri zəlzələlər etmişdir viran,
Zəncirə bağlanmış yenilməz aslan.
Elə bil dağlanmış ciyərimizi,
İskəndər, ərəblər ayağı, izi.
Torpağa yıxılmış sanki pəhləvan,
Düşmənlər xəncərindən qanına qoltan.
Sinəsi yaralı can verir Söhrab,
Matəmində olmuş ürəklər kabab.
Rüstəmin gözləri al qanla dolur,
Qemində Daranın qızı saç yolur.
Gördüm dayanmışdır yüz sütun səf-səf,
Eyvanı baş almış səməyə tərəf.
Divlər pəncəsində olsa da dustaq,
Dağ qədər zəhmli, məğrurdur ancaq.
Baş vursan burada hər bir otağa,
Təsədüf etməzsən qapıya, tağa.
Səqfi olmasa da, deyərsən, gerçək,

Səqfi əvəz etsin asıman görək.
Sütun başlarında əzəmətə bax,
Sərvdir, şümşaddır, atmışdır budaq.
Öküz kölləri verib dal-dala,
Oxşar buynuzları şaxi-marala.
Daşyonan burada göstərmiş hünər,
İncə naxış vurmuş sanki bir zərgər.
Pillələr parlayır saf sədəf kimi,
Karnizlər andırır bir qızıl simi.
Hər daşı bir gümüş lövhəyə oxşar,
Onlarda yüz naxış, yüz kitabə var.
Zəfər bayrağıdır sanki lövhələr,
Qızıla vurulmuş sikkəyə bənzər.
Azadlıq xəttidir sülhün sənədi,
Əsrlər o xətti silə bilmədi.
Bayrağı üstündə var şiri-xurşid,
Nəqş olub orada qələbə, ümid.
Əfsun oxumuşdur ona Dariyus,
Uzun əsrlərə yadigar qoymuş.
Daranın şəkli var o uca tağda,
İskəndər öləndən xeyli uzaqda.
Bir bitki göyərmiş daşın bağrından,
Sulanıb hadisə yağışlarından.
Fələk etməmişdir onu tarimar,
Məhv edə bilməmiş onu ruzigar.
Sanki qulağına demiş Dariyus:
– İskəndərə qarşı sayıq ol, vuruş!
Dövrün qəlləşinə demiş ki, Dara:
– Hər nəyi dağıtsan, bu nəqşə qıyma!
Desinlər baxanlar bu naxışlara,
Böyük Dara hara, İskəndər hara?!İskəndər aynası qırılmış çoxdan,
Daranın nəqşini hiفز etmiş zaman.
Üç dildə yazılmış burda yazılar,
Eylami, babil, mixi xətti var.
Sərhədin göstərib qədim İranın,
Vəsfini vermişdir hər pəhləvanın.
Sayır Həxaməniş şahları bir-bir,

Hər biri nə işlər görmüş, göstərir.
Deyir: – Bu lövhəyə nəzər yetirən,
Qüdrətin sirtini onda görürsən.
Divar daşlarına tarix yazılmış,
Şahənşah taxtının nəqşi qazılmış.
Otuz bir qəbilə, dinləri ayrı,
Hərənin üzündə milli vüqarı.
Hamı qulaq asır, göz açıb durmuş,
Şahın qarşısında boynunu burmuş.
Şah deyir: “Bunlardır mənə bac verən,
Başımın tacına həm xərac verən.”
Farslar azad idi tək cə xəracdan,
Hamıdan bac-xərac alardı sultan.
Hamısı edərdi şaha itaət,
Hamı ondan görər bəxşiş, ədalət.
Görürsən, diqqətlə yetirən nəzər,
Parslarda var imiş nə böyük hünər.
Onların nizəsi döyüş zamanı
Lərzəyə salarmış bütün cahanı.
Kəsərli sözüylə hər bir cəngavər,
Şaha, peyğəmbərə olmuş bərabər.
Döyüş meydanında nizə oynadan,
Danışmaya bilməz igid parslardan.
Səadət naminə vuruşur onlar,
Qılmış cinayəti, zülmü tarimar.
O kəs ki, ağılyla, iradəsiylə,
Taxtı da, tacı da almışdı ələ.
“Dünyanın qapısı” ad vermiş parsa,
Dünyanı tutacaq pars, kimin olsa.

DARIYUŞUN NƏSİHƏTİ

Deyir ki: Fitnədən, yalandan saqın!
Sənə şamil olsun lütfü xaliqin!
Ey bəşər, qulaq as həqqin sözüne,
İtaət etməyi bərc bil özünə.

Şahlara hörmət et, onlara inan!
Səni hiyf eyləsin Hürmüzd bəladan.
Kim ədəb gözleşə hər əməlində,
Qalmaz ədəbsizin çirkin əlində.
Hər kəs başqasını istəsə zəlil,
Üzüqara olar özü, yoqin bil!
Hürmüzdü tanıyan, itaət edən,
İstər çiçəklənib yüksəlsin vətən.
Əl açıb göylərə edərkən dua,
Deyər: qələbə et İrana ətə!
Əcəb padışahmış, bilikli, adil,
Ruhudur əbədi şahlığa qabil.
Əcəb fəxr etməli tariximiz var,
Şan-şöhret qalmışdır bizə yadigar.
Bu qəsrî görənlər olar pərişan,
Ürək qanə dönər, olsa da daşdan.
Bu nəqşi diqqətlə oxuyan kəslər
İranın ölməzlik sirtini bilər.
Daranın duası boşa getməmiş
Ki, hələ İranın adı itməmiş.
Yoxsa, biz ölümlər cərgəsindəyik,
Əli silah tutmaz aciz bəndəyik.
Gördüyüm naxışlar, qazma yazılar,
Eşqdən, hünərdən qalmış yadigar.
Qadınyal atların şəklinə bir bax,
Belində hər atın vardır bir qoçaq.
Hər biri at çapan, nizə oynadan,
Döyüşdə, şikarda şöhrət qazanan.
Burada Daranın bir şəkli də var,
Ona hədiyyələr götürmüş xalqlar.
Ovlaqdır, hücuma keçmişdir aslan,
Qılıncdakı boyamış pəncəsini qan.
Döyüş arabası, atlı şikargah,
Aslanı zübinlə vurur padışah.
Getdi xəyalımız köhnə dünyaya,
Qayıtmaq istərik, yol vermir həya.
Keçən əsrlərin övcünə qalxmaq,

Oradan baş üstə düşməkdir ancaq.
Yoxdur sevincinin, eşqinin sonu,
Çəkər peşimanlıq oxuyan onu.
Tarixin iftixar zirvəsindən sən
Bugünkü batlağa birdən düşərsən.
Keçmiş anmaqdan bizə nə fayda?
Keçir bu günümüz qəmlə dünyada!

ƏHRİMƏNİN QƏLƏBƏSİ

Nəqs olub Daranın timsalı daşda,
Qəddar Əhrimənlə gedən savaşa.
Əfsus ki, bu savaş çox uzun sürmüş,
Onun faydasını Əhrimən görmüş.
İndi də Əhrimən düşməmiş atdan,
Gücünə öyünür, sulayır meydan.
Bəli, at oynadan o vəhşi külək,
Bildim Əhriməndir, özümə gəlcək.
Gülər vəhşi kimi salar qalmaqal,
Sanki çibənimi doğrayar kal-kal.
Uladiqca bayquş, onun səsindən,
İnlər iliklərim, sarsınaram mən.
Alçaq div vurduğu tənədən, inan,
Qeyrətdən boğulub məhv olar insan.
Orada titrəyən tək mən deyildim,
Qapı da, divar da titrəyir, bildim.

RUHLAR ŞƏHƏRİ

Alındakı xəttə baxın daşların,
Alın çinləridir qoca rüzgarın.
Sanki bir lövhədir, asmışdır zaman,
Ruhlar şəhərinin darvazasından.
Buradır yoxluğa gedən yol, bəli,
Ehtiyatsız atma qədəm irəli!
Şahların ruhudur xəyala dalan,

Türbəsi üstündə heyrətdə qalan.
Hərdən dodaqaltı pıçılşaaraq,
Bir hədyan deyirlər, sükutla ancaq.

ZƏMƏNİN HƏYULASI

O şanlı günlərdən bircə yadigar,
Bu qəsrin bürcündə hələ də parlar.
Hüma quşu kimi səsi yüksəlir,
Bayquşun əlində əsirdir, əsir.
Orada şadlıqla qəm durur qoşa.
Sanki qucaqlayıb, vermiş baş-başa.
Qorxaraq zamanın həyulasından,
Kədərlər də, şadlıq da çəkərlər aman.
Zaman bir sel kimi gurlayır, keçir,
Bir sərxoş fil kimi durmayır, keçir.
Dalğalar axışır qapıdan, damdan,
Əjdaha kamına çəkilib cahan.
Aman bu fitnəkar fələk əlindən,
Nə mələk tanıyır, nə də Əhrimən,
Təkcə məhv etməyir Daranı fələk,
İskəndər də ondan yemişdir kötək.

İBRƏT SƏHNƏLƏRİ

O sonsuz cəlaləndə yadigar qalan,
Bu qəsrin dilindən düşməyir yalan.
Budur, dilə gəlib divarlar, daşlar,
Hərəsi bir qədim əfsanə başlar.
Salmaz dil-boğaza söküklər hər bacı,
Yağdırar nəsihət, hikmət bolluca.
Hanı nəslimizdə bu həssas qulaq,
Onları dinləsin, yorulmayaraq?
Daranın qəsridir qalmış virana,
İstəzha eyləyir əhli-İrana.
Şapurlar yurduna, ya rəb, nə olmuş

Ki, bu gün ilanla, əqrəblə dolmuş?
 Qızıl məftil kimi bir yanda ilan,
 Qıvrılıb yatmışdır, parlayır, baxsan.
 Sanki bir qamçıdır, görsən, deyərsən,
 Düşmüş bir yaralı sərdar əlindən.
 Cəmşidin camını fələk qıranda,
 İskəndər aynası sınımış bir anda.
 Tək bizim fəxrimiz deyil bu saray,
 Dünya gözəlidir, solmayan bir ay.
 Qoy hamı burada özünü görsün,
 İbrət aynasında üzünü görsün!
 Fələk ədalətə tutmuşdur divan,
 Zülmün evini də qoyacaq viran.
 O necə əldir ki, qurar, yaradar,
 Bu hansı sərxoşdur qırar, dağıdar.
 Günəş qərq eləyir nura cahanı,
 Şam isə yandırır bir şebistanı.

İKİ KİNO EKRANI

Qarşımda canlandı birdən ekranlar,
 Biri digərinin əksiydi onlar.
 Biri çıraç kimi nur verir gözə,
 Digəri döndərir dünyanı közə.
 Birində Cəmşidin xətti nur saçır,
 Günəş digərindən utanır, qaçır.
 Birində tikilir böyük qəsrələr,
 Yıxır digərində qəsrə İskəndər.
 Birindən gül dərib, dəmətlər hördüm
 Ekranın üstündə, ah, nələr gördüm!

TƏXTİ-CƏMŞİDİN TİKİLMƏSİ

Bu şadlıq qəsrini tiksinlər deyə,
 Şahənşah bir fərman verdi ölkəyə
 Karvanlar qatarla səs sala-sala,

Yüklənib hər yerdə, düzəldi yola.
 Sardlar qızıl ilə gəldi İrana,
 Günəş tək nur saçdı qızıl hər yana.
 Misirdən yükləndi lil ilə mərmər,
 Nilin körpüsündən keçib gəldilər.
 Çoxlu şam ağacı gəldi Livandan,
 Səndəl, fil sümüyü verdi Hindistan.
 Verdi kaşanlılar məxməri təl-təl,
 Gəldi Bədəxşandan qalaq-qalaq ləl.
 Nişaburdan çıxar firuzə daşı,
 Yanında fələkdir bir üzük qaşı.
 Vuruldu dağlara külüng birinci,
 Mədən qızıl verdi, dənizlər inci.
 Yarıldı sıldırım qayalar bağrı,
 Dağların canında duyuldu ağrı.
 Ağırılıq qaldıran, mancanaq, ehram,
 Filə, arabaya yükləndi tamam.
 Qayalar çəkildi divar başına,
 Qoyuldu hər bir sütun daşına.
 Nəccarlar döndərdi qəsrə cənnətə,
 Saldı daşyonanlar xalqı heyrətə.
 Naxış bağlayan kim, günböz çatan kim,
 Rəng hazırlayan kim, qələm tutan kim.
 Asılır güzgülər, düzülür gövhər,
 Fil sümüyü üstə mina düzülür.
 Qızilla, gövhərlə bəzənmiş hər yan,
 Güllab ətri ilə dolmuş güllüstan.
 Burada çalışın mühəndis, memar,
 Sənətdən yaratmış ölməz yadigar.
 Hər biri misilsiz sənətkar imiş,
 Hünər incisinə xiridar imiş.
 Layihə qarşıda, əllərdə qələm,
 Şövq ilə çalışar, iş var bir ələm.
 Müxtəlif layihə gəlmiş hər yandan,
 Misirdən, Aysordan, Çindən, Yunandan.
 Zövq ilə, hünərlə çalışın parslar,
 Hamıdan ziyadə şöhrət tapdılar.
 Xalqlar çalışaraq çiyin-çiyinə,

Hünər göstərirdi biri-birine.
 İş gedirdi saat mexanizmi tək,
 Yormazdı kimsəni tükenməz əmək.
 Aynalı sarayı Təxti-Cəmşidin,
 Elə parlaqdı ki, günəş deyərdin.
 Bir gün səs yayıldı orada, nəgah
 Ki, gəlib işlərə baş çəkməyə şah.
 Hamı bir anlığa işdən əl çəkdi,
 Şaha hörmət üçün başını əydi.
 Hal-əhval soruşdu bir-bir hamıdan,
 Acıqlandı bir an, sevindi bir an.
 Kim pis işləmişdi etdi məzəmmət,
 Yaxşı çalışana verildi xələt.
 Ölkədə ədalət olarsa əgər,
 Şah da, rəiyyət də xoşhal görünər.

MAKEDONİYALI İSKƏNDƏR TƏXTİ-CƏMŞİDDƏ

Bu pərdə nə qədər könül açandı,
 O biri pərdədə işlər yamandı.
 Hurini Əhrimən çənginə salmış,
 Qaranlıq günəşə qələbə çalmış.
 İskəndər nağılı, budur tamaşa,
 Enir kinli qılınc günahsız başa.
 Dara büsatmı pozmuşdur fələk,
 Talanır el-oba, yoxdur bir kömək.
 Makedoniya xanı susamış qana,
 Dağıdır, yandırır, qoyur virana.
 Qılınc qəbzəsindən əl çəkmir bir an,
 İstəyir aləmə olsun hökmrən. O,
 Təxti-Cəmşidə basanda qədəm,
 Günəş qürub etdi, qaraldı aləm.
 Hər yerdə hakimdi iztirab, sükut,
 Şahlar cəlalına o oldu məbhut.
 Gözləri böyüdü sanki vəhşətdən,

Qamaşdı o yüksək mədəniyyətdən.
 O böyük cəlalına gəldi üz-üzə,
 Sənət qarşısında şah çökdü dizə.
 Nə qədər tamaşa etdi, doymadı,
 Hətta Taisaya məhəl qoymadı.
 Qadın hər nə qədər gözəl olsa da,
 Qəsr ondan gözəldi, düşmədi yada.
 Taisa qısqanıb bir hiylə qurdu,
 O qəsrin külünü göyə sovurdu.
 Qadının peşəsi məkrü hiylədir,
 Qısqançlıq da ona bir vəsilədir.
 Qəsrə başdan-başa gəzdi İskəndər,
 Füsunkar Taisa, o nazlı dilbər
 Doldurub qədəhi meylə dalbadal,
 Söz açdı tarixdən, dedi o nigar:
 – Necə Afinanı tutmuş Xəşayar?
 Gülüb dodaqaltı fitnəkar sona,
 Dedi: – Sən məftunsan düşmən yurduna.
 Düşmənin büsatı könül açansa,
 Daha gözəl olur alışıb, yansa.

VİDA, GÖZ YAŞI

Qaranlıq gecəydi, pozulmuş hava,
 Dünyanın taleyi dalmış yuxuya.
 Zöhrə yorulmuşdu qayıq sürməkdən,
 Ay da silkələnib çıxmış dənizdən.
 Mars üzük qaşını itirmiş fələk,
 Pərdəsi yanaraq, tökülmiş pələk.
 Pars, o əfsanəvi, şux, gözəl şəhər,
 Dağılmış, sərilir daşlar, kəsəklər.
 Dönmüş qəbristanına şənlik şəhəri,
 Orada görünməz həyat əsəri.
 Sökük bacalardan düşən işıqlar
 Məzar üstə yanan şam tək işıldar.

Bulağın gözündən o su ki axır,
Sanki can verənlər gözdür, baxır.
Göy savaş axtaran sərxoşa bənzər,
Elə bil gətirib müdhiş xəbərler.
Şimşək məşəlini yaxaraq hər an,
İstəyir alışıb kül olsun cahan.
Külək də acıqlı girib meydana,
Çalışır alovu yaysın hər yana.
Ulduzlar gözünü yummuş əlüstü
Ki, girə bilməsin gözüne tüstü.
Odur, Təxti-Cəmşid, dünya gözəli,
Görünür pərişan, qəmli, qüssəli.
Sanki bir gəlidir, verilir qurban
Odlara, xalqının nadanlığından.
Odlara qalanmış bir xanimandır,
Xəzana uğramış bir gülüstandır.
Şüa saçmaqdadır güzgü ilə su,
Ayrılıq göz yaş, son busədir bu.
Hər dən işıldayır sönən bir çıraq,
Lalə pərəklənir, xəzan görüb bağ.
Matəm libasını geyinmiş saray,
İşıq qəm tozudur üzündə, ey vay!
Lalələr görünür bağı yaralı,
Sonuncu şəmləri Dara cəlahı.
Ağlayan göz kimi sönür, saralır,
Bir ocaq kor olur, işıqsız qalır.
Kərəm xəznəsində şahın daş-qası
Yetim uşaqlartək tökür göz yaş.
Baxın təxtə-taca, ləlül-gövhərə,
Talanıb, çapılıb, düşmüş əllərə.
Fərşini tapdalar soyğunçu qəddar,
Cəllad pərdələri qılıncla doğrar.
Qurban gecəsinin qoyunlartək,
Tacları qıraraq, tökmüşdü fələk.

CİNAYƏTİN BAŞLANGICI

Taisa eləmiş ram İskəndəri,
Gülür iblis kimi hiyləgər pəri.
Həvvanı aldadıb etməsə yoldan,
Adəmə əl tapa bilərmi şeytan?
Xidmətçi əlində bir yanar məşəl,
Qılınc siyirmişdi sanki bir dəcəl.
Cani, əmələndən utanmayaraq,
Pərdəni odlayır hamıdan qabaq.
Məsum bir gözələ oxşayıp pərdə,
İpək telləridir sürünür yerdə.
Dünya zara gəldi bu cinayətdən,
Cani də, məşəl də əsdi dəhşətdən.
Aləmi çulğadı qorxunc bir səda,
Vicdan qəzəbindən gəldi fəryada:
– Ey canı, əl saxla, felindən utan!
Məgər sənə yoxdur zərrəcə vicdan?
Bu saray şahların qibləgahıdır,
dünyanın ədalət barigahıdır.
Buradan yayılıb elm, mərifət,
Buradan hörmətə çatmış məhəbbət.
Burada bar verib fəzilət, hünər,
Burada yaranmış minlərlə əsər.
Ey canı, nə qədər çirkindir üzün,
Özünü ədəbsiz göstərdin özü.
Hünərə, sənətə edib pərəstiyə,
Bəşərin dühası göyə yüksəlmiş.
Belə bir pilləyə çatana qədər,
Dünyanı tapdayıb keçmişdir bəşər.
Göylərə yüksələn bu mədəniyyət,
Bir vəhşi əliylə məhv olmaz, əlbət.
Bir bax, babaların ruhu ağlaşır,
Alovdan, tüstüdən gözlər qamaşır.
Sənin törətdiyin bu cinayətdən,
Ürəklər qan oldu, utanmırsan sən?!

Aləmi həyəcan bürümüş, budur,
Sanki biləyindən milyonlar tutur.
Deyir: – Əl saxla, ey vəhşi, qudurğan,
İffət pərdəsinə od vurma, utan!
Ey fələk, olarmı zillət bu qəder,
Daranın qəsrində gəzir İskəndər?!

TƏXTİ-CƏMŞİDİN YANMASI

Alov ilan kimi bacadan qalxır,
Elə bil qırmızı qan seli axır.
Həriflər ox kimi qaçır yangından,
Alov qılınc kimi şütüyür hər an.
Yağın hücum edir, yayılır işıq,
Kölgələr baş alıb qaçsın artıq.
Tək qalıb, Taisa, bir də İskəndər,
Cəhənnəm əhli tək nəvə çəkirlər.
Qəsrin qapıları, fərşi, tavanı,
Yanır, gözü yaşlı qoyur İrani.
Saray külə dönmək istəyir, nədən?
İstəməz hüsnündən kam alsın düşmən.
Üzərlik yerinə mirvarid, gövhər,
Yandıqca atılar, düşər, rəqs edər.
Pərdələr alova bürünüb yanır,
Belə bir cəlalla onlar nazlanır.
Tüstü cilvə verir xəttü xalına,
Alov bəzək vurur məh cəmalına.
Şölə eyvanlardan yüksəlir dil-dil,
Sanki güldanlarda açmış sarı gül.
Gözəl naxışlarla bəzənmiş eyvan,
Od içrə görünür daha da əlvan.
Təlai, innabi, yaşıl şölələr,
Baş alıb yüksəlir fələyə qəder.
İpək don geyinmiş gəlinlər kimi,
Tutub ötəyindən səbə nəsimi.
Rəqs edir şölələr, uzaqdan baxan
Deyər pərilərdir çalib oynayan.

Bəlkə də zənn edər görən bir anlıq,
Bayramdır, şah edir atəşfəşanlıq.
Elə bir cəlalla, qüdrətə əhsən,
Aləmə nur saçır sönüb gedərkən!
Gözəlin əvvəli, axırı olmaz,
Ay, günəş çıxs da, batsa da solmaz.
Qüdrətlə, cəlalla tikilən saray,
Yandı, diz çökmədi, salmadı haray.

ŞƏHƏR OYANIR

Alov toxtaq verir bir az özünə
Ki, tüstü dolmasın xalqın gözünə.
Qıcaıyr dişini gahbir qəzəbdən,
Deyir İskəndərə: “Yaman dölisən!”
Kimsə hadisəni bilməsin deyə,
Külək də meydandan dönmüş geriyyə.
Lakin tüstü, alov göyə dayandı,
Qanına qərç olmuş şəhər oyandı.
Hələ də yanmamış bir neçə evdən,
Göylərə yüksəldi boğuc bir şivən.
Gördülər odlanıb yanır fəxrimiz,
Gözlər qan ağladı, qan oldu dəniz.
Görünce şəhəri odlamış yağdı,
Ürəkdə göynədi əzizlər dağı.
Gözü uşaqların sataşdı oda,
Bayram axşamını saldılar yada.
Lakin odla yoxdu şənlikdən əsər,
Təhffəsi ölümdü, noğulu zəhər.

QARININ AĞI DEMƏSİ

Ağı söyləməyə başladı qarı,
Nə qəder çox imiş qəmi, qubarı.
Dedi ki: – Daradan sonra nə üçün?
Yaşadın, ey saray, bu oldu günün?

Lakin biz təsəlli alırdıq səndən,
 Daranın adını yaşadırdın sən.
 Gecələr çırağın nur saçan zaman
 Sanırdıq ki, dünya olmuş gülüstan.
 Tapırdı nurundan gecə yaraşığı,
 Elə bil gözümüz alırdı işıq.
 Nə qədər əvvəlki bəsətın vardı,
 Səninlə şahların adı yaşardı.
 Ədalət eviydin, sən abad ikən
 Zülm evi uçardı öz təməlindən.
 Sayəndə yatardı bütün el rahat,
 Ürəyi asudə, başı fərəğət.
 Gecənin divini etmişdin əsir,
 Görürdük qorxudan qarşında əsir.
 Hörmət etməsə də fitnə bizlərə,
 Qaçırdı kölgəni görcək düzlərə.
 Pərilər yurduydun, divlərə zindan,
 Tərifin düşməzdi ellər ağzından.
 Ümidi hər yandan kəsilmiş ana,
 Söz açardı səndən öz övladına.
 Uşaqlar çəkməzdi səndən gözünü
 Ki, bəlkə görsünlər şahın üzünü.
 Nə gözəl günlərdi, aman, o günlər,
 Səndə tutulardı toylar, düyünlər.
 Sən idin izzəti, rövnağı Şərqin,
 Gecə məclisində çıraq Şərqin.
 Ey saray, gedirsən, uğurlar olsun!
 Şahların sayəsi sənə yar olsun!
 O sirlə aləmdə Daranı görsən,
 Baş əy, bizdən ona salam yetir sən.
 Söylə: bu fələyin zülmündən aman!
 Ədalət qəsrini elədi viran.
 Yaxdı başımızın tacını düşməni,
 Tökdi başımıza onun külündən.
 İndi dövrən sürür zalım cəlladlar,
 Vətən torpağını tapdayır yadlar.
 Ağlar halımıza biganə belə,
 Hardasan, gəl bizə qəmxaşlıq eylə.

Günlər belə keçdi, dövrən dönmədi,
 Tüstü kəsilmədi, alov sönmədi.
 Parsın zəfər qəsrini yandı, söküldü,
 Qəmli başımıza kültü töküldü.
 Bir saray deyildi təkcə odlanan,
 Mərifət dünyası yanırdı, inan!
 Sönməzdi oradan qalxan şöhlər,
 Bu dərdi unutmaq olarmı məğər?
 Zənn etmə ki, yanən daşdı, torpaqdi,
 Alov ürəyi də, canı da yaxdı.
 Oturduq süfrəyə bir bivıcdanı
 Ki, duzu yeyərək, qırdı duzdanı.
 Bu qəsrini odlayan daşürək, nədən,
 Olacaq əbədi nifrətə şayan!

AY İŞİĞİNİN KÖLGƏSİ

Ay ki yavaş-yavaş çıxdı buluddan,
 Sanki Dara idi məzardan qalxan.
 Kölgədən, işıqdan duyuldu əsrar,
 Onların vəhmi də, ilhamı da var.
 Könlümdə canlandı işıqla kölgə,
 Düşündüm ki, çəkim bir şəkil, bəlkə.
 Xəyal fərşasını əlimə alcaq,
 Yaratmaq ilhamım qanadlanaraq.
 Yenidən bitirdi bütün zərrələr,
 Abadlıq göründü o xərabələr.
 Ülvi bir eşqdən alaraq ilham,
 Otuz əsr gəriyə qayıtdım tamam.

DARIYUŞUN BAYRAMDA ÜMUMİ QƏBUL TABLOSU

Möhtəşəm sarayda, budur, Dariyüş
 Xalqı qəbul edir, bir bəsət qurmuş.
 Novruz axşamıdır, bu şanlı bayram,
 Qələbə rəmzidir, şənlikdir tamam.

Qərq olmuş işığa atəşgədələr,
Keçib mehrqanlar, keçib sədələr.
Çalınır nağara, təbil gurhagur,
Düşməni titrədir, divi qorxudur.
Salam musiqisi çalınır yenə,
Əsgərlər düzülmüş qəsrin önünə.
Dövlət quşu kimi qəsr açıb qanad,
Şəhər, sayəsində yaşayır rahat.
O qüdrət qəsrinin üzərində bax,
Şahın qanadıtək əsən o bayraq.
Sanki şəhpərini açıb qaraquş,
Sərçə tək dünyanı çəngində tutmuş.
Onlarla çilçirəq xoş işıq yayır,
Şahin gözü kimi şamlar parlayır.
Qalanın üstündə keşik çəkənlər
O sərv qamətli, polad bədənlər.
Əldə nizələri gəlməz hesaba,
Elə bil incidir düzülmüş sapa.
Hər bürcün üstündə gözətçilər var,
Uzağı görməkçün şüa saçırlar.
Qəsrin ətrafında su halqa vurmuş,
Elə bil kəhkəşan suda oturmuş.
Baxın, saraydakı gücə bir daha,
Belinə sarımuş sudan əjdaha.
Fəvvarə vuraraq qaynayır bulaq,
Hovuz zireh geyir sudan qısqıvraq.
Yeri qılmc kimi su yarı, biçir,
Elə bil aslandır, bağırır keçir.
Aslanın ağzıdır sanki heyvanlar,
Sütun dişlərini qıcmış aslanlar.
Naxışla, şəkille doludur hər yan,
Çərçivə bürcdən, qapı poladdan.
Qəsrin hər tinində daşdan, demirdən,
Zəhmli bir pələng, aslan görərsən.
Aynabəndlərində yüz rənz oxunmuş,
Fərşlər mirvaridlə, zərlə toxunmuş.
Qapılar abinus, heykəllər gözəl,

İpək pərdələrə bəzək vurmuş əl.
Zərli pərdələrdə minalı mıxlar,
Qotazı Mərrixin gözüne oxşar.
Nə gözəl döşənmiş pilləkənləri,
Naxışla bəzənib dəri-divan.
Şuxdur pəncərəsi, şuxdur taxçası,
Cənnətdən gözəldir bağı-bağçası.
Çinidən qədəhlər, kaşidan sənək,
Verir taxçalara başqa bir bəzək.
Bayram axşamıdır, verilə də bar,
Sarayda yenə də bir əzəmət var.
Dəstə-dəstə gəlir, gedir izdiham,
Gözlənilir nəzakət, ədəb, ehtiram.
Otaqlar əyanla, əşrafla dolmuş,
Şahların məhrəmi, sirdaşı olmuş.
Ədəblə dayanıb çiyin-çiyinə,
Heç biri gətirməz bir söz dilinə.
Elçilər, vassallar səf çəkib, budur,
Əllərdə hədiyyə, töhfələr tutur.
Parslar, midyalılar göstərir xidmət,
Hamıya edirlər təvazü, hörmət.
Bağlamış belinə minalı kəmə, r,
Hərəsi bir çinli gözələ bənzər.
Məclisi günəştək gəzər qızıl cam,
Şah, Cəmsid büsati qurmuş bu axşam.
Belə bir məclisin başqa hüsnü var.
Saqilər sərxoşdur, gözəllər xumar.
Yar, qədəh ləbinə qoyduğu ləblə
Şahənşah adını çəkir ədəblə.
Saqi hey qədəhi doldurub verir,
Şahın şərəfinə bir sağlıq deyir.
Musiqi səslənilir fasilələrdə,
Şənlikdən başlayır yeni bir pərdə.
Səf çəkib yüksəlir göyə sütunlar,
Sənət əsəridir hər biri onlar.
Büllur hovuzlarda su vurur fantan,
Üzüm salxımıtək düşür havadan.
Su üstə səpələn parlaq qətrələr,

Tər-təzə inciyə, gövhərə bənzər.
Ağ, sarı, qırmızı balıqlara bax,
Zəncir yaratmışdır, halqa vuraraq.
Su gah ətək vurur, gah səpələnin,
Güzgü qarşısında sanki bəzənir.
Çalınır musiqi, başlanır oyun,
Rəqs edir şüasi güzgünün, suyun.
Abadan qəsrində qurulmuş məclis,
O qəsrin dövrəsi eyvandır təmiz.
Fəzası açıqdır hər yana baxsan,
Hərlənən fələkdir o qəsrə tavan.
Lakin örtülüdür eyvanlar bütün,
Damlar səngər imiş burada bir gün.
Burada sərbazlar pusquda durmuş,
Ox ilə düşmənin gözündən vurmuş.
Şah təxtə oturmuş taclı, əsalı,
Fələkləri ötmüş cahi-cəlalı.
Təxtinə brilyant düzülmiş lay-lay,
Təxt köhkəşandır, şah isə bir ay.
Durub xidmətində hörmətli vəzir,
Ərz etmək üçün o, bir fürsət gözir.
Təxtin ayağında iki şux dilbər,
Mənzərə ud töküüb, üzərlik səpər.
Tüstü yayıldıqca ipək tel kimi,
Yayırdı ud ətrini səbə nəsimi.
Parlayır ay kimi padşahın üzü,
O üzə dikilmiş hamının gözü.
Şahın arxasında cavan vəliəhd,
Şah üçün arxadır, həyan, vəliəhd.
Onun da dalında baş möbid durur,
Mələkdən artıqdır ondakı qürur.
Baş möbid dalında əsləhədarı,
Belində şahənə xəncəri vardır.
Xəncərin qınında Çin naxışları,
Odur padişahın əsləhədarı.
Qəsrin hər yerindən gur şənlik yağır,
Kimsə görməmişdir belə çal-çağır.

Məclis qurtaranda söz çatdı şahə,
O göyə əl tutub oxudu dua.
Zərdüşt nəğməsiylə başlandı bayram,
Bütün el göndərdi Zərdüştə salam.
O zaman çatdı ki, göydə ay batdı,
Şah da yatağına girərək yatdı.
Uçdu xəyal kimi işıq-kölgələr,
Film sona çatdı, düşdü pərdələr.
Bir qaranlıq gecə qaldı, bir də mən,
Mən yuxu görürdüm, yarəb, deyəsən!
Gördüm dayanmışam bilmədən özüm,
Şahın otağına dikilmiş gözüm.
Saraydan enərkən çıxdı qarşıma,
Pırpısa, süsəli, ya cırcırəma.
Məni qarşıladı fit verə-verə,
Bəlkə də edirdi mənə məsxərə.
Ki, ey xəyalpərəst şair, yavaş göz!
Şah yatıb, bu ayaq səsinə dözmöz!

GÜNDÜZÜN YIRTICISI

Gecənin bağrından doğunca səhər,
Məşədən ağ bəbir çıxaraq gələr.
O gülər gördüyüm ağ səhər deyil,
Bəbirdir, qıcamış dişlərini, bil!
Quyruğunu düyüb, pəncə göstərər,
O, xalqın başına açar fitnə, şər.
Saçdır bu qoca dünyanın yalı,
Pəncəsi bəşərin vəzri, vəbalı.
Günəşdir üzündə qızaran gözü,
Alnında parlayır ədavət gözü.
Həsədi sonsuzdur, acıqlı güllər,
Nə utanmaq bilər, nə həya bilər.
Çeynər insanları, bərbəbir udar,
Onun dişsiz ağzı məzardır, məzar!
Hamının sirrini açar o, keçər,
Qudurğan vəhşidir, daim qan içər.

Qanlı pəncəsini hər anda atar,
Bir vacib insanın köksünü yırtar.
Ondan zərər görməz heç bir nakişi,
Yalnız mərdlərlədir onun hər işi.
Dünyada səhərdən axşama qədər,
Qaniçən bu vəhşi hey cövlan edər.
Gecənin səsini eşidən zaman
Meşədə gizlənər, əl çəkər ondan.
Başını yuxudan qaldıracaq səhər,
Yenə tüğyan edər, parçalar, didər.

GEÇƏNİN FİRİŞTƏSİ

Gecə cadugəri tüstü bürümnüş,
Hər yerdə qəzəblə gözib görünmüş.
Kabus çəngəlində gündüzü tutur,
Qara dalğaların içində udur.
Bir əjdaha kimi bəbri yaxalar,
Qanını axıdar, didər, parçalar.
Ulduzlar fələkdə qaldıraraq baş,
Nazlanar, göz qırpar hey yavaş-yavaş.
Bu zaman açılar yuxulu gözlər,
Qərribə bir aləm sirrini izlər.
Tüstünün sinəsi birdən yanılar,
Gecə firistəsi ay kimi parlar.
Mələktək orşdən qanadlanaraq,
Fələyin səqfinə basaraq ayaq.
Üzünün örtüsü mavi bir işıq,
Telləri mehtabdan tapmış yaraşıq.
Çətri var dibadan, qara məxmərdən,
Ay üzündə halə, ipək tellərdən.
Görünəcə od tutub yanır yer üzü,
Su çilər, söndürər odlu gündüzü.
Gündüzün tozunu göyə sovurar,
O toz tüstü kimi fələkdə durar.
Görcəyin aləmin üzünü qara,

Döşündən çıxarar sahir aypara.
Aydın ötəyindən bir dalğa vurur,
Yuyar yer üzündən nə qədər toz var.
Ehmalca-ehmalca göydən enərək,
Qonar torpaq üstə bir pərvanə tək.
Sanki mişk qoxuyan səbə yelidir,
Gülün yanağından öpərək gəlir.
Qonur şəhidlərin cəsədi üstə,
Ətrindən dirilir can verən xəstə.
Alır xəstələri qara torpaqdan,
Gətirir yatağa salır mehriban.
Zülfüdür hər ağır yaraya mөлhmə,
Silər nəfəsiylə könüllərdən qəm.
Bir xəstə yanından oturar bəzən,
Kirpiyi çıxarar tikan ürəkdən.
Şəkər ləblərini büzərsə əgər,
Bizim yaxamızdan əl çəkər zəhər.
Əl atıb saçına verərsə tumar,
Yüz nəğmə gözdirər tellərində tar.
Başlanar bir həzin layla nəğməsi,
Kirpiyin yuxuya gələr həvəsi.

GEÇƏNİN RÖYASI

Çalındıqca şirin, mehriban layla,
Dünyanı qərq edər ağır yuxuya.
Yuxu asta-asta qanad çalınca,
Ruhlar ordusunu çəkir dalınca.
Gənclik röyasına dalsın gözümüz,
Bəlkə o aləmə düşək özümüz.
Aydın işığıyla göylərə varaq,
Çatıb ulduzları köpük tək yaraq.
Xəyal aləmində qanad gərərək,
Camal dənizində seyr edək gərək.
Gah ipək ləpələr qoynunda ürəyən

Üzüb pərilərlə əylənək bir an.
Gah qızıl qanadlı pərvanələrtək
Eşq bağçasında yarla əylənək.
Gah necə səbrsiz, dəcəl bir uşaq,
Bulud kəpənəyi dalınca qaçaq.
Şəbnəm incisitək səhər nəsimi,
Düzsün gül boynuna boyunbaq kimi.
Mişk olub qarışaq səba yelinə,
Qonaq pərilərin ipək telinə.
Gah cənnət quşuyla verək baş-başa,
Səs-səsə qataraq, oxuyaq qoşa.
Gah göyərçin kimi çevik tərpnək,
Fələyin damından yer üstə enək.
Fələk kilisəsi damında, nurdan,
Mələk kimi geyək əba, teyləsan.
Gah naqus səsiylə ərşi dolduraq,
Mavi üfüqlərdə sükutu qıraq.
Geyinib yamyaşıl fələk çəməni,
Zöhrənin neyindən dinlər nəğməni.
Göydə çoban qızı ney çala-çala,
Sürüsünü yayır fələkdə yala.
Zümrüd sırğasını qulaqdan asmış,
Saz kimi zülfünü bağrına basmış.
Əzəli ahənglə nəğmə oxuyur,
Əbədi ahular otlayır, budur.
Çalaraq ecazkar nəfəsiylə ney,
Yanar şövq odunda, oxuyar o hey.
Fələk nalə çəkər nəfəsimizdən,
Fələyin qəsrini bizik titrədən.
O səmavi neyi gətirrik dilə,
Yerin ahəngiylə, bəşər eşqiylə.
Göylər qulağımı açaraq dinlər
Ki, yerdə insanlar həsrətdən inlər.
Fələk qızlarıyla gah olub yoldaş,
Mələk ismətiylə sayılıb sirdaş.
Səmavi turaclar kimi çəkib səf,

Uçaraq fələyin səqfinə tərəf,
Olariq ölməzlik mülkünə rəvan,
Canı yar hüsnünə verərik qurban.
O kərəm çeşməsi qaytarar yenə
Bir əmr ilə bizi varlıq mülkünə.
Yenə üfüqlərin mehrabında biz
Salaq tüstülənən ahımızla iz.
Yüksəlsin ahımız mavi fələkə,
Orda məbudunu axtarsın, bəlkə.
Gah fələk qəndili yandırsm bizi,
Açaq o mehrabda diləyimizi.
Gah olaq fələkdə şığıyan şimşək,
Gah da nəre çəkək bir ildırım tək.
Gah fələk xumunda düşüb qaynayaq,
Gah şəfqət camını içib məst olaq.
Gah qara buluddan bir təyyarədə,
Aya hücum edək, yağdırmaq hədə.
Gah şimşək nizəsin alaraq ələ,
Qərbi Şərqə tikək o nizə ilə.
Gah ulduz boynuna uzadaraq əl,
Ətəyə dolduraq çoxlu inci, ləl.
Gah ay qayığına yığib dostları,
Fələkdən yollanaq sahilə sarı.
Kəhkəşan körpüsü üstünə çıxaraq,
Yığaq ulduzları hey qucaq-qucaq.
Gah göy qurşağına naxışlar düzək,
Gah da ay işığı gölündə üzək.
Gah bəyaz nur kimi olunca səhər,
Ayın işığından bağlayaq kəmər.
Gah bulud torunu alaraq ələ,
Ayın qarşısında quraq bir tələ.
Fələyin o cılpaq balığı, mütələq,
Düşəcək tələyə söküncə şəfqət,
Lakin o kiçicik çevik balıqlar,
Torun deşiyindən çıxıb qaçirlar.
Gah çiçək şimşəkdən iti bir şəmşir,

Edək Marsa tərəf hücum, necə şir.
 Gah kəməndimizə salınsın Keyvan,
 Gah da Zöhrə ilə oynayaq çovqan.
 Gah fələk atına qoyaraq yəhər,
 Ay ilə günəşdən zər üzəngilər.
 Çaparaq fələyin atını hər an,
 Bəhram kəməndiylə tutaq bir aslan.
 Kamanı alaraq mavi fələkdən,
 Qoyub oxlar ataq odlu şimşəkdən.
 Ayın qalxanını çəkərək başa,
 Gırək pəri kimi divlə savaşa.
 Gah qoşun düzəldək biz ulduzlardan,
 Qəzaya, qədərə verməyək aman.
 Ütarid əlindən alağ qələmi,
 Firuzə lövhəyə yazaq rəqəmi.
 Bəşərin taleyi düşünsən bir az,
 Bundan gözəl olmaz, bundan xoş olmaz!
 Gah zalım fələkdə bir büsat quraq,
 Şahmatın şahını nərddə aparaq.
 Nəsrədən, Nahiddən düzək möhrələr,
 Günəşin tasına salınsın zərlər.
 İşlədək oyunda yüz hiylə, kələk,
 Bu ciğal fələyi aparaq görək.
 Gövhəri, incini biz qalaq-qalaq,
 Tutaraq o hərifin əlindən alağ.
 Qovaq Əhriməni qoca dünyadan,
 Aləmin hakimi tanınsın Yəzdan.
 Gah büllur don geyək necə bir şəbnəm,
 Qoyağ gəzmək üçün behiştə qədəm.
 Təkə ruhlar deyil, bitkilər, daşlar,
 Səhər badəsindən olsunlar xumar.
 Bax, ağıl sahibi bütün ariflər,
 Baş qoyub səcdəyə ibadət edər.
 Çulğayıb hər yanı səmavi bir şur,
 Bir sükut sazıtək bir aləm susur.
 Tavus lələyinə bənzər yarpaqlar,

Gül, fanus içində bir şama oxşar.
 Qumru, qırqovullar hər yana baxsan,
 Qanadı bağdakı güllərdən əlvan.
 Başqa bir aləmdir rəya aləmi,
 Dindirir baxışla məhrəm məhrəmi.
 Gözəllik bir sonsuz kamala yetər,
 Xəyal sürətiylə sevgi yüksələr.
 Pərdəsiz qorunar hüsndə ismət,
 Ehtiras ləkəsi bilməz məhəbbət.
 Bir çadır yüksələr dağın döşündən,
 Onu Leyli-Məcnun çadırı bil sən.
 Orda qəribəlik, kəramət vardır,
 Xacə vəsf etdiyi həmin diyardır.
 Hafiz dərvişlərlə vurmuşdur hələqə,
 Hamı sufi kimi geyinmiş xirqə.
 Gəlin, qarşısında salama duraq,
 Onun sağlığına doyunca vuraq.
 Büllur kuzələrdən mişk ətirli mey
 Süzək, badələri başa çökək hey.
 Bir qədər kənara indi nəzər sal,
 Sədi dayanmışdır, başında cəlal.
 “Bustan”ı bir cənnət bağına oxşar,
 Aləmə nur saçan “Gülüstan”ı var.
 Hurilər bağından toplayır çiçək,
 Hər biri qızılgül dərib bir ətək.
 Hərlənir başları gül qoxusundan,
 Ətək əldən çıxır elə bu zaman.
 Bərzəx aləminə nəzər salanda,
 Cəhənnəm bir yanda, cənnət bir yanda,
 Görərsən, hər addımbaşı bir nəfər
 İtmış, unudulmuş heyrətlə gözər.
 Musa, İsa, Meryəm o diyardadır,
 Adəm baba, Həvva nənə ordadır.
 İskəndər zülmətdə qalmışdır heyran,
 Doyunca Xızr içmiş abi-həyatdan.
 Qafın qülləsində simürğ hərlənir,

Çabəlqa yanında Qaf bir qələdir.
Vəhdət Kəbəsidir o yerlər ki, biz
Orada görmərik ayaq salmış iz.
Gəlin yenə edək göylərə pərvaz,
Əbədi nəğmələr oxuyaq bir az.
Zöhrə ilə olaq bəzən həmağuş,
Uçsun sinəsində başımızdan huş.
Gah əsən küləklə verək əl-ələ,
Uçuşaq fəzada biz gülə-gülə.
Nahidin saziyla rəqsə gələrək,
Vəhdət nəğməsinə dildə vird edək.
Ayın işığında titrəyib qalaq,
Əzəli bir hüsnün aşığı olaq.
Halə tək gəzişək ay ilə gahdan,
Çiçək güzgüsünə pərdələr ahdan.
Hüsnün, məlahətin şeydası olaq,
Eşqin şərabından məst olub qalaq.
Mavi üfüqlərin saf bədəsindən
Güzgütək qəlbimiz nur alsın bəzən.
Gah da mələk kimi qara geyinək,
Fələk qəndilinin başına dönək.
Gecəni tərək edib ayrılında biz,
Ay ilə ulduzdan silkinək təmiz.
Üfüq yaxasında qəhqəhə vuraq,
Sübhün nəfəsindən canlansın afaq.
Fəcrin ürəyindən nur dalğa vursun,
Üfüqlər şəfəqdən qanda otursun.
Aləm al geyinsin lalələr kimi,
Qızılgül üstündə jalələr kimi.
Şəfəq çeşməsinin kənarında biz,
Yığaq ulduzları çiçəktək təmiz.
Gecə sona çatmış, odur, bir kərə,
Ruhları qovurlar fələkdən yerə.
Bir göz qırpımında səhər açılcaq,
Ruhların zindanı bədən olacaq.
Ah, nəçin yuxudan durub hər səhər,

Görürəm könlümü çulğamış kədər?!
Hər sabah yerimdən ayağa durcaq,
Qəmlə möhnət olur mənimlə ortaq.
Gündüzün üzünü görüncə, aman,
Ürəyim köksümdə əsir qorxudan!
Şər, fəsad çulğayır dünyanı gündüz,
Kor qoyur insanda vicdanı gündüz.
Salır min möhnətə gündüz bizləri,
O bizə göstərir xəbis üzləri.

GEÇƏ VƏ ƏLİ

O, Allahın şiri, ərəbin şahı,
Unutmaz heç zaman Əli Allahı.
Əlinin sirtini bildirdi gecə,
Allahın sirtinə məhrəmdir necə?
Gecə çox yaxından görübdür Əli,
Daha qaranlıqdan görübdür Əli.
Gecə münacatı oxudu Əli,
Qaynardı xaliqə eşqi əzəli.
Şirin yuxudaykən o şahı gördü,
Bir uçuq divara dayanıb durdu.
Fələyin qəsrini qoruyanlara,
Çatırdı naləsi yerin onlara.
Şəmtək göz yaşından olmuşdu bezar,
Göz yaşı tökərək edib ahı zar.
Dərdlinin dodağı açılan zaman,
Qapı, ev, eşik də çəkirdi aman.
Qulaqdan dürr kimi söz asılıbdır,
Kufə məscidi də bihuş olubdur.
Səhərin sinəsin üfüqlər yarıb,
Ölkənin gözləri yuxusuz qalıb.
Oruc tutan üçün gün ki, qurtarar,
Arpa çörəyiylə o, iftar açar.
Gecə qaranlıqda heç kəs bilmədən,

Ərəb yetiminin şamını verən,
Bir şah ki, gecələr gizlincə gedər,
Yoxsullar evinə hədiyyə verər.
Örtürdü bu sirri pərdeyi-cəli,
Heç kimsə bilməzdi Əliydi Əli.
Sirlər qanadında uçan o şahin,
Gedir əbədiyyət tərəfə yəqin.
Elə ki, düşməne o, qılınc çəkər,
Şirlərin başına göydən od tökər.
Xətər dənizinə batmışdı Əli,
Peyğəmbər yerində yatmışdı Əli.
O səhər qiyamət kimi alovlu,
Məscid qapısı da nə başılovlulu.
Qapı da həsrətlə deyər: "Vəlini,
Qoymaram içəri keçsin Əlini".
Şalı da açıldı, yolu bağladı,
Ata, getmə dedi, Zeynəb ağladı.
Gizli bir səs gəldi, ey şahi-zəməni,
Şəhadət kəmərin möhkəm bağla sən.
Haqla görüş üçün o böyük insan,
Qatili oyatdı səhər yuxudan.
Səcdəyə düşəndə, zalım arxadan,
Zəhərli qılıncı vurdu başından.
Qatili tutaraq əsir etdilər,
İşarə eyləyib ona dedilər:
Ey əsir! Əlinin qatili sənən,
Məyər sən Allahsan? Allaha düşməni?
Salıbsan aləmə gör nə böyük şər,
"Əli bəşərdirsə, ən yüksək bəşər",
Ağlayır yuyucu, ağlayır kəfən,
Ağlayır oraya hər gəlib gedən.
Hamı vurulubdur sənə, ya Əli,
Aləm qurban olsun sənə, ya Əli.

ŞEİR VƏ HİKMƏT

Hanı yer üzündə elə bir insan,
Şəhriyar, sən ona arxalanasan?

Qəlbi hünər dolu, özü mərd olsun,
Səhər nəsimətə könlünə dolsun.

Silsin ürəyindən qəmi-qüssəni,
Qolundan yapışıb qaldırsın sənə.

Sən qoysun ömründə bu müsibətə,
Qədr-qiyamət versin şərə, sənətə.

Əlindən yapışıb, qəlbinə girsin,
Sənin ulağını çaydan keçirsin.

Məni qorxutmayır acından ölmək,
Qorxuram: faydasız yanan bir şamtək.

Tənha bir guşədə yanıq, məhv olum,
Bir ovuc qum kimi yelə sovrulum.

Yox! Mənim od qəibim bir bulaq istər,
Yaratmaq naminə yaşamaq istər.

Mən atdan düşsəm də, şahiddir aləm:
Yenə də atlanıb çapa bilərəm.

Öz yatmış bəxtimdən agaham özüm,
Uzaq üfüqlərə dikilib gözüm.

Nə yaylı çarpayı, nə bağ istərəm,
Nə də zər-zibalı otaq istərəm.

Mən aza qailəm, çoxda gözüüm yox,
Nəfsimin gözüne batırmışam ox.

Nədir istədiyim? Bir həsir, bir şam,
Bir balınc, bir kuzə arzulanışam.

Bir az ay işığı, bir cam təmiz su,
Bir yaşıl söyüdün bahar qoxusu.

Bir parça çörəyin ağız ləzzəti,
Fəqət dünya boyda ilham qüvvəti!

İnan ki, o suyu, o çörəyi də,
O ay işığımı, o küləyi də

Havayı, məccani istəmirəm mən,
Əlimlə qopardıb yanar qəlbimdən,

Mən sizə od kimi sözlər verərəm,
Söz nədir, aovlu gözlər verərəm.

Misra verərəm ki, deşilməmiş dürr,
Hər biri qəlbimin döyüntüsüdür.

Yanar bir ürəkdə yaranan sözlər,
Fikrin şənəsilə daranan sözlər!

Bir söz ki, yolsuzu yola gətirən,
Bir qəlbədən çıxaraq min qəlbə girən.

Sədinin şeritək dərdlərə dərman,
Hafiz qəzəlitək əbədi qalan.

Tutulmuş gözləri aç a bilən söz,
İllərin üstündə uça bilən söz!

Yaxşını yaşadıb, pisi yandıran,
Namusu, qeyrəti qanadlandıran.

Yatmışı oyadan qüdrətli bir söz,
Ölünü dirildən şəfqətli bir söz.!

Bir söz ki, Firdovsi nərəsi kimi,
Döyüşdə azadlıq gülləsi kimi!

Düşmənin əlindən bayraq salan söz,
Haqqın ciyərilə nəfəs alan söz!

Bir söz ki, sulanmış xəncərə dönsün,
Atəşi namərdin başında sönsün!

Yumruğu dəmirə, daşa döndərən,
İnsanı havalı quşa döndərən.

Döyüş meydanına aparən bir söz,
Qəhrəman ürəkdə qəhrəman bir söz!

Şairəm, dinlə gör nə deyir ilham:
Mən söz xiridarı, söz sərtafıyam.

Dünyada hər kəsin öz sənəti var,
Şairin əlində söz sənəti var.

Şahiddir gecələr od tökən ürək,
Sözlər qələm ilə gülüşən pələng.

Şair nəre çəkir qəhrəman kimi,
Pələnglə gülüşən pəhləvan kimi.

Şairin həyatı – əbədi döyüş,
Bütün ömrün boyu hücum et, döyüş!

Sən özün bilirsen mənim əzizim,
İşimiz, gücümüz ayrıdır bizim.

Dünyada nə qədər iş var, sənət var,
Birindən yapışar aqıl adamlar.

Hər kəs öz yerini tapsa həyatda,
Sanki xəzinə var başının altında.

Sevdiyin sənəti intixab etsən,
Yoruldu deməzsən, nə qədər getsən.

Könül verdiyin iş ucaldar səni,
Könül vermədiyin qocaldar səni.

Sənin yüz sənətdən başın çıxs da,
Birini sevirsən yəqin dünyada.

İnsanlar görmüşəm, üzlər görmüşəm,
Acizi məhv edən sözlər görmüşəm.

Yazığın, fağırın başından basan,
Zalımın düşündən ordenlər asan

Nökərlər görmüşəm, söz nöqərləri,
Boynuyoğunların öz nöqərləri.

Mən onda sıyırdım öz qılıncımı,
Məslək qılıncımı, söz qılıncımı!

Yetər! Saxta sözlər! Yalançı sözlər!
Ömrü oğurlayan talançı sözlər.

Zövqün, hissiyyatın daşan camitək,
Günəşlə, baharla doludur ürək.

Gəl, sənə bakirə sözlər verim mən,
Ürəkdə bəslənmiş gövhər verim mən.

Dursun gölin kimi qarşında sənin,
Bir sevdaya dönsün başında sənin.

Bir muştuluq kimi səsləsin səni,
Bir ana qoynutək bəsləsin səni.

Həyatda hər şeyi unutsan da sən,
Onu eşq kimi öz bər biləsən.

Neyləyim, əlimdən ayrı iş gəlmir,
Mən şair yarandım, sadəcə şair.

Sənin səadətini sevdiyindədir,
Eşqi iliyində, sümüyündədir.

Ona gözlərinin nurunu ver sən,
Ona ürəyindən atəş içir sən.

Dünyada ən gözəl şah əsərləri
Yaratdı zəhmətin cəsur əlləri.

Zəhmətə arxalan, işə güvən sən,
Budur tərəqqinin yolu əzəldən.

Atalar nə qədər gözəl deyiblər,
Deyiblər: çörəyi çörəkçiyə ver.

Bizdən qabaqdadır avropalılar,
İşi iş bilənə tapşırırlar.

Gətir xəyalına firəng dostları,
O cərrah bıçaqlı böyük Pastoru.

Volteri, Didronu xəyala gətir,
Onlar Fransanın əzəmətidir!

Volterin əlindən qələmini al,
Ona kamança ver, de, bir hava çal.

Kim bilir, bəlkə də alar, çalardı,
Fəqət bəşəriyyət onsuz qalardı.

Bu dərddlər mənimdir düşünsən əgər,
Qələm istəyirəm, sayğac veririlər.

Mənə nə idarə, nə möhür görək,
Söz üstə odlanan bir ömür görək!

Bu aslan könلümü çox incitməyin,
Şiri şifrələrə əsir etməyin.

Düzdür, başım çıxır riyaziyyatdan,
Qovluqdan, hesabdən, mühasibatdan.

Fəqət inanın ki, gözüm ondadır,
Şerimin yarımçıq misrasındadır.

Şeir – azadlığım, şeir – həyatım,
Ömrüm, səadətim, müqəddəratım!

Qartalı səmadən ayırmayın siz,
Övladı anadan ayırmayın siz.

Mənimtək mühasib həyatda çox var,
Mənimtək şairşə çətin tapılar.

Mın qəlbə çalınan tar kimiyəm mən,
Əsrimin Hafizi, Saibiyəm mən.

Qələmindən çıxan inci misralar,
Neçin boş çöllərə edilsin nisar?

Şeir – göz üstündə bəslənən xilqət,
Ayaqlar altına düşübdür fəqət.

Dilənçi şairlər əskiltdi şeri,
Qara bir pul kimi zay etdi şeri.

Şeri oynucağa döndərdi onlar,
Şeri mərtəbədən endirdi onlar.

Şeir bir müqəddəs, işıqlı bina,
Qoy natəmiz əllər dəyməsin ona.

Heyhat! Bu sözləri eşitməz onlar,
İlhamı, sənəti pula satanlar.

Bu bağın bar verən ağacıyam mən,
Sınımış qol-budağım gör neçə yerdən.

Fəqət yandırsa da şimşəklər məni,
Döysə də tufanlar, küləklər məni.

Yenə bar verməli, gül açmalıyam,
Yenə şeir üstündə dil açmalıyam.

Şair şam kimidir, şam özü yanar,
Özgenin süfrəsi nura boyanar.

Nə qəm! Qoy şam kimi yansın həyatım,
Təki torpaq altda bəxtiyar yatım.

Məndən gövhər kimi söz istəyirlər,
Qoy ürək qanımdan yaransın gövhər.

Mənim bir ağ saçlı məmləkətim var,
Əcaib, qəraib bir millətim var.

İynənin gözündən keçsək də ellik,
Bəzən darvazadan keçə bilmərik.

Şairlik bir zaman burda dəb oldu,
Kəndlər, şəhərlər də şeirlə doldu.

O zaman şairin şöhrəti artdı,
Şair Fərhad kimi dağ qoparadı.

Dillərə düşəndə bəzən bir sözü,
Bəxtini oyadıb, yatarı özünü.

Heyhat! Bu təmizlik uzun sürmədi,
Şöhrəti, sərvəti, varı-dövləti.

Doğma balasından əziz sayanlar,
Qızıl yığmaq üçün xalqı soyanlar.

Yaltaq şairləri qamarladılar,
Əl çəkib, oxşayıb-tumarladılar

Saraya çəkdilər, dar saraylara,
Gözü kor, qulağı kar saraylara!

Ravilər, rəmmallar, qəsidəçilər
Axışıb gəldilər hey birər-birər.

Gəldilər zahirdə şan-şərəf üçün,
Əslində bir qarın ot-ələf üçün.

Bu ağır zamanda, çətin zamanda,
Sənətin hörməti tapdalananda

Yaxşı ki, dünyaya Firdovsi gəldi,
Məhkum bir ölkənin gur səsi gəldi!

O, sözdə-sənətdə misilsiz düha,
Baxdı qaranlıqda qızıl sabaha.

Gəldi, fikrimizin baharı gəldi,
Bağlı dilimizin açarı gəldi.

Vətən sevgisilə ürəyi dolu,
Vətən torpağının ən böyük oğlu.

Mətin addımlarla çıxdı irəli,
Əlində ilhamın, sözün məşəli.

Yardı qaranlığı şair gözləri...
Zirvələrdə gəzən şahin gözləri...

Yox! Asan deyildi. Bu çətin işdi,
Onda ki, məmləkət ərəbləşmişdi.

Onda ki, Təbrizdən Tehrana qədər
Ərəb dəvələri nər-nər nərildər,

Vətən torpağını ayaqlayardı,
Ərəb dodaq tikər, qol bağlayardı.

Onda ki, ərəbətə təslimdi hamı,
Ərəb əqidəsi, ərəb mərəmi

İliyə, sümüyə, qana girmişdi,
Xəyalı, idrakı zəncirləmişdi.

Onda bu torpaqdan ucaldı bir səs,
İldırımlar saçan qaynar bir nəfəs!

Yətər bu məhkumluq! Yətər bu zillət!
Bağdada baş öyən başlara lənət!

Nifrət əliqanlı qəsbkarlara!
Qoyun qiyyəfəli canavarlara!

Nifrət fatehlərə əl verənlərə!
Milli simasını itirənlərə!

Əslindən, kökündən ayrılanlara,
Ərəb boşqabını yalayanlara.

O Tus meşəsinin cəsur aslanı,
Belə harayladı o vaxt İrani.

Qəfil nəre çəkib bar-bar bağırdı,
Almas pəncəsilə tilsimi qırdı.

Onun köksündəki pələng ürəyi,
Tağını titrətdi doqquz fələyin.

Hər sözü İranda top səsi oldu,
Sinəsi azadlıq qələsi oldu.

O dedi: bu ellər yasa batmasın,
İntiqam qılınıc qında yatmasın.

Cəmşid diyarında, Key ölkəsində
Ağalq etməsin beş-altı gədə.

İrandan danışdı, böyük İrandan,
Qılınclı, qalxanlı min qəhrəmandan.

Fikrini torpağa, daşa söylədi,
İnsana, çiçəyə, quşa söylədi.

Ayağa qaldırdı dağı-daşı o,
Şimşəyə döndərdi gözdə yaşı o!

Zərdüştün səsiylə oyatdı bizi;
Qeyrətlə doldurdu ürəyimizi!

Əgər qalıbdırsa, millət onundur,
Can onun, qan onun, qeyrət onundur.

İrannın gözünün işığıydı o,
Qaranlıq ölkənin mayacağıydı o.

Heyhat! Həyatının qoca çağında
Baş götürüb getdi öz torpağından.

Dostlardan qaçaraq, fəryad qopardı,
Düşmən diyarına pənah apardı.

Gözündə böyük bir ölkənin qəmi,
Pay-piyada getdi Bağdada kimi.

Ağsaqqal Firdovsi düşəndə çölə,
Ünsüri əlində qızıl piyalə.

Textin kölgəsində xumarlanırdı,
Aldığı ənamlı qürurlanırdı.

Tfu pis üzünə, ey çərxi-fələk!
Sən ikiüzlüsən gecə-gündüztək!

Hünərsiz insanlar səndən kam alır,
Hünər sahibləri kənardə qalır.

Günəş buludlarda fəğan eyləyir,
Yarasa ortada cövlan eyləyir.

Şair ehtiyacın qulu olubdur,
Şeir məddahların malı olubdur.

Onların nə təbi, nə ilhamı var,
Fəqət əllərində şərbə camı var.

Onların bildiyi birçə "Əlfıyyə",
Şərdən qisməti vəzn-qafiyə.

Çürümüş ip kimi beş-on sətir söz,
Mis kimi, daş kimi utanmaz bir üz.

Nə üzle şairlik eləyir onlar,
Övlad əvəzinə ölü doğanlar?

Onlar əldən deyir, obadan deyir,
Onlar xarabaya abadan deyir.

Maraqlan, seyr elə şerin ömrünü:
Vəfatı günüdür təvəllüd günü.

Haram tikə kimi dadı bilinməz,
Bic uşaqlar kimi zadı bilinməz.

Heyhat, şair adı daşıyır onlar,
Bizim ömrümüzü yaşayır onlar.

Ən zərif, ən lətif kəlamdır şair,
Ürəkdə qaynayan ilhamdır şair.

Onun cazibəsi, onun sehri var,
Onun hər sətirində fikir nəhri var.

Sönmüş ürəklərdə məşəl yandırır,
Şəri duyanları qanadlandırır.

Şeir insan gücü, insan əzmidir,
Şeir Firdovsinin ulu nəzmidir.

Sevincdir, şadlıqdır, qəmdir, kədərdir,
Ən təmiz, ən dərin düşüncələrdir.

Gözə işiq verən xilqətdir şair,
Ürəkdən qəm silən qüvvətdir şair.

Harda ki göründü hüsnün cəlvəsi,
O yerdən ucalır bir şair səsi...

Aslanın qəzəbi, maralın səsi,
Coşan bir dənizin nəriləməsi.

Qalın cəngəlliyin mübhəm əsrarı,
Yazda şaqquldayan bahar suları.

Ürkmüş bir ceyranın birdən durması,
Gül üstə bülbülün cəh-cəh vurması.

Mətin bir qocanın nurani üzü,
At üstə bir gəncin od dolu köksü.

Bir bala yuxusu, bir ana qoynu,
Namuslu bir qızın sevgi oyunu.

Bir söyüd kölgəsi, bir dağ çeşməsi,
Sellərin dağlarla pəncələşməsi.

Gizli bulaqların üzə çıxması,
Günəşin yayılıb düzə çıxması.

Dağın qılncı belı, qaynayan döşü,
“Gəl” – deyən gözəlin oğrun gülüşü.

Hicranın atəşi, vüsəlin dadı,
Bir cüt gül dodaqda ürəyin odu.

Yarın yar əliylə tumarlanması,
Doymayan aşiğin xumarlanması.

Cəsur insanların pak məhəbbəti,
Bax, budur yaradan şəri, sənəti!

Xəzəllər tökülsün qoy payız günü,
Seyr edim qızılın töküldüyünü.

Çırpın qanadını qara köklilər,
Sovuşsun, düşməsin tora köklilər.

Turaclar dad çəkib qaqqıldasınlar,
Ərzi dolaşınlar addımlasınlar.

Dinləyim Səbanın saz çalmasını,
Hərdən Şəhriyardan söz salmasını.

Comərd insanlara baxım şadlanım,
Şərin köhlənində mən də atlanım.

Şeir də övladtək canda bəslənir,
İlikdə, sümükdə, qanda bəslənir.

Şairin dilindən saçılan o dürr,
Xalqın dodağında şəkərdir, süddür.

Şərsiz bir dünya –ı kədər, qəm kimi,
Şərsiz cənnət də cəhənnəm kimi.

İnsanlar şərsiz yaşaya bilməz,
Şərə kəm baxana insan deyilməz.

Ey şeir, həyatım, ömrüm sənidir,
Gözümün işığı sətirlərinindir.

Ömrümü, canımı alan da sənsən,
Ömrümün qeydinə qalan da sənsən!

Sənsən başım üstə açılan səhər,
Sənsiz gündüzüm də gecəyə bənzər.

Bu sulu, palçıqlı, kirli dünyada,
Səməndər quşunu salırsan yada!

Sən torpaq deyilsən, cansan, ürəksən,
Sən qartal qanadlı bir gələcəksən!

Apar qəlbimizi əbədiyyətə,
Qovuşdur əlinlə bizi hikmətə.

Yaxşı ki, sən varsan, bir də hikmət var,
Bir heçdir gözümdə, inan, qalanlar.

Hikmət bu dünyanın vücudunda qan,
Hikmətdir dünyada əbədi qalan.

Hikmət mahiyyətdir, hikmət əsasdır,
Şeir bir təlatüm, bir ehtirasdır.

Şeir bu dünyanın zövqü, sevinci,
Hikmət təfəkkürün tapdığı inci.

Başlanğıc da odur, intiha da o,
Şeir isə hikmətin bəzəkli donu.

Şeir söz libası geyinən zaman,
Sanki qız bəzənib çıxar otaqdan.

Mən verdim canımı sözə, sənətə,
Öldüm, çatmaq üçün əbədiyyətə.

Sözün köksündədir şairin canı,
Şairi sözündən, şerindən tanı.

Sevirəm şairin qüsurlunu da,
Şerin mənzumunu, mənsurunu da.

Al, bir də varaqla "Gülüstən"-ı sən,
Əsrlər şahidi o dastanı sən.

İllərcə döysə də yağış, qar onu,
Soldura bilmədi tufanlar onu.

Payız bağa girdi, şerə girmədi,
Şeyxin "Gülüstən"-ı xəzan görmədi.

Nə gözəl demişdi böyük sənətkar:
"Gül solar, "Gülüstən" əbədi qalar".

...Məni düşündürür nə vaxtdan bəri,
Şerin şəkilləri, şerin növləri.

Mənsur şeir də var, mənzum şeir də,
Musiqi çırpınar mənzum şerdə.

Mövzun şeir də var, ali nəzm də,
Axtarma atəşi, odu nəzmdə.

O şerin sazını oğurlasa da,
Özünü kü deyil o səs, o səda.

Vəzni, qafiyəsi buzdan soyuqdur,
Bədəni olsa da, ürəyi yoxdur.

Yaşasın dünyada ürəkli sənət,
Odlu, ehtiraslı, məsləkli sənət!

Gəlsin qiymət versin sənətsünaslar,
Kimdir qafiyəbaz, kimdir sənətkar.

Dünyada nə qədər şeir yazan var,
Xalqın dərdlərinə gəndən baxanlar

Bircə misra belə yarada bilməz,
Qəlbi yanmayana şair deyilməz!

Übeyd Zakaninin zərəfətləri,
Hələ Sefahani komplimentləri...

Bunlar da kələmdir, oxumaq olar,
Fəqət şair deyil, nazimdir onlar.

Şair xalqın səsi, əsrin səsidir,
Vətənin ağsaqqal sərkərdəsidir!

Hökmüylə ordular ayağa qalxır,
Şərinin nəhrindən daşlar da axır.

Şərdə cadu var, şərdə əsrar,
Yatırar, oyadar xumarlandırar.

Ürəyin cövhəri, canı ondadır,
Qartal misraların qanadındadır.

Daşürəkliləri yumşaldan odur,
Bağlı gözü açan onun nurudur.

Şərin düşməni var, şərin dostu var,
O da qılınc kimi döyüşdə parlar.

Ölkələr oyanar şərin səsindən,
Şimşək misraların qəhqəhəsindən.

Göz üstə yeri var hər bir diyarda,
Mayağa bənzəyir fırtınalarda!

Onun pıçılıtsı top səsi kimi,
Sədinin, Hafizin nəğməsi kimi!

Hafız! Günəş dolu bir könüldür o,
Güllərin içində qızılıgüldür o.

Şairlər içində çələng onundur,
Ən gözəl tərano, ahəng onundur.

Tar kimi zili var, bəmi var onun,
Sevincdən qiymətli qəmi var onun.

Onun "Divan"ına nəzər salmışam,
Yüz dəfə, min dəfə heyran qalmışam.

Mən ona sənətin reyhanı deyim,
Yoxsa fars dilinin Quranı deyim?

Ləpələr, küləklər onun səsidir,
Ulduzlar əbədi qəhqəhəsidir.

Yerdə addımlayan o göy şairi
Topladı başına seyyarələri.

Döşündə kiçik bir dəftər saxladı,
Sanki güzgü üstə gövhər saxladı.

Dünyada yeni bir dünyadı Hafız,
Göyləri göstərən aynadı Hafız.

Şərin qılıncını çəkib bülövä,
Gözəl bir dil verdi doğma elinə.

Qeybdən yaratdı "Lisanül-qeyb"i,
Baharın eybi var, onun yox eybi.

Gözün yol çəkirsə, buyur, gəl fal aç,
Elə bil ondadır hər dərdə əlac.

Əsrlər dolanır, əsrlər keçir,
Hafız çeşməsindən nəsillər içir.

Hər kəs öz dərđini ona söyləyir,
Hər kəsə o, təzə mənə söyləyir.

Hafiz bir kainat: təmiz, nurlu, pak,
Fövqünə qalxmaqdan acizdir idrak.

Sonu görünməyən bir dənizdir o,
Ay kimi, gün kimi ləkəsizdir o.

Baxıram, işıqdan gözüm qamaşır,
Açıq, gen alında nurlu qırışq.

O baxır təfəkkür zirvələrindən,
Dünyaya nur tökən bir dan yerindən.

O, nələr düşünür, o nələr deyir,
Min dərdin dərmanı nəğmələr deyir.

Onun nəğmələri bahar bülbülü,
Bağrının başında bəsləyir gülü.

Qoruyur gülləri tikandan, xardan,
Qızıl qönçələri yağışdan, qardan.

Qoruyur körpəcə qanadıyla o,
Qoruyur qəlbinin fəryadıyla o.

Yox, o, bülbül deyil, şair qəlbidir,
Cəmi aşıqları çəkir, cəlb edir.

Bağrının başını yandıranda ah,
İnsanlar Hafizə aparır pənah.

Hafiz yaraları açır, bağlayır,
Neçə əsrdir ki, güllür, ağlayır.

Qonağa yer verir gözünün üstə,
Oxşayır, yatırır dizinin üstə.

Ürəyi, süfrəsi, qapısı açıq,
Kimsə bu qapıdan sənə deməz: çıx.

Asiman boydadır şair otağı,
Kəhkəşan özüdür onun çırağı.

Kimin bu mənzilə ayağı dəysə,
Yeri var, şahlara naz eləyर्सə.

Gözünün ucuyla baxmaz taca o,
Çiyini dağ kimi tutar uca o!

Hafizdən mətinlik, mərdlik öyrənən,
Yüksəkdə dayanır səyyarələrdən.

Ay ilə, günəşlə gəzir yanaşı,
Ulduzlu göylərə toxunur başı.

Hafiz dərğahına ayaq basan kəs
Şahlara əl açmaz, saraya girməz.

Hafiz günəş oldu bir cam əlində,
Əbədi xumardır öz mənzilində.

Onun artığını gəlib Xıızr içir,
Onun boş taxçası bir xəzinədir.

Ulduzlar içində durur xeyməsi,
Üzünün niqabı – ayın şöləsi.

Onun məktəbində dərס alır bəşər,
Onun məktəbinə gəlir mələklər.

Əhsən xumarlara xələt verənə,
Bu iki dünyanı fəth eyləyənə!

Şamı keçən üçün şam yandırana,
Əqlin göylərini nurlandırana!

Papağı bir yanda, özü bir yanda,
Pərişan saçları çəndə, dumanda.

Bütün yer üzünün əşrəfiydi o,
Adəmin ən böyük xələfiydi o.

Adəm bir arpaya satdı behiştini,
Hafiz də eşqdə bu yolu seçdi.

Verdi Buxaranı, Səmərqəndi də
Bir xala, işıqlı bir təbəssümə.

Onun nəzərində var-dövlət fəna,
Yığıdı gözəlləri öz otağına.

Açıldı çöhrəsi al səhər kimi,
Baxdı zirvələrdən peyğəmbər kimi.

Dünyanı köksündə saz kimi çaldı,
Günəş şüaları mizrabı oldu.

O səsi dərk edən bir qulaq görək,
Hafiz məqamına ucalmaq görək!

Ən gözəl təşbehlər, istiarələr,
Onun bağçasında qönçə kimi tər.

Ariflər şairi, mənalarkanı,
Onu axıracan qavrayan hanı?!

Sənə badə verər – ürək şərbəti,
Nuş et. Bas bağına əbədiyyəti.

Qaynar bir arzudur, dilekdir Hafiz,
Təpədən dırnağa ürəkdir Hafiz!

İnsanlıq, məhəbbət nümunəsidir,
İnsan çıraqının pərvanəsidir.

Yandırır fitnəni küləş kimi o,
Sevir insanları günəş kimi o.

Bəlkə də günaha batmazdı Şümür,
Hafizin yanında sürsəydi ömür.

Onu dərk etsəydi avropalılar,
Bu qədər amanlar, bu qədər ahlalr,

Bu qədər göz yaşı, bu qədər tufan
Bəlkə də olmazdı başdan-binadan.

Hafizi dərk edən, Hafizi sevən
Qan tökə bilərmə? Özün düşün sən.

Hafiz çərəyimiz, Hafiz suyumuz,
Hafiz qəlbimizdə ən saf duyğumuz.

Hafizə vurulan birmi, ikimi?
Qocamı, cavanımı, böyük-küçükmi?

Əzbər bilməsə də onlar Qurani,
Sində əzbərdir Hafiz "Divanı".

Nədir bu sənətin səbəbi, sirri?
Yaşayır! Fəth edir qorinələri!

Gətir xəyalına mərhum Arifi,
Qəlbə od tökərdi onun təsnifi.

Gecə yayılmamış bu təranələr,
Əzbər deyərdilər uşaqlar səhər.

Aşaraq kəndbəkənd, şəhərbəşəhər,
Şerlər dünyanı bürüyürdülər.

Hələ Tehran poçtu yola düşməmiş,
Arifin sözləri sərhədi keçmiş,

Sədləri, mərzləri aşmış olardı,
Bütün yer üzündə qanad çalardı.

Tufanda tutulsa teleqraf yolu,
Yayardı yenə də küləklər onu.

Bütün yer üzünün üföqlərinə
Səpələrdi sevən ürəklər onu.

Heyhat! Parçalayır dördüm qəlbimi,
Yağışdan sonrakı göbələk kimi

Yetişir, çoxalır şairciyəzlər,
Acgözlər, dargözlər, pulgir, xəbislər...

İlhamı xəsisdir, təbi xəsisdir,
Fikrində, hissində qurumlar, hislər...

Sənətin abırını aparır onlar,
Qəlbimi köksümdən qoparırlar onlar.

Saray qapısında var-gəl edənələr,
Fahişələr kimi alver edənələr.

Şerin gövhərini qəpiyə satan,
Qəlbini, hissini ayağa atan.

Şairlik adını yerə vuranlar,
Sinəmə yüz yerdən yara vuranlar.

Böyüklər önündə dördqat olanlar,
Abrının üstündən körpü salanlar.

Mirvarini verib saxsı alanlar
Sənətin qəsrini etdi tarimar!

Nə günə qalıbdır görün şerimiz,
İndi göz yumuruq, görüb şeri biz.

Heç yaxşı şeri də saya salmırıq,
Şerimiz tabutda uzanıb artıq.

Qalxanımız idi şeir bir zaman,
İndi şeir oxdur, özümüz qalxan.

Şeri insanlığa düşməni sanırıq,
Az qala Hafizin özün danırıq.

Bütün yer üzündə fitnəni, şeri,
Cəmi fənalığı, cinayətləri

Şairlərdən görür az qala millət,
Ətalət sayırlar şeri, ətalət.

Qəzəl olmasaydı guya İranda,
İndi biz uçardıq aeroplarda.

Xalqı geri qoyan qəzəldi guya,
Yox, qardaş, qəzəldə deyildir günah.

Sözündə həqiqət olsa da, coşma,
Bir az çək cilovu, həddini aşma.

Misqaldan danışıb xalvara keçmə,
Hafizin, Sədinin üstünə düşmə.

Bədəndə hər üzvün olur öz yeri,
Qolun qol yeri var, gözüün göz yeri.

Ölkəyə bilək də, göz də gərəkdir,
Qılıncıla bərabər, söz də gərəkdir!

Hafizi, Sədini, Firdovsini sən,
Könül dəftərindən bırıllıq silsən.

Yurdunda, yuvanda bəs nəyin qalar?
Bircə ağzı qırıq nəlbəkin qalar.

Açıb gözlərini bax yaxşı-yaxşı,
Qurunun oduna yandırma yaşı.

Biz demirik şeir göyden enibdir,
O, insan əliylə qönçələnidir.

Şeir mədəniyyət, incəsənətdir,
İncə ruh, incə zövq, incə sənətdir.

O da musiqitək qəlbin səsidir,
İnsanın ən böyük möcüzəsidir.

Sən təkcə torpaqda axtarma zəri,
Ürəkdə yaranır şerin gövhəri.

O tənqid etdiyin Avropaya bax,
Ədibə, şairə qiymət qoyaraq

Gör hara ucaldıb söz rütbəsini,
Sənətin qranit abidəsini!

Havalı köhləntək baş aparma, dur,
Bəlkə kasa aşdan isti olubdur?

Anadan mehriban dayədir bəlkə?
Günəşsiz səmadır şersiz ölkə!

Şeir də insanın vuran əlidir,
Yaradan əlidir, quran əlidir.

Xor baxma şerə sən, şeir həyatdır,
Qartal ürəkliyə bir cüt qanaddir!

Kimin güclüdürsə şeri-sənəti,
Onun əbədidir mədəniyyəti!

USTADIN SURƏTİ

*Unudulmaz müəllimim Hacı
İsmayıl ağa Əmir-Xizinin
xatirəsinə*

Görkəmi möhtəşəm, başı vüqarlı,
Bir azca qaraşın üzündə təmkin.
İri, qara gözlər nüfuzedicisi,
Üst göz qapaqları bir azca şişkin.

Hər sözü sanballı, hər fikri qəti,
Sevdiyi kütlədən bir azca öndə.
Böyüklüyə məxsus hər şeyi vardı,
Heç nə kəm deyildi böyüklüyündə.

Çatılı qaşları bir azca qalın,
Bir az ötlü-canlı, ortaboy, dolu,
Köksü, çiyinləri geniş və möhkəm,
Nəvazişi – ipək, kini alovlu.

Tanrı elə görkəm vermişdi ona,
Görənlər az qala cadulanırdı.
Onun baxışıyla rastlaşanların
Gözündə ehtiram nuru yanırdı.

Sadə insan idi, riyadan uzaq,
Nə tütün çəkərdi, nə mey içərdi.
Elə bil tunc idi sağlam bədəni,
Zərbəsi qurşundan, misdən keçərdi.

Sənətkar xülqünə hopmuşdu onun
Təlim-tərbiyənin zövqü, ahəngi.
İzzətlə, vüqarla yaşadı yüz il
Bir sərkərdə sayaq, bir xadim tək.

Həm xəttat, həm nasir, həm də şairdi,
Can qoyduğu işin hamısı ciddi.

Əmirilər, vəzirilər onun yanında
Necə balacaydı, necə kiçikdi.

Hansı bir məclisə bassaydı ayaq,
Yaramaz adamlar ordan qaçardı.
Onun yolu üstədən ötüb keçməyə
Hansı hiyləgərin hünəri vardı?

Vicdan hökm edərdi olduğu yerdə,
Yalandan, rüşvətdən qalmazdı əsər,
Başı uca idi, mərd, alnı açıq,
Mənliyi susmadı ölənə qədər.

Arxada qoysa da uzun bir ömür,
Yazıb yaratsa da səksən, doxsan il.
İki nisgil qaldı qəlbində yalnız –
Azadlıq nisgili, bir də Vətən, el.

Gənclikdə zamanla ayaqlaşarsaq,
Qorxunc döyüşlərdə qəhrəman oldu.
Ancaq döyüşlərdən qayıdan zaman,
Yaralar bağlayan bir loğman oldu.

Əziz həyatım elmə, sənətə,
İnsana, dəftərə, qələmə verdi.
Tükənən ömrünün son çağlarını
Yenə kitab adlı ələmə verdi.

Az bir təqaüdlə məğrur dolandı,
Qənaət bağından bar dərə-dərə.
Ölüm ayağında azca varını
Payladı mərd, yoxsul tələbələrə.

Ağaclar kimiydi, güllər kimiydi,
Həmişə bar verər, ətir saçardı.
Doğulub, boy atıb kim ki, Təbrizdə,
Ondan ürəyində bir şölə vardı.

İnqilab – Məşrutə tərəzisinin
Yerdən çətin qalxan çəki daşıydı.
Firqəyə rəhbərdi, Sərdara katib,
Bütün el-obanın can sirdaşıydı.

İkinci Sədətək, Fərahanitək,
Şair özəmətli, katib qələmli,
Şeyx Məhəmmədin məslək elçisi,
“Gavə” toplusunun baş müvəkkili.

Kim qalıb Təbrizdə ondan savayı?
Bir Yegani qalıb, bir Tağızadə.
Arayıb axtarsaq başbilonləri,
Dövrən hamısını veribdi bada.

Sınıf müəllimi, məktəb müdiri
Yüksəldi, maarif başçısı oldu.
Bütün küleklərə açdı könlünü,
Əl boyda ürəyə dəryalar doldu.

Özü köhnə dəbdə şeir yazsa da,
Yenilik gözlərdi məndən hər zaman.
Dünəndən ayrılmaz, bu günə bağlı,
Sabaha can atan təşnə bir insan!

Ruhani ataydı şagirdlərinə,
Köksü dar gələrdi iftixarına.
Ondakı məhəbbət, ondakı şəfqət
Sığmırdı insanlıq hüdudlarına.

Ayrılıq çağında, yay tətildə,
Sınıq könlülləri sözlə yamardı.
Bəzən köyrələrdi vida dərində,
Kişi sifətinə yaşlar damardı.

Mən elə bildirdim mirvarilərdir,
Üzində, gözündə parlayır dən-dən.

Şirin canını da əsirgəməzdi
Yaxşı, dərrakəli şagirdlərindən.

Dərnəklər yaratdı o, gecə-gündüz,
Mərifət dərnəyi, ədəb dərnəyi.
Çıraqlar keçsəydi axşam bir anlıq,
Çırağa dönərdi eşqi, ürəyi.

Mühəndis Natiqlə mütərcim Püsyən –
Onun üzük qaşı, çırağ işığı.
Yaddaşım yar olsa, yad eyləyərim
Ondan qüdrət alan yüz-yüz uşağı.

Ən gözəl sifətlər timsalı olan
Əyalət maarif başçısı Dehqan
Keçirdi ömrünü dağ çayı kimi,
Safdı, atəşliydi qəlbindəki qan!..

Onun idrakından işıq alıbdır
Gör neçə məktəbin zəka ocağı.
Ona şagird olub gör neçə ustad,
Görüm heç sönməsin onun çırağı!

Alimlər çağırdı Reydən Təbrizə,
Gəldi Müdərrişi, Hüməyi, Bina.
Təbrizin özündə gözlərimizə
İşıq verdi Nüxbə, Hadi və Sina.

Onun məktəbini bitirənlərin
Hərəsi bir müdir, bir igid, bir zat.
Hayanda olsalar, xalqın, vətənin
Başını ucaldar yaxşı bir övlad.

Neçə il elmdə nərd oynadı o,
Ulduz tələbələr onun zəriydi.
Hüseyn Umud kimi, Dibaclar təkisi,
Böyük şəxsiyyətlər möhrələyirdi.

Sənət sarayının özül daşları,
Onun öz çiyindir – desəm, yeridir.
Nə qədər dualar etsən də ona,
Yenə zəhmətinin mindən biridir.
Təkcə müəllimim deyildi, inan,
Xərcimi ödəyən atamdı mənim.
Cismim də, canım da adına qurban!
Onun sevgisi ilə yaşar bədənim.

Məni o apardı şanlı, şərəfli,
Əziz Yeganinin yanına bir gün.
O da Şeydaniyə tanıtdı məni...
Tanışlıq, doğmalığ hər şeydən üstün.

Saygacı öyrətdi Şeydani mənə,
Bank işçisi oldum, imtahan verib.
Onun çörəyidir yediyim bu gün,
Könül o gülzardan neçə gül dərib.

Bir gün İsfahana apardı məni,
Mənimlə birlikdə dostu Nüxbəni.
İsfahan – dünyanın solmaz gülşeni,
Səpdi yolumuza gülüşlərini.

Neçə mərd əllərə əlimiz deydi,
Sədr ilə, Tac ilə gəzdik elatı.
MİN İŞİ OLSA DA, QIZIL VAXTINI
Ustadımız bizdən qızırqanmadı.

Ölkənin ən böyük alimlərilə,
Əl verib görüşdük məsud, bəxtiyar.
İnsan ömür boyu başdan keçəni
Dərk eləsə, yazsa, “Şahnamə” olar.

Təbrizə hər dəfə mən qayıdarkən,
Mənim görüşümə o özü gəldi.

Qapandım hər dəfə ayaqlarına,
Səpdim göz yaşımı yanaqlarına.

Ölünü göz yaşı dirildə bilsə,
Mən qan-yaş tökərdim, öziz müəllim!
Əgər can verməklə, can geri dönsə,
Həyatımı sənə qurban verərdim!

Hafizi, Sədini tanıtdın bizə,
Xəzinələr açdın, əlində açar.
Şəhriyar, Həriri, Rədi özü də
Sənin ocağında alovlandılar.

Bərzəgar, Nəsudi, hələ Xürrəm də,
Bir vaxt min eşq ilə sizi anıblar.
O nəsil bir azca bizdən qabaqdı,
İndi məzar içrə rahatlanıblar.

Bütün ömür boyu cəzb etdin bizi,
Ey maqnit vücudlu möhtərəm ustad!
Ata-ana ətri alardıq səndən,
Kamal göylərində açaraq qanad.

Kaş geri dolana zamanın çərxi,
Sən yenə müəllim, ustad olasan.
Biz də o məktəbli, dəcəl balalar...
Onda biz qoymazdıq sən qocalasan.

Sən ayrışəkilik qoyardınmı heç?
Hamıya bir gözlə baxardın, ata.
Düz yola çəkərdi mələklər bizi,
Nə qədər ki, vardın sən bu dünyada.

Təmiz yaşamağı öyrətdin bizə,
Kirli cəmiyyətə ögeydi bu dərs.
Sənin qazanında qaynadıq, ancaq
Həyat kif içində, arzu müəddəs.

Qaranlıq gecədə yadıma düşsən,
Xatirən nur olub yarar zülməti.
Adına, kölgənə səcdə qılıram,
Mümkünmü unutmaq o pak xilqəti?

Tələbə könlündə yaşar müəllim,
Bu yeri başqası tuta bilərmə?
Ürəyi yaşadan ustad eşqidir,
Eşqidir yaşadan bütün aləmi.

Bu gün
Ömrü
O doğma
İnsan
Mənə
Bir insan
Özün
Bəzər

Bir insan
Sən
Hər
Hər
Köçür
Nə
Bəzər
Bəs
Yolla

Bölkə
Bölkə

HAQQIN SƏSİ

Bu nurani dünya, pirani dünya,
Əzəldən meyvəli bir bağa bənzər.
Bəşərin qocaman sərt ağacında
Hər insan bir gülə, yarpağa bənzər.

Yarpaqlar, budaqlar ayrı olsa da,
Bu dünya bağının bəhəri birdir.
Udduğu hava bir, içdiyi su bir,
Yerdən şirə çəkən kökləri birdir.

Budaq heç yaşarmı budaqdan ayrı,
Ömr edə bilərmə insan insansız?
O doğma gülşəndən, o bağdan ayrı
İnsan xəzəl kimi ölüdür yalnız!

Mənə elə gəlir: hardasa, kimsə
Bir insan ömrünə qələm çəkirsə,
Özü də bilmədən yüz qan salır o,
Bəşər ağacına balta çalır o.

Bir insan köçürsə dünyadan əgər,
Sən elə bilmə ki, tək bir can gedir.
Hər sönən baxışda saysız diləklər,
Hər kiçik tabutda bir cahan gedir.

O gedir... qalırıq biz yana-yana,
Bu dərdi ürəkdə daşımaq çətin.
Hər gün yer üstündən yerin altına
Köçür bir parçası bəşəriyyətin.

Bəşər dedikləri vahid bir bədən,
Bəs nədən düşübdür ürəklər ayrı?
İnsan cəmiyyəti yaranan gündən
Yollar, tərziqlər, məsləklər ayrı...

Bəlkə buna görə biganəyik biz,
Bəlkə buna görə divanəyik biz?

Bəlkə buna görə ürəyi daşlıq,
İnsanı insandan oğurlamışıq!

Bir kiçik budağı qıranda rüzgar,
Budaq qan-yaş tökər, ağac qan ağlar.
Bir durna ayrılısa öz qatarından,
Qatar mənziləcən gedər pərişan.

Bəs bir durna qədər olmadıqmı biz?
Neçin buza döndü qaynar qəlbimiz?

Axı biz hamımız yaxın sirdaşıq,
Atabir, anabir doğma qardaşıq.

Eynidir havamız, suyumuz bizim,
Eyni torpaqdandır mayamız bizim,

Yoğurub yapanda xilqətimizi,
Eyni gözdə görüb təbiət bizi.

Heç kəsi heç kəsdən əskik etməyib,
Heç bir balasını ana atmayıb.

Sən ey qılınc çəkib, nahaq qan tökən,
Kimə qaldırırsan o qılıncı sən?

Seyr et, qarşındakı can sirdaşındır,
İnsandır, deməli qan qardaşındır.

Nədir bu azğınlıq, bu qudurğanlıq?
O qanlı səngəri seyr et bir anlıq.

Atanın qanıdır, axır dəmbədəm,
Düşməni sandığının sinələrindən.

Təbiət – o böyük ağ saçlı ata,
Bizi bəxş edəndə bu kainata,

Can verdi, qan verdi, qeyrət verdi o,
Bizə insaf verdi, mürvət verdi o.

Bizə əl verdi ki, imdada çataq,
Yıxılan bir kəsin qolundan tutaq.

Bizə ağıl verdi – vicdanlı, mətin,
Dərk edək dərini bəşəriyyətin.

Sussun o ürək ki, buzdan soyuqdur,
Üzulsün o qol ki, yardımı yoxdur.

Kor olsun o göz ki, alovlanmaya,
Bir insan könlünə işiq salmaya.

İnsan dərdlərinə biganə insan
Quru bir kötükdür başdan, binadan.

Bu qoca dünyanın seyrinə sən gəl,
Təbiət nə qədər gözəl, mükəmməl...

Necə mehribandır çöldə çiçəklər,
Eyni səmtə əsir əsən küləklər.

Çöllərdə ceyranlar dəstəylə gedir,
Dənizdə ləpələr qol-qola verir.

Yeddi qardaş ulduz – işıqlı, iri,
Hələ bircə dəfə küsməyib biri.

İnsan da dünyada – bir çiçək, bir quş,
Onun da xilqəti belə saf olmuş.

Bəs hardan yarandı ikitirəlik?
Haçan zəhərləndi bu qan, bu ilik?

Nədir bu canilik, bu ölüm, bu qan?
Biz ki təmiz idik başdan, binadan.

Sən ey mələk qədər müqəddəs insan,
Ey adı günəşlə qoşa dayanan!

Neçin mələk ikən iblisə döndün,
Qızıl günəş ikən qaraldın, söndün?

Zülmətə çevrildin, sən bir nur ikən,
Bataqlıq yaratdın, saf, büllür ikən.

Dünyaya od-alov tökürsən bu gün,
Dünən qurdugunu sökürsən bu gün.

Göydə ulduzlara sığal çəkirsən,
Fəqət yer üstündə zindan tikirsən.

Baxıram əynində təzə paltara,
Zahirin parlaqdır, batinin qara.

Başında kamalın, biliyin də var,
Daha dəhşətlidir bilikli xunxar!

Biliksiz olmağın bəlası birdir,
Bilikli canilik daha betərdir.

Hansı mərtəbəyə gör çatıb bəşər:
Silahlanıb fitnə, yaraqlanıb şər.

Boynunda qalstuk, əlində silah,
İnsan qiyafəli yırtıcı timsah!

Üzdə mədh ələyir mədəniyyəti,
Ancaq batındəsə fikri, niyyəti

Dağıtmaq, qopartmaq, parçalamaqdır,
Sözü ipək kimi, dişi – bıçaqdır.

Gecələr dalıram gur şəhərlərə,
Gecələr bənzəyir al səhərlərə.

Heyhat, göz güldürən bu işıq, bu nur
Onun silahında ölüm, qan olur.

Deyin, bununçünmü Edison mөгər,
Əlləşdi, vuruşdu uzun gecələr?

Gözünün nurunu o gilə-gilə,
Əridib axıtdı bir cüt naqilə.

Düşündü: insana bu, bir köməkdir,
İnsan işiq görüb sevinəcəkdir.

Axacaq ürəyə, idraka işiq,
Bəs niyə nigaran, naçar qalmışiq?

Siz ey yer üzünə ölüm yayanlar,
Zərif duyğuları tapdalayanlar!

Siz ey müstəmləkə havadarları,
Dünyanın "mədəni" canavarları!

Yurdları qurd kimi qamarlayanlar,
Dünyanı min yerdən hasarlayanlar!

Raketlə, tankla, topla, tufənglə,
Cılız bir ürəklə, dar bir diləklə.

Bu böyük dünyanı tikələyənlər,
İnsanlıq adını ləkələyənlər!

Bilik sizin üçün fitnədir yalnız,
İşığı bəbəkədən qoparırsınız.

Baxıram dünyanın xəritəsinə,
Bu başı bələh Yer kürəsinə.

Dünya zolaq-zolaq, dilim-dilimdir,
Çeynənən sərhədlər didim-didimdir.

Nə qədər çəpərlər, nə qədər mərzlər.
Mərz üstə mənasız mübarizələr.

Viran Hirosima, ölüm süketu,
İyirminci əsrin nəhəng tabutu!

Hələ dəryalarca insan qəmləri,
Daxau, Buhenvald cəhənnəmləri!

Hələ canilərin çoxusu diri,
Hələ Əhrimənlər, Hitlerlər sağdır.

Bəs hansı qüdrətin polad əlləri
Onları dünyadan qoparacaqdır?!

Nəçin tər lan kimi havalanmıyaq?
Bütün Yer üzünü Vətən sanmıyaq?

Qımına çəkilməmiş tısağa kimi
Yaşamaq insana eyib deyilmi?

Gözləri nə qədər dardı onların –
Bir qarış yer üstə boğuşanların!

Bir anlıq əl saxla, düşün, ey insan,
Axı nədən ötrü vurhavurdasan?

Bir bax ətrafına, gör dünya nədir?
Sonu görünməyən bir xəzinədir.

Nə zəngin yaranmış ana təbiət,
Torpaqda səxavət, suda səxavət.

Almalı, armudlu bu bağlar sənin,
Səadət qaynaqlı bulaqlar sənin.

Gör dünya səninçin nələr saxlayır:
Daşlar öz bağrında gövhər saxlayır.

Sənindir ağ saçlı şlalələr də,
Gözləri al çanaq, tər lalələr də.

Sağımız, solumuz gümüşdür, zərdir,
Dünyanın sərvəti dünya qədərdir.

Tamah cilovunu biz yıǵsaq ögər,
Bu sərvət, bu nemət hamıya yetər.

Yalnız əmək görək, halal bir əmək,
Zəhmət haləsilə əhatələmək!

Dan üzü quşlarla birgə oyanmaq,
Dəryaz çala-çala şəhdə yuyunmaq.

Gözəldir arxlarda şırıldayan su,
Kətan pəriltsi, torpaq qoxusu.

Gözəldir baharın bağ çiçəkləri,
Sevgili nəfəsi – dağ çiçəkləri!

Zəmilər qoynunda xəyala dalmaq,
Çörəyin ətrini sünbüldən almaq!

Dalıb üfiqlərin sonsuzluğuna,
Qışqırmaq bu eşqi bütün cahana.

– İnsan Yer üzünün dürdanəsidir,
İnsanın Vətəni Yer kürəsidir

Yalançı sərhədlər silinsin görək,
Ərzin bütövlüyü bilinsin görək!

Oyanır Afrika, qalxır fil kimi,
Alıb xortumuna cırdan hakimi,

Çalır qayalara, çırpır daşlara,
Alqış zülm əlindən qurtulmuşlara!

Nilin əzəməti onun səsində,
Azadlıq eşqi var əsrin səsində!

Oyanıb yuxudan Təbrizim mənim,
Yatmır Şəhrizadım, əzizim mənim.

Azadlıq deyirdik. Azadlıq hələ –
Həyatda bizimçin birinci pillə.

Hələ göy üzündə neçə sərhəd var,
Açsın əsrarını aylar, ulduzlar.

Bizə Yer kürəsi dar bir qəfəsdir,
Yetər bu qəfəsdə yaşamaq. Bəsdir!

Qalxaq ulduzlara, aylara qalxaq,
Dünyaya uca bir zirvədən baxaq.

Kainat insanın uçuş meydanı,
İnsan – kainatın zəka tərlanı.

Buludlar – açılan qanadlarımız,,
Kəhkəşan – ucalıq iqtidarımız..

Heyf, bu mətləbi bilməyənlər var,
İnsan harayına gəlməyənlər var.

Hələ gör nə qədər yetim-yesirlər
Şaxtada titrəşir, qarda əsirlər.

Qolları qandallı igidlər min-min,
Gəmirir daşını dar məhbəslərin.

Hələ fitnə-fəsad qovulmamışdır,
Zalimlərin burnu ovulmamışdır.

Hələ neçə xəyal ələk-fələkdir,
Ən böyük dərd isə biganəlikdir.

Bizim qəlblərimiz birləşsə ögər,
İnsan hər ulduzdan parlaq görünər!

Birləşsə cahanda milyard ürəklər,
Bütün arzulara yetişər bəşər!

PƏRİ

Ey kəndli bacım, könül çıraqı,
Şadlıq gətirən gülün budağı,
Qəlbim üzünün xətinə şeyda,
Bunlarla lətifətin hüveyda.
Nazınla adın pəri misaldır,
Mənan da, sözün də dildə baldır.
Ey nazlı pərivəş, ey gur ilham,
Özgə nə deyim, sənə nə cür nam?
Bənzər bu adın uca səməyə,
Bəh-bəh, tapırlarmı misli, aya?
Gül əkdin atan, anan doğub gül,
Bar verdi bu nəslinin bağı gül.
Əslin elə safdı – nadir inci,
Sənsən çıraqı, gözü, sevinci.
Gül dəstəsitək bəzəkli, gülgün,
Məktəb yolunu gedirsən hər gün.
Çıxdınmı, günəş doğur o andan,
Bir kölgə düşür saçından olan.
Gizli pərilər halay vurunca,
Ay halədə bənzəyir turunca.
Gül ətri deyir ki, kölgə sallam,
Şümşad deyir – gözətçi qallam.
Nur saçmalıdır bu nazü qəmzən,
Paklıqla həyədir üzdə pərdən.
Sən evdə sevimli gülsən, ancaq,
Məktəbdə bənövşəsən, utancaq.
İlham bağımın baharı sənsən,
Şərin uca şahkarı sənsən.
Saptək keçib iynənin gözündən,
Yırtmış donunu gülün, gülüm, sən.
İşçi qızıtək əməllərin var,
Ev marşına bax, o oldu sərdar.
Gül nəqşi yaratdığım bu tikmə,ən,
Şerindi və varlığını hökmən.
Quştək ki uçar əlində millər,

Çağlar ipəyin dilində millər.
Ol razü niyaz ki, bir soraqdır,
Zülfündə gəzən qızıl daraqdır.
Çöhrəndi səadətın baharı,
Zülfünsə – qaranquşu, əyan.
Kuyin əbədi behiştə, vallah,
Ancaq pəriyə yetişdi, vallah.
Ulduzlara cüt bacı gözündür,
Dərya qızının tacı gözündür.
Zülfün tacı şahpalıdla həmrəng,
Bir cüt qanada olub həmahəng.
Bu möcüzü görməyib xəlayiq,
Ol tuti ilə hümaya layiq.
Qıvrım hörüyünlə durna boynun,
Salmış yada quyla dalğa oynun.
Yumcaq dilini o qönçə, bişək,
Dərhal gələcək bu, “Şəbcıraq” tək.
Xətrin ürəyəyatan şerdir,
Ay batıl olar, məgər sehirdir?
Bir yaz günüdür – nazın, qaçır qış,
Keçdikcə o, qönçələr açılmış,
Tubadı boyun, özün firistə,
Olsan harada dönür behiştə.
Hər yerdə ki şux lətifətin var,
Ölməz camalındı bil səbəbkar.
Nəğmənin can evində zəng çalandır,
Bir sazdı, lətif, ürək alandır.
Sərvin fidanı, bağın vurur bərq,
İlhamıma, veribdi rəvnəq.
Ol gül ki, nisarın olmalıydı,
Bil ki, Şəhriyarın olmalıydı.
Əfsus ki, təbim deyildi yüksək,
Yazdım bunu, çox zəifdi gerçək.
Pak gövhərin ilki öz atandır,
Saf cövhəri bil ki, öz atandır.
Azər eli çün kərəmdə təkdi,
Ondan Dəri torpağında əkdı.

Sirlərlə dolu səfa yerindən –
Təbriz dağının ətəklərindən.
Bir dağ ətəyi ki, o diyarda
Cadu sarayı, behişt də orda.
Yaz göylüyü orda filmə bənzər,
Lakin payızı əsil qızıl, zər.
İlhamla həyat bulağı orda,
Zövqün beşiyi düşüb o yurda.
Saxları düha xəzinəsin o,
Qoymazdı çıxı uca, səsin o.
Ol pak anada olan lətafət
Saxlamış idi ər əmanət.
Pak adla ki yüksəlirdi bir vəqt,
Tapdıqca zəminə, tapdı şöhrət.
Hər il budağında gözlənən bər,
Bir meyvə idi – sədəfdə gövhər.
Xurma ilə sərv olunca peyvənd,
Şaxlar uca oldu; meyvəsi qənd.
Hər bir bulağı təbii halla
Göstərmədə cilveyi-təcəlla.
Bu, lütfi-təbin yaratdığı pay,
O, zövq verən saz ilə həmtay.
Bu, nəğmə qoşar, təbi rəvandır,
Ol məşqsiz ərğənün çalandır.
Burda ah ilə şikayət olmuş,
Orda gözə şölə-ayət olmuş.
Qaşın kamanı çatıldı burda,
Zülfün oxusa atıldı orda.
Söz ustası Vərzi-fəxri-Şiraz,
Huşəng şəkərilə – fəxri-Əhvaz.
Var bunda şəkər, düşüb bəyanə,
Onda ürəyə yatan tərənə.
Hər don geyinərsə dilbərim, bil,
Mütləq tanıram ki, doğmadır dil.
Vərzi böyüyündü, qardaşındı,
Gövhərdir o da, üzük qaşındı.
Saf gövhərini görüb ilahi,

Şair təbini verib ilahi.
Çaldıqca mələk, o da həməhəng,
Sözlə ürəyi çalır, sanıb çəng.
Eşqi sazının burur qulağın,
Şəri – əbədiyyətin bulağı.
Oğlandakı gül nə safdı, yarəb?
Bu, gül ki deyil, sərabdı, yarəb?
Əks olmadadır gözündə dərya,
Fikrində qərar tutubdu dünya.
Beynində aşib-daşır şərərə,
Dünya baxışında min səyyarə.
İlhamı doğub mətinliyindən,
Qorxmaz özü haq çətinliyindən.
Zövqün gözəli ad almış, əhsən,
İlham pərimin bəkarətindən.
Hər cadusu, sehri, sirri vardır,
Ölməz, ulu dildə aşikardır,
O, bir pəridir, gülab məkanı,
Təmsil eləyir ürəklə canı.
Təriflərinin əşası vardır,
Hüsnünlə onun qiyası vardır.
İncindi, həm ulduzun – nəsihət,
Qiymətli sığadan fəzilət.
Məktəbdə çalış sən elmi öyrən,
İşlətsən onu evində, əhsən!
Öyrən sənə vacib olsa hər dərs,
Öyrən qadının işi nədir məhz.
Öyrən analıq işin, ol evdar,
Gəl getmə, idarədə ziyan var.
Qızçın bu da az olur müyəssər:
Seçsin özünə ər oğlu bir ər.
Qız xeylağı qönçədən açılcaq,
Saf inciyyə bənzəyər o, parlaq.
Görmüşsə həyatda təkce nöqsan,
Qəlp gövhər olar, nəinki insan.
Bir sadə misal da söyləyək biz:
Ağ dəftərə bənzəyir zərif qız.

Ağ olsa əgər kağızla dəftər,
Layiqli yazı olar müyəssər.
Vardır yazı, yaxşıdan-yamandan,
Keçmiş daha yaxşıdan, yamandan.
Səy et, salasan, gülüm, gözəl xət,
Ta çəkməyəsən pozanda zillət.
Layiqli əməldi səhvi anmaq,
Lakin əzabı olurmu danmaq?
Bir gənc qız üçün qüruru sonda
Dibsiz quyuya dönür yolunda.
Hər kim pula, hiyləyə qoşar baş,
Quldurlara uğrayar o, birbaş.
Zövqün çırağıyla sən işıq saç,
Axtardığın ali haqqa yol aç.
Gəl, yolda unutma ehtiyatı,
Tut əldə əsa, verər nicatı.
Hər sərv ağacı sənə ər olmaz,
Hər baş da cahanda sərvər olmaz.
Vardır çoxu ki, tanınmır andır,
Güldürsə üzü, içi tikandır.
Üzdə yaranan gözəllik azdır,
Bir gəldi-gedər sutək dayazdır.
Ol hüsn əbədi və cavidandır –
Lütfilə lətafəti nihandır.
Ruhən doğulan parıltı, rövnoq,
Zahirdə verir bürüzə, mütləq.
Həqdən nur alıbsa ruh, o aşkar
Öz cilvəsini üzə bağışlar.
Yoxdur bu gözəlliğin zavalı,
Solmaz əbədi gülən camalı.
Burdan yaranıbdı zövqün ilki,
Hər sərvətin öz əsası, bil ki.
Ancaq odu “Şəbçırağ”a varlıq,
Etməkdədir eşqə hökmüdarlıq.
Həssas yeri – nəbzidir həyatın,
Həm cilvəsidir o, pak zatın.

Ondan can alıb çapır öz atın,
Hər zərrəsi var bu kainatın.
Güc mərkəzidir o, kəhrəbanın,
Gülzarıdı hüsnü dilrəbanın.
Gah bir gözəlin gözündə parlar,
Gah cəzbə dönüb ürəkdə çarpar.
Hüsnün odu gah işıq saçar, şən,
Eşq atəşi tək yaxar da bəzən.
İnsan xəmirindədir o fitrət,
Bimayə xəmir fətirdir əlbət.
Görmüşsə ürək həyat səfasın,
Haqdan nur alıb saçar ziyasın.
Zövq ilə keçərsə xoşdu sevdə,
Canlar qovuşarsa, nuşdu sevdə.
Zövq ilə hünərdir ömrün əsli,
Puçdur qalanı, bu – yaz nəfəslı.
Zövq olsa taparsan övliyalıq,
Bir də təbiətlə aşinalıq.
Şeir ilə bu musiqi cahanmış,
Yoltək əbədiyyətə uzanmış.
Tut şəri, kədərlə gəl vidalaş,
Tapsın səni ol, vəfalı sirdaş.
Allah nuru parlamazsa qəlbə,
Təpməz yolunu nicata qəlbə.
Dünyada nə var həyat üçündür,
Ailə deyilən büsat üçündür.
Məktəbdə bizə bu zövq, bu nəşə,
Allahı tanıtdırar həmişə.
Ol şəxs ölümə gülər, sınaqdan
Cürətlə çıxıb qazansın ad-san.
Əzbərləməsən ilahi dərsi,
Seçməz şüurun avandı, tərsi.
Vardır çoxu, anlamır, zəmanə
Zindandır ona, ömür bəhanə.
Əflakə tərəf dilərsən uçmaq,
Eşqin qanadıyla uç sən ancaq.

Zövq olmasa, yox hünərdə qüvvət,
Əfsus, hər hünərdə yox bu nemət.
Axtarma səfani bihünərdə,
Şər çöl də məgər dəyərimi dərdə?
Vermə ürəyi, əmanətindir!
Allahsız ilə həyat çətindir!
Yazıqsan, əgər bəyəndiyin ör
Qəlbən kor ola, ağılca bitər.
Get zövqü səfaya doğru yalnız,
Hərçənd bular tapılmır, ay qız.
Bax, haq yolu xudpəsəndlər azmış,
Sev Allahu, qisməti o yazmış.
Qandan, qadadan keçib gətirsin,
Allah səni arzuna yetirsin.
Sanma gecəni nahaq buraxdım,
Əfsanə deməklə keçdi vaxtım.
Dağlar ağırsa sübh gözündə,
Şamım də oyaqdı, mən özüm də.
Bir şam ki, odu qapar çıraqdan,
Bənzər o gözə – axır bayaqdan.
Mən guşənişinəm, əhli-zöhdəm,
Bəs mənle neçindi fikrin həmdəm?
Mən ki belə küsmüşəm cahandan,
Neyçün xəyalın olub mənə can?
Saysaq gecənin girovu xabdır,
Yuxsuzluğumuz hara hesabdır?
Sənsiz olaramsa, ey gül, ləhaqq,
Ollam o dəm Allahu ilə ancaq.
Qəlbim sənə arzular səadət,
Şərim də edir buna şəhadət.
Dövrün pərisi, amandı, bəri,
Düşsün fələyin sənə baharı.
Dünyada əgər kama çatarsan,
Xoşbəxtlik oxun demək atarsan.
Ömrün uzun olsa, gör həyatı,
Bir dəfə oxu bu xatirəti.

Xatırla ki, yatmadım gecə, çün
Əfsanə dedim, qala səninçün.
Sıdıqla dedim göyə, a köklük,
Tanrım sənə eyləsin köməklik.
Xidmətlərimi o dəmdə yad et,
Köçmüşsəm əgər, bu ruhu şad et.

NİŞABURDA

Dostların düşdü uzaq, getdi Vətən,
Qaldı bir xəstə ürək, xəstə bədən.
Düşmüşəm bir yerə – yoxdur bir adam,
Olsa da gərçi, vilayətdə yadam.
Nə qədər varsa kasıb – oğru, rəzil,
Hökm edir varlı da zülm ilə: əzil!
Lotuluqla qoçuluq “şanlı” əməl,
Bitirib qəm çöllü kor ilə keçəl.
İsməti, canı sayırlar əsil ov,
Özü öz qollarına canlı buxov.
Hamı arsız və xeyirsiz, gücü az,
Amma xəncərlə bıçaq vurmağa saz.
Badə pulsuzsa, olur badəpərəst,
Badə olmazsa, olur qan ilə məst.
Çoxunun geyməyə yox şalvarı, bax,
Lakin hazırdı qılınc ilə bıçaq.
Bilməyirlər nədi ya qazıxana,
Uğrayırlar ya da itoynadana.
Hər yan avarəçilikdir, lotuluq,
Hələ min fitnə-fəsaddan da boluq.
Tiryəki, şireyidir bir parası,
Qanıazlıq qurudub, yox çarası.
Hərənin qəsdı ölümdür özünə,
Bənzəyir iblisə, baxsan üzünə.
Hamının evləri dar zirzəmidir,
“Ev”ə, “evdar”a ürək nifrət edir!
Nurludur, gəndi qarışqa yuvası,
Buradan xoşdu məzarın havası.
His tutan dər-divarı sanki yanıb,
O, qəmin palçığı ilə suvanıb.
Döşmə yoxdu, kəsif torpağı var,
O rütubətli gilin göz dağı var.
Zöhrənin yox günəşi, dam qarışıq,
Qazmanın daxilinə salsın işıq.
Bu lal, iflic, bu çolaq, kor nə demək?

Öldürürlər sağ ikən gordakitək!
O rütubətli çuxur yerdə, aman!
Torpağın cövhəridir, vermədə can!
Dəhlizin kərpicı dıbdən başadək,
Qaradır zağlı kömür parçasıtək.
Nəzər et burdakı ölgün şama bir,
Qəbrin üstündə yanan şam kimidir.
Qazmalardan ucalan tüstü bu an
Elə bil gürzədi, qalxır yuvadan.
Burulan tüstü ılandır deyəsən,
Xəlqi də çalmış o andır, deyəsən!
Əlqərəz, sirli bir ələmdı bura,
Adı məşhur o cəhənnəmdı bura.
Ürəyə nur çiləyən vadiyə heyf!
Dil “Fərəhbəxş”ə gərəkdir deyə: heyf!
Geyinib göy donunu dağ, dərə, düz,
Al-yaşıldır ora başdan-başa, süz.
Qəlbə sadlıq gətirir sübhün üzü,
Küləyin ətri açır könlümüzü.
O tükənməz, o əziz nemətin, ah,
Bilməmək qədrini ən ali günah.
Şəhər ətrafı verir ruha cıla,
Şəhərin daxili möhnətdi, bəla.
Şəhri viranəlik atmış bir oda,
Görə bilməz onu düşmənin yuxuda.
Axı yarəb, nə günah işləmişəm,
Qəzəbinlə belə bir dərddə düşəm?!
Niyə xarlıq gülə üzəğlığıma?
Qıyma gəl, burdakı dustaqlığıma!
Bir yerin Mücrüm isə qıbləğaşı,
Bəndənin orda hünərdir günahı.
Nə deyim, birçə günahımdı-hünər,
Yoxdu “təqsir” daha bundan da bətər.
Deyilməmə mən özüm əhli-ədəb,
Bağlıdır onlara sinəmdəki qəlb.
O qədər onlara sadıqdır ürək,
Tanıyır varlığını göydə fələk.

O zamandan mənə düşmən kəsilib,
Bu cavan canıma qan-qan kəsilib,
Hər kəs ağlıyla edər düşməni mat,
Ağlım olmuş mənə düşmən, heyhat!
Bu zəkadan nə ziyan çəkmədi baş?
Qanmayaydım, ulu tanrım, daha kaş!
Xoş olar fəhlə, ya hammal olasan,
Başı boş, lüt, özü də mal olasan.
Qoymaya kimsə qəmə, şadlığa fərç,
Ya da bərbad ilə abadlığa fərç.
Kəndlinin ömrü xoş, aram ürəyi,
Kəndlinin ömrü – halallıq küləyi.
Nəyə lazım ayıra dal-qabağı?
Niyə seçsin sol əli, ya ki, sağı?
Qəm ilə şadlığa biganədir o,
El qəmi bir yana, bir yanədir o.
Bolluğa, dincliyə dalmaq işidir,
Ləkələnməkdən uzaq bir kişidir.
Nə rüsumat, görüş ardınca qoşur,
Nə mənim tək sənət eşqilə coşur.
Nə sevir gündə boyunluq ağ ola,
Ütülü şalvarı dümdüz, çağ ola.
Nə bilir qar kimi köynək, kravat?
Qaloşa, getrə həvəs zövqünə yad.
Nə tanışlıq, nə yalaqlıdır işi,
Sünilikdən uzaq olmuş gülüşü.
Qeydüşörtin o, giriftarı deyil,
Əmrü Zeydə nə qul olmuş, nə veyil.
Başda yoxdursa əgər bir papağı,
Fikri də yoxdu və dinədir qulağı.
Yığıla yüz mamaça, hey dolana,
Düşəcəkdir yenə də güc doğana.
Ümmileyli deyil Afaq, deyə, mən
İstərəm mütləq ipək çadra, jupən.
Nə sevir boynuna taxsın kəpənək,
Nə də sevmir ala qarson, ya bəzək.
Saysalar da bu işi bir dəlilik,

Eybi yox, var bu cünunluqda bilik.
Görünən hər şeyi təqlid nə görək?
Nökər olsaq da, olaq eşqə görək.
Nəyə lazım sürülən süni ömür?
Gəl, ömür karvanını sidq ilə sür.
Qanmazın ömrü keçir keyf ilə, şən,
Düşünən insan olur dərdi çəken.
Bəlli, artıqca zəka, gün qaralar,
Ürəyi min cürə neştər yaralar.
Artsa elm ilə bəsirət kökü, bil,
Artacaq canda əzabın yükü, bil.
Bədənin ağrısı can ağrısını?
Yox əzizim, o, şədid dağ basımı.
Xalvar ilə bədənə gəlsə də dərd,
Səy edir misqal ilə tərək edər dərd,
Azalarsa birinin hissi, yəqin,
Qurtarar zəhməti canın, ürəyinin.
Canın artarsa əzabı, o zaman
Artacaq hissi də şiddətlə haman.
Dözə bilsə ona hər kim kişitək,
Bu əzablar onu öldürməyəcək.
Nə qədər artsa əzab, azdı, ya çox,
Bu yolun “öldüsü var, döndüsü yox!”
Ya bu dünyada özün qayda yarat,
Ya da əl çək, əbədi bir yana at.
Yoxdu bir kəs bu cahandan ala kam,
Varsa, öz hissinə biganədi tam.
Bilməyincə bu cahən eşqini, bil,
Tanımaq kimsəyə mümkün də deyil.
Bu cahən bəslər ikən kibr ilə qəm,
Kar olaydıq, kor olaydıq, deyirəm.
Göz görür, qəlb əriyir, yaş süzülür,
Gəmirir qurd kimi qəm, can üzülür!

Qəsidələr

HƏYAT

Əzəl gündən bu dünya nemət dolu dəstərxan,
Mən ki, tamah əlimi çoxdan çəkmişəm ondan.
Fələk qara kasadan nə pay vermişdir mənə,
Bu dünya gözlərimdə qaralmışdır hər zaman.
Bir ömürlük göz yaşı axıtmışam ələmə,
Göz yaşı deryasında dəhşətdir qopsa tufan.
Saçının kölgəsini üstümə sal, ey ölüm,
Nə vaxtacan bu həyat olacaq mənə zindan.
Karxanalar, mədənlər nələsinə qulaq as,
Göylərədək ucalır yerdən qalxan bu fəğan.
Dünyaya göz açanda, uşaq şivən qoparır,
Cəhənnəmi görəntək, fəryad qoparır insan.
Olum ilə ölümün arası səfər yolu,
Müsafir xurcununda qəmdir, bir də ki, hicran.
Dərdə tablaşmır ürək, döyüşdə əldən düşür,
Elm, ürfan, mərifət tamam hədyandır, hədyan.
Eşqin qoca təbibi itirmiş öz başını,
Çox gəzmiş, dərdimizə tapmamış hələ dərman.
Yatağımın başında oturmadı Nuh kimi,
Gəmissi göz yaşımnda tufana düşən zaman.
Ölümlə əlbəyaxa vuruşmaqdir bu həyat,
Bu fəlakət içində necə tab eyləyər can?
İkinci cəhənnəmə nə ehtiyac varmış,
Bu həyat başdan-başa cəhənnəm imiş, inan!
Bu şərə gözlərim sataşan zaman,
Utandım həyatın şərəf-şanıdan.
Dedim ki, nankörsən, duz-çörək yedin,
Həyat süfrəsində sındı nəməkdən.
Əgər yüksəlişə səndə həvəs yox,
Nöqsən özündədir, özündə, inan.

Həyatla ey könül, əhdin var – dedim,
Abad gördüyünə söyləmə viran.
İnsan zəkəlısa, baxıb görər ki,
Həyat başdan-başa elmdir, ürfan.
Həyat dənizində eşq qəvvası ol,
Oradan çıxarsan əlində mərcan.
Çətinlik kamala aparır səni,
Həyat imtahandır, böyük imtahan.
Xızrtək zülmətə qatlaşsan əgər,
Dirilik suyunu onda taparsan.
Ömrü zəhərləyən qara ölüm də,
Həyatı özünə seçmişdir məkan.
Həyatın qədrini bildi Şəhriyar,
Həyata şairin canı da qurban.

ATAMIN MATƏMİNDƏ

Yalnız qoyub gedən məni, ey bixəbər ata!
Getdin özün, məni elədin bixəbər, ata.
Ey can verən vətəndə, ölən bir qəribtək,
Yandırdı qəlbimi bu ələm, bu kədə, ata!
Sandım əsa olum sənə, ancaq nə faidə,
Düşdüm özüm də batlağa, bilsən əgər, ata!
Ey bizləri yetim qoyub, kimsəsiz qalan,
 Xoş getdin, ay ata, səfərin bixəbər, ata!

Gizlin baxım camalına qoy bir də son kərə,
Artıq bu son səfərdi, ağır bir səfər, ata!
Qəlbini qanıyla bəsləyən ey bağban məni,
Dünyada görməyən əməyindən səmər ata.
Oğlundan ötrü eyləmiş əğyar tənələr,
Sarsıtdı bəlkə qəlbini bu tənələr, ata.

Əfsus, qafil imişəm aləmdə gör necə,
Heç bilmədim gəlibdir atamdan xəbər, ata!

Sən rəhmdil, vəfalı, sən əhli-güzəşt idin,
Əfv et məni, bu olsa müyəssər əgər, ata.

Səbrim, mətanətim dağ ola, sındırar qəmin,
Bu ayrılıq dağın qıracağıdır kəmə, ata!

Tək mən deyil ki, əhli-hünər bipədən qalıb,
Millət qalıb, bu yerdə, inan, bipədən, ata.

Söylə, necə dönüm evə bir gün bu qəmlə mən,
Səndən o evdə görməyim heç bir əsər, ata?
Mən qalmışam, ümid qalıb, bir də dərdü qəm,
Onlar da oldu puç, qəmində hədə, ata.

Getdin özün, nə etməli, tufani-ruzgar
Etdi bu xanımınımı zirü zəbər, ata.

Səndün səhər güləndə sən, ey sübhün ölkəri,
Açdın mələk kimi göyə sən balü pər, ata.

Ömründə şamtek yanıb, axırda həmnəfəs
Oldu səhər sənə, bu nəsimi-səhər, ata.

Öldün özün, ürəkdə adın daima yaşar,
Çəkdim qəmində gər biləsən mən nələr, ata!

ƏZİZ AZƏRBAYCANIMA XİTAB

Fədakarlıq günüdür qalx, anam Azərbaycan!
Əbədiyyət beşiyi, ölümsüz bir cahansan.
Ey min-min bələlara sinə gərib, mərd duran,
Ey düşmənlər önündə qaya kimi sərt duran.
Ömrünü, taleyini bəxş edən tufanlara,
Ahın dağlara düşsün, göz yaşın dumanlara.

Ey məhəbbət, ey ülfət məskəni məğrur Vətən!
Gözü yolda, yaralı, həsrət anam da sənə.
Qolumun zəncirləri nə vaxt parçalanacaq,
Həsrətinlə çırpınan körpə uşağam, uşaq!
Yuvası yetim qalan bir qanadsız quşam mən,
İsti ana köksünü arzularam ürəkdən.
Azadlıq müjdəsini alır hər yer, hər məkan,
Sən başı bələhisan elə başdan, binadan.
Qorudun başla, canla ellərin iqbalmı,
Qorudun bir ər kimi İran istiqlalını.
Səninlə düşmən kimi dolandı dostlar belə,
Bəlkə düşmən də belə etməzdi düşmənilə.
Sən qiymətli, ləkəsiz, saf bülürsən, incisən,
Özgədən yox, ey Vətən, öz özündən inci sən.
Ayırmaq mümkün olar əlbət qoyunu qurddan,
Qurd çoban geyimində, sən necə ayırasan?
Arpa verib əlindən xərmonini qapdılar,
Ağanın tövləsindən sənə çörək yaptılar.
Həyatı, keçmişiyə oynayırlar millətin,
Sənin kimi igidlə fəqət bacarmaq çətin.
Səni yaxşı tanıyır dost da, düşmən də ancaq,
Ədalətin yolunda millət yenə qalxacaq.
Ürək qanilə yazdın tarixlərə dərdini,
Dünyaya nişan verib tarixlər də dərdini.
Zərdüştler beşiyisən, mərddir sənin övladın,
Hər yerdə mərd tanınır, igid tanınır adın.
Sənsiz başsız qalardı, bikəs olardı İran,
Canısın bu diyarın, belə can sənə qurban!
İranın igid oğlu, bir xələf övladısın,
Qəlbin azər, yenilməz şöhrətin Azərbaycan.
Sən elə bir oğulsan, ad-sanın dastanlara
Sığışmamış, sığışmaz gələcək zamanlara.
Dağların gərdeninə incidən boyunbağı,
Məşələrin, çöllərin əlvan gəlin otağı.
Qafilələr vurulur sənə Qafqaz dağından,
Gələndə hər bir qonağın olur hüsnünə heyran.
Sənin çarpaz yolların – sonsuz bir karvan yolu,

Ulduzlu səmaların uca kəhkəşan yolu.
Sən bu əziz torpağın ürəyisən, ağlısan,
Kürünlə, Arazınla bu dünyaya bağlısan.
Nə hədisə yerləşir, nə bəyana qüdrətin,
Dözümlüdür, mətindir, öyilməzdir millətin.
Təbiətin, torpağın necə ürək açandır,
Gülüstanın, gülşənin min bir ətir saçandır.
Buruq-buruq yolların hər gün sənə can verir,
Min illərdir bu yollar ürəyinə qan verir.
Bu çarpaz yollarında ucalan karvan səsi,
Bir zaman harayıdır, bu sonsuz cahən səsi.
Zəngin qəlbin, ürəyin, zəngin bazarların var,
Tacirlərin dünyaya səni qəni tanıdar.
Təbiətin nə gözəl, göylərin necə əngin,
Tarlaların da zəngin, mədənlərin də zəngin.
Harda belə qəlb açan, göz oxşayan günəş var?
Harda belə dumduru, ulduzludur səmalar?
Bir oyaq gözetçidir şiş papaqlı dağların,
Zümrüd geyir həmişə ürək açan bağların.
Çiçəklidir, güllüdür saysız, sonsuz yamaclar,
Çiçək kimi səpilib meşələrə turaclar.
Çaylar əjdaha kimi dağa, daşa sarılır,
Dağların yarığında düşmənlər bağrı yarıdır.
Dalğalanan zəmilər bir deryadır elə bil,
Düzlərin gözəlliyi bir rəyadır elə bil.
Hər qayanın altında acıqlı aslan yatır,
Sənin ana köksündə yenilməz cahən yatır.
Xəzinədir, xəzinə sənin qoynun, qucağın,
Cəvahirat yatağı sənin hər bir bucağın.
Odun düşmənlər yandıran, bulağın ürək açan,
Şərin dan ulduzətək dünyaya işıq saçan.
Qeyrət beşiyimizsən halal torpağınla sən,
Tarixə yaraşıqsən zəhmət dayağınla sən.
Məğrurdur dağlarıntək igidlərin, ərllərin,
Həm qılıncı ildırım, həm də kamalı dərin.
Sənin qadınlarının əl çatmazdır isməti,
Ulduzlara bənzəyir qızların özəməti.
Top kimi körpələrin qızılgül yanaqlıdır,

Halal süd əmdiyindən şəkər, bal dodaqlıdır.
Odludur, alovludur kişilərin qeyrəti,
Dəyişməzdir, dönməzdir onların məhəbbəti.
Oğulların, ərllərin dosta məhribandılar,
Vuruşlarda öyilməz, dönməz qəhrəmandılar.
Kəndlilərin orağı Rüstəmin kamanıdır,
Öz əlinin zəhməti bəxtinin həyanıdır.
Fəhlə günəş çıxmamış belini işə bağlar,
Coşğun təbiətlidir, coşğun çay kimi çağlar.
İşçilər günəş kimi səhər qalxacaq erkən,
Günəşdən tez oyanır, qalxırsən, ana Vətən.
İti nizəyə bənzər alimlərin qələmi,
Qılıncın öz aləmi, qələmin öz aləmi.
Talvarda meynələrin dar ağacı ipi tək,
Çəsmələrin tökülən qanlara bənzər gərək.
Gün çıxandan ürəktək çarpır mənim Vətənim,
Ürəyi bir, sözü bir, arzusu bir gülşənim.
Sənin qızıl torpağın, sənin qızıl əllərin,
Şərdə, sənətdə də tanınmışdır ellərin.
Şumlanmış başdan-başa hər bir qarış torpağın,
Ürək açar, göz oxşar sənin yaşıl növrəğin.
Azərbaycan igidlər, qəhrəmanlar yetirir,
Bu təbiət, bu torpaq mərd insanlar bitirir.
Sarılıq, natəvanlıq Reyin öz dəstanıdır,
Səlamətlik, tərəvət Təbriz ərmeğanıdır.
Bizim pahlılarımız kəmənd atır Pərvinə,
Ay da, ulduz da düşər pəhlidin kəməndinə.
Nazlı səməndə bənzər, Səhənd ay doğan zaman,
Üzəngisi hilaldır, yəhərisə asıman.
Səpilmiş çöllər boyu qoyun-quzu sürüsü,
Rəşadətə səsləyir uzaqda at ilxısı.
Aslanın bağrı yarar onun pəhlivanları,
Zinətdir bu cahana igid, mərd insanları.
Qadınları şahsüvar, cəngavər, qəhrəmandır,
Döyüşlərdə ər kimi onlar düşmənlər yıxandır
Bu haman Təbrizdi ki, dənizətək ürəyi var,
Onu düşmənlər önündə sədd etmişdir ruzigar.

Bu haman Təbrizdi ki, inqilablar zamanı
Dünyaya bəxş eyləmiş ölməz, mərd Səttarxanı.
Bu haman Təbrizdi ki, cavanların qanından
Min-min lələ bitirir bu dünya görmüş Muğan.
Bu haman Təbrizdi ki, içmiş ürək qanını,
Tarixə bəxş eyləmiş igid Xiyabanını.

İranın tarixini odur qanıyla yazan,
Rəşadəti, mərdliyi vermiş dünyaya nişan.
Onun həssas qəlbi var, o azadə bir məkan,
Onun saf baxışları ürəyinə tərcüman.
Vətən eşqi yolunda imtahan vermişdir o,
Bu cahanın özünə bir cahan vermişdir o.
“Var olsun Azərbaycan” deyir dərdli Şəhriyar,
Var olsun bu dünyada, nə qədər ki, dünya var.

SƏBA ÖLƏRMİ?

Sona çatmışımı cahan ömrü, Səbamız da ölür?!
Eşq atəşkədəsi, kani-vəfamız da ölür.

Çox əziz dağına səbr eyləmişəm ələmdə,
Buna yox səbrim, ilahi ki, Səbamız da ölür.

Kəfəni ah, görək göz yaşsın qüslü,
Bu əziz ilə bizim zövqü səfamız da ölür.

Ey könül, qəmli bir ahəngilə qıl nalə bu gün
Ki, səni şad qılan nəgməsəramız da ölür.

Bir də Bilqəys Süleymanə yetirməz peyğam,
Xoş xəbər hüdhüdümüz, şəhri-Səbamız da ölür.

Ey könül, şam kimi yan, qətrə olub gözədən ax!
Hünərin son günəşi batdı, şüamızı da ölür!

Haq görən göz daha yoxdurmu bu gün ələmdə?
Haqqı təbliğ edən ayatı-xudamız da ölür.

Rəsmidir öldürür hər yerdə dəva dərdləri,
Bu necə dərd idi, ya rəb ki, dəvamız da ölür.

Yaşadırdı hünəriylə o, düha əhlimizi,
O gedir indi, bizim əhli-dühamız da ölür.

Sənətin qumrusu Şahnazi, İbadi yaşasın
Ki, susub bülbülümüz, sövtü-sədəmiz də ölür.

Hanı Tehrani dəfi, harda Bənan avazı?
Ağlasınlar ki, nə ustad, xudamız da ölür.

Göndərin şüru nəva ilə ona xeyr-dua,
Bizi tərək etdi hünər, şüru nəvamız da ölür.
O hünər qibləsinə üz tutun, ey əhli-hünər,
Bivəfa çıxmaz o ustadə, vəfamız da ölür.

Soruşun siz, hünər əhlini boğan Tehrandan
Ki, nədəndir orada əqlü-zəkamız da ölür.

Əbədi ömr hünərsizlərə olmaz qismət,
Dərd odur ki, daha ölməz füzələmiz də ölür.

Hünər əhlinə çəkibdir ölüm hər yerdə hücum,
Nə qədər vardır hünər əhli aramızda, ölür.

Ölməz insan olanın ölməsi bir dərd deyil,
Ölməyə qalsa əgər, şahü gədəmiz də ölür.

Lakin hər yerdə ki, çəkmiş hünərə pərdə qərəz,
Zövq ölür, sənət ölür, işvə-ədəmiz də ölür.

Bağiban mehrini salmışsa əlaq otlarına,
Gül solur, qönçə yanır, badi-səbamız da ölür.

Boş yerə salma özün zəhmətə, bir qanun var,
Yaşayan eşq olacaq, hirsü həvamız da ölür.

Şəhriyara, elə zənn etmə Səba ölmüşdür,
Bütün aləmdə hünər olsə, Sebamız da ölür.

SƏDİNİN BARİGAHINDA

Dahi Sədi, eşqin ilə gəlmişik bu gülüstana,
Bülbül kimi şən nəğmələr qoşuruq biz bu bustana.
Əsərlərin əbədi bir məhəbbətə olub məxzən,
Gəldik qoca yaşımızda dərs alağ bu məktəbindən.
Yeddi yüz il yatdıq bəsdir, zaman çatmış biz oyanaq,
Dur, gəl Reydən Şirazına, biz də sənə gəldik qonaq.
Bəs deyilmiş Gülüstandan yığdığımız güllər hələ,
Gəlmişik ki, bir az giley tikanların alağ olə.
Karvan əhli utanırdı gətirməyə bizi bura,
Dərvişlərtək cildə girib min cür hiylə qura-qura,
Gecə yarı hamı yuxu zindanında qalan zaman,
Simurğ kimi Süleymanın dərğahına olduq rəvan.
Sənin əsil dostunuq biz, fəqət xəyal eyləmədən,
Əhdi pozduq, hüzuruna gəldik belə namüəyyən.
Ustadımız, kömək əli uzatsana can dostuna,
Axı dərdə dərman üçün gəldik sənin hüzuruna.
Öyrətdiyin dərslər bizə ziyan verir indi, ustad,
Möhtac olduq hər cəhətdən, kimsədən yox bizə imdad.
Çətinliklə boğuluruq, baxan yoxdur şikayətə,
Qumdan durub gəlmişik ki, son qoyaq bu fəlakətə.
Gözümüzə nur verməyir sürmələnməmiş bu İsfəhan,
Bizə fayda verərmi heç öz gözü kor olan zaman.
Özümüzü məhtab kimi Zindərudə vurub gəldik,
İnci kimi, ümmanlarda gizlənmədən durub gəldik.
Gecələr ay işığında, gizli, açıq yol keçərək,
Hüzuruna gəlmişik ki, eyləyəsən bizə kömək.
Şamlar kimi yana-yana ağlayırıq, səs-səmirsiz,
Ahü nalə çəkə-çəkə dərğahına gəlmişik biz.

Əfqanımız boğur bizi, nəfəsimiz çətin gəlir,
Ruhumuz ah ətəyindən tutaraq göyə yüksəlir.
Ruminin dar külbəsində Şəms olmaıq heç bir zaman,
Əsrin Əbu-Səidiyik, vətənimizdir Xorasan.
Nasir Xosrov taleyinə bənzəməz heç taleyimiz,
Ayrı cürə avarəyik, şəhərlərdə, çöllərdə biz.
Zavalsız bir nəhəng kimi üzüb vəhdət ümmanında,
Çarpışırıq yaşamaqçın bu ümmanın tufanında.
Ərəblərin şəmşirinə sinə gərdik biz dəmadəm,
Kafir ikən müsəlmanlıq aləminə qoyduq qədəm.
Küfrü atıb biz qaldırdıq islamiyyət bayrağımı,
Dinü iman aləmində qurduq inam novrağını.
Qara bulud qarantlığa salan zaman hər bir yeri,
Qəlbimizə işıq saçdı qüdsi Quran ayətləri.
Ey barigah sahibi! Sən qonaq hesab eylə bizi,
Soruşma heç kimik, bilmə adımızı, yerimizi.
Gərdənbəndi inci olan sədaqətli bəndənizik,
Qarşında baş əyib səni daim təqlid edən bizik.
Namərd zaman təqib edir, bizi qoyur yana-yana,
Biz dərvişlik paltarını geyib gəldik bu meydana.
Vətən “qərib” adlandırıb hey gətirir cana bizi,
O ayaqlar şil olsun ki, gətirdi İrana bizi.
Öz xatirat cənnətindən neçün gərək xaric olum?!
Neçün gərək buğda yeyib Adəm kimi mən qovulum?
Ey Şirazın dərd əhlinə pənah olan mürebbi sən,
Rəhm eyləyib qurtar bizi bu Tehranın məhbəbindən.
Sakit, əmin bir guşə ver, ömrümüzü başa vuraq,
Qoy şerimlə qaralansın dəftərimdə hər ağ varaq.

TƏBRİZİN ŞAHZADƏ BAĞI

Bu haman bağdı ki, burda yaşayıb şahzadalar,
Parça-parça olub indi, yenə xoş görkəmi var.
Elə bir ayinədir, əks ələyir indi yenə,
O Abas Mirzəni ki, burda tutardı o qərar.
O ki, öz başını qoydu bu Vətən torpağına,

Tarix olmuş o hekayət, gecə-gündüz ağlar.
Gördüyü xeyirli işlər çıxma bilməz yaddan,
Qəlb evində o bulaqtək hələ qaynar, çağlar,
Bir bu şahzadə bağı, bir də ki, o Şahgölüdür,
Bil ki, o şahzadədən bizlərə bir töhfə qalar.
İnqilab tarixi burda gələcək göz önünə,
Kino lenti kimi bax sən ona təkrar-təkrar.
Atının kişnəməsi indi də dağlarda qalır,
Ona rus saldatı bir vaxt burada oldu səvar.
Sərdarın nərəsini dostları yad eylər hələ,
Adı Səttarxan idi, cəbhədə oldu sərdar.
Hər tərəf qapqara dağlar, necə də qorxuludur,
Sanki zindana çökülmüş qara daşlardan hasar.
Dünən o milli bağı hökm idi qanuni işi,
O bu gün gör necə səssizdi, nə fərman, nə qərar.
Yarısın futbol üçün meydan edib gənclər onun,
Nə zaman olsa yarış, orda cavanlar oynar.
Bir azın ordu tutub indi nizamiyyədir o,
Tutubərbab bir azın da çəkilib dövrə divar.
Onun hər hissəsi hərəc olunub da satılıb,
Udub o milli bağı, iştahalı əjdahalar.
Qaldırardı başını göydə fələkdən də uca,
Bir zaman hər gecəsi nəğməli, dastanlı diyar.
Yıxılır köhnə binalar belə söylərdi o da,
Var bizimçin belə tale, görünür lap aşkar.
Asımının öz əlilə tikilər şanlı saray,
Tanrıya bəlkə şikayət eləyər leylü nahar.
Burda bir arif adam var, o yatıbdır əbədi.
Xarici abad olan daxili bərhad bu məzar.
O dağın keçmiş, bu indiki halı, nə deyim,
Nə gələrsə başına ümmid o Allaha qalar.
Hər şey o bəxt ilədir, çərxi fələk də dolanır,
Nə Süheyl ulduzu vaqifdi, nə də bir səyyar.
Milli bağ park idi bir vaxt bu şəhər əhli üçün,
Nə gözəl günlər idi, xoş da keçərdi rüzgar.
Mən özüm şahidəm, onda qocalar parka gələr,
Kimi vərziş eləyərdi, kimi də nərd oynar.

Bir əsrdir bura zahirə elə bayramdır,
Batınə baxsan əgər orda hələ matəm var.
Bəşər övladı tutub min əl ilə dünyanı,
Yarpağın titrəməsi yoxsulu etmiş naçar.
Gey o qanunları sən öyninə paltar yerinə,
Düzginən süfrənə də onları, heç eyləmə ar.
Çün qənaət bizə dərman idi, yaddan çıxdı,
Tək rəqabətədi, zaman keçsə də o, yadda qalar.
Asıman verməyir indi bizə, biz istəyəni,
Ərzələr ədliyədə bir-birinin üstə çıxar.
Dünyamız doldu yaşa, artıq o, piranə olub,
Nə qədər vursa bəzək, gənc ola bilməz, qocalar.
Ammə şadlıq eləməkçün daha yox onda həvəs,
Çünkü əfsanədi, bu şadlığı ondan kim umar.
Bu təzə elmlər ilə yer üzü məhv olacaq,
Bəşəri vəhşətə salmış necə bu qorxu, azar.
Dünən o, yoxsul idi, qanə idi öz halına,
İndi o, varlıdı, əfsus ki, yolun hər gün azar.
Mərifət almaq üçün oldu bu ibrət dərsi,
Tanrıya şükrdü bu, hər kəs onu eyləsə car.
Biri şükr eylədi, o, Allahına oldu yaxın,
Biri küfr eylədi, Allahdan özün etdi kənar.

MİLLİ İDEAL

Pəyam göndərirəm mən İran cavanlarına,
Alovlu mərdlərinə, şanlı qəhrəmanlarına.

Mənim gurultu salan nərəmin gərək birisi
Yatanları oyada, şirlərin gələ arına.

Dözərmi şirlər, o zəncirə bağlanıb otura?
Əsarət ilə barışmaz, bulaşsa qanlarına.

Bu dar macalda əsirlər sürülmədə yalavac,
Veribdi hökmünü zalim, qıyıbdı canlarına.

Nədir bu naz ilə alver götürmüş elmə gəda?
Kasıbdan öyrənib elmin, fəqət dönüb harına!

O nəslimiz ki, bizim eradan qabaq xan idi,
Olubdu qəyyuma möhtac yadelli "xanları"na.

Buludla söhbət edən sirlə Təxti-Cəmşidə bax,
Uyubdu Keyvana dair o, dasitanlarına.

Üfüqdə əks eləyən nərələr də layla çalır
Şir Ərdəşirlərinə, qartal Ərdəvanlarına.

O vaxt ki, dindən əsər, elmədən nişan yox idi,
İranda elm ilə din fəxr edirdi öz barına.
Duyammayırsən sənəti sənətə baxan ağalar,
Misilsiz incəsənət indi bəndədir qarına.

Bu o şahmatdı ki, meydan vəzirələr aləmidir,
Mat olsa, bir baxasan şahın ah-amanlarına...

Beşikdə şirləri boğmuş cavan nəsil doğulub,
Xəyanətin qolunu bir salaydı yanlarına!

Bürünməyib ipəyə, daşla nizə oynadaraq,
Gərəydi sinəsini taleyin tikanlarına.

Gərək olaydı cəsur, atminən, döyüşkən, igid,
Verəydi oxla qılnc "dərsi" yurd yıxanlarına.

Vətən oduyla beyinlər dönəydi gur ocağa,
Ürəklərin qəzəbi – Malikin tiyanlarına.

Siyasət aləminin zülməti, ziyalıların
Fikir çıraqı olub, bir güləydi öz yarına.

Cavanların gücü, həm pirlərin duası ilə,
Ağıllı başçıların xalq ilə olanlarına.

Gərəkdə saf məramlı hizbi təşkilat yarada,
İnamla el gələ azadlıq asitanlarına.

Vətən məhəbbətinə hər fəda olan yazıçı
O vaxt qoşulmalıdır ölkə pəhləvanlarına.

Xəyanəti açılan dəstə cani dəstəsidir,
O dəstə yetməlidir öz cəzasının darına!

O gün sevinc ilə acılar əsil cəza verəcək
İran harınlarına, kinli qansoranlarına.

Dağılsın əhli gərək Şimran üstü villaların,
Kasıbların ahı düşsün o xanimanlarına!

Həmişə alqışa layiqdi xalq fədailəri,
Hüma gəlin gələcək qalibiyyətlərinə.

Nə qan tökübsə dəni, Şəhriyara, sən onu bil,
Yeter İran da həyatın qızıl zamanlarına.

Qitələr

DÖRDLÜKLƏR

1

Təklidə bir dosta öyüd, nəsihət,
Onun xatirini əzizləməkdir.
Lakin yad yanında edilən töhmət,
Dostunu hörmətdən salmaq deməkdir.

2

Ey xəsis, ömrünü hədəyə vermə,
İnləmə mal, dövlət çıxsa əlindən.
Ömr olsa, taparsan itən malını,
Ömr itşə, tapmazsan onu malla sən.

3

Bir sıra adamlar heyvan kimidir,
Zahirdə qulağı, gözü olsa da.
Xəyalı bolluca yemək-içməkdir,
Məsləki, inamı olmaz dünyada.

4

Təəccüb deyildir, iki şey üçün
Bütün ömrü boyu dərd çəkər insan.
İtən cavanlıqdır biri, əzizim,
O biri dost üçün çəkilən hicran.

5

Nadan dirisə də canlı ölüdür,
Onun vücudu da məzara bənzər.
Bilikdən güc alıb yaşamayanlar,
Başsız külək kimi avara gəzər.

GÜL SATAN QIZCIĞAZA

Ey cavan nazənin, gül satan mələk!
Güldən söz açırsan yaz bülbülütək.

Geyib gül bəzəkli zərli paltarı,
Güllərlə bəzərsən ilkin baharı.

Ey zülfü bənövşə, gülə həmdəmsən,
Öyrəndin həyanı səfali güldən.

Gül kimi camalın çox nazəndədir,
Güllərin səfası, şövqü səndədir.

Sünbülü saçların sərv üstə, hər an –
Seven üreklərə gültək verir can.

Dünya gülşən olur baxanda sənə,
Bülbül heyran qalır sənin nəğməyə.

Özün qönçə gülşən, hər yanın güldür,
Sən Allah, özün gül, aləmi güldür!

Bülbülsən, pərişən, hurisən, nəşən?
Sənin gül üzünün vurğunuyam mən.

Güllər vəfasızdır, bil ki, tez solar,
Qorxuram sənə də təsiri olar.

Mən də bağban oldum gülə bir zaman,
Çox cəfa görmüşəm tikanlarımdan.

Pərvanə şam üstə od tutduğutək
Gül üstə yanışam mən də, ey mələk!

Sən tərif edirsən gülləri, əbəs,
Ayıl, bu güllərlə ülfətini kəs!

Axı gül nəçidir naz edə sənə?
Sən ötir verirsen gülə, gülşənə.

Sən verdin güllərə bu lətafəti,
Sənsiz ola bilməz gülün qiyməti.

Ayıq ol, ey gözəl, nazlı gülsatan,
Özünü qaçırdaq mahir bir cavan.

VƏHŞİ GÜL

Qonşuda bir gözəl gül budağı var,
Görəsən kiminçün qonçəsi açar?

Vəhşidir, uzaqdan gördüyüm zaman
Qaçıb qapısını möhkəmcə bağlar.

Baxanda özümü bəyənəmərəm mən,
Məni də bəyənmez o nazlı nigar.

Ey qoca könlüm, bil, vaxtı çatanda
Alma dərilməsə, çürümüş olar.

SƏNTURUN MƏZARI

Bir məzar üstündə eşqin pərisi,
Şur ilə Mahura saxlardı matəm.
Dedim: "Həbib ölmüş, məzarı bumu?
Ki yazıq könlümə dolmuş dərdü qəm?"
Pəri dilə gəlib dedi: "Bu torpaq
Səntunun qəbridir, Həbiblə bahəm".

MAARİFİMİZ

Nəyimiz var öyünməli, cəhalətdir maarifimiz,
Maarifin özünə də xəyanətdir maarifimiz.
Əcnəbilər qələmiylə yazılmışdır proqramı,
Tutuqşu dərsi verir, o sifətdir maarifimiz.
Ustalaşib düzü əyri, əyrini düz tanıتماğa,
Yazıq millət, faciədir, müsibətdir maarifimiz.
Harda ki nur qapısı var, yeddi yerden qıfıllayır,
Bir qaranlıq uçurumdur, bir zülmətdir maarifimiz.
Əcnəbinin tənburilə oynadığın yetər, bəsdir,
Oyan millət, öz gözünlə gör, qəflətdir maarifimiz.
Gözlərini açə bilsən bu ağır div yuxusundan,
Nalən çatar fələklərə, fələkətdir maarifimiz.

Cavanlara nə bir sənət, nə də həyat dərsi verir,
Açır zillət qapısını, cəhalətdir maarifimiz.
Oğrulara şerik dövlət, doğruluqdan dərs öyrədir,
Başdan-başa quru sözdür, nəsihətdir maarifimiz.
Bu dövlətə qulluq etmək, məmləkətə xəyanətdir,
Xainliyə, satqınlığa dəlalətdir maarifimiz.
Ömrümüzün altı illik gül tacını yelə verən
Darülfünun nə öyrədir, səfalətdir maarifimiz.
Müdərrislər bilə-bilə təliminə yalan qatır,
Ona belə mənfəətdir, zəlalətdir maarifimiz.
O, "xəyanət bağçasından" gül dərsə də, susur yenə,
Nə eyləsin, əlacı yox, rəzalətdir maarifimiz.
Bikes vətən, hünərsizlər, qeyrətsizlər əlindəsən,
Başdan-başa xəyanətdir, cəhalətdir maarifimiz.

EŞQİN XUMARI

İki bölmüş məni hicran, iki dünya kimiyəm,
Yarı getmişsə yarım, yarı qalmış məndə.
Cavamı aycamal eşqilə qoşulmuşdur ona,
Məni bivaxt qocaltmış qarı qalmış məndə.
Yaşılı öylə aparmış ki, özüylə o nigar,
Nə baxım güzgüyə, ancaq sarı qalmış məndə.
Aparıb gül-çiçəyi, baxmalı bir mənzerə yox,
Uca hicran dağryam ki, qarı qalmış məndə.
O zərif çiyinə qonmuşdu göyөрçin ruhum,
Hicranın bayquşu qalmış, sarı qalmış məndə.
Aparıbdır balını, qorxulu, pünhan vüsəlin,
Sızlaşır boş pətək içrə, arı qalmış məndə.
Hər nəyim vardısı əldən gedib, artıq nə deyim,
Nə şikayət ki, bu rəya varı qalmış məndə.
Od-alov saçdı məhəbbət, yığışib getdi o yar,
Bu yanıq cismimə baxma, narı qalmış məndə.
Aparıbdır dodağında o şirin şərqiəri,
Bu sınıq könlümə bənzər tarı qalmış məndə.
Bağını dərmış, aparmış bu yazıq Şəhriyarın,
Acıdır, yığmayıb, həsrət barı qalmış məndə.

MƏNİM EYBİM

Allahımdan gileyim var,
Nə nöqsandır xilqətimdən,
Nemət aşıb-daşan zaman,
Zövq almıram ləzzətindən.
Əldən gedən səadətçün
Baş açmıram həsrətindən.

TƏBİN QUYUSU

Mənim təbim dərin quyu,
Qezəllərim axar suyu.
Yanında dəftərim dolça,
Şəfa tapar cavan, qoca.
Tənabımdır yarın teli,
Onsuz susar şerin dili.

ULAĞIN NEÇƏYƏ?

Daşımasan yükünü yadın bu xərabədə,
Soruşmazlar, ay gövhər satan, ulağın neçə?
Orda saxsı yüklə ki, hamı qaçsın dalınca,
Yalvarıb söyləsinlər, əmi, növrağın neçə?
Şəhriyariyam eşqin, hərdəm bir cüvəllağı
Tacı başımdan qapıb: başın, papağın neçə?

CAVANLIQ SƏRVƏTİ

Şikayət zəiflərə yaraşır ancaq, inan,
İnsan yoxsul görünür zəif olduğu zaman.
Varlı-karlı qocanın həyata rəğbəti az,
Gənclik qayğısızlığı ixtiyara yaraşmaz.
Cavansansa, deməli, sən də varlısan əlbət,
Varmı gənclikdən böyük, gənclikdən ulu sərvət?

Sərbəst şeirlər

RƏSSAM

Əziz rəssam,
Uzaq üfüqlərdə bir xəyal,
Bürünüb buluddan süzülən
Aydın nuruna.
Qafın zirvəsidir,
Bir guşəyə çəkilib.
Salam verirəm mən ona.
Mən gecənin qoynunda
Qorxulu bir mağarayam.
Həm kölgəli,
Həm nurlu,
Həm vahiməli,
Həm də şən.
Sənin də üzün mənim kimi
Soyuq şölədir,
Ötüb keçən karvandan
Düşüb qalmısan, nədir?
Sən ey ötən qərinelərin
Qəhrəmanlıq varisi.
Bir səhərin alaqaranlığında
Nə onda məhəbbət görünür, nə ay.
Nə ağ deyir ona bir insan səsi
Nə qara.
Öz qəlbi ilə həsbhal edir bu ara.
Vidcanımı oyat yuxudan nəvazişlə,
Bir vidcan ki,
Nəşəylə uyuyur hələ...
Götür o firçanı ki, əziz rəssam!
Hər tükü şair xəyalından toxunub.
Çünki şair xəyalı şeir olur.
Vidcanın xatirat heybəsinə sal əlini.

Ara-axtar

Yenə göz təzədən, axtar.

Nə istəsən, orda var,

Bir zərif firça var onda.

Bir gözəl kirpiyinin kölgəsidir o da.

O kirpikdə buza dönmüş

Axan göz yaşı.

Qətlə yetmişdi

O dilbər gəlinin yoldaşı.

Öldürən kimdi?

Namus oğruları!

Bədnam etmək üçün günahsız nigarı.

İndi o məsum gözlər

Bir ömür gıryan olub.

Çıraqlı olmaq idi ilk arzusu

Övladları yolunda.

Fəqət, buluda döndərdi o gözləri də xəyanət.

Əziz rəssam!

O vicdan heybədə

Dərdli sinələrdən vərəqlər var.

Yadigar albomlardan əl çək,

O varaqaları çıxart,

Bir rəssam dəftəri yarat.

Faciə ilə dolu hər varaqı.

Taxtaya dönmüş bir sinə,

Qırışmış dəri,

Xətləri qabırğa sümükləri.

Bir sinə də çək,

Ancaq üstündə yaz,

Burada bir ciyər də varmış,

Birvaxt...

Əziz rəssam!

İndi o rəngləri gətir,

Biri zindan bucağından

Üfüqə baxan bir məhbusun ahıdır,

Bir parça işıq ver bu kölgəyə.

O gəncin ki,

Zorla yoldan tutulub

Zindanda ömrü talandı.

Qanından qırmızı rəng yarandı.

Biri də,

Bir yetim üzündən uçan

Heç vaxt geri qayıtmayan

Çəhrayı rəngdir.

Biri də

Zəhərlə parçalanan ciyər.

Şeytana aldanan,

Mövhumata uyanın

Göy rəngidir.

Biri də,

Zindan şüələri ardından

Cavanların gördüyü baharın

Bir az solğun göy rəngi.

Riyalardan uzaq,

Sənin vicdan heybənə biganə

Hər cür yaramaz rəngələrə dəyməz.

Fəqət sədaqət və məhəbbət rəmzi

Rəngləri ya özündən,

Ya da özgədən al.

Ona məzlum bəşərin göz yaşından

Bir-iki damla sal.

Qəlbindən, canından

Qaynayıb gələn qat ona.

Onda sənin bu rəngin

Gəlməz əsrimizin xoşuna.

Bilmirəm bəs nə ad verək rəngə...

Əziz rəssam!

İstərəm bu rənglə,

Kağızla, firçanla

Bir əsər yaradasan vicdanla.

Qoy mən deyim, sən çək.

Çək zövq ilə, ilhamla,

Üreyin istəyən tək.

Axı sən rəssamsan...

Nakamliq istedadır
Sənə deyəcəyim,
İstərəm bir ay çəkəsən,
O, hilal vaxtından
Bədr olanadək
Çıxa bilməyib buluddan bir an.
İstərəm bir tablo çəkəsən,
Rəssamın sinəsində öldü,
Həyata gəlmədən.
Bir arzu çək!
Məhv etdilər onu
Doğulanadək.
Bir dağ lələsi çək!
Şəhla gözləriylə
Nə aynaya, nə suya baxa bildi.
Bir kəndli qızı çək!
Ayaqyalın, başaçıq.
Ömrünü səhralar taladı.
Günəş altında yanıb,
Lələ tək təndirlər qaladı.
Bir bulaq çək!
Bir ömür dağda
Qayalar arasında çırpındı,
O, həyata təşnə qaldı, həyat ona.
Səd çəkildi bu zümrüd gözlü
Şəlalənin yoluna.
Bir nalə çək!
Kimsə yetişmədi dadına.
Bir abidə çək!
Memar səy etdisə nə qədər
Axırda dağdıtıb xaraba etdilər...
Əziz rəssam!
Bu tablo dünyaya dəyər,
Bir ilham, bir asudə vaxt ola əgər.
O əsər ki, əbədiyyətə qovuşar,
Ruhda və ürəkdə izi qalar.
Xəyaldə yaranan hər tablo

Kətan üzərinə gələr sonradan.
Keşikçi şallağı altında
Can verən bir məbusun
İman şöləsini çək!
Səmum küləyinə bənzer
İmansızların əzabına dözüb fəqət
Bir kəlmə yalan deməyən,
Ülvi məhəbbətli şəxsiyyət.
Kimsəyə düşmənlik etməyən,
Lakin dövlətlə döyüşən,
Qələbə kəndarına düşən,
Ulduzun işığının söndüyünü,
Dan yerindən söküldüyünü,
Günəşin doğmasından xəbər verən
O günəşə ki,
Əjdaha yuvasını xarab edib,
Bu qara ləkədən təmizləyəcək hər yeri.
Bəli, o günəşin şəfəqləri.
Əziz rəssam!
Bu tablo inan ki, çox vaxt aparmaz.
Rənglərlə çəkilər xətlərdəki hər rəmz.
Elə bir tablo ki,
Onu hər görün
Hərəkətə gələcək mütloq.
Bəlkə də dəyişəcək yerini,
İşıq övəz edəcək səmtini.
Bir mələk surəti görünəcək
Divin pəncəsində.
Bir də qul satan,
Yusif onun qulu.
Qardaşları arxasında qalan
Xətər yolu.
Mehriban gözlərdən axan yaş,
Yanaqlarda donub,
Təsəllisi ancaq ah olub.
Üzündə həm məhəbbət var,
Həm itaət.

Atadan qəzəb, anadan şefqət.
Ciyərinin qanıdır göz yaşı.
Ürək yangısında acı bir nifrət,
Nifrət!
Dua cəlvəsində oyan.
Məsiha simasıdır xaç zindanında.
Bir Rüstəm qəmi!
Söhrabın taleyi!
Həkim Sokrat şükürü!
Qərq olmuş nicat gəmisini!
Nuh peyğəmbər!
Qorxulu tufan səsi,
Müharibə dəhşəti!
Faşist cəhənnəmindən bir səhnə...
Bunları çək,
Demək istəyirəm sənə.
Daha heç nə!
Yox, bir də
Alında bir neçə sınıq xətt,
Baxışlarda məğlub bir qüdrət.
Zamanın qıvrılmış ilanı,
Əsəblərin gərginliyi,
Bir də yadından çıxmasın ha.
Röyalardan yaranmış bir tablo.
Çəkib onu suya axıtmışlar...
Əziz rəssam!
Bu tablo yaransa əgər,
Zamanın muzeyinə verərlər.
Yadigar albomlarda qalar.
Sənət əsəri kimi yaşar.
İndi bu zülmətdə
Bu qədər küduret var, yetər.
Birdir – görələr, ya görməyələr,
Bu tabludur,
Rəssamın yadigarı.
Heç kəsdən əvəz, ənam gözləmə.
Nə qəm, Nobel mükafatını

İstəyirlər versinlər hər kimə.
Fikr edələr,
Ya etməyələr,
Biz də varıq.
Bu tablonu biz yaratdıq,
Hər yurda su olsa əgər,
Ora Sərab deyörlər...
Əziz rəssam!
Şeir idealımız Hafizdən,
Gərək bir şeir tabloda yazasan.
Ancaq divandan köçürtmə ona.
Bir şeir ki, düşməyib
Heç bir divana.
Bir şeir ki,
Düşüncəyə sığmaz,
Bir şeir ki, şairlərin idealıdır –
Hafiz gizlədib bizdən
İllərdən bəri.
Bəlkə də cənnətdə yazıb
Hafizə şeri!
Orda ayındır şerin hər kəlməsi.
Qarışıb bir-birinə zir və zəbər.
Hər nöqtədə zamanın zəngi səslənər.
Orada qəlbə yatan sözlər
Zamanın qəlbinin döyüntüsüdür.
Yaradanın kəlamı,
Bəşər karvanının ahəngi,
Sirlərin açarı var.
Yoxdur mende belə bir şeir,
Onu Xacə Hafizdən axtar,
O şeir belə deyəcək yəqin.
– Bu qəmli tablo
Qəm xəstəsindən,
Zamanın əzablarından,
Musiqi, şeir və fırça dərmanından
İki min nüsxəyə
Büküləndən sonra hələ,
Qalmış belə...

MUMYALANMIŞ ADAM

Gözlərimi ovuşdururam hələ də,
Oyanmışam neçə əsrlik yuxudan.
Axtarıram qədim, doğma dünyamı,
O gördüyüm daşlardan biri də yoxdur ki,
Hal-əhval tutam.
Yuxuluyammi, oyağammi, bilmirəm.
Gördüklərim həqiqətmi, rəyamı?
Nə bir dost qalib, nə bir tanışım.
Dərdimi kimə danışım, həsrətimi kimə danışım?
Mumyalanmış adamam, fəqət, diriyəm.
Gözlərim iki qara çuxura bənzəyir,
Bədənimdən gəlir məzar iyi.
Bəlkə də Misir ehramlarından durmuşam.
Yoxsa Buxt-ən-Nəsrəm,
Yoxsa fironlardan biriyəm.
Çürümüş libasımla
Əsrlərdən qalan bir mirasam.
Yeriyirəm soyuq və ağır addımlarla...
Dörd yanım pərişan çöhrələr...
Gəzirəm sərgərdan, mükəddər...
İtirmişəm gedəcəyim yolu da.
Keçirəm döngələrdən, küçələrdən;
Əziz bir məhləyə dönmürəm,
Bəlkə o doğma mənzilimdə
Məndən bir xatirə qalib.
Hanı o mənzilim, hanı o xatirəm?
Yol verin mənə!
Arzumu itirmişəm, eşqimi itirmişəm.
Onları gəzirəm.
Kölgələr də qaçır məndən;
Onlar dostlarımdır bəlkə də...
Qaranlığa qarışıb ərisə də özləri,
Orda-burda qalır tanış izləri.
Qulaqlarıma pıçıltı gəlir.

Yoxsa simasızlar bərkdən danışmazlar?
Yoxsa itibdir onların adları, qəbirləri?
Bəlkə də onlar bir anlığa
diriliblər mənimtək?
Bəlkə məhşər günüdür bu?
Mənim gördüyüm bu çirkli ələm
Daşqalaq olsun görək.
Parlaq gövhər tapılmaz bu mөdөndə.
Ata malı kimi bölüblər mənı;
Yanaqlarımın qızartısı birindədir,
Gözlərimin işığı birində.
Biri çapıb bir yanımı aparıb,
Biri ürəyimi yerindən qoparıb.
Bəs sazım-çəngim kimdədir görən?
Bəlkə də bütün əzalarım yerindədir?
Axı bu qədər dərdlərimlə
Kimə lazımam mən?!
Qarşımdan bir kölgə keçdi.
Necə də oxşadı bir dostuma,
Boy-buxunu, yerışı cəynən.
Bəs niyə belə soyuq ötüşdü?
“Dost, bir danış görüm?”
(Bu laldır, nədir?)
Birisi də bunu qarət edib, deyəsən.
Dağa bax, dilə gəlib,
Kimdən kiməsə danışır.
Yaxşı ki, mənimlə deyil,
Dili topuq çalır,
pəltəkdir elə bil.
“Dağ dili bilmirəm mən.
Sənə mütərcim görək.
Şair də deyiləm mən.
Dərdini o adama danış ki,
Dağın da, şərin də dilini bilir”.
Bir qıza rast gəldim.
Qara gözlərinə baxcaq,
On yeddi əsr qabaq

Qeysərin tabutunda gördüyüm gözəli xatırladım.
O gözəlin sürməsindən çəkmişdi bu qız da,
“Üzr istəyirəm, pərim!
Mənə səməlar dərısqallıq edirkən,
Sənin də dar gözlərinə sığmaram.
Mən meşələri bəyənirəm,
Sənin bir tutam saçın nədir ki, əylənəm.
Dərd əlindən elə təşnəyəm ki,
Dənizlər də söndürə bilməz mənı.
Öz yolunla get, pərim!
Quzularından muğayat ol!
Arx ensizdir, qaçarlar.
Sən nə bilirsən ki, dünyada nə var.”
Bu çərxifələk
Oyunlarla dolu köhnə dağarcığını
Hər dəfə bir axmağın dalına çatır,
Yenə bir axmaq yük altındadır.
Bu yükü daşmışam mən də bir zaman.
Özümü gülməkdən necə saxlayım?
O dağarcığın yükü
Pərişanlıq və qəlb ağrılarıdır.
Bu acı taleyə
Gülümmü, yoxsa ağlayım?!
Verdiklərini geri aldı bir-bir...
Bu dünya mənı uşağa oxşatdı,
Qaqqa göstərdi, vermədi, aldatdı.
Xəstəlik verdi, dərman vermədi.
Əyləncə öyrətdi, əyləndirmədi.
Sonra da quraşdırdıqlarını açıb yığdı bir yere.
Vurdu qoltuğuna.
“Bir daha qaytarmaram” deyib apardı.
(Daha nə deyəsən buna!)
“Dünya kişi deyil” – deyən qadınlar
Mın yaşasınlar.
Dumanlı və qaranlıq bir çayxana
Qucaqlayıb səkilərin dizini.
Pəncərələri açıb taybatay,

Bir incə qəzəl, bir dərddli saz
məst edib bunları.
Divarlarındakı kaşılar da yuxudadır,
Fəqət göz vururlar qapının arxasından.
Bir məcnun söyüd də küçədə durub,
dalğın, pərişan...
Su həsrətilə əyilib arxa.
Bir dostum da qorxa-qorxa
Kölgəm olub mənı izləyir.
Hərdən titrək səslə,
Hərdən də qəzəblə nə isə deyir.
Soruşuram: “Nə istəyirən?”
O baxır mənə sərt-sərt.
Dönüb bir də baxır dərddli baxışla
Deyir: “Dirilt mənı!”
Arzuya bax, aman Allah!
Qaçmaq, qaçmaq istəyirəm,
Uçmaq, uçmaq istəyirəm.
Dörd bir yanım bağlıdır, zindandır.
Nə qədər ki, ayağımın altında yer var,
Başımın üstündə səmə.
Cahan həmin cahandır,
Dünya da həmin dünya.
Yoxdur nicat üçün bir yer.
Taleyimin qəzəbli qartalı-
Sakit gecənin qaranlığında,
səhərin alatoranında,
Sərt və ağır, dağların zirvələrinə bərkidilmiş
dumanlı bir körpüyə bənzər.
Ay da bu yerlərə baxıb yan keçər,
Ah... bu gözəllik diyarı, bu arzu dünyası!..
Ah... bu ümid çığırları!
Ah, bu vəhşi qayalar, bu iti qayalar,
Niyə yolumu bağlasın?!
Necə uçum, necə qalxım?
Bu çürümüş libasım
Qayalara ilişib qalacaq axı,

Tikə-tikə olacaq axı.
O tikələrdən qanad düzəldərim.
Taleyimin bağlarını açaram.
Ay işığı bu dərissəfal dəryəyə düşəndə, uçaram.
Ucalaram dağların fəvqünə....
Uçub bu yerlərdən gedərim.
Uzaqlara...lap uzaqlara!

DUNAY ÇAYININ BƏŞƏRİYYƏTƏ MÜRACİƏTİ

Baharda bulaqlar sevincəndən
Xizəkçi zirəkliyi və oyunbazlığı ilə
Dağın döşündən aşağı sürüşürlər.
Oynaya, oxuya bir-birinin üstünə yuvarlanırlar
Ki, əzəmətli bir çay yaratsınlar.
Sanki dağın nəvə-nəticələridir.
Qocanın havada süzülən saçlarını hörüb
Çöllərin sinəsinə salırlar.
Həmin qayda ilə göy Dunayın uçan dalğalarını da
Avropanın qucağına tökürlər.
Bu uca və üreyəyatan dağların hörükləri
Əsrlərin və qərinələrin torpağından keçərək,
Dərya sevincli sinəsini
Təbiətin zəngin süfrəsiték sərmışdir.
Bu səxavətli qonaqlıq süfrəsindən
Bir dünya bəhrələnin.
Bu mütəhərrik güzgüyə bənzər dünya öz gərdişində
Kəhkəşandakı məyyəti arasında şahlara bənzəyir.
Bütün gözəllikləri qucmaq istəyən
Dəryanın açılmış qollarına oxşayır.
Gecə, mavi səmanın gərdəyidir,
Əyilib gəlinə şirin öpüşlər səpdir.
Çəmənə bənzər sinəsinə
Aydan iri, parlaq almaz parçası taxır,
ulduz güllərindən saçına
Gövhər sancaqları düzür.

Bu nazlı balıqların yatağı,
Yaxud, əbədiyyət məkanının köşəyi,
Gecələr musiqi və dəvə zəngləri ilə süslənən
Fikir beşiyi, yuxu yurdudur.
Gecə ilə gündüz öz duyulmaz hərəkətləri ilə
Sanki bu beşiyi tərpədirlər.
Şirin bir laylayla beşiyi yırgılayır,
Öz fotoaparatinin şüşəsi ilə
Şəkil çəkməklə məşğuldur.
Bir kino pərdəsi kimi hərəkətdə olan dünyanın
Həm dili var, həm də dilçəyi.
Bütün ürəklər o üzün aynasında
Arzu və xəyal dünyasını görür.
Yer üzündə köhkəşantək
Sarı və göy rəngli karvanlardan fərş döşənib.
Qayıqsürənlərin şam və çıraqları ilə
Daim axan ay və ulduzlarla
Sanki yer üzündə də nazlı ulduzlar
Mavi göyün ənginliyində
Əzəlin xəbərini əbədiyyətə aparırlar.
Sənətin dünya təbiətinə qovuşması
Çayın bətnindəki quvvədəndir.
İsrafilin suru ilə Allah can verən kimi,
Maşınlara da elektrik ilə can verilib,
Ya da, bu ərşlə fərşin körpü ilə birləşməsidir.
“Dirilik suyu” əfsanəsindəki kimi
Sirlə bir dünyaya körpü salmışdır.
Çaylardan yüksələn əbədiyyət nəğməsi
Təbiətin qulağında ilahi ərğənün səsidir.
Keçənlərdən gələcəyə
Əbədi ömr haqqında əfsanə söyləyir,
Ana döşündə eşidilən laylaydır o,
Gecələr ay işığında, ya qaranlıqda
Qəm yuxusuna gedənlərin əfsanə deyənidir.
Onun keçmişdə necə də məhzun olrkəmi varmış,
Nə çox qəmli səhnələrin şahidi olmuşdur.
Sonuncu dünya müharibəsində-

Bu vəhşi mədəniyyətin ətəyində olan
Tarixin yüzürlə qara bədnamlıq ləkəsi ki,
Ölən əsgərlərin qanı ilə yuyulub,
Onları Dunay həsrə qədər ağlasa da
Dünyanın üzündən yuya bilməyəcək.
Qulaq as gör, Dunay çayı
Fələklərin fəryadına, vicdanın nidasına bənzər
Sazının mizrabıyla bəşəriyyətə nə deyir:
Ey özünü "İnsan" adlandıran ikiayaqlı növ,
Adam da, div də, adamyeyən vəhşi heyvan da
Sənətin yüksəlişiylə mədəniyyətin zirvəsində,
Əxlaqın süqutu ilə vəhşiliyin dibindədir.
O yandan ərş mülkü və kosmosun qamarlanması,
Bu yandan gilyotini və qətl aləti!
O, ruzigarın gilyotini, bu raketlər,
Pərdənin dalında da namərdin soyuq məharibəsi!
Yırtıcılar öz həmnövlərinə hücum etmirlər...
Amma sən! Ya rəbbim, amma sən!..
İnsaf elə.
Yaralarından hələ də qan axan
Təkcə bu iki qanlı müharibədəki ölüm
Bəlkə də yüz milyon olub.
İsti müharibənin qırğını bəlkə
Soyuq müharibənin qırğını yanında bir heç olacaq.
Allahın lütfilə özünə gəl, ayıl!
Gəl, bu gün dünyanın ərazisini
Əhalinin nisbətində görə bölüşdür.
Millətlərin hər nəfərinin üzünü güldür,
Hər kəsin səhmini öz əlinə tapşır.
Torpaq genişliyi, içki qabı və istiqlal payından
Azıncı artır, çoxaz sax ver.
Gərək bütün millətlər bərabər olsun,
Əlbəttə, xalqın sayına görə.
Həm də hamısı bir rejim və qanunun himayəsində olsun –
Nə o qədər ifrat olsun, nə bu qədər israf,
Nə bu kommunistlik olsun, nə də o müstəmləkəçilik.
Ayrışkəliliyi kökündən qopar!

Keçmişdən ürəklərində kin saxlayan
O məzlum millət və xalqlarla
Bütün keçmişlərə görə üzrxahlıq elə,
Milləti narazı qoyma.
Qoyma xalqlar çərçəng olsunlar.
Öz böyüklüyün naminə əllərini ətəyindən üzmə.
Müharibə divanəsi öz qəbrini itirir.
Elm və mədəniyyətin doğduğu bu təkəbbürdən
Bəşəriyyətin xeyrinə tərəf bir addım at,
Heç olmazsa bircə addım.
Dünyanın tutqun üzünü güldür.
Ayıq ol ki, atom açılsın
Allahın vəd etdiyi cəhənnəm yaranar.
Qayıt və dünyanın cəhənnəmini cənnətə döndər.
Ehtiyatlı ol ki, pərdə dalında sırr var –
Qurani-kərimdə işarələr edilib:
Hər başda on min illik bir məhşər var,
Ölkələrdəki dəhşətli zəlzələlərlə,
Dərin, dibsiz yarganlardan
Gurultu ilə axan torpaq
Qaynayıb, fəvvarətək tökülər,
Bütün dünya lavaya və qaynar suya döner,
Birinci dövr başa çatıb və indi ruhlar
Bədən qəlbini tərk etməklə
Nurdan və atəşdən ibarət axirət dünyasında
Əməllərinə layiq mövqə tutmağa tələsirlər.
İki min ildən sonra dünya az-az
Soyuyub və dincliyə, inkişafa qabil olub.
Onda ruhların parlamasına imkan yaranıb.
İlk ruhlar cansızlar və bitkilərdə idi,
Sonra növbə heyvanlara və insanlara çatdı.
Bırhuceyrəli heyvanın nütfəsindən
İnsanın yaranması dövrünədək
"Mən öz qəlbimlə onu canlandırdım"
Buna dörd min il vaxt sərf olundu.
Allahın xilqəti yaratdığı bu altı gün üçün
Altı min illik yetişmə dövrü lazım gəldi.

Allahın hər günü bizim min ilimizdir.
Sonrakı o biri dörd min il ki, qalır,
Cinin də, insanın da sınaq müddətidir.
Dostluğa əhd-peyman bağlayanlar
Allaha qovuşmaq istəyənlərdir.
Bu dövrdə ruhlar böyük məsuliyyət daşıyaraq,
Vəhdətin şərəfli paltarını geyinirlər.
Zülmkarlığa və cahilliyə qarşı
Ağılla peyman bağlamaq şərt qoyulur.
Yenidən Tanrı tərəfindən peyğəmbərlər gəlirlər,
Və o köhnə əhdi qulağa oxuyurlar.
Hər dəfə bir rüşeymin doğuluşu ilə
Bir işıqlı ruh da dünyaya gəlir,
Onun ölümü ilə təkrar geri dönr.
Bərzəx dünyası ilə bu dünya arasında
Bu hal yüz dəfə, ya bir qədər az-çox təkrar olunur.
Çox, ya az, irq, millət və din
Öz növbəsində yolunu başa çatdırmalıdır.
Yaxşı və pis əməllərin hekayətindən başqa
Qiyamətdə hamı bərabər olur.
O, dünyanın bütün zərrələrində əks olunub.
Xəbis ruhların çoxu xəbis adamlara qovuşur,
Xoşbəxt ruhlar da xoşbəxtlərə qovuşur.
Şübhəsiz, ziddiyyət donuna bürünmüş bir ruh da o cürdür.
Dənizdən bir nümunə:
Xəşayar şahın dövrünü və Aten müharibəsi,
İskənderin dövrünü və Təxti-Cəmşid,
Və onların hər biri belə idi.
Zalımlığa adət etmiş cəmiyyət
Öz zülmündən intiqam da almışdır.
Özlərinin qabaqlar zülm etdikləri
Məzlumlar da yəqin həmin cür olublar.
Mənim əziz oxucum,
Bu hekayətdən özünə nəticə çıxart.
Tam küfr, ya tam imanlı bir ruh
(Rəhmliliyin lüzumu istisna olmaqla),

Bədən qəlibindən getdi, təzədən qayıtmaz.
Qiyamətin vədəsinə yüz il qalmış
Tam küfr yolu ilə gedənlər
Bərzəx dünyasının məhbusu olacaqlar.
Haqqın mübahisəsini axıra yetirmək üçün onlar
Bir daha bu dünyaya gələcəklər.
Bu zaman dünya cəmiyyətlə dolacaq,
Beləliklə fitnə-fəsad aşıb-daşacaq.
Və o axirəzaman fitnəsi də budur.
Buna görə mədəniyyət tarixi heç vaxt
Dörd min ildən artıq olmur.
Bu, çox qədimin əsərləri ilə gəlir və
Kifayət qədər qədim dövrlərə aiddir.
Adı mavi olan Dunay, bu haqda düşün,
Orada öz yatağına qər qəlanın
Adını niyə Qara dəniz qoyublar?
Sən ona o qədər qara qanlar axıdırsan,
Daha bəs deyilmi?!

RUBAİLƏR VƏ DÜBEYTLƏR

İtibdir cavanlıq, ömür dostları
Hey onu gözirlər tapsınlar barı.
Səbada od ilə sazı apardı,
Bitdi gül ömrünün qısa baharı.

Şikəstə bülbüləm – cəmənə laqeyd,
Bir xəlvət şamıyam – gələndə laqeyd,
Xalqa yad söyləmək insafdan deyil,
Xalq dostdur, söylənsin qoy mənə laqeyd.

Bu dünya bağından ehmal keç, ürək,
İnsafa arxalan, xoşhal keç, ürək,
Sıxılsan qonaq ol eşq məzəsində,
Sevdadan orada zövq al keç, ürək.

Xatirədən başqa dost yox həyatda,
Külək də tanımır bir kəs bu adda.
Möhnetlə, qocalıq olurkən abad,
Gənclik külə döndü Behcətabadda.

Birdir gülüşündə nəğmə ilə saz,
Mənim də naləmdə ney ilə niyaz,
Dilimdə səslənir Səba və Nima;
Qovuşub qəzələ yanğı ilə saz.

Göyərçin qanadlı, mən qanadsızam,
Onun dərdi ilə təkəm, yalnızam.
Səba pəncərədən baxsaydı əgər,
Görərdi nə günə qalıbdır əyyam.

Gecikdi dərmanın könül, işin tərş,
Bu zəngin aləmdən tez doydun əbəs,
Qocaların qəlbi cavan qalırkən,
Sən niyə qocaldın gənc çağında bəs?

Mənə gerek deyil həyat sərbəti,
Nə də bir əbədi ömrün sərvəti,
Həbibin vəslinə yetişsəm, bir də
Dilərəm gəncliyi, saf məhəbbəti.

Bu gecə yenə də eşqinlə məstəm,
Saqi, gəl vermə cam, əl saxla bir dəm,
O mələk çöhrəli girib yuxuma,
Hicrində ölmərəm, ölən deyiləm.

İçib arzu, xəyal alovlarını,
Sübh olcaq kəsirəm arx kənarını,
Reyden Nişabura əsərkən külək,
Müşk ətrindən duyur könül yarını.

Əvvəlki deyildir o sərv qəddin,
Can alan gözləri söylə, neylədin?

Hüsün də itirib tərəvətini,
Mənim eşqim isə həmindir, həmin.

Hələ xatirəndən əl çəkməmişəm,
Gözünü andıqca hey artır nəşəm,
Əgər xəbər alsan halımı, canan,
Qəminlə can çəkmək olubdur paşam.

Yandırdı qəlbimi şam kimi o yar,
Qəmlərin dərmanı – gül dodağı var,
Bu gün qəm sirdaşı tapmadığımdan
Onun xəyalilə yar oldum naçar.

Bir gecə şəhərdən uzaq yataydım,
Məcnunla çöllərdə ülfət qataydım,
Ey gözüm, görəydin o Leylamızı,
Mən də bir xəyalən ona çataydım.

Dolu bir cam kimi dayanıb lələ,
Qəlbim qəm meyinə olub piyalə,
Nəsimdən dağılan pərişan teltək
Dalmışam kədərlə min bir xəyalə.

Şıltaqlıq eləyib hərdən haq-nahaq
Tez-tez üz istərdi anadan uşaq,
Anası üstünə hirsələnən zaman
Kimə sığınardı? Anaya ancaq.

Ömür kölgəydimi, zülmət əritdi?
Ya ki, bir gecəlik qonaqdı, getdi?
Qarışıq görünən yuxuydu bəlkə?
Bəlkə bir şimşəkdi – üfüqdə itdi?

İlahi, bir nur saç sən gözümüzə,
Səfa ver, saflıqla gül üzümüzə,
Doyduq bu zülmətdə ləkələnməkdən,
Parlayan bir günəş bağıyla bizə.

Yoxdur vətənimdən başqa vətənim,
Orda da tapılmaz həmdənim mənim.
Bəlkə də sirrimi qəbrə söyləyim,
Bir məhrəm kəsilsin mənə kəfənim.

Qəmliyəm, qəmzar yox, qəfəs də dardır,
Artığam, dünya da məndən bizardır.
Qala divarları kəsib arxamı,
Yarəb, qəfəs də dar, nəfəs də dardır.

Sel gəldi, dostları məndən qopardı,
Bahar būsətımı pozub apardı,
Gözüm üstlərində yaz bulududur,
Dürr tökər, sanmayın yağışla qardı.

Kəsdi ömrümüzü dövrün zəhəri,
Bir də acı dilin ölüm bəhəri,
Bədən bir zindandır, can qəfəsdədir,
Ölüm, gəl, qurtarsın həyatın şəri.

İnsana xoş gələr tərifi olsa saf;
Xislətlər ölçüdü, vicdansa sərraf.
Varsa bu nemətin, şükr et, peyğəmbər:
"Dinin yarısıdır", demişdir, "insaf".

Namus insan üçün oyuncaq deyil,
Bir çəmən gülüdür – yaqin eyle, bil.
Qadın bir anadır bəşəriyyətdə,
Önündə təzim et, ədəblə öyil.

Yaşamaq istəsək bir ömür əgər,
Onu da sərt ölüm kamına çəkər.
Bu yer də, o göy də dolanır bir cür,
Dəyişməz bu həyat heç zaman məgər?

Sən verdin ələmə ibrət, musiqi,
Yorardı insanı qəflət, musiqi,

Dinlərkən bu yorğun ürəklər səni,
Veirirsən onlara cənnət, musiqi.

Mələktək qazanıb səmə, Şəhriyar,
İstər nadan ağzı yuma Şəhriyar,
Əbədi eşq ilə vurduqca qəlbi,
Yaşayar hər yerdə hüma Şəhriyar.

Əzcaçı, məlumdur ki, dəva satır,
Xanəndə oxuyur, xoş səda satır.
Nəfəs almaq üçün bağa gedəndə,
Biri də biletlə boş hava satır.

EYNŞTEYNƏ PEYĞAM

Eynşteyn,
Sənə yad adamdan odlu bir salam!
Əlbət ki, o yadı bağışlayarsan.
Aylı bir gecədə, alatoranda,
Dəryalar keçərək, dağlar aşaraq,
Qırçın dalğaları yarıb-biçərək,
Səhər ulduzuna çatıb qoşaraq,
Sıxaraq köksünə gül şaxələrinə,
(ö güllər Şirazın Sədiyyəsindən)
Qıvrım saçlarını dağıdıb gələndə,
Şərqi nəsimidir, şərqi nəsimi!
Riyaziyyət Sultanı,
O şərqi küleyi,
Bu uzun yollarda qovub səhəri,
Sənin özəmətli gözəl qəsrinin
Yanında haqlayıb sübhü açacaq.
Eynşteyn,
Ey böyük, ey ulu düha!
Ona icazə ver hər şeydən qabaq
İpək saçlarını darasın bir an,

Bu Şərqi nəsimi öz əlləriylə,
Zərif şənə çəksin xəyallarına,
Açsın alınıdakı qırıqları da.
Bəlkə sənətkara, bəlkə sənətə
Elə nəvazişdir qalan dünyada.
Bu şərqi küləyilə daban-dabana,
Bu uzun yollarda qovub səhəri,
Böyük Şərqi şerinin dühası gəlir.
Başını söykəyib qoşa dizinə,
Fikir dəryasına qərqi olub yenə,
Xəyallar taxtında əyləşmişən sən,
Diləklə gəlmişəm hüzuruna mən.
Qəlbimdə illərin min bir yarası,
Bu vaxtsız, gözlənməz gələn qonağa
Aç könül qapını,
Kim bilir bəlkə,
Elə dərdlərimin sənənsən çarası.
Qəbul et şairi, qəbul et, ustad,
Əliboş gəlməmiş hüzuruna o,
Gəlir saf ürəklə, odlu ilhamla,
Xəyyamın, Hafizin öz kuzəsindən
Gəlmiş hüzuruna bir dolu camla.
Qarşında hörmətlə diz çökərək, diz,
Sənə əhsən deyir, sənə mərhəbə!
Elmin Allahısın, ey böyük düha!
Sənin tapıntınla, sənin dühanla
Doldurdu boşluğu nurun sürəti.
Zamansa qovuşdu əbədiyyətə.
Məkan məkansızdır,
Zaman zamansız.
Eynşteyn, mərhəbə,
Eynşteyn, əhsən!
Sən elmi din ilə barışdırmısın.
Dedin: enerjidir maddə əzəldən.
Ürfan fəlsəfəsi tükü də seçir,
Bu ulu məktəbin şagirdiyəm mən.

Cism dünyasını ruh dünyasının
Dalğası sayıram, ancaq dalğası.
Maddədə əsələt, çəki görmürəm.
Sənə min bir əhsən,
Fəqət min əfsus,
Hərifi ilhamından, kəşfindən sənin
Bombalar düzəldir.
Dünya qopacaq,
Cahan çıxacaqdır öz məhvərindən.
Qarşında diz çöküb, yalvarıram mən.
Şairin gözündən yuxusu qaçmış,
Hərbin əjdahası, qorxunc, dəhşətli,
Cəhənnəm sayağı ağzını açmış.
Dünyanın axırı gəlib çatacaq,
Dolacaq həyatın son peymanəsi,
Qalxacaq göylərə ana fəryadı,
Tutacaq dünyanı "balam vay" səsi.
Köçəcək dünyadan rəhm, dəyanət,
Öləcək sədaqət, vəfa, məhəbbət!
Dumana dönəcək insan ahları,
Bürünər zülmətə bütün kainat,
Yeter, sona yeter bu varlıq, həyat.
Ey ustad,
Arzusun eşit şairin!
Vicdan imperiyası eylə cahanı.
İşıqlı zəkanla, ulu dühanla.
Döndər sən behiştə, döndər dünyanı.
Qoy qəlbi, elmiylə fərqlənsin insan!
Qardaşlıq, sədaqət,
Bir də məhəbbət
Bayrağı altında birləşsin cahan!
Əlim ətəyinə, ey böyük ustad,
Qəhər boğur məni, acı bir qəhər,
Nələr görməmişəm, dünyada nələr?
İnsan yarasına məlhəm et, məlhəm
Sən öz tapıntını, sən öz dühanı.

Bu daş ürəklərin, bu namərdlərin
Felindən xilas et, qoru dünyanı!
Nə milli fərq olsun,
Nə də irqi fərq.
Din də ayırmasın qoy millətləri,
Məhəbbət yaşatsın ulu bəşəri.
İnsan ayrılmasın insanlığından,
Bir bayraq altında birləşsin cahən.
Soruşmaq istərəm bir də ki, ustad:
Viran İrən haqda eşitmisənmi?
Ora beşiyidir korifeylərin,
Orda doğulmuşdur Bu Əli Sina,
Gərək dünya onu ulu dağ sana.
Mədəni vəhşilər tanısın onu,
Dünyanın ən böyük alim oğlunu.
Eynşteyn!
Bir az da irəli, ustad!
Elmin göylərində bir də qanad çal,
Ağıl dünyasında bir az da ucal,
Musanı, Isanı, Məhəmmədi də
Elə bir məqamda, bir zirvədə gör!
Sənin əlindədir qəlbın açarı,
Sənin əlindədir elmin açarı.
Bu eşqin, bu elmin, ağılın əlilə
Həll et, həll edilməz müəmmaları.
Köhnə qıfılları özün qırıb, at,
Cəhənnəm olmasın bəşərə həyat!
Bir az da irəli, ey böyük düha,
Çatarsan, bir az də qalxsan, Allaha.

GEÇƏ GÜNƏŞİ

Yuxuda, ay cəmallım, – yatma dedi, – bu gecə,
Yatma, ta ki, gecənin günəşini görəsən.
Səhər nəql etdim ona yuxumu, – dedi, – get, get,
Elə məntək günəşi sənin yuxunda görəsən.

AYIN AYNASINDA

Gecələr aya baxıb, sevgilimi yad edirəm,
Ona əfsanə deyib, mən yenə fəryad edirəm.
Ola ki, aya, mənim nazlı nigarım baxacaq,
Bu xəyallara uyub, qəmli könül şad edirəm.

HOQQA

Ey bafırın hoqqası altına düşən əbləh,
Bafırın xumarından niyə ibrət almadın?
Sən hoqqanı bafıra mindirəndə sevincək,
Onun min hoqqasını niyə yada-salmadın?

Mütəfərriqələr

NAKAM ŞAIRƏ PƏRVİN ETİSAMİNİ YAD EDƏRKƏN

Pərvindir söz səmasında sönməz nurlu sitarə,
Bu ulduza aləm edir heyran-heyran nəzarə.
Ədəbiyyat cəbhəsində qələm alsə kim ələ,
Çalışar ki, o Pərvinin sənətinə tuş gələ.
O, kəfənə bürünüb də olanda gözədən nihan, Məlum oldu,
ürəkləri alıb köçmüş dünyadan.
İlhamın öz gərdəyində gəlindi bu aypara,
Ulduzlardan gərdənbəndi, şəfəqlərdən zərxara.
Elə bakir gəlindi o, doğulmuşdu pak nurdan,
Fələk onun dəyəsiydi, beşiyisə – köhkəşan.
Sonsuz, əngin bir fəzadır Pərvinin söz divanı,
Saya gəlməz ulduzları, bəzəmiş asımanı.
Hər birisi bir incidir, iki yüz gərdənbəndin,
Fələklərin qulağında zər sığdır bu Pərvin.
Ərşin qüdsi ayətidir, əlçatmaz bir məqamdan,
Onu təfsir etmək üçün tapılmaz bir tərcüman.
Atasının dağı ilə alovlananda xirmən,
Pərvin o dəm qığılcımtək sıçradı o atəşdən.
Bülbüllərin naləsilə verəmmədi səs-səsə,
Gülüstandan çıxıb getdi, pay vermədi bir kəsə.
Əbədi bir həyat qurdu əsrlərlə dünyada,
Salacaqdır əsərləri onu həmişə yada.
Dərdə, qəmə çarə tapmaq mümkün isə hər zaman,
Təəssüf ki, bir ölümə çarə yoxdur, ah, aman!
Ey Şəhriyar, əl çək Pərvin atəşindən, yaxşı bil,
Bu oda can deyər bilməz, axı ürək daş deyil.

Səhar nəql etdim oca yuxumu, - dedi, - get, get.
Elə marıq günəş son yuxurda gətirən.

BİLİK

İnsanlar biliklə hörmət qazanar,
Bunu heç bir zaman unutma, zinhar!
Bilməmək, bil günah sayılmaz müdam,
“Bilmirəm” deməkdən utanmaz adam.
Cəhli iqrar etmək səmimiyyətdir,
Haqqı danmaq isə alçaq sifətdir.
Düzlüyü özünə bir hünər bil sən,
Çəkinmə bilməyib üzr istəməkdən.
Ancaq avam ikən bəhs etsən, inan,
Dərhal bilinər ki, əsil avamsan.
Yalan zərər verər daim insana,
Yalançı bənzəyər məlum şeytana.
Günaha batarsan yalan deyərəkən,
Hörmətdən düşərsən ei içində sən.
İnsan hər bir şeyi bilə bilməz tam,
Bircə Allah bilər hər şeyi tamam.
Biliklə ucasan, bunu anla, qan!
Alim doğulmamış heç kəs anadan.
Bilməmək qədrini azaltmaz şəxsin,
Lakin öyrənməmək eyibdir, yəqin.
Əhrimən xisləti öyrənməməkdir,
Bu can düşməninə boğmaq görəkdir.
Ar etmə biliyi öldə etməkdən,
Yoxsa ömür boyu boş qalar kəllən.
Öpməkçin müqəddəs bir mövqə varsa,
O da müəllimin əlidir, anla!

BEHİŞT VƏ CƏHƏNNƏM

Cənnətdə vuruşdu Adəmlə Şeytan,
Allahın acığı tutduğu zaman,
Onları endirdi yerə haman dəm,
Dedi: buradadır cənnət, cəhənnəm.
Cənnətdir, olarsa sülh ilə səfa,
Dünya cəhənnəmdir, etsəniz dava.

Gör necə nadanlıq, necə də aciz,
Şadlığı kədərə dəyişirik biz.
Məgər görməmişik cəngi-cahanı,
Od vurub yandırdı bütün dünyanı.
Yağından otuz il keçsə də bu dəm,
Hələ də matəmə qərq olmuş aləm.
Bizə gah qəm verən, gah şadlıq verən –
Allah xatirinə çalışaq həmən.
Döndөрөk cənnətə bütün aləmi,
Olmasın heç kəs in kədəri, qəmi.

***

İsti qucağındır cənnətim, ana,
Ülfətim, şəfqətim, həsrətim ana.
Əlimdən als da ruzigar səni,
Gözlərim daima axtarar səni.

Şirin laylaların qulağımdadır,
Gözünün işığı çırağımdadır,
Əllərin beşiyi tərpedir, ana,
Dilinsə yalvarır göy asimana.
Axı bu gecəli-gündüzlü karvan,
Sənsən bu karvanın başında sarban.
Səsindir karvanın həzin ahəngi,
Laylayın olmuşdur dövələr zəngi.
Yuxuda, xəyaldə səninləyəm mən,
Sənin həsrətidir saçımdakı dən.

Laylayın ruhumda səslənin mənim,
Könlüm şəfqətinlə bəslənir mənim,
Daima duyuram qüdsiyyətni,
Uca xisletini, ülvyyətni.

Evdə nəyə baxsam nəzərdə sənsən,
Sənin varlığını unutmamam mən.
Vardır hər guşədə səndən nişanə,

Sən işıq saçırısan bu xanimanə.
Ananın qədrini bilərsə külfət,
O evdə qol-qanad açar məhəbbət.
Analı evlərdə cənnət yaranar,
Anası evlərdə həsrət yaranar.

Döşlərin bir şirin çeşmədir, ana,
Bütün həyatımı borcluyam sana.
Behişt nəğmələri sənin səsindir,
Ruhumu oxşayan pak nəfəsidir.
Ana, qüssələrin qüssəmi aldı,
Gözüm nağılların dalınca qaldı.
Sənin pənahında qaldıq bir zaman,
Qorxmadıq divlərdən, damdabacadan.
O doğma qucağın olduqca sipər,
Qorxuda bilmədi bizi ifritlər.

Ana qayğısını görmüşsə hər kəs,
Onu, mənim kimi, unuda bilməz.
Yetimlik titrətsə söyütdək canı,
Yəqin ki, dərk etməz əsil ananı.
Bir şagird anadan yetim qalarsa,
Onun qaşqabağı açılmaz əsla,
Ananın südündən doymadan uşaq,
Yetimlik çəngində inləyər ancaq.
Ananın südüdür bizi güldürən,
Ananın südüdür bizə ruh verən.
Kimə ki anası şirin can olar
Həyatı boyunca mehriban olar
Ana sevgisini görməyən bir kəs,
Heç kəsi bələdan qurtara bilməz.
Hörmət pərdəsini yırtanlar yəqin,
Uşaqkən görməmiş ana ülfətin.
Anacan, biz çətin hala düşərkən,
Cənnətə döndərdin cəhənnəmi sən.
Ana, gülüşünlə üfüqlər gülər,
Səmadan elə bil şadlıq tökülər.
Sənin şadlığınla yox olar dərd, qəm,
Ağlasan matəmə bürünər aləm.

Ölüm aparsa da cismini, ana,
 Sənsən həyat verən cisminlə cana.
 Olmuş gül camalın mənə gülüstan,
 Könlün qəm evində nurlu çıraqsan.
 Sənin göz yaşların səfəmi almış,
 Məni məhəbbətin oduna salmış.
 Sınımış rübabımın sənsən fəğanı,
 Sayəndə yaratdım mən bu divanı.
 Sənə oxuyardım şerimi müdam,
 Sən getdin, yüz qüسسə qaldı natamam.
 Həmişə ümidlə gözlərdin məni,
 Mən isə ümitsiz gözlərəm səni.
 Yadına düşdükə əzablı günlər,
 Ürək kabab olur, odlanır ciyərlər.
 Balalar yolunda keçdin canından,
 Sən getdin, dağıldı sanki xanıman!
 Ey ana, üzünü görmərəm daha,
 Sən getdin, ümidim qaldı Allaha.
 Sənin duan ilə yaşayıram mən,
 Behiştlik olaram sən razı getşən.
 Gözünlə baxsalar əgər dünyaya,
 Heç kəsin qəlbində qalmaz kin, riya.
 Allah rizasıyla baxır analar,
 Ana sevgisində müqəddəs güc var.
 Bir uşaq qanına qıysa bir barmaq,
 Ana qarğışından cəza alacaq.
 Xain çıxsasa əgər bir qız, bir oğlan,
 Qurtarmaz ananın ahü-vayından.
 Ana hörmətini saxlamayan kəs
 Ömrü boyu hörmət qazana bilməz.
 Bəşərdə anaya ehtiram olsa,
 Tökməz bir-birinin qanını esla.
 Dünyanı fəth etsə ana hörməti,
 Yaradar dünyada əsil cənnəti.
 Belə söyləmişdir böyük Məhəmməd:
 "Ana ayağının altıdır Cənnət".

BƏDBƏXTLİK

Gedir bədbəxtliyin ardınca bu avare iranlı,
 Qara bəxtini istiqbal edir biçarə iranlı.
 Küçə, meydançada fal açdırır bədbəxt arvadlar,
 Durub rəml atdırır rəmmalə, bəxti qarə iranlı.
 Gədə divar küncündə elə cansız dayanmışdır,
 Deyərsən ki, şəkil çəkmiş uçuq divarə iranlı.
 Zülm qəsrində dustağəm, gözüm qan-yaş tökər daim,
 Aman Allah, necə dözsün bu ahü-zarə iranlı.
 Şırım açmışdır alında qoca vaxtda riya xətti,
 Niyə möhtac olub ya rəb, niyə idbarə iranlı?
 Dağılmışdır könül mülkü, qəmin sultanı hökm eylər,
 Gözəl Yusifini çəkmiş yenə bazarə iranlı.
 Sən öz çiyində, öz azuqəni düşmənlərə çatdır,
 Utanma əhl-əyalından, satıl əğyarə, iranlı!
 Bizi qoymuş siyasətlər od ilə su arasında,
 Nə vaxtdandır yad əllərdə çəkilmiş darə iranlı.
 Elin amalını əks etməlidir məclisi-şura,
 Cəhalet Kəbəsi məclis, dönüb zəvvarə iranlı.
 Talanmış mərkəz əmrilə bizim ucqar vilayətlər,
 Bizə yad olduğunca, doğmadır yadlara, iranlı.
 Nədir atomlar əsrində cəhalet sehrinə düşmək?
 İtirmiş aqlını vallah, açıq-aşkara iranlı.
 Ümidin bar verər bəlkə, ümitsiz, Şəhriyar, olma!
 Çıxar ağ günlərə bir gün, bu bəxti qarə iranlı.

CAMAL VƏ KAMAL

Bizim ki, süfrəmizdə yavan çörək də yoxdur,
 Toxa nə var, yoxsula quru əppək də yoxdur.
 Bir ərizə yazaraq, iş istədin roisəndən,
 Cavab verdi: iş yoxsa, işə istək də yoxdur.
 Əgər pozun alisə, cibin xalisə sənin,
 Mənim ki, ürəyimcə şalvar-pencək də yoxdur.
 Səy ilə bu ölkədə işlər getmir irəli,
 Bir tufan qoparmağa qızıl şimşək də yoxdur.

Dar gündə sevgilimin sözündən başa düşdüm,
Çöreksiz bir məkanda sevən ürek də yoxdur.
Acam bir diyarda ki, baha deyil çörəyi,
Neylərlik qıtlıq olsa, arzu-dilək də yoxdur.
Qış günü pambıqdan ağ, üzüm kömürdən qara,
Ocaqda yandırmağa quru təzək də yoxdur.
Nə camaldan, nə də ki, kamaldan pay almışam,
Həsretinə yanmağa bir şux mələk də yoxdur.
Şikayətçi dünyadan bir sənşənmi, Şəhriyar?
Çoxunun süfrəsində yavan çörək də yoxdur!

TƏBRİZ ŞƏHƏRİ

Təbriz şəhərinin dörd darvazası var. Hər darvazada iki üzülü bir tablo asılmış və tabloların hər iki üzündə Şəhriyarın bir beyti yazılmışdır.

GİRİŞ: Təbrizdir, aləmə yayılmış səsi,
Şəmsin ana yurdu, Rumun kəbəsi

ÇIXIŞ: Kəbə havası var başında əgər,
Get, xeyir aparar burdan gedənlər.

GİRİŞ: Təbrizdir, tarixlər görmüş ixtiyar,
Onun dünya boyda özəməti var.

ÇIXIŞ: Səfərin yaxınnı, səfərin uzaq,
Olsun saf üreklər yoluna ortağ.

GİRİŞ: Təbriz, inqilablar ocağı Təbriz,
Aslanlar, şahinlər oylağı Təbriz.

ÇIXIŞ: Xoş getdin, müsafir, gözlərim üstə,
Məndən xeyir-dua yoluna istə!

GİRİŞ: Təbrizdir, qonağa qurban edər can,
Sürməsi qonağın yol qubarından.

ÇIXIŞ: Canan şəhərilə ülfət saxladın,
Yükü can telilə çəkib bağladın.

TEHRAN VƏ TEHRANLI

Bir azərbaycanlı əsgərin gileyi

Sən ey münsif, özün söylə, bu iranlı
Nələr çəkmiş bu Tehrandan?
Nə möhnətlər görüb, ya rəb?
Fəlakətdir böyüklük eyləyə nadan.
Necə rəhbər çıxar səndən?
Əzəldən naşisan, naşi.
Deyirsən ki, yeyir rəstli balıq başı,
Bu Tus əhli əzəldən kəlləxar olmuş.
Deyirsən ki, Qum əhli, İsfahan əhli
Betərdən də betər olmuş.
Cavanmərdane-Azərbaycansa türəkəxər olmuş.
Oda yandırdılar İrani,
Hey yelpik çahırdın sən.
Ayə, tehranlı, insaf et, de
Eşşək sənmişən, ya mən?

Sən əhli paytəxtsən,
Leyk, səndə tərbiyə yoxdur.
Mənim sən eybimə güldün,
Özündə mərifət yoxdur.
Səni vəsf etməyə mən neyləyim ki,
Bir cəhət yoxdur.
Mənə bu bəsdə ki, daim
Ayırdım dostu düşməndən.
Ayə, tehranlı, insaf et, de.
Eşşək sənmişən, ya mən?

Gedib çək nəşəni,
Sonra haray sal, eylə bədməstlik.
Sənə məxsusdu düşkünlük,
Bu ayrıseçkilik, tərslik.
Sənə layiqdi namərdlik,
Qatı düşməncilik, sərtlik.
Mən aşkar, sən riyakar,
Başqa qiymət gözləmə məndən.
Ayə, tehranlı, insaf et, de,
Eşşək sənmişən, ya mən?

Kollec qurtarmısan,
Bəlkə sanırsan nurlu dünyasan?
Fəqət sən addıən adi,
Nə Farabi, nə Sinasan.
Özün öymək, fəqət başqasına
Yüz min yamanlar söyləmək asan.
Sən aldın parta ardında
Xəyanət dərsi düşməndən.
Ayə, tehranlı, insaf et, de
Eşşək sənmişən, ya mən?

Elə sandım mənimlə bu diyarda
Sən də həmdərdən,
Səni mən mərd sandım,
Bilmədim ki, böylə namərdən.
Bizə qarşı zülmkarsan,
Bəli, soyğunçusan, sərtsən.
Həmişə düşməne dostsan,
Həmişə dostuna düşməni.
Ayə, tehranlı, insaf et, de
Eşşək sənmişən, ya mən?

Məni qafqazlı qardaşlar
Həmişə səslədi "qardaş".
Mən hörmət görmüşəm türkdən,

O olmuş qəlbimə sirdaş.
Fəqət Tehranə gəldim,
Gözlərim tökdü yenə qan-yaş.
Mənə düşməni kimi baxdın,
Nə yerdə olmuşam düşməni?
Ayə, tehranlı, insaf et, de
Eşşək sənmişən, ya mən?

Mən İrənin yolunda baş qoyub,
Bu yolda can verdim.
Vətənpərvər mənəm, mən,
Mən bu yolda imtahan verdim.
Sənə hər yerdə, hər işdə
Bu ömrü ərməğan verdim.
Çölündən bir tikan dərdim,
Sənə bir asıman verdim,
Xəyanətdən, zülümədən özgə
Mən nə görmüşəm sənədən?
Ayə, tehranlı, insaf et, de
Eşşək sənmişən, ya mən?

Çün ustadi-dəğəl aldı ələ
Bir gün məhək daşın,
Məni atdı, səni tutdu,
Xəyanət oldu sirdaşın.
O gündən getdi Tehran da,
Kərəc də, sağ ola başın,
Səni tək gördü meydanda,
Qımışdı əcnəbi düşməni,
Ayə, tehranlı, insaf et, de
Eşşək sənmişən, ya mən?

O gündən məmləkət döndü,
İbarət oldu Tehrandan.
Dağıldı yurdumuz,
Ağlar ürək cəmi-pərişandan.
Bu sərgərdan cəmiyyət

Səndən oldu dərbədə, giryan.
Vətəni satdın yada,
Düşmənlərə daim satıldın sən.
Ayə, tehranlı, insaf et, de,
Eşşək sənmişən, ya mən?

Sənin düz yolların
Kindən, inaddan böylə kəc oldu.
Sənin fikrincə İrən
Bircə Tehranlı Kərəc oldu.
Sənin arzunla Azərbaycan
Üzvi-fələc oldu.
Fəqət bizdən sənə, ancaq
Sənə bizdən fərəc oldu.
Gülü sən xar gördün,
Gülşəni gülxən.
Ayə, tehranlı, insaf et, de
Eşşək sənmişən, ya mən?

O vaxtacı ki, arxan
Od diyarı Azərİstandı,
Hərəsan olmadın bir kimsədən,
Düşmən hərəsandı.
Niyə Lor, Kürd olub yağı,
Onlarla müşkül asandı.
Hani o mərd Qaşqaylar,
Sənin zülmündən, artıq
Bir haraylar qaldı, bir haylar.
Necəsən, "pəhləvan", indi?
Nə ox qalmış, nə də cövşən,
Ayə, tehranlı insaf et, de,
Eşşək sənmişən, ya mən?

Daha buğda alammazsan
Nə Simnandan, nə Zəncandan.
Düyü Rəştədən, balıq Rəştədən,

Çay almazsan Lahicandan.
Bu qıtlıqdan, bu müşküldən,
Çətin ki, qurtarasan can.
Nə əkdinsə, onu dərdin,
Daha torban boşaldı
Buğdadan, dəndən.
Ayə, tehranlı, insaf et, de,
Eşşək sənmişən, ya mən?

YETİM UŞAQ

Öz doğma diyarında çəkdi nələr, ey yetim,
Ayaqyalın, başaçıq, ac, dərbədə, ey yetim.
Axan göz yaşın kimi niyə qiymətsiz oldun,
Açılmamış qönçəsən, niyə gül kimi soldun?
Qəminlə ürəyimi gəl, dağlama, ey yetim,
Həsretli göz yaşımın, sən ağlama, ey yetim!

Bağbansız sütlü ağac, yandı mənə halına,
Necə dözümlü bu acı, dözülməz əhvalına?
Dinlədim ürəyinin kədə, qəm nəvasını,
Günahkar milləttindir, sən çəkdi cəzasını.
Məktəb sənə dərdinə eylər əlac, ey yetim,
Ayaqyalın, başaçıq, ac, yalavac, ey yetim!

Ölkən düşünsə idi sənəin səadətini,
Duya bilsəydi elmə tükənməz rəğbətini,
Əl açıb dilənməzdin, bu böyük hümmətinlə,
Yandırmazdın mənə də kövrək təbiətini.
Öz doğma diyarında çəkdi nələr, ey yetim,
Ayaqyalın, başaçıq, ac, yalavac, ey yetim!

İstəyini ödədim, fəqət məlul, pərişan,
Mən küllün fikrindəyəm, sən cüzün hayındasan.

Sənə pul yox, tərbiyə, təlim, təhsil gərəkdir,
Sənəyə düşündürən bircə günlük çörəkdir.
Məktəb sənənin dərdinə eylər əlac, ey yetim,
Öz yurdunda dərbədə, ac, yalavac, ey yetim!

Sınıq sazdır ürəyin, dilə gəlsə danışar,
Bir qığılcım düşərsə, məşəl kimi alışar,
Millət qəflətdə yatır, xəyanətkardı dövlət,
Bircə nəzər yetirməz sənə, mənə hökumət.
Sən bu biganəlikdən çəkdin nələr, ey yetim,
Ayaqyalın, başaçıq, ac, yalavac, ey yetim!

Bu ölkədə rəhmlə ədalət də qalmamış,
Yetim-yesirə xalqda mərhəmət də qalmamış.
Mənimsədi qəyyumun sənənin də var-yoxunu,
Belə gördüm dünyanı, belə gördüm çoxunu.
Öz doğma diyarında çəkdin nələr, ey yetim,
Ayaqyalın, başaçıq, ac, yalavac, ey yetim!

Dilini bağladılar, bir dərdin açılmadı,
Fitri istedadından qığılcım saçılmadı,
Ötdü bahar, ötdü yaz, açılmadı bir gülün,
Niyə başa çatmadı sənənin təkamül yolun?
Məktəb sənənin dərdinə eylər əlac, ey yetim!
Ayaqyalın, başaçıq, ac, yalavac, ey yetim!

TİRYƏKİ TƏRK ETMƏK HƏBİ

Tiryəki tərək eyləmək həbini hazırlayıb,
Zəhərlə qarışdırıb, verdilər cəməətə.
Ondan yaxşılaşmadı fəqət kimsənin həli,
Cəməəti saldılar daha ağır zillətə.
Bu həbləri atanlar can tapşırırdı ordaca,
Xalqa qəsd eyləyənlər, görüm gəlsin lənətə.
İnsanların canına qəsd eyləyən zəhərə,
Ölüm həbi deyilsə, uyğundur həqiqətə.

QUMARIN BƏLƏSİ

Qumara qurşanma, ey cavan oğlan,
Qumar bir bələdir, başdan-binadan.
Öz cavan ömrünü eyləmə hədə, ora
ixtiyarsız gedir gedənlər.
Tikandan gül bitər, görmüsən ancaq
Qumardan gül bitə bir gün, bir sayaq?
Qənilər görmüşəm, qəni necə də,
Gədəyə dönmüşlər bircə gecədə.
Həyalı cavanlar tökər həyasın,
Səpər ayaqlara könül ziyasın.
Gecə gövhər sayan səhərə qədə, səhər
gövhər kimi göz yaş tökər.
İşiq gündüzünü vermə zülmətə,
Salma öz ömrünü min bir zillətə.
Adını, abırını gəl vermə bada,
Qumar evlər yıxmış, evlər dünyada!
Onun qurbanları saysız, hesabsız,
Qara torpaq örtür üstünü yalnız.
Qumarbaz nabeləd oğruya bənzər,
Canı pul yolunda itirib gedər.
O, qurddur, içindən yeyər ağacı,
Polad iradədir onun əlacı.
Qumarda udmaq yox, odur, çox qabaq
Uduzmaq demişlər qumara ancaq.

İŞBİLƏN

Sən bağban, fikrində ol, torpaq qayığı çəkəndir,
Bağban şoranlıqda da becərəndir, əkəndir.
Dağıdandır, pozandır bu dünyada ağılsız,
Müdrək dövlət başçısı kərpic-kərpic tikəndir.
Nə gözəl söyləmişdir bu dünyada atalar:
Cöreyi çörəkçiyə ver, dərdini çəkəndir.

ŞƏRHLƏR, COĞRAFI VƏ ETNİK ADLAR

ŞƏRHLƏR

Heydərbabaya salam

Şəhriyar "Heydərbabaya salam" poemasının birinci hissəsinə yazdığı müqəddimədən əlavə əsərin sonunda şərh və izah da yazmış, adları çəkilmiş şəxslərin, yerlərin və bir sıra məsələlərin mahiyyətini, söylənilən fikirlərin səbəbini aydınlaşdırmışdır. Şəhriyarın həmin şərh və izahlarının tərcüməsini də ixtisarla veririk. Bax: Divani-türki. "Sabah", 1993.

Birinci bənd: *Heydərbaba* Təbriz yaxınlığında dağ adıdır.

İkinci bənd: "*Novruzgülü*" və "*Qar çiçəyi*" ilk baharda əriməkdə olan qarın altından baş qaldıran iki gözəl çiçəyin adıdır; birisi bənövşəyi libas geymiş həyalı və utancaq gəlinə bənzər; ikincisi ağ geyinmiş şən və fərəhli aşıqı xatırladır.

Səkkizinci bənd: *Mirəjdər* – məşhur bir çavuşun adı.

Aşiq Rüstəm – şöhrətli bir çalıb-oxuyanın adı.

Doqquzuncu bənd: *Şəngülava* – öz gözəl bağ-bağçası ilə şöhrət-lənən bir kəndin adı.

Aşiq alması – bir üzü sarı, bir üzü qırmızı olan dadlı-sulu alma növüdür.

Onuncu bənd: "*Quru göl*" – Tehrana gedən yolun kənannda Şibli dağının ətəyində yerləşən böyük bir gölməçədir ki, orada çoxlu vəhşi qaz, ördək və digər su quşları var. Yayda suyu sahildən çəkiləndə ona Quru göl deyirlər.

İyirmi beşinci bənd: Kənd toyunun müxtəlif mərasimlərindən biri də budur ki, aydınlıq əlaməti olsun deyər bir dəstə piltə, bir kasa islanmış həna siniyə qoyulur, bunu qonaqların içərisində gözdirlirlər.

Hərə bir piltə və hənadan bir qədər götürür, öz imkanına görə yerinə pul qoyur. Toplanan məbləğ yengəyə və məşşatəyə verilir.

Kənd toyunun digər mərasimi də budur ki, gəlini ata mindirib bəy evinə gətirəndə kürekən dama çıxıb, qabaqcadan çərtilmiş almanı var gücü ilə gəlinin ayağı altına vurur ki, yerə dəyib parçalansın. Toxluq əlaməti olan almanın parçalanması onu göstərir ki, onlar bütün ömrü boyu heç vaxt bir-birlərindən ayrılmayacaqlar.

İyirmi yeddinci bənd: Kənd evlərində damın ortasında baca olur, bu da havanı dəyişmək, evə gün və işıq salmaq, həm də təndirin tüt-tüsünü xaric etmək üçündür. Bunlardan əlavə bir sıra digər işlər də bu bacaların vasitəsilə görülür ki, mən "Gecənin əfsanəsi" adlı şerimdə bu haqda geniş danışışam. O cümlədən adaxlıbazlıq işində bu bacaların mühüm rolu vardır. Bir də ki, Novruz bayramı gecələri şal sallamaq mərasimi bu bacalar vasitəsilə aşağıda izah etdiyimiz kimi həyata keçirilir. İlin axır çərşənbəsindən sonra kəndin gəncləri və uşaqları özlərini tanıtdırmadan axşamçağı (şər qarışanda) "damlara gedib bayramlıq tələb edirik" deyər, öz əlvən şallarını həmin bacalardan içəri sallayırlar. Ev sahibi öz zənni sayəsində şal sahibinin kim olduğunu güman edib, onun şəxsiyyətinə görə şalının ucuna bayramlıq bağlayır. O vaxtın bayramlığı güllü yun corablar, ipək dəsmallar, dodaq sazi, şirni xoruz, boyanmış yumurta, noğul, kişmiş, şirni və bu kimi şeylərdən ibarət idi. Bu həm də bayramda uşaqları, xüsusən, yoxsul uşaqlarını sevindirməkdən, qəlblərini almaqdan ötrü, kənd bayramının, el şənliyinin ən fərəhli və təntənəli mərasimlərindən biri idi.

İyirmi səkkizinci bənd: O ili mənəm nənəm rəhmətə getmişdi. Buna görə biz bayram mərasimində iştirak etməməliydik, ancaq mən uşaq idim, başım çıxmırdı, şıltaqlıq edib, dava-dalaşla bir şal alıb, qonşumuz Qulam xalaoğluligə qaçdım, dama çıxıb bacadan şalı salladım. Qulam xalaoğlunun anası rəhmətlik Fatma xala dərhal şalın mənəmi olduğunu bilib, mərhum Xanım nənəmi yada salıb, ağlaya-ağlaya şalına bir cüt corab bağladı. Hələ də mələklərdən gözəl o kəndli qadının ilahi siması mənim gözlərim önündə unudulmaz bir lövhə kimi canlanır.

İyirmi doqquzuncu bənd: *Mirzəmməd* – Mirzə Məhəmməd deməkdir. Onun Heydərbaba dağının ətəyində gözəl və səfəli bir bağçası var idi. Mənə və yoldaşlarıma istədiyimiz vaxt oraya getməyə icazə və hər cür azadlıq vermişdi.

Otuz birinci bənd: Azərbaycanda bir ənənə olaraq il axır çərşənbə gecəsi su üzərindən atılıb bu sözləri oxuyurlar:

Baxtım mənim, səid baxtım, bərəkəllah,

Ağ əllərə həna yaxdım, bərəkəllah,

Atılmatıl çərşənbə,

Baxtım açıl, çərşənbə!

Tehranda isə su əvəzinə od üzərindən atılıb, başqa bir şeir oxuyurlar...

Otuz dördüncü bənd: Kənd uşaqlarının əyləncələrindən biri də budur ki, axşamçağı naxır və sürü çöldən kəndə gələndə qoduqları naxırdan ayırıb geridə saxlayırlar. Naxır müəyyən bir məsafə uzaqlaşanda, onları minib çapırdılar; çavuşları yamsılayaraq hay-küy salıb oxuyurdular. Bəzən də heyvan sahibləri hadisədən xəbərdar olub etiraz edirdilər. Mühakimə başlanırdı. Onda uşaqlar özlərini müdafiə etməli olardı.

Otuz yeddinci bənd: *Şüca xalaoğlu* – igid və gözəl bir gənc idi. Bakı şəhərindən qayıdanda özü ilə çoxlu gözəl sovqatlar gətirmişdi. Göyçək nişanlısı ilə toy etmək istəyirdi. Yaxşı da qarmon çalardı. Hər gün ikinci çaği damda büsat qurardı. Samovarı qaynardı, kəndin gəncələrini başına toplayıb, deyib-gülərdi. Təəssüf ki, tale onun həyatını bir faciəli kinoya çevirdi. Bədbəxt, toy ərəfəsində yatalaq xəstəliyi tutub öldü.

Otuz səkkizinci bənd: *Nənəqız və Rəxsəndə* – mənim qohumlarımdan və uşaqlıq yoldaşlarımdan idilər.

Otuz doqquzuncu bənd: Novruz bayramı qabağı soyuqlar ötüb hava bir az qızımağa başlayanda uşaqlar "*qar gülləsi*" oyununu oynamağa başlayırlar, gənclər də qar üstə kürəklə sürüşürdülər. Bunu bir nüv kəndin xizək idmanı adlandırmaq olar; o, xeyli məharət, bacarıq və çeviklik tələb edir. Həm də oturub züüyüldüyünə görə xizək oyunundan daha maraqlı və rahatdır.

Qırxıncı bənd: *Teşi* – otdöyən şəkildə olan bir növ toxuculuq alətidir (iy) ki, nazik bir çubuq vasitəsilə kənd qadınları onu fırladıb, dizləri üzərində topladıqları ağ yunu və ya pambığı əyiririlər. Bu bənddə buludlara bürünmüş günəş o teşiyə bənzədilmişdir.

Qırx birinci bənd: Qış günləri səhər tezdən bibim təndiri yandıb, ev-əşiyi yığışdırıb, səhməna salıb, yenidən kürsünü qurardı. Bunun üçün qabaqcadan evdəkilərin kürsünün altından çıxıb başqa yerə getmələri tələb olunurdu. Ancaq bu yerdəyişmə biz tənbellərin xeyrinə deyildi. Xüsusən bibimin qoca əri heç vaxtlə isti kürsünün altından çıxıb yerini dəyişmək istəməzdi. Bacardığı qədər bu yan-o yan edərdi, yubandırardı. Həm də bibimdən qorxduğu üçün bir növ ehtiyatla onunla danışardı. Bibimin hirsli-hirsli dişlərini qıcaması, onların arasında gedən mübahisə və danışqlar, doğrudan da bizim üçün çox maraqlı olardı.

Qırx üçüncü bənd: *Vərzəğan* – o vaxtlar meyvəsi bol olan bir kəndin adıdır. Oradan ətraf kəndlərə çoxlu meyvə aparılıb satırdı. *Vərzəğandan* gələn armudsatanların səsi uşaqların ruhunu oxşayırdı. Müəmilə də nəqd yox, əmtəə ilə olardı, hər kəs bir ovuc arpa-buğda verib, bir qədər armud alardı.

Qırx dördüncü bənd: *Mirzə Tağı Bağırzadə* – mənim bibim oğlu idi. Bir gecə onunla çaya gedib, aya baxdıq. Ay suda qərq olan bir adam kimi sanki qol-ayaq çalrdı. Təzəcə mənim şairlik zövqüm ilə hama gəlmişdi ki, birdən çayın o tayında bir cüt şölə yanar çıraqlar kimi diqqətimizi cəlb etdi. Eyvay, qurddur, deyə qayıdıb qaçdıq, yol baş-yuxarı idi, birtəhər oranı dırmaşdıq, elə qorxmışduq ki, artıq mənim ayaqlarım getmirdi. Yeriyyə bilmirdim, çox zəhmətlə, saralıb əsə-əse evə gəlib çıxdım. O gecə hələ yorğan altında da uzun müddət özümə gəlməmişdim.

Qırxıncı bənd: *Molla İbrahim* – mənim ustadımdır. O, həqiqətən, çox fəzil bir kişidir. Mənim yadımda olan son 45 ildə məktəb açıb, tədris işi ilə məşğul olub, camaatın dadına çatmışdır. İndi də mahal əhli ona müraciət edir, ondan məsləhət alır. Hazırda bir çox şöhrətli adamlar vaxtilə onun tələbələri olmuşlar. Çoxları öz inkişaflarında ona borcludurlar. Kimsədən kömək gözləməz, son dərəcə izzəti-nəfslə, azadəliklə yaşayır. Kiçik tarlasından əldə etdiyi məhsul onun yeganə gəlir mənbəyidir. Həyatının bütün illərini ya öz tarlasında çalışıb, ailəsi üçün ruzi əldə etməklə, ya da ki, kənd uşaqlarını başına toplayıb, məktəbdə tədris işi ilə məşğuldur. Məktəblilərdən muzd və əmək haqqı almaz.

Qırx səkkizinci bənd: Ailəməz Təbrizdə olduğu zaman böyük bibim hər ildə bir dəfə Təbrizə gəlirdi. Rəhmətlik atam vəfat edib, ailə Tehrana köçdükdən sonra bibimin Təbrizə gəldiyini eşidəndə hamımız kədərənib deyərdik: görsən, yazıq bibimin əhvalı bizsiz necədir, harada qalır? Bu bənd məhz o hissələrə həsr olunmuşdur.

Əlli birinci bənd: *Qıpçaq* – dağətəyi kəndlərdən biridir. Uşaqlıqda əmioğlum Mahmud Nur Azərlə bir dəfə oraya qonaq getdik. Bir neçə gün qalıb, səyahətlə, at çapmaqla məşğul olduq.

Əlli ikinci bənd: *Qarakol* – Heydərbabanın böyründəki bir dərənin adıdır ki, Qayışqurşaq kəndi ilə mənim ata-baba yurdu olan Xoşginab kəndini birləşdirir.

Əlli dördüncü bənd: *Ağa Mir Qafar* – Xoşginabın görkəmli seyidlərindən idi ki, mərhum Mustəfiəlməmalikin dostu olan rəhmətlik Hacı Mir Şərifdən sonra Təbrizdə və Tehrandə hamıdan artıq tanınmışdır. Xoşsurət, xoşsöhbət, səxavətli və şücaətli bir adam idi. Tüdməzəc olsa da, yeri gələndə həqiqət tərəfdarı olub, haqq üstdə əsib, haqsız qılınc kimi kəsərdi. Onun zərəfatları, məclislərdə söylədiyi incə, şirin sözləri və lətifələri onu bir sənətkar səviyyəsinə qaldırdı. Bu günün dili ilə desək, o, bir çox komik və əxlaqi pyeslərin həm müəllifi, həm də ifaçısı idi.

Rollarını çox yaxşı oynayardı. O olan məclisdə hamı gülməkdən az qala huşunu itirərdi. Məsələn, Nəsrəddin şah vəfat edəndə vəliəhd Müzəffərəddin şah Təbrizdən Tehrana gedəndə çox məhzun və kədərli idi, göz yaşlarını saxlaya bilmirdi, saray xadimləri şahın kefini bir qədər açmaq üçün Ağa Mir Qafara müraciət edirlər. O dərhal şahın atının cilovundan yapışır, zərəfata başlayır. İş o yerə çatır ki, şah gülməkdən qoşş edib az qala atdan yıxılacaqdı, fəryad edir ki, gələn məni seyidin əlindən qurtarın.

Özünün kiçik bir malikanəsi var idi, bundan gələn gəlirlə ailəsini dolandırır. Dövlətliklərdən aldığı da fəqirlərə paylardı. Onun sarayında o zamankı Xoşginabın kəndliləri də şal və tirmə arxalığ geyirdilər.

Əlli beşinci bənd: Mərhum *Mir Mustafa* dayı atamın dayısı idi. Uca boylu, iri gövdəli, enli, qalın saqqallı, məşhur rus yazıçısı və filosofu Tolstoyu xatırladan bir adam idi. Ruhu etibarilə də Firdövsiyə oxşayardı. Çox epik şerlər və qəhrəmanlıq dastanlarını əzbərdən bi-

lirdi. Yerində oxuyurdu, hətta onun adı danışığı belə bir təşbeh, istiarə və başqa-başqa oxşatmalar ilə dolu idi. Bəzən də maraqlı və gülməli danışardı. Məsələn, bir gün qadının uzun burnunu insanların gözünü nişan alan qoşa lüləyə bənzətdi. Şəhərdə o qəder şöhrət sahibi deyildi, ancaq kəndlərdə böyük şöhrətə malik adlı-sanlı şəxsiyyət idi.

Əlli altıncı bənd: *Məcdəssadat* – mərhum Ağa Mir Ətaullah rəşid və xoşəndam bir kişi idi. Hündür boya, cazibəli simaya, uca geniş alma, yanar yaşıl gözlərə malik idi. O da mərhum Ağa Mir Qafar kimi həmişə qaynayıb aşıb-daşardı, həm də çox zərəfatlı və məclis yarasığı idi. Musiqini çox sevərdi. Uşaqlarını musiqi öyrənməyə təşviq edərdi. Qəhri mehrindən üstün idi. Hər halda Xoşginabın görkəmli şəxslərindən birisi idi.

Əlli yeddinci bənd: Mənim rəhmətlik atam *Hacı Mir Ağa Xoşginabi* xoş sifətli bir seyid idi ki, ilk baxışda onun zətən əsil-nəcabəti dərhal özünü göstərirdi. Orta boylu, xoş sifətli, ağır təbiətli, şirin söhbətli, iti baxışlı və çox səxavətli idi.

Onun süfrəsi həmişə açıq olardı. Ailə üzvlərinin sayı 30-40 nəfərə çatardı. Onun qapısı istər kəndli olsun, istər şəhərli, hamının üzünə açıq idi. Həddindən artıq şəri və musiqini sevəndi, hər cür hünəri, sənəti ürəkdən alqışlardı. Özü də gözəl xəttat idi. İri məşqi-xətdə mərhum Xoşnevisbaşının, xırda yuzıda isə mərhum Əmir Nizam Kərrusinin tələbəsi olmuşdu. Adətən çox toxtaq, yumşaq, incə və mülayim məcəz bir adam idi. Lakin bəzən də şiddətli əsəbi olararaq, bərk qəzəblənərdi. Bu zaman tükələri biz kimi qalxıb, gözləri qızardı.

Atam ixtisası olan hüquq elmində və məhkəmə işlərində çox bilikli və təcrübəli idi. Bir çox ixtilaf və hadisələrə barışıqla son qoyardı, haqsızları, nə qədər pullu və nüfuzlu olmalarına baxmayaraq rədd edər, haqlıları müdafiəyə qalxardı. Yoxsul və məzlum insanların dadına çatar, qayğısına qalardı, bəzən də öz cibindən onlara xərclik verib mənzil şəraitini yaradardı. Doğrudan da o bütün ömrünü məzlumların haqqını müdafiədə başa vurdu. Zahirə hamı ilə uyusar, qaynayıb-qarışardı, ancaq son dərəcə pak, insafli və ədalətli şəxs idi. Sözü o vaxtkı alimlərin yanında çox mötəbər idi. Xoşginab seyidlərinin içərisində, zənnimcə, iki nəfəri: mərhum Hacı Mir Ələkbər Xoşginabi, bir də mənim atam çox yüksək səviyyədə durub, böyük şöhrət və şəxsiyyət sahibi idilər. Allah onların hər ikisinə rəhmət eləsin.

Atam dəfələrlə arzuları ki, qədr gecəsi vəfat etsin. Belə də oldu. 1313-cü (şəmsi) ilin ramazan ayının 23-də obaşdan səhər azanına yaxın qəfildən beyninə qan sızmadan üzügülər halda dünyadan getmişdir. Mən elə həmin gecə Xorasan yaylaqlarının birində idim. Yuxumda gördüm ki, atam Ayın üstündə dayanıb, Ayla birlikdə dövr edir. Ayın nuru onu sinəsinə qədər örtmüşdü. O elə qəhqəhə çəkib gülürdü ki, sesi üföqlərə yayılırdı. Gözlerimi açanda qoca kənd müəzzini "Allahü-əkbər" deyə azan verməyə başladı. Mən pərişan halda fəneri yandırdım və Hafizin divanından fal açdım. O vaxta qədər diqqətimi cəlb etməyən qəzəlin ilk beyti belə idi:

*Yarın hicranı, fəraq gecələri sona çatdı.
Tale ulduzum, dövrən başa çatdı.*

İki gündən sonra atamın vəfatı haqqında teleqram aldım.

Əlli səkkizinci bənd: *Ağa Mir Salehin* gözəl xətti və yazı üslubu vardı. O açıq qəlbli, nəcib bir insan idi. Danışanda elə həyəcan keçirirdi ki, tanış olmayan dinləyici onun özünü dəliliyə vurduğunu zənn edirdi.

Rəhmətlik *Ağa Mir Əziz* də cüssəli, enli kürəkli, yaraşıqlı bir kişi idi. O, kəndin toyunda-yasında dəstəbaşı olub, işlərin idarəsində özünün ləyaqət və bacarığını göstərirdi.

Mərhum *Ağa Mir Məmməd Ağa Mir Möhsün oğlu* atası kimi yaxşı at minib, sərrast tufəng atardı. Onunla aralarında olan müəyyən bir məsələdən danışanda özündən çıxardı, yoldaşları onun bu zəif tərəfindən yapışıb, bəzən də zarafatla ona sataşırdılar. Bu zaman onun ağzı köpüklənə-köpüklənə danışması, hədə-qorxu gəlməsi çox maraqlı olardı.

Əlli doqquzuncu bənd: Rəhmətlik *Ağa Mir Əbdülxalıq* mənim kiçik bibimin əri idi. Gəncliyində maraqlı işləri vardı. O cümlədən, qadınları yamsılayaraq üz-gözünü bəzərdi, qaşlarına vəsmə yaxıb, gözüne sürmə çəkərdi, çarşaba bürünüb, divarın arxasından boylanar, gənclərə qaş-göz atardı. Onun bu hərəkəti mənim Xoşgünabda olduğum uşaqlıq dövrünün şirin xatirələrindən biri olduğuna görə nəzmə çəkdim.

Şah Abbas durbini – məşhur Cəmşidin Camı kimi camaat içərisində çox şöhrəti var. Cəmşidin Camı hər şeyi güya özündə əks etdirdiyi kimi, Şah Abbasın durbini də sanki hər şeyi göstərməyə qadir imiş. Onun haqqında bizim yerlərdə çoxlu şirin hekayətlər danışılır. Bu durbinin rolunu, Şah Abbasın ondan necə istifadə edib, nələr görüb-etməsinə həvəslə xatırlayırlar.

Altmışncı bənd. Mənim dörd bibim vardı, yaş etibarilə: 1) *Xədicə Sultan*, 2) *Sitaiə*, 3) *Sara* (Əmməcan), 4) *Səyyarə* (*Xanım əmmə*).

Altmış birinci bənd: *Ağa Mir Heydər* – böyük bibimin əridir, səksən yaşlı, əldən düşmüş bir qoca hələ də zarafatlarından əl götürməmişdir. İndi də öz kinayəli və mənalı sözləri ilə hamının diqqətini cəlb edir. Çox qonaqsevər, açıq süfrəli bir kişi idi, samovarı həmişə qaynardı, özü də həddindən artıq çay içərdi.

Altmış ikinci bənd: *Məlkamud* – Mələk-əl-Mövət (Əzrail) sözünün təhrif olunmuş formasıdır. Kəndlərdə onu ölüyuyan yerinə işlədirlər.

Altmış üçüncü bənd: 1) *Fizzə xanım* (dayım qızının adıdır) – Xoşgünabın çox hörmətli qadınlarından birisidir.

Ağa Mir Yəhya – Mərhum Məcdəs-Sadatın qardaşı, çox səimimi və xoşqəlb insandır. Epik şerlərin gözəl ifadəsi idi. Atası kimi də "Şahnamə"ni çox yaxşı oxuyardı.

Rüxsarə xanım (atamın xalası qızı) – bacarıqlı və hörmətli bir qadın idi. Başqalarını təqlid edib yamsılamaqda səhnədəki qüdrətli artisti belə sanki üstələrdi.

Ağa Seyid Yəhya – Əmioğlumdur, çox təmiz və nəcib bir insan idi. Şəqəqirlə qohum olduğuna görə son 30 ildə Qırpaç kəndində yaşardı.

Ağa Mir Cəfər – Rəhmətlik *Ağa Mir Qafarın* böyük oğlu idi. Çox işgüzar, əməkçi və cəsarətli bir insan idi. Əli də çox ağır idi, kənddəki davalarda iştirak etməyədi, onda, sözsüz, yaman bir hadisə üz verərdi.

Altmış yeddinci bənd: *Dam qaya* – Şəngülava və Güllüce kəndlərinin arasında dağın başında yüksəlib öyilən bir qayadır. Sanki təbiət oranı yayda, qışda çobanlar və səyyahlar üçün qardan, yağışdan özlərini qorumaqdan ötrü bir daldalanacaq düzəltmişdir. Uşaqlar da yay mövsümü bəzən oraya çıxıb, qayanın başından ətrafi seyrə dalar, o gözəl mənzərələrdən zövq alırdılar.

Yetmiş dördüncü bənd: Əsərin bu bəndində *Koroğlu* dastanına işarə edilmişdir. Şair özünü Koroğlunun yerinə qoyub, hadisələr bitməzdən əvvəl yatmaq istəmədiyini söyləyir.

"*Koroğlu*" dastanı Azərbaycanın, bəlkə də bütün dünyanın ən məşhur dastanlarından biridir. Onun xülasəsi belədir: dastanın qəhrəmanı Koroğlu öz oğlu Eyvazı vuruş meydanına göndərir. Gün batır, qaş qaralır, ancaq Eyvaz geri qayıtmır. Bütün gecəni Koroğlunun intizar gözlərinə yuxu getmir. Qaranlıq gecədə onun gözləri gah zülmətlə, gah tufanla, gah də göydəki qara buludlarla əlləşib çarpışmaq istəyir. Göydə qatar-qatar düzülüb uçan durnalardan öz oğlunu xəbər alır. Sübhə qədər gözlərinə yuxu getmir. Dan yeri söküləndə məşhur Qıratını minib düşmən üstünə gedir, ona qələbə çalır, əsir düşmüş Eyvazını azad edib gətirir. Eyvazın geri qayıtmaması dastanın sonudur.

Şeirlər

Çavuş – Kərbəlaya gedən zəvvarı müşayiət edən bələdçi.

Kədəklərin sazax çalan sazları.

Qışda dağ aşırımlarındakı səsləri şair saz səsinə bənzədir.

Zihaccəmiz məhərrəm olmaqdadır.

Zihəccə islam hicri təqviminin 12-ci ayıdır. Bundan sonra gələn məhərrəm ayı şeirlər üçün təziyə ayıdır. Misra toyun yasa çevrilməsinə göstərir.

Qız-gəlinin fındıqçası – barmaqlara həna qoyulub bağlanmasına fındıqca deyilir.

İlləl yəafırə və illəl su və bəldətin leysə ləha ənisu.

(Ərəb) mənası: Bu şəhərdə mənə ceyranlardan və dəvələrdən başqa dost yoxdur.

"*Aradanxır*" – uşaq oyunlarından biri.

Kürsü tovu – keçmiş zamanlarda evin ortasında qurulan kürsünün dövrəsi.

Nəqsləri tərh etmək – xəritə çəkmək, plan qurmaq.

Xərməni saqqıza verdik, nə yaman çərçidi bu?

Alverçinin bahaçılığına, müştərini aldatmasına işarədir. Şair, siyasətçiləri alverçiyə, çərçiyə oxşadır.

Baxmayıb göz yaşına ingilis əl qatdı biza,

Görürəm rus da Arazdan keçir İrana apara.

1941-ci ilin avqustunda ingilislərin cənubdan, Sovet qoşunlarının isə alman-faşist təhlükəsinə qarşı şimaldan İrana girməsinə işarədir.

İqbal – Məşhur Azərbaycan müğənnisi təbrizli Əbülhəsən xan İqbal Azər (1867-1967)

Təb rıstəsi – tibb fakültəsi.

Əl atmaq hacata – silah götürmək.

Pambiq atmaq – yapırılmış pambığı didib açmaq.

Mazı-mata salmaq – naz-qəmzə etmək, bir şeyi mətaha çevirmək.

Büzüşüb bəy durmaq – Bəy kimi büzülüb dimdik durmaq.

Yengə-muşata (məşşatə) – toy gecəsi gəlinə zinət verən, bəzəndirən və bakirəliyini təsdiq etmək üçün gedən qadınlara verilən adlar.

Sərvan Şəhəri – Şəhriyarın dostlarındanır.

Bəhrüz Dövlətabadi – Şəhriyarın yaxın qohumlarından biridir.

Lülələnməkdədi yer-göy neçə tumar sariyanda

Qədim zamanlarda saray şairləri şerləini kağızlarla yazıb onları bir-birinə calayıb bükərdilər. Şair yeri-göyü beləcə qatlanmış lülələnməmiş şeir bükülməsinə – tumara bənzədir.

Qovutmac – küncütün döyülüb doşabla qarışdırılmış forması.

"*Kalilə-Dimnə*" – Qədim hindlilərin alleqorik rəvayətlərdən ibarət İbrətəməz kitabı. VI əsrdə fars, sonralar isə başqa dünya dillərinə də tərcümə olunub şöhrət qazanmışdır.

Mehdiyə-məudə-zühur – Rəvayətə görə on ikinci imam Mehdimin vəd olunmuş zühuru.

Həqqə-maşa – tiryək çəkmək üçün istifadə olunan alətlər.

Fitrət bayramı – Orucluq bayramı, orucluq ayının son günü.

"*Əşiran*" – Mahur dəstgahının bir quşəsi.

"*Hicaz*" – Muğamda "Şur" dəstgahında "Simayi-Şəms"dən sonra ifa olunan quşədir.

Mahmud və Ayaz – Səlcuq sultanı Mahmud Qəznəvi (998-1030) və onun qulu Ayaz nəzərdə tutulur. Onların bir-birinə olan məhəbbəti, hörməti Şərq ədəbiyyatında məşhurdur.

Şəriəti – İrannın məşhur ictimai xadimi doktor Əli Şəriəti. Milliyyətçə türkdür.

Seyidağa Fəxrriyyə – Cənubi Azərbaycanın məşhur komik gülüş ustalarından (aktyor) olub, Şəhriyarın dostu idi. 1972-ci ilin yayında avtomobil qəzası zamanı həlak olmuşdur.

Professor Əliyev – Rüstəm Əliyev. Azərbaycanın məşhur şərqşünas alimi. Əməkdar elm xadimi.

Setar – Azərbaycanın simli qədim musiqi aləti. Ustad Şəhriyar gözəl setar çalır.

Doktor Cavid – Azərbaycanın maarifpərvər alimi. Azərbaycan dili qadağan edildiyi dövrdə şifahi xalq ədəbiyyatı nümunələrini çap etdirmiş, ana dilinin tədrisi sahəsində xeyli iş görmüşdür.

Mərac gecəsi – dini rəvayətə görə Məhəmməd peyğəmbər gecə yarısı Qüdsdən Buraq adlı bir atla Allahın hüzuruna getmişdir. Həmin gecə mərac gecəsi adlanır.

Leylac – Qumarbazların başçısı mənasındadır. Həm də rəvayətə görə tarixi şəxsiyyət olmuşdur.

Tacbəxşin kamanı – Şəhriyarın dostlarından olan Tacbəxş gözəl kamança çalandır. Şəhriyar ona bir neçə şeir həsr etmişdir. Bu şeir də onun kamanına yazılıb.

Əfrasiyab – Firdovsi “Şahnamə”sinin qəhrəmanlarından biri. Qədim Turan hökmdarlarından sayılır.

Pirahən – köynək (Yusifin köynəyinə işarədir).

İyrac – İrəc Mirzə. Məşhur Cənubi Azərbaycan şairi. Bütün İran körpələrinin əzbər dediyi “Ana məhəbbəti” (“Mehri madər”) şeirinin müəllifi (1873-1926).

Qəmər – İranın məşhur müğənnilərindən biri.

Şeyx Bəhayi – Bütün insanları qardaşlığa, sülhə səsləyən bəhailik təriqətinin banisi Mirzə Hüseyn Əli.

Behzad – Kəmaləddin. XV-XVI əsrlər Təbriz miniatür rəssamı, (1450-1535).

Şəbistan – yataq otağı, şahların hərəmxanası, dərvişlərin ibadətə məşğul olduqları və yatdıqları yer, hücrə.

Müşiri – Müasir İran şairlərindəndir. Şəhriyarın dostu.

Şair Sayə – Müasir İran şairlərindən olub, Şəhriyarın dostu idi.

Nadirpur – Müasir İran poeziyasının görkəmli nümayəndələrindən olub, Şəhriyarın dostu.

Məftun – Cənubi Azərbaycan şairi, Şəhriyarın dostu, ona “Eşqin sultanı” adlı şeir həsr etmiş Yədulla Əmini Məftun.

Babakahi Bakuvi – Məhəmmədəli Abdulla oğlu. (948-1050). Azərbaycanın filosof şairi. İran, Ərəbistan, Hindistan və başqa ölkələri gəzmışdir. Əsərlərini ərəb və fars dillərində yazmışdır.

Xosrov – Sasani şahı II Xosrov Pərviz. (590-628). Şərqi bir sıra şairləri, o cümlədən Nizami Gəncəvi ona əsərlər həsr etmişlər.

“Hərra” (Hürra) – Məkkə ilə Mədinə arasında bir dağın adıdır. Məhəmməd peyğəmbər bir müddət buradakı kahada qalmışdır.

Kəlirmullah – Hərfi mənası “Allahla danışan”, deməkdir. Musa peyğəmbərə verilmiş ləqəbdir.

“Tövrət” – Yəhudilərin qədim dini kitabı.

Keykavus – İranın əfsanəvi şahlarından biri. Firdovsinin yazdığı “Şahnamə”nin əsas qəhrəmanlarından.

“Həftcan” – Firdovsinin “Şahnamə” əsərində pəhləvan Rüstəm Zalm döyüşə-döyüşə sındırdığı yeddi tilsim.

Sunış – Mələk Cəbrayılın adlarından biri.

Rumlular Həbəşin qanını töksə – Klassik ədəbiyyatda rumlu ağılıq, həbəş qaralığı rəmzidir. Yeni gündüz gecəyə qalib gəlsə.

Veys ilə Ramin – Fəxrəddin Gurganinin (XII əsr fars şairi) “Vis və Ramin” əsərinin qəhrəmanları.

Şuriyə – Sasani şahı Xosrov Pərvizin oğlu.

Təvaf – Ziyarətə gələnlərin Kəbə daşı ətrafında dövrə vurmağı.

Dara – Əhəməni şahlarının (b.e.ə. 336-330) ən məşhurlarından biri. “III Dariyus” adı ilə hökmranlıq etmiş bu padşah makedoniyalı İskəndər tərəfindən məğlub edilmişdir.

Mərix – Mars planeti.

Çingiz – Monqol-tatar imperiyasının banisi, məşhur sərkərdə (1162-1227), onun yaratdığı imperiya Avrasiya materikinə böyük bir hissəsini tuturdu.

Yozdan – Zərdüştdinində tanrı.

Söhrab – Firdovsi “Şahnamə”sindəki qəhrəmanlardan biri.

Rüstəm – Firdovsi “Şahnamə”sinin qəhrəmanı. Qüdrətli pəhlivan.

Həxaməniş şahları – Əhəməni sülaləsinin hökmdarları. Eramızdan əvvəl 550-ci ildə Kuruşla başlanan bu sülalə e.ə. 331-ci ildə III Daranın ölümü ilə qurtarmışdır.

Şapur – Sasani şahı I Şapur (241-272) nəzərdə tutulur. Roma imperiyası ilə döyüşdə azərbaycanlıların yardımı ilə qalib gəlmişdir.

Qubad – İran şahı, 488-531-ci illərdə hökmranlıq etmişdir.

Firdovsi (934-1024) – Böyük fars şairi. 30 il ərzində “Şahnamə” adlı nəhəng mənzum epopeya yazmışdır.

Volter, Didro – XVIII əsr fransız ensiklopedistləri.

Saib – Saib Təbrizi (1601-1676). XVII əsrin məşhur Azərbaycan şairi. Saib Hindistanda yaşadığı dövrdə ədəbi məktəb yaradıb.

Ünsüri – Əbülqasim Ünsüri, Həsən ibn Əhməd. (970, yaxud 980, Bəlx-1039). Qəznəvilər dövlətinin banisi Mahmud Qəznəvinin saray şairi. Məliküş-şüəra rütbəsi almış, böyük sərvət sahibi olmuşdur.

Übeyd Zakani (1366-1370) – Satirik yazıçı və şair. Bir sıra risalələrin, “Kitabi-dilgüsa” adlı lətifələr toplusunun və lirik şeirlərin müəllifi.

Xizr – Revayətə görə zülmətdə dirlik suyu içib əbədi həyat qazanmış peyğəmbər. Darda qalan adamlara kömək etməsi ilə məşhur olmuşdur.

Hacı İsmayıl ağa Əmir Xizi – Səttarxanın şəxsi katibi, bir sıra görkəmli xadimlərin, o cümlədən Şəhriyarın müəllimi. Məşrutə hərəkatının iştirakçısı və pedaqoq.

“Kavə” toplusunun baş müvəkkili – Berlində nəşr olunan bu jurnalın (1816-1921) baş müvəkkili-redaktoru Seyid Həsən Tağızadə. Məşhur jurnalist və siyasi xadim, Meclisin də sədri olub.

Xəyyam – Ömər Xəyyam Qiyasəddin Əbül-Fəth ibn İbrahim. (təxm. 1048-1022 sonra). İranın məşhur filosof şairi. Əsasən rübailəri ilə tanınmışdır.

Napolyon (1769-1821) – Məşhur fransız sərkərdəsi və imperatoru.

Abbas Mirzə (1789-1833) – İran Hərbi qüvvələrinin baş komandanı, Azərbaycan valisi, Fətəli şahın oğlu. Qardaşı oğlu Bəlimon Mirzənin xəyanəti nəticəsində Paskeviçə məğlub olmuş və alçaldıcı Türkmənçay müqaviləsini imzalamışdır.

Ahuramazda – Zərdüştlük dinində xeyir allahı.

Əhrimən – Zərdüştlük dinində şər allahı.

Paulüs (*Paulyüs*) – Böyük Vətən Müharibəsi dövründə Stalinqrada qədr gəlib çıxmış faşist ordusunun rəhbəri, feldmarşal. Döyüşdə məğlub olaraq sovet ordusuna əsir düşmüş, sonra azad edilərək qayıtmışdır.

Eynşteyn (1879-1955) – Məşhur fizik. Nisbilik nəzəriyyəsinin banisi. Şəhriyar bu böyük alimə məktub yazmışdır.

Rumi – Cəlaləddin Məhəmməd ibn Bəhaəddin (1297-1273) Rumi Konyada yaşamış məşhur türk şairi. Şəms Təbrizini özünə ustad və mürid seçmişdi.

Şəms – Şəmsəddin Məhəmməd ibn Əli (1245-1272) Təbrizi. XIII əsr Azərbaycan alimi. Konyalı şair və alim Mollayi-Ruminin ustadı. Şəms sirli şəkildə yox olmuşdur.

Aysor – Assuriya, qədim Şərqi ən qüdrətli və yirtici imperiyası. 1000 ilə yaxın Yaxın və Orta Şərqi talamış və qorxu altında saxlamışdır. Eramızdan əvvəl 614-cü ildə azərbaycanlıların ordusu tərəfindən məğlub edilmiş və tənəzzülə uğramışdır.

Bəhcətabad – Tehrandə bir məhəllənin adıdır. Şəhriyarın sevgilisi Sürəyya bu məhəllədən idi.

Bədəxşan – öz ləli ilə məşhur olan Orta Asiya vilayəti.

Bəndərphəlvə – Xəzər dənizi sahilində İranın Liman şəhəri. İndiki adı Ənzəlidir.

Bərzəx – Dini əfsanəyə görə cənnətlə cəhənnəm arasındakı keçid.

Cabəlqa – Şərqi yərleşən qədim əfsanəvi şəhər. Klassik Azərbaycan ədəbiyyatında Cabəlqa Şərqi, Cabəltə isə Qərbin son sərhədi kimi təsəvvür edilirdi.

Dəməvənd – Tehran yaxınlığında yərleşən dağın adıdır.

Elborz – (Əlbürz) Dəməvənd dağının ən yüksək zirvəsi.

Eynalı – Təbriz yaxınlığında dağdır.

Ərəs – Araz çayı.

Hillə – İpəyi ilə məşhur olan İran şəhəridir.

İskəndər Səddi – Rəvayətə görə makedoniyalı İskəndər Çində olarkən, şimaldan axıb gələn yirtici Yəcuc-Məcuc qəbilələrinin qarşısını almaq üçün Çin səddini çəkdirmişdir. Şair dağları İskəndər səddinə (Çin səddinə) bənzədir.

Kaşan – Mərkəzi İranda şəhər.

Kazbek – Qafqaz sıra dağlarında zirvələrin biri. 5033 metr hündürlüyü var.

Kərəc – Tehranın yaxınlığında yərleşən şəhər. Əhalisi əsasən türklərdən ibarətdir.

Qafilan – Cənubi Azərbaycanda dağ adı.

Qaşqaylar – İranın fars əyalətində yaşayan türk tayfalarından biri.

Lahıcan – İranın vilayət şəhəri. Çayı və sitrus bitkilərilə məşhurdur.

Lor – İranda yaşayan kiçik xalqlardan biri.

Mişov – Cənubi Azərbaycanda dağ.

Nəcd – Ərəbistan yarımadasının mərkəzində qədim əyalət.

Nişabur – İranın Xorasan əyalətində şəhər.

Pəşqələ – Tehranın Şimran kəndlərindən biridir.

Rəşt – İranda şəhər. Gilan əyalətinin mərkəzi.

Rıza iqlimi – Xorasanda basdırılmış imam Rza qəbrinin ətrafı.

Sard – qədim Şərqi xalqlarından biri.

Savalan – Cənubi Azərbaycanda və eləcə də bütün Azərbaycanda ən hündür dağdır. 4821 metr hündürlüyü var. Zirvəsi buz gölü ilə örtülmüşdür.

Sərab – Cənubi Azərbaycanda mahal və həmin mahalın mərkəzi şəhəri. Savalan dağının ətəklərində yerləşir.

Şimnan – İranın Mazandaran əyalətində şəhər.

Şahgözü – Təbriz şəhərinin yaxınlığında süni göl.

Şimran – Tehranın şimalında, dağ ətəyində yerləşən məhəllə.

Tocriş – Tehranın Şimran kəndlərindən biridir.

Turi-Sina – Dini rəvayətə görə Musa peyğəmbər bu dağda Allahla danışıbmışdır.

Tus – İranın Xorasan əyalətində şəhər.

Zəncan – Cənubi Azərbaycanın şəhərlərindən biri. Pəhləvi səltənətinin sovinist siyasəti nəticəsində Azərbaycandan qoparılıb ayrı inzibati ərazi bölgüsünə salınmışdır.

Zindərud – İranda çay adıdır.

LÜĞƏT

-A-

Abəstən – hamilə

Abi-həyat – həyat suyu

Abi-zülal – dirilik suyu

Abpaş – su səpən

Abşar – şələlə

Ac – cürbəcür bəzək şeylərinə, o cümlədən qədim İran şahlarının taxtına işlənən fil sümüyü.

Acalmaq – arıqlamaq

Apartaman – ayrıca binada yerləşən, hər cür şəraiti olan mənzil.

Ataq – üfiqlər

-B-

Balu pər – qol-qanad

Bara – səhv

Barat – pul çeki

Beldar – yer belləyən

Bədəl – əvəz, əvəzçi

Bədəviyyət – vəhşilik, mədəniyyətsizlik

Bərbət – simli musiqi aləti, ud.

Bərə – bəhrə, məhsul

Bərqiş – işıgımız, elektrikiniz

Bətdiyə – bəndləyə, düzəldə

Bibalü-pər – qol-qanadsız

Bisipər – zirehsiz, müdafiəsiz

Budarlamaq – vurmaq, döymək

Bünyad – əsas, dayaq

Büti-əyyar – kələkbaz бүт, hiyləgər gözəl

-C-

Caddə – şosse yolu.

Cağılmaq – kefinin açılması.

Calatmaq – boşaltmaq, axıtmaq.

Cavidan – əbədi, daimi

Cədə – mücrü, qutu.

Cəhaz – cihaz, alət.
Cızlıq – cızdaq.
Colab – qul alverçisi.
Coşən – zireh
Cövcü – dodaqların ucu.
Culgə – yayla.
Cumalaşdıq – yığışdıq, toplaşdıq.
Cuyəndə yabəndə – axtaran tapar.

-Ç-

Çalı – çalır.
Çatı – yoğun ip, kəndir.
Çersi – tiryək hoqqası; zəif adam.
Çeşm-xunbar – qan-yaş tökən göz.
Çur – qırqovul.

-D-

Dair olmaq – qaydasına düşmək
Dəmə – otək.
Deyləmlər – ağ qul
Dəfi-mələl – dərdi-kədəri uzaqlaşdırma, dəf etmə.
Dəğəl – qəlp, saxta.
Dəndan – diş.
Dərban – qapıçı
Dərbəçə – kiçik qapı
Dərgəhi – xudavənd-Allahın hüuru.
Dəşti-Muğun – Muğan çöli.
Didar – görüş.
Dita – müdafiə, qorunma.
Dönərgə – üzüdünlük, adamı yarı yolda qoyub qaçan.
Döşləmək – yemək, uşağın döş əmməsinə də deyilir.
Döşürmək – dənləmək.
Duşizə – gənc qadın, qız.

-E-

Ehsas – hissiyat, hiss.
Etikaf – təkliddə yaşayan, guşənişin olma, yalqızlıqda həyat keçirmək (dini).
Etisab – tötül.

-Ə-

Əbqa – qorunma, saxlanma.
Əbrişəm – ipək.
Ədəs – mərcimək dənəsi; linza.
Əflak – fələklər
Əhli-kərəm – səxavət əhli.
Əhli-zöhd – pəhrizkar, ibadətli məşğul olan.
Əhya – dirilmə, yeniləşmə, bərpa etmə.
Əhzan – hüznlər, kədərler.
Əqiq – qiymətli qırmızı daş.
Ələm – dərd, kədər.
Əmmə – bibi
Ənbənə – torba.
Ənsab – qohum-əqraba.
Ənsar – tərəfdar; islam dininin təcis və intişanına xidmət etmiş Mədinə əhalisinə verilən ümumi ad, yaxın adam.

Ənvar – işıq.
Ərdəm – bacarıq, istedad.
Ərqəvanlıq – qırmızılıq
Ərməğan – hədiyyə.
Ərşdən-tərşdən – yerdən-göyden, ən aşağıdan ən yuxarıyadək.
Ərus – gəlin
Ərziyab – qiymət qoyan, qiymətləndirən.
Ətənə – ətcəbala quş.
Əyab – qayıtma, geri dönmə.
Əyyar – hiyləgər, kələkbaz, avara, işi-peşəsi olmayan adam.
Əza – üzv, hissə.

-F-

Fatihə – Quranın ilk surəsi; başlanğıc, giriş, başlama.
Ferz – şahmatda vəzir fiquru.
Feyz – ləzzət, həzz.
Fəraq – ayrılıq.
Fəramuş – yaddan çıxarmaq, unutmaq.
Fərar – qoyub qaçmaq, atıb qaçmaq.
Fərzənə – alim, həkim, bilici.

Fəthülfütuh – qələbələrin qələbəsi, zəfərlərin zəfəri.

Fısqə – fit, fıstırıq.

Fövq – üst, yuxarı.

Fülüs – xırdı pul.

Füzəla – fəzillər, fəzilət sahibləri.

-G-

Gədik – dağ aşırımı.

Gərdün – dolanan, dönən; fələk, tale; göy, səma.

Girdəkan – qoz.

Giriban – yuxa.

Gülbəsər – gülü üstündə olan tər xiyar.

Gülçin – gül dərən; seçilmiş, seçmə, hər bir şeyin əlası.

Gürbə – pişik.

Güşvarə – sırğa.

Güzər – keçmə, yol getmə; əl çəkmə.

-H-

Hadi – yol göstərən.

Hal-qal – sufi istilahlardır.

Hamaş – yol yoldaşı.

Hampa – kənd varlığı (XIX əsrin sonu, XX əsrin əvvəllərinə aid istilahl).

Havar – hay-haray, kömək.

Hayil – burada: qorxunc, nəhəng, azman.

Həkəm – hakim, münsif.

Həllənmək – həll olmaq.

Həmil – hamilə, boylu.

Həmlə – hücum.

Həmsər – yoldaş, həyat yoldaşı, arvad.

Həndil – maşınları öndən işə salan əyri açar (dəmir).

Hənindirmək – nəfəsdən salmaq, əldən salmaq.

Hənzəl – acı xiyar, it xiyarı.

Hərəc – qorxu, təzyiq.

Hərim – hərəm, gizli, toxunulmaz yer.

Həsbhal – kef-əhval bilmə, halından xəbər tutma.

Hətmən – hökmən

Həzyan – sayıqlama, mənasız, havayı sözlər.

Hicab – pərdə, örtük; utanma.

Hövlə – dəsmal.

Hövləsek – hövlnək

Hünərmənd və məcliskərm – hünərli, bacarıqlı və məclis

qızısqırdan.

-X-

Xanəvadə – ailə.

Xare – qranit daş.

Xatəm – sonuncu; üzük.

Xeymə – çadır.

Xəffəş – yarasa.

Xəlfə – məclisdə başçılıq edən; keçmişdə molla məktəblərində müəllimin (mollanın) köməkçisi.

Xərdəl – xardal.

Xəs-çör – çöp, çırıq.

Xətminə getmək – sonuna yetmək, axıradək getmək.

Xizab – tünd qırmızı rəngli boyaq.

Xorata – boş danışıq, dedi-qodu.

Xum – küp; qədim Azərbaycan atəşpərəstlərinin içkisi.

-İ-

İcbar – məcburiyyət.

İctinab – saqınma, çəkinmə.

İffət – namus, mənəvi təmizlik.

İxlal – rəxnə salma, pozma, xələl qatma.

İxlas – təmiz məhəbbət, sədaqət, ürəyi təmizlik, səmimiyyət.

İxtiyar – qoca.

İmamət – imamlıq etmə, məzhəb işlərində rəhbərlik etmə.

İnficar – partlayış.

İns – insan.

İntiha – sona çatma, axıra yetişmə, tükənmə, bitmə, axır, nəhayət.

İntixab – seçmək.

İntisab – nəsb etmə, birləşdirmə.
İnziva – guşənişinlik.
İstəxr – göl.
İstiqbal – gələcək, qarşılama, gələn adamın qarşısına çıxmaq.
İstir – istəyir.
İştibah – səhv, nöqsan, şübhə.
İştियाq – arzu etmək, çox istəmək, həsrətində olmaq.

-K-

Kəc – əyri.
Kəftaş – ayaqqabı tikən.
Kəmə – bel.
Kəmin (e) – aciz, həqir; ən azı,
Kənkən – quyu qazan.
Kərdi – bostan, lək.
Kəsil – yorğun.
Kət – kənd.
Kəzmə – yaranın gözü, qaysağı.
Kişvər – ölkə.
Küfr – kafirlik, Allaha inanmamaq, dinsizlik, inamsızlıq, söyüş,
asi olmaq.
Küpsədi – çırpdı.

-Q-

Qacıtmaq – qanırmaq.
Qadaş – qardaş.
Qafil etmək – xəbərsiz saxlamaq.
Qafilə – karvan.
Qanalar – meynələrin söykəndiyi torpaq qalaqları.
Qapsamaq – bürümək, götürmək, ələ keçirmək.
Qarındaş – bir ana bətnindən çıxan bacı-qardaşlara deyilir. Bu
söz tədricən qardaş şəklinə keçmişdir.
Qavırax – qovuruq.
Qazalaq – quş növlərindən biri
Qeybnüma – gizlin aləmləri göstərən
Qəhhar – qüdrətli, güclü; məcbur edən.

Qəhvərə – beşik.
Qəm – əsr.
Qəndil – çilçıraq; sünbül kimi sallanmış çiçək; alma növü.
Qəni – varlı, dövlətli.
Qərə qeyid – qara fikir, dərd.
Qəvi – böyük, nəhəng, qüvvətli.
Qəvza – dikəlt, qaldır.
Qəzal – ceyran.
Qəzov – qədər – tale, taleyin gərdişi.
Qıbrax – qıvraq, cəld, sağlam.
Qissə – hekayət, nağıl,
Qiyas – tutuşdurma, müqayisə; bənzətmə, ölçü.
Qov – qığılcım.
Qoş – biyaban-qulyabamı.
Qürfə – eyvan.
Qüsür – burada qəslər.

-L-

Lamihalə – çaresiz, istər – istəməz; şübhəsiz, labüd; heç olmasa.
Ləhzə – an, saniyə.

-M-

Mağıl – heç olmazsa.
Mah – ay.
Mahal – baş tutmayan, çətin.
Mar – ilan.
Matəmsərə – yaxxana.
Məhrə gəlmək – məhəbbətə gəlmək, sevmək.
Mehri-çöhrə – üzün günəşi, gözəlin üzündə parlayan günəş.
Məbədi-tərsa – kilsə.
Məbhut – mat, heyran.
Məbus – göndərilmiş elçi; xalq vəkili, deputat.
Məclisgərm – məclisqızıdırın.
Mədar – mərkəz, orbit; ox, mehvar; özül, təməl.
Məgəs – milçək.
Məhafili – gənn – qızgın keçən yığıncaq, məclis.

Məhcub – örtülü, utanan, utancaq.
Məhfil – yığıncaq yeri, toplanmış heyət; məclis.
Məhtab – ay işığı.
Məxrubə – xarab edilmiş, dağıdılmış, xaraba qalmış.
Məxzən – xəzinə.
Məqful – bağışlanmış.
Məlul – qəmli.
Məncələb – bataqlıq, çamır, çirkli su.
Məndil – süfiə, sovqat bağlısı, yaylıq.
Mərkəb – minik heyvanı, dəvə, gəmi.
Məşşaq – məşqçi.
Məzrəə – tarla, əkin.
Midad-kağızı – qələm, kağız.
Mınbər – burada: çörək yığılan səki.
Mısdəq – layıq, uyğun.
Müşkəşan – müşksaçan, ətirsaçan.
Mötəmən – təmənnə edən.
Mövc – dalğa.
Mövla – sahib, yiyə; cənab, ağa; hami, havadar.
Muşək – raket.
Mübhem əsrar – gizli sirlər.
Müdam – daima, həmişə, arasıkəsilmədən.
Müdarə – zahirdə dostluq göstərmə, üzə gülmə; dözmə, qatlaşma; yubanma.
Müdava – dərman vermək, müalicə.
Müdərris – mədrəsə müəllimi, din alimi.
Mühəyya – hazırlanmış, tədarük olunmuş, hazırlığı görülmüş, bərpa olunmuş.
Müjgan – kiprik.
Münacat – gizli söhbət, gizli müsahibə, söhbət; Allaha dua etmə;
Allaha xitabən yazılmış klassik şeir forması.
Münadi – çağırən, səs-ləyən.
Münqələb – həyəcanlı, narahat.
Münzəvi – guşənişin, yalqız həyat keçirən.
Mürəttəb – tərtib olunmuş, sıralanmış; qaydaya, nizama salınmış;
tərtibli, müntəzəm.

Müsavi – bərabər.
Müstəcəb – istəyi yerinə yetirilən, xahişi qəbul olunan.
Müstəkber – qürurlu, təkəbbürlü, lovğa.
Mütəcəddid – bərpa olunmuş, yenidən düzəldilmiş, təzələnmış.
Müvafiqət – uyğunluq, münasiblik, ahəngdarlıq, uzlaşma.
Müvazib – süyü, çalışqan; səbatlıq; qeydəqalan, qayğıkeş;
gözətçi, göz yetirən.
Müzməhi – məhv olmuş, yox olmuş.

-N-

Naqus – zəng.
Nar – od – alov.
Nari-cəhənnəra – cəhənnəm odu.
Navarın kisi – maqnitofonun düyməsi.
Nay – ney.
Neybət – iyrenc, çox pis, çirkin.
Neysan – şiddətlə yağan yağış, leysan.
Nəbuğ – dahi.
Nəfə – nəfəs
Nəhr – böyük çay.
Nəjad – irq, nəsil, övlad,
Nəqşə – plan, xəritə.
Nəqşf-nigar – bər-bəzək.
Nəssab – irsiyyət, öyrənən alim.
Nəva – səs, musiqi.
Nəvar – maqnitofon.
Nifrin – qarğış.
Nin – hin.
Növhe – yas məclislərində avazla oxunan şeir; Mərsiyə.
Nuri-övləya – müqəddəs insanın nuru.

-O-

Oqmaq – ovmaq.

-Ö-

Övbaş – əxlaqsız, xuliqan, pozğun adam, oğru.
Övsiyər – hövsələyir, arıdır, təmizləyir.

Öz barası – öz səhvi.
Öz cəlası – öz çuxuru.
Öz famili – qohumu.

-P-

Padaş – mükafat.
Pasiban – keşikçi.
Pəyam – xəbər, müraciət.
Pitig – yazı, məktub.
Poz – görünüş, hal, vəziyyət, duruş.

-R-

Ravi – rəvayət danışan.
Razi-nihanım – gizli sirrim.
Rəxtxab – yataq.
Rənci-möhnət – dərdin, bəlanın, qəmin əziyyəti.
Rikab – üzəngi.
Risalət – elçilik, peyğəmbərlik.
Rizə – xırda, balaca.

-S-

Sağər – şərab piyaləsi, qədəh.
Sahir – sehr edən, sehrbaz, cadugər, məcazi mənada cəzb edən, məftun edən.
Saxtman – bina.
Sail – dilənçi.
Salim – sağlam, səlamət.
San – parad, rəsmi keçid.
Sanaq – sayaq, hesab edək.
Sarqınmaq – sanlmaq.
Savırax – tükədirik, qurtarıq.
Sayə – kölgə.
Seminar-sendika – sənaye sahibkarlarının birliyi-sindikata.
Seydə çıxanlar – ova çıxanlar.
Seydi-qəzal – ceyran ovu.
Səhab – bulud.

Səhərxiz – səhər tezdən duran adam.
Səkənə – sakin olan yer.
Səktə – iflic.
Səqf – tavan, göy, səma.
Selatin – sultanlar.
Səlیمان – sağlamlar
Səməvat – göylər.
Səməvi – göyə məxsus olan.
Sənə – il.

Səngək – xırda çay daşları üzərində təndirdə bişirilən çörək, çörək növü

Sentur – musiqi aləti.
Sərbaz – sırayı əsgər.
Sərmevişt – tale, alın yazısı.
Səza – layiq, münasib, uyğun, yaraşan.
Simsar – yaxın adam.
Sinema – kino.
Sinnək – cana sinnək, cana yatmaq.
Sırığ – dağ, sinə dağı.
Somie – ibadətqah, ibadət guşəsi, hücrə; monastir.
Söban – nəhəng, əjdaha.
Sözalmaq – solmaq, ölüşmək.
Suz – yanma, alışma; göynəmə, acıma, acımma; kədər, qüsur.
Suzi – güdaz – yanıb – yaxılma, yanıb – qovrulma.
Süflə – aşağıda olan, aşağıdakı; alçaq, qiymətsiz, etibarsız; porişan.
Süsəri – tarakan.

-Ş-

Şanə – daraq.
Şappa – ərsinin bədənə dəyərəkən çıxardığı səs.
Şatır – çörəkçi.
Şayəd – elə bilər ki, bəlkə, ehtimal ki,
Şayırtlar – şagirdlər.
Şeri-mənsur – nəsrli yazılan şeir.

Şeyha – nalə.
 Şəhdi-müəffə – saf bal, təmiz bal.
 Şəhdi-şəkərbərə – çox şirin, ləzzətli şən balı.
 Şəhrdari – şəhər bələdiyyə idarəsi.
 Şəmatət – birinin başına gələn bəla və müsibətdən başqasının
 sevinib kam alması, bədxahlıq.
 Şəmi-ariz – yanaq.
 Şəmi-məzar – qəbiristanlıq şamı, qəbir üstə yandırılan şam.
 Şərərə – qılgılcım.
 Şətəl – qumarda udandan alınan pul.
 Şətənc – şahmat.
 Şikarçılar – ovçular.
 Şirazə – kitabə salınan qaytan.
 Şişək – üçyaşar qoyun.
 Şövq yaşları – sevinc yaşları.
 Şuxum – şum.
 Şum – pis, qara, natəmiz, bədxah.
 Şüvkə – pöhrə, kökdən çıxan körpə budaq.

-T-

Taarif – bir-birini tanıma, bir-birilə tanış olma.
 Tağar – xəmir yoğurulan və saxlanan qab.
 Tağut – büt, sənəm; kahin; şeytan, yoldan çıxardan, azdıran.
 Talis – həsir.
 Tar – burada: tutqun, qaranlıq.
 Təyləsan – zahidlərin baş sarıqlarından sallanan sarıq ucu.
 Təclil – şərəfləndirmək, hörmət göstərmək.
 Təfriqə – ayrılıq, parçalanma.
 Təhəvvül – dəyişmə, başqalaşma, haldan-hala keçmə
 Təxsiri-səməvat – göylərin ələ keçirilməsi, zəbt edilməsi.
 Təqaza – xahiş.
 Təqsimat – bölgü.
 Tələi – qızıl.
 Təllənmək – üst-üstə qalanıb ucalmaq.
 Təməddün – mədəniyyət, sivilizasiya.

Tənab – ip.
 Tənz – zarafat, satira-yumor.
 Tənzil – endirmə, aşağı salma; güzəşt, əksiltmə.
 Tərəb – sevinc, şadlıq.
 Təsmim tutur – qərara gəlir.
 Təşxis verən – ayıran, seçən.
 Təvəkkül – göz dikmə, umma, tapşırma.
 Tişə – küllüng.
 Tuba – əfsanəyə görə cənnətdə gözəl, hündür bir ağac.
 Tüng – su qabı.
 Türrə – alından sallanan qıvrım təllər, zülf.

-U-

Ud – musiqi aləti.
 Uduxub – donub qalıb.
 Utmaq – udmaq.

-Ü-

Ücrət – muzd.
 Ümmət – xalq, millət: icma, bir peyğəmbərin dininə mənsub olan
 adamlardan ibarət icma.
 Üstürlab – astronomiyada: bucaq ölçən alət.
 Üzlət – güşənışinlik, təklük.
 Üzvi fələc – iflic olmuş üzv.

-V-

Vabəstəlik – bağlılıq, asılılıq
 Vassal – özündən böyük feodal hakimindən asılı olan feodal
 Vəhy – bir fikir və hökmün Allah tərəfindən peyğəmbərə xəbər
 verilməsi (dini).
 Vərzişkar – idmançı
 Vəsatət – araya girmək, vasitəçilik; havadar çıxmaq.

Zəf – zəiflik, qüvvətsizlik
Zəhab – getmə, yola düşmə.
Zəxirə – azuqə, döyüş sürsatı.
Zəmbur-(a) – arı
Zər ilə sim – qızıl ilə gümüş
Zərdab – sarı su, öd, qatıq, pendir və sairənin suyu.
Zəri şəltə – zərli tuman.
Zıxlamaq – vurmaq.
Ziü-zəbər – alt-üst.
Zinhar – Ay aman! Saqın! Ehtiyatlı ol.
Zubin – kiçik nizə.
Zumar – ərzaq, yeyinti.

Kəlamın vüsəti 4

AZƏRBAYCAN DİLİNDƏ ŞEİRLƏRİ

Heydərbabaya salam	37
Behcətabad xatirəsi	57
Qaranlıq gecələr	58
Bayatılar	58
Necə keçdi ömrün?	60
Yata bilməyirəm	61
Səhəndim	62
Ağa Mirsadiğin xeyratı	68
Əmioğlum Mirəbülfəzlə	70
Bəlahbaş	72
Naz eyləmişən	73
Məmməd Rahim həzrətlərinə cavab	74
Məhəmməd Rahimin ikinci məktubuna cavab	79
El bülbülü	80
Qardaşım Süleyman Rüstəmə ithaf	84
Süleyman Rüstəmə	85
Qardaşım Süleyman Rüstəmə	86
Şatır oğlan	89
Qaçaq Nəbi	90
Kərəc xatirəsi	91
Getmə, tərsa balası	9
Fəxriyyə ölümü	93
Döyünmə – söyünmə	94
Əzizə	96
Qəm basdı qəlyanımı	98
Türkün dili	99
Zaman səsi	100
Azadlıq quşu “Varlıq”	101
O taydan gələne	102
Sənəti məmləkət	103
Pərvanə və şəm	105
Beyadi-dusti-dirinəm Məhəmmədəli Məhzun	105
Dan ulduzu da batdı	105
Qardaşımın məzarı	106
Dünya nə yaman tapmacadır	106

Ancela.....	107
Hara qaçsın insan?.....	109
Rütəb verib, təkək aldıq.....	110
Məlul yazıq neyləsin?.....	110
Əzizə can.....	112
Bəddöv at.....	112
Alnımın yazısı.....	112
Allah boyacağı.....	114
Xan nənə.....	115
Bacım oğlu Bəhruzun bayatıları.....	118
Doktor Cavid də getdi.....	120
Uşaqlar.....	121
Məcnun.....	121
Oyun olduq.....	122
Çabalır ürək sinəmdə.....	122
Qarabasdı hekayəsi.....	122
Ağz yemişi.....	123
Yarqasidi.....	123
Gözüm aydın.....	124
Can Rüstəm.....	125
İnsansaz inqilabımız.....	125
Dərya elədim.....	128
Əsli Kərəm şerinə bir haşiyyə.....	129
Sabirin xoruzu.....	130
Allah vədəsi.....	131
İns və cin.....	131
Qafqazlı qardaşlarla görüş.....	132
Qəmlə atış – bəriş.....	133
Yalan dünya.....	134
Süleyman Rüstəmə.....	136
Sazlı şairimiz Safi ruhuna təqdim.....	136
İmanilə getdi.....	137
Həkimə can.....	138

TƏRCÜMƏ ŞEİRLƏRİ

QƏZƏLLƏR

<i>Tərcümə edəni M.Seyidzadə</i>	
Gecə xumarı.....	141
Əhdini qıran sənəm.....	142

Cənnət quşu.....	143
Aşıqın gileyi.....	144
Məhəbbətə gəlmiş ayüzlü.....	145
Hidayət çırağı.....	146
Tufan şamı.....	147
Qədim əhdi-peyman.....	148
Kəc bəxt.....	149
Dəli Pəri.....	149
Qəzal və qəzəl.....	151
Eşqin meşəsi.....	152
Hafiz əbədidir.....	152
İnsan ol.....	153
Yanıqlı saz.....	154
Səhər piyaləsi.....	155
Tacbəxşin kamamı.....	156
Həzin nalələr.....	157

Tərcümə edəni M.Əlizadə

Tarım mənim.....	158
------------------	-----

Tərcümə edəni H.Billuri

Döyüş.....	158
Əbədi xəzan.....	159
Tədrici ölüm.....	160
Qəmli ney.....	160
Vəhşi şikar.....	161
Kövher satan.....	162
Hicabın üz qaralığı.....	162
Ey qadın!.....	163
Fələyin bayramlığı.....	164
Mən olmaz.....	165
Qış ağası.....	166
Gülün arxası, üzü olmaz.....	167
Məhəbbətin mələhi.....	167
Sevinc yaşı.....	168
Səfər azuqəsi.....	168
Həyat zindanı.....	169
Sənətkarın ayı.....	170
Yanan pərvanə.....	170
Nakamlıqlar.....	171

Əlim ötəyinə.....	171
Mənə həmdərd olan ney.....	172
Həzin tərənə.....	173
Cananın cilvəsi.....	173
Divan və divanə.....	174
Bayram axşamı.....	174
Hicran çəkmişəm.....	175

Tərcümə edəni F.Sadiq

Azərbaycan.....	176
-----------------	-----

Tərcümə edəni Q.Beğdeli

İntizar.....	177
--------------	-----

Tərcümə edəni Ə.Hüseyni

Nə çəkmişəm.....	178
Pərvanən olublar.....	178
Bir gecə Qəmərle.....	179
Arazın qayıqları.....	180
İndi niyə.....	180
Ey vəfasız.....	181

Tərcümə edəni M.Gülgün

“Əfsanə” şairi.....	182
Sənin ayrılıq gecən.....	183
Şəhriyar və kəndli.....	184
Dostun sifarişi.....	184
Xəbərsiz karvan.....	185
Tutiya.....	186
Dost.....	187
Bülbülün naləsi.....	187
Ayın kölgəsi.....	188

Tərcümə edəni B.Azəroğlu

Ruzigarın bədbəxti.....	189
Vətənə qayıdarkən.....	189
Göz yolda.....	190
Yarı yad etmək.....	191
Əbədiyyət.....	192
Bu sənən Hafiz.....	193

Hafizdən söz açarkən.....	193
İrəcin qəbrı başında.....	194
Eşqin intiqamı.....	195
Sürəyyanın şöbədəsi.....	195
Hafizin falı.....	196
Səhər şənapiyi.....	197
Ey Şiraz.....	198
İqbal və musiqi.....	199
Həyatın əfsanəsi.....	200
Yatmış bəxt və oyaq dövlət.....	201
Ustadın təlimi.....	201
Ruhun naləsi.....	202
Yusif ehsan evində.....	203
Saz və yağı.....	203
Yolunu azmış şahid.....	204
Zamanın saqisi.....	205
Şöhrətin ziyanı.....	205
Dost görmədim.....	206
Soyuq dəmir və isti ah.....	206
Köhnə dost.....	207

Tərcümə edəni H.Kürdoğlu

Nakam nalə.....	208
Babil cadusu.....	209
Xoşləhcə tuti.....	210
Dodaq.....	211
Dəniz ayı.....	212
Balaca əsgər.....	212
Huşum gedir.....	213
Payız.....	214
Cəmşidin piyaləsi.....	214
Dost, yoxsa can düşməni.....	215
Tablo çəkən.....	216
Vurğunluq.....	217
Şövq bazarı.....	218
Göz yaşı arxı.....	219
Ətkədən tutan tikan.....	220
İnsan məqamı.....	221
Şövq karvam.....	222
Mələyin müjdəsi.....	224

Yaşayış.....	225
Hafiz bargahı.....	226
Oruc sındıran.....	227
Dağılmış södd.....	228
Şirniyyatçı tutı.....	229
Ayrılıq məşqi.....	230
Yarın belə fikri var.....	231
Kuzəçi kuzə qırığında su içər.....	232
Fəna küncü.....	233
Məktəb ayı.....	234
Sınımsı rübab.....	235
Qara gözlü şirazlılar.....	236
Şirin püstə.....	237
Ayın qucağı.....	238
Məndən qaçan ahu.....	239

Tərcümə edəni N.Rizvan

Ustadla vidalaşma.....	240
Tehrani xatırlarkən.....	241
Təbriz gözəli.....	242
Mərhum Mirzadə Eşqinin xatirəsinə.....	243
Unudulmuş saz.....	244

MƏSNƏVİLƏR

Tərcümə edəni M.Əlizadə

Gecənin əfsanəsi.....	246
Dağın simfoniyası.....	256
Dənizin simfoniyası.....	294

Tərcümə edəni M.Müsəddiq

Gecə və Əli.....	331
------------------	-----

Tərcümə edəni X.Rza

Şeir və hikmət.....	333
Ustadın surəti.....	357
Həqiqin səsi.....	364

Tərcümə edəni N.Rizvan

Pəri.....	372
Nişaburda.....	380

QƏSİDƏLƏR

Tərcümə edəni H.Billuri

Həyat.....	384
Atamın matəmində.....	385
Əziz Azərbaycanıma xitab.....	386

Tərcümə edəni M.Əlizadə

Səbə ölərmə?.....	390
-------------------	-----

Tərcümə edəni M.Sultanov

Sədinin barigahında.....	392
--------------------------	-----

Tərcümə edəni B.Azəroğlu

Təbrizin şahzadə bağı.....	393
Milli ideal.....	395

QİTƏLƏR

Tərcümə edəni M.Sultanov

Döndülklər.....	398
Gül satan qızcıqaza.....	399
Vəhşi gül.....	400
Sənturun məzarı.....	400

Tərcümə edəni H.Billuri

Maarifimiz.....	400
Eşqin xumarı.....	401
Mənim eybim.....	402
Təbin quyusu.....	402
Ulağın neçəyə?.....	402
Cavanlıq sərvəti.....	402

SƏRBƏST ŞEİRLƏR

Tərcümə edəni B.Azəroğlu

Rəssam.....	403
-------------	-----

Tərcümə edəni F.Sadiq

Mumyalanmış adam.....	410
Dunay çayının bəşəriyyətə müraciəti.....	414

Rübailər və dübeytilər.....419

Tərcümə edəni H.Billuri

Eynşteynə peyğam.....423

Gecə günəşi.....426

Ayın aynasında.....427

Hoqqa.....427

MÜTƏFƏRRİQƏLƏR

Tərcümə edəni M.Sultanov

Nakam şairə Pərvin Etisamini yad edərkən 428

Bilik 428

Behişt və cəhənnəm.....429

Tərcümə edəni H.Billuri

Bədbəxtlik 433

Camal və kamal.....433

Təbriz şəhəri 434

Tehran və tehranlı 435

Yetim uşaq.....439

Tiryəki türk etmək həbi 440

Qumarın bəlası 441

İş bilən.....441

Şəhrlər, coğrafi və etnik adlar 442

Lügət 457